

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Physicæ Pars Prima. De Corpore Naturali, ejusque Principiis &
Affectionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

hinc patet solutio ad Confirmationem.

XLII. Objicies 2°, Medicina est pars Physicæ; sed illa non est speculativa, ergo, &c.

XLIII. Respondeo negando majorem, quia ab illa distinguitur objecto formali *sub quo*; quod autem aliqui volunt Medicinam Theoricam, id est, quæ considerat naturam morborum & medicamentorum, esse partem Physicæ; non verò practicam, id est, quæ tradit modum corpora sanandi; non facit Medicinam speculativam & partem Physicæ; quia, præterquam quòd illa sit pars Medicinæ minus

principalis, & Medicina ratione ipsius dici quidem possit continere per accidens conclusiones aliquas speculativas, & ad Physicam pertinentes; per se tamen dici debet scientia practica distincta à Physicæ; tum propter objectum formale *sub quo*, quod habet ab ea specie distinctum; tum quia speculationem morborum & medicamentorum ordinat ad sanandum Corpus Naturale. Ex dictis

XLIV. Colliges Physicam rectè definiri, *Scientiam contemplatricem Corporis Naturalis, ut Naturalis, cum ei circumadjacentibus.*

P H Y S I C Æ

P A R S P R I M A

De Corpore Naturali, ejusque Principiis & Affectionibus.

T R A C T A T V S I.

I N L I B R U M P R I M U M

P H Y S I C O R V M.

IN hoc Libro disputat Aristoteles de Principiis Corporis Naturalis in genere & specie, docetque ea esse plura, contra Milesium, Heraclitum & alios; non tamen infinita, contra Anaxagoram; sed tria, *Materiam, formam & privationem*, contra Parmenidem & Pythagoricos: de quibus præsentem Tractatum instituimus.

D I S P U T A T I O P R I M A

De Principiis Physicis seu Corporis Naturalis.

D V B I U M I.

Quid sit principium in genere, & quotuplex.

I. **A**ntè Resolutionem Suppono Principium in genere summi dupliciter: primò, ità ut sit tantum commune ad Principia Physica, de quibus dubio 2°. Secundò, ità ut sit commune ad illa, & omnia alia, sive Physica sint, sive Metaphysica, sive compositionis, ut partes componentes, sive productionis, ut sunt causæ & origines, sive cognitionis, de quibus in Logica, ut sunt signa respectu rerum, quas significant; præmissæ respectu conclusionis, ad quam intellectum movent, sive Corporis Naturalis: hoc autem supposito, sit

R E S O L U T I O I.

II. **D**ico 1°, Principium generalissimè sumptum est id, unde aliquid est, sit, aut cognoscitur.

tur. Ita Aristoteles 5°. Metaph. cap. 1°. D. Thomas 1^a. p. q. 33. art. 1°. est, limita tamquam per partem componentem: sit, extende tamquam à causâ, sub qua juxta Patres Græcos includes Personas, Patris respectu Verbi, & Patris & Verbi respectu Spiritus Sancti, de quibus nos infra agendo de causâ in genere: cognoscitur, puta tamquam per signa, speciem vel causam finalem.

R E S O L U T I O II.

III. **D**ico 2°, Principium generalissimè sumptum rectè. Dividitur primò in essentialiale & accidentale: Essentialiale est quidquid essentialiter componit rem principiatam; sive Physicum sit, ut materia, forma & subsistentia; sive Metaphysicum, ut genus, differentia & hæcceitas: Accidentale est, quod rem principiatam essentialiter non componit, sed est extrinsecus essentiali, ut signum respectu rei significatæ, præmissæ respectu conclusionis, causa respectu effectus; ità omnes communiter,

niter, quod infra examinabimus.

IV. Dividitur 2°, in Principium per se; & est, quod ex natura sua principiat, ut ignis respectu caloris; & Principium per Accidens, & est, quod non ex natura sua principiat, sed præcisè, quia est cum alio conjunctum, ut forma corrupta, quæ, quia est necessario conjuncta cum privatione, quæ est Principium per se generationis in fieri, dicitur Principium per accidens generationis in fieri.

V. Dividitur 3°, in Principium absolute primum, & est, quod nullum aliud absolute præsupponit, ut ens; & Principium secundum quid primum, & est, quod non in omni omnino genere Principiorum primum est, sed in certo duntaxat, ut Deus, qui etsi nullum Physicum, uti Adamus nullum humanum, præsupponat; Deus tamen ens, tamquam Principium Metaphysicum, Adamus Deum, tamquam Principium Physicum præsupponit.

D V B I V M II.

Quid sit Principium Physicum strictè sumptum.

VI. **A** Ntè Resolutionem Suppono, duplex assignari posse Principium Physicum, sive Corporis Naturalis completum: unum latè, & est, Quod rem quidem Physicè principiat, sed non ut pars illius essentialis. Tale est omnis causa efficiens, initium lineæ, primum instans horæ, &c. Alterum strictè (de quo hic) & est, quod Physicè rem principiat: ut pars essentialis illius. Per partem autem essentialiæ intelligunt Philosophi id, quod est de conceptu primario objectivo ipsius rei in recto. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O.

VII. **D** Ico, Principia Physica strictè sumpta, sunt, Quæ neque ex aliis, neque ex se invicem, sed omnia ex ipsis sunt. Ita Aristoteles capite 5°, supra Textu 42°, hujuscè definitionis definita, ut patet, sunt Principia Physica strictè sumpta; genera verò definitorum, Principia generalissimè sumpta ut talia differentia denique definitorum, cætera, quæ in definitione ponuntur.

VIII. Dictum est 1°, Quæ neque ex aliis puta, tamquam ex partibus essentialibus Physicis: undè licet materia fiat ex partibus integralibus, ex genere & differentia, &c. manet tamen Principium Physicum strictè sumptum, eo quod partes integrales non sint illi essentialis, nec genus & differentia illi partes Physicæ: item licet forma fiat ex materia, etiam manet Principium Physicum strictè sumptum; quia materia non est pars essentialis formæ.

IX. Addunt nonnulli, nec masè, sub ly neque ex aliis, audiendum in eodem ordine principiandi; quia Aristoteles vult, quod Principia sint contraria secundum ordinem principiandi; per quod excludunt partes integrales, nec non genus & differentiam, ab esse Principii materiæ, quia eam non principiant ut causa ejus materialis, ut causa ejus inadæquata essentialis Physica, &c. quomodo materia corpus completum naturale principiat: item per hoc excludunt materiam ab esse Principii formæ; quia fortè materia non est causa formalis formæ, nec ejus causa inadæquata essentialis Physica, quomodo forma dictum corpus principiat. Ex his

X. Colliges aërem, ut Anaximeles & Diogenes; aquam, ut septem Græciæ Sapientes; ignem, ut Hæspasius; terram, ut Hæfiocles, voluerunt, non esse Principia Corporis Naturalis strictè Physica; quia ex aliis fiunt, scilicet ex materia, forma & privatione: neque etiam ex ipsis omnia fiunt; nam ex aëre non fit aqua, neque ex aqua ignis, tamquam ex parte essentiali Physica.

XI. Dictum est 2°, Neque ex se invicem, puta tamquam ex parte essentiali Physica, aut in eodem ordine principiandi, modo statim explicato.

XII. Dictum est 3°, Sed omnia ex ipsis fiunt, puta tamquam ex parte essentiali Physica, ut antè; & non, ut communiter, tamquam ex parte essentiali aut termino extrinseco; quia ubi Aristoteles verborum sensum non mutat, & mutandi non est specialis necessitas, nec nos cum mutare debemus. Pars autem essentialis Physica est duplex; una intrinseca ut corpus respectu hominis; alia extrinseca, ut privatio respectu mutati, sive mutationis in facto esse, quæ ab aliis dicitur terminus extrinsecus; ne tamen pars essentialis dicatur, quo sensu Principium hic ab Aristotele sumitur, nihil obstat, ut dubio tertio patebit.

XIII. Adde 1°, per ly omnia intelligi, tum Corpora Naturalia completa; per distributionem tamen accommodam; quia corpus completum simplex (si detur) non fit ex ipsis, sive ex materia & forma; tum ea, quæ per generationem fiunt; quia nec anima rationalis, nec Angeli ex ipsis fiunt.

XIV. Adde 2°, sub ly ex ipsis debere audiri genericè, specificè, vel individualiter; nam neque ex hac numero materia, neque ex hac numero forma, fiunt omnia Corpora Naturalia completa; sed ex aliqua talis generis vel speciei materia aut forma.

D V B I V M III.

Quot sint Principia Corporis Naturalis Physica strictè sumpta.

XV. **A** Ntè Resolutionem Suppono 1°, Principia Physica strictè sumpta, rectè dividi in Principia Corporis Naturalis in fieri, sive generationis ut mutationis, quæ sit transitus de non esse ad esse formæ in subiecto; & in Principia Corporis Naturalis in facto esse, sive generati aut mutati.

XVI. Suppono 2°, Corpus Naturale posse considerari dupliciter: Primò prout est in mente Ethnici & Infidelis errantis, & hoc modo definitione adæquatà definitur, Corpus constans materiâ & formâ: Secundò prout reipsa est à parte rei, & hoc modo à Catholico & fidei definitione adæquatà definitur, Corpus constans materiâ, formâ & substantiâ.

XVII. Suppono 3°, generationem Corporis Naturalis posse etiam dupliciter considerari: primò ut actionem, quomodo est productio formæ & substantiæ in subiecto receptionis: Secundò ut mutationem, quomodo est transitus de non esse formæ & substantiæ, ad esse illarum in subiecto receptionis.

XVIII. Suppono 4°, ex mente Aristotelis dubium procedere de Principiis Corporis Naturalis reipsa Physicè completi, licet ipse in fide errans, voluerit compositum ex materia & forma esse Physicè completum; nec præter agnoverit substantiam ab eis realiter distinctam; & ideo materiam,

formam & privationem dumtaxat assignando non nisi Principia Corporis Naturalis incompleti assignantur: nam Principia eorum quærebat, quæ in dies videbat generari, illa autem erant Physicè completa.

xix. Suppono 5°, problematice defendi posse, vel unam tantum esse materiam & formam indivisibilem substantiam, vel duas partiales, quarum una sit unius, altera alterius, ut infra Disputatione 4^a videbimus. His suppositis, sit

RESOLUTIO I.

xx. **D**ico 1°, contra P. Oviedum hic, generationis Corporis Naturalis, quod reipsa est à parte rei, ut Generationis, nulla sunt Principia Physica strictè sumpta.

Probat, quia si quæ essent, maxime materia & forma essent (ut docet P. Oviedus,) sed illæ non sunt, ergo, &c.

Probat minor, quia generatio ut generatio non est mutatio (ut fatetur) sed actio (ut sequitur); atqui materia & forma non se habent ad actionem generativam ut partes essentielles Physicæ, sed materia tamquam subiectum, & forma tamquam terminus ad quem, ergo, &c.

xxi. Nec dicas cum eodem, generationem, ut generationem nec esse, nec concipi posse sine materia intrinsecè in se recipiente generationem, & sine forma ab ea recipiente esse; quia hoc non sufficit ad hoc, ut materia & forma dicantur ejus Principia Physica strictè sumpta: nam (ut vidimus, quod & ipse sentit) Aristoteles hic agit de Principiis intrinsecè essentialibus Physicis, qualia materia & forma non sunt respectu generationis ut generationis.

RESOLUTIO II.

xxii. **D**ico 2°, contra Scotistas, Thomistas, & Arriagā, Telles, Compt. ac alios & Soc. quos legi: generationis Corporis Naturalis, quod reipsa est à parte rei, ut mutationis quinque sunt, vel septem Principia Physica strictè sumpta: materia scilicet, forma & privatio ejus; item una substantia totalis & privatio ejus; vel duæ partiales substantiæ & duæ privationes earum; prout hæc vel altera pars problematis, de quo supposito quarto, assumetur.

xxiii. Probat 1°, quia illis quinque vel septem positis, intelligitur generatio Corporis Naturalis, quod reipsa est à parte rei, ut mutatio; &c, vel uno eorum ablato, non intelligitur; ergo, &c.

Probat antecedens, quia generatio Corporis Naturalis, quod reipsa est à parte rei, ut mutatio, est transitus de non esse formæ & substantiæ, ad esse formæ & substantiæ, in subiecto; sed illis quinque, vel septem positis, intelligitur hic transitus, & uno eorum ablato, non intelligitur, ut consideranti patebit, ergo, &c.

xxiv. Probat 2°, in primis quoad materiam, formam & privationem, omnes cum Peripateticis conveniunt, estque ipsius Aristotelis hic & 8° Metaph. & D. Thom. quoad unam verò, vel duas substantias, & ejus unam, vel duas privationes, sic probatur; primo, quia, cum substantia sit ultimum complementum substantiale Physicum, Corpus Naturale non potest esse Physicè completum (de quo Aristoteles hic) sine illa; secundò, quia hic quærentur omnia Principia, quibus convenit allata ab Aristotele, & à nobis supra recensita Principiorum

Physicorum strictè sumptorum definitio: sed illa convenit uni, vel duabus substantiis, & uni, vel duabus earum privationibus, ergo, &c.

xxv. Confirmatur, non est potior ratio numerandi inter Principia Physica strictè sumpta generationis Corporis Naturalis quod reipsa est à parte rei, ut mutationis, formam & privationem formæ, quam substantiam & privationem substantiæ; præsertim cum simus dicturi infra, substantiam non minus esse naturam partialem, quam sine materia & forma; sed illæ ab omnibus numerantur; ergo & hæc numerari debent: major patebit solutio Argumentorum.

xxvi. Objicies 1°, nusquam ab Aristotele, Sancto Thoma, aut ullis aliis, plus quam tria Principia Physica strictè sumpta generationis Corporis Naturalis ut mutationis adferuntur; ergo, &c.

xxvii. Respondeo, Argumentum ab Autoritate negata, nullius esse roboris: secundò Aristotelem hic non audiendum, quia sicut contrà fidem erat, non agnoscendo substantiam realiter distinctam à materia & forma; ita consequenter hic errat, enumerando tria tantum Principia Corporis Naturalis, quod reipsa est à parte rei; S. Thomas verò non loquitur ex propria sententia, sed Aristotelis, vel ex communi sui temporis, sicut & hujus, secundum quam non assignantur nisi Principia partis Corporis Naturalis, ut præcisè à parte rei natura est, sive ut secundum mentem Ethnici est Physicè omni præcisè substantiæ completum, & ut reipsa est à parte rei, quomodo includit substantiam à materia & forma realiter distinctam.

xxviii. Instabis ex Reverendis Patribus Oviedo & Comptono, hic tantum quærentur Principia Corporis Naturalis seu naturæ; non verò supposita, quibus sunt quinque; ergo, &c.

xxix. Respondeo negando assumptum, non enim hic agitur de Corpore Naturali ut condistincto à suppositualitate aut substantia, ut putat P. Oviedus, quia de illo ut sic nihil unquam somnavit Aristoteles; sed de Corpore Naturali, quod videbat Aristoteles in dies generari, quod reipsa, & à parte rei erat Physicè completum ex substantia, ut fides habet; deinde nullà ratione id dici potest, cum definitio principiorum Corporis Naturalis Physicorum strictè sumptorum, supposito, sive potius suppositualitati aut substantiæ, conveniat, æquæ ac formæ; omnia enim Corpora Naturalia ex substantia fiunt, neque illa ex aliis, aut alia ex ipsa eodem principiandi modo, scilicet per modum ultimi termini substantialis intrinseci, aut etiam tamquam ex parte sua Physica essentiali, fiunt; cuicumque verò convenit definitio, convenit esse definitum.

xxx. Objicies 2°, substantia principiat à forma, & privatio substantiæ à privatione formæ; ergo nec substantia, nec privatio ejus est principium strictè Physicum, &c.

xxxi. Respondeo distinguendo Antecedens; substantia à forma, & privatio substantiæ à privatione formæ, late principiat, concedo Antecedens; strictè Physicè, nego Antecedens; quia neque substantia ex forma, neque privatio substantiæ ex privatione formæ fit, tamquam ex parte essentiali Physica, neque in eodem ordine principiandi; siquidem forma principiat in genere causæ formalis, substantia in genere termini ultimi intrinseci substantialis; privatio autem formæ in genere causæ formalis privativæ; privatio verò substantiæ in gene-

re termini ultimi intrinseci substantialis privativi.

xxxii. Obijcies 3°, nulla privatio constituit Physicè essentialiter generationem Corporis Naturalis ut mutationem; ergo ut summum sunt tria Principia, &c. probatur Antecedens, quia alioqui etiam formæ, quibus privationes privant, & generans sive mutans, eam constituere deberent; quo casu absurdè multiplicarentur Principia, &c.

xxxiii. Respondeo negando Antecedens, ad ejus probationem; distinguo sequelam pro prima parte; alioqui etiam formæ advenientes eam constituerent, concedo assumptum; pereuntes, nego assumptum; ratio est, quia ad generationem ut mutationem requiritur quidem, ut in priori temporis sint privationes formæ & subsistentiæ advenientium; non tamen pereuntium; quia, ut per se patet, ad transitum de non esse formarum ad esse illarum in subiecto, qui est ipsa generatio ut mutatio, sufficit formas advenientes non fuisse in priori temporis, & esse in posteriori in subiecto, sive aliæ formæ, quæ pereant, præcesserint, sive non.

xxxiv. Dixi in priori temporis; quod enim aliqui dicant sufficere si præcesserint in priori naturæ, est omnino intelligibile: primò, quia instantia naturæ sunt instantia causalitatis; privationes autem non possunt habere causalitatem ad formas sibi contradictoriè oppositas: secundo, quia, cum instans debeat sumi indivisibiliter, quod in priori naturæ est, necessum est esse in toto instanti reali; unde simul essent in aliquo instanti reali in eodem subiecto formæ & privationes earumdem, quod omnino repugnat, & intelligi non potest.

xxxv. Respondeo 2°, distinguendo sequelam pro secunda parte; & generans sive mutans eam Physicè essentialiter constituere deberet; si generatio ut mutatio sumatur activè, transeat: transeat, inquam, quia id falsum esse clarè colligitur ex Resolutione prima contra P. Ovidem: si sumatur mutatio neutraliter, prout eam hic sumimus, nego sequelam; quia sive formæ, quarum privationes erant in priori temporis in subiecto, sint ab aliquo generante vel mutante, sive seipsis per possibile vel impossibile advenientes, intelligitur totus transitus de non esse illarum in subiecto, ad esse illarum in subiecto; ac proinde tota generatio ut mutatio.

xxxvi. Instabis, datur vera generatio, & Corpus Naturale in fieri, ubi nulla datur privatio formæ aut subsistentiæ, sive pereuntis, sive advenientis; ergo nulla privatio est Principium Physicum strictè sumptum generationis, &c. probatur Antecedens ex ipsa conditione mundi; quando enim mundus conditus est, materia, forma & subsistentia terræ, aquæ, &c. eodem instanti reali productæ sunt (ut multi volunt) ac proinde nulla potuit præcedere formæ vel subsistentiæ privatio in materia, ergo, &c.

xxxvii. Respondeo 1°, distinguendo Antecedens, datur vera generatio ut generatio, ubi nulla datur privatio, &c. concedo Antecedens, de quo fuit in Libris de generatione; ut mutatio, nego Antecedens; ad probationem autem ejus Respondeo, ibi quidem fuisse generationem ut generationem; non tamen generationem ut mutationem, quæ sit juxta mentem Aristotelis privatio formæ in subiecto prius tempore existente, vel formæ, quæ prius extitit in subiecto; cum enim ipse putarit mundum fuisse ab æterno, primam generationem non agnovit; ac proinde putavit omnem generationem ut

mutationem esse privationem formæ in subiecto prius tempore existente.

xxxviii. Respondeo 2°, negando Antecedens, ad ejus probationem concedo assumptum pro prima parte; pro secunda verò distinguo; ac proinde nulla potuit præcedere formæ vel subsistentiæ privatio, si privatio sumatur pro carentia formæ in subiecto prius tempore existente, vel formæ, quæ prius extitit in subiecto, quomodo eam sumit Aristoteles, concedo assumptum; si privatio sumatur pro non existentia formæ in subiecto, sive prius existente, sive non, quomodo mundus ab æterno productus, adhuc diceretur transiisse de non producto ad productum, ex nihilo creatum esse, &c. nego assumptum; in conditione etenim mundi talis fuit dictarum formarum privatio, quæ ad veram generationem sufficit: unde falsa est conclusio P. Comptoni hic, quæ dicit de conceptu generationis præcisè ut generationis, non esse ullam privationem.

xxxix. Obijcies 4°, generatio ut mutatio est ens, privatio non ens; sed ex non ente non potest fieri ens; ergo privatio non est Principium, &c.

xl. Respondeo distinguendo majorem, generatio ut mutatio est ens purum & simultaneum, nego majorem; est ens mixtum & successivum, concedo majorem: verum ex ente, & non ente potest fieri ens mixtum & successivum, ut patet in hora, quæ componitur ex præsentis & præteriti; mutatio enim nihil aliud est, quàm transitus de non esse, &c. & corpus generari sive mutari, nihil aliud est, quàm formam illius de non esse in subiecto, transire ad esse in subiecto; ibi autem essentialiter Physicè includitur non ens & ens.

xli. Obijcies 5°, si privatio esset Principium, &c. aliquando principietur; sed dici non potest quando principiet, ergo, &c.

xlii. Respondeo 1°, dici posse principiare quando non est, per primum scilicet sui non esse; id quæ esse modum proprium principandi terminorum à quo, uti est privatio; quia illi desinendo principiant; sed hoc potius est formam oppositam principiare, quàm privationem; quare aliter.

xliiii. Respondeo 2°, melius dici principiare quando est, & per ultimum sui esse; ac proinde principiatum, utpote in negativo seu privatione inadæquatè essentialiter consistens, tunc inadæquatè esse, quando est privatio: proprium autem est successivorum, prius inadæquatè esse, & pro parte constitui, quàm totum; quia totum successivum nunquam simul totum existit.

RESOLUTIO III.

xliv. **D**ico 3°, contra eosdem, Corporis Naturalis Physicè completi in facto esse, tria sunt Principia Physica strictè sumpta, materia scilicet, forma & subsistentia, si supponas dari unam subsistentiam totalem materiæ & formæ communem, aliàs si duas partiales, erunt quatuor, videlicet materia & forma, ac duæ subsistentiæ partiales.

xlv. Probatur, quia illis tribus positis intelligitur Corpus Naturale Physicè completum in facto esse; & vel uno ex illis ablato, non intelligitur; ergo, &c. Antecedens patet ex Resolutione secunda.

xlvi. Confirmatur 1°, omne Corpus Naturale Physicè completum resolvitur in materiam, formam & subsistentiam, & non in aliud Principium, ut v.g. privationem; quia Aristoteles hic capite sexto eam à Corpore Naturali in facto esse excludit.

ajens privationem esse Principium ex accidente, puta respectu illius in facto esse; siue enim illa præcesserit, siue non, Corpus Naturale in facto esse idem manet, ergo, &c.

XLVII. Confirmatur 2°, quoad substantiam, de qua tantum potest esse difficultas; Principiorum Physicorum strictè sumptorum ex Aristotele allata definitio est Principiorum Corporis Naturalis Physicè completi absolute, & non solum secundum esse naturæ, ut supra vidimus; atqui illa definitio haud minus convenit substantiæ, quam materiæ & formæ; ergo substantia est Principium Physicum strictè sumptum Corporis Naturalis in facto esse, haud minus, quam materia & forma: quod autem dicit P. Ovidius substantiam non esse ens Physicum, sed Metaphysicum, caret fundamento; quia arbitrium est; de illa in Physica (uti nos) quomodo diceretur ens Physicum; vel in Metaphysica, propter quod dicitur ens Metaphysicum, tractare; imò in Physica de illa tractari debet, cum illi conveniat Principii Physici strictè sumpti ab

Aristotele allata, & communiter recepta, definitio.

XLVIII. Obijcies fortè, allata Principiorum definitio convenit unioni; ergo si substantia sit tale Principium, erit & unio.

XLIX. Respondeo distinguendo Antecedens, convenit unioni *ut quo*, concedo Antecedens; verum ut sic est tantum principiatio: *ut quod*, prout Principio convenire debet, nego Antecedens; simile enim quid contingit in actione, quæ non dicitur causa, sed causalitas, eo quod ipsi tantum conveniat *ut quo* definitio causæ: undè, sicut actio non dicitur causa simpliciter, sed cum addito *ut quo*; ita unio non dicitur simpliciter Principium Physicum strictè sumptum, sed cum addito *ut quo*: imò sicut actio melius dicitur simpliciter causalitas, quam causa *ut quo*; ita unio melius dicitur simpliciter principiatio, quam Principium *ut quo*. Adde unionem actioni identificari; ac proinde, sicut hæc non potest esse Principium strictè sumptum Corporis Naturalis in facto esse, ita nec illa.

DISPUTATIO SECUNDA

De primo Principio Corporis Naturalis siue Materia prima.

DUBIUM I.

Quid sit Materia prima, & an detur.

RESOLUTIO I.

I. **D**ICO 1°, materia (quæ non malè à matre secundum Etymon dicitur, eo quod sit formarum omnium materialium Principium, ferè ut mater prolium) definitur ab Aristotele 7° Metaphysicorum Textu 8°, *Materia est quæ per seipsam, neque est quid, neque quantum, neque quidpiam eorum, quibus ens determinatur. Et Textu 69°, Materia est quadam substantia, quæ ita se habet ad formas Naturales, sicut æs, aut lignum, ad formas artificiatas. Sed aliter (quam definitionem omnes sequuntur) 1° Physicorum cap. 9°. Textu 82°. Primum uniuscujusque rei subjectum, ex quo, eo quidpiam fit pacto, ut non per accidens insit. Ly subjectum, in quo convenit cum formis substantialibus respectu accidentalium, est genus definiti; ly primum, & cætera omnia, differentiarum locum obtinent.*

II. Per ly primum nempe sustentationis, educationis, &c. subjectum, juxta probanda dubio sequenti, distinguitur à composito & forma; quia hæc materiam, siue subjectum ut sic præsupponunt: sub ly uniuscujusque audire debes formæ substantialis educibilis, ne putes materiam esse subjectum sustentationis, educationis, &c. Angelorum, formarum spiritualium, &c. Ex quo eo fit pacto, ut non per accidens insit, id est, ex quo tamquam parte essentiali fit unum per se; per quod excludit substantias completas, tam spirituales, quam Materiales, ex quibus insit, non fit nisi unum per accidens, ex præmissis autem.

III. Colliges, Materiam constare genere & differentia positivis; nam ly primum & cætera, quæ se tenent ex parte differentiarum, nihil nisi negativum importare, speculatio est eximi Domini Caramuellis Metaph. Libro 3°. Sect. 2^a. Disp. 4^a. dicentis ly Finitum, Corporeum, Materiale, &c. nihil esse positivum; quasi verò altera specierum oppositarum semper constitueretur per negationem differentiarum alterius; cur enim potius una, quam altera opposita-

rum per negationem constitueretur? ad tollendam autem vocum confusionem,

IV. Adverte per Materiam non semper significari Materiam primam jam definitam; sed interdum secundam, quæ est Materia prima informata formâ substantiali, vel Dispositionibus ad ejus productionem in Materia præviè requisitis; item & omne id, ex quo aliud artificiatum fit, quomodo lignum dicitur Materia ignis, filum Materia vestis; & de hac Materia videtur locutus Aristoteles, dum secundam Materiam definitionem Textu 69°, supra citato attulit.

RESOLUTIO II.

V. **D**ICO 2°, sistendo in Principiis fidei Divinæ, siue Conciliorum Lateranensis sub Leone decimo sessione octavâ, ac Viennensis Clementinâ de summa Trinitate decretis; non obscure colligitur dari substantias incompletas corpus & animam, Materiam & formam; in hac enim definitur animam non esse actum assistentem tantum, sed informantem; quid autem connaturalius informaret, quam substantiam aliquam incompletam? quæ cum sensibilis sit, & ad animam prævia, quantum experientia docet, rectè dicitur Materia prima; quod non obscure inferitur ex Athanasii Symbolo, in quo Christus dicitur perfectus homo, ex anima rationali, & humana carne subsistens, ergo, &c.

VI. Confirmatur autoritate SS. Patrum, Augustini, Ambrosii, Chrysostomi, Athanasii, D. Thomæ & aliorum, qui post Aristotelem hic cap. 6°. eas agnoverunt, eosque omnes Philosophi & Theologi unanimiter sequuntur, exceptis nonnullis recentioribus Parisiensibus, qui nuperrimè, teste Camerario p. 2. q. 1^a, oppositum Parisiis defenderunt, & ideo merito à Parlamento Parisiensis proscripti sunt, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

VII. **D**ICO 3°, sistendo in luminis naturæ nude Principiis, non videtur efficaciter probari de facto dari Materiam primam. Resolutio hæc,

hæc paucissimorum est, præterquam Antiquorum Parmenidis, Melissi, &c. & aliorum, qui apud Fontecam 1°. Metaph. cap. 7. q. 8. Sect. 1^a. formas substantiales negarunt. Resolutionem tamen nostram in terminis tenet Eximius Dominus Caramuël S. Theol. Lovan. Doct. Abbas Melrosensis, Angliæ, Scotiæ, &c. Progenialis; in suâ Philosophiâ lib. 3. Metaph. Disp. 1^a. Sect. 2^a. Lov. 1642. impressâ.

VIII. Probat 1°. Eximius D. Caramuël loco cit. quia dici poterit omnem generationem substantialem esse transsubstantiationem totius substantiæ destructæ in genitam, ita ut nihil substantiale, vel accidentale in genito maneat, quod fuerit in corrupto: verum hæc probatio mihi difficilis est: si enim ignis, dum augetur, ita totum lignum in se transsubstantiet, ut nihil ligni retineat, quare se non auget absque ligno, vel simili pabulo? item, si homo, dum accrescit, ita totum cibum in se transsubstantiet, ut nihil cibi retineat, quare cibum sumit, ut corpus alat & augeat, & illud non auget sine alimento? deinde illa transsubstantiatio est creatio; sicut autem ad hoc, ut Deus materiam creet, non est necesse, ut prius sit materia, quam destruat; ita nec, si ignis augmentum suum creet, & homo augmentum suæ carnis, erit necesse, quod præcesserint pabulum, & alimentum, quæ destruant, ut augmentum suum creent.

IX. Probat 2°, per transsubstantiationem totius substantiæ corrupti, manente quantitate sub aliis accidentibus, in totam substantiam geniti: verum hæc probatio mihi difficilior est præcedente: quia, præterquam quod incurrat totam difficultatem, quæ contra illam à nobis est adducta, supponere debet accidens posse naturaliter existere sine proprio subiecto (ut patet,) quo dato, non est accidens, sed substantia; quia ad summum substantia, & nequidem omnis, potest naturaliter existere sine proprio subiecto, aut migrare de subiecto in subiectum: unde tollit omne accidens contra lumen naturæ. Quare aliter

X. Probo Resolut. si dicatur mundus fuisse ab initio simul cum tota substantia compositorum naturalium creatus, & Corpora omnia Naturalia esse substantias simplices ejusdem speciei solo accidentium aggregato differentes, & consequenter generationem ac corruptionem non esse nisi transitum de non esse istius aggregati in tali substantia, ad esse hujus in illa, ita ut anima hominis v.g. (de qua potior difficultas) nihil sit præter bene ordinatum accidentium nobilium aggregatum, & generatio hominis productio illius aggregati ex præjacente dicta substantia simplici completa (& sic de aliis), non facile convinci poterit dari materiam primam; sed sistendo in solis luminis naturæ nudæ Principiis id dici potest, ergo, &c. probatur minor solutione argumentorum.

XI. Nec difficultatem facit, quod illa substantia simplex & completa (utpote unius speciei in omnibus) non secus ac in communi sententia materia prima non potius exigeret hæc, quam alia accidentia, videamus tamen ignem ad pristinum calorem, aquam ad pristinum frigus post amissionem, se reducere, cujus non potest esse causa aliud simile agens, cum sæpe absit, sed debeat esse pars aliqua substantialis ipsius, quæ vocetur forma substantialis: nam facile Respondetur, ignem in vacuo, non se reduci ad calorem pristinum, & idem est de aqua; ac proinde jam in pleno ignem, aquam, &c.

nonnisi reduci ad pristinum statum per agentia circumstantia similis qualitatis productiva. Tamen

XII. Objicies 1°. Adversariorum Achillem; mutationes & alterationes, quas indies cernimus, in quibus necessarium est, ut maneat commune aliquod subiectum substantiale, quod mutetur, & transeat de non esse tali ad esse tale, convincunt dari materiam primam, sive primum subiectum substantiale, ergo, &c.

XIII. Confirmatur, cum corpora sanctorum comburuntur, & in ignem ac cineres convertuntur, aliquid ex ipsis remanet, quod merito Ecclesia veneratur & colit, ergo, &c.

XIV. Responderet aliquis 1° cum Gomezio (quem nonnulli medici sequuntur) id, quod remanet, esse quatuor elementa secundum substantiam, sic nempe, ut mutationes illæ non sint, nisi secundum elementorum accidentia.

XV. Sed contra est, quod elementa non maneat formaliter in mixto, ut dicturi sumus in fine Librorum de generatione; & reverâ, quis evidenti experientia non repugnabit, si dicat in marmore per densissimum gelu frigidissimo esse formam ignis, calorem, &c. & non sentiri? vel etiam in pulvere tormentario esse formam ignis, & calorem, & tamen non accendi? Addunt alii, elementa in invicem quoad substantiam converti, sed si in sola ratione sistatur, non puto efficaciter probandum; idque ipsum est, quod negat Gomezius.

XVI. Responderet alius 2°, ex opposito; omnem mutationem illam esse transsubstantiationem, remanentibus tantum nonnullis accidentibus.

Sed contra, id longè absurdius est, quàm id, quod statim responsum est; quia naturaliter migrare non possunt accidentia illa de subiecto in subiectum, nec transsubstantiando annihilare terminum à quo, & terminum ad quem creare, quorum utrumque fieret. Quare aliter

XVII. Resp. negando assumptum, quia ad illas mutationes verificandas satis est, si subsit substantia simplex completa, ut in Resolutione dictum est.

Ad Confirmationem autem

XVIII. Respondeo similiter illam substantiam remanere, à nobis venerari & coli in sanctorum reliquiis: neque etiam huic substantiæ repugnant diversa nomina, quibus materia ab antiquioribus soluit appellari, quæ recenset & bene interpretatur P. Comptonus Physic. Disp. 3^a. Sect. 2^a. inquit, materia ergo subinde vocatur *Chaos & tenebræ*, quod numquam cernatur, nec appareat: aliquando *umbra & nihil*, quod scilicet tam tenuis sit entitatis, ut cum non entibus potius, quàm entibus affinitatem habere videatur: nonnunquam *Luna*, ob formarum, quas per intervalla mutat, varietatem, quodq; alienâ quasi luce ac fulgore splendeat: nunc *sybæ*; nunc *mater & nature nutritrix*, quod res scilicet prope omnes ex se gignat, ac procreet: nunc è contra *No-verca* vocatur, *adultera & venefica*, quod, quas in se recipit formas, atque ad tempus fovet, repente, fraudulenter quasi, enecat ac interimat. Quomodo suo quisque arbitrato novum ei nomen appingit. Plato enim inter alia, quæ ipsi tribuit nomina, eam *Divinitatis* vocat *dissimilitudinem*, quod à Deo ente omnium perfectissimo, ens omnium prope imperfectissimum longissimè distet; quâ etiam de causâ eam appellavit *non ens*: & tandem nuncupat *magnum & parvum*; *magnum*, quod omnia in se recipere, & quasi complecti, possit; *parvum*, quod,

Iro

Iro pauperior, ex se nihil habeat, omnemque, quem habet ornatum, aliunde emendicet, quæ proinde si in sua specie & forma cerni posset, non minorem moveret risum, quam olim *cornicula furtivis nudata coloribus*. Hæc sunt argumenta, quæ apud alios reperiuntur: nihilominus tamè occurrit mihi alia ratio, qua sententiam communem propugnem. Quare, sit

RESOLUTIO IV.

xix. **D**ico 4°, etiam sistendo in luminis naturæ nudæ Principiis, efficaciter probari potest de facto dari materiam primam. Ita ferè omnes, tam Antiquiores post Pythagoram, qui 1° videtur materiæ & formæ substantialis inter se distinctionem observasse, ut notat D. Caramuël loco Resolut. 3^a, cit. quàm Recentiores.

xx. Prob. quia sicut per te sistendo in luminis naturæ nudæ Principiis efficaciter probari non potest de facto dari materiam primam, ita etiam in eisdem sistendo efficaciter probari non potest, accidentia materialia, quæ de facto dantur, non esse formas substantiales, etiam totales, (præsertim cum plures, ut infra docebimus, possint naturaliter simul in eadē materia consistere) ac proinde sistendo in Principiis istius luminis naturæ nudæ, ut minus, dubium est, an illa sint formæ substantiales totales, quæ materiam primam de facto præsupponant; an accidentia, quæ per te Resolutione 3^a materiam primam de facto non præsupponant, sed corpus simplex: atqui in dubiis iudicium commune est præferendum privato, nisi quidpiam aliunde obstat; sicut in dubiis bonum commune est præferendum bono privato, &c. ergo, sistendo in Principiis istis, materia prima de facto datur: probatur consequentia, quia nostra ratio in illis sistit, & iudicium commune est, quodd de facto datur.

DUBIUM II.

An Materia prima sit subjectum sustentationis & informationis positivè primum.

xxi. **A**ntè Resolutionem. Suppono 1°, ly *primum* posse dupliciter accipi: positivè scilicet, ita ut non admittat coæquale & æquè primū; & negativè, ita ut prius quiddē nō admittat, coæquale tamen & æquè 1um patiatur.

xxii. Suppono 2°, dubium procedere ex hypothēsi, quodd materia prima sit basis & fundamentum cæterorum in composito substantiali, quodd examinetur infra. Disp. 4^a.

xxiii. Suppono 3°, subjectum esse multiplex, sustentationis & inhætionis, &c. Subjectum sustentationis generaliter est subjectum educationis formæ, sive substantialis, sive accidentalis; & dependentiæ illius a subjecto in primo esse & conservari, specialiter verò, & ut opponitur subjecto inhætionis, informationis & adhætionis, est subjectum formæ substantialis eductæ & ex se dependentis in primo esse, & conservari ab illo tamquam subjecto.

xxiv. Subjectum inhætionis generaliter rectè confunditur cum subjecto sustentationis generaliter; quia sicut tam substantia, quàm accidens hæret ad, sive adheret alteri tamquam subjecto adhætionis; ita tam forma substantialis, quàm accidentalis hæret in, sive inheret alteri tamquam subjecto inhætionis: specialiter verò, ut opponitur subjecto sustentationis & informationis est subjectum formæ accidentalis eductæ, & dependentis in primo esse, & conservari ab illo tamquam subjecto.

xxv. Subjectum informationis generaliter est omne illud, quod ab alio denominationem aliquam accipit: specialiter verò, & ut opponitur subjecto sustentationis, inhætionis, &c. est illud, quodd denominationem accipit à forma ex se non educta, nec à se in primo esse, aut conservari per se à subjecto dependente.

xxvi. Subjectum verò adhætionis generaliter est omne illud, cui alterum unitur sive per modum formæ, sive per modum termini intrinseci; quia tam illa, quàm hic hæret ad, ut statim vidimus. Specialiter verò, & ut opponitur subjectis illis, sustentationis, inhætionis, informationis, &c. est illud, quodd unitur alteri, & non per modum subjecti sustentationis, inhætionis, & informationis illius specialiter sumpti, sed sic, ut ab unione quidem cum illo separari possit, sed illud alterum ab hoc, utpote termino intrinseco illius, separari non possit. Res tota explicatur in unione Hypostatica respectu Verbi, in educatione respectu formæ, & cuiusvis actionis respectu effectus. Unio enim illius subjectum adhætionis, uti & terminus intrinsecus, est Verbum, quodd non est subjectum sustentationis, inhætionis, aut informationis illius, ut supra vidimus; potest tamen ab ipso separari, ipsa autem à Verbo neutiquam. His suppositis ad dubium (quodd mihi difficilius, quàm ut, vel sine examine, cum omnibus ferè, illud affirmativè resolvam, vel examen illius superfluum cum illis reputem), eod quodd id esse de essentia materiæ male puent) sit

RESOLUTIO I.

xxvii. **D**ico 1°, materia non est subjectum adhætionis positivè primum omnium formarum, quibus adhæret. Probatur, quia non est prior creatione respectu cuius est adhætionis subjectum, ex præmissis supposito secundo, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

xxviii. **D**ico 2°, Materia prima (si substantia Basis non sit, de quo Disp. 4^a) est subjectum sustentationis positivè primum earum formarum quæ speciali sustentatione, juxta dicta supposito 1°, sustentantur.

Probatur 1°, ex definitione illius ab Aristotele supra allata, quæ ut minimum convincit materiam primam esse subjectum sustentationis dictarum formarum positivè primum, ergo, &c.

xxix. Probatur 2°, ratione, unum datur subjectum sustentationis positivè primum; ut constat, tum ex eo, quodd subjectum sustentationis & forma sustentata non possint esse simul naturā, tum quia sequeretur aliqui processus in infinitum; nam in generatione illud subjectum præsupponeret aliud, & illud aliud, & sic in infinitū; sed suppositis Principiis fidei, & rationibus ex illa deductis, illud non est forma sive entitas formæ; ergo materia prima. Probatur minor, quia subjectū primum creatur, & est ingenerabile & incorruptibile, alioqui primum nō esset, sed aliud præsupponeret, ex quo præaccidente fieret, & quo remanente definiret; item subjectū primum transit de composito in compositum, non secus ac illa substantia simplex & completa, de qua Dub. 1° Res. 3^a, siquidē est subjectū generationis ut mutationis; sed hæc formæ non conveniunt, quia forma ignis generatur ex ligno, & est corruptibilis, nec migrat de composito in compositum; quis enim experitur manere formam, aut accidentia ignis, quamdiu manent cineres? & sic de aliis, ergo, &c.

R. R.

RESOLUTIO III.

xxx. Ico 3°, Materia prima non est subiectum informationis positivè primum eorum, quæ ipsam informant.

xxxii. Probatur 1°, quia ipsa informat formam à qua informatur; sed non est subiectum informationis positivè primum respectu sui-ipsius, ergo, &c. minor patet; consequentia est legitima: probatur major, quia sicut rectè dicitur materia est informatà, potentia est actuata; ita rectè dicitur forma est materietata, actus est potentatus; quis enim rationem disparitatis assignabit, aut impedimentum, præter purum Adversariorum beneplacitum? ergo, &c.

xxxiii. Probatur 2°, sicut materia & forma, potentia & actus sunt correlativa, & simul naturà; ita materiam esse informatam & formam esse materietatam; potentiam esse actuatam & actum esse potentiatum; sunt correlativa & simul naturà. quod

xxxiiii. Confirmo, quia sicut sunt simul naturà, formam esse unitam materiæ, & materiam esse unitam formæ; ita sunt simul naturà formam esse materietatam, & materiam esse informatam, quia reipsa sunt eadem, ergo, &c. Ex eo autem

xxxv. Infero, ergo si materia, quia primò informatà à forma, dicatur subiectum primum informationis, dicetur & forma primum subiectum informationis, quia primò negativè, sive simul naturà, est materietata à materia; ergo materia prima non est subiectum informationis positivè primum, sed alterum comprimum admittit, videlicet formam.

xxxvi. Confirmatur Resol. nihil adferri potest, cur sicut materia dicitur informatà à forma; non dicatur è converso forma materietata à materia, nisi fortè communis omnium contrarius loquendi modus (quia quòd P. Comptonus Disp. 4^a. Sect. 2^a. dicit à posteriori ob stare, quòd semper videamus formas denominare, & subiecta denominari, nimis à posteriori est; nam quòd quærimus, est, an id videamus) sed hic non quærimus, quid communis loquendi modus habeat, sed an verus, & quid reipsa sit subiectum informationis positivè primum, ergo, &c.

xxxvii. Obijcies 1°, Materia prima est subiectum sustentationis formarum materialium positivè primum; ergo & informationis earundem; consequentia tenet à pari.

xxxviii. Confirmabis ex Arriaga hic Disp. 2^a. n. 23. illud quod in esse præsupponitur alteri, est subiectum informationis illius; sed materia prima in esse præsupponitur formæ; ergo, &c.

xxxix. Respondeo imprimis, istud Argumentum non ostendere formas spirituales non esse comprimum subiectum informationis; ac proinde, nec ostendere materiam primam esse subiectum informationis omnium formarum positivè primū.

xl. Resp. 2°, negando consequentiam, & adfero disparitatem; videlicet, quia non sunt simul naturà, formam esse sustentatam à materia, & materiam esse sustentatam à forma; siquidem materia, utpote naturaliter ingenerabilis & primum subiectū sustentationis, nequit à forma sustentari; formam autem esse informatam à materia, & materiam esse informatam à forma, sunt simul naturà.

Ad Confirmationem verò
xl. Respondeo imprimis, non omne illud, quod in esse præsupponitur alteri, esse subiectum informationis illius; alias creatio esset subiectum informationis materiæ primæ, & Dispositiones præviæ ad introductionem animæ in corpus, essent subiectum informationis illius, quod nullus admisserit.

xl. Resp. 2°, distinguendo majorem, illud quod præsupponitur alteri ut subiectum sustentationis, uti materia præsupponitur ad omnes formas materiales; vel ut conditio finè qua non aliud crearetur, uti materia disposita ad creationem animæ rationalis præsupponitur, est subiectum informationis illius negativè primum, concedo majorem: positivè primum, nego majorem; quia in esse subiecti informationis sunt simul naturà, ut ante probatum est; fit enim, ut è duobus, quæ per modum potentia & actus inter se uniuntur, illud quod se habet per modum potentia, in genere subiecti sustentationis se habeat antecedenter & præviè ad aliud, quod se habet per modū actus, & ei supervenit; & tamen utrumque in genere subiecti informationis sunt simul naturà, ut contendimus: nec plus exigit ratio subiecti informationis, ut fundamenta præsentis Resolutionis consideranti patebit; ad quæ non satis videtur attendisse P. Arriaga: sic enim stat unum alteri uno sensu præsupponi, & alterum alio sensu esse subiectum informationis illius, ac proinde etiam illud, quod alteri in esse non præsupponitur, esse subiectum informationis alterius, per quod totum fundamentum P. Arriagæ enervatur.

xl. Obijcies 2°, ex conclusione sequitur, subiectū & formam simul naturà se mutuò informare ac denominare; sed hoc est absurdū; ergo, &c. Prob. minor, quia inde sequeretur gratiam dici animatā, sicut anima dicitur grata; albedinē dici carneā, sicut caro dicitur alba; visionem dici auream, sicut aurum dicitur visum; sed illa sunt absurda; ergo, &c.

xl. Resp. concessa sequelā, negando minorem; ad ejus probationem distinguo sequelam, sequeretur gratiā secundū se & ex conceptu suo formalī dici animatam, in quo esset absurdum, nego sequelam; secundū denominationē à subiecto, cui uniatur, & secundū conceptum accidentalem, quod non est absurdum, concedo sequelam: numquid enim æquè gratia est proportionata (& sic de aliis) ut denominativè & accidentaliter dicatur animata propter unionem ad animā, ac materia est proportionata ut denominativè & accidentaliter dicatur animata animā rationali propter unionem ad animam rationalem? ita sanè; & ratio est, quia ubi est proportio ad unionem per modum actus & potentia, est proportio ad reciproca denominationē; quia formā uniri materiæ, & materiā uniri formæ, sunt simul naturà; ita autē uniri, est denominare & denominari; vel assignetur mihi ratio cur tūc sit proportio ad denominare subiectū, & non ad denominari à subiecto, sive, ne ludas in verbo, cur subiectū denominationis seu informationis, nō sit simul naturà forma denominans seu informans formā à qua denominatur seu informatur; quandoquidē propter unionē præcisè per modū actus & potentia, & subiectum sit denominationis seu informationis subiectum, & forma sit forma illud denominans seu informans: scio quidem P. Compt. hic Disp. 4^a. Sect. 2^a. respondere istius nullā esse rationē à priori; à posteriori verò optimā tradi à signo, quod id semper contingere videamus; sed præterquā quòd nos pro opposito rationē quasi à priori dederimus, & falsū sit nos videre aliud contingere, præmissa convincūt id numquam contingere, ad quæ nil respondet.

xl. Instabis 1°, sic determinari non poterit, quænam erunt compositiones per modum actus & potentia, quia quilibet actus erit potentia, & quilibet potentia erit actus; sed hoc est absurdum; ergo, &c.

xl. Resp. negando assumptum, quia illæ erunt com-

compositiones ex actu & potentia, in quibus unum se habebit ut denominatum, aliud ut forma denominans, quod totum in nostra Resol. & ad præcedens argumentum solutione, remanet; & solum ex illa sequitur in qualibet compositione per modum actus & potentia, uno respectu denominatum sive potentiam fore formam dominantem sive actum; & alio respectu formam dominantem sive actum fore denominatum sive potentiam; quod putamus omnino necessarium: quando tamen petitur simpliciter potentia, adferri debet illud, quod ex natura sua est subiectum sustentationis; quando forma, id quod est actus, & ex natura sua non est subiectum sustentationis illius, cuius est actus; ut sic vitetur confusio terminorum.

XLVI. Instabis 2°, saltem sequeretur ubi esse substantiam; sed hoc est absurdum, ergo, &c. Probat sequela, quia sicut ubi substantia substantiam denominat ubi actum, ita ab illa denominaretur substantia, quod est proprium substantia ex probatis in Logica Tract. 5°. Disp. 1^a. ergo, &c.

XLVII. Resp. negando sequelam, quia illud tantum est substantia quod ex genere suo exigit denominari substantia; sive quod in genere entis in quo reponitur, est ut quo, vel ut quod substantia, quod accidendi non convenit, ut ibidem monstratum est.

XLVIII. Obijcies 3°, ex Aristotele lib. 1°. Phys. materia est pura potentia; ergo non est actus respectu formæ ut potentia sive subiecti.

XLIX. Resp. negando consequentiam; quia Aristoteles, per hoc, quod dicat materiam primam esse puram potentiam, solum vult illam esse Physicè simplicem, & in composita ex ulteriori materia & forma, ne detur processus in infinitum in materia, qui alioqui daretur, ut constat ex dictis Resol. 2^a, unde solum vult materiam primam esse puram potentiam sustentationis; id est, ita alia sustentare, ut ab alio subiecto non sustentetur, aut formam, quæ ab alio subiecto sustentetur, in suo conceptu essentiali includat; alioqui non ipsa, sed subiectum ipsius formæ simplex & in compositum esset materia prima; ut consideranti patebit: non vult autem Aristoteles illam esse puram potentiam informationis, id est, ita informari, ut aliud non informet; quia ipsius scopus est adferre primum subiectum sustentationis, ut manifestè constat, tum ex Textu, tum ex definitione materia primæ, quam attulit; non verò informationis.

L. Obijcies 4°, forma est Principium Corporis Naturalis; ergo materia non est forma informans formam à qua informatur: probatur consequentia, quia sic Principia ex se invicem fierent; siquidē forma fieret ex materia in genere causæ formalis, à qua materia etiā fit in genere causæ formalis, ergo, &c.

LI. Resp. negando consequentiam; ad ejus probationem, nego assumptum; ad cuius etiam probationem distinguo assumptum, fierent ex materia in genere causæ formalis, tamquam ex proprio genere principiandi, nego assumptum, tamquam ex genere principiandi communi omnibus subiectis & formis, concedo assumptum; sed hoc non impedit rationem Principii, quia alioqui, cum id omne Principium inseparabiliter concomitetur, sola forma esset Principium, ut consideranti patebit.

D V B I V M I I I.

An, & quo sensu, Materia 1^a sit pura potentia.

LII. **M**ateria 1^a est puram potentiam receptivissimum est inter Thomistas, alioquinque Philosophos; sed de sensu, quo id ipsi compe-

tit, multum controversatur: quare pro illius Resol.

LIII. Suppono 1°. potentiam à Philosophis triplicem distingui; Activam scilicet, Subjectivam & Objectivam; singulisq; actum aliquem in particulari esse oppositum: Activa autem est virtus producendi effectum; actus huic potentia oppositus est actio, sive actus causativus: Passiva sive Subjectiva, aut Receptiva est capacitas, quæ res habet, ut sit subiectum recipienti aliquam formam; actus huic potentia oppositus est forma, sive actus formalis: Objectiva est possibilitas rei, sive ejus ad existendum non repugnantia; actus huic potentia oppositus est existentia, sive actus entitativus.

LIV. Suppono 2°, puram potentiam esse, Quæ sit est potentia, ut nullo modo actum sibi oppositum includat, prout solet includi in potentiis non puris: unde potentia purè Activa est, Quæ nec est, nec includit actionem: purè Passiva, Quæ nec est, nec includit formam informantem: purè Objectiva, Quæ propriam existentiam non habet.

LV. Suppono 3°, puram potentiam passivam esse duplicem; sustentationis scilicet, & informationis; potentia pura passiva sustentationis est, Quæ nec est, nec includit in suo conceptu formam sustentatam in alio tamquam subiecto recipiente: pura passiva verò informationis est, Quæ nec est, nec includit in suo conceptu formam informantem aliud, tamquam subiectum denominationis. His suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

LVI. **D**ico 1°, Materia prima est pura potentia passiva sustentationis. Ita D. Thom. 1. p. q. 66. art. 1°, & celebres Thomistæ, Capreolus, Ferrar. Cajet. Soncin. Sotus, PP. Nostri Compl. Ioan. à S. Thom. & à Societate Suarez, Conimb. & alii communiter, quibus additipulatur P. N. Bacho Quodlib. lib. 2°. q. 9. art. 2°. §. 2°.

Probatur Resolutio; quia illud ut minimum vult Aristoteles, cum hic materiam primam appellat purum subiectum, puram potentiam passivam, &c. et, ergo, &c.

LVII. Confir. materia ita sustentat alia, ut nec sit, nec includat formam ab alio tamquam subiecto sustentationis sustentatam; sed hoc est esse puram potentiam passivam sustentationis, ergo, &c. minor patet à definitione; probatur major; quia alioqui, ut sæpe dictum est, sequeretur processus in infinitum: vel enim illud subiectum, in quo ipsa, vel forma, quam includeret, sustentaretur, esset, vel includeret formam ab alio tamquam subiecto sustentationis sustentatam, vel non? si primum, idem quaeretur de hoc subiecto, & sic in infinitum: si secundum, ergo illud erit materia prima, & pura potentia passiva sustentationis. Hic tamen (nota) supponitur substantiam non esse basim, de qua infra Disp. 4. de Substantia.

R E S O L U T I O II.

LVIII. **D**ico 2°, Materia prima non est pura potentia passiva informationis. Hæc Resolutio sequitur ex Resol. 3^a Dubii præcedentis; quæ licet nullius sit, (quem sciam) mihi tamen valde probabilis est.

Probatur, quia Materia prima, ita est subiectum sive potentia passiva informationis, ut simul natura sit actus, & forma informans formam à qua informatur, ut constat ex Dubio præcedenti, ergo, &c.

LIX. Confirmatur, esse materiarum est esse actuum, vel informatum à materiis; sed formæ plurimæ sunt materiatæ; imò P. Hurtadus hic expressè dicit albedinem per unionem ad parietem esse parietem tamquam

tam; ergo materia prima non est pura potentia passiva informationis, sed actus, sive forma informans. Probatur major, quia si esse materietatum, non esset esse actuum, vel informatum à materia, neque esse animatum esset esse actuum, vel informatum ab anima; sed hoc non admittitur, ergo, &c. Probatur assumptum, quia utrumque eodem modo terminat unionem; ac proinde eodem modo utrumque denominationem & effectum formalem sibi proprium communicat, ergo, &c.

IX. Dices fortè, materiam & formam non eodem modo terminare unionem; sed materiam per modum potentiae; animam verò per modum actus.

LXI. Sed contra, cum dico anima est materietata, sive unita materia, anima non habet se per modum actus; quia subicitur & denominatur; vel si illud, quod subicitur & denominatur, possit se habere per modum actus, dic mihi cur materia non ita se habeat, cum subicitur & denominatur animata?

LXII. Respondebis fortè animam, quae subicitur, tantum se habere per modum actus, quando informat & denominat; quando verò subicitur & denominatur, se habere per modum subjecti: rectè quidem respondes, & ad intentum nostrum; sed rogo, cur idem non dicis de materia prima?

LXIII. Replicabis, quia sequeretur quòd in eodem composito partes essent sibi invicem potentiae subjectivae informationis, & actus informationis, quod est absurdum.

LXIV. Respondeo hoc totum à nobis sine absurdo admissum, & probatum Dubio 2°. Resolutione 2^a. & addo, id necessariò ab omnibus admittendum in ubi & ejus productione; numquid enim ab illa productione denominatur ubi productum: & illa productio ab ubi denominatur ubicata? quidni & in aliis idem admitti posset?

RESOLUTIO III.

LXV. Dico 3°. materia prima non est pura potentia objectiva, id est, includit existentiam, sive actum entitativum sibi proprium; non quidem Physicum, & à se realiter distinctum, sed Metaphysicum, & à se solà ratione distinctum. 1^a. pars quoad ly *Physicum* est omnium Thomistarum & juxta Resolutionem 1^{am}: 2ª verò quoad ly *Metaphysicum*. Halensis 7. Metap. ad textum 22. Gregor. in 2. dist. 6. q. 1^a. Aureoli apud Capreolum in 1um dist. 8. q. 1. Durandi ibidem q. 2. Gabrielis in 3um dist. 6. & Nominalium còmuniter; quos sequuntur Gerardus de Carmelo, Suarez, Vasquez, Arrubal, Valentia, Hurtadus, Arriag, Oviedus, &c. ad stipulantur etiam Scotistae, cum hoc tamen discrimine, quòd illi existentiam à materia solà ratione distinctam agnoscant, hi formalem ex natura rei.

LXVI. Probatur 1°. ex Commentatore 3°. de Caelo commento 29. quod recipit, debet esse ens actuale, id est, existens; sed materia recipit omnes formas; ergo est ens existens, idque existentia proprià; ac proinde non est pura potentia objectiva: Probatur major, quia quod recipit, ut condistinctum à forma; quam recipit, non est actu nihil; quia alioqui forma esset tota actualitas compositi substantialis; in composito substantiali sola forma esset aliquid actu; homo non esset actu, nisi quidpiam incompletum; non esset actu nisi quidpiam purè spirituale, &c. imò denique homo non esset in facto esse, purum ens actu, sed partim ens, partim non ens, quae sunt absurda; ergo materia, quae formas recipit de-

R. P. Francisci Bone Spei Physica

bet esse ens existens, idque existentia proprià.

LXVII. Nec dicas ex Magistro nostro Bachon. Quodlib. lib. 2°. q. 9. art. 2°. §. 3°. unumquodque recipit secundum, quod est in potentia; quia id tantum verum est de receptione formae realiter distinctae, sic nempe, ut omne quod realiter formam realiter à se distinctam recipit, istam formam realiter non includat, sed sit in potentia ad illam, juxta 1^{am} partem nostrae Resolutionis, pro qua à nobis citatus est Resol. 1^a. verum autem non est sic, quòd omne quod realiter formam realiter à se distinctam recipit, nullam existentiam Metaphysicam & realiter à se indistinctam includat, ut patet ex probatione Resol.

LXVIII. Nec Instes, ens actuale, sive existentiam formae, recipi quidem in materia non existente antecedenter, sed illam facere concomitanter existentem; sic enim albedo in pariete quidem antecedenter non albo recipitur, illum tamen facit concomitanter album; ex quo inferes, probationem assumpti esse falsam; ne id dicas, inquam; quia sicut existentia est conditio praequisita ad agendum quodlibet realiter à se distinctum; ita & ad patiendum quodlibet realiter à se distinctum; quia eadem est ratio passionis & actionis; ac proinde, sicut dari non potest actio effectus realiter distincti à causa non existente, vel saltem quae numquam extitit, ita nec potest dari passio formae realiter distinctae à subjecto non existente, vel quod saltem numquā extitit.

LXIX. Nec urgeas subjectum constitui realiter existens per existentiam; ac proinde sicut optimè intelligitur parietem de non albo fieri album per albedinem, quam ante non habebat; quia per illam constituitur realiter albus; ita optimè intelligi materiam non existentem fieri existentem per existentiam, quam ante non habebat, quia similiter per illam constituitur realiter existens.

LXX. Respondeo esse disparitatem, eò quòd materia non possit habere existentiam realiter distinctam nisi medià passione, quae haberi non potest à subjecto, quod hic per te non praesupponitur existens: potest autè paries non albus habere albedinem realiter à se distinctam; quia medià passio, per quam illam habet, praesupponit parietem existentem; quod tantum requiritur, ut illam recipiat. unde patet probationem 1^{am} esse solidam, materiamque primam, priusquam ullam formam realiter à se distinctam recipiat, necessariò debere supponi aliunde realiter existentem, nec proinde posse sine evidenti superfluitate actuari per existentiam formae realiter distinctam, Ex his

LXXI. Colliges contra PP. nostros Complut. hic. ordinem essentiae nullà ratione distingui posse ab ordine existentiae: item contra P. Ioan. à S. Thoma, existentiam hoc sensu non posse esse actum secundum, quod praesupponat formam Physicam, licet dici possit secundus, quia non essentialis, quod non dicit realem distinctionem ab essentia; ut proprietates Metaphysicas consideranti patebit.

LXXII. Probatur 2°. omnes formae materiales educuntur ex materia; sed non educuntur ex nihilo, aliàs dici deberent creati; ergo materia est ens actuale, existens, non pura potentia objectiva, &c. consequentia patet, quia inter ens actuale, sive existens, & nihil ante intellectum, non datur medium.

LXXIII. Nec dicas ex his solum sequi materiam habere essentiam distinctam à forma, sive esse ens reale distinctum à forma, non verò habere essentiam

B

actualem,

actualem, sive esse ens actuale distinctum à forma, sed potentiale tantum: ne id, inquam, dicas; quia in primis ostendimus dubio præcedenti materiam etiam esse actum informationis, licet non sit sustentationis, defectu subjecti, in quo sustentetur: jam verò probavimus illam includere actum entitativum, sive existentiam; quod per illud, quod dicis, non reprobas: deinde quæro à te distinctionem inter ens reale, ens actu, & ens realiter existens: certe si hæc omnia sumantur ut ante intellectum, quo modo hic sumi debent, nihil momenti adferes, spero, quo hæc sumpta ante intellectum distinguas.

LXXIV. Nec refert, quod Aristoteles 9. Metaph. textu 1°. dividat entitatem realem in potentiam & actum; quia ibi actum non opponit potentiaæ objectivæ, sed potentiaæ subjectivæ sustentationis, cujus potissimam curam habuit, eò quod sola generationibus ut mutationibus inserviret; unde per actum ibi intelligit actum sustentationis, sive formam substantialem; per potentiam verò, potentiam subjectivam sustentationis; nec potuit aliud intelligere; alioqui, cum omnis entitas realis ante intellectum sit actus, saltem entitativus (nam ille, sive existentia, non distinguitur realiter ab essentia, ut ostendemus in Metaphysica) divisum includeretur in suis membris dividendis, essetque vitiosa divisio.

LXXV. Probatur 3°. actio terminatur ad existentiam; sed diversam actionem terminat materia prima, scilicet creationem; diversam forma materialis, scilicet generationem; ergo materia prima habet existentiam distinctam à forma, & consequenter non est pura potentia objectiva: Probatur major primò, quia non terminatur ad nihil; res verò præcisè realiter existentia, utpotè realiter præcisè negatio existentia, est nihil: secundò, quia cum existentia sit realiter ipsa essentia, (ut probavimus in Metaphysica) non apparet ad quid aliud terminari possit; ergo, &c.

LXXVI. Obijcies tamen 1°. Aristot. nusquā docet materiam primam esse actum entitativum; ergo, &c.

LXXVII. Respondeo distinguendo antecedens: Aristoteles nusquam docet explicite, & quoad vocem, materiam primam esse actum entitativum, concedo antecedens; implicite, & quoad rem, nego antecedens; hoc enim ipso, quod docet materiam primam esse principium Physicum, potentiam subjectivam, non esse non ens, sed ad rationem substantiaæ propius accedere, &c. consequenter docet esse actum entitativum, imò & informationis, ut Resol. 2^a. vidimus; si verò quandoque dicat *materiam primam non esse ens, in nullo Prædicamento poni*, &c. (ut v.g. Metaphysic. 7°. textu 8°.) quia per se, neque est quid, neque quantum, neque quale. Solum vult non esse ens completum, quod solum ponitur in prædicamento, & quod solum etiam intelligitur nomine entis simpliciter pronuntiat: eodem modo intelliges D. Thomā, cum r.p. q. 7. art. 2°. dicit *materiam primam non esse ens actu, sed potentia tantum*; item & Porphyrium, cum post Platonem docet, *materiam primam esse verum non ens, & defectum entis*; nisi malis eos ita intelligere, ut velint materiam, ut sub privatione esse non ens, licet in se & secundum se spectata sit ens: cum verò alii dicunt *illam nullius esse speciei*, putabis, *speciei* quam accipit à forma Physica; alioqui certum est esse alicujus speciei Metaphysicæ incompletæ & indirectè prædicamentalis.

LXXVIII. Instabis; forma dat esse rei; ergo materia nequidem ut in se, & secundum se spectata, est existens, sive ens actu.

LXXIX. Respondeo negando consequentiam; quia in primis Resol. 2^a. diximus materiam primam, tam esse formam informationis, quam sit entitas illa, quam vocas formam, licet non sit sustentationis: deinde forma non dat esse rei subjectivum, potentiale & entitativum his proportionatum; sed formale, completivum in esse naturæ, & entitativum his proportionatum; quod ultro concedimus haberi à forma; sed aliud præterea ad realem constitutionem rei corporeæ completæ requiri asserimus, videlicet existentiam propriam ab existentia formæ realiter distinctam.

LXXX. Obijcies 2°. ex Magistro nostro Bachone in 2um Sent. distinct. 12. quæstione 1^a. art. 2°. in primo actu, videlicet Deo, nulla est potentia; ergo in prima potentia, ut materia prima, nulla est actualitas.

LXXXI. Respondeo 1°. concedi posse totum, si hæc proportionaliter intelligantur, hoc modo: sicut ut in primo actu nulla est potentia realiter distincta, ita in prima potentia nulla est actualitas, puta existentia, realiter distincta; sed cum hoc fiat in prima potentia, esse actum entitativum realiter ab ea indistinctum, sicut in primo actu est potentia ad attributa, & relationes ab eo realiter indistinctas, quod unicum contendimus.

LXXXII. Respondeo 2°, negando consequentiam, quia disparitas est: siquidem primus actus sensu dato, non implicat magis, quam ens perfectum in omni genere entis; implicat verò dari primam potentiam ita puram, ut actum entitativum, sive existentiam, non includat: quia illa esset ens reale à parte rei existens, ut supponitur; & non esset, quia non haberet existentiam, quæ est de conditionibus necessariis entis realis à parte rei sive realiter patientis, uti est de conditionibus, &c. realiter agentis.

LXXXIII. Obijcies 3°. ex R. P. Ioan. à S. Thoma, juxta Aristotelem hic eodem modo se habet materia prima ad formas materiales, quo materia secunda, sive artificiatum ad artificiales: atqui hæc in priori formæ artificialis nullam habet existentiam artificialem; ergo neque illa naturalem existentiam habet in priori formæ naturalis.

LXXXIV. Responderet aliquis facile in sententia obijcientis, quæ docet materiam privatam quantitate molis esse entitativè quantam; similiter materiam secundam in priori formæ artificialis habere existentiam entitativè artificialem, sic ut hæc illi identificetur, eo modo, quo quantitatem entitativam vult materiæ identificari; unde rectè concluderetur intentum nostrum, videlicet materiæ primam in priori omnis existentia realiter à se distinctæ habere existentiam entitativam, sic illi identificatam, quomodo vult quantitatem entitativam, & existentiam entitativè artificialem materiæ identificari; sed tales formas entitativas à formalibus realiter distinctas, satis rejecimus in Logica Tract. 5°. Prædicam. Disp. 2^a. Quare aliter

LXXXV. Respondeo juxta Aristotelem, modum istius ad formas se habendi identitatem, in eo sitam non esse, quod sicut materia 2^a in priori formæ artificialis, nullam habet existentiam artificialem, sed in eo, quod materia 1^a sit potentia perfectibilis per formas materiales, ut condistinguuntur contra entitativam sive existentiam; sicuti materia

materia 2^a. per artificiales: unde nego consequentiam, & assigno disparitatem, in eo videlicet, quod, quia ad recipiendas formas artificiales sufficit materiam realiter existere, uti revera realiter existit materia 2^a. in priori formæ artificialis, non debeat materia 2^a. in priori formæ artificialis habere aliquam existentiam artificialem; è contra verò, quia ad recipiendam existentiam aut similem formam realiter à se distinctam, non sufficit materiam realiter non existere existentia propriâ, uti revera realiter non existit in priori existentia suâ propriâ, debet materia prima in priori existentia realiter à se distincta, habere existentiam aliquam propriam.

QVÆSTIVNCVLA.

Quid senserit D. Thomas circa questionem, an materia prima ex se sit ita pura potentia, quod careat omni actu formali & entitativo.

LXXXVI. **R**esolvunt Thomistæ, ut PP. nostri Complut. & Ioan. à S. Thoma post antiquiores alios communius, ut Cajet. de ente & essentia cap. 5°. q. 8. Ferrar. 1°. contra gent. c. 4°. Capreol. in 2. dist. 13. q. 4^a. affirmativè; mens tamen D. Thomæ hæc in parte mihi obscurior est, quam ut Resolutioni isti affirmativæ statim subscribam; & quia verius puto existentiam ab essentia realiter non distinguî, cumq; id tum in Philosophicis, tum in Theologicis (in quibus D. Thomæ authoritatî plurimum ab omnibus defertur) propugnem, in oppositam partem sit

RESOLUTIO I.

LXXXVII. **D**ico, non sensit D. Thomas quod materia 1^a. ex se sit ita pura potentia, quod careat omni actu formali & entitativo.

Probatur 1°. juxta D. Thom. lib. 1°. Phys. lect. 13. sic illud, quod est aliquid præter formam aquæ & præter formam aeris, se habet ad ipsas substantias naturales, sicut se habet æs ad statuum, & lignum ad lectum, & quodlibet materiale & informe ad formam. Atqui sic se habet æs ad statuum, & lignum ad lectum, ut æs in se & secundum se existens formam statuum recipiat, & sic est de ligno: ergo similiter, sic illud, quod est aliquid præter formam aquæ, sive materia prima juxta illud Divi Thomæ ibidem & hoc dicimus esse materiam primam, se habet ad formam aquæ, ut in se & secundum se existens formam aquæ recipiat; unde idem D. Thom. 7°. Metaph. textu 8°. lect. 2. dicit, materiam primam esse, non quidem illud, quod ex se est ita pura potentia, quod careat omni actu formali & entitativo, sed præcisè quod caret omni actu formali, illud dico materiam (inquit) quæ secundum se, neque est quid (id est forma, ut condistinguitur contra actum entitativum, de qua loquens Aristoteles 5°. Metaph. cap. 2°. ait, forma est ratio & quod quid erat esset. & D. Thom. lib. 5. Metaph. lect. 2^a. quia nunquodque consequitur naturam, vel generis, vel speciei per formam suam; natura autem generis, vel speciei est id, quod significat definitio dicens, quid est res, ideo forma est ratio ipsius (quod quid erat esse) id est definitio sive pars definitionis, per quam scitur quid res est) attende sequentia, ibi prosequitur per cæteras formas ut ab actu entitativo condistinguas, nec quantum, nec

aliquid aliud quidquam, quibus ens determinetur, sive ut ante, per quod scitur, quid res est: ergo, &c.

LXXXVIII. Confirmatur ex mente D. Thomæ loco ex 1°. Physicorum supra citato, aqua fit ex materia & formâ aquæ, sicut statua ex ære & formâ statuum; sed statua ex eodem lib. 5°. Metaph. lect. 2. fit ex ære sicut ex inexistente, id est, in eo quod sit intus existente inquit, & non tantum per formam statuum, quia sic magis extus, quam intus existeret; ergo similiter aqua fit ex materia aquæ, sicut ex inexistente, id est in aqua intus existente, & non tantum per formam aquæ.

LXXXIX. Probatur 2°. in sententia D. Thomæ 8. Metaph. lect. 4^a. aliter fit ex vino acetum, quam ex materia vinum, sic igitur (inquit) materia se habet per prius quidem ad vinum, sicut ad habitum & ad speciem; ad acetum autem, sicut ad privationem & corruptionem vini. Et paulò infra, non ergo acetum fit ex vino, sicut ex materia, &c. atqui si materia prima ex se sit ita pura potentia, quod careat actu entitativo præterquam formæ à se realiter distinctæ, non fiet aliter ex vino acetum, quam ex materia vinum, ergo, &c. Probatur minor, quia sicut præcisè fit acetum ex privatione & corruptione vini, vel potius existentia vini; ita fit vinum ex privatione & corruptione materiæ, vel potius existentia materiæ, vinæ v. g. quæ in generatione vini corrumpitur, cujus & materiæ, in sententia ista, una & eadem est existentia; ergo, &c.

LXXXX. Confirmatur, juxta mentem D. Thomæ loco statim citato, secundum accidens dicitur ex vino fieri acetum, in quantum fit ex materia ejus: atqui si materia vini careat omni actu entitativo, præterquam formæ vini, non magis secundum accidens dici poterit ex vino fieri acetum, in quantum fit ex materia vini, quam in quantum fit ex forma vini, directè contra D. Thomam, ergo, &c. Probatur minor, quia non minus materia perdet existentiam & corrumpetur, quam forma vini, propter quod tamen non dicit, in quantum fit ex forma vini, ergo, &c.

LXXXXI. Obijcies tamen 1°. illud D. Thomæ q. 4. de potentia art. 1°. in corp. ubi in principio Gen. dicitur: Terra autem erat inanis & vacua. Quidam namque intellexerunt prædictis verbis talem informitatem materiæ significari, secundum quam materia intelligitur absque omni forma, in potentia tamen existens ad omnes formas: talis autem materia non potest in rerum natura existere, quin aliqua forma formetur; quidquid enim in rerum natura invenitur, actu existit, quod quidem non habet materia, nisi per formam, quæ est actus ejus; unde non habet sine forma in rerum natura inveniri, ergo, &c.

LXXXXII. Respondeo propter hunc locum mentem D. Thomæ mihi quidem esse obscuram; ad eum tamen probabilissimè Respondeatur, D. Thomam ibi tantum velle materiam sine omni forma non posse in rerum natura existere simpliciter: item, quod quidquid in rerum natura invenitur existens simpliciter, actu, sive per formam, existat: unde de potentia q. 4. ad 3um eorum, quæ in contrarium obijciuntur, ait, quod autem est tantum in potentia, non simpliciter est; & de verit. q. 3. materia propriè loquendo non habet essentiam, sed est pars essentie; quod æquivaleret, materia prima non habet esse simpliciter, sed esse partis, sive, ut etiam loquitur Opusculo 31. esse incompletum, quod ibidem dicit esse nullum (puta per quod scitur quid res est; per quod

ens determinetur, &c. juxta eundem probatione 1ª citatum) materia dicitur quod habet esse, ex eo, quod sibi advenit, quia de se esse incompletum imo nullum (sensu jam dato, alioqui videretur contradictio in terminis) esse habet; ubi vides opponi esse simpliciter & totius, esse secundum quid & partis; non verò tamquam esse commune ad esse partis & esse totius; opponi non esse simpliciter: quare subdit, unde simpliciter loquendo forma dat esse materiae, non quidem incompletum, sed simpliciter & completum. Ex his sequentia loca cum interjectis particulis intelliges: 1. p. q. 66. art. 1. si materia, tamquam ens simpliciter, informis præcessit duratione, hæc jam erat in actu, &c. & quodlibet. 3°. art. 1°. omne enim quod est actu simpliciter, vel est ipse actus, vel est potentia participans actum; esse autem actum simpliciter, (non verò esse actum entitativum & in potentia) repugnat rationi materiae, quæ secundum propriam rationem est ens sive actus in potentia. relinquatur ergo, quod non potest esse in actu simpliciter, nisi in quantum participat actum, actus enim participatus à materia (puta formalis, prout entitativo opponitur,) nihil aliud est quam forma: unde idem est dictum materiam esse simpliciter in actu, & materiam habere formam; dicere ergo quod materia sit simpliciter in actu sine forma, est dicere contradictoria esse simul. denique contra gentes c. 4°. materia non tendit ad impossibile; est autem impossibile materiam tantum sub privatione esse, simpliciter.

LXXXIII. Elucidatur præcedens Solutio ex D. Thomæ opusculo 15°. cap. 8°. substantiis omnibus non est idem modus essendi: illa enim substantia, quæ perfectissimè, id est simpliciter esse participant, non habent in seipsis aliquid, quod sit ens in potentia solum; unde immateriales substantie esse dicuntur: sub his sunt substantie, quæ etiam in seipsis, hujusmodi materiam habent, quæ secundum sui essentiam est ens in potentia tantum, tota tamen earum potentialitas completur per formam, ut in eis non remaneat potentia ad aliam formam. Ecce D. Thomas non negat materiae omnem modum essendi, sed perfectissimè, sive simpliciter & in actu, sic ut illi concedat modum essendi imperfectè, sive secundum quid & in potentia; ne tamen putes ipsum saltem negare materiae primæ esse, prout commune est esse completo sive simpliciter, & esse incompleto sive secundum quid; attende ad sequentia. Sed considerandum est quod ea, quæ à primo ente esse participant, non participant esse secundum universalem modum essendi, id est, secundum quod esse est commune ad esse incompletum, materiale & indeterminatum, & completum formale & determinatum, secundum quod est in primo principio; sed particulariter (nota secundum quemdam determinatum essendi modum, qui convenit huic generi, vel huic speciei, quid obsecro clarius in favorem nostræ Solutionis adferri posset? unaquæque autem res adaptatur ad unum determinatum modum essendi secundum modum sue substantiæ; modus autem uniuscujusque substantiæ compositæ ex materia & forma, est secundum formam, per quam pertinet ad determinatam speciem. Et paulò post, præmissa evidenter ad mentem nostram concludit. Sic igitur in rebus ex materia & forma compositis; materia quidem secundum se considerata, secundum modum sue essentiae habet esse in potentia, & hoc ipsum est ei ex aliqua participatione primi entis; participatio autem illa est ipsa creatio, igitur ex mente D. Thomæ creatio ad materiam secundum se terminatur, ac pro-

inde secundum se habet existentiam indeterminatam & materialem, sed propriam; caret verò secundum se considerata forma, per quam participat esse in actu secundum proprium modum, id est secundum esse determinatum sive determinati generis aut speciei, & iterum infra, quia igitur materia recipit esse determinatum, actuale per formam, &c.

LXXXIV. Obijcies 2°. illud ejusdem D. Thomæ 1. p. q. 7. art. 2°. ad 3um. materia non existit in rerum natura per seipsam, cum non sit ens in actu; sed potentia tantum: unde magis est aliquid concreatum, quam creatum. & 1. 2. q. 94. art. 5. ad 2um. idem est esse forma & materia; & hoc quidem est esse compositi, ergo, &c.

LXXXV. Respondeo loca hæc eodem modo, quo præcedentia intelligi debere; sic nempe in materia prima non existat simpliciter in rerum natura per seipsam, cum non sit per seipsam ens in actu simpliciter, sed potentia tantum; unde magis est aliquid concreatum, quam creatum simpliciter: item sic, ut idem sit esse forma & materia simpliciter, quodque est esse compositi. Vnde Axiomatis hujus inter Philosophos vulgarissimi, ex pluribus entibus in actu, non potest fieri unum per se, est hic sensus, ex pluribus entibus simpliciter non potest fieri unum per se; vel, ex pluribus entibus in genere, aut specie determinatis, non potest fieri unum per se; vel, denique ex pluribus entibus in actu formali prout contra materialem & entitativum distinguuntur non potest fieri unum per se; hi enim sensus sunt omnino conformes Divo Thomæ locis ad objectionem 1^{am} citatis: quod autem PP. nostri Complutenses hic Disp. 3^a. q. 5. §. 1°. opponunt, quod nulla existentia possit se habere ut potentia respectu alterius existentie, quia, etsi una & eadem sit possit esse, in diverso genere & ordine, actus & potentia; non tamen in eodem: parvi est momenti, quia instrumentum rectè se habet ut potentia respectu instrumenti, ut v.g. quantitas instrumentum materia rectè se habet ut potentia (in ipsorum sententia) respectu caloris instrumenti ignis, et quod similiter existentia, &c. deinde existentia est genus incompletum respectu existentiarum materiae & formæ, sicuti substantia, & essentia sunt genera incompleta respectu substantiæ & essentiae materiae & formæ, in his tamen una substantia, sive essentia se habet ut potentia respectu alterius; ergo similiter in existentibus materiae & formæ, &c. addi tamen potest D. Thomam materiae esse non vocatæ existentiam, sed essentiam; esse verò formæ vocatæ existentiam sive esse simpliciter, unde fit quod Opuscul. 48°. cap. 2°. dicat esse essentiae, quod materiae convenit, & esse existentie, quod formæ convenit, differre realiter, ut duas diversas res; hoc autem posito, licet totum PP. Complutensibus concedatur, nihil contra nos evincunt.

RESOLUTIO IV.

LXXXVI. Dico 4°. materia prima non est potentia activa indebitorum. Probatur 1°. auctoritate tum Aristotelis lib. 2°. de Ortu & Interitu c. 9. tum August. 2°. de natura boni contra Manichæos, ubi materiae primæ omnem activitatem & virtutem ad agendum denegant; sed potentia activa est activitas, & virtus ad agendum, ergo, &c. Probatur 2°. ratione; quia omnium efficientium, præterquam materiae debitorum, sufficienti causa effectiva, præter materiam primam, assignatur, ergo, &c. Probatur antecedens, quia materia prima

Disp. II. de I. Principio Corporis Natur. sive Materia I. Dub. IV. 17

primæ, & entium spiritualium Deus; formarum substantialium, & accidentium materialium forme substantiales, & accidentales materiales sunt sufficientes causa effectiva, ergo, &c.

lxxxviii. Obijcies tamen: materia prima præcognoscit formas substantiales corporeas, sic saltem ut eas materialiter possit producere; ergo & ut activè ac efficienter.

lxxxix. Respondeo negando consequentiam; nam grande est discrimen inter materialiter & efficienter producere; quia materialiter producere, est quidpiam alienâ virtute efficienter productum in se sustentare; efficienter verò producere, est quidpiam propriâ virtute efficere: de quibus infra.

D V B I V M IV.

An dato quòd existentia materia realiter distinguatur ab ejus essentia, materia prima habeat propriam existentiam distinctam à forma.

c. **A**liter ab Authoribus hoc dubium proponi solet, videlicet, an materia prima existat existentia formæ: asserunt enim Thomistæ communiter materiam primam imperfectam adeo esse entitatem, ut existentiam propriam non habeat, sed à forma emendatam: verum contrarium patet ex dubio præcedenti, & dicendis in Metaphysica ex professo de identitate reali existentia cum essentia; ut tamen sit disputationi locus, hinc suppono, & illis gratis do, existentiam realiter distinguere ab essentia, & secundum illam hypothefim, sit dubium.

R E S O L U T I O I.

ci. **D**ico 1°. contra Thomistas communiter: licet gratis detur existentiam realiter distinguere ab essentia; materia prima habet propriam existentiam incompletam, condistinctam realiter ab existentia formæ.

cii. Probatur quia id omnino conformius est naturæ ipsius materiæ primæ, ut P. Arriaga hic, ergo, &c. ratio Antecedentis bona est, licet ab Arriaga non probetur, & P. Oviedus hic dicat eam fringere, & negat eâ majori conformitate, gelascere: quare probo rationem Antecedentis: existentia sequitur essentiam; sed essentia materiæ primæ est secundum se incompleta, & petit compleri per essentiam formæ; ergo similiter existentia materiæ primæ est incompleta, & petit compleri per existentiam formæ: major patet in forma, cujus essentiam sequitur existentia, sic, ut non sit magis entitativè completa, (quidquid sit affectivè) quàm formæ essentia. Probatur ultima consequentia: quia alioqui vel esset existentia una indivisibilis totius, id est, sui & formæ? & hoc non, quia hæc est completa, & simul etiam formæ, ac proinde incomplebilis per existentiam formæ contra exigentiam existentia materiæ: vel existentia ipsius formæ? & hoc etiam non; quia, sicut essentia formæ est incompleta, ita & ipsius existentia; ac proinde, quia, sicut essentia formæ petit compleri per essentiam propriam materiæ primæ; ita existentia formæ petit compleri per existentiam propriam materiæ, ergo, &c.

ciii. Nec respondeat P. Oviedus hic materiam habere propriam essentiam, non verò propriam existentiam; quia, quod ipse supra ad P. Arriagam, hæc responsio friget, & negat pro secunda parte,

gelascit: maximè si advertatur materiam primam habere propriam existentiam non impedire quominus materia prima sit pura potentia sensu ab Aristotele intento, id est, sustentationis; ita scilicet, ut sustentet, & non sustentetur ab alio tamquam subiecto sustentationis; juxta præmissa Dub. 3. Resol. 1^a. Hinc tamen

civ. Colliges 1°. contra D. Caramuclem Metaph. libro 3°. sect. 2^a. Dub. 4°. dici non posse (propter rationem allatam, quæ applicari potest formæ) materiam habere propriam existentiam, & formam existere existentia materiæ; neque ratio, quam adfert ex sancto Thoma 1. p. q. 39. art. 2. ad 3um, scilicet, *essentia dicitur ab essendo, natura ab operando*, quidquam tale probat; tum quia essentia & natura frustra realiter distinguuntur; malè enim per essentiam intelligit materiam, & per naturam naturalitatem sive physicam formam; tum quia si per ly essendo intelligatur existendo (ut intelligit) essentia separari potest ab essendo, ut patet in merè possibilibus; non verò natura, supposito quòd dicatur ab operando; nam operari supponit existere: S. Thomas autem ibi non distinguit essentiam realiter à natura, quia Deo utramque tribui significat, sed solum vult aliunde essentiam, aliunde naturam dici, licet una sit utriusque entitas.

cv. Colliges 2°. contra eundem ibidem falsum esse, in corpore naturali existente non dari nisi unam simplicem existentiam, quæ subsistentiam afficiat; tum quia illa foret incompleta, non secus ac ipsa subsistentia, quam afficeret, incompleta foret: tum denique, quia sicut subsistentia formæ non est complementum ultimum materiæ primæ secundum esse essentia; alioqui non distingueretur ab existentia; sed secundum esse existentia; ita nec est illius existentia: ratio autem præfati authoris, videlicet, *non potest intelligi subsistentia* (quam supponit esse fundamentum naturæ substantialis) *actualiter existens actualiter sustentare naturam, & hanc non existere, quia, inquit, cum verum est dicere, subsistentia actualiter sustentat naturam, est etiam verum dicere, natura sustentatur actualiter à subsistentia*; ergo etiam erit verum dicere *natura existit*: nulla est: quæro enim quare intelligi non posset subsistentiam existentem sustentare actualiter (quia est actu) naturam non existentem; sicut rectè intelligitur, in ipsius sententia, subsistentiam non existentem sustentare actualiter (saltem consecutivè) existentiam: deinde argumentum ipsius retorqueo hoc modo, cum verum sit dicere in ipsius sententia, *subsistentia non existens actualiter sustentat existentiam*; à pari verum est dicere è converso, *subsistentia existens sustentat actualiter naturam non existentem*; ergo totum ipsius argumentum nullum est: denique, sicut per hoc, quòd aliquid per unionem A. unito uniatur, non propterea unitur in se per unionem A. & per hoc, quòd aliquid uniatur ubicato, non propterea ubicatur per ubi ejus; ita per hoc, quòd aliquid uniatur subsistentia existenti, non propterea existit per existentiam illius; videtur enim esse omnimoda paritas.

cv. Confirmatur Resolutio: omnino superfluum est, tot in materia prima admittere diversas existentias, ac proinde toties materiam primam transire de uno esse ad aliud, quot formas acquirit, novas; sed hoc fieret; ergo &c. minor patet: Probatur major; quia nulla est necessitas ita existentias, &c.

multiplicandi, cum sine incommodo, & naturæ ipsius materiæ primæ conformius dici possit materiæ primam habere propriam existentiam, sicut habet propriam essentiam, ut solutione argumentorum patebit, ergo, &c.

CVII. Obijcies 1°. materia prima propter puram suam potentialitatem, non habet existentiam sibi identificatam; bene autem forma propter suam actualitatem, ergo materia non habet propriam existentiam, ac proinde existit per existentiam formæ.

CVIII. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in adversarios: vel enim materia prima habet puram potentialitatem secundum esse essentiae, vel secundum esse existentiae? si secundum esse essentiae, adhuc, non obstante propriâ existentia, eam retinet, quia secundum esse essentiae ita sustentat, ut non sustentetur; ita existit, ut secundum esse essentiae existentiam non includat: si secundum esse existentiae, quomodo dicis illam habere puram potentialitatem secundum esse existentiae, secundum quod essentialiter includit actum existentiae? quod respondebis applica tuo argumento.

CIX. Respondeo 2°. puram potentialitatem materiæ non impedire; quod minus materia habeat existentiam sibi identificatam (ut probatum est dubio superiori) quia tamen nunc gratis damus eam non habere sibi identificatam; aliter

CX. Respondeo 3°. potentialitatem materiæ puram, cum sit tantum sustentationis (ut sæpe diximus) & secundum esse essentiae, (ut sequitur ex nostro supposito quod existentia materiæ distinguatur realiter ab essentia materiæ) non impedire, quod minus habeat existentiam propriam: quam secundum esse essentiae sive secundum quod potentia est recipiat: Vnde nego assumptum; neque enim est ratio cur forma potius habeat existentiam sibi identificatam, quam materia prima; cum autem supponitur materiæ primam eam habere realiter à se distinctam, idem de forma supponitur, uti & formam illam secundum esse essentiae recipere.

CXI. Obijcies 2°. esse, sive existere est propter operari; sed materia prima nullum habet operari; ergo neque esse.

CXII. Respondeo distinguendo majorem: esse est propter operari proprium vel alienum, concedo majorem; propter proprium, nego majorem; nam si ve materia existat per existentiam propriam, ut docemus; sive per existentiam formæ ut communiter volunt Thomistæ; sive forma existat per existentiam materiæ primæ, ut vult (sed non bene probat) Caramuel; materiæ existere nunquam est propter proprium operari indebitorum, ut probatum est Dub. 3. Resol. 4. nec proprius effectus ejus in genere causæ efficientis assignari potest, præter quantitatem Physicam (quam esse fictitiam, probavimus in Logica) aut potentiam instrumentalem receptivam, de qua postea: unde materiæ existere, non est nisi propter pati, & sustentare operari alienum (ut consideranti patebit) & operari potentia istius instrumentalis tantum tamquam effectus proprii. dixi nec proprius effectus; nam materiæ effectum cuiusvis entis communem, videlicet existentiam, ubi, durationem &c. facile est assignare.

RESOLUTIO. II.

CXIII. Dico 2°. probabile tamen est materiæ primam existere per existentiam materiæ & formæ indivisibiliter communem; non

verò per propriam incompletam tantum.

CXIV. Probatur. probabile est materiæ primam subsistere per subsistentiam materiæ & formæ indivisibiliter communem, non verò per propriam incompletam tantum; ergo similiter probabile est materiæ primam existere per existentiam, &c. Probatur consequentia, quia cum existentia, in data hypothese, non minus sit realiter distincta ab essentia, quam subsistentia ab existentia, rectè dicitur se habere ad essentiam, sicut subsistentia ad existentiam; sed hæc est existentia totius compositi, & non solius materiæ primæ, ut probabitur infra; ergo & existentia: Probatur hoc assumptum, quia, sicut subsistentia materiæ primam ultimò complet in existere, ita existentia materiæ primam ultimò complet in esse; ergo &c.

CXV. Consumatur, nulla est necessitas multiplicandi existentias, ut solutione argumentorum patebit; ergo &c.

CXVI. Obijcies 1°. alia est ratio dicendi materiæ subsistere per subsistentiam totalem & utriusque communem; alia, existere per existentiam totalem vel talem, ergo, &c.

CXVII. Respondeo negando antecedens, de quo Resolutione 3^a; quia in hypothese distinctionis realis existentia à materia, non video ullam necessitatem distinguendi modum, quo se habet existentia ad essentiam, à modo, quo se habet subsistentia ad existentiam; nam sicut hæc materiæ primam ultimò complet in existere, ita ista illam ultimò complet in esse.

CXVIII. Obijcies 2°. res non aliter producuntur, quam per productionem suæ existentia; sed materia prima non producitur per productionem existentia formæ; ergo per productionem propriam; ergo materia prima habet propriam existentiam: Probatur minor, quia existentia formæ, & consequenter forma ipsa, saltem materialis, generatur, materia autem creatur, ergo, &c.

CXIX. Respondeo hoc argumentum habere quidem vim contra Thomistas, qui concedere debent majorem, ne alioqui admittere debeant absolute dari aliquid productum non existens: minime verò contra nos, qui majorem in data hypothese (licet absolute veram) negandam putamus, & stando in hypothese ista, dicimus productionem terminari ad id, quod recipit existentiam materiæ, sive ad essentiam materiæ, ut realiter ab existentia ejusdem distinctam; si enim secundum illam supponatur capax aliquid realiter recipere, erit etiam capax secundum illam realiter produci; per creationem quidem secundum esse essentia, per generationem verò secundum esse existentia: unde minor est vera, & eâ non obstante, consequentia est falsa; sed addi potest, materiæ, nec produci per existentiam incompletam formæ, nec per propriam, sed per communem totius, sic nempe, ut materia secundum hanc existentiam terminet generationem, & secundum essentiam creationem, ut ante dictum est.

CXX. Obijcies 3°. compositum pendet à priori à materia prima; ergo materia non existit per existentiam totius compositi: Probatur consequentia, quia alias etiam materia penderet à priori à composito, & consequenter à seipsa; ac proinde daretur mutua causalitas, tum compositi ad materiæ, tum materiæ ad seipsam & compositum.

CXXI. Respondeo distinguendo antecedens: compositum

compositum inadæquatè sumptum, & secundùm unam partem, scilicet formam, pendet à priori à materia prima, concedo Antecedens; secundùm alteram partem, scilicet materiam existentem, nego Antecedens; alioqui enim idem penderet à priori à seipso, quod intelligi non potest.

cxix. Adde tamen, in data hypothesi distinctionis realis existentia materiam primam à materia prima, non fore ut materia pendeat à priori à composito; quia existentia completa compositi materiae & formae communis adhuc à materia antecedenter non existente pendere deberet, sicut in illa antecedenter non existente, in hypothesi ista, recipi, & ex ea educi deberet; hæc quidem, fateor, sunt absolutè loquendo, & extra hypothesim positam, omnino exotica, verumtamen ex ea legitime sequi, suadet ratio.

cxiii. Objicies 4°. si probabile est materiam primam subsistere per subsistentiam materiae & formae indivisibiliter communem; superfluum non est tot in materia admittere diversas existentias, quot diversae in ea succedunt formae; ergo vel confirmatio præcedentis Resolutionis non est probabilis; vel hæc probatio hujus est improbabilis; assumptum patet, quia inde sequitur tot in materia admitti debere diversas existentias, quot diversae in ea succedunt formae.

cxiv. Respondeo primum esse probabile, supponi ex infra probandis, videlicet, quia alioqui subsistentia materiae esset ultimum complementum materiae in existere, & non esset; esset, quia id est de ratione subsistentiae: non esset; quia per subsistentiam formae compleri deberet, sicut materia per formam, & existentia materiae per existentiam formae, compleri debent ex præmissis Resolutione 1^a: licet autem hinc sequatur tot in materia admitti debere diversas subsistentias, & consequenter existentias, quot diversae in ea succedunt formae, idque sit omnino necessarium, & non superfluum, sistendo in allata ratione; aliud tamen contingit, & est superfluum, sistendo in proportionem servanda, tali inter existentias & subsistentias, qualis inter materiam & formam reperitur; in proportionem verò hac fundatur probabilitas primae Resolutionis, sicut hæc Resolutio fundatur in definitionibus subsistentiae & existentiae. Vnde nego assumptum.

cxv. Instabis, per responsionem istam non evacuatür tota difficultas Objectionis præcedentis; casu quo enim hæc proportio contra hanc Resolutionem, & definitiones illae contra primam Resolutionem objiciantur, utraque magnam difficultatem patitur, ergo &c.

cxvi. Respondeo negando assumptum; quia in primis, si contra hanc Resolutionem proportio ista objiciatur, responderi debet illam, inter materiam quidem & formam servari posse; sed non inter materiam & formae existentias; ne existentia materiae sit ultimum complementum materiae in existere, & non sit: si verò contra primam Resolutionem definitiones existentiarum istarum objiciantur, Responderi potest existentiam incompletam materiae esse ultimum complementum perfectibile in existere, & sic non absolutè ultimum; existentiam autem formae esse ultimum complementum perfectivum in existere: unde patet utramque Resolutionem simul probabiliter sustineri posse: tamen

cxvii. Virgebis, ergo ratio suppositionis, propter quam probabile supponitur, non dari subsistentiam incompletam, videlicet, quia alioqui subsistentia materiae esset ultimum complementum in subsistere, & non esset, non stat; quia distinguere potest, admittendo esse ultimum complementum materiae perfectibile in subsistere; negando verò esse ultimum complementum materiae perfectivum in subsistere, ergo, &c.

cxviii. Respondeo sistendo in hac Resolutione, nullam esse necessitatem dividendi existentiam, subsistentiam, &c. sive ultimum complementum, &c. in materiale seu perfectibile, & formale seu perfectivum; quandoquidem ex una parte, sive sic dividatur, sive non, id est, sive sint in corpore naturali duo partialia complementa, sive unum tantum & totale; in omni generatione debeat existentia mutari: sive enim mutetur una partialis forma tantum, sive mutetur una, quæ sit simul materiae & formae, omnino perinde est, quia una eadem mutatur, prout infra ostendemus, de ubi, quod, mutatà materiā in Eucharistia, mutatur, sive ubi specierum sit parziale, sive sit unum materiae & ipsarum, prout unum esse utriusque, non obstante illā mutatione, infra agēs de ubi propugnabimus.

cxix. Deinde si dicatur materiam posse creari naturaliter separatim ab omni forma, ac proinde debere habere existentiam propriam. Admisso antecedente, negari potest sequela; licet enim dictae species naturaliter existere non possint, nisi in loco materiae; potest tamen materia creari (dato quòd existentia realiter distinguatur à materia, quod hic supponitur) sine existentia; quia si receptio existentiae propriae ad materiā ut sic terminari potest, potest & creatio propria ad illam ut sic terminari; ac proinde ex eo quòd creari possit separatim ab omni forma, non sequitur illam debere habere existentiam propriam.

D V B I V M V.

An materia prima sit ingenerabilis & incorruptibilis.

ANte Resolutionem
cxix. Suppono 1°. generationem & corruptionem posse dupliciter accipi; primum latè, & sic generatio est quaecumque productio, sive creativa, sive eductiva, forma ex præjacente subiecto; corruptio verò è contra quaecumque desitio, sive annihilativa, sive alia, aliquo remanente subiecto: secundò strictè, & sic generatio est productio formae ex præjacente subiecto; corruptio verò è contra, desitio formae aliquo remanente subiecto.

cxxi. Suppono 2°. certum esse materiam primam esse à Deo latè generabilem & corruptibilem, id est, creabilem & annihilabilem: quia creaturæ ab ipso pendent in fieri & conservari, ut Catholicorum negabit nullus, haud minùs, quàm species Eucharisticae, quæ in omnium, sententia, vel secundum se, vel secundum quantitatem basim, modò creantur, & ante consecrationem generantur.

R E S O L U T I O I.

cxix. **D**Ico 1°. materia prima est latè generabilis & corruptibilis à creatura, supposità veritate Resolutionis, quæ docebitur infra,

infra, esse possibilem creaturam, quæ connaturaliter creet & annihilat. Resolutio hæc explicatis terminis, in illa hypothese evidens est, nec aliâ probatione indiget. Quare sit

RESOLUTIO II.

CXXXIII. **D**ico 2°. nulla creatura est assignabilis, à qua de facto materia prima latè corrumpatur, aut latè generetur.

Probatur, quia ejus est corrumpere latè, sive annihilare, cujus est creare: atqui non est creaturæ, sed proprium Creatoris de facto creare, ergo, &c. minor certa est apud omnes Theologos: probatur major; ejus est latè corrumpere, seu annihilare, cujus est subtrahere concursum creativum; sed solus Creator habet talem concursum, ergo, &c.

CXXXIV. Nec dicas 1°. materiâ primam de facto posse annihilari à creatura, vel per improductionem formæ illius esse contrariæ; vel per ejectionem omnium formarum substantialium, à quarum aliqua indeterminatè à posteriori in conservari pendet: quia inprimis, cum exigit omnem formam materialem successivè, utpote illius subiectum connaturale, nulla illi contraria assignari potest, ne alioqui dicatur exigere sui destructionem, contra naturalem cæterorum entium experientiam: deinde falsum est (ut probabimus infra) materiam pendere à posteriori ab aliqua formarum materialium, siquidem potest naturaliter conservari sine omni forma (saltem substantiali, de qua esse debet fermo) ut paulò infra probabitur.

CXXXV. Nec dicas 2°. non est genitoris corrumpere strictè, quia aqua corrumpit ignem, quem non generavit, ergo nec Creatoris annihilare: quia meritò negatur consequentia; est enim disparitas, nempe quod corruptio strictè non per solam subtractionem concursus fieri debeat, sed etiam fieri possit per improductionem dispositionum contrariarum; annihilatio verò per solam subtractionem concursus, ut patet ex iam dictis.

CXXXVI. Quæri & resolvi hic ulterius solet 1°. an materia prima sit aliqua potentia strictè generabilis, aut strictè corruptibilis? sed quia affirmativa, quæ à dicendis infra de educatione formæ pendet, nobis est probabilior, vide illius Resolutionem infra, ubi de educatione formæ agimus. 2°. an de facto sit per creationem, an per generationem à Deo producta? sed quia id etiam à dicendis infra de substantia basi pendet, similiter infra resolvetur.

DUBIUM VI.

*An Materia prima appetat omnes formas,
& quo appetitu.*

CXXXVII. **A**nte Resolutionem Suppono 1°. duplicem distinguere à Philosophis appetitum: unum Physicum & innatum sive improprium; alterum vitalem & elicitum sive proprium: elicitus, qui ab eo quod contingenter eliciatur, talis dicitur, est actus, quo anima mediâ cognitione bonum suum prosequitur; quare dic appetitum elicitum solis viventibus cognoscitivis esse proprium: innatus verò, qui, ab eo quod connaturaliter in natura nascatur, talis dicitur, est quælibet propensio à Deo natura ingenerata in bonum suum: unde appetitus innatus, etiam non viventibus convenit: appetitus tamen rectè dicitur nomen ana-

logum respectu elicitu & innati, sic ut isti principaliter, huic per Analogiam ad istum tribuatur.

CXXXVIII. Suppono 2°. appetitum elicitum esse triplicem: primum desiderii, & est, qui prosequitur bonum apprehensum ut absens; secundum gaudii, & est, qui fertur in bonum apprehensum ut præsens; tertium denique simplicis complacentiæ, & est, qui prosequitur bonum secundum se, ab illius præsentia aut absentia, &c. præscindendo.

CXXXIX. Suppono 3°. eadem improprietate & metaphorâ, quâ aliquid dicitur appeti appetitu innato, dici posse appeti appetitu desiderii, gaudii & simplicis complacentiæ; si enim appetitus, qui propriè loquendo, semper est elicitus, improprie & per metaphoram rectè dicatur innatus; appetitus desiderii, gaudii &c. qui propriè loquendo, semper est elicitus gaudii, desiderii &c. improprie & per metaphoram rectè dicitur innatus desiderii, gaudii &c.

CXL. Dixi eadem metaphorâ; quia ideo tantum res inanimatæ dicuntur habere appetitum, quia, sicut animata appetitiva eliciunt veram & realem appetitionem objecti ab eis cogniti sub ratione boni & convenientis; ita illæ omnem suam perfectionem naturalem veram & realem à se distinctam elicerent, si potentiam appetitivam haberent.

CXLI. Suppono 4°. materiam hic debere nudè & secundum se accipi, nam de vestita dispositionibus ad formam introducendam necessariis, omnino aliter philosophandum esset, ut ex sequentibus constabit. His suppositis sit

RESOLUTIO I.

CXLII. **D**ico 1°. Materia prima appetit appetitu desiderii formas absentes, sive quas non habet, successivè habendas.

CXLIII. Probatur, quia Materia prima appetit vicissitudinem generationum, ergo & formas absentes appetitu desiderii: consequentia patet; quia vicissitudo generationum esse non potest, nisi per acquisitionem formarum absentium: Probatur antecedens; quia vicissitudo generationum est bonum Vniversi, ac proinde Materia primæ; quia bonum totius est bonum partis; nec est alia pars Vniversi assignabilis, quæ vicissitudinem generationum exigit, ergo, &c.

CXLIV. Obijcies tamen ex P. Oviedo hic, qui contrariam verissimam putat, & dicit se facile eam probare hac ratione; Materia prima, dum habet formam substantialem sibi unitam cum omnibus ad unionem requisitis, habet satiatum appetitum, etiam si perpetuò duret sub eadem formâ; ergo non appetit appetitu desiderii omnes formas successivè habendas.

CXLV. Confirmatur, quia si appeteret formas absentes, appeteret destructionem præsentis; sed hoc est absurdum; ergo, &c. Probatur minor, quia non est violentè, sed naturaliter sub illa, ergo, &c.

CXLVI. Respondeo distinguendo antecedens, materia prima, dum habet formam substantialem, &c. habet appetitum gaudii perfectè satiatum, concedo antecedens; nec mirum, quia appetitus gaudii fertur in formam præsentem, cum qua materia prima aliam (saltem in gradu intenso) simul habere non potest: appetitu desiderii; nego antecedens; nam, cum etiam in vicissitudinem generationum feratur, consequenter in formas absentes ferri debet.

CXLVII. Respondeo ad Confirmationem distinguendo

distinguendo maiorem, appeteret destructionem præsentis per accidens, in quantum eâ stante non potest haberi vicissitudo generationum, quam appetit, concedo maiorem; per se, nego maiorem; nam simpliciter ipsi melius esset informari pluribus formis, & fieri novas generationes, aliis, quæ præfuerunt, remanentibus, quàm unicâ informari, illis, quæ præfuerunt, pereuntibus: quia materia non aliter appetit destructionem formæ præcedentis, quàm generatio, aut forma succedens illam appetat, ut præmissa consideranti patebit.

RESOLUTIO II.

CLVIII. **D**ico 2°. materia prima appetit appetitu gaudii formam substantialem, quam habet; non quidem quatenus illa est in particulari; sed quatenus ab illa substantialiter completur.

CLIX. Probatur: quia forma substantialis, quam habet, est bonum materiæ præsens, sive possessum; sed appetitus gaudii fertur in bonum præsens, sive possessum, ergo, &c.

CL. Dixi non quidem quatenus illa est in particulari; quia quælibet, per quam substantialiter completur materia, est bonum materiæ; unde appetitu gaudii unam præ aliâ non appetit.

CLI. Obijcies 1°. appetitus gaudii materiæ primæ à materia prima non distinguitur; sed materia prima est eadem, sive forma sit præsens, sive absens; ergo eodem semper appetitu appetit formas aut præsentis, aut absentes; ac proinde vel semper appetitu desiderii, vel semper appetitu simplicis complacentiæ; prout vis.

CLII. Respondeo distinguendo antecedens, appetitus gaudii radicalis (de quo hic) materiæ primæ, non distinguitur à materia prima spectatus secundum intrinsecam, & ea, quæ dicit in recto, concedo antecedens: secundum extrinsecam, & ea, quæ dicit in obliquo, nego antecedens: appetitus enim elicited (à quo per metaphoram innatus) radicalis dicit relationem transcendentalem ad objectum, & quidem desiderii, si objectum sit absens & ut tale cognitum, gaudii, si præsens, &c. unde appetitus materiæ innatus radicalis in recto dicit materiam, in obliquo, loco objecti, formam.

CLIII. Obijcies 2°. Appetitus supponit indigentiam; sed materia non indiget formâ, quam habet, ex quo colligit Aristoteles formam non appetere seipsam, quia non indiget seipsâ, eò quòd seipsam habeat; ergo materia prima non appetit appetitu gaudii formam substantialem, quâ habet.

CLIV. Respondeo distinguendo assumptum appetitus desiderii supponit indigentiam, concedo assumptum; siquidem est rei absenti: gaudii, nego assumptum; quia est rei præsentis & possessæ. Adde dici posse materiam indigere formâ, quam habet, provisionaliter, ne videlicet, ejus & aliarum privatione, turpis fiat & deformis, siquidem formam appetit ut turpe pulchrum, inquit Aristoteles hic textu 81.

RESOLUTIO III.

CLV. **D**ico 3°. contra PP. Arriagam, Ovidium & D. Caramuellem Metaph. libro 3°. sect. 2^a. Materia prima (scilicet corporum sub-lunarium) appetit omnem formam substantialem (scilicet sublunarem) præsentem & absentem, cor-

ruptam & non corruptam possibilem; producendam vel non producendam, appetitu simplicis complacentiæ. Ante probationem verò

CLVI. Ratio harum restrictionum est: quòd, sicut materia cœli, si distinguatur specie à sublunari, non appetit formas sublunares; ita nec materia nostra appetit cœlestes.

CLVII. Probatur Resolutio; quia appetitus materiæ simplicis complacentiæ nihil aliud est, quàm intrinseca potentia & capacitas ipsius materiæ ad formam; sed illa eadem est, sive forma sit præsens, sive absens; sive corrupta, sive non corrupta, &c. ergo, &c. Probatur major, quia appetitus ille à præsentia vel absentia, corruptione vel non corruptione, &c. formæ, præscindit, ut constat ex ejus definitione, ergo, &c.

CLVIII. Confirmatur, quia sive forma sit de possibili facta impossibilis, sive de novò naturaliter producibilis, sive non, nihil mutatur ex parte materiæ, sed tota mutatio fit ex parte formæ; ante illam verò impossibilitatem aut improducibilitatem naturalem, materia habebat appetitum ad illas omnes, ergo & post; quia post non est mutata, ut patet.

CLIX. Obijcies 1°. appetitus materiæ est inclinatio ad bonum naturaliter possibile: sed productio formæ corruptæ non est naturaliter possibilis; ergo ad formam corruptam non est appetitus in materia.

CLX. Respondeo distinguendo maiorem: appetitus materiæ est inclinatio ad bonum naturaliter possibile pro eo statu, pro quo ab ea aliquando perficitur, concedo maiorem; pro eo statu, pro quo ab ea nunquam perficitur, nego maiorem; quia, ut patet, talis inclinatio & appetitus omnino superfluus est: quia tamen forma in statu corruptionis existens, in quo materiam nunquam perficit, aliquando est in statu productionis, formam corruptam positive appetit, præscindendo à statu in quo est, licet eam ut corruptam non appetat, nisi privative.

CLXI. Instabis appetitus materiæ dicit in suo conceptu formali negationem primæ productionis formæ, sic ut forma, quam appetit, non sit primò producta, ergo, &c.

CLXII. Respondeo negando assumptum; quia appetitus materiæ nihil plus est ex parte materiæ, quàm materia ipsa, ut per se patet; ex parte verò materiæ & extrinsecorum nihil plus quàm materia ipsa & formæ, quæ in aliquo statu (si actuetur) materiam aliquando perficiunt, sive pro hoc statu sint primò productæ, sive non; sive sint corruptæ, sive non, &c. quia illas non appetit ut præsentis, futuras aut præteritas; sed ut formas à quibus in aliquo statu (si actuetur) aliquando perficitur: de corruptis autem verum est dicere, quòd materia aliquando ab illis perficiatur, licet nunquam ab illis perficiatur ut corruptis, quia non asserimus materiam appetere formas ut corruptas, sed corruptas.

CLXIII. Obijcies 2°. potentia materiæ mutatur per hoc, quòd forma corrupta de possibili fiat naturaliter impossibilis; ergo eadem non est ad formas corruptas & non corruptas; ac per consequens, nec idem illius appetitus complacentiæ, qui, ut dictum est, identificatur isti potentie.

CLXIV. Respondeo negando antecedens: nam sicut forma non obstante suâ corruptione, semper manet

manet ex conditione sua intrinseca naturaliter producibilis, licet per accidens naturaliter reproduci non possit, ratione decreti Dei extrinseci, quo voluit formam semel corruptam non reproduci naturaliter ad maiorem decorem Vniuersi, rerumque in eo varietatem; ita potentia materiae semper remanet ex conditione sua intrinseca eadem, ac per consequens semper ex conditione sua intrinseca formas corruptas appetit; licet per accidens, non secus ac illas, quas Deus numquam decrevit producere, naturaliter reproduci non possint: & ratio est, quia illas aliquando existunt, & illa ab illis aliquando perficitur: materia verò prima appetit omnem formam, à qua aliquando perficitur, nec discernit inter perfectionem suam naturaliter possibilem, & per accidens absolutè, siue supernatur aliter tantum possibilem.

CLXV. Nec dici potest cum nonnullis materiam per accidens non appetere formam corruptam: quia ly *per accidens* in proposito, non debet appellare materiam, ut sit sensus, materia per accidens appetit formam corruptam, & naturaliter impossibilem; sed formam, ut sit sensus, materia appetit naturaliter formam corruptam, per accidens naturaliter impossibilem.

CLXVI. Obijcies 30. non possunt omnes formae simul recipi in materia; ergo eas omnes non appetit appetitu complacentiae, &c.

CLXVII. Respondeo negando consequentiam; quia cum appetitus complacentiae abstrahat ab absentia & praesentia formarum, sufficit, quod sit capax earum successivè habendarum, indeque ut summum sequi potest materiam illas omnes simul non appetere appetitu gaudii, ut consideranti patebit.

CLXVIII. Instabis: si materia prima omnes formas appeteret, simul omnes appeteret; sed hoc dici non potest, ergo, &c.

CLXIX. Respondeo distinguendo sequelam, simul omnes appeteret similitate appetitus simplicis complacentiae, concedo sequelam; similitate objecti, vel existentiae omnium formarum in materia, nego sequelam; quia illas tantum appetit successivè habendas, ut diximus, idque non absolutè, sed conditionatè & provisionaliter, si hac privetur.

RESOLUTIO IV.

CLXX. Dico 4°. materia aequaliter omnes formas substantiales appetit: ita Ruvius q. 7. Dub. 2°. Aversa q. 20. sect. 21. Fuent. q. 2. diff. 3. art. 3°. Arriaga disp. 2°. sect. 4°. contra Matrium hic q. 6. art. 2°. Poncium, Comptonum, &c.

CLXXI. Probatur, quia, licet formae imperfectiores substantiales non sint aequale complementum substantiale in esse naturae, ac perfectiores; sic sunt tamen tale ejus complementum, ut vicissitudinari ejus perfectibilitati melius sit eas per vicissitudinè habere, quam perfectiorè semper habere, ergo, &c.

CLXXII. Dices tamen ex P. Comptono: omnis res inclinatur magis ad maiorem suam perfectionem, ergo, &c.

CLXXIII. Respondeo distinguendo antecedens: omnis res bono Vniuersi, siue Communitatis, destinata, ut est materia prima, utpote subiectum vicissitudinis generationum, quam exigit decor Vniuersi, inclinatur magis ad maiorem perfectionem Vniuersi, concedo antecedens; ad maiorem perfectionem particularem, nego antecedens; quia res bono Vniuersi, siue Communitatis, destinata, sequitur exigentiam boni Vniuersi, ad quod destinatur;

major autem est Vniuersi & Communitatis perfectio, materiam habere indifferentiam ad omnes formas, quā particularem inclinationem ad perfectiones; quia aliqui vicissitudo generationum, per quā Vniuersum seu Communitas multum perficitur, impediretur; minimè verò in casu Resolutionis.

CLXXIV. Instabis ex P. Poncio: appetitus materiae nihil aliud est, quàm perfectibilitas ejus; sed materia est magis perfectibilis per formam perfectiorem, quàm per imperfectiorem; quandoquidem cum ipsa componat compositum perfectius, quàm cum imperfectiori, ergo, &c.

CLXXV. Respondeo negando minorem, quia perfectibilitas intrinseca materiae non debet peti à perfectione extrinseca formae, sed ab intrinseca, utpote intrinseca, quae non admittit magis & minus, siue in perfectibilitate distinctionem objectivam, aut ex natura rei, ut supra vidimus: hoc tamen modo distingui potest Minor; perfectibilitas materiae, quā permanens, siue quā subiecti permanentiae formae in ipsa, est magis perfectibilis ratione nostrā formali, concedo minorem; quā vicissitudinaria, siue quā subiecti vicissitudinis formarum in ipsa, nego minorem: patet autem quā ratione materia cum forma perfectiori faciat compositum perfectius, videlicet ratione formae, nō ratione sui.

CLXXVI. Urgebis ex P. Comptono: etiam perfectibilitas, siue potius perfectio amoris creaturae propter Deum, & medicinae propter sanitatem, est isto modo indivisibilis; magis tamen & minus admittit; sic ut creatura magis Deum, quàm creaturas; magis sanitatem, quàm medicinam appetat: idem etiam contingit in visione Dei & creaturae in Deo, quae respectu Dei est distinctior, respectu creaturae minus distincta & abstractiva, ergo, &c.

CLXXVII. Respondeo distinguendo assumptum pro secunda parte: magis tamen & minus perfectio amoris, &c. admittit, absolutè & secundum se sumpta, nego assumptum; ratio sumitur ex dictis contra distinctionem Thomisticam & Scotisticam in Logica, Tract. 1°. Disp. 2°. in quorum laqueos hic incidit P. Comptonus, putans vitare sententiam P. Arriagae: prout per diversos actus mentis in ordine ad diversa objecta inadèquate ex parte actus concipitur, concedo assumptum; sed hinc inferri non potest admittere intrinsecè magis & minus sub his terminis, magis quàm admitti possit Petrum esse animal & hominem sub his terminis ante intellectum. De quo fusè in Logica Tract. 1°, Disp. 1^a. num. 30. & 31. ac Disp. 2^a. num. 227.

D V B I V M VII.

An Potentia per quam materia recipit formas substantiales distinguatur realiter ab illa.

Ante Resolutionem

CLXXVIII. A Suppono 1°. per potentiam, hic non intelligi dispositiones praevias ad introductionem formae; sed quidpiam medium inter materiam & formam substantialem, in quo haec, tamquam in subiecto sustentationis, sustentetur.

CLXXIX. Suppono 2°. multum distingui, materiam esse potentiam; esse potentia; & esse in potentia: quia esse potentiam, est non esse actum illi potentiae oppositum; sustentationis, si potentia sustentationis; informationis, si informationis, &c. materiam esse potentia, est posse esse, siue existere: esse in potentia, est materiam posse habere formam, quam non habet. His suppositis, sit

RESOLUTIO

RESOLUTIO.

CLXXX. Ico contra Hervæum, Capreolum, Soncinatem, Ioan. à S. Thoma. & è Societate, Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Telles & Comptonum; è Scotistis verò Pontium: potentia per quam materia prima recipit formas substantiales distinguitur realiter ab illa. Ita Pererius, Iandunus, Toletus apud P. Pontium hic 2°. q. 9. art. 2°. & 3°. q. 6. Disp. 3^a. ita etiam noster Bacho Quodl. licet eam aliter, quam nos explicet: item D. Caramuel Metaph. lib. 3°. Disp. 7. Averroës & Themistius juxta P. Comptonum Phys. Disp. 7. sect. 4^a.

CLXXXI. Probatur, potentia, five instrumentum causæ efficientis substantialis corporeæ inanimatæ, distinguitur realiter à causa efficiente corporea, ut probabitur infra, & experientia docet ignem agere per calorem, aquam per frigus; ergò & potentia, five instrumentum causæ substantialis materialis corporeæ inanimatæ, uti est materia prima: consequentia tenet à pari, vel potius à fortiori; quia imperfectiones agentium perfectiorum tribuuntur imperfectioribus, quamdiu experientia contrarium non docet, licet horum imperfectiones perfectioribus non tribuantur: quod totum patet in subsistentia realiter distincta, quæ brutis rationabiliter tribuitur, quia homine imperfectiora, non verò Angelis, quia uti sunt homine perfectiores, ita simplices; materia autè est longè imperfectior igne, aqua, &c.

CLXXXII. Respondet P. Oviedus hic se disparitatem non vulgarem facile ostendere; ex eo, quòd forma substantialiseducta debeat constituere unum compositum substantiale, & essentiale cum subjecto, ex quo educitur; quòd cum facere non possit cū potentia accidentali, qualis esset illa potentia realiter distincta, fit, ut recipi, vel educi non possit ex potentia accidentali: unde sequitur (inquit) non dari talem potentiam à materia realiter distinctam. Sed

CLXXXIII. Contra est, quòd forma substantialiseducta non debeat constituere compositum substantiale & essentiale cum subjecto quo ac instrumentali, ex quo educitur, quale est illa potentia; sed cum subjecto quòd & principali, quale est materia prima: Ratio est 1°. quòd sicut effectus, ita & passionessint suppositorum; potentia autem illa non est suppositum, sed bene materia in qua ipsa recipitur. 2°. & fortius; ideo in cōmuni sententia forma substantialis non potest constituere unum per se substantiale, & essentiale cum generatione passiva, id est, cum receptione formæ, quia hæc est tantum subjectum quo formæ; ergo propter eandem rationem, nec poterit constituere cum potentia ista unum per se substantiale, quia illa est tantum subjectum quo formæ. 3°. fortissimè; sicut in sententia P. Oviedi & aliorum, subjectum educationis, nec debet, nec potest constituere compositum per se substantiale cum instrumento formæ effectivo & ad eam dispositivo, quod in se habet, licet debeat cum forma; ita similiter forma, nec debet, nec potest constituere compositum substantiale cum instrumento subjecti educationis, licet debeat cum subjecto educationis.

CLXXXIV. Si verò urgeat hoc modo: vel forma substantialiseducta uniretur immediatè isti potentia, quæ realiter distingueretur à materia, vel non? si primū, non faciet unum per se cum materia; si secundum, non erit subjectum instrumentale receptionis, uti nec instrumentale informationis, ut patet.

CLXXXV. Respondeo formam substantiale(cum, ut infra probabitur,eductio sit unio) proximè u-

niendam utrique, prout utraque erit proximè illius subjectum educationis; sic tamè ut uni proximè uniatur tamquam subjecto educationis principali, & quocum præcisè faciat unum per se substantiale; alteri tamquam subjecto educationis instrumentali, & quocum præcisè non faciat nisi unum per accidens: idem enim proportionaliter contingit in effectū causæ efficientis, qui fit ab ipsa causa tamquam causâ principali, ab instrumento tamquam causâ instrumentali, ut igne A. v.g. qui ignem B. producit tamquam causâ principalis, cum suo calore tamquam causâ ejusdem ignis B. instrumentali.

CLXXXVI. Confirmatur, juxta communio rem sententiam datur potentia instrumentalis formarum accidentalium; ergò & substantialium: Probatur consequentia, quia sicut in causa efficiente, igne v.g. potentia instrumentalis effectiva accidentalium, alterius caloris v.g. est & substantialium, alterius ignis v.g. ita potentia instrumentalis receptiva accidentalium, est & substantialium. Probatur antecedens ex Soncinatè 12. Metaph. q. 26. Iavello q. 8. Cajet. 1. p. q. 54. art. 3. & q. 77. art. 1°. & plurimis aliis.

CLXXXVII. Obijcies 1°. forma seipsa est actus sustentationis; ergò è converso materia prima est seipsa subjectum sustentationis formæ: consequentia tenet à pari.

CLXXXVIII. Responsio quæ mihi primò occurrat, fuit retorasio in effectum causæ efficientis, qui producitur (ut communiter asserunt omnes) nullo ex parte sua mediante instrumento realiter à se distincto, licet id mediet ex parte causæ efficientis: non est autem potior ratio, cur actus sustentationis sit talis per potentiam ex parte sua instrumentalem realiter à se distinctam, quam effectus per instrumentum, &c. verum non puto hanc responsionem omnino satisfacere: quæro enim cur non mediet ex parte effectus tale instrumentum, sicut mediat ex parte causæ? videtur enim esse paritas: nec ob stare potest, quòd illud nō experiamur, quia etiam subsistentiam in nobis, aut brutis, realiter distinctam, in nobis, aut brutis, non experimur; illam tamen dari, ex eo, quòd in humanitate Christi data sit, rationabiliter inferimus. Quare aliter

CLXXXIX. Respondeo negado antecedens; quia forma seipsa non est actus sustentationis, sed mediante potentia sustentabilitatis ut instrumēto formali realiter à se distincto; sicut enim materia non est seipsa subjectum sustentationis, sed mediante potentia sustentativitatis, ut instrumento materiali realiter à se distincto; sic forma, &c. unde proportionaliter ab authoribus omnibus videtur dicendum, effectum non fieri seipso, sed medio instrumento causali realiter à se distincto; ista tamen duo instrumenta non aliter distinguuntur, quam actio & passio, & de illis puto eodem modo philosophandum, ac de actione & passione; nec video quid aliud authores omnes, contra quos multum militat hoc argumentū, respondere possint, licet responsio primo intuitu videatur exotica, defectu autoritatis.

CLXXX. Obijcies 2°. si potentia per quam materia recipit formas substantiales distingueretur realiter à materia; vel materia illam reciperet mediante aliâ realiter distinctâ, vel non? si primum, idem de hac secundâ quæram, & sic in infinitum: si secundum, ergò jam dicis materiam primam esse immediatè receptivam istius potentia: si sic, quidni erit & formarum substantialium, quibus, utpote consubstantialibus, est magis proportionata.

CLXXXI. Respondeo 1°. retorquendo argumentum

tum in instrumentum causæ efficientis, calorem ignis v. g. vel enim causâ efficiens suum instrumentum producit mediante alio realiter distincto, vel non? si primum, idem de alio quæram, & sic in infinitum: si secundum, ergo jam dicis causam efficientem esse immediatè ipsius instrumenti productivam; si sic, quidni erit & effectuum aliorum? quod negas.

CLXXXII. Respondeo igitur 2°. materiam primam, illam potentiam recipere immediatè, sicut causa efficiens corporea suum instrumentum producit immediatè, ne alioqui sequatur processus in infinitum; & id ipsum respondere debent omnes, qui admittunt in materia quantitatem realiter distinctam tamquam subiectum sustentationis accidentium materialium: unde non probo quod D. Caramuel loco citato docet nempe potentiam talem receptivam esse cuicumque subiecto necessariam.

CLXXXIII. Obijcies 3°. potentia, &c. est essentialis materiæ; ergo non distinguitur realiter ab illa: Probatur antecedens, in quo sola difficultas, quia ab Aristotele hic c. 9. & nobis supra, materia definitur per rationem primi subiecti, sive primæ potentiæ, &c. eo quod sit essentialiter receptiva formæ, ergo, &c.

CLXXXIV. Respondeo distinguendo antecedens potentia, &c. radicalis, principalis & ut quod materiæ, est essentialis materiæ, concedo antecedens: formalis, instrumentalis & ut quo, nego antecedens; non enim aliter convenit materiæ esse potentiam formalem, &c. quam conveniat igni esse calidum formaliter; ac proinde sicut ignis maneret ignis, si ab eo realiter separaretur calor formalis, remanente solo radicali, id est, capacitate ignis ad illum producendum; ita remaneret materia, si ab ea realiter separaretur potentia dicta formalis, remanente sola radicali, id est, capacitate ad formas recipiendas: hanc similiter solutionem adhibe huic argumento; pura potentia recipit, & non recipitur in alio: verum enim est de radicali; de formali potentia falsum; ut à simili patet in 1^a causa efficiente, quæ efficit & non efficitur, si 1^a radicalis, principalis & ut quod; efficit autè & efficitur si 1^a formalis, puta creata, instrumentalis & ut quo, ut consideranti patebit.

CLXXXV. Instabis: illa potentia formalis realiter distincta omnino superflua est, ergo solutio nulla: Probatur antecedens, quia sicut causa efficiens ad intra agit immediatè seipsâ; ita causa materialis; nam quidquid causat, ad intra causat; ergo, &c.

CLXXXVI. Respondeo negando antecedens; ad ejus probationem respondeo distinguendo antecedens: causa efficiens corporea inanimata ad intra agit immediatè suas proprietates, & instrumenta propria, concedo antecedens: effectus indebitos, & sine quibus realiter existere potest, nego antecedens; id ipsumque omnes negare tenentur: unde ex argumento tantum sequitur, materiam primam suâ potentiam (utpote proprietatem illius & instrumentum proprium) recipere immediatè seipsâ; alias verò formas substantiales, sine quibus naturaliter saltem determinatè, in dicitur postea, etiam absolute, existere potest, & quæ proinde sunt effectus indebiti, per potentiam realiter à se distinctam. Ex his

CLXXXVII. Colliges hanc conclusionem non esse extendendam ad omne subiectum; quasi verò omne subiectum haberet potentiam receptivam à se realiter distinctam; sed ad subiectum dumtaxat corporeum inanimatum. (de spirituali enim & animato fortè aliter philosophandum, ut infra) formarum contingentium, id est, indebitarum & non

connaturalium; quia sicut hæc immediatè producuntur sine medio instrumento, ita & immediatè recipiuntur, &c.

CLXXXVIII. Obijcies 4°. D. Thomas oppositum tenet pluribus locis, & nominatim 1°. Physic. lect. 15. ubi ait, non igitur potest materia esse aliqua proprietas addita super essentiam ejus: sed materia secundum suam substantiam est potentia ad esse substantiale, ergo, &c.

CLXXXIX. Respondeo in primis, nos non profiteri doctrinam D. Thomæ purè Philosophicam, in eo rigore, in quo eam Thomistæ profitentur; sed sic tantum, ut in iis, in quibus ad Theologiam spectat, eam revereamur, & secundum Reverentiam tanto Doctori debitam, in bonum sensum interpretemur. verumtamen, hic & alibi intelligi potest D. Thomas loqui de potentia principali ad esse substantiale, quæ ipsius materiæ substantia est, uti potentia effectiva principalis ignis, substantia ignis est; non de instrumentali, de qua in Resolut.

D V B I V M VIII.

Quomodo Materia pendeat à forma, & an naturaliter existere possit sine omni forma substantiali.

Ante Resolutionem
cc. Suppono 1°. rectè assignari duplicem dependentiam unius ab alio; prima dicitur à priori, & est dependentia effectus à causa efficiente, vel materiali, vel conditionali, sive conditione sine qua non necessario præsupposita: primo modo calor ab igne; secundo forma ignis à materia; tertio calefactio ab approximatione pendet. Secunda à posteriori dicitur, & est connexio, quam habet una res cum alia; non quidem tanquam à causa efficiente, vel materiali, vel conditionali dicta; sed tanquam à re sine conjunctione ad quam, non debeatur illi naturaliter conservatio; sic ignis pendet à calore, & quævis entitas à suis passionibus.

cc. Suppono 2°. utramque dependentiam rectè subdividi in naturalem & essentialem: naturalis est, quæ divinitus suppleri potest; essentialis, quæ nullâ virtute, etiam divinâ suppleri potest, magis quam essentia mutari; exemplum naturalis sit dependentia ignis à calore suâ proprietate; exemplum essentialis, sit dependentia modi à proprio modificato. His suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

cc. Ico 1°. Materia prima nullo modo pendet à priori à forma substantiali, ita ferè omnes, sive Nominales, sive Scotistæ, sive Thomistæ & Societatis.

cc. Probatur, quia materia prima non pendet à forma tanquam à causa efficiente, materiali aut conditionali dicta; sed non datur aliud genus dependentiæ à priori, ergo, &c. Probatur antecedens pro prima parte, quia per creationem efficitur, quæ, saltem per restrictionem ad creaturas præsentis aut præteritis, est propria Deo: item pro secunda, quia materia prima est positivè prima causa materialis, ut constat ex præmissis, unde deberet esse prior seipsâ, utpote causa materialis formæ, & posterior, utpote à forma tanquam causa materiali à priori pendens, quod implicat: denique, pro tertia, quia forma, si materialis, à materia pendet ut à causa materiali (quod experiètia docet); si spiritualis in primo produci ab ea etiam ad ipsam disposita, tanquam à conditione sine qua non necessario prærequisita crearetur, pendet, ut infra patebit.

Confir.

cciv. Confirmatur, quia materia alioqui generaretur, non secus ac forma; quia non fieret ex nihilo, sed ex præjacente forma, sicut forma non fit ex nihilo, quia fit ex præjacente subiecto, propter quod generari dicitur, ergo, &c.

ccv. Obijcies, materia est imperfectior formâ, ergo ab hac debet dependere à priori.

ccvi. Respondeo negando consequentiam, & argumentum apertè contra obijcientem retorquetur in calorem efficienter producentem ignem B. & in approximatione necessariò prærequisitam ad combustionem; ignis B. enim est perfectior calore, & combustio approximatione; ignis tamen B. & combustio ab illis pendent à priori, non è contra.

RESOLUTIO II.

ccvii. **D**ico 2°, contra PP. Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Telles, Comptonum, Murciam, & Thomistas ac Scotistas communiter: materia nullo modo pendet à forma substantiali: unde, etiam semel informata aliquâ tali, potest naturaliter omni destitui: Ita Marsilius in 3. q. 13. art. 1°. Gregor. in 6um Dist. 12. q. 2^a. Bur. 1. Phys. q. 1. quos citat, Murcia hic Disp. 5. q. 6. materiamque 1°. fuisse creatam sine omni forma substantiali docent plures, quos refert Argentinensis in 2. Dist. 12. q. unica art. 2°.

ccviii. Adverte tamen ante probationem hic à nobis, ut supra, gratis non dari, existentiam realiter distinguì ab essentia; ac proinde probabile non esse quòd materia existat per existentiam totius; alioqui patet non posse existere sine omni forma.

ccix. Probatur 1°, materia prima creatur; nec minùs subsistens est subsistentiâ partiali, quàm anima rationalis; ergo non magis pendet in primo produci, aut conservari, ab aliqua forma substantiali, quàm anima rationalis, per se, & præscindendo à decreto Dei (quo, juxta communem, decrevit eam primò non producere nisi intuitu materiæ dispositæ) ab aliqua materia substantiali pendeat: atqui anima rationalis potest ab omni materia substantiali naturaliter separari; ergo & materia prima ab omni forma substantiali.

ccx. Nec obstat P. Poncius dicendo hanc rationem non esse adæquatam, cur anima rationalis non pendeat à posteriori à subiecto, sive cur naturaliter existere possit sine omni corpore: sed præterea, quia agens separans animam à corpore, non est naturaliter determinatum ad conjungendum aliud corpus cum ipsa; unde potest naturaliter existere sine omni corpore.

ccxi. Id nec obstat, inquam, quia nisi illud agens à Deo impediretur, id ex parte sua, tam est Determinatum ad illam animam conjungendam cum alio corpore, quàm materiam cum alia forma; & ipsa similiter tam ex parte sua inclinatur ad informandum aliud corpus, quàm inclinatur ad informandum prius; unde si hæc possit naturaliter existere sine omni corpore, poterit & materia sine omni forma; quia illud decretum non est pro materia, & solum impedit decretum Dei extrinsecum, quo voluit resurrectionem esse supernaturalem, & non naturalem.

ccxii. Probatur 2°, quia præcipuum quod ob stare potest est axioma communiter receptum, *Generatio unius est corruptio alterius*. Sic ut ab agente naturali non expellatur forma ex materia, nisi in

R. P. Francisci Bone Spei Physica.

eam prius introducendo dispositiones exigentes novam; item hoc, *Agens naturale ad malum non intendens, operatur; sed ad novum effectum*: Sed illa nihil convincunt, ergo, &c. Probatur minor, quia contrarium patet per experientiam, dum ignis in instanti per aquam superfusam exstinguitur; dum homo in instanti capite minuitur; hæc enim non tam fiunt per introductionem dispositionum oppositarum, quàm per suffocationem unionis, sive subitam illius subreptionem, ut patebit consideranti activitatem majorem ignis in aquam, quàm è contra, si contigua supponantur; item quòd ens non habeat activitatem ad dispositiones formæ cadaveris introducendæ necessarias; ergo, &c. quod autem ad intentionem agentis spectat, si liberum sit, satis constat de opposito; si necessarium, illud intendit, quod reipsa facit, facere autem jam ostendimus, ergo, &c.

ccxiii. Confirmatur, eodem modo se habet materia ad formam substantialem, sicut causa ad effectum non connaturalem & contingentem, sive actione non emanativâ productum; sed causa ab eo à posteriori non pendet, nisi fortè jam positis omnibus ad illum producendum requisitis, quæ sæpe non sunt (ut experientiâ constat) ergo neque materia à forma à posteriori pendet, nisi fortè jam positis omnibus ad illam recipiendam requisitis, quæ saltem absunt, ubi composita Physica subito dissolvuntur, ergo, &c. Probatur major, quia forma est effectus non connaturalis & contingens materiæ, & ab ea actione emanativâ non productus, ut constabit per formas singulas, saltem materiales, discurrenti.

ccxiv. Obijcies 1°, materia ordinatur essentialiter ad formam; ergo ab ea pendet saltem à posteriori.

ccxv. Resp. negando consequentiam; & argumentum retorqueo in animam rationalem, quæ essentialiter ordinatur ad corpus tamquam partem compositi Physici, & tamen à corpore non pendet à posteriori, in communi sententia; quòd verò ita ad corpus ordinetur, patet, quia illud respicit transcendentaliter, sicut à corpore transcendentaliter respicitur; respici autem transcendentaliter non est respici inseparabiliter quoad unionem & locum; sed quoad utrumque separationem patitur.

ccxvi. Obijcies 2°, si materia existeret naturaliter sine omni forma substantiali, esset ens actu sine actu; sed hoc implicat, ergo, &c. Probat majorem Caramuel Metaphysicor. lib. 3°. Sect. 21. ubi dicit se stare pro negativa sine formidine contrariæ partis; quia actus primus substantialis materiæ est existentia; ergo si existeret naturaliter sine omni forma substantiali, esset ens actu sine actu.

ccxvii. Respondeo distinguendo majorem: si materia existeret naturaliter sine omni forma substantiali, esset ens actu incompletum sine actu formali prout opponitur entitativo, de quo procedit Resolutio, concedo majorem; sine actu entitativo, nego majorem; habet enim, ut supra Dub. 3. Resol. 3^a vidimus, propriam existentiam, quæ est actus entitativus: Probatio autem Caramuelis est hic omnino impertinens; quia non dicimus materiam posse naturaliter existere sine existentia, quod solum impugnatur, & in terminis repugnat; sed sine forma substantiali alterâ parte compositi substantialis completi, quod non tangit.

C Obijcies

CCXVIII. Objicies 3°, materia prima non potest existere sine omni forma accidentali, ut v. g. sine omni ubi, esse nusquam; sine omni duratione, esse nunquam, &c. ergo neque sine omni substantiali.

CCXIX. Respondeo 1°, hoc Argumentum fortè nimium probare, videlicet nequidem supernaturaliter materiam posse esse sine omni forma substantiali; quia communiter docetur nequidem supernaturaliter aliquid posse esse nusquam & nunquam.

CCXX. Respondeo 2°, distinguendo consequens, ergo neque sine omni forma substantiali, quam propriè & emananter produceret, sicut in communi sententia (de quo nos infra) ubi, durationem, &c. producit, concedo consequentiam; sed nulla talis: quam ab alio productam contingenter recipiat, nego consequentiam; talis enim est formæ unio, qualis productio (ut infra patebit) ac proinde cum formarum, de quibus hic, sit contingens productio, est & contingens unio materiæ ad illas.

CCXXI. Respondeo 3°, negando consequentiam; quia disparitas est, quod vix aut ægrè admodum intelligatur aliquid existere, & nusquam, aut nunquam esse; non item materiam informem omni forma substantiali contra entitativam distinctam existere. Ex his autem tribus Solutionibus

CCXXII. Colliges nullum esse pro opposita parte D. Murciæ fundamentum, videlicet, quod materia dicat necessariam connexionem, cum forma substantiali, tamquam cum complemento sui esse. Ita ille hic Disp. 5. q. 6. sed ipsi probare incumbit illud complementum esse materiæ proprium, & necessarium, & non contingens, quod negamus.

CCXXIII. Objicies 4°, natura abhorret otiosum & inutile; sed talis esset materia sine omni forma substantiali, ergo, &c.

CCXXIV. Respondeo negando minorem; quia in primis otiosa non esset; nam suam potentiam receptivam formalem, subsistentiam partialem, ubi, durationem, &c. reciperet & terminaret: neque etiam inutilis esset; quia vacuum impediret: deinde considerari posset ut actu patiens & recipiens dispositiones ad formam, quam agentia circumstantia ex ea educere niterentur, quomodo valde utilis est.

CCXXV. Instabis: ideo materia dicitur otiosa & inutilis; quia sine omni forma non habet actum ultimum, ad quem essentialiter ordinatur, ergo, &c.

CCXXVI. Respondeo negando assumptum; quia in primis habet subsistentiam, durationem, &c. ad quas formas strictius ordinatur quam ad alias substantiales, cum sine his naturaliter existere possit, non autem sine illis: deinde, sicut potentia progressiva non est otiosa sufficienter ad non existentiam, hoc ipso quod nullum habet actum progressionis, modò illum habere possit; ita nec materia prima, hoc ipso quod non habet formam substantialem, modò illam habere possit, est otiosa sufficienter ad non existentiam.

CCXXVII. Colliges contra PP. Suarem, Fonseca, Molinam, Murciam & alios plures, materiam primam posse à Deo conservari absque omni forma substantiali eodem concursu, quo sub forma conservatur; quia forma nullum habet influxum etiam conditionalem in materiam: quod verò habeat illam informare, & materia ab ea pendeat in

genere causæ non essentialis formalis, non obstat; quia hoc genus causæ, utpote posterioris naturæ & frequenter tempore, est naturaliter à materia existente separabile: an autem materia à Deo primò produci naturaliter poterit sine omni forma substantiali? non videtur ob præmissa dubitandi ratio, neque contra militat autoritas D. Thomæ, ut dicta Dub. 3. Resol. 3. in Quæstiuncula, consideranti patebit.

D V B I V M I X.

An omnis materia sit unius speciei, & possibilis sit aliqua diversa speciei.

R E S O L U T I O I.

CCXXVIII. **D**ico 1°, materiam sublunarem esse unius speciei non demonstratur quidem, sed tamen probabiliter suadet.

CCXXIX. Probatur prima Pars; quia evidens non est omnem materiam sublunarem esse omnium, & earundem formarum susceptivam; quis enim evidenter probet materiam sub forma adamantis existentem, prius fuisse sub forma terræ, ut nonnulli putant; & non à Principio, aut fuisse creatam sine forma substantiali (ut supra potuisse naturaliter fieri ostendimus) aut cum forma substantiali adamantis, sic ut experientia, quæ convincitur adamantem in aliud corpus non converti, probabiliter suadet materiam illam non esse nisi istius formæ capacem, prout de materia celestium probabiliter suadet Theologi, ex eo, quod in alia corpora non convertantur? ergo, &c.

CCXXX. Probatur secunda Pars: tum ex definitione materiæ supra ex Aristotele allata *primum in se, cuiusque rei subiectum*, &c. ubi non videtur materiam in genere definire; sed sublunarem, cui soli est accommodator, si materia celestis specie distinguatur à sublunari, ut plures docent; tum quia entia non sunt specie distinguenda sine ratione & fundamento, quod hic non est, quandoquidem omnia corpora sublunaria, præterquam fortè Adamas & paucissima alia, in se mutuo convertantur, ut experientia docet: nam lignum in ignem; ignis in cineres; cineres in terram; terra in herbas; herbe in animalia; animalia in calculos, lapides, ossa, &c. convertuntur; ergo, &c.

R E S O L U T I O I I.

CCXXXI. **D**ico 2°, dari possunt materiæ sublunares specie diversæ, & una perfectior omni materiæ sublunari, quæ de facto datur.

CCXXXII. Probatur prima Pars, quia, uti ex Resolutione prima patet, fortè nunc datur materia diversæ speciei in Adamante à materia aliorum corporum sublunarium, ergo, &c.

CCXXXIII. Probatur secunda Pars, unde & prima confirmatur: tota essentia materiæ in eo consistit, quod sit subiectum sustentationis positivè primum; sed materia secundum definitionem illam potest dividi in plures species, videlicet in materiam subiectum sustentationis positivè primum unius tantum formæ substantialis, & materiam subiectum sustentationis positivè primum plurium formarum substantialium specie diversarum: in materiam subiectum, &c. harum, & materiam subiectum illarum tantum, ergo, &c. Probatur major; quia definitio materiæ sic tradi debet,

bet, ut non soli sublunari, quæ modò datur, conveniat, prout eam tradit Aristoteles supra citatus; sed sic, ut omni materiæ existenti & possibili conveniat; & formam sibi oppositam à suo conceptu excludat, quod fit per illam definitionem, in qua dicimus totam materiæ essentiam consistere, ergo, &c.

CCXXXIV. Confirmatur, creet Deus alium mundum, & omnino alias corporum species, ut potest, in illo materia erit, ut probabiliter colligetur, specie distincta, à materia hujus mundi, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

CCXXXV. **D**ico 3°, materiam cœlestem esse ejusdem speciei cum sublunari, non demonstratur quidem, sed probabiliter suadetur.

CCXXXVI. Probatur prima Pars; quia id experientia non docet: nam licet probabiliter doceant multi firmamentum, id est, Cœlum stellarum & orbes omnes inferiores, esse factos ex aquis, quæ erant inter terram & Cœlum Empyreum; id tamen pendet ab hominum conjecturali interpretatione; unde alii per firmamentum etiam probabiliter intelligunt infimam aëris regionem, quæ aquas pluviales ab aliis dividit, ac proinde id evidens non est, ergo, &c.

CCXXXVII. Probatur secunda Pars, 1°, quia materia sublunaris est capax formæ hominis perfectioris; ergo & Cœlestis imperfectioris; alioqui fatendum esset sublunarem esse perfectiorem Cœlesti, quod non satis suadetur.

CCXXXVIII. Probatur secunda Pars, 2°, materia sublunaris est capax formæ materialis & spiritualis; ergo & sublunaris corruptibilis ac cœlestis incorruptibilis, ergo, &c.

CCXXXIX. Objicies 1°, ex P. Compt. Disp. 2^a. de Cœlo: cum potentia in materia Cœli ad formas corruptibiles numquam reducenda sit ad actum, imò naturaliter eò reduci non possit, videtur omnino superflua, ergo, &c.

CCXL. Confirmatur ex eodem; si videremus potentiam activam, quæ numquam posset exercere tales specie actus, optimè colligeremus non esse potentiam ad ejusmodi actus, ergo, &c.

CCXLI. Respondeo 1°, retorquendo Argumentum in appetitum materiæ ad formas corruptas, qui non ideo superfluus est, quia numquam reducendus est ad actum, ut supra Dubio 6° vidimus.

CCXLII. Respondeo 2°, potentiam illam non reducendam ad actum defectu alicujus se tenentis ex parte generationis ut mutationis; non verò de-

fectu alicujus se tenentis ex parte formæ; quia eadem omnino manente potentia, & solâ mutatione formæ incorruptibilis factâ in corruptibilem, reduceretur ad actum: unde dici non potest superflua, sed impedita tantum dici debet; impedita autem potentia supponit potentiam; superflua verò negationem potentia arguit, quamdiu per experientiam non probatur esse potentia. Vnde

Ad Confirmationem

CCXLIII. Respondet P. Poncius Disp. 3. Phys. Concl. 2^a. non esse frustraneam potentiam in aliqua specie, licet in aliquo individuo non posset reduci ad actum, modò in aliis individuis possit reduci; sed non satisfacit; quia responderet P. Comptonus, in aliis individuis non fore frustraneam, in hoc autem fore, & ideo hoc debere esse diversæ speciei ab illis. Quare aliter

CCXLIV. Respondeo distinguendo assumptum; si videremus potentiam activam, quæ numquam, defectu alicujus se tenentis ex parte ipsius, posset exercere tales specie actus, optimè colligeremus non esse potentiam ad ejusmodi actus, concedo assumptum: defectu alicujus extrinseci, nego assumptum; quis enim dicat 1°, (jam per experientiam notificato, quòd illuminatio objecti non se teneat ex parte potentia visiva, sed ex parte objecti proximè visibilis) illum hominem, in cujus oculis defectus non notaretur, non habere potentiam visivam, quia semper fuisset, & esset constitutus in loco tenebroso, in quo nihil videre potuisset? Quis dicat 2°, potentiam intelligendi independentem à phantasmate esse in anima nostra superflua, quia, quamdiu anima est in corpore, non potest independentem ab illo intelligere, prout materia illa, quamdiu est sub forma cœlesti, non potest sublunarem recipere? certè nullus; adde tamen nos pro hac Resolutione plus habere, videlicet paritatem illam, & Resolutionis duas allatas probationes, quæ saltem probabiliter suadent, illam esse veram.

CCXLV. Objicies 2°, si materia cœlestis esset ejusdem speciei cum sublunari, posset cœlum converti in corpora sublunaria, ut aërem, aquam, &c. & illa in se convertere; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

CCXLVI. Respondeo experientiam nostram eò usque non pertinere, & hoc certum esse, non omnia, etiam sublunaria vicina, posse in se mutuo converti aut convertere, ut patet ex Adamante, qui in alia sublunaria non convertitur, & an alia in se convertat, non satis probatur; unde non video quo fundamento de cœlestibus id asseratur.

DISPUTATIO TERTIA

De forma Substantiali.

1. **N**Ota, formam ab eo formam dici, quòd materiæ deformitatem ac ruditatem formet ac poliat; sic nempe ut non sit subiectum sustentationis positivè primum, sed in eo sustentetur, vel saltem illi uniatur, tanquam perfectius quidpiam denominans, imperfectiori cuiuspiam denominato: cum quo facit unum compositum substantiale, per modum actus & potentia, si substantialis; accidentale, si accidentalis: brevius tamen forma definiri potest, *Actus pri-*

mus materiae. Actus condistinctus à materia. Pars illa, quæ simul cum materia, unum per se, & non secundum accidens constituit: illa enim definitiones, jam præsupposita aliunde cognitione materiæ, sunt bonæ.

Nomina, quibus variè à variis ex Antiquioribus Philosophis forma nuncupatur, ut *pulchrum*, eò quòd pulchram faciat materiam alioqui per se turpem: *Quidditatis rationem*, eò quòd essentiam ultimò constituat, &c. ut inutilia omitto. Quare, sit

D V B I V M I.

An detur forma substantialis; quid illa sit; & an tota essentia Corporis completi.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°, sistendo in Principiis fidei certum est dari formam substantialem.

III. Probatur 1°, ex Concilio Viennensi sub Clemente quinto Clementinâ unicâ, *Qui quis deinceps asserere, defendere, aut tenere pertinaciter præsumpserit, quod anima rationalis non sit forma corporis per se & essentialiter, tamquam hereticus sit censendus.*

IV. Probatur 2°, ex Concilio Lateranensi sub Leone decimo sessione octavâ, ubi definitur, *animam rationalem naturâ suâ esse formam corporis, & præcipitur Philosophiæ Magistris, ut solvant argumenta, quæ contra hanc veritatem adduci possunt; ergo datur forma substantialis: probatur consequentia; quia, ut rectè notant PP. N. Compl. hic Disp. 4. q. 1. ex positione animæ rationalis tamquam formæ separabilis à subjecto, rectè concluditur esse in entibus naturalibus aliquod subjectum substantiale, quod sit incompletum in genere substantiæ, & aptum ut informetur formâ substantiali, quæ sit etiam ens substantiale incompletum, ergo, &c.*

R E S O L U T I O II.

V. Ico 2°, sistendo in nudis luminis naturæ Principiis non videtur efficaciter probari, dari formam substantialem: est contra PP. Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Telles, Poncium, Comptonum & alios ferè omnes sive Thomistas, sive Scotistas: ita è Societate Egidius Regius de Sacramentis tom. 1°. q. 76. art. 3. n. 14. Zavarellus 1°, de gener. & inter. cap. 6°. apud P. Telles hic Disp. 23. Sect. 1^a. & nuperimè Ren-descartes 4. p. Princip. Philos. item & omnes antiqui Philosophi, si P. Comptono hic Disp. 1. credatur, ubi sic habet: *Forma antiquis Philosophis ferè fuit ignota, quos proinde non semel hoc nomine reprehendit Aristoteles, quod scilicet materia considerationi veluti immersi, præstantissimæ rerum naturalium partis investigationem penitus neglexerint.*

VI. Probatur, quia, in illis Principiis stando, non videtur efficaciter probari, dari materiam primam; ergo nec videtur efficaciter probari, dari formam substantialem: Probatur consequentia, quia materia & forma sunt correlativa; nec aliud præter materiâ est assignabile quod forma substantialiter cõpleret, & à quo substantialiter cõpleretur; quod esse deberet; quandoquidem foret substantialiter incompleta, ergo, &c. Antecedens patet ex Disp. 2^a. Dub. 1°.

VII. Confirmatur 1°, supposito ex loco citato, quodd non detur materia prima, non datur nisi ens in actu completum; sed quidquid advenit enti in actu completo est accedens; ergo quidquid assignabitur pro forma substantiali, erit accedens.

VIII. Confirmatur 2°, si dixerò 1°, non dari substantiam aliam, præter simplicem completam: 2° omnia, quæ dicuntur hodie composita substantialiter, esse tantum composita accidentaliter, proindeque nullam dari compositionem substantialem; sed accidentalem dumtaxat; 3° accidentia, quæ communiter dicuntur compositi substantialis proprietates, ad illud se habere instar formæ substantialis (si daretur) ad materiam, nec aliter, quàm formam

à materia, ab illo exigi; præterquam quodd id videatur exigere rigorosa definitio substantiæ (quæ in rigore à substantiando cæteris, sive realiter, sive ratione solâ distinctis, dicitur) non facile conviaceretur dari formam substantialem, nec aliter discurrendum ulla experientia, aut pura ratio naturalis, efficaciter convincere videtur ut solutione Objectionum patebit, ergo, &c.

IX. Objicies 1°, ex P. Oviedo de Anima Contr. 17. p. 1^a. Resol. ista omnino opponitur decreto Concilii Lateranensis supra citato; ergo temeraria est.

X. Respondeo in primis (præterquam quodd id pro sola anima rationali aliquid decernat, & nihil pro cæteris brutorum, & inanimatorum formis substantialibus) Resolutionem nostram supponere istud Concilium non esse, vel potius ab ejus, & fidei decretorum existentia præscindere; quia non in auctoritate, sed in solis luminis naturæ Principiis ficit: unde objici rationabilius non potest, quàm si non esset: deinde non asserimus secundum rectam rationem animam non esse formam substantialem, sed solum, sistendo in nudis luminis naturæ Principiis, non videri efficaciter probari, esse talem; sic tamen, ut, non esse talem non probemus, & multò minùs asseramus, defendamus, &c. ut patet; id autem solum prohibet Lateranense Concilium, uti & solum rationes id probantes solvere præcipit.

XI. Objicies 2°, experientia docet animas defunctorum redire; energumenos loqui variis linguis, quas numquam audierunt; habentes pactum cum dæmone per aëra volare, &c. sed hi effectus non possunt aliis causis attribui, quàm spiritibus; ergo experientia & ratio docet dari spiritus incompletos; cur enim potius completi darentur, quàm incompleti? cum ad hos omnes effectus sufficiant incompleti, sive plures animæ spirituales simul junctæ, ut probant Theologi.

XII. Respondeo 1°, illos effectus videri sufficienter salvari; admittendo substantias spirituales completas simplices; sicut admittimus substantias corporales completas simplices: ex quo non sequitur dari spirituales incompletas; quia sicut sistendo in nudis luminis naturæ Principiis nihil est, quod efficaciter probet, dari corporales incompletas; ita nihil efficaciter probat, dari spirituales incompletas.

XIII. Respondeo 2°, neque, ad salvandos illos effectus, videri requiri substantias spirituales completas, neque incompletas; sed sufficere corpus simplex substantiale completum insensibile; habens quidem partes extra partes localiter (in quo distinguetur à spiritu) non tamen impenetrabilitatem cum aliis; item, forte ut est equus; volatile ut aquila; potens exercere omnes motus corporales, quos quilibet homo, tam intra, quàm extra se exercere potest, &c. tale enim corpus non implicat, & sistendo in nudis luminis naturæ Principiis, dici posset dictos effectus à tali corpore nunc derivari ac procedere.

XIV. Objicies 3°, In homine intellectus & voluntas sunt potentiæ spirituales; ergo præsupponunt in homine Principium incompletum à quo exiguntur, esse spirituale: Probatur antecedens, quia in Deo & Angelis tales sunt.

XV. Respondeo 1°, sistendo in hypothesi Resolutionis nostræ, sive in sola ratione purè naturali negando antecedens; quia sistendo, &c. id nec experientia probat, nec ratio convincit.

Respon-

xvi. Respondeo 2º, negando antecedens pro prima parte; quia, nec id experientia probat, nec ratio convincit, si fistas in nudis luminis naturæ Principiis: numquid discurrendo, volendo, &c. fatigatur corpus, & extenuatur? quidni ergo illæ potentia essent corporales? cur, quæso, discursus perfectus hominis esset potius spiritualis, quam imperfectus canis, quo dicit, *Si sequar herum, dabit mihi bolum panis, quem offert: sed sequar, ergo habeo?* deinde, cur magis determinatio libera hominis ad accipiendam potius hanc, quam istam viam, esset spiritualis, quam similis necessaria determinatio canis? denique, cur cogitatio de Deo, spiritibus & æternitate, esset potius spiritualis, quam de creatura, corporibus, & tempore? non enim ipsa accipit spiritualitatem ab objecto, uti in Logica Disputatione de scientia monstratum est; & alioqui de corporeo, corporea esse deberet, quod omnino falsum est: quod verò bestia non habeant tales cogitationes, solum sequi videtur, in ratione & Principiis purè naturalibus sistendo, non habere accidentia, quæ sint Principia istarum cogitationum materialium nobilium; ac proinde accidentaliter ab homine distinguuntur, tamquam imperfectius à perfectiori accidentaliter: idem dic de potentiis inter se.

xvii. Adde secundam partem antecedentis similiter negari posse, ut patebit ex solutione 1ª, & 2ª, ad sequentem Instantiam.

xviii. Instabis ex P. Arriaga Disputatione 3ª. Physicæ sectione 1ª: vel illæ omnes potentia & operationes radicanter in uno Principio, à quo exiguntur, vel sunt inter se disparatæ? si primum, illud Principium est forma substantialis: secundum autem est falsissimum; quia in equo v.g. post mortem desinunt omnes operationes, motus, vita, &c. & in igne extincto calefactio, illuminatio, exsiccatio, &c. idque defectu unius Principii primi & substantialis, in quo erant radicatæ; nam si fuissent omnes disparatæ, cur, unâ pereunte, omnes eò ipsò perirent? ergo, &c.

xix. Respondeo 1º, hoc totum admitti posse; quia hæc Instantia non convincit Principium illud primum esse substantiale; dicam enim esse accidentale, quia advenit enti in actu completo: Nec doctrina P. Poncii Physicæ Libro 1. Disputatione 4ª, Quæst. 1ª, quæ docet *Formam substantialem esse illam, quæ non supponit aliam, ex qua sequatur, aut producat, & est Principium aliquarum aliarum formarum constitutarum totius compositi conflati ex ipsa & subiecto, in quo recipitur*, contra facit, ut constet ex dictis in Logica Disputatione de substantia contra PP. Arriagam & Oviedum; & contrarium patet in subsistentia partiali formæ substantialis. Nec magis urget, quod dicat certum esse lignum & aquam substantialiter differre; differre plusquam res alba & nigra; quando ex re alba fit nigra, non dici rem albam destrui, & nigram generari, &c. quia primum supponitur, & non probatur; secundum solum convincit differre pluribus accidentibus; tertium est de modo loquendi, & si id non dicatur, ideo est, quia non censetur res illa habere pro accidente connaturali albedinem, aut nigredinem, quo solo destructo aut genito, censetur res destrui aut gigni.

xx. Respondeo 2º, non radicari in uno Principio, sed potentias & operationes omnes esse disparatas; unde in equo, vel homine moribundo, prius cessat una potentia & operatio, quam alia; prius

locutiva, quam auditiva; auditus, quam visus; respiratio, quam contractio nervorum, &c. si verò in igne virtus calefactiva, illuminativa & exsiccativa, ac per consequens calefactio, illuminatio & exsiccatio simul definant per extinctionem, non ideo est, quia per illam destruitur unum Principium substantiale illis commune; sed quia in corpore simplici completo, quod extingui dicitur, improducit accidentis aliquod contrarium attemperatiōi caloris, lucis, siccitatis, & cæterorum accidentium ignis inter se, præcisè necessariæ, ut sint calefaciendo, illuminando & exsiccando, apta inflammare, & comburere, quod est proprium ignis: deinde falsum est omnes simul perire; nam carbo non lucens, adhuc calefacit & exsiccatur, ut experientia docet; sed solum non exercent amplius operationes, quas virtute unitæ simul exercebant, & aliter non poterant.

xxi. Nec quod subdit, ferrum candens separatim ab igne recuperare propria accidentia priora; item animal ratione alicujus morbi pene consumptum, morbo deficiente, recuperare pristinam sanitatem, convincit id fieri ratione formæ substantialis remanentis; sed homo virtute medicamentorum, aëris & alimentorum, sanitatem recuperat, nec sine illis eam recuperaret: & ferrum candens virtute agentium circumstantium propria accidentia recipit, & illa non recuperaret, si vel poneretur in vacuo, vel existens in pleno virtus agentium circumstantium unita residuis accidentibus Physicis, non esset fortior virtute accidentium impropriorum & posteriorum.

xxii. Objicies 4º, ex eodem Arriaga loco in Instantia præcedenti citato: fides docet post verba consecrationis destrui totam substantiam panis, & ibi manere omnia accidentia panis (saltem non modalia); ergo accidentia non sunt partes substantiæ panis; alioqui non esset tota substantia panis destructa; & cum ipsa materia non sit tota substantia panis (ne alioqui panis & lapis conveniant se totis substantialiter) oportet formam substantialem admittere, ergo datur.

xxiii. Respondeo in primis hoc argumentum nihil contra Resolutionem nostram concludere, quia procedit ab auctoritate fidei, ad quam abinde responsum est supra Object. 1ª, ad Lateran. Respondendo.

xxiv. Respondeo 2º, ibi quidem destrui totam substantiam panis, scilicet corpus simplex completum, non tamen totam essentiam; quia non destruantur illa accidentia, quibus essentialiter constituitur, & differt à lapide; lapis enim & panis se totis substantialiter conveniunt, & solis accidentibus differunt; nec ratio aliud probat efficaciter.

xxv. Instabis ex P. Poncio Physicæ Libro 1º, Disput. 4ª, Quæst. 1ª, ergo post consecrationem manet totus panis, quia ibi est materia prima Corporis Christi, ejusdem naturæ cum materia panis, & præterea omnia, vel saltem præcipua accidentia panis; atqui hoc nullus dixerit, ergo, &c.

xxvi. Respondeo in primis hoc Argumentum, nihil etiam contra Resolutionem concludere; quia absurdum, quod infert, non est contra rationem, sed contra fidei auctoritatem, à qua hic omnino abstrahimus.

xxvii. Resp. 2º, negando assumptum, quia illa accidentia non ununtur materiæ Corporis Christi per modum actus potentia, sive per modum

formæ informantis subiecto: quia ab illis non denominatur extensa situaliter, alba, &c. de quo, specialiter in Theologia: panis verò est compositum quoddam ex actu & potentia, forma informantis & subiecto.

xxviii. Obijcies 5°, ex eodem P. Poncio loco citato, certum est experientia, aliqua accidentia aliquibus rebus convenire connaturaliter, & aliis disconvenire; calor enim convenit igni, & disconvenit aquæ, ut colligitur ex eo, quod non sit in aqua, nisi ab extrinseco agente, quo semoto, aqua reducit se ad pristinum frigus, rejiciendo calorem; ergo debet esse aliquid in illis, ratione cujus id accidat; ac proinde forma substantialis; quia Materia prima id esse non potest, ut patet.

xxix. Respondeo, sistendo in cognitione purè naturali, in qua tota hæc Resolutione sistimus, accidentia non dici rebus convenire, quia in illis est Principium aliquod exigens; & disconvenire, quia in illis est Principium aliquod contraria exigens; sed quia illæ res similibus accidentibus essentialiter constituuntur, & aliæ contrariis; nec (ut vidimus n. 21. contra P. Arriagam) si res illa accidentia deperdant, illa recuperare possunt aliter, quàm virtute agentium circumstantium: Adde quod hoc non convincat illud Principium (si daretur) esse formam substantialem, juxta dicta n. 19. contra P. Arriagam.

xxx. Obijcies ultimo ex P. Oviedo, loco suprà n. 9. citato: nulla Respublica potest ordinatè vivere, nisi homines metu pœnæ animabus post mortem infligendæ, arceantur; ergo datur anima rationalis immortalis substantialis.

xxxi. Respondeo hoc argumentum esse debile: quia homines possent adigi ad ordinatè vivendum pœnis temporalibus, sicut adiguntur canes ad non mordendum: homines deinde ad ordinatè vivendum, sufficienter inducuntur per innatam sibi legem naturalem; sicut bestia similis naturæ ad se amandum, sibi succurrendum, non plus manducandum aut bibendum, quàm sit naturæ consentaneum, &c. per legem naturæ suæ inditam satis coguntur.

xxxii. Adde hæc omnia dicta ex abstractione, & suppositione quod non detur fides Divina, aut decreta fidei, sed sola ratio; qui verò loquitur ex suppositione, non loquitur ex propria mente, neque ex veritate, sed ex sola doctrinæ consequentia; ita nos: quia tamen Concil. Lateran. Philosophiæ Magistris præcipit, ut argumenta solvant, quæ pro nullitate animæ rationalis formæ substantialis adduci possunt, sit

RESOLUTIO III.

xxxiii. Dico 3°, etiam sistendo in nudis luminis naturæ Principiis efficaciter probari potest de facto dari formam substantialem: ita omnes Peripatetici; quorum tamen rationes nihil evincunt, ut Resol. 3^a. probatum est. Quare aliter

xxxiv. Probatur, sistendo in luminis naturæ nudæ Principiis de facto datur Materia 1^a, quæ sit subiectum substantiale incompletum; ergo etiam sistendo in luminis naturæ nudæ Principiis de facto datur forma substantialis, quæ sit actus substantialis incompletus: consequentia patet, quia incompletudo potentia substantialis, omnino ex se exigere videtur incompletudinem actus substantialis, per quem tanquam per compartem compleatur, ergo, &c. antecedens probatum est Disp. 2. Dub. 1°.

xxxv. Confirmatur, si sistendo in nudis luminis naturæ Principiis efficaciter probari non potest de facto dari formam substantialem actum incompletum substantialem; etiam in hisdem sistendo efficaciter probari non potest, tam variam seriem accidentium compositi ignis, aquæ, hominis, &c. non refundi in Principium substantiale incompletum, illis intrinsicè, & diversum in diversis; quod cum efficaciter non probetur esse Materia 1^a, aut corpus completum simplex, sed potius oppositum, eo quod in quotidianis transmutationibus videatur manere idem numero subiectum; ut minus dubium est, an dentur formæ substantiales, &c.

xxxvi. Subsumo, atqui una vox est totius Ecclesiæ, & omnium Peripateticorum post Aristotelem, quod de facto detur forma substantialis actus incompletus: & sicut in dubiis stando in luminis naturæ nudæ Principiis, bonum commune est præferendum privato; ita iudicium commune privato, ergo probari potest dari, &c. Hinc pro solutione objectionum ex Resolut. 2^a.

xxxvii. Colliges, quod, ex dictis Resolutione 2^a, nullum contra hanc argumentum confici possit positivum, sed purè negativum tantum, tale: *Non est cur dici, cur id salvari non possit dicendo, &c.* cui per Resolut. hujus confirm. abunde satisficit, uti & per hanc retorcionem, *non est cur id non salvetur per formam substantialem, &c.* Vnde semper in posterum procedemus ex supposito, quod detur, uti verè & certò datur, saltem in homine, à quo, utpote nobiliori, bene ad ignobiliora argumentamur; tum quia compositio ex Materia & Forma, est quædam imperfectio, quæ, si perfectiori conveniat, potest & imperfectiori; tum quia melius in omnibus adstruitur unum Principium accidentium omnium, quàm tot disparata, ut patet ex dictis: ex his patet satisfieri Lateranensi Objectione primâ Resol. 2^a. citato.

RESOLUTIO IV.

xxxviii. Dico 4°, Forma substantialis prout distinguitur contra substantiam (quomodo eam hic accipiunt Aristoteles & cæteri Philosophi) Est actus substantialis, unam naturam per se completam cum materia (quam aliunde dari & esse substantiam incompletam hic supponimus) consistens. Vide dicta n. 1°.

RESOLUTIO V.

xxxix. Dico 5°, Forma substantialis non est tota essentia Corporis Naturalis completi.

xl. Probatur, tum ex illius definitione, tum quia alioqui verè essent hæc propositiones, *Hæc anima rationalis est hic homo; homo est immortalis, non corrumpitur, &c.* quæ sunt absurdæ, ergo, &c.

xli. Confirmatur, sic forma dat materiæ esse determinatum, esse in talis generis vel speciei composito, ut in Quæstiuncula Dub. 3ⁱ. Disp. 2^a. vidimus ex D. Thoma pluribus locis, ut tamen non det materiæ esse existens per modum potentia, composito esse se solâ adæquatè constitutum, &c. ergo, &c. Probatur assumptum, alioqui similiter in atestactis figura se solâ adæquatè sedem constitueret, & in Symbolo Athanasii frustra post ly *anima rationalis* adderetur & *caro*, post ly *ita Deus* frustra adderetur & *homo*; nempe, sicut anima rationalis & caro

Et caro unus est homo; ita Deus & homo unus est Christus: ista autem sunt absurda. ergo, &c.

XLII. Obijcies tamen 1°. Aristoteles 2° Physicorum Textu 18. ait formam esse rationem, & definitionem naturæ cujusque, quidquid erat esse, &c. ergo, &c.

Respondeo Aristotelem sic intelligendum, ut tantum velit formam esse rationem, & definitionem naturæ completivam, & ultimò in sua specie constitutivam; non verò completam rationem, & integram definitionem, ut constat ex dictis ad D. Thomam supra Disp. 1^a. Dub. 3°. in Quæstiuncula citatum.

XLIII. Obijcies 2°, si forma non sit tota essentia corporis completi, non erit idem homo senex & antea puer; sed id non admittitur, ergo, &c. Probatur sequela, quia, cum semper aliquid materiæ per activitatem caloris naturalis absumatur, & nova & nova per nutritionem subrogetur, contingere poterit, ut senex totam materiam suam primigeniam perdidit (quia illa admodum parva est) & acquiritur novam; atqui mutata parte essentiali, mutatur totum essentialiter, ergo, &c.

XLIV. Respondebis cum P. Suares Disp. 5^a. Metaph. Sect. 6^a. corpus completum constare quidem essentialiter formâ determinatâ, sed materiâ quâcumque & indeterminatâ; ac proinde esse eundem hominem essentialiter senem, & antea puerum. Sed

XLV. Contra: hæc sententia magnas difficultates patitur; quia, vel materia, quam Sanctus Martyr aliquis reliquit in morte, in resurrectione ab illo glorificanda resumetur, vel non? non primum, quia casu quo fuisset tota caro illius à barbaris, & Anthropophagis devorata, ac in ipsorum substantiam conversa, (quod, ut patet, fieri potest) sequeretur idem corpus esse damnatum & glorificatum; damnatum habere corpus æternum gloriosum, & Sanctum habere corpus æternum damnatum; imo & corpus lupi resurgere ac glorificari, si dicta caro à lupo devoraretur, quæ sunt absurda: si secundum, ut quid veneramus reliquias sanctorum, sive materiam, quam Sanctus in morte reliquit, si illa in resurrectione ab illo glorificanda resumitur non debeat? ibi enim est præcipuum fundamentum nostræ venerationis; deinde tale totum, quales partes, si pars essentialis indeterminata, totum essentialiter indeterminatum. Quare aliter

XLVI. Respondeo negando sequelam; ad ejus probationem Respondeo semper aliquas ex primigeniis partibus remanere in ossibus, & similibus partibus corporis solidioribus; unde fit, quod semper maneat idem essentialiter senex & puer; ut docet Augustinus Serm. de Assumptione D. Virginis cap. 5°. Caro Christi, caro Maria est, & post pauca. Caro Christi, quamvis gloria resurrectionis fuerit magnificata, eadem tamen mansit, quæ suscepta est de Maria. Quantum verò ad resurrectionem attinet, homo resurget secundum corpus, quod reliquit in morte; sed in periculo dictorum inconvenientium, secundum dictas partes primigenias tantum, consonanter ad illud Job. 19. Circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum; & Divinâ virtute aliunde supplebitur (ait Divus Thomas in additione quæstionis octuagesimæ art. 4° ad 3um) Quantum indigebit ad perfectionem quantitatis, sicut etiam suppletur in illis, qui ante perfectam ætatem decedunt: sed de his plura in Theologia.

DUBIUM II.

An forma substantiales intendi & remitti possint.

Ante Resolutionem
XLVII. Suppono 1°, ex dicendis in libris de generatione, intensionem fieri per veram additionem gradus ad gradum præexistentem in eadem parte subjecti; remissionem verò per veram deductionem gradus à gradu remanente in eadem parte subjecti.

XLVIII. Suppono 2° certum, & apud omnes experientiâ notum, aliquas formas accidentales intendi & remitti; calor enim in igne non semper æqualis est: idem est de frigore in aqua, luce in aëre, gratia Sanctificante (ut fides habet) in iusto.

XLIX. Suppono 3°, magis usu discendum, quàm à paritate rationis probandum, quæ formæ sint capaces, & quæ incapaces intensionis ac remissionis; nullus enim hoc modo argumentabitur, 1°. *Possunt gratia, fides, charitas & similes qualitates spirituales intendi ac remitti, ergo & intellectus & voluntas*; quàmquàm fortè, si distinguerentur ab anima realiter, (quidquid alii dixerint) id non reputarem omnino absurdum, siquidè habent subjectum; & id videtur colligi ex eo, quod unus alio perfectiùs intelligat & ratiocinetur, perfectiùs velit & appetat; quod refundere in melius temperamentum, videtur logiùs petiitum; & propiùs dici potest, ubi melius temperamentum, ibi intensiorem intellectum & voluntatem supponi; sicut ubi major dispositio ad proprietates ignis, intensiores cum igne congenerantur; ubi majores dispositiones ad primam gratiam Sacramentalem, intensior recipitur; si enim hæc potentiæ admittant intensionem, quidni & illæ? cum sint eidem æquæ accidentales. Vnde Noster Bacho in 3um. Dist. 15. q. 1^a. §. 2°. *Si potentia animæ sint accidentia quadam animæ absoluta, non repugnat eis suscipere magis & minus in operatione & essentia.* Et paulò infra: *Et secundum hanc comparisonem hoc nihil prohibet, quod unus sit subtilioris intelligentiæ, quàm alter.* Item Articulus 124. Parisiensis apud eundem §. 1°. ibidem. *Inconveniens est ponere aliquos intellectus (puta hominum, quia id in favorem animæ Christi, dicit) nobiliores aliis, &c.* nota, est Error. Nullus hoc modo argumentabitur 2°. *Possunt calor, lux, &c. intendi & remitti, ergo & ubi, duratio, &c.* negatur enim consequentia, quia, vix intelligi potest, quomodo aliquid sit magis in loco uno tempore, quàm alio; aut magis in tempore unâ horâ, quàm aliâ. His suppositis, fit

RESOLUTIO I.

I. **D**ico 1°, formæ substantiales materiales possunt naturaliter intendi & remitti. Hæc conclusio solâ ratione, nullâ autoritate nititur. Quare eam præcisè stando in ratione defendimus, & authoritati negativam partem ulro concedimus.

LI. Dixi materiales, quia spirituales totales Physicæ, ut anima rationalis, subjectum sustentationis non habent, quod ad intensionem & remissionem requiritur.

LII. Probatur conclusio, id potest intendi & remitti naturaliter, quod potest habere naturaliter modò plures, modò pauciores sui partes in eadem parte subjecti; sed id possunt formæ substantiales

C 4 mate.

materiales, ergo, &c. Probatur minor, quia id possunt earum proprietates, ut v. g. calor in igne, frigus in aqua: sed intensiori proprietati intensius Principium, & remissiori remissius est magis proportionatum, ergo, &c. Probatur consequentia, quia hæc major proportio servari debet, quantum sine absurdo potest, quod hic nullum adfertur, ut solutione Argumentorum patebit, ergo, &c.

LIII. Confirmatur 1°, extensa proprietati præsupponitur extensa essentia connaturaliter; ergo & intensa, aut remissa, intensa aut remissa: consequentia tenet à pari.

LIV. Confirmatur 2°, nisi probetur contrarium, non est ratio dicendi proprietates intendi & remitti, & non intendi & remitti formas; nam effectui remisso connaturalior est causa remissa; si enim forma aquæ in præsentia ignis, nihil virium, sive sui, perdat; quomodo admittit calorem, & frigus suum non conservat, uti in absentia ignis? denique, sicut magnus ignis dicitur intendere calorem parvi, quidni & formam ipsius ignis parvi? in eo enim nulla repugnantia, quandoquidem etiam subjectum sustentationis habeat.

LV. Objicies 1°, juxta Aristotelem capite de Substantia. Substantia non suscipit magis & minus, non suscipit gradus, &c. ergo, &c.

LVI. Respondeo 1°, Aristotelem ibi dubitanter loqui, & habere, *Substantia non videtur suscipere gradus*; prudens verò & rationabile dubium, quale debet tali ingenii Monstro tribui, est de re utrumque probabili; unde ipsemet Aristoteles censet nostram sententiam esse probabilem.

LVII. 2°, Dic Aristotelem ita explicandum, ut tantum nolit omnem omnino substantiam suscipere gradus, ut patet ex sequentibus, *unaqueque substantia* (id est omnis) *Hoc ipsum quod est, non dicitur magis & minus, non enim est alter, altero magis homo.* Ecce ibi ostendit unam substantiam in particulari non suscipere magis & minus.

LVIII. 3°, Dic Aristotelem melius explicari, si dicatur loqui de susceptione magis & minus, non quidem quoad gradus intensioris & remissionis, sed quoad perfectionem specificam; quia 6°. Metaph. capite 3°. vult illam consistere in indivisibili, ita scilicet, ut vel unicus gradus formæ sit de essentia totius; ac proinde quod unus equus non sit magis aut minus equus, quam alter, propter magis aut minus intensam formam; nec aliud docere ibi intendit Aristoteles, ut constet ex verbis allatis, quod rectè notat noster Eximius Pater Bacho in 3um Distinct. 15. q. 1.

LIX. Adde de veritate magis indagandum, quam de mente Aristotelis, ut notant prudentissimi viri; unde (quidquid dixerit Aristoteles) semper stat Resolutio, quamdiu aliunde argumento positivo non reprobatur.

LX. Objicies 2°: forma substantialis est primum Principium constitutivum rei, & prima radix omnium proprietatum illius; ergo debet esse fixa & immutabilis; ac proinde non potest intendi ac remitti.

LXI. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in extensionem formæ substantialis forma substantialis est Principium, &c. ergo debet esse in extensione fixa & immobilis, non secus ac in intensione; hujus tamen experientia contrarium docet.

LXII. Respondeo 2°, distinguendo consequens; ergo debet esse fixa & immutabilis, quoad illum

gradum secundum quem est de essentia totius Physici, ne alioqui mutetur essentia, concedo consequentiam; quoad omnes gradus, nego consequentiam; quia non omnes sunt de essentia, sed unus, indeterminatè saltem, reliqui integrales & accidentales.

LXIII. Objicies 3°, si forma aquæ v. g. posset intendi & remitti, hoc maxime fieret, cum intenduntur & remittuntur illius dispositiones: sed tunc non fit, ergo, &c. Probatur minor; quia si tunc forma aquæ esset remissa, neque ipsa, neque ejus proprietas ad pristinum statum rediret; nam formæ remissæ connaturalior est proprietas remissa, sive effectus remissus, ergo, &c.

LXIV. Respondeo negando minorem: ad ejus probationem nego assumptum; nam aqua redit ad pristinum frigus, non per virtutem intrinsecam, sed beneficio agentium circumstantium, potentium frigus aquæ amissum, & cæteras dispositiones ad formam aquæ necessarias remissas intendere; quæ, si non circumessent, sed agentia contraria; vel si simul juncta cum residuo frigore aquæ, debiliora essent dispositionibus contrariis introductis; aut nulla, ut in vacuo; aquæ frigus, & aliæ ad ejus formam dispositiones, ad pristinum statum non redirent; quia, ut bene objicitur, formæ remissæ connaturalior est proprietas remissa: facta verò restitutione pristini status, & graduum dispositionis necessariae deperditorum, illis mediantibus ut quo, agentia circumstantia formam aquæ intendunt, & ad pristinum statum restitunt; hæc tamen proportionem servat, ut restituta dispositione necessaria ad gradum formæ aquæ, gradus formæ aquæ restituatur, & sic successivè, donec tota restituatur.

LXV. Objicies 4°, formæ ignis & aquæ sese non compatiuntur in gradibus remissis, sicut calor & frigus; ergo non intenduntur & remittuntur, sicut calor & frigus.

LXVI. Confirmatur; vel uni gradui caloris respondet unus gradus formæ ignis, & è contra, vel plures? sed neutrum dici potest, ergo, &c. Probatur minor; non primum, quia alioqui ubicumque esset unus gradus caloris, ibi deberet esse unus gradus formæ ignis, contra experientiam in aqua: non etiam secundum; quia, præterquam quod, ubicumque essent plures, quam unus gradus caloris, ibi deberet saltem esse unus gradus ignis contra eandem experientiam; dicendum esset contra communem in igne ad minus esse sedecim gradus caloris, cum juxta communem in hoc statu, ut magis in eo sint sex & ad singulos gradus formæ ignis requirantur plures caloris, ergo, &c.

LXVII. Respondeo negando consequentiam; nam formæ possunt esse intensibiles & remissibiles, & tamen non posse sese in eodem subjecto in gradibus remissis compati; nam gratia & peccatum, assensus & dissensus, absolute & per idem medium, odium & amor circa idem & eodem sensu intendi & remitti possunt, non tamen sese in eodem subjecto in gradibus remissis compati, ut fatentur omnes: idem dicendum de forma ignis & aquæ; quia experientia docet etiam aquam, summe, quam potest fieri, calidam, numquam habere effectus ignis, videlicet inflammationem comburendo, exsiccationem, &c.

Ad Confirmationem

LXVIII. Respondeo uni gradui formæ ignis unum tantum gradum caloris respondere; si per illud intelligatur tanta dispositio, quanta necessaria est

An plures forma totales substantiales non subordinata possint naturaliter simul esse in eadem materia.

LXXIII. **D**ixi 1°, totales; quia partiales, & subordinatas simul esse in materia cum forma totali, cui subordinantur, asserunt multi; & idem asserit de forma corporeitatis Scotus in 4. Dist. 11. q. 13. art. 2.

LXXIV. Dixi 2°, substantiales, quia accidentales posse, clamat experientia; quis enim in pomo colorem non videt, & saporem non gustat? his præmissis pro Resolutione.

LXXV. Suppono 1°, formas substantiales non aliter esse contrarias, quam quia habent dispositiones contrarias, & incompatibiles simul in eodem subiecto: cur enim potentia visiva, auditiva, tactiva, &c. simul radicanur in eadem anima; non autem potentia calefactiva & frigeactiva intensæ, radicanur in eadem forma substantiali? nisi quia illæ non habent Dispositiones contrarias, & simul incompatibiles in eodem subiecto, bene autem hæc: unde fit, quod forma contraria substantialis non introducatur in subiectum, quin ab eodem subiecto expulsa sint dispositiones ad contrariam: adde quod sine fundamento talis contrarietas refundetur in naturam formarum; quandoquidem, de illa sit dubium, & infra in Confirmatione 2. per experientiam oppositum contra PP. Nostros Complutenses hic, Ioan. à S. Thoma & alios probetur.

LXXV. Suppono 2°, multas formas substantiales habere dispositiones contrarias, ut experientia docet, multas non; quia multa sunt aggregata accidentium non contraria ut patet; dispositiones verò ad formas substantiales nihil sunt, nisi aggregata talium, & talium accidentium. His suppositis, fit

R E S O L U T I O.

LXXVI. **D**ico: variae formæ substantiales, &c. possunt supernaturaliter; imò naturaliter; etiam in gradu intenso, si non habeant dispositiones contrarias; in remisso, si habeant; esse simul in eadem materia tamquam causa materiali. 1ª pars est Gregorii in 1. Dist. 12. Palud. in 3. Dist. 15. q. 2. Fonseca 5. Metaph. cap. 4°. q. 4^a. Suares Disp. 15. Metaph. Sect. 10. n. 60. Rubii. Tract. de forma q. 7. Hurtad. Arriaga & aliorum è Societate communiter; quos è Scotistis sequuntur Mastrius, Poncius & plures alii. Contra Thomistas, Capreolum, Ferraram, Cajetanum, Complutenses nostros & Ioannem à S. Thoma. 2ª Pars verò nullius est, quod sciam; eam tamen probabilem censet P. Arriaga Disp. 3. Physicæ. Sect. 6. unde in hac Resol. nostræ parte 2^a, ab autoritate præscindimus, eamque præcisè in ratione & experientia sistendo, probamus.

LXXVII. Probatur prima Pars: quia nihil negandum Divinæ potentiae sine aperta repugnantia, quæ hic non est, ut patebit à fortiori ex probatione secundæ partis.

LXXVIII. Probatur 1° secunda Pars: variae qualitates possunt esse simul naturaliter in eadem materia tamquam causâ materiali; in gradu intenso, si non sint contrariæ; in remisso, si contrariæ; ergo & variae formæ substantiales, &c. ad quas sunt dispositiones: Probatur consequentia, quia hæc non habent aliam contrarietatem, quam qualitarum disponendum, ergo, &c.

Nec

est ad unum gradum formæ ignis; verumtamen ubicumque erit unus gradus caloris, non statim sequetur fore unum gradum formæ ignis; quia non solus calor est dispositio ad formam ignis, sed calor, siccitas & alia ignis accidentia non satis nobis nota; quæ omnia, sicut in sententia adversariorum, numquam sunt simul in aqua, secundum gradus necessariæ dispositionis ad formam ignis; ita numquam sunt simul in aqua, secundum primum gradum necessariæ dispositionis ad formam ignis; quia verisimiliter aqua est tam tenax suæ humiditatis, vel alterius accidentis contrarii, ut siccitatem, vel accedens contrarium, nequidem secundum unum gradum admittat, prout in sententia adversariorum numquam illud admittit secundum gradus necessariæ dispositionis ad formam ignis.

LXXIX. Instabis: *Generatio unius est corruptio alterius*, saltem ubi agentia naturalia aliquo tempore in invicem agunt, & reagent; sed hoc foret falsum, si duæ formæ substantiales materiales possent se in gradibus remissis compati, ergo, &c.

LXX. Respondeo distinguendo sensum Axiomatis istius: *Generatio unius*, si alterum præcesserit in gradu incompatibili, *Est corruptio alterius*, puta secundum gradum incompatibilem, concedo: si alterum non præcesserit, vel non nisi in gradu compatibili, nego antecedens; eam enim proportionem, quæ omnes loquuntur de accidentibus contrariis, loqui debes de termino à quo, & ad quem generationis, videlicet formâ pereunte, & adveniente; nec præfatum Axioma potest aliter intelligi; nam omnino clarum est, quod si, vel forma positiva non præcesserit, ut in initio mundi in generatione elementorum; vel non nisi in gradu compatibili, ut fit in multis, de quibus dubio sequenti; generationem unius non esse corruptionem alterius, saltem totalem.

LXXI. Obicies ultimò ex P. Oviedo contravertia 4^a, de generatione puncto 1°, ubi dicit, nullam esse rationem, ex qua possit oppositum leviter conjectari, & hoc sibi esse fortissimum fundamentum ad conclusionem oppositam amplectendam, quam hæc unica ratione suadet: intensio supponit id, quod intenditur, jam constitutum in illa ratione, secundum quam fit intensio; quod sic probat: si gradus intensiois non supponit jam formam Physicè constitutam, non erit intensio, sed complementum formæ, vel aliquid essentialiale illius: si verò sit ita constitutum, quod addetur, erit accidentale, non substantiale; ac proinde equum aut ferrum non constituet substantialiter, sed accidentaliter, ergo, &c.

LXXII. Respondeo ad primam partem argumenti, abundè esse satisfactum per probationem & confirmationes Resolutionis: ad secundam verò, Respondeo distinguendo assumptum: intensio supponit id quod intenditur, jam constitutum in esse entis, concedo assumptum; in esse entis intensi, nego assumptum: unde quod addetur, erit quidem non essentialiale, & hoc sensu accidentale enti, cui addetur; non verò enti intenso; sed erit illi essentialiale, ut patet: si verò forma equi, aut ferri ante additionem supponat equum, aut ferrum, adæquatè constitutum, ideo est, quia non exigit essentialiter formam intensam, & secundum gradum intensivè divisibilem; sed formam intensibilem dumtaxat, & secundum gradum intensivè divisibilem, cæteris gradibus intensiois ad ejus essentialia se habentibus integraliter, & accidentaliter, sive potius, non essentialiter.

LXXXIX. Nec dicas cum P. Oviedo, nullum esse fundamentum tribuendi materiæ virtutem recipiendi duas formas substantiales simul; ac proinde illas habere contrarietatem ex parte subjecti sive materiæ: nam (præterquam quod non sit etiam fundamentum materiæ talem virtutem negandi) 1um fundamentum tribuendi est, quod experientia doceat ferè omnes causas, quæ possunt successivè præducere plures effectus, posse ut minimum duos simul: potest autem materia successivè omnes formas substantiales materiales materialiter causare, ergo & saltem duas simul. 2um verò est, quod, ut patet ex statim dicendis, experientia doceat materiam de facto plures simul recipere.

LXXX. Dixi tamen in Resolutione varia; quia formas ignis & aquæ (ac proinde nec earum qualitates in gradu remisso necessario ad faciendum unum gradum dispositionis ad formas illas producendas aut conservandas necessariæ, juxta explicationem factam dubio præcedenti) simul naturaliter stare non posse in eadem materia, etiam in gradu remisso, videtur experientia docere.

LXXXI. Probatur 2°, secunda Pars: quia nulla est ad hoc repugnantia naturalis, ergo, &c. Probatur antecedens non ex parte materiæ, ut statim insinuavimus, & solutione objectionum magis confirmabitur: neque ex parte formarum, ut patet ex supposito 2°; neque ex parte dispositionum, quia, si non sint contrariæ, uti possunt non esse, ut probabitur per experientiam in Confirmatione 2^a: (certe non est, cur qualitates, quæ per se sunt dispositiones ad formas substantiales, omnes sint ad formas substantiales incompatibiles, cum per se non omnes sint qualitates invicem incompatibiles: deinde ex primis qualitatibus dantur compatibles & incompatibiles, quidni & ex primis actibus sive formis substantialibus tales darentur) se compatiuntur naturaliter in gradu intenso; si verò contrariæ, saltem in remisso pro majori parte: nec aliunde sumi potest repugnantia naturalis, ergo, &c.

LXXXII. Confirmatur 1°, possunt duæ formæ substantiales totales ejusdem rationis esse simul in eodem subjecto, ergo & duæ diversæ rationis; consequentia tenet à fortiori; quia hæc habent diversa munia, unde non possunt esse superflua, quod contra alios objicitur: Probatur antecedens, quia in casu quo monstrum aliquod haberet capita & pectora duo, sed duos tantum pedes; pedes illi duabus animabus informarentur, quibus pectora & capita informarentur, cur enim potius unâ, quàm aliâ informarentur? maximè cum altera dici non deberet superflua (saltem simpliciter) quia pro majori parte corporis (scilicet capitibus & pectoribus,) à qua sumitur denominatio, esset utilis, ergo, &c.

LXXXIII. Confirmatur 2°, experientiâ: in ferro rubicundo & candenti sunt qualitates & effectus ferri ac ignis; in ligno crescente sunt qualitates corporis animati & ligni; in ligno accenso sunt qualitates ignis & ligni: sed ista omnia includunt materiam & formam substantialem, ergo in materia ferri rubicundi, sunt naturaliter forma ferri & ignis; in materia ligni crescentis, forma ligni & viventis; in materia ligni accensi, forma ligni & ignis: Adde quod in corpore hominis vivente, & carbone accenso, vel sit forma positiva cadaveris & carbonis, quia post aliunde non improducuntur, sed apparent ibi posita præcisè morte & extinctione, nullo alio superaddito; vel dicendum, quod formæ cadaveris

& carbonis non sint formæ positivæ, ac proinde quod homo in morte, & ignis in extinctione, maneat naturaliter sine omni forma secundum esse materiæ suæ, quod non admittunt adversarii. Unde pateret ad nostros PP. Compl. secundarios effectus formæ cadaveris & carbonis non esse magis privativos, quàm sint ipsæ formæ cadaveris & carbonis; imò communis loquendi modus, quo dicitur carbonis ignitus, cadaver mortuū, &c. satis contrariū insinuat.

LXXXIV. Respondetur communiter, ignem non existere in materia ferri, sed in materia distincta in ferri poris conclusa: quod confirmat P. Poncius, quia si in materia ferri esset forma ignis, falsum esset axioma Philosophi ab omnibus receptum, *Generatio unius est corruptio alterius*: Sed

LXXXV. Contra 1°, præterquam quod nulla experientia doceat ignem esse in materia distincta in ferri poris conclusa, experientiâ manifestum est ferrum esse totaliter ignitum, & non solos poros; nam si superponatur asseri, non secundum poros, & per puncta dumtaxat illum comburet, sed secundum totam sui extensionem; ut quid hoc? si ignis in poris tantum lateat: certè, cum tot sint partes, vel plures non porosæ, ac porosæ, deberet secundum tot partes non comburere & apparere non ignitum, secundum quot comburit, & apparet ignitum, cujus contrarium omnes experimur.

LXXXVI. Nec Responderi potest, omnes partes ferri candentis apparere ignitas, licet non sint; eò quod pori igniti, sint ita prope invicem, ut totum appareat ignitum, licet non sit: quia potius & melius diceret à contrario (quod tamen sine absurdo & contra evidentem experientiâ non dices, spero) omnes apparere non ignitas, quia partes non porosæ, quæ plures, sunt ita prope invicem, ut totum apparere debeat non ignitum; Nec dici potest, quod candor ignis magis visum feriat, quàm color ferri: nam (præterquam quod non magis feriat tactum, & ferrum ubique comburat, ac proinde debeat dici ubique ignitum) experientia docet colorem ferri in medio fracti magis visum ferire, ut pote irradiantem, quàm feriat candor ignis. Sed

LXXXVII. Quæres, cur, si in ferro candente sit simul cum forma ferri forma ignis, hæc ibi non remaneat & conservetur, sed sola forma ferri?

LXXXVIII. Respondeo, quia forma ignis continuo indiget pabulo in se convertibili, ut experientia docet, quod ibi non habet: forma verò ferri, tali pabulo non indiget: deinde, dum cessat forma ignis, ferrum simul cum agentibus circumstantibus frigidius est, quàm forma ignis sit calida, unde facile cum eorum auxilio formam ignis expellit, quam per se, aut in vacuo non expelleret: denique id ipsum tibi solvendum, quare in poris se non conservat ignis, maximè cum secundum te habeat subjectum, sive materiam distinctam à materia formæ ferri? Quod tu respondebis poterimus & nos.

LXXXIX. Contra 2°, nulla est ratio aliter Philosophandi de ferro candente, ac de litantrace, vel ligno ignito, cum hæc remaneant igne extincto, non secus ac ferrum; sed nullus dicit ignem esse in solis poris litantracis, aut ligni igniti, ergo, &c. Ad Confirmationem P. Poncii Responsum est dubio præcedenti objectione 4^a.

LXXXX. Responderi posset ad secundam experientiam ligni crescentis, in eo esse solam animam, quia lignum non habet formam ligni substantialem, sed formam ligatam ut ligni esse accidentia quædam;

dam; vel saltem illam (si substantialis) expelli præfente animâ. Sed

LXXXI. Contra est, quod (præterquam quod similiter dicam animam, & cæteras formas substantiales materiales non esse substantiales, sed accidentia quædam) oporteat admittere materiam primam in ligno naturaliter existere sine omni formâ substantiali totali, &c. quod non admittitur; quod additur verò formam ligni substantialem expelli, est incredibile, cum sub anima sint omnia accidentia ligni, sicut eâ absente & mortuo ligno. Tamen

LXXXII. Objicies 1°, contra conclusionem, novem implicantias, quas hic adfert P. Poncius.

LXXXIII. 1^a, expulsio alterius formæ à subiecto esset, & non esset, effectus formalis formæ: esset ut admittunt omnes; non esset, ut patet ex conclusione.

LXXXIV. 2^a, casu quo in eadem materia esset forma equi & leonis, materia esset de essentia equi, ut supponitur; & non esset, quia esset de essentia leonis.

LXXXV. 3^a, quod materia simul & semel haberet duos effectus adæquatos, nimirum equum & leonem.

LXXXVI. 4^a, quod compositum resultans ex materia & illis formis, esset unum, & plura numero & specie; idem propter eandem materiam; plura propter diversas specie formas totales.

LXXXVII. 5^a, quod materia dependeret ab alterutra forma, & non dependeret: dependeret ut supponitur; non dependeret, quia ab una adæquatè dependet.

LXXXVIII. 6^a, quod esset infinitæ perfectionis, & non esset: esset, quia, si posset simul duas formas recipere, posset infinitas, quod est infinitæ perfectionis; non esset, ut supponitur.

LXXXIX. 7^a, sicut implicat unam formam esse in pluribus materiis simul; ita implicat materiam unam esse sub pluribus formis simul.

C. 8^a, quæ est communis Thomistarum Nominalium, PP. nostrorum Compl. & Ioan. à S. Thoma; altera formarum esset substantialis, & non esset; esset actus primus, & non esset: esset, ut supponitur; non esset, quia adveniret enim in actu completo, sive habenti primum alium actum.

C. 9^a, quæ est fere fundamentum PP. nostrorum Complutensium & Oviedi, materia non est capax duarum formarum substantialium naturaliter; ex quo inferunt, ergo nec supernaturaliter: probant consequentiam, quia nequidem Deus potest supplere causalitatem materiæ in illas.

C. 11. Resp. ad 1^{am}: expulsionem formæ non esse effectum formalem formæ, saltem primum; quia hic non distinguitur ab ipsa forma informante, quæ dari potest sine expulsionem formæ prioris, ut patet in formis elementaribus informantibus materiam antea non informatam, & qualitatibus informantibus subiectum non habens contrarias; si secundarius verò, à primario separari potest, ut constat tum in allatis casibus; tum in casu quo forma succedens non habeat dispositiones contrarias formæ priori, & incompatibiles cum ejus dispositionibus: dicere autem quod forma informans habeat necessariò annexam privationem alterius formæ; non est ratio, & experientia allatis conforme, & fingitur, si non probetur: unde patet ad 1um fundamentum PP. nostrorum Complut.

C. 12. Respondeo ad 2^{am}, isto casu materiam fore de essentia equi & leonis, sicut unio eadem indivisibilis est de essentia animæ unitæ corpori, & de

essentia corporis uniti animæ; vel eadem indivisibilis subsistentia de essentia corporis subsistentis, & de essentia animæ subsistentis: non tamen propterea equus posset dici leo, aut è contra; quia equus & leo sunt nomina naturæ, quæ dicunt naturam, sive materiam & formam in recto, subsistentiam solum in obliquo; falsum autem est, natura equi est natura leonis: addo quod nequidem per communicationem idiomatum, equus possit dici leo, quia communicatio idiomatum (ut in tertia parte) est inter naturas completas ejusdem suppositi; ibi autem essent diversa supposita propter formas diversas subsistentis subsistentes: unde patet ad fundamentum P. Ioan. à S. Thoma.

C. 14. Respondeo ad 3^{am}, quod supponatur falsum, videlicet effectum adæquatum materiæ esse unam formam totalem substantialem sustentare, cum tamen possit omnes simul, quarum simul necessarias dispositiones habere potest: imò, si ad plures formas totales substantiales simul habeat necessarias dispositiones, non magis satiatur appetitus materiæ per unam, impeditis aliis, quam satiaretur habens necessarias ad unam, si illa una impediretur.

C. 15. Respondeo ad 4^{am}, illud compositum fore unum inadæquatè ex parte materiæ, sicut est unum ex parte unionis & subsistentiæ, si unio & subsistentia sint una totius; & multa inadæquatè ex parte formarum, sicut est multa ex parte materiæ & formæ unitarum & subsistentium: Adde fore duo composita numero ac specie, ratione formarum numero & specie distinctarum, & unum numero ex parte solius materiæ, cujus, quia non est ratio ultima & completa compositi, non habetur tanta ratio, ac formæ, quæ dat esse rei.

C. 16. Ad 5^{am}, Respondeo quod à neutra dependeret, ut constat ex dictis Disputatione præcedenti, ubi diximus materiam primam posse naturaliter existere sine omni forma; si verò non posset, ab alterutra tantum indeterminatè penderet, sic nempe, ut posset simul utramque habere, non tamen simul utraq; carere, quin aliam reciperet.

C. 17. Ad 6^{am}, Respondeo (præterquam quod, ex eo quod possit simul recipere aliquot earum quas potest successivè, non statim sequatur posse omnes, ut patet in omnibus causis, quæ successivè possunt prope modum infinitos effectus producere; non tamen simul jundè non sequi materiam fore infinitè perfectam ex parte sua, sed infinitè perfectibilem dumtaxat; quia ex eo quod materia perficiatur animâ rationali v.g. non sequitur illâ habere ex parte sua perfectionem animæ rationalis, & sic de aliis, sed perfectibilitatem ab illa, & sic de aliis.

C. 18. Ad 7^{am}, Respondeo formam spirituales posse esse in duabus materiis continuis, ut patet in anima rationali in corpore humano existente: materialem verò non posse; quia deberet, sicut & materiæ, esse naturaliter in pluribus locis adæquatis, quod est contrà experientiam: ad hoc verò, ut una materia informetur pluribus formis simul, non est necessarium ut illa materia sit in pluribus locis adæquatis; quia illæ formæ naturaliter se penetrare possunt, & esse in eodem loco.

C. 19. Ad 8^{am}, Respondeo utramque formam futuram substantialem, & actum negativè primum, quia non advenirent enim in actu completo antecedenter ut in actu, sed materiæ secundum se, sive in actu completo concomitanter: unde remanerent actus negativè primi & formæ substantiales, ac actus simpliciter

simpliciter primi, licet non positivè seu cum exclusione alterius similiter primi. Vnde patet ad PP. nostros Comp. & Ioan. à S. Thoma.

cx. Ad 9^m. Respondeo nullius esse roboris contra nos, qui admittimus materiam esse naturaliter capacem duarum formarum substantialium simul, cuius contrarium falsò supponitur: hoc tamen etiam non admissò, nihil urget; quia sicut Deus supernaturaliter efficere potest, ut anima rationalis sit supernaturaliter subiectum educationis, & causa materialis materiæ primæ; potest etiam efficere, ut materia prima incapax duarum formarum substantialium, sit supernaturaliter capax illarum. Si autem quæras quid circa hoc dubium senserit D. Thom. hoc accipe ex P. Ioan. à Sancto Thoma q. 10. de causa art. 50. circa hoc dubium, *De mente Divi Thomæ non facile judicari potest, cum ratio D. Thomæ huiusmodi quæstiones de potentia absoluta Dei disputet, & loca quæ adferuntur procedunt secundum ordinem nature: ita ille: an autem loca, quæ adferuntur, convincant D. Thomam velle secundum ordinem nature duas formas totales substantiales non posse simul esse in eadem materia? mihi valde dubium est.*

cx. Objicies 2°, si duæ formæ substantiales naturaliter simul esse possint in eadem materia, ut quid videmus ad generationem novæ formæ, continuò corrumpi veterem? ita ferè P. Ioan. à S. Thoma hic q. 10. art. 50.

cx. Respondeo, non continuò corrumpi veterem, ut patet per experientias allatas; si verò corrumpatur, fit, quia habet dispositiones contrarias, quo tamen casu, non semper in instanti corrumpitur tota, sed successivè, & per partes ad corruptionem successivam dispositionum; unde toto illo tempore sunt duæ formæ substantiales simul in eadem materia in gradu remisso: Adde non omnes formas substantiales habere operationes aliquo sensu clarè perceptibiles, ac proinde antiquam sapius remanere cum forma nova, ubi putatur corrupta.

cx. Objicies 3°, ex P. Comptono Physicæ Disp. 11a. Sect. 3^a. n. 8°. corpus non est naturaliter capax simul duarum ubicationum ob limitationem; ergo nec materia, &c. Probatur consequentia; quia sicut, si esset naturaliter capax plurium ubicationum simul, numerus earum determinari non posset; ita nec formarum in materia, si materia esset naturaliter capax, &c. id verò est absurdum, ergo, &c.

cx. Respondeo negando consequentiam, quia, ita docet experientia corpus non esse simul naturaliter capax plurium ubicationum, ut simul doceat esse capax plurium formarum, supposito quod dentur formæ substantiales: ad probationem autem consequentiæ, Resp. retorquendo Argumentum 1°, in gradus intensiōis; si materia sit capax duorum graduum caloris naturaliter, determinari non poterit numerus graduum, &c. quod non admittit: 2°, in ipsas formas accidentales; non enim potest contrarias recipere; 3°, in extensionem localem Angeli, quæ non statim ad infinita loca esse potest, quia ad duo v.g. esse potest: si verò rationem quæras, est, quia formæ illæ ab extrinseco agente educendis, sufficientia, vel non semper adsunt, vel si adsint, non simul possunt oppositas formas simul educere, ut vel ex ipsis accidentalibus patet: denique nullum apparet absurdum, in eo quod materiæ ista capacitas concedatur, quandoquidem quantitati si-

milis in ordine ad formas accidentales recipiendas concedatur.

D V B I V M I V.

An forma materiales educantur de potentia materia, & quomodo.

A Ntè Resolutionem cxv. Suppono 1°, educationem posse considerari dupliciter: 1° activè, & sic est actio, quæ forma egreditur ab agente mutante materiam: 2° passivè, & sic est passio, quæ forma recipitur in materia ut subiecto sustentationis ac mutationis.

cxvi. Suppono 2°, educationem formæ materialis ex materia, multū distingui à creatione activa & passiva formæ: à creatione activa quidē, quod hæc fit actio, quæ forma egreditur ab agente nō mutante materia; à passiva verò, quod hæc sit passio, quæ forma recipit esse præcisè, & nō in materia ut subiecto sustentationis, ac mutationis: sæpe enim contingit differentias formarum positivas exprimi per negationem, defectu perspicacis cognitionis earū. Sed

cxvii. Petes, quæ sit distinctio inter modum, quo forma materialis esse recipit in materia ut subiecto sustentationis ac mutationis, ab eo, quo anima rationalis primum suum esse recipit in materia.

cxviii. Responderet aliquis 1°, ex P. Lessio de summo bono libro secundo numero quadragésimo nono, ubi negat materiam esse causam materialelem formarum materialium per veram causalitatem & influxum: item ex Arriaga Physicæ Disputatione octavā, Sectione primā, ubi dicit nullam rationem efficaciter probare materiam esse causam materialelem dicto modo: distinctionem esse in eo, quod formæ materiales, ita recipiant suum esse in materia, ut extra hanc tamquam conditionem sine qua non, nec esse, nec conservari possint naturaliter; bene autem anima rationalis. Sed

cxix. Contra 1°, vel influxus conditionalis subiecti impedit creationem, & facit educationem; vel solus absolutus? si primum, jam anima rationalis in primo suo produci non creabitur, sed educetur; quia cum ex decreto Dei, primò non producat nisi intuitu materiæ ad ipsam dispositæ, materia habet influxum conditionalem in ipsam; hoc autem nullus Catholicorum dixerit: si secundum, jam corrumpit tota ratio ipsius, ut patet.

cxx. Contra 2°, decernat Deus animam rationalelem non conservare aliter, quam decrevit illam primò producere, scilicet intuitu materiæ, &c. an adhuc creabitur? an educetur instar formarum materialium? hoc secundum nullus Catholicorum admiserit: si primum, (quod verum esse debet, quia si unum decretorum non impedit creationem, neque alterum illi omnino simile illud impedit) jam sequitur omnes formas materiales creari; causas secundas de facto creare, aut nihil agere posse, ut consideranti patebit; quæ sunt absurda.

cxxi. Contra 3°, sic dicere potero causas efficientes non habere etiam influxus absolutos, sed conditionales tantum, quod non admittunt; videtur enim par ratio.

cxxii. Adde fortè inter animam rationalelem, & formam materialelem, hanc esse disparitatem, quod hæc ex ratione sua intrinseca pendeat ab influxu conditionali materiæ; illa verò non nisi ex decreto Dei extrinseco, quod si tolleretur, posset extra materiam produci. Sed

Contra

CXXIII. Contra primo, nec ratio intrinseca formæ materialis, nec influxus conditionalis materiæ impedit creationem; ergo allata disparitas nulla est: Probatur antecedens, non in primis ratio intrinseca formæ materialis, quia hæc absolute creari potest, ut constabit ex dubio sequenti; neque etiam influxus materiæ, ut patet ex præmissis de anima rationali.

CXXIV. Contra secundo: creatio &eductio ut actiones Dei causæ efficientis, specie distinguuntur, non ex parte effectus, quia idem effectus potest creari &educti; ergo quia creatio est solius Dei, &eductio Dei & materiæ, aliter, quàm per modum conditionis, ut toties ostensum est.

CXXV. Contra tertio: quid aliud est, formam materialem ex ratione sua intrinseca pendere ab influxu conditionali materiæ, quàm illam non posse esse sine materia? unio autem (si distincta ab actione) inter materiam & formam potest creari, & tamen ex ratione sua intrinseca, non potest esse sine materia; & idem est de ipsa creatione materiæ, & sic de aliis.

CXXVI. Responderet aliquis secundo ex Patre Oviedo Physicæ controversiæ tertiæ puncto quarto, distinctionem esse in eo, quod formæ materiales pendent à materia tanquam causa materiali, per verum materiæ influxum positivum; unde, inquit, consequentiam hanc legitimam esse censeo, *hec entitas non dependet à causa materiali per verum influxum, ergo creatur*; & hanc distinctionem approbat P. Poncius Disputatione quarta de forma substantiali numero 27°. quia (inquit) hic modus nihil habet difficultatis, nec melior assignari potest. In idem recidit distinctio D. Murcie 2. Physic. Disput. 3. q. 2. nempe, quod actio productiva & conservativa formæ materialis recipiatur & sustentetur in ipsa materia, non ita anima rationalis, aut ejus productio. Sed

CXXVII. Contra: vel influxus in formam materialem à materia prima materialiter egreditur, vel ab alio secundum totam entitatem suam egressus, in materia recipitur? si primum, nobilior erit causa materialis, quàm efficiens purè; quia (præterquam quod erit effectiva formarum substantialium materialium omnis generis, ut ignis, aquæ, &c., causa verò purè efficiens non nisi unius aut alterius, ut v. g. ignis A. ignis B. Petri, Ioannis, &c.) per proprios effectus seipsam perficiet, non ita efficiens purè, & ultra perfectionem suam sibi assumet cæterorum agentium perfectiones, quorum neutrum causæ purè efficienti convenit; quomodo igitur *prope nihil*? entium imperfectissima? pura potentia passiva? si secundum, ergo forma non est per verum & positivum influxum materiæ; primo, quia supponitur non influxiva; imò, si per impossibile, supponatur ipsa absente causa efficiens influere; ipsa absente, adhuc erit totus influxus, & tota forma, ut patet: quare omnino nulla est allata distinctio.

CXXVIII. Responderet aliquis tertio cum PP. nostris Complut. hic Disput. 4. q. 2. §. 3. distinctionem esse in eo, quod forma materialis fiat per transmutationem materiæ seu unionem sui ad materiam: non ita anima rationalis: sed per præviam. Tamen

CXXIX. Contra etiam est, quod, vel materia in unionem illam influat per verum influxum ab u-

nitione ista realiter distinctum, vel per indistinctum, à se egressum partialiter, vel non? quidquid dixerint, jam rejectum est. His itaque distinctionibus tanquam non sufficientibus: aut minus, quàm satis, sufficientem distinctionem explicantibus, rejectis, aliter

CXXX. Respondeo distinctionem inter modum, quo forma materialis esse recipit in materia ut subjecto sustentationis ac mutationis, ab eo, quo anima rationalis primum suum esse recipit in materia, sitam in eo, quod forma materialis sit in materia eo modo, quo generatio; anima verò rationalis eo modo, quo foret creatio, si forent entia solida, & non modalia.

CXXXI. Ratio est primo, quia sic clarè distinguitur causa materialis ab efficiente, & generatio formæ à creatione ejusdem: secundo, quia sic vitatur multiplicatio influxuum sine necessitate: modus autem, quo generatio est in materia, est talis, ut habeat totam entitatem suam ab alio, quàm materia, sed à materia ita sustentata, ut, etsi foret res solida, adhuc laberetur in nihilum, destructa solà materiâ, ad eum ferè modum, quo plumbum habens totam entitatem suam ab alio, quàm manu sustentante, laberetur in terram, seposita solà manu ipsum sustentante: modus verò, quo creatio est in materia, est omnino alius, & talis, ut si foret ens solidum, adhuc remaneret pereunte solà materiâ, non secus ac anima rationalis, quia ab ea non sustentatur, sed à causa creante sola in esse conservatur. Ex his

CXXXII. Colliges contra Patrem Poncium libro 20. Physicorum disputatione 8^a. num. 35. rectè à nobis assignari posse rationem, cur forma materialis debeat produci in subjecto, licet subjectum non debeat influere in ipsam; quia videlicet naturâ suâ talis est, ut remoto subjecto statim in nihilum labatur, in quo à forma spiritali, anima rationali v. g. differt, ut statim vidimus.

CXXXIII. Nec dicas primo, sustentationem esse influxum materiæ in formam, quem agnoscit contraria sententia.

CXXXIV. Respondeo enim quod per sustentationem hic non intelligamus actionem, aut passionem alicui actioni identificatam, sed præcisè existentiam materiæ sub forma, quæ, & habeat totam entitatem suam ab alio, quàm materia, & laberetur in nihilum destructa solà materiâ; quod fieri posse intelliges (saltem rudi modo) per exemplum plumbi allatum; & est communis sensus, quod formæ materiales pereant separatâ solâ materiâ, quod ibi declaratur.

CXXXV. Nec dicas secundo, experientiâ docere formam recipi in materia per influxum realiter à se distinctum, sicut fit per influxum realiter à se distinctum: nam (præterquam quod experientia primum non doceat, sed sola ratio sumpta ab indifferentia effectuum, non alligandorum determinatè causæ essentialiter sine necessitate) ratio dicat, non esse multiplicanda entia, siue influxus, sine necessitate & contra rationem causæ materialis, quæ propriè, ut à causa efficiente distinguitur, non influit: imò essentia causæ materialis ut condistincta à causa efficiente aliter intelligi non potest, quàm modo dicto, scilicet

D pure

purè sustentando formam aliunde ex integro productam, ita ut desinat desinente solà materià. Hinc

cxxxvi. Colliges educationem, non esse dependentiam formæ à materia, per influxum aliquem positivum secundum entitatem à materia procedentem; sed dependentiam à materia tanquam causà materiali, sive purè sustentante, tum formam, tum totam entitatem influxus agentis in illam: unde passio non est à materia secundum entitatem, sed est ipsa entitas actionis materiam respiciens, in qua sustentatur: hinc educationis naturam, etiam non satis explicant PP. Conimbricenses, Ioannes à sancto Thoma, Fuentes, Telles, & alii, dicendo quòd sit productio formæ cum dependentia à materia, sive subaudiant prius tempore, sive non; sive in esse & conservari, sive in esse & primo produci tantum. His præmissis, sit

RESOLUTIO I.

cxxxvii. **D**ico 1°. omnes formæ substantiales totales, &c. præter animam rationalem educuntur ex materia. Ita omnes Philosophi, quoad 1^{am} Partem: & Scotistæ quoad utramque.

cxxxviii. Probatur 1^a pars, quia educi ex materia nihil aliud est, quàm fieri dependenter à materia, tanquam causà materiali, seu purè sustentante, &c. sed omnes formæ substantiales totales, &c. præter animam rationalem, ita fiunt, ergo, &c.

cxix. Probatur minor 1°. quoad sublunares non elementares cum communi Doctorum: quia successivè à causis secundis generantur; sed generatio est educio, ergo, &c. Probatur major, quia à causis secundis producuntur, & non creantur; nam creare est proprium Dei respectu creaturarum existentium aut præteritarum, ut infra probabitur, ergo generantur.

cxl. Nec dicas causas secundas non nisi materiam disponere, Deum verò ad exigentiam illarum formam creare: hoc enim est, ubi occurrunt causæ naturales, miracula fingere, ac proinde sine necessitate causas naturales actionibus sibi propriis privare, quod absurdum est.

cxli. Probatur minor 2°. cum Scoto in 2um. dist. 17. quoad sublunares elementares, Suarez Metaph. Disp. 15. sect. 3. Vasquez 1^a. p. tom. 2. Disp. 174. cap. 4. Molina, Rubio, Murcia &c. contra Conimbr. Complut. nostros, Ioannem à S. Thoma, &c. quia non est ratio de illis aliter, quàm de non elementaribus philosophandi, ergo, &c. Probatur antecedens; quia, vel illæ exigunt creati, vel non? non 1um, quia alioqui ex natura sua essent independentes à materia in esse & conservari, & non nisi ex aliquo Dei Decreto extrinseco (ut de anima rationali dictum est) ab ea dependerent; ac proinde essent ex natura sua perennes, & incorruptibiles, uti anima rationalis, quod videtur fictitium: non 2um, quia, si non exigant creati, miraculosè crearentur, cuius nulla est necessitas, ergo, &c.

cxlii. Nec dicas cum Conimbricensibus, Complutensibus nostris, Ioanne à S. Thoma, &c. esse necessitatem, eò quòd materia non prius tempore existat, quàm formæ illæ. Quia, licet id requiratur ad generationem secundum mentem Aristotelis, & strictè sumptam, ut Disput. 1^a. de

principiis dictum est, non requiritur tamen ad productionem non creativam præcisè, sive generationem latè sumptam; nam hæc solùm dicit productionem in materia purè sustentante, sive prius tempore, aut naturà, fuerit sub privatione formæ, sive non: unde rectè confundes educationem cum productione non creativa, sive generatione latè sumpta; non verò cum generatione strictè, ad quam requirunt Thomistæ post Aristotelem, materiam prius tempore extitisse, quod, cum aliunde sublit omnino rigorosa differentia generationis à creatione, omnino frustra fit.

cxliii. Probatur minor 3°. quoad substantiales coelestes, cum Molina, Vasquez, Rubio, Murcia, &c. post universam ferè Scoti Scholam, contra Thomistas communissimè, uti de elementaribus probata est.

cxliv. Nec dicas 1°. cum Conimbr. Complutensibus nostris, Suarez, Fonscæ, &c. hæc esse cum materia eadè indivisibili actione concreatæ: quia (præterquam quòd dicendum esset illam eandem indivisibilem actionem simul esse creationem materiæ, & generationem formæ, ac idem concludendum de terra forma elementari, juxta illud Scripturæ *In principio creavit Deus Cælum & terram*. ubi tamen agitur de creatione latè sumpta pro productione, quo sensu infra dicitur, *masculum & feminam creavit eis*) illa productio non debet esse indivisibilis, cum naturaliter terminetur ad effectus specie diversos, materiam scilicet & formam: si verò formæ Cælorum sint à materia sua inseparabiles, & ideo incorruptibiles, non fit, quia sunt eadè indivisibili actione cum materia concreatæ, sed fortè, quia non habent dispositiones suis contrarias.

cxlv. Nec dicas secundo educationem formæ præsupponere dispositiones suas prius in materiam introductas: quia id tantum requiritur, ubi forma contraria expellenda, in materia præsupponitur; nam materia secundum se semper est satis præparata & disposita ad formam, non secus ac ad dispositiones ipsas, recipiendum.

RESOLUTIO II.

cxlvi. **D**ico secundo: formæ materiales substantiales, & idem est de accidentalibus; non sic in materia præexistere, ut per generationem, vel educationem de novo, etsi partialiter tantum, non producantur; sed solùm appareant, & educantur, uti equus è stabulo, prout voluere nonnulli antiqui Philosophi, quos videtur sequi noster Bacho, Quodlib. 1°. q. 6. art. 2°. & in 2um. dist. 18. art. 2°. verum ipsum aliud, quàm nos, velle non puto; quia 9°. 5°. ad 1um. docet formas terminare generationem secundum modum essendi sive existendi, sic nempe, ut ante, in materia non fuerint, nisi secundum aliquod esse potentiale, sive sumibile à materia.

Probatur primo: quia id non stat cum imperfectione materiæ.

cxlvii. 2°. Quia sic nulla daretur generatio substantialis, aut accidentalis: nam, si in illa præexistèrent formæ substantiales, præexistèrent & accidentales, idque ante omnem generationem in materia

materia per creationem materiae, quod absurdum est.

CLVIII. 3°. vel illud, ratione cuius de novo apparent, ita praexistit in materia, vel non? si sic, quomodo potius uno tempore facit eas apparere, quam alio: si non, idem dic de aliis.

CLIX. 4°. Absurdè sequeretur in aëre esse lucem absente sole; in carbone calorem absente igne; in igne, summum frigus; in aqua, summum calorem; in lacte, summam nigredinem, &c. quia materiam continent, quæ omnes formas haberet.

CL. Nec refert, quod dicatur habere omnes latentes; quia debent tandem apparere per formam non latentem, alioqui nunquam apparerent, ut patet: unde vel hæc forma latuit in materia, vel non? si sic; ergo debet apparere per aliam, quæ latuit in materia, & hæc per aliam, & sic in infinitum: si non, idem dic de omnibus omnino formis materialibus, non enim habent esse ante educationem magis quam illa: hinc formæ melius dicentur induci in materiam, quam educi; quia tamen Philosophi communiter ita loquuntur, dic hoc sensu educi, quod sint ex materia, tanquam ex causa materiali.

CLI. Obijcies 1°. ex Aristotele 7°. Metaph. textu 29. in materia praexistit pars rei faciendæ, sed forma sit; ergo ejus pars in materia praexistit.

CLII. Respondeo per rem faciendam intelligendum corpus naturale completum, five compositum, quod sicut absolute & principaliter à natura intenditur, & forma non nisi secundum quid, & propter compositum; ita absolute & principaliter fieri dicitur, & forma non nisi secundum quid, &c. propter compositum: unde dic locutionem esse intransitivam, ut sit sensus, materia praexistit pars rei faciendæ: vel dic Aristotelem ibi agere de materia secunda, & per rem faciendam intelligere artefactum aliquod, cujus aliquod accidens essentialia semper praexistit in materia secunda, ex qua fit: cum verò Augustinus 3°. de Trinitate cap. 7°. ait, *omnium que nascuntur, occulta quadam semina in mundi elementis latere*, vult tantum dispositiones ad omnia quæ nascuntur, in mundi elementis latere efficienter; nam ad omnia quæ nascuntur, disponunt calor, frigus, &c. quæ elementa producant.

CLIII. Obijcies 2°. si formæ non praexistissent in materia, fierent ex nihilo, ac proinde crearentur, quod supra improbatum est, ergo, &c.

CLIV. Respondeo distinguendo antecedens pro prima parte, fierent ex nihilo sui & subjecti tanquam partis se componentis, concedo antecedens; ex nihilo subjecti tanquam causæ materialis, & sustentationis, nego antecedens; sic autem sufficienter distinguitureductio à creatione, ut supra vidimus: creari enim est fieri ex nihilo sui & subjecti tanquam causæ materialis; educi verò & generari, est fieri ex nihilo quidem sui, sed ex aliquo subjecti tanquam causæ materialis.

Obijcies 3°. ex Magistro nostro Bachone Quodlib. lib. 1°. q. 6. art. 2°. *quando formæ noviter educuntur in actum, non acquiritur nova realitas formæ: sed educitur de potentia in actum illud, quod 1°. fuit ibi in potentia, ergo, &c.*

Respondeo velle aliud ens ex materia non educi, quam fuerit possibile ex ea educi five in potentia ens participium ut loquitur art. 3°.

D V B I V M V.

An forma non modalis, quæ connaturaliter educitur ex materia, divinitus creari possit; & quæ connaturaliter creatur, ut anima rationalis, divinitus educi possit ex materia: & an simul eadem indivisibile actione educi, & creari possit.

R E S O L U T I O I.

CLV. Dico 1°. forma, quæ connaturaliter educitur ex materia, divinitus creari potest.

CLVI. Probatur: quia species Eucharistica quæ connaturaliter educuntur ex materia ante consecrationem, post consecrationem creantur, ergo, &c.

CLVII. Confirmatur, non sunt effectus alligandi determinatus causis essentialiter sine necessitate; sed nulla est necessitas, ita alligandi formas non modales causis creatis, ut Deus se solo illas creare non possit; vel ita, ut non sint indifferentes ad educi vel creari, præsertim cum hoc minuat dominium Dei in creaturas, & dependentiam creaturarum à Deo, ergo, &c.

R E S O L U T I O II.

CLVIII. Dico 2°. forma, quæ connaturaliter creatur, ut anima rationalis, divinitus educi potest ex materia: est contra Suarezem, Molinam, Hurtadum, Amicum, Perieram, Oviedum, Telles, &c. Ita tamen nonnulli Recentiores, quos tacito nomine citat P. Telles de Anima Disp. ult. sect. 1^a.

CLIX. Probatur, quia nulla est repugnantia: nihil verò divinæ virtuti negandum, quod non repugnat, ergo, &c. Probatur major. quia si aliqua esset, esset, vel ex parte causæ efficientis; vel ex parte influxus; vel ex parte effectus, five formæ connaturaliter creatæ; vel ex parte causæ materialis five materiae; quia aliud non suppetit ex parte cuius sit: sed ex parte illorum nulla est, ergo, &c. Probatur minor: non ex parte causæ efficientis; quia sicut Deus effectum connaturalitereductum creare potest, ita & connaturaliter creatum educere: non etiam ex parte influxus; quia sicut influxus creativus potest terminari ad formam connaturalitereductam, itaeductivus ad formam connaturaliter creatam; non etiam ex parte effectus, quia sicut effectus connaturalitereductus creari potest, ita connaturaliter creatus educi: non denique ex parte materiae, quia illa est capax causandi materialiter omnes formas, quarum causativos influxus sustentare potest; sed posset talis formæ influxum, utpoteeductivum & generativum, sustentare, ergo, &c.

CLX. Confirmatur, majoris virtutis est ex parte causæ efficientis, & majoris defectibilitatis ex parte effectus, formam connaturaliter creatam annihilare, quam educere; sed talem formam potest Deus annihilare, ergo & educere. Ex his

CLXI. Patet ad P. Oviedum Physicæ contrav. 13. puncto 6°. aientem, non esse positivum fundamen-

damentum animæ rationali concedendi capacitatem educationis, & materiæ receptionis illius; si enim loquatur de capacitate educationis connaturalis; fateor; si de capacitate educationis supernaturalis; oppono statim allata fundamenta.

CLXII. Obijcies 1°. ex P. Telles: id quod est, per se, & essentialiter immortale, nec divinitus potest fieri mortale; sed anima rationalis est per se & essentialiter immortalis, ac independens à materia; ergo nec divinitus fieri potest mortalis, seu dependens à materia; & consequenter nec divinitus educi potest; nam id quod educitur dependet in fieri, & conservari à materia: major demonstrationis certissima est; nam id quod per se est tale, nec divinitus potest non esse tale, Deus enim mutare non potest essentiam rei, quia id implicat contradictionem: minor expressè traditur à Concilio Lateranensi, habito sub Leone decimo, sess. 8^a. ita verbotenus ille: verum in illo argumento multa displicent. Quare

CLXIII. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in animam equi, quæ retorsio contra præfatum authorem, plus, quam illud argumentum, quod immerito jactat, fortis est instar equi Trojani: id quod est per se & essentialiter mortale, nec divinitus potest fieri immortale; sed anima equi talis est, (nam non aliter anima, rationalis est immortalis, & independens à materia, quam anima equi mortalis & dependens, scilicet ex exigentia suæ naturæ; unde sicut anima rationalis à præfato authore dicitur per se, & essentialiter immortalis (licet falsò, sensu quo intelligit, ut statim patebit,) ita ab eodem hæc debet dici per se & essentialiter mortalis.) ergo, &c. Negat majorem præfatus author, & merito; quomodo igitur nobis objicit, quod id, quod est per se & essentialiter immortale, nec divinitus possit fieri mortale?

CLXIV. Resp. 2°. negando minorem, ad ejus probationem, salvâ Reverentiâ, fallitur P. Telles dicendo minorem expressè tradi à Concilio Lateranensi, sensu ab ipso dato; nam in eo solum damnantur velut hæretici, Pomponatius, & nonnulli alii Philosophi, docentes animam rationalem esse naturâ suâ mortalem, sive posse naturaliter emori, sicut anima equi; quod non est tradere animam rationalem sic esse per se & essentialiter strictè immortalem, ut nequidem divinitus esse possit mortalis, eo sensu quo anima equi divinitus esse potest, vel ipso fatente, immortalis: sed latè, sive sic, ut sicut anima equi naturaliter esse non potest immortalis; ita anima rationalis non possit naturaliter esse mortalis, quæ toto Cælo distinguuntur; nec aliud intendit Concilium per *ly naturâ suâ*: deinde si immortalitas sit de essentia animæ, erit & immors; quomodo igitur divinitus potest poni mors, sive destructio animæ? quam poni posse divinitus, non nisi temere negaret P. Telles.

CLXV. Instabis ex eodem: substantia non potest divinitus inherere, quia est per se essentialiter existens; ergo etiam anima rationalis non potest divinitus educi, quia est per se essentialiter, id est, per suam essentiam independens à subiecto.

CLXVI. Respondeo 1°. negando antecedens, & consequentiam: malè enim ibi confundit P. Telles *ly per essentiam*, cum *ly per naturam*, sicut & *ly essen-*

tialiter, cum *ly naturaliter*; siquidem formæ solidæ materiales naturaliter pendunt à subiecto, non tamen essentialiter; sed solæ modales, ut propemodum omnes Philosophi loquuntur.

CLXVII. Respondeo 2°. distinguendo antecedens: si *ly inherere* sumatur in antecedente, eo modo, quo *ly educi* sumi debet; si videlicet *ly inherere* ita sumatur, ut sit commune entibus connaturaliter inhæribilibus, & non connaturaliter inhæribilibus, sicut *ly educi* ita sumitur, ut sit commune entibus connaturaliter educibilibus, & non connaturaliter educibilibus; nego ant. quia ut sic *inherere* rectè confunditur cum hoc modo *educi*; & sicut anima rationalis & accidens possunt sic educi, ita & inherere: si *ly inherere* sumeretur strictè, ut est commune solis entibus connaturaliter inhæribilibus, v.g. formis accidentalibus, concedo ant. sed neque etiam *educi* conveniret animæ rationali, si sumeretur strictè, ut est commune solis entibus connaturaliter educibilibus; verum quia hæc restrictio non daret dubio aut divinæ virtuti locum, nec fundata est; non debent *ly inherere* aut *educi* sub hac restrictione sumi, sed priori modo.

CLXVIII. Vrgebis & dices, te contendere, neque inherere, neque educi posse ita latè sumi, & communiter strictè sumi, ergo, &c.

CLXIX. Respondeo negando consequentiam; id quidem contendis; sed non probas; & ego contrarium probo: sicut enim *per se existens*, attendendo ad omnem potentiam, etiam divinam, quomodo procedit dubium, potest ita sumi, ut sit commune entibus connaturaliter per se existentibus, & entibus non connaturaliter per se existentibus, v.g. formis accidentalibus; ita & *inherere* allato modo sumi potest: deinde sicut *creari* potest ita sumi, ut sit commune entibus connaturaliter creabilibus, & entibus non connaturaliter creabilibus, v.g. formis materialibus; ita & *educi* allato modo sumi potest. Hinc contra eundem supra citatum P. Telles

CLXX. Dic, nec substantiam esse per se immediate actu existentem per se, sed per actionem condistinctam ab inhæensione connaturali formarum accidentalium; nec animam rationalem esse per se immediate actu creatam, sed per actionem condistinctam ab educatione connaturali formarum materialium, quarum, illam naturaliter, hanc vero supernaturaliter terminare potest: neque per hoc mutantur essentialiter, ut dictum est; quia neque de essentia substantiæ est non inherere præcisè, sed connaturaliter non inherere; neque de essentia animæ rationalis non educi, sed connaturaliter non educi, ut ex formis accidentalibus à pari constat de non existere per se, & in materialibus, de non creari; illæ enim divinitus ac supernaturaliter existunt per se; hæc verò divinitus ac supernaturaliter creantur.

CLXXI. Obijcies 2°. ex P. Hurtado Phys. Disp. 32. sect. 6. actio supplens defectum naturalis actionis, debet in modo attingendi esse nobilior eâ, quam supplet; sed educio, utpote pendens à subiecto, est ignobilior creatione, ergo, &c.

CLXXII. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in actiones causarum secundarum, quæ suppleant defectum actionis divinæ ut totalis; non sunt tamen in modo attingendi nobiliores hæc, ut patet, sed ignobiliores saltem ex parte principii

principii : deinde calor supplet defectum actionis ignis in ignem , vel saltem calorem ; ipsius tamen actio non est nobilior actione ignis , ut etiam patet.

CLXXIII. Respondeo 2°. in forma , negando maiorem ; quia gratis & sine probatione ponitur ab Hurtado , actionem suppletem defectum naturalis actionis debere in modo attingendi esse nobiliorem eâ , quam supplet , nisi forte velit esse nobiliorem hoc ipso , quod supernaturalis , ex quo nihil contra nos.

CLXXIV. Obijcies 3°. nulla est proportio inter educationem actionem materialem , & effectum spiritualem ex natura sua à materia non pendente , ergo , &c.

CLXXV. Respondeo distinguendo assumptum : nulla est proportio attentâ virtute naturali & causâ secundâ , concedo assumptum ; attentâ virtute supernaturali & causâ primâ , nego assumptum ; si enim hæc attentâ sit sufficiens proportio inter creationem actionem ex natura sua à materia non pendente , & effectum materialem ex natura sua à materia pendente ; erit & inter educationem , &c. ex his liquet P. Telles aientem , isti sententiæ (scilicet nostræ) nescio , quâ mercede conducti , juniores aliqui Philosophi iudicio male pertinaci adhaerunt , iudicio male pertinaci malum esse Censorem ; præsertim cum D. Thomas , quem pro se citat ex 1°. p. q. 75. art. 6°. in corpore , ubi dicit , impossibile est ergo quod anima intellectiva sit corruptibilis ; loquatur de potentia ordinaria & naturali ; quia ut profunde notat , è profundissimis Thomistis unus , R. P. Ioannes à S. Thoma Phys. q. 10. art. 5°. raro D. Thomas huiusmodi quæstiones de potentia Dei absoluta disputat. & loca (è quibus ad propositum ipsius hic unus isti similis est , impossibile est in uno & eodem esse plures formas substantiales) quæ circa hoc adferuntur , procedunt secundum ordinem naturæ.

RESOLUTIO III.

CLXXVI. Dico 3°. tam formæ connaturaliter creatæ , quam materialiter educatæ , possunt divinitus simul eadem indivisibili actione creari & educi.

CLXXVII. Probatur , quia creatio & educatio possunt in eandem indivisibilem entitatem coalescere , ergo , &c. Probatur antecedens ; quia eodem modo se habent creatio & educatio ad diversas formas , sive terminos in subjecto existentes , vel non existentes ; sicut se habent scientia & opinio ad diversa media ; sed hæc , imò & assensus ac dissensus , possunt in eundem indivisibilem actum coalescere , ut constat ex dictis in Logica Tract. 9°. Disp. 3^a. ergo & creatio ac educatio diversarum formarum alioqui successivè creaturarum & educatarum.

CLXXVIII. Confirmatur 1°. nihil denegandum divinæ virtuti sine aperta repugnantia ; sed hic nulla est , ergo , &c. Probatur minor , quia creatio & educatio sunt actiones positivæ , non habentes annexa , nisi independentiam positivam , & dependentiam positivam , inter quas nulla contradictio , magis quam inter certitudinem scientiæ , & incertitudinem opinionis , ergo , &c.

CLXXIX. Confirmatur 2°. ex hac cōclusionem solùm sequitur independentia positiva & dependentia positiva indivisibilis formarum diversarum à subjecto ;

sed hæc positivæ entitates non magis repugnant divinitus , quam idē indivisibilis effectus pendens per educationem & creationem à causâ creante & educante , quod fieri posse supra monstratum est : deinde hæc non magis repugnant divinitus , quam independentia , & dependentia ejusdem effectus ab alterutro agentium totalium actione unâ indivisibili virtualiter duplici totali , quæ nullo modo repugnant , ut probabitur infra , ergo , &c. Probatur minor , quia optimè intelligo calorem ita pendere ab igne A , ut sit in existere absolute independentens ab igne B. à quo etiam producit per actionem totalem , & è contra , ergo , &c.

CLXXX. Obijcies , eadem actio non potest esse simul in subjecto , & non esse ; sed educatio est in subjecto sustentationis , & creatio non est in subjecto sustentationis ; ergo educatio & creatio non possunt in unam indivisibilem actionem coalescere.

CLXXXI. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in formam : eadem forma non potest esse simul in subjecto , & non esse ; sed hoc fieret si simul educeretur & crearetur ; ergo non potest simul educi & creari : consequentia est aperte falsa , nam quis non videt Deum posse hîc formam ignis ex materia educere , & simul Romæ per creationem sine subjecto conservare ?

CLXXXII. Respondeo 2°. in forma , negando minorem : quare enim illa actio , quæ connaturaliter esset educatio & creatio , non posset in uno loco esse in subjecto sustentationis , utpote educatio , & in alio replicata in eo non esse , sed in solo subjecto adhesionis , utpote creatio simul & educatio ?

CLXXXIII. Nec obstat quod sit modus ; quia , præterquam quod id negabimus infra , manet utroque in subjecto modus , sed ut educatio , erit ad unum subjectum educationis essentialiter determinata ; ut creatio , ad aliud adhesionis etiam erit essentialiter determinata ; quod difficilius non intelligitur , quàm quod unio respectu unius subjecti sit modus , respectu alterius sit res : hæc enim actio esset virtualiter educatio & creatio , sicut illa unio est virtualiter modus , & res , respectu diversorum subjectorum : Attende tamen quod modus ille actionis non posset existere , quin saltem unum subjectum afficeret , utpote unius saltem subjecti secundum eandem indivisibilem entitatem modus.

DUBIUM VI.

An in corpore naturali detur forma corporeitatis præter specificam & ultimam.

RESOLUTIO.

CLXXXIV. Dico cum cōmuni Thomistarum & PPP. Societatis , non datur in viventibus forma corporeitatis præter formam specificam & ultimam : est contra Scotum , in 4. Dist. 11. q. 3. cum suis , nominatim Fabro Theoremate 37. Cavello hîc Disp. 1^a. sect. 4^a. Mastrio Disp. 2^a. q. 4. art. 2. Poncio de Anima Disp. 7. q. 3^a. quos sequuntur Zaravella , Murcia , Landinus , Caramuel , Coninck de Sacramentis q. 76. art. 2°. Camerarius 2. p. q. 27.

D 3

Probatur

CLXXXVI. Probatur, quia illa forma est omnino superflua; nec illius sufficiens est indicium, ut solutione argumentorum patebit: atqui entia non sunt multiplicanda frustra, & sine sufficienti indicio, ergo, &c.

CLXXXVII. Probatur major pro prima parte, quia si superflua non esset; vel requireretur ut faceret formaliter corpus completum de prædicamento substantiæ? & hoc non, quia illud solum dicit materiam & formam specificam unita, vel ut faceret formaliter corpus incompletum, prout est altera pars viventis? & hoc etiam non, quia illud solum dicit materiam & certam accidentium organizantium seriem, aut formarum partialium aggregatum, ante & post separationem formæ remanens; vel denique ut faceret corpus cadavericum? & neque hoc, quia corpus per solam privationem formæ est sufficienter cadaver, ut patet ex communi sensu; nullus enim formam cadaveris percipit, statim tamen à separatione formæ, corpus ab omnibus vocatur cadaver propter solam subtractionem formæ, cuius operationes amplius non percipiuntur, ergo, &c.

CLXXXVIII. Respondebis cum P. Poncio Disp. 7^a. de Anima, negando formam corporeitatis esse superfluum, & pro ejus veritate & utilitate adferes 1°. quod sit principium exigens omnia accidentia diversæ rationis, quæ in organis animalium reperiuntur: 2°. quod constituat corpus, prout est altera pars viventis. Sed

CLXXXIX. Contra primum est, quod forma illa corporeitatis non sit coæva materiæ, quia docet illam in ligno, igne, &c. non reperiri; sed præsupponit materiam ad sui receptionem per accidentia seminis præviè dispositam; dispositionem autem ad illam dicimus esse radicem exigentem omnia accidentia diversæ rationis, quæ dicit P. Poncius à forma corporeitatis exigere; sic enim vitamus formam istius corporeitatis sine necessitate multiplicationis; quia, sicut ipse dicit semen dispositum terminari ad formam illam corporeitatis, dicimus nos illud immediate terminari ad accidentia, ad quæ vult formam illam corporeitatis immediate terminari.

CLXXXX. Contra secundum etiam est, quod id sufficienter habeatur per unionem ad animam viventis; sicut, quod albedo sit forma viventis, sufficienter habetur per hoc, quod uniatur corpori viventis, vel potius, sicut quod corporeitas sit talis forma corporis viventis sufficit in P. Poncii sententia, quod uniatur materiæ viventis.

CLXXXXI. Confirmatur Resolutio: si materia constitueretur formaliter corpus ut sic, per formam substantialem corporeitatis, deberet etiam forma ut sic, per formam formeitatis constitui; item & materia & forma unitæ formaliter, deberent constitui compositum ut sic, per formam compositæ ut sic, quæ omnino sunt Chymarica, & superflua; ergo & forma corporeitatis, &c.

CLXXXXII. Respondebis ex eodem P. Poncio, esse disparitatem, eò quod forma corporeitatis secundum omnes, saltem accidentaliter à materia distinguatur, non verò forma formeitatis à forma. Sed

CLXXXXIII. Contra, quod jam contendimus est, formam corporeitatis radicalem, quæ sit exigentia formarum accidentalium corporis organici, frustra distinguatur à forma seminis; formam verò cor-

poreitatis actualem frustra distinguatur à formis accidentalibus aut etiam partialibus substantialibus, (si dentur) materiæ ipsius viventis, patet; si enim præsens adsint, corpus dicitur organicum; si verò præsens absint, dicitur inorganicum. Hinc

CLXXXXIV. Objicies 1°. Anima definitur actus corporis organici; ergo ad animam præsupponitur corpus organicum; ac proinde forma corporeitatis.

CLXXXXV. Respondeo negando consequentiam, quia illa locutio est intransitiva, & sensus est, anima est actus corporis quod vitaliter est organicum per animam; vel si mavis, dic esse præsuppositivè organicum per certam accidentium organizantium seriem, vel formarum partialium aggregatum.

CLXXXXVI. Objicies 2°. quod est argumentum præcipuum Scottistarum: quando per violentiam, & subitanam mortem recedit anima à corpore animalis, non statim introducit alia forma; ergo remanet ibi forma corporeitatis.

CLXXXXVII. Respondeo negando consequentiam, quia tunc materia existit naturaliter sine omni forma totali substantiali, ut dictum est supra: & reverà, si possit secundum ipsos existere cum sola forma corporeitatis, poterit se solâ; quia cum hæc sit incompleta materialis, & sicut materia prima, ordinetur ad unam totalem, materia cum illa erit adhuc incompleta, & ordinata ad unam totalem, quam per se & principaliter exigit.

CLXXXXVIII. Objicies 3°. ex P. Poncio loco supra citato: si in triduo mortis Christi aliquis Apostolorum consecrasset, posuisset sub speciebus panis Corpus Christi; non secundum solam materiam, alioqui in ligno, igne, & ubicumque esset materia prima, esset Corpus Christi, ac consequenter hæc forma consecrationis, hæc est materia mea, æquivaleret huic, hoc est Corpus meum, quod est falsum secundum omnes; neque etiam secundum materiam cum solis accidentibus disponentibus ad formam ossis, nervi, &c. 1°. quia si hæc accidentalis esset, conversio Eucharistica non esset transsubstantiatio, sed conversio substantiæ in accidentia: 2°. quia alioqui accidentia essent de substantia Christi, eodem modo quo corpus; quæ sunt absurda; ergo ut in formatum forma substantiali corporeitatis.

CLXXXXIX. Respondeo negando antecedens pro secunda parte, ad ejus primam probationem Respondeo adhuc conversionem Eucharisticam rectissime dici transsubstantiationem à potiori parte, conversione scilicet materiæ in materiam, licet concomitetur quædam conversio accidentium in accidentia: ad secundam autem Respondeo accidentia illa esse, vel non esse, de substantia Christi, prout Corpus Christi adæquatè, vel inadæquatè sumptum, est de substantia Christi; si enim velit, Corpus inadæquatè sumptum pro ea tantum parte, quæ materia est & substantia, esse de essentia, sive substantia Christi, accidentia non sunt de essentia Christi; si verò velit corpus adæquatè sumptum pro materia & eo, quod in esse corporis formaliter constituitur, esse de essentia Christi, dici debet accidentia esse de essentia Christi: primum tamen malum dicere: quia accidentia non sunt de essentia, nisi quoad nos, prout quoad nos tantum individua per accidentia inter se numero distinguuntur, ut videmus in Porphyrio, dum de Individuo ageremus.

D V B I V M VII.

an potentia, per quam forma ex parte sua recipitur in materia, distinguitur realiter à forma.

RESOLUTIO.

Dico contra auctores citatos Disput. præcedenti Dub. 7°. potentia per quam forma ex parte sua recipitur in materia, distinguitur realiter à forma.

ccxi. Probatur potentia, sive instrumentum, causas efficientis & materialis, ab illis realiter distinguitur; ergo & potentia, sive instrumentum causæ formalis, seu formæ; consequentia tenet à pari.

ccxi. Obijciunt, vel illud instrumentum & potentia formæ, esset formæ connaturalis, vel non? si primum; ergo debet à forma emanare, & in forma recipi, quod est contra dicta Disputat. præcedenti Dub. 7°. videlicet, quod identificentur potentia instrumentali materiæ, quæ à materiæ emanat, & in ea recipitur: si secundum; ergo non bene argumentamur à causa materiali ad formalem, quia illius potentia est illi connaturalis, non huic, ergo, &c.

ccxii. Respondeo 1°. retorquendo argumen-

tum in causalitatem formæ: vel causalitas formæ, scilicet unio, est formæ connaturalis, vel non? si primum; ergo debet ex forma educi, & in forma recipi, quod est contra dicenda, videlicet, quod identificentur causalitati materiæ, quæ ex sola materia educitur, & in ea sola sustentativè recipitur: si secundum; ergo non bene argumentamur à causa materiali ad formalem, videlicet, quod hæc debeat habere causalitatem in compositum, sicut illa.

cciv. Respondeo 2°. illam potentiam esse connaturalem materiæ primæ, ac proinde illius proprietatem; sicut instrumentum & potentia, quæ fit effectus, est connaturalis causæ efficienti & illius proprietati; hujus ratio est, quia alioqui, ubi una sufficit potentia universalis, sicut causa est universalis, oporteret tot potentias multiplicare, quot multiplicantur formæ & effectus, sine ulla necessitate; quia sicut optimè intelligitur eandem indivisibilem entitatem actionis, receptam in materia, esse causalitatem ut quo materiæ passivam, & formæ activam, sive in facere & in fieri, & unionem in componere; ita optimè intelligi potest, eandem potentiam receptam in materia, esse potentiam materiæ & formæ in recipere & recipi.

Pro aliarum objectionum solutione, vide dicta dubio citato.

DISPUTATIO QVARTA.

De Subsistentia.

D V B I V M I.

Qua sit ratio formalis Subsistentiæ, sive (quod idem est) quis est Eius formalis Subsistentia.

Ante Resolutionem
Suppono Subsistentiam, à qua subsistens; supposititalitatem, à qua suppositum, se habere ad personalitatem, à qua persona, ut magis ad minus commune: subsistentia enim & supposititas indifferenter afficiunt naturam, sive animatam, sive inanimatam; rationalem, sive irrationalem; personalitas verò solum naturam rationalem, sive intellectualem: unde Boëtius libro de duabus naturis, personam definit, *rationale nature individuum substantiam* (puta completæ per subsistentiam;) hypostasin verò, quo nomine variuntur, & à qua unio hypostatica dicitur, confundit cum persona. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

Dico 1°. effectus formalis subsistentiæ non est constituere naturam formaliter existentem. est contra Cajetanum 3. p. q. 4. art. 2°. quem plures Thomistæ sequuntur; rectè tamen ostendit P. Ioannes à S. Thoma Phys. q. 7. art. 4. D. Thomam non sumere pro eodem existentiam & subsistentiam.

iii. Probatur 1°. quia subsistentia distinguitur realiter à natura, ut probabitur dubio sequenti; non verò existentia, ut supra Disp. 2^a. insinuatum est, ergo, &c.

iv. Probatur 2°. quia alioqui sequeretur, humanitatem Christi extitisse ab æterno; quia existe-

ret per subsistentiam Verbi, quæ, si sit existentia, est formalis existentia æterna, ac per consequens daretur existeret ab æterno; quia posita causa formali in subiecto, impossibile est effectum formalem non sequi, ergo, &c.

v. Confirmatur, quia, vel subsistentia est duæ negationes, actualis & aptitudinalis dependentiæ ab alio, tanquam supposito, ut Scotistæ; vel positiva entitas ultimò complens naturam in esse, ut alii omnes communiter docent: sed hæc præsupponit naturæ existentiam, quia alioqui reciperetur in nihilo (quod supra Disp. 2. Dub. 4°. fusè impugnatum est) ut patet; & illæ negationes non possunt esse existentia naturæ; quia hæc debet esse positiva, ut fatentur omnes, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

Dico 2°. effectus formalis subsistentiæ, non est constituere naturam potentem proximè operari, quasi virtus operativa naturæ non sit in actu primo proximè potens operari, sine subsistentia.

vii. Probatur, Accidentia in Eucharistia sunt proximè operativa, & operantur sine subiecto & subsistentia; ergo à fortiori natura, si subsistentiâ privetur; ergo effectus formalis subsistentiæ non est, &c.

viii. Confirmatur, ignis in operari non aliter pendet à subsistentia, & fortè minus (si nempe subsistentia dicatur terminus naturæ) quàm ab approximatione passivi; unde, vel approximationi tribuendus idem effectus formalis ac subsistentiæ, quod foret absurdum; vel dicendum illum non esse effectum formalem subsistentiæ, magis quàm approximationis, ergo, &c.

ix. Nec dicas actiones esse suppositorum; nam axiom illud ita intelligi debet, ut supposita tantum sint principium quod, & denominationis actionum, non autem quo, & formale.

RESOLUTIO III.

x. Ico 3°. in sententia asserente subsistentiam esse duas dictas Resolutione primâ negationes, effectus formalis subsistentiæ est, constituere naturam totalem incommunicabilem, alteri naturaliter, tanquam supposito positivo, ut explicabitur Dub. 2°. Resolut. 2^a.

xi. Probatur, quia aliud non apparet, in quo constitui possit, ergo, &c.

xii. Obijcies 1°. materia prima potest naturaliter existere sine omni forma, & anima rationalis separata ab omni corpore; sed in illo casu habebunt subsistentiam, & consequenter effectum formalem subsistentiæ; ergo effectus formalis subsistentiæ non est, constituere naturam totalem incommunicatam & incommunicabilem alteri naturaliter, tanquam supposito.

xiii. Respondeo negando minorem; quia sicut materia potest naturaliter existere sine unione ad animam rationalem, & è contra; ita & sine unione ad subsistentiam; non enim esse debet major dependentia ab hac, quam à se invicem: deinde non apparet, qualis negatio esse possit subsistentiæ partialis utriusque, quandoquidem anima rationalis sit apta esse in materia, tanquam partiali supposito (si detur) & utraque in toto, tanquam totali supposito.

xiv. Instabis ex P. Telles Metaphysicæ Disput. 57. Sect. 3^a. ubi docet cum S. Thoma, Suarez, Vasquez, Conimbr. &c. nequidem divinitus naturam creatam conservari posse sine aliqua subsistentia; quia implicat contradictionem, naturam esse terminatam, & non esse; sed hoc contingeret, ergo, &c. Probatur minor, esset quidem terminata, quia esset extra causas; non esset, quia non haberet terminum, sive subsistentiam, ergo, &c.

xv. Respondeo distinguendo majorem, implicat naturam esse terminatam essentialiter, & non esse terminatam essentialiter, & eodem sensu, concedo majorem; esse terminatam essentialiter, & non esse terminatam substantialiter, & diverso sensu, nego majorem; esset autem terminata essentialiter, utpote posita extra causas, quomodo secundum totam essentiam poni debet; non esset verò terminata substantialiter, quia terminus ille substantialis (licet esset positivus) non minus est contingens materiæ, aut animæ rationali, quam anima rationalis materiæ, & materia animæ rationali: Sanctus Thomas autem probabiliter loquitur de natura totali, & subsistentia disjunctivè descendente ad consistentem in duabus negationibus, aut in entitate positiva, sine quarum alterutra, nequidem divinitus existere potest; quia realiter inter illas & positivam, non datur medium.

xvi. Obijcies 2°. natura totalis secundum se est incommunicata, & incommunicabilis alteri tanquam supposito; ergo effectus formalis subsistentiæ non est constituere naturam totalem, &c.

xvii. Respondeo negando antecedens, quia præcisâ negatione est indifferens ad esse communicatum & incommunicatum, communicabile & incommunicabile, quæ indifferencia est realiter impossi-

bilis; ac proinde etiam realiter impossibile est naturam totalem secundum se, esse incommunicatam & incommunicabilem: unde, si natura totalis non haberet negationes communicationis & communicabilitatis; hoc ipso esset communicata & communicabilis; quia realiter negatio tollitur per formam oppositam, & alterutra necessariò est realiter, vel ipsa, vel forma ei opposita.

RESOLUTIO IV.

xviii. Ico 4°. in sententia asserente subsistentiam esse formam positivam, dici potest, 1°. effectum formalem subsistentiæ esse, esse principium & basim suppositam naturæ, eo modo, quo materia prima est principium, & basim supposita formæ: vel dici potest 2°. illius effectum formalem esse, esse terminum ultimum substantialem, & finem superpositum naturæ, eo modo, quo forma superponitur materiæ. 1^a. pars est eximii D. Caramuelis suæ Philosophiæ lib. 3. Disp. 1. sectionis 13. eamque omnino puto esse plurimorum Nominalium, Okami Quodlibet. 4°. Gabriëlis in 3um dist. 1^a. q. 2^a. art. 3°. Richardi etiam in 3um Disp. 6. art. 1°. q. 1^a. Durandi in 1um Disp. 34. q. 1. qui sic negant suppositum nihil superaddere naturæ, ut tamen velint cum Magistro nostro Bachone in 3um Dist. 1. q. 1. art. 3°. aliquid esse infra naturam suppositabilem, quod ad rem nostram vocat suppositivum præhabitu naturæ, ut etiam ex his verbis manifestu est, licet natura suppositabilis sit idem realiter cum esse suppositabili, dummodo inter illa sit ordo ex natura rei, & dummodo præhabeat sufficiens suppositivum, potest ab illo suppositari, quod mihi èd verius 1°. quod etiam Durandus loco cit. comparat suppositum ad naturam, sicut album ad albedinem; album autem nihil quidè supra albedinem dicit; per modum termini albedinem terminantis, tamen aliquid dicit infra albedinem per modum suppositativi albedinem suppositantis, aut si magis subiectantis; igitur ex mente Durandi idem dicendum de supposito respectu naturæ creatæ: 2° quod eximius P. noster Bacho in suis operibus ubique Durandum, Gabriëlem, Okamum & alios Nominales, pro, vel contra se citet; ibi autem, nec pro, nec contra, quasi illa sit inter ipsos communis & recepta sententia, quod mihi probabiliter persuadeo, tum ut tantos viros, tum ut P. Wadingum, qui Disput. 4. de Incarn. Dub. 2°. §. 5°. num. 47. scribit se legisse triginta octo auctores; qui eam tenent ex professo, inter quos numeravit, è Societate sua Salmeronem tom. 2°. Tract. 27. & Molinam 1. p. q. 29. art. 2. Disp. 3. à gravi nota, quam post alios, ipsis inurit P. Poncius Metaph. Disp. 18. ubi de Durando & Wadingo dicit cum hæreticis convenire, & sicut illi in eo erraverunt, ita & illos errare, vindicem.

Probatio primæ Partis.

xix. Probatur prima pars: Concilia, & Sancti Patres nomina subsistentiæ & personæ confundunt, ut constat ex verbis Iustiniani Imperatoris in secundo volumine Conciliorum relatis, & ab omnibus Græcis ac Latinis Patribus receptis, Omnes Sancti Patres consonanter nos docent, aliud esse naturam seu substantiam & formam, & aliud esse subsistentiam sive personam. Sed ex iisdem clare colligitur personam esse principium, seu basim naturæ; ergo dici

Disp. IV. de III. Principio Corporis Natur. sive Subsistent. Dub. I. 47

dici potest effectum formalem subsistentiæ esse, esse principium seu basim suppositam naturæ: Probatur minor primò, quia id significat primò Concilium Calcedonense his verbis, qui (scilicet Christus) duabus in naturis sine confusione, &c. cognoscitur, sed utriusque naturæ servata proprietate, & in unam personam atque in unam hypostasis (id est, subsistentiam) concurrente: nunquam autem dicitur subjectum concurrere in formam, sed forma in subjectum, ergo ibi significatur subsistentiam non se habere per modum formæ, termini & finis, sed per modum subjecti, principii & basis.

xx. Probatur secundò clarissimè ex Concilio Lateranensi consultat. quintà, Canone primo, ubi Martinus quintus definit, Deum esse unitatem in Trinitate, & explicat unum Deum in tribus subsistentiis: item ex Concilio Constantinopolitano (referentibus Granado tomo tertio in primam partem, & Salmanticensibus tomo secundo in primam partem) in quo exstat Epistola ad Damasum, in qua asseritur, à Nicæna synodo dictum esse, ut coeternum regnum (id est Divinitas) in tribus perfectis subsistentiis credatur.

xxi. Probatur 3o. ex Paribus: 1o. S. Thoma q. 9. de potentia art. 5o. licet tota & perfecta Divinitas, sit in qualibet trium Personarum, id est, personalitatum, sive subsistentiarum: quia 1a. parte q. 29. art. 2o. personam à subsistentia in eo duntaxat distinguit, quòd subsistentia significet communiter in toto genere substantiarum, persona in genere rationalium substantiarum, sed clarissimè in 1um sent. dist. 34. q. 1a. in illis enim in quibus aliud est essentia, quam hypostasis vel suppositum, oportet quòd sit aliquid materiale (puta instar principii & basis) per quod natura communis individuetur & determinetur ad hoc singulare: unde illam determinationem materiæ, vel alicujus, quod loco materiæ se habet, addit in creaturis hypostasis supra essentiam & naturam; ecce S. Thom. aliquid in hypostasi, (quæ omnes Ecclesiæ Græcæ & Latine Patres confundunt cum persona, ut bene mōstrat Vasques in 1am partem tomo 2o. Disp. 126.) comparat ad naturam, sicut communiter comparatur materiæ ad formam: hisque conformiter Iustinianus supra confundit naturam cum forma, dicens aliud esse naturam seu formam, &c. & P. Hurtadus Disp. 11. Metaph. sect. 5a. dicit Divinum Thomam tribuere subsistentiæ esse subjectum naturæ, & quidem, quia 2o. contra gentes cap. 68. sic habet, unde sequitur aliud, scilicet quòd forma & materiæ conveniant in uno esse, &c. & hoc esse (nota) est in quo subsistit substantia composita.

xxii. Confirmatur 1o. ex communi modo loquendi omnium Patrum & Scholasticorum, unio hypostatica non est facta in natura, sed in persona, id est, non fuit naturarum inter se, sive in naturis; sed in personalitate Verbi; ergo hæc se habet per modum subjecti, principii & basis naturæ.

xxiii. Confirmatur 2o. quia subsistentia ab eo dicitur, quòd subsistat; supposititas, ab eo quòd sub ponatur; unde ad rem nostram D. Thomas 1. p. q. 29. art. 2o. in corpore, substantia secundum quod per se existit, & non in alio, vocatur subsistentia; ergo est principium & basis naturæ, & non terminus, sive finis; aliàs deberet dici supersistentia, & non subsistentia; superposititas, & non supposititas, ut consideranti patebit, ergo, &c.

xxiv. Objicies 1o. si subsistentia esset principium & basis naturæ; materiæ prima haberet subjectum sustentationis, sed hoc est falsum, ergo, &c. Pro-

batur minor, quia materiæ prima ab omnibus communiter definitur primum subjectum, &c. ita scilicet, ut omnes formas materiales substantiales sustentet, & non sustentetur; non generetur, sed creetur, ergo, &c.

xxv. Respondeo negando minorem, ad ejus probationem: Respondeo assumptum verum quidem esse in hypotesi Resolutionis pro 2a. parte, quam statim ponemus, & quam omnes admittentes subsistentiam positivam communiter sequuntur; non verò juxta hanc, secundum quam defendimus materiæ primam non esse subjectum sustentationis absolute primum, sed respectivè ad formas omnes materiales substantiales à se distinctas; nec dici debet creari aliter, quàm Disp. 3a. Dub. 4. diximus formas elementares, & coelestes creari; sed dici debet generari, non secus ac illa; educi de subsistentia, non secus ac formæ ex materiæ, quod docet noster Baltho in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. §. 2o. ubi ait essentiam compositam ex materiæ & forma generari, licet neget materiæ & formam generari simpliciter; eò quòd sint entia per se incompleta, quæ sicut ex dictis Disp. 2. Dub. 3o. simpliciter non sunt: ita nec simpliciter generantur. neque isti Responsioni, adversatur D. Thom. 1. p. q. 46. art. 1o. ubi ait, nos autem dicimus, quòd materiæ & cælum producta sunt in esse per creationem, quia ut satis constat ex dictis Disp. 3. de formis elementaribus; S. Thom. ibi sumit creationem prout opponitur generationi sumptæ in rigore Aristotelico, pro productione formæ ex subjecto prius tempore existente; non verò prout opponitur productioni formæ ex subjecto sustentationis, quomodo generationem hinc sumimus.

xxvi. Instabis 1o. illa subsistentia reverà est materiæ prima, quia illi convenit simpliciter definitio materiæ primæ, & fungitur munere illius; ergo supra illam necessariò juxta fidem admittenda est subsistentia fungens alio munere, quàm basis naturæ. consequentia patet; antecedens est Aristotelis Phys. 1o. cap. 9. textu 82. ubi sic habet, incorruptibilem & ingenitam necesse est materiæ esse; si enim fiat, subjici aliquid oportet primum, ex quo inexistente sit; hoc autem est ipsis natura: quare erit antequam fiat; ergo, &c.

xxvii. Respondeo negando antecedens, quia per subsistentiam intelligit Ecclesiæ, & omnes Ecclesiæ Patres moderni, aliquid realiter distinctum ab essentia, & substantia suppositi; unde in Concilio Toletano undecimo, in Confessione fidei, definitur unam tantum esse in Deo substantiam: ac proinde & aliquid realiter distinctum à materiæ, quæ est pars naturæ, sive substantiæ materialis, juxta Aristotelem & alios. Ad probationem antecedentis, nego quòd illi conveniat definitio materiæ primæ, quia materiæ definiri debet uniuscujusque formæ materialis substantialis immediatè primum subjectum sustentationis; idque ex mente Aristotelis; subsistentia verò, primum subjectum, & basis naturæ substantialis; immediatum quidem sustentationis respectu materiæ primæ; mediatum autem sustentationis respectu formæ materialis; sed informationis tantum, respectu spiritualis. Denique de fide est materiæ fuisse assumptam à Verbo, & non subsistentiam ejusdem compositi, cujus parserat materiæ; unde clarè sequitur, subsistentiam & materiæ esse in eodem composito realiter distincta; ac proinde nec subsistentiam fungi munere materiæ primæ, quod est formas materiales

materiales sustentare, non verò naturas; suppositare; unde in eo, quod loco citato, dicit Aristoteles, errat, prout substantiam à natura realiter distinctam ignorando in aliis erravit.

xxviii. Instabis 2°. si materia posset educi & generari ex substantia, posset ab agente naturali produci, & corrumpi strictè; sed hoc nullus admiserit, ergo, &c. Probatur sequela, quia agens naturale potest generare, & generatum corrumpere.

xxix. Respondeo negando sequelam, ad ejus probationem. Respondeo agens naturale, nec posset omne ens generabile generare, nec omne generatum strictè corrumpere, ut constat ex Cœlis in sententia eorum, qui admittunt illos esse incorruptibiles: deinde agentis naturalis generatio, fit per introductionem præviam dispositionum; & corruptio, vel per introductionem contrariarum, vel per subtractionem violentam alicujus necessario requisiti ad illam; materia verò prima ad se nullas dispositiones in substantia admittit; quia est subjectum primum omnium illarum; nec apparet quid ad ipsam sit necessario requisitum, ex cujus violenta subtractione corrumpatur; non enim ipsa substantia, quia creatur, ut patet; neque unio, vel educio est substantia, quia illa est à solo Deo, & à creatura incorruptibilis, defectu contrarii, ut præmissum est. adde Antonium Andream & Niphum 4. Metaph. q. 9. quos citat Murcia hic Disp. 5. q. 9. sentire materiam primam esse generabilem. ne alioqui putes ista omni distitui autoritate.

xxx. Instabis 3°. Si materia posset generari & educi ex substantia, posset & anima rationalis saltem ex partiali substantia spiritali; sed hoc videtur esse contra fidem, quæ docet illam creari, ergo, &c.

xxxi. Respondeo negando sequelam, quia in primis fides non docet de materia prima, quod docet de anima rationali, nempe esse creatam, spiritualement substantiam, &c. unde dici potest hanc non pendere à substantia, nisi ut jam in omnium sententia pendet à materia, scilicet tanquam à conditione sine qua non causæ materialis ut subjecti adhesionis: addo tamen, fortè animam non dici creari, prout ly *creari* idem est, quod ex nullo fieri subjecto; sed prout idem est, quod ex nulla fieri præjacente materia, quomodo fit gratia, licet generari & educi ex subjecto spiritali dicatur; quod fortè de anima rationali etiam admittere poteris, si dicas ejus educationem in se vel in simili, ac per consequens ipsam esse, conformiter ad Ephesinum & Lateranensem, ex natura sua incorruptibilem & immortalem, ut multis est forma Cœli empyrei.

xxxii. Objicies 2°. definitis substantiam immediatum subjectum quod sustentationis substantiæ; ergo substantia non potest esse subjectum, seu basis naturæ substantialis: probatur consequentia, quia alioqui præsupponeretur sibi ipsi, ut consideranti patebit.

xxxiii. Respondeo distinguendo antecedens, definimus substantiam, &c. sistendo alia in 2^a parte Resolutionis juxta communem omnium, concedo antecedens: sistendo in hac prima parte, nego antecedens; juxta hanc enim definiri debet, vel potius ita explicari, ut sit id, quod exigit naturaliter subsistere ut quo vel ut quod; quia illud juxta communem non potest non esse substantia secundum rigorosam substantiæ definitionem, quæcumque illa sit, nec tale quid sunt quantitas, ubi & similia acci-

dentia; quia solum exigunt esse in substantia, & hæc mediante subsistere; ut constat ex dictis in Logica Tract. 5. Disp. 1.

xxxiv. Objicies 3°. in casu conclusionis substantia esset materialis: vel spiritalis? sed neutrum dici potest, ergo, &c. Probatur minor, quia si materialis, ex ea educi non posset forma spiritalis; si spiritalis, ex ea educi non posset materia prima, ergo, &c.

xxxv. Respondeo fore diversas species; materialis quidem erit illa, ex qua educeretur materia; spiritalis verò ex qua educeretur incorporea & spiritalis forma; sicut in communi sententia illud dicitur subjectum spirituale, ex quo educitur forma spiritalis; & materiale, ex quo materialis; quia non cognoscimus naturam subjecti nisi à posteriori ex formis, quæ ex subjecto educuntur.

Si verò præcedentes solutiones tibi exoticæ nimirum videantur, dic materiam & animam rationalem creari, nec aliter à substantia basi pendere, quam modo anima rationalis, in communi sententia, à materia 1ª pendet.

xxxvi. Objicies 4°. Natura Divina est prior substantiis; ergo non est earum basis seu fundamentum: consequentia patet, probatur antecedens, quia est earum principium, principium verò est prius principio, ergo, &c.

xxxvii. Respondeo in primis hoc argumentum nihil concludere in creatis. Respondeo 2°. in divinis dari mutuum prioritatem; nam in Patre natura divina est prius, quam Filio sit communicata, quia natura Divina communicata Filio est posterior filiatione, & communicata Spiritui sancto est posterior spiratione, quia non est communicata nisi mediantibus processionibus, illis, per quas constituuntur Filius & Spiritus Sanctus: unde ex hoc argumento nihil colligi potest contra Resolutionem. De qua autem prioritare & posterioritate sint hæc intelligenda, oportunitus dicitur suo loco in Theologia.

xxxviii. Respondeo 3°. negando antecedens, quia in primis substantia Patris est inaccessibilis, unde non habet principium, ac proinde nec naturam divinam se priorem: deinde Natura divina in Filio, filiatione; in Spiritu sancto, spiratione, est posterior, ut dictum est.

Probatio secundæ Partis.

xxxix. Probatur 1°. ex verbis Alexandri Tertii in Lateranensi Parte quadragesimæ nonæ, capite 20. sub eodem celebrato relationis: *Sicut Christus est verus Deus, ita est verus homo ex anima rationali & humana carne subsistens*, ly *ex anima* in aliis denotat causalitatem materialem, ac proinde substantiam non esse principium, sed terminum; non basim, sed finem, ergo, &c.

xl. Probatur 2°. ex sancto Thoma tertia parte q. 2^a. art. 4°. in corpore, *Hypostasis Christi potest considerari secundum rationem personæ vel hypostasis, ad quam pertinet subsistere in aliqua natura, & secundum hoc persona Christi subsistit in duabus naturis, &c. sic dicitur persona composita (scilicet Christus) in quantum unum in duobus existit*, id est, in quantum una personalitas Verbi in duabus naturis existit: iterum ex Richardo de sancto Victore, de Nominis Ethymologia capite 15. invenimus namque, quod plures illæ in divinitate personæ, &c. id est, substantiæ

sistentia; nam personæ adæquatè non fuerunt in divinitate, sed potius divinitas in personis, ergo, &c.

XLII. Confirmatur ex communi ferè omnium modernorum Theologorum, qui subsistentiam unanimiter accipiunt pro termino ultimo, sive sine substantiali naturæ.

XLIII. Ad fundamenta autem prioris sententiæ 1°. Respondetur, cum in Chalcedonensi dicitur *Christus in duabus naturis cognosci, utriusque nature proprietate in unam personam concurrente*; personam intelligi posse completè, ut sit sensus, utriusque naturæ proprietate componente personam completam: eodem modo intelligitur Lateranense, cum dicit *Deum esse unitatem in Trinitate; unum in tribus subsistentiis*, ergo, &c. quia tantum vult divinitatem esse in tribus personis completè sumptis: denique ita etiam intelliges Divi Thomæ verba, ex quaest. 9. de potentia, &c. loco verò in primum sententiarum opponens loca ex tertia parte & in 3um citata; & addes ipsum ibi non loqui in rigore Theologico, sed conformiter ad sua principia Philosophica de principio materiali individuationis, in quo ferè omnes (exceptis Thomistis) nisi explicetur prout nos in Metaph. ipsi deserunt.

Ad 1^{am} Confirmationem

XLIII. Respondeo commune pronuntiatum Theologorum, quòd unio facta non sit in natura, sed in persona, sic intelligi posse, ut sit facta in persona, sive subsistentia, tanquam in termino & fine; non verò tanquam in principio & basi; idque propter auctoritatem communem modernorum Theologorum

Ad 2^{am} Confirmationem

XLIV. Respondeo nomina non semper convenire rebus; forma enim hominis est substantia, & tamen non substat, sed supra materiam stat; si verò ad hoc, ut dicatur substantia, sufficiat, quòd substat variis accidentibus sibi propriis; ad hoc, ut subsistentia talis dicatur, sufficiet, quòd sub variis accidentibus sibi propriis sistat; sed hoc non requiritur, nam (præterquam quòd Deus dicatur substantia; licet nullis accidentibus substat,) eo modo dicitur se habere subsistentia, quo intelligitur esse substantia, quia ut ostendit Vasquez 1ª parte q. 124. cap. 5°. ex Hilario, Augustino, Sancto Thoma & aliis, substantia Latine, voce Græcâ est *hypostasis* sive *subsistentia*, licet usu Ecclesiastico jam accipiat pro natura distincta à subsistentia: Adde subsistentiam in sententia Nominalium & Scoti esse duas negationes, & tamen adhuc dici subsistentiam, licet sub non sistant, ut patet.

CORROLARIA.

XLV. Colliges 1°. ex his, prius à nobis dicta, processisse secundum hanc 2^{am} partem resolutionis, non juxta 1^{am}, quæ cum sint oppositæ; plerasque supra-positas conclusiones his annexas, problematice defendimus: itaque hinc

XLVI. Dico 1°. juxta hanc secundam Resolutionis partem, materiam primam rectè definiri *primum subjectum*, &c. male juxta aliam, secundam quam definiri debet *primum subjectum*, &c. *omnium formarum realiter à se distinctarum*; nam ipsa est forma subsistentiæ, si hæc basis sit, & non forma terminans naturam.

XLVII. Dico 2°. juxta hanc Resolutionis partem, forma substantialis realiter à materia con-

distincta, est subjectum informationis negativè primum; juxta aliam, non est; quia præsupponit aliquod subjectum informationis, scilicet subsistentiam materiæ unitam, quæ simul naturâ se mutuo denominant & informant, ac proinde sibi mutuo prius sunt subjectum informationis.

XLVIII. Dico 3°. juxta hanc Resolutionis partem, materia prima est pura potentia passiva sustentationis; juxta aliam non est, quia ita sustentat formas substantiales à se realiter distinctas, ut ipsa sustentetur in subsistentia.

XLIX. Dico 4°. juxta hanc Resolutionis partem materia prima est strictè ingenerabilis & incorruptibilis, à Deo: juxta aliam verò est strictè generabilis & corruptibilis; quia præsupponit subjectum ex quo, videlicet subsistentiam.

I. Dico 5°. juxta hanc Resolutionis partem materia prima divinitus intendi & remitti non potest; quia non habet subjectum sustentationis; juxta aliam autem non videtur repugnare intendi & remitti posse divinitus, quia (præterquam quòd habeat subjectum sustentationis, scilicet subsistentiam) non apparet, cur sicut habet in subjecto partes extensas, saltem divinitus in eo habere non possit partes intensas: Nec ut absurdum inferas animam rationalem eodem jure divinitus intendi & remitti posse; quia, (præterquam quòd, si asseratur, nullum tibi sit à ratione, aut experientia, illud impugnandi fundamentum, præsertim cum ex præmissis Resolutione præcedenti, divinitus saltem, educi possit id quod naturaliter creatur, nec anima rationalis aliter creari videatur, quàm sumptâ creatione prout opponitur educationi ex materia; & aliunde gratia sanctificans, fides, spes, charitas, supernaturaliter intendi & remitti possint, licet entitates sint spirituales;) nec Concilia, nec Patres contrarium resolvunt; imò nequidem examinant, aut tangunt; neq; per hoc aliud docemus, quàm quòd repugnare non videatur materiam & animam spirituales intendi & remitti posse divinitus; & certè equidem quis ista, aut similia, quorum repugnantiam non adferat, Deo infinite potenti neget? cum communis sit Theologorum ac Philosophorum sententia, nominatim Suarez 1. p. l. 2. c. 13. n. 10. & de Angelis lib. 1. c. 15. n. 3. Vasquez 3. p. Tom. 1. Disp. 74. c. 7. n. 49. & plurimorum aliorum, quos infra citabimus, dum de potetia obedientiali agemus; id esse per Deum possibile, quod discussis ac solutis pro illius impossibilitate rationibus, non videtur divinitus repugnare; si verò aliqua repugnantia adferatur, statim cedimus.

II. Colliges 2°. in rigore Theologico, & sistendo in auctoritate ac ratione primam partem Resolutionis hujus esse probabiliorē secundā; quia tamen vix aliquis Scholasticorum hodie eam defendit (unde P. Poncius Disp. 18^a. de ente, ait, nemo id asserit; non viderat fortè Concilia & Divum Thomam ac Scholasticos Nominales n. 18. citatos) & quia omnes ferè Scholastici hodie secundam partem defendunt, illam ubique sequemur, nisi aliud expressè significemus. Haud putaveris tamen, auctoritatem Aristotelis contra primam partem, & omnes ex ea pendentes problematum Resolutiones, ob stare; quia allata auctoritas ex ignorantia fidei, inter fideles non est majoris virtutis, quàm infidelitas, aut ignorantia ipsa fidei; si enim Aristoteles subsistentiam à natura realiter distinctam agnovisset, de materia primâ,

prima, principis Physicis & similibus, aliter forte Philosophatus fuisset.

DUBIUM II.

An substantia in creatis addat supra naturam aliquid positivum ab ipsa realiter distinctum, aut negativum tantum.

LII. Ante Resolutionem

A Suppono primo Substantiam esse aliquid realiter distinctum à natura, quod constat, rum ex illo Innocentii tertii, *Persona Verbi*, assumpsit *Personam hominis*, id est, (inquit Sanctus Thomas 3^a parte, quaestione 4^a, articulo 2° ad 3um) impedire ne propriam personalitatem sive substantiam haberet, cum ex Damasceno 3° de Fide, capite 3° idcirco antiqui heretici in hac materia (puta de Incarnatione Verbi) lapsi sunt, quia naturam & personam idem esse statuerunt: ita ferè etiam B. Vigilius Episcopus Tridentini libro 4° contra Eutichen. & Epiphan. in sexta Synodo art. 6° circa finem, his verbis, *ideo heretici errant, quia nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam & hypostasim idem esse, quae sane inter se differre veri Ecclesiae Catholicae alumni cognoscunt.*

LIII. Suppono secundo rectè quidem dici posse ly *substantia*, *suppositum*, *personam*, *hypostasim*, &c. sola ratione, solo modo loquendi, &c. à suppositivo & natura suppositibili, distinguui, sic ut nihil reale aut negativum supra ista, sive supra naturam suam suppositivum praesupponentem, addant, (quomodo Nominales supra num. 18. explicuimus) essentialiter distinctum, licet negatio communicationis actualis aut aptitudinalis accidentaliter concomitetur, prout negatio identitatis cum Paulo Petrum accidentaliter concomitatur; quia totum à partibus sola ratione, solo modo loquendi, &c. ut ostendimus infra, distinguitur; substantia tamen, sive suppositivum, ut condistinguitur contra naturam suppositibilem, plusquam modo concipiendi & loquendi, prout solum ens & entitas inter se, à natura distinguitur; ac proinde subsistens, suppositum, Persona, hypostasis, &c. magis distinguitur à natura, quam concretum Metaphysicum ab abstracto Metaphysico; alioqui ubicumque esset realitas abstracta, esset & concreti, ac consequenter substantiae & personae: ex quo sequeretur in Christo esse secundum realitatem duas Personas, Verbi scilicet & hominis, cum in illo sit humanitas secundum totam realitatem suam, quod est Nestorianum & haereticum: deinde sequeretur Personalitatem humanam esse assumptam, nisi velis posse in creatis unum identificantem assumi, non assumpto alio (ut videtur velle Caramuel loco dubio praecedenti citato) sicut juxta fidem in increatis unum identificantem, scilicet Personalitas Verbi, assumit, non assumente naturam divinam, quod est absurdum, ut saepe dictum est; & sicut naturam Divinam & Verbi Personalitatem esse in Christo realiter, admittere oportet; ita & naturam humanam, & Personalitatem naturae humanae, esse in Christo realiter, tibi admittendum esset, quod statim rejectum est ut Nestorianum & haereticum.

LIV. Suppono 3° supposita veritate expositionis, quam super sententia Nominalium & nonnullorum aliorum num. 18. fecimus, circa hoc Dubium, tres esse valde celebres sententias: 1^a.

ipforum de substantia positiva basi. 2^a. Scotistarum post Scotum in 3. q. 1^a. communiter ac nominatim fabri, Meurisse, Poncii, &c. asserentium substantiam duas tantum esse negationes, actualis scilicet, & aptitudinalis naturalis existentiae seu dependentiae in uniri ab alio supposito; ita scilicet ut esse subsistens, suppositum aut personam creatam, nihil aliud sit, quam nec actu existere, seu dependere in uniri, nec exigere existere, seu dependere in uniri ab alio supposito. 3^a. Realium, Suares, Hurtadi, Lugo, Oviedi, Arriaga, Telles, &c. post Thomistas, Capreol. Cajetan. Bannez, Ioan. à S. Thoma & nostros Complutenses, asserentium esse entitatem aliquam positivam naturae superadditam. His suppositis, sit

RESOLUTIO I.

LXV. **D**ico 1°. omnino probabilis est sententia Scotistarum post Scotum, asserentium substantiam creatam duas tantum esse negationes dictas actualis & aptitudinalis dependentiae naturalis, &c.

LXVI. Probatur 1°. autoritate omnium ferè antiquorum, quorum aliqui sic negant sententiam eorum, qui docent substantiam esse entitatem aliquam positivam per modum termini naturae superadditam, ut eam censuram notent Gabriel, enim ait salvari non posse: Almainus, defendi vix posse; Guillelmus à Rubione, esse irrationabilem: de mente autem divi Thomae omnino dubium esse, ostendunt Wadingus Tract. de Incarn. Disp. 4^a. dub. 2°. & Tiphanius; imò pro nobis aperte facit 3ª parte q. 4^a, art. 2° ad 2um ubi docet, dicendum quod naturae assumptae non deest propria personalitas, propter defectum alicujus, quod ad perfectionem naturae humanae pertinet (utique quia censet solas illas negationes, quae propriè non sunt perfectio, deficere) sed propter additionem alicujus, quod est supra naturam humanam, quod est unio ad Divinam personam, item in 3. dist. 6. q. 1. art. 2. ad 5. ergo, &c.

LXVII. Probatur 2°. ex Damasco Papa ad Paulinum Episcopum Antiochenum Conciliorum tom. 1°. *Conspicendus Dei Filius humanum suscepisse corpus, animam, sensum, id est, integrum Adamum, & ut expressius dicam totum veterem nostrum sine peccato hominem: coincidit Damascenus lib. 3° de fide cap. 6° referente D. Caramuele lib. 3° de substantia; ubi asserit humanitatem assumptam esse à Verbo cum omni entitate positiva illi debita, Verbum assumpsisse totum, quod in homine plantavit, &c. sed si substantia esset entitas aliqua positiva naturae humanae superaddita, Dei Filius non assumpsisset integrum Adamum; totum veterem nostrum hominem, &c. humanitatem, &c. totum quod in homine plantavit, &c. quia substantiam non assumpsit, ergo, &c.*

LXVIII. Probatur 3°, sancti Patres, tam Graeci, quam Latini, frequentissimè dicunt Verbum assumpsisse hominem, ut bene monstrat Ludovicus Vives, in lib. 9um August. de Civitate Dei, ubi irridet Scholasticos Theologos, quod illam locutionem non admittant: Adde & illam usurpari in Conciliis, Alexandrino, Ephesino, Toletano 1°. 6°. & 11°. Francofordiensi, &c. quas citat Delugo de Incarn. Disp. 13^a, sect. 2^a, item Ambrosius & August. in hymno Te Deum, dicunt *tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum*. Athanasius in symbolo, *Deum & hominem, unum esse Christum*, &c. sed haec locutiones, ita explicari debent, ut assum-

assumpserit totum, quod est in homine positivum, nisi ex eo sequatur absurdum in fide, aut contra rationem evidentem, quod hic non sequitur, ut solutione argumentorum patebit, ergo, &c. Probatur minor, quia alias non assumpserit hominem, sed partem positivam dumtaxat hominis, ergo, &c.

LIX. Confirmatur ratione; non sunt multiplicanda entia sine necessitate, quod alioqui fieret; nec apparet major ratio dicendi subsistentiam esse realem positivam entitatem, quam tenebras esse talem entitatem, quod ultimum probo; quia, si quæ major ratio appareret, illa, vel esset Physica, vel Theologica; non Physica, ut communiter admittitur, quia, nisi fides doceret Verbum esse incarnatum; unicam esse in Christo Personam, &c. Subsistentia à natura realiter distincta non reciperetur, ergo, &c. non etiam Theologica, quia Scripturæ & Patrum locutiones de Mytherio Incarnationis & Christo sufficienter salvantur per allatas duas negationes, ut solutione argumentorum patebit, ergo, &c.

LX. Obijcies tamen 1°, in hac sententia difficulter explicantur Sanctorum Patrum locutiones, ut v.g. quod *Personalitas Verbi suppleverit personalitatem humanitatis Christi*; nam hæc sic explicari debet, ut personalitas Verbi tribuerit humanitati Christi effectum formalem, quem negationes actualis & aptitudinalis existentiæ, &c. illi tribuebant; quod magis intelligi non potest, 1° quàm, quod ens positivum sit negationes; 2° quàm, quod non ens tribuat effectum formalem entis, &c. Item quod *Verbum assumpserit naturam humanam, & non personam*; nam hæc sic explicari debent, Verbum assumpsit naturam humanam, & non reliquit illam in assumptam; vel sic, Verbum fecit naturam humanam à se dependentem per unionem, & non reliquit illam à se independentem per unionem; quæ propositiones sunt identicæ & ridiculæ; neque erat necessarium ex omnibus Orbis partibus Episcopos ad hoc definiendum congregare, neque tam absurdi erant Nestorius, & sententiæ ipsius Patroni, ut admittat primam locutionem, cum aperta in terminis contradictione secundam negarent, ergo, &c. Pro solutione hujus argumenti, quod est Achilles Adversariorum, & semper vehementer Scotistas torset.

LXI. Nota 1° Eutichen, olim Abbatem Constantinopolitanum, non distinxisse subsistentiam seu personalitatem à natura; ac ideo, cum fide Divinam crederet in Christo esse unicam Personam, docuisse naturam Divinam & humanam per unionem confusivam, & commixtivam earum in tertiam, factas in Christo unicam, aut saltem per unionem conversivam & commutativam, naturam humanam conversam & commutatam in Divinam; ne aliqui admittendo duas naturas, admittere deberet, contra fidem, duas in Christo Personas.

LXII. Nota 2°, Nestorium, olim Patriarcham Constantinopolitanum, similiter non distinxisse subsistentiam seu personalitatem à natura, ac ideo cum fide Divinam crederet in Christo duas esse naturas, docuisse in Christo duas esse Personas, per unionem tantum moralem & accidentalem operationis, affectus, honorificationis, &c. inter se unitas, ne videlicet admittendo unionem formalem substantialem & unicam, confusivam aut conversivam, ut ante n. 61. admittere deberet unicam esse in Christo Personam, & consequenter cum Eutiche unicam esse naturam.

LXIII. Nota 3°, Concilia ac S. Patres hic contra

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

utrumque, Eutichen scilicet & Nestorium, agere, ac intendere utriusque errores confutare, præcisè probando subsistentiam esse aliquid realiter distinctum à natura, sive negativum, sive positivum sit, à quibus abstraxerunt; quia, cum Eutiches & Nestorius hæc non tangerent, nec fuit necessarium Conciliis & Patribus hæc tangere, ut eos confutarent: unde ex citatis Conciliis & Patribus nihil contra nostram Resolutionem colligi potest. His tamen notatis, ad argumentum

LXIV. Resp. 1°, primam locutionem, scilicet *Personalitas Verbi supplevit personalitatem humanitatis Christi*, supponi esse ex Patribus; nullum tamen esse, qui eà clarè utatur: unde fallitur Medina dicens istam locutionem esse de fide, tradi à Patribus, Conciliis & Theologis; ite & Telles p. 32. in Metaph. Disp. 55^a, asserens Concilia & Patres communiter dicere Verbum Divinum supplere in humanitate proprium suppositum.

LXV. Resp. 2°, gratis dato, quod prima ista locutio sit ex Patribus, illam debere his modis explicari: *Personalitas Verbi fecit personam, ut illa negationes faciebant*; quo sensu dicitur accidens supplere vices substantiæ, creatura vices Dei: vel, *Humanitati Christi sub personalitate Verbi, æquè bene, vel melius fuit, quàm sub duabus suis negationibus*.

Ad 2^{am} verò locutionem, scilicet; *Verbum assumpsit naturam humanam, & non personam*.

LXVI. Respondeo 1°, hunc esse sensum, *Verbum assumpsit naturam humanam, & non id, quod persona superaddit realiter nature*, sive illud sit positivum, sive negativum; nec debet esse alius sensus, ut constat ex notabili 3°.

LXVII. Respondeo 2°, gratis supposito, quod Concilia & Patres per personam, sive per personalitatem intellexerint duas dictas negationes, adhuc ipsorum definitionem fuisse perutilem & necessariam; quia non habet hunc sensum præcisè, *Verbum assumpsit naturam humanam, non relinquendo illam non assumptam; non unitam, &c.* quomodo esset ridicula & inutilis, ut rectè obijcitur; sed hunc, *Verbum assumpsit naturam humanam, non relinquendo illam non assumptam, propter confusionem, commixtionem aut conversionem in naturam tertiam, aut Verbi* (ut voluit Eutiches); *sed illam integram retinens*: vel hunc, *Verbum assumpsit naturam humanam, non relinquendo illam non unitam formaliter, & in esse entis unius per se* (ut voluit Nestorius); alioqui enim ipsorum definitio, non tam fuisset de re controversa, & contra Scripturam, quàm de non controversa & conformi Scripturæ, vel saltem non difforma; uti est subsistentia negativa; ac proinde definitio illa non fuisset satis prudens, & rationabilis.

LXVIII. Obijcies 2°, ex D. Caramuele lib. 3° de subsistentia; Deitas non est suppositum, ut per se patet; nihilominus natura illa Divina habet independentias duas dictas, actuale & aptitudinale; ergo istæ duæ independentiæ, sive negationes dependentiæ, non sufficiunt, ut constituent suppositum.

LXIX. Resp. in primis non bene argumentari à Personalitate Divina ad creatam, sicut non bene argumentamur ab indistinctione reali Personalitatis Divinæ à natura, ad indistinctionem personalitatis creatæ à natura: deinde falsum est naturam Divinam habere independentiam actualem, quia (quidquid dixerint alii) dependentia nihil aliud est, quàm necessaria conjunctio, ita ut unum non possit existere sine alio, quâ strictiorè habet natura Divina ad suppositum Divinum, cū sit ei identificata realiter, quâ natura crea-

E

ta

ta ad humanum: denique esto non habeat dependentiam, habet saltem actualem unionem & actualem communicationem, & à fortiori aptitudinalem cum supposito Divino, cum quo non stat esse personæ, siue negationes ad Personalitatem requiritæ, ut patet.

LXX. Respondeo 2º, esse disparitatem, eò quòd scilicet Deus sit substantia infinite completa substantialiter, ac proinde, utpote incomplebilis positivè substantialiter, nullam dicens negationem, quæ per positivum complementum substantiale tolli possit, uti potest in natura creata, ut constat per oppositum, nempe, quòd sit positivè complebilis substantialiter: tum quia etiam unio hypostatica facta est ad subsistentiam Verbi; non potest autem esse facta ad aliquid negativum; tum quia divinitas non posset esse in tribus personis (diceret enim negationem actualem & aptitudinalem existentiae, dependentiae, &c. ab alio tamquam supposito) quod est hæreticum: creata autem natura est finite tantum completa substantialiter, ac proinde non aliter, quam quia non exigit ulterius complementum substantiale positivum, licet id habere possit secundum obedientiam, siue secundum potentiam obedientialem, (ex quo fit, illam non esse ita completam, quin divinitus per Divinam subsistentiam ulterius compleri possit) quod salvatur sufficienter per allatas negationes.

LXXI. Instabis ex eodem: conceptus subsistentiæ, non secus ac substantiæ, debet esse univocus creatæ & increatæ; sed increatæ est positivus, ergo & creatæ.

LXXII. Respondeo negando maiorem; quia intelligi non potest, substantiam consistere in negatione, bene autem subsistentiam creatam, inter quæ & Divinam est lata disparitas, ut statim vidimus.

LXXIII. Vrgebis ex De Lugo de Incarn. Disp. 12ª. Sect. 2ª: si subsistentia supra naturam adderet tantum dictas negationes, vera esset hæc propositio, *Humanitas est homo*, non secus ac hæc, *Petrus est cæcus*; sed hoc dici non potest, ergo, &c. minor patet, quia sequeretur Christum assumpsisse Personam humanam: probatur major, quia negatio non prædicatur in recto, sed in obliquo; persona enim est natura habens negationes, &c. cæcus, Petrus habens negationem, &c. ergo, &c.

LXXIV. Respondeo distinguendo assumptum, vera esset hæc propositio *humanitas est homo*, si ly *homo* sumatur præcisè secundum quod dicit in recto, & prout subest verificationi, concedo assumptum; nam cum homo ut persona (quomodo ibi sumitur) dicat naturam in recto, ut constat ex dictis in Præparamento Logico Disp. 4. Dub. 2º. illius est hic sensus, *humanitas est humanitas*; nec ullum est absurdum dicere Verbum assumpsisse personam, siue hominem præcisè secundum quod dicit in recto, & prout subest verificationi de humanitate: secundum totum quod dicit in recto & in obliquo, & prout subest suppositioni, nego assumptum; nam ut sic allata propositio est similis his, *Pars Physica est totum Physicum; abstractum Physicum est concretum Physicum*, quæ sunt apertè falsa. Ex his

LXXV. Colliges personam in creatis esse ens mixtum ex ente, & non ente, dicens in recto ens, siue naturam; subsistentiam, siue duas negationes in obliquo; cum enim Boëtius lib. de duabus naturis definit personam, *Persona est nature rationalis individua substantia*, sensus est, *Persona est nature rationalis sub-*

stantia aliis suppositis non communicata, aut communicabilis naturaliter, non unita aut unibilis naturaliter, ab illis separata, &c. unde Richardus 4º. de Trinit. cap. 22º. sic illam exponit, *Persona est intellectualis nature incommunicabilis existentia.*

LXXVI. Objicies, saltem ex Resolutione ista sequitur naturam esse distinctam, & naturam esse subsistentem, esse omnino idem: sed hoc est absurdum, ergo, &c. Probatur minor, quia, quandoquidem Verbum assumpsit naturam distinctam à se, assumpsisset naturam subsistentem, ac proinde in Christo fuissent duæ personæ quod est Nestorianum; maior autem clarè sequitur ex dictis in Logica Tract. 1º. Disp. 2ª. de Distinct. Dub. 1º, ubi probatum est distinctionem esse negationem identitatis, ac proinde & communicabilitatis ac communicationis cum alio, in quo subsistentiam collocamus, ergo, &c.

LXXVII. Resp. negando assumptum, quia distinctio dicit negationem communicabilitatis & communicationis alteri, tamquam eidem; subsistentia verò, negationem communicabilitatis & communicationis alteri, tamquam supposito positivo, id est, negationem unibilitatis & unionis subsistentiæ positivæ, ac proinde tamquam alteri realiter distincto, quæ sunt valde diversa.

LXXVIII. Instabis, si natura subsistens dicat illam negationem unibilitatis & unionis, quomodo igitur Verbum nostram naturam assumere potuit? quomodo quælibet natura jam subsistens, est personalitati Verbi unibilis? id enim contradictoriè repugnat, non unibile & unibile, ergo, &c.

LXXIX. Resp. naturam subsistentem per negationes illas, esse unibilem subsistentiæ positivæ ut naturam, minime verò ut subsistentem, quod tantum contradictoriè repugnat; sic enim esset unibilis, ut patet, & non esset propter dictas negationes, quæ per actualem unionem ad subsistentiam positivam tolluntur, nec per aliud tolli possunt ut patet; ac proinde per solam Divinam subsistentiam de facto, vel per solas positivas possibles, licet de facto non existant juxta hanc sententiam, nec absolute necessariæ sint ad explicandam naturam secundum esse subsistens.

LXXX. Vrgebis ex P. Comptono Disput. 8ª. Sect. 2ª. aptitudo naturalis ad dependendum ab altero tamquam à supposito, est impossibilis; ergo negatio illius est negatio rei impossibilis & Chymærica.

LXXXI. Respondeo distinguendo assumptum, aptitudo naturalis ad dependendum ab altero, tamquam à supposito, stante illa negatione, est impossibilis, concedo assumptum; illà ablata, nego assumptum; quòd autem sit auferibilis, licet negatio identitatis inter duo distincta auferibilis non sit, patet; quia de facto ablata est in humana natura Christi per unionem ad Verbum: cur autem hæc sit auferibilis, non autem illa identitatis negatio, aliam solidiorem hanc rationem non video, nempe quòd non detur positiva & negativa distinctio, sicut datur negativa & positiva, saltem possibilis, subsistentia, quæ negativæ opponatur; addi tamen potest negativam hanc tolli posse, clarè erui ex Mystero SSIMÆ. Verbi Incarnationis; illam autem tolli non posse, etiam per identitatem, quæ à Principio non fuit ex communi Philosophorum suffragio; eò quòd scilicet, semel realiter distincta nullà potentia fieri possint realiter eadem, siue indistincta realiter.

RESOLUTIO II.

LXXXII. Dico 2°, Probabilis est etiam opposita sententia Thomistarum, & Patrum Societatis, communis docentium, subsistentiam creatam esse entitatem positivam à natura realiter distinctam.

LXXXIII. Probatur 1°, natura in esse naturæ complectur per aliquid positivum; ergo & in esse personæ, sive supposito: antecedens apud omnes certum est: probatur consequentia, quia cum persona Divina sit in esse personæ completa per aliquid positivum, non secus ac natura in esse naturæ, servanda est ea proportio, quantum sine absurdo (quod hic nullum est) fieri potest, ergo, &c.

LXXXIV. Dices cum P. Poncio parte 3^a, Disp. 18^a, n. 103°, non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed nulla prorsus est necessitas ponendi aliquid positivum, distinctum realiter à natura singulari, pro personalitate, ergo, &c. minor probatur quia non est assignabilis ullus effectus positivus personalitatis istius positivæ, ergo, &c.

LXXXV. Respondeo 1°, negando minorem; quia, præterquam quod major necessitas statim apparebit, hæc sufficit, nempe ut servetur dicta proportio, quantum sine absurdo servari potest; effectus autem positivus personalitatis est, esse basim aut terminum positivum ultimò complementem naturam in esse personæ.

LXXXVI. Respondeo 2°, retorquendo argumentum in naturam completam in esse naturæ: illa non est completa in esse naturæ per negationem communicationis & communicabilitatis alteri tamquam naturæ; ergo nec est completa in esse personæ per negationem communicationis & communicabilitatis alteri tamquam personæ aut supposito.

LXXXVII. Nec Respondeas naturam esse completam in esse naturæ per dictam negationem formaliter, & fundamentaliter per formam substantialem quæ necessaria est, ut sit prima radix proprietatum & operationum compositi; in esse verò personæ, esse completam formaliter per dictam negationem, & fundamentaliter per seipsam sine alio positivo; quia (in quibus) non est necessarium aliud fundamentum huius dictæ negationis. Contra, licet non sit necessarium, ut prima radix operationum & proprietatum compositi; est tamen necessarium ut sit terminus naturam positivè in esse personæ complens, & ut sic servetur proportio complementi positivi naturæ & personæ, quantum sine absurdo potest: deinde etiam ad aliud necessarium est, ut statim patebit.

LXXXVIII. Probatur 2°, quia sic clarius explicantur locutiones Conciliorum & Sanctorum Patrum supra n. 60. allatæ; cum enim dicunt, *Verbum naturam humanam assumpsit, & non personam*, sensus est, *assumpsit humanitatem, & non formam illam positivam, per quam persona constituitur*, quod clarius longè est, quam explicatio supra allata, ergo, &c.

LXXXIX. Nec dici potest, Sanctos Patres non agnovisse similem formam. Quia similes locutiones, attentà fide ipsorum, quæ cognoverunt in Divinis personalitates esse positivas, & de negativis procreatis nihil expresseverunt, nec etiam quidquam sequatur intellectu difficile, si quoad hoc à Divinis ad creatam personalitatem positivam trahatur consequentia, apertè contrarium convincunt.

LXXXX. Confirmatur 1°, in sententia Scoti & a-

liorum docentium subsistentiam consistere in negativo, difficulter assignatur effectus formalis subsistentiæ; in hac verò clarè, ergo, &c. Antecedens pro 2ª parte patet ex Resolut. 4^a. Dubii primi, dicendo, quod sit basis, vel terminus &c. qui effectus tam clarus est, quantum ratio nostra, adjuncta lumine fidei, de subsistentia cognoscit: pro reliquo autem captivandus intellectus in obsequium fidei, quæ, cum in præsentī puncto sit valde obscura, pro effectū formali subsistentiæ creatæ, sufficit dicere, illam tribuere ferè eundem effectum proportionatè, quem tribuit Divina divinitati.

LXXXXI. Probatur antecedens pro 1^a parte, quia dici non potest cum P. Poncio loco citato numer. 37°, illum esse incommunicabilitatem, à qua persona habet, quod non possit communicari ulli distincto, à quo compleatur: vel enim personam accipit secundum naturam ut personatam specificativè, & secundum quod natura, vel ut personatam reduplicativè, & secundum quod personalitas?

LXXXXII. Si 1um, per *illum distinctum* intelligit, vel naturam ut condistinctam à supposito, vel suppositum? per illud *distinctum* non potest intelligere naturam, &c. quia natura ut specificativè personata, non habet ab illis negationibus (quidquid sit de aliis, in quibus consistit formalis distinctio unius naturæ ab alia, ut Log. Tract. 1°. Disp. 1^a. Dub. 1°. probatum est) incommunicabilitatem ulli naturæ, ut condistinctæ à supposito; sed à seipsa & intrinsicis suis; quia natura non est naturæ communicabilis, forma formæ, subjectum subjecto: igitur intelligit suppositum, & incidit in sententiam quam ibidem impugnat, & statim impugnabitur.

LXXXXIII. Si 2um: Item, per *illum distinctum* intelligit, vel naturam ut condistinctam à supposito, vel suppositum? per illud *distinctum* non potest intelligere naturam, &c. quia personalitas est illi communicabilis, ut per se patet: igitur intelligit suppositum, &, præterquam quod incidat in sententiam, quam ipse impugnat, ut dictum est, ipsius sententiæ erit hic sensus, *Effectus formalis personalitatis est reddere personalitatem, sive seipsam, incommunicabilem personæ seu supposito; qui effectus formalis est æque ignotus ac ipsa forma, & idem per idem ejusdem rationis explicat, quod est vitiosum: deinde hic effectus non est proprius subsistentiæ; nam omni formæ & subjecto commune est dare incommunicabilitatem per modum actus & potentiæ, cum ente ejusdem secum rationis, ut per omnia entia discurrenti patebit.*

LXXXXIV. Subsumo, sed nihil adferri potest aliud, in quo consistat effectus formalis subsistentiæ negativæ. Nec sufficit, juxta dicta supra Dub. 1°. Resolutione 3^a, dicere effectum formalem subsistentiæ negativæ, consistere in incommunicabilitate naturali alteri supposito positivo; quia, licet hic effectus sit paulò notior ipsa formā, & non explicet idem per idem ejusdem rationis, negativum scilicet per negativum, sed per positivum; nec sit communis omni subjecto & formæ, quia aliud est negationem dare incommunicabilitatem cum positivo, aliud positivum cum positivo ejusdem secum rationis; tamen, cum explicari non possit, nisi per ordinem ab subsistentiam positivam, cujus explicatio ulterius quærenda erit, si in priori sententia fixamus, conformius rationi videtur adstare positiva sine multiplicatione explicationum, quam negativa adstruatur cum illa adhuc satis obscura.

LXXXV. Confirmatur 2°, Subsistentia dicitur ab eo, quod sub sistat; supposititas ab eo, quod sub ponatur; sed illud quod subsistit & supponitur, debet esse positivum, utpote basis entium positivorum substantialium, & non negativorum tantum, ut patet, ergo, &c.

LXXXVI. Confirmatur 3°, Subsistentia Verbi complet substantialiter naturam humanam; ergo est substantialiter incompleta secundum esse personæ, ac proinde exigit Subsistentiam positivam, quæ substantialiter compleatur secundum esse personæ.

LXXXVII. Respondebis fortè distinguendo consequens; ergo est substantialiter incompleta secundum potentiam obedientialem, concedes consequentiam; quia, inquires, non repugnat illam divinitus compleri per Subsistentiam positivam, uti fides factum docet: secundum potentiam naturalem, negabis consequentiam; quia ut sic est substantialiter completa, in quantum non exigit compleri per Subsistentiam positivam, sed illi satis sit, utpote cum sit individua & non communicata substantia, habere non communicationem & non communicabilitatem naturalem, vel similes negationes. Sed

LXXXVIII. Contra, istud quidem responsum est probabile, juxta dicta in prima Resol. verum, cum Subsistentia positiva Verbi ponatur loco Subsistentiæ humanæ, quæ humanitatem terminat secundum potentiam naturalem, videtur dicendum, naturam esse incompletam substantialiter secundum potentiam obedientialem; ac proinde Subsistentiam Divinam poni loco humanæ positivæ. Ex his

LXXXIX. Patet Responso ad Confirmationem Resolutionis præcedentis: solum igitur

e. Objicies Damasum, Damascenum & Patres Græcos ac Latinos ibidem probatione 3ª citatos.

c. I. Respondeo omnes istos Patres sumere concretum hominis pro abstracto humanitatis; & cum Damascenus asserit, *Verbum assumpsisse humanitatem cum omni entitate positiva illi debita*, agit de entitate substantiali humanitati debita, ut humanitas sit; non verò ut sit homo & persona: cum verò dicit, *Verbum assumpsisse totum, quod in homine plantavit*; etiam sumitur concretum pro abstracto; licet dici possit assumendo humanitatem, assumpsisse totum, quod in homine plantavit; quia in illo Subsistentiam propriam non plantavit, sed suâ prævenit; vel ita intelligi debet, ut assumpsit totum, quod in homine erat assumptibile; Subsistentia verò non erat assumptibilis.

D V B I V M I I I.

Quomodo Subsistentia Positiva distinguatur à natura.

CII. Distingui modaliter tantum, affirmant Suares, Lorca, Connimbricenses, Vasquez, Lugo de Incar. Disp. 12. & plures alii recentiores, quos tacito nomine citat Albertinus de Prædicamento Substantiæ Disput. 3^a. ubi illos appellat doctissimos: Physicè verò distingui, Cajetanus, Ferrara, Bannez, Albertinus, Medina, Hurtadus, Arriaga, & c. recentioribus Thomistis Herrera & Pantula. P. Oviedus autem pro alterutra parte nihil determinat, sed convictus utriusque partis rationibus, utramque partem dicit probabilem, quod tamen postmodum retractat, ut infra videbimus: P. Comptonus verò utramque partem censet probabilem, hanc tamen probabiliorem,

R E S O L U T I O.

CIII. Dico; Subsistentia positiva distinguitur Physicè à natura, ac proinde est res, & non modus tantum.

CIV. Probat P. Arriaga in simili Resolutione de ubi, Disp. 14^a. Physicæ: non est major ratio, cur albedo, nigredo, actus videndi, amandi, &c. sint entia realia, & non modi, quàm cur non etiam ubicatio, Subsistentia, &c. sint entia realia, & non modi, ergo, &c.

CV. Propter hanc rationem ait P. Oviedus, *Profectò nullam rationem invenio, quæ efficaciter alteram Resolutionis partem suadeat*. Sed

CVI. Contra sic argumentor: non est major ratio cur actio, unio, &c. sint modi, & non entia realia, quàm cur non etiam ubicatio, Subsistentia, &c. sint modi, & non entia realia, siue res, prout modis opponuntur.

CVII. Respondet P. Arriaga negando antecedens: actio enim (inquit) ideo est modus, quia si non esset, daretur processus in infinitum; deberet enim prima per unionem distinctam uniri, & hæc fieri per actionem distinctam, & hæc iterum uniri per unionem distinctam, & sic in infinitum; at etiam si sessio (& idem est de Subsistentia) non sit modus, non sequitur processus in infinitum, sed solum inferitur debere uniri subjecto per unionem realiter à se distinctam, sicut albedo unitur unione realiter à se distincta Petro. Sed

CVIII. Contra; rogo cur ex eo, quod albedo, sessio, Subsistentia, &c. non sint modi, aut non uniantur seipsis, non sequatur processus in infinitum? & sequatur ex eo, quod actio non sit modus, aut non uniat seipsa?

CIX. Respondebis, quia in albedine, sessione, Subsistentia, &c. sinitur in unione realiter distincta; non verò in actione, &c. Sed

CX. Contra 1°, etiam si actio non sit modus, sinitur in unione, si dicatur unionem fieri seipsa, prout infra dicemus fieri seipsa.

CXI. Contra 2°, si ego contendam, albedinem, Sessionem, Subsistentiam, &c. esse suiipsius unionem, ac proinde modos, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: & tu contendas non esse modos, quia ex eo, quod non sint suiipsius unio, sed uniantur per unionem realiter à se distinctam, Non sequitur processus in infinitum. Hæc tua ratio nulla est, quia facile admittam processum in infinitum, si mihi admittas posse multiplicari entia sine necessitate; unde tibi probandum prius est, quod multiplicentur entia sine necessitate, casu quo dicantur non esse suiipsius unio: verum hoc non probas per hoc, quod prætexes, quod non detur processus in infinitum, si non sint suiipsius unio; nam si duo entia, videlicet unio & unionis actio, in tua sententia, possint multiplicari sine necessitate, quidni & infinita, actio actionis, unio unionis, &c.

CXII. Contra 3°, si ego contendam actionem, unionem, &c. non esse suiipsius unionem; ac proinde non esse modos, quia, Non sunt alliganda entia essentialiter suis Principiis, aut subjectis determinatis, sine necessitate; & tu contendas esse necessitatem, quia ex eo, quod non sint suiipsius unio, sed uniantur per realiter distinctam unionem, Sequitur processus in infinitum, quem etiam agnoscit P. Oviedus loco citato: hæc tua similiter ratio nulla est; quia falsum est sequi processum in infinitum, si dicatur actio uniri per unionem realiter distinctam, quæ fiat

fiat seipsa, ut ante dictum est; & idem est de unione, si dicatur uniri per unionem realiter à se distinctam, quæ fiat seipsa; in hac enim sistetur, in his autem nullum est absurdum, posita veritate allati Principii (quod ibi non refellis) de non alligandis, &c.

CXIII. Dices albedo est seipsa essentialiter albedo, & non per albedinem realiter à se distinctam, & sic de aliis; ergo & unio est seipsa essentialiter unio, & non per unionem à se realiter distinctam.

CXIV. Respondeo concedendo totum, & tantum dico, quod si dicatur unionem uniri per unionem realiter distinctam, quæ fiat seipsa, propter hoc Principium, Non sunt entia essentialiter alliganda, &c. sine necessitate; non sequi processum in infinitum; ac proinde non debere dici essentialiter seipsa uniri, ne sequatur processus in infinitum, quod contendit P. Arriaga; sed propter rationem, quam statim adferemus. Ex his

CXV. Confirmatur tota impugnatio: dicis albedinem non uniri seipsa, ac proinde non esse modum, Quia ex eo, quod non uniat seipsa, &c. non sequitur processus in infinitum; è contra dicis actionem, unionem, &c. uniri seipsis, ac proinde esse modos, Quia ex eo, quod non uniantur seipsis, ac proinde non sint modi, sequitur processus in infinitum: verum ego contendendo albedinem uniri seipsa, ac proinde esse modum, Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; ex quo contra te infero, quod, si albedo, sessio, &c. non uniantur seipsis, sequatur processus in infinitum: deinde contendo actionem, unionem, &c. non uniri seipsis, ac proinde non esse modos, Quia non sunt entia alliganda essentialiter determinatis Principiis, & subjectis sine necessitate; ex quo iterum contra te infero, quod, si actio, unio, &c. non uniantur seipsis, non sequatur processus in infinitum: hic conceptus est à priori, & contra nihil probas; tuus est à posteriori, qui priorem præsupponit. Itaque aliter

CXVI. Probo Resolutionem, quidquid non habet pro effectu suo formali specifico unire formaliter duo extrema inter se, est res, & non modus; sed omne ens distinctum ab unione & actione eductiva, est tale, ergo, &c. minor præcisè probabitur Disput. 6^a. & patet ab entium enumeratione; quia nullum est, dictis exceptis, quod pro suo effectu formali habeat unire formaliter duo extrema inter se; siquidem actio non eductiva facit formaliter creans, sessio sedens, albedo album, subsistentia subsistens, &c. Probatur major, quia de illis pariformiter loquendum; ac proinde, vel dicendum, omnia illa esse modos, quod de quantitate (secundum eos, qui admittunt eam à materia realiter distinguui) albedine & aliis accidentibus Eucharisticis (in nostri sententia) nullus admittere potest: vel dicendum, omnia illa esse res; quia cum omnia illa habeant effectum formalem specificum æque distinctum ab effectu formali unionis, nec appareat ulla ratio aliter Philosophandi de his, quam de illis, dicendum, omnia illa esse res, & non modos, ergo, &c.

CXVII. Confirmatur, probabile est subsistentiam esse basim, & subjectum materiæ ex præmissis; sed hoc dato, non potest esse modus, ergo, &c.

CXVIII. Objicies 1°, ex P. Oviedo post alios: Cuicumque enti danda est minor distinctio, quæ dari potest; neque aliqua danda est, ab eque positiva ratione, sive

qua sufficienter explicari possit; sed præsentia, subsistentia, &c. sufficienter explicantur cum distinctione modali, neque positivo aliquo argumento cogimur asserere posse à suis fundamentis separari, & illarum aliqua distinguui à proprio subjecto, ut rem à re; ergo dicendum non est ita distinguui, sed tantum ut modum à re, ergo, &c.

CXIX. Confirmabis ex eodem; imperfectio subsistentiæ, præsentia, &c. nonnullam præbet conjecturam, ad affirmandum modos esse, & non res, ergo, &c. His addit P. Oviedus, Ut communi sententiæ omnium fere Doctorum asserentium præsentiam & subsistentiam, modos esse, & non res, subscribam; rationi si prædictæ supersedeo, & affirmo præsentiam & subsistentiam modos esse, & non res, &c.

CXX. Respondeo 1°, reterquendo Argumentum; sicut enim dicitur, Cuicumque enti danda est minor distinctio, quæ dari potest, propter hoc axioma, Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, in quo id fundatur; dico ego è contra, Cuicumque enti danda est major distinctio, quæ dari potest, propter hoc axioma, Non sunt alliganda entia essentialiter determinatis Principiis, vel subjectis, sine necessitate, in quo id fundatur: ex utroque enim sequuntur æque magna absurda; ac imprimis, ex multiplicatione entium sine necessitate sequitur, actionem fieri per actionem distinctam; unionem uniri per unionem distinctam; albedinem esse albam ut quo, per aliam distinctam, & hanc per aliam, & sic in infinitum, quæ sunt absurda; nec minora sequuntur ex alligatione entium, &c. sine necessitate; quia sequitur omnes formas substantiales & Physicas accidentales uniri seipsis suis subjectis, ac proinde esse modos: Item ipsas & cætera entia fieri seipsis, ac proinde non esse indifferentia ut à Deo solo, vel Deo & creatura simul pendeant, &c. quæ sunt absurda.

CXXI. Respondeo 2°, in forma, admissa maiore, negando minorem; quia cum præsentia, subsistentia, &c. non minus habeant effectus formales específicos, ab effectu formali unionis distinctos, quam formæ substantiales, accidentales aliæ solidæ, &c. explicari debent ut hæc, nec aliter sufficienter explicantur; & hæc ratio est positivum argumentum, quo cogimur adstruere illas posse à suis fundamentis realiter separari, ac proinde esse res, & non modos, haud secus quam formæ materiales substantiales, aut accidentales quascumque.

Ad Confirmationem

CXXII. Respondeo negando assumptum; non enim video, quænam sit major imperfectio unionis (præsertim substantialis) subsistentiæ, &c. quam quantitatis, quatuor primarum qualitarum, &c. quas facit P. Oviedus res, & non modos.

CXXIII. Objicies 2°, ex P. Telles p. 3^a. in Metaph. Disp. 5^a. (ubi docet, impossibilem esse substantiam creatam connaturaliter subsistentem, per subsistentiam realiter Physicè à se distinctam;) dari non potest accidens, cuius inhaerentia ab eo realiter Physicè distinguatur, siquidem inhaerentia est actualis dependentia; ergo nec substantia, cuius subsistentia ab ea realiter Physicè distinguatur.

CXXIV. Respondeo, transeat antecedens; nego consequentiam; est enim disparitas, quod inhaerentia sit actio eductiva, quæ in omnium sententia est modus, & non res; subsistentia verò non est actio, sed actionis terminus, ab eaque realiter distinctus, non secus ac quantitas, albedo, &c.

D V B I V M I V.

An anima rationalis, materia prima, partes integrantes, & modi substantiales habeant subsistentiam.

R E S O L U T I O I.

Iuxta sententiam admittentem Subsistentiam positivam.

1^a Pars Problematis.

CXXV. **D**ico 1°. anima rationalis, & materia prima, tam in compositione, quam extra, habent Subsistentiam partialem sibi propriam: est Paludani in 3. Dist. 2. q. 1. Ferrar. 2. contra gentes cap. 68. Suarez Metaph. Disp. 34. Sect. 5. Ragusæ 3. p. q. 4. art. 1°. Rubi Phyl. Tract 1°. q. 4. Murcia 1°. Phyl. Disp. 6. q. 2^a. Hurt. Phyl. Disp. 2. Sect. 7. Oviedo Metaph. Cont. 6. p. 4. Comptoni, &c. contra Vasques infensissimum hostem subsistentiarum partialium, Albertinum, De Lugo, Arriagam, &c.

CXXVI. Probat 1° P. Oviedus; Verbum fuit unitum animæ, & materiæ humanitatis Christi, per partiales uniones, ut constat ex triduo mortis Christi; ergo materia & forma habent partiales subsistentias; quia non ex alio capite inferimus naturam esse capace[m] subsistentiæ, nisi quia Verbum fuit unitum naturæ, quod fuit unitum etiam animæ separatæ; de materia prima (inquit) à paritate animæ eadem conclusio sufficienter probatur. Verum

CXXVII. Respondeo concessio toto antecedente, negando consequentiam: si enim dicamus cum P. Oviedo subsistentiam esse terminum substantialem, & non basim, dico animam rationalem & materiam primam, tam posse naturaliter existere sine subsistentia partiali, quam sine invicem, licet non dicant repugnantiam ad hoc, ut illam habeant, sicut non dicunt repugnantiam naturalem ad hoc, ut naturaliter se mutuo informant; quod verò anima manserit unita Verbo in statu separationis, ex necessitate animæ non est factum, sed ex gratuita Dei voluntate.

CXXVIII. Nec rectè P. Poncius 3ª parte, Disp. 18ª dicit, nos ideo colligere humanitatem habere Personalitatem propriam, quia completur de facto per personalitatem Verbi; nam ex eo tantum colligimus illam esse realiter ab humanitate distinctam, & humanitatem posse illam habere; non verò actu habere: ex quo ulterius patet ad argumentum P. Telles, quod p. 3^a in Metaph. Disp. 56^a. sæpius repetit: nempe, *Quod potest assumi ad subsistentiam Verbi, debet habere propriam subsistentiam*; non enim debet illam habere, sed sufficit quod illam habere possit, ut constabit infra de accidente, quod dicemus à Verbo assumi posse: & patet à simili ex materia prima, quæ ut possit à forma informari, non debet aliam habere formam; sed sufficit, quod illam habere possit: hinc ad id quod paulò infra subdit, creationem esse rerum subsistentium, clarè etiam patet, videlicet, creationem esse rerum per se & seorsim à subiecto educationis naturaliter subsistentium.

CXXIX. Probat 2°, ulterius uterque; animæ subsistentia non repugnat cum unione ad mate-

riam; ergo anima potest terminari eadem subsistentiâ, dum est unita, & dum est separata, & contra.

CXXX. Respondeo concedendo totum, quia per hoc non convincitur habere subsistentiam partialem, sed talem, quæ non pugnet cum unione ad materiam, quod non negabunt nostri Adversarii. Quare aliter

CXXXI. Probatur conclusio, quia id omnino conformius est existentie ipsius naturæ, ergo, &c. Probatur consequentia, quia subsistentia sequitur naturæ existentiam; sed naturæ existentia, vel est incompleta (si natura partialis), vel completa (si totalis) ex duabus partialibus existentis, quæ se mutuo complent; ergo subsistentia, vel est incompleta (si existentia partialis), vel completa (si existentia totalis) ex duabus partialibus subsistentis, quæ se mutuo complent: minor patet ex dictis Disputatione 2^a. Dubio 4°. Probatur maior, quia sicut existentia complet naturam in esse, ita subsistentia complet naturam in existere, ergo, &c.

CXXXII. Confirmatur, alioqui materia prima v. g. vel subsisteret per subsistentiam ipsius formæ, vel per unam utriusque indivisibilem: non 1um, quia sicut forma est natura incompleta, ita & ipsius subsistentia est incompleta, alioqui ei proportionata non esset; unde totum numquam completè & totum subsisteret, sed incompletè dumtaxat & pars ejus, quod est absurdum: deinde, sicut existentia formæ petit compleri per existentiam materiæ, ita & subsistentia formæ per subsistentiam materiæ, quod alioqui non fieret: non etiam 2um, quia illa est completa & incomplebilis per subsistentiam formæ, contra exigentiam subsistentiæ materiæ, quæ petit compleri per subsistentiam formæ, sicut ipsius existentia per existentiam formæ, ut jam dictum est; & alioqui subsistentia non sequeretur naturæ existentiam, quæ in materia permanens est & incompleta, ut Disp. 2^a. Dub. 3. & 4°. probatum est; quidni & subsistentia? qualis, non esset, ut patet. Neque his obstat Aug. lib. de Eccles. Dogmatibus. cap. 16. ubi dicit *solum hominem habere animam sustentativam, animalium verò animas non esse sustentativas*; quia intelligi debet de sustentativitate per se & seorsim naturaliter à subiecto educationis, quæ soli animæ hominis convenit; unde patet ad D. Thomam, qui 1. p. q. 75. art. 3°. locum istum pro sua sententia citat.

CXXXIII. Objicies ex P. Vasques: non dantur in eodem composito substantiali plura supposita partialia; ergo nec plures subsistentiæ partiales: consequentia tenet à pari.

CXXXIV. Respondeo negando antecedens, quia sicut datur suppositum inadæquatè, & sicut corpus est homo inadæquatè, & anima rationalis est homo inadæquatè; ita dantur in eodem composito duo supposita partialia, sive inadæquatè; licet absolute duo supposita dici non debeant, quia ex usu communi absolute suppositum accipitur pro natura individua completa subsistente.

R E S O L U T I O II.

Iuxta eandem Sententiam.

2^a Pars Problematis.

CXXXV. **D**ico 2°, anima rationalis, & materia prima, tam in corpore, quam extra, (dum

(dum extra subsistit) non habent subsistentiam partialem sibi propriam; sed subsistunt subsistentia una totali & indivisibili: ita Molina 1. p. q. 29. art. 2. dist. 3. Fonseca 9. Metaph. cap. 8. q. 5. Sect. 1. Vasquez, & alii n. 125. citati.

CXXXVI. Probatur, quia subsistentia incompleta animæ & incompleta materiæ implicant contradictionem, ergo, &c. probatur antecedens, quia qualibet esset prima basis naturæ, & non esset, secundum unam sententiam ex Problematicè propugnatis Dub. 1°. esset ultimum complementum substantiale, & non esset secundum aliam sententiam; sed hæc implicant contradictionem, ergo, &c.

CXXXVII. Probatur minor pro prima contradictione; esset prima basis, ut supponitur: non esset, quia subsistentia formæ esset in subsistentia materiæ, vel saltem in materia, tamquam basi, ergo, &c.

CXXXVIII. Nec dicas de ratione subsistentiæ materiæ esse, esse primam basim materiæ, & de ratione subsistentiæ formæ esse, esse primam basim formæ; nam subsistentia materiæ & formæ (saltem materialis) non debent distingui plusquam connotato, & debet esse earum ratio intrinseca una & eadem, scilicet prima basis naturæ, ut constat à pari in suppositualitate, & personalitate, quæ, partem naturæ esse suppositum aut personam non denominant, ut patet.

CXXXIX. Probatur minor pro secunda contradictione; esset ultimum complementum substantiale, ut supponitur: & non esset, quia subsistentia formæ deberet compleri per subsistentiam materiæ, & è contra, ergo, &c.

CXL. Nec dicas de ratione subsistentiæ materiæ esse, esse ultimum complementum substantiale materiæ sive materiale; & de ratione subsistentiæ formæ esse, esse ultimum complementum substantiale formæ sive formale; nam, ut dixi, subsistentia materiæ & formæ, non debent distingui plusquam connotato, & debet esse earum ratio intrinseca una & eadem; unde non est ratio distinguendi ultimum complementum substantiale in materiale, & formale illius completivum, ut solutione argumentorum magis probabitur.

CXLI. Obijcies tamen 1°, utraque partialis subsistentia non debet dici prima basis divisim, sed conjunctim respectu totius, quasi simul sumptæ aham basim non præsupponant; item utrumque ultimum complementum, &c. non debet dici ultimum, &c. divisim, sed conjunctim, quasi simul sumpta aliud ultimum complementum non præsupponant; ergo solutio ista, ac per consequens Resolutio nulla.

CXLII. Respondeo negando assumptum; quia, cum partialis subsistentia dicat essentialem ordinem ad compartem, à qua perfici, & quam perficere debet; & ad totum, non nisi hac mediante, ordinem dicat, debet esse prima basis partialis respectu compartis, & per ordinem ad compartem, ad quam essentialem ordinem dicit: idem dic proportionaliter de ultimo complemento.

CXLIII. Obijcies 2°, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sed hic multiplicantur entia sine necessitate, ergo, &c. Probatur minor, quia in qualibet generatione, destruitur subsistentia totius pereuntis, & produci debet nova succedentis, ergo, &c.

CXLIV. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in unionem indivisibilem totius, quia in qualibet generatione destruitur unio indivisibilis pereuntis totius, & produci debet nova succedentis, ut patet; si autem hæc nova ex parte utriusque produci possit, quidni & nova subsistentia ex parte utriusque?

CXLV. Respondeo 2°, negando minorem; nam eadem necessitate, quæ hic multiplicantur totales, in alia sententia multiplicantur partiales; quam multiplicationem, si ut superfluum & sine necessitate non recenseas, neque recenseo aliam esse talem, quia eadem est utriusque multiplicationis ratio; & partialem hic non agnoscimus; igitur debet totalis multiplicari.

CXLVI. Obijcies 3°, hæc Resolutio est contradictoria præcedentis, ergo alterutra est falsa.

CXLVII. Respondeo utramque dici successive quoad nos falsam, dum successive oppositam defendimus: itaque sistendo in hac Resolutione, ad fundamenta primæ sententiæ Respondebis negando esse conformius existentiæ ipsius naturæ, subsistere per subsistentias partiales, sed debere per totalem, quia illæ contradictionem implicant.

CXLVIII. Stando verò in prima sententia, ad fundamenta hujus: Respondebis negando subsistentias partiales implicare contradictionem aliquam, & dices subsistentias materiæ & formæ esse diversæ speciei, non secus ac sunt earum existentiæ, quæ ab ipsis specificantur; ac proinde subsistentiam materiæ debere dici primam basim solius materiæ, & subsistentiam formæ primam basim solius formæ; & idem est de ultimo complemento, videlicet subsistentiam materiæ esse ultimum complementum materiæ, ac proinde materiale; subsistentiam autem formæ esse ultimum complementum formæ, ac proinde formale, quæ se mutuo perficere debent & complere, non secus ac materia formam, & è contra; dicuntur igitur basis & ultimum complementum non per ordinem ad invicem, sed per ordinem ad totum, modo supra dicto; nec aliud necessarium est (quidquid antea dictum sit) quia etiam probabiliter dici possunt esse prima basis & ultimum complementum per ordinem ad totum, & non respectu invicem. Ex his

CXLIX. Patet contra Vasques non esse de ratione subsistentiæ facere rem, quam afficit, omni modo incommunicabilem; sed totum dumtaxat, quod constituit, ut patet ex subsistentia totali indivisibili in sententia ipsiusmet Vasques, quæ non minus immediatè singulas partes afficit, quam subsistentiæ partiales; illas tamen non reddit sibi invicem incommunicabiles, sed totum dumtaxat, quod constituit, alteri supposito positivo.

RESOLUTIO III.

Juxta sententiam admittentem Subsistentiam negativam.

CL. Dico 3°, juxta sententiam hanc non datur subsistentiæ partiales materiæ & formæ: est contra Poncium & alios loco citato.

CLI. Probatur, quia, ut supra insinuavimus, non apparet quis possit esse effectus formalis subsistentiæ partialis negativæ, ergo, &c.

CLII. Probatur antecedens, quia ille deberet esse incommunicatio, & incommunicabilitas naturalis

alteri tamquam supposito partiali vel totali; sed neutra potest esse, ergo, &c. probatur hæc minor, quia una pars in toto est communicata & communicabilis alteri partiali supposito, & utraque totali, ergo, &c.

CLIII. Dices effectum formalem subsistentiæ partialis negativæ, esse incommunicationem & incommunicabilitatem naturalem alteri, tamquam supposito totali realiter distincto, ergo, &c.

CLIV. Respondeo negando antecedens; nam, cum duæ formæ totales substantiales possint simul naturaliter esse in eadem materia, & eadem anima rationalis in diversis materiis conjunctis, effectus subsistentiæ partialis negativæ non est (ut patet) in illis casibus incommunicatio, & incommunicabilitas naturalis alteri supposito totali realiter distincto: deinde si effectus ipsius formalis non sit incommunicatio, & incommunicabilitas naturalis ad compartem, cur erit ad alterum suppositum realiter distinctum, in quo est pars similis naturæ cum comparte? hinc male P. Telles parte 3^a in Metaphysicam Disputatione 55^a Sectione 3^a dicit, incompletam subsistentiam tollere communicationem alteri supposito, quantumvis subsistentia partialis sit positiva.

RESOLUTIO IV.

CLV. **D**ico 4°, in utraque sententia allata partes integrantes totius habent subsistentias partiales integrantes. Ita communiter

CLVI. Probatur, quia subsistentia esset alioqui indivisibilis integraliter, & eadem in pluribus locis, ut crine capitis & ungue pedis, etiam diffusibilis, sicut sunt partes integrantes ejusdem Oceani: item deberet tota perire ad ablationem, vel adjectionem minimæ partis pilæ aut unguis, guttulæ aquæ, &c. quæ sunt absurda, ergo, &c.

RESOLUTIO V.

CLVII. **D**ico 5°, contra Cardin. De Lugo Disp. 12. de Incar. PP. Arriagam, Oviedum, Comptonum, Telles & cæteros: unio inter materiam & formam, & similes modi substantiales (ut ajunt,) non subsistunt per subsistentiam partialem sibi propriam. Ita P. Hurtadus Phyl. Disp. 2^a. Sect. 7^a. n. 117. licet supra n. 82. contrarium insinuat.

CLVIII. Probatur, quia non est potior ratio, cur unio & similes modi substantiales subsistant per subsistentiam partialem sibi propriam, quam quantitas, vel cætera accidentia (si non detur quantitas realiter distincta à materia;) sed hæc in omnium sententia non subsistunt, &c. ergo, &c. Probatur assumptum, quia non sunt magis substantia, quam illa, nec aliter sunt modi substantiales, quam quia immediatè afficiunt substantiam, quod etiam illis convenit; ut tamen habeas aliqualem distinctionem inter accidentia, & unionem substantialem, ac generationem substantialem (quia communiter ab omnibus vocantur substantiales, & non cætera accidentia,) dic unionem substantialem esse compositum substantiale ut quo in facto esse; generationem verò substantialem esse fieri substantiæ, non item alia accidentia: cave tamen dixeris esse intrinsecè substantiales, magis quam cætera accidentia, nisi rationem disparitatis attuleris, ergo, &c.

CLIX. Confirmatur: Verbum, quod semel assumpsit, nunquam dimisit, ut habet commune pronuntiatum omnium Patrum, ergo non assumpsit unionem inter corpus & animam, quia illam dimisit in triduo mortis; quod autem dicit P. Compton. Disp. 8. Metaph. Sect. 10ª Verbum assumpsisse humanitatem, & tamen eam dimisisse, non est uno & eodem sensu verum, sed diverso, sic nempe ut assumpsit humanitatem ut quod, non vero ut quo est humanitas, & dimiserit humanitatem ut quo, sive unionem; non verò ut quod, sive corpus & animam.

CLX. Objicies: secundum commune pronuntiatum Patrum Verbum assumpsit humanitatem, ergo & unionem inter corpus & animam, ex qua essentialiter constat humanitas, & sine qua non habetur.

CLXI. Respondeo distinguendo antecedens, Verbum assumpsit humanitatem materialiter, id est, illam entitatem, quæ erat realiter humanitas, puta assumendo corpus & animam, unita quidem inter se, non tamen unionem, concedo antecedens: humanitatem formaliter, & ut constitutam essentialiter per unionem, nego antecedens; quia ut sic præter rationem in contrarium in Resolutione allatam, dimisisset, quod assumpsisset ut quod & quidem tale finè quo non esset homo, quod est ipse homo ut quo, quod non dicunt Patres.

CLXII. Instabis ex Patribus Dubio 2° Resolutione primâ citatis: Verbum assumpsit integrum Adamum; totum quod in homine plantavit; humanitatem cum omni entitate positiva illi debita; ergo & unionem.

CLXIII. Respondeo negando consequentiam; certum enim est, quod Patres loquantur de entitate naturaliter subsistente & assumptibili, unio verò naturaliter non subsistit, nec assumptibilis est, magis, quam quantitas & cætera accidentia, ut dictum est: unde contra P. Oviedum non est dicenda humanitas subsistere secundum se totam, sed secundum totum, quod in ea subsistere potest naturaliter; nec revelatum est Verbum assumpsisse humanitatem secundum se totam, (ut videtur docere) sed humanitatem finè addito id est humanitatem secundum quod est, & non secundum quo est, alioqui præter rationes præmissas ad illam deberet dari assumptionis unio, & hujus iterum nova subsistentia; vel si dicatur, cum P. Comptono, quod subsistat ut quo tantum suo subsistentiâ termino, dico, quod unio non debeat assumi ut quod per se, sed per accedens tantum assumptione terminari.

D V B I V M V.

An natura possit naturaliter existere sine omni subsistentia.

CLXIV. **N**aturam posse supernaturaliter existere finè omni subsistentia positiva affirmant Cajet. 3. p. q. 4. art. 2°. Medina ibidem. Valentia 3. p. Disputat. 1^a. q. 4. p. 2°. Albertinus tom. 2°. Disp. 3^a. de Substantia q. 3. Lorca. 3. p. q. 4. Disp. 29. Card. Lugo de Incar. Disp. 12. Sect. 7. Hurtad. Arriaga, Ovied. Comptonus, &c. negant Suarez Metaph. Disp. 34. Sect. 6. Valquez tom. 1°. in 3^{am} partem ad q. 4^{am}, Disp. 31. cap. 7°. Fonseca 5. Metaph. cap. 8. q. 6. Sect. 5. Conimb. 1°. Phyl. cap. 9. q. 6. art. 4°. Cabreira 3. p. ad q. 4. art. 2°. Disput. 6. sed horum fundamenta (salva tantorum virorum pace) mihi valde

valde levia sunt, data distinctione reali subsistentiæ positivæ ab existentia. Quare sit

RESOLUTIO I.

CLXV. **D**ico 1°, natura, tam completa, quam incompleta, non solum supernaturaliter, verum etiam omnino naturaliter potest existere sine omni subsistentia termino, &c. Sed ante probationem

CLXVI. Suppono 1°, Resolutionem procedere in sententia, quæ dicit illam subsistentiam esse positivam, & terminum ultimum substantialem; nam in sententia, quæ dicit illam esse negativam, ex præmissis clarum est, naturam completam non posse naturaliter existere sine omni subsistentia; & posse incompletam, hanc ipsam, quod potest naturaliter existere sine omni forma substantiali, aut materia subjecto; quia non datur incompleta subsistentia negativa; itaque Resolutio procedit de positiva, eaque termino ultimo, &c.

CLXVII. Suppono 2°, ex fide quidem clarissime colligi subsistentiam creatam esse realiter distinctam à natura, & naturam esse per illam in esse suppositi complebilem: minimè verò an à creatura, & quando producat; an aliquas operationes, & quas, habeat; an sit in subiecto pendens ab aliquibus dispositionibus, nec ne; an proprietates illius, an aliquid contingens: unde pro his omnibus, liberrimè ignorantiam fateri possumus, sicut illam liberrimè faterentur omnes de ejus reali distinctione à natura, nisi hæc ex fide colligeretur. His suppositis

CLXVIII. Probatur prima Pars Resolutionis de natura completa: natura completa non magis pendet, ut existat, à subsistentia termino, &c. quam materia à forma substantiali, aut anima rationalis à materia; sed materia potest naturaliter existere sine omni forma substantiali, & anima rationalis sine omni materia; ergo & natura completa sine omni subsistentia positiva termino, &c. ergo, &c.

CLXIX. Probatur secunda Pars de natura incompleta: quia, vel non datur subsistentia incompleta, ut supra probatum est; vel si datur, non minus potest materia naturaliter existere sine illa, quam sine forma substantiali, idem dic de anima rationali, sine materia 1^a, ut solutione argumentorum patebit, ergo, &c.

CLXX. Confirmatur: ferè eodem modo se habet subsistentia partialis ad materiam, & totalis ad naturam completam, sicut reliquæ partes ad ultimam partem divisibilem integram materiam; sed potest materia naturaliter existere sine hac, ut clarum est; ergo & tum ipsa, tum natura completa, sine omni subsistentia termino. Ex his autè liquet ad duo præcipua Adversariorum argumenta. 1um subsistentia est terminus rei intrinsecus, qui à Deo impediri non potest; si per rem intelligant suppositum, verum est; sed licet à Deo impediri non possit, sic ut eam impediri adhuc sit suppositum; potest tamen sic non esse, ut eam non existente adhuc sit natura, cui non est aliter intrinsecus, quam calor aquæ, forma materiæ, &c. si per rem intelligant naturam, jam satisfactum est. 2um, quia si daretur natura sine subsistentia, natura esset terminata, & non esset; Respondetur fore terminatam in esse naturæ, & non in esse suppositi, uti posse naturaliter terminatam non esse contendimus. Tamen aliter

CLXXI. Objicies 1° Divum Thomam in 3um distinctione 5^a questione 3^a articulo 3°: separatio sci-

licet à Verbo) dat utrique partium totalitatem, & in continuis dat etiam utrique esse in actu, unde hoc ipso, quod hominem deponeret, subsisteret homo ille per se in natura rationali, & ex hoc ipso acciperet rationem personæ: addit Suares Metaphysicæ Disputatione 34^a, Sectione 7^a: Sunt autem notanda verba Divi Thomæ (scilicet allata) ex quibus ratio non infirma pro hac parte (scilicet nobis contrariâ) colligitur, ergo, &c.

CLXXII. Respondeo 1°, Sanctum Thomam non loqui in sententia de subsistentia positiva: sed in alia de duabus negationibus, ut colligitur apertè ex his Verbis, Unde hoc ipso quod hominem deponeret, id est, à personalitate Verbi separaretur, subsisteret homo ille, quasi diceret subsistentiam humanam creatam, nihil aliud esse, quam negationem unionis ad personalitatem positivam Verbi (quod supra diximus,) ac proinde factâ separatione, hoc ipso subsistere. 2°, quod fortè probabilius, R^o. S. Thomam supponere subsistentiam esse basim, pro quo vide n. 21. & Resolut. 2^a infra.

CLXXIII. Objicies 2° Axioma ex Aristotele, Damasceno, Ioanne Theologo in Florentino, communiter receptum, Actiones sunt suppositorum; sed illud juxta hanc sententiam foret falsum, ergo, &c.

CLXXIV. Respondeo admisso illo Axiomate, quod negat Vasquez esse Aristotelis & Damasceni, illius esse sensum, quem supra dedimus; Actiones sunt suppositorum, ubi agentia sunt supposita; quia suppositum est denominatū quod & materiale: vel hunc juxta Aristotelem, quem pro te citas, Actiones sunt individuum; quia cum Aristoteles, & multi antiqui Philosophi de subsistentia nihil somniarint, per supposita nihil aliud intellexerunt, quam individua, quorum, & non universalium, actiones sunt.

CLXXV. Instabis ex D. Caramuele Metaphysicæ libro 3° Sectione 1^a: si subsistentia sit solum conditio ad operandum requisita, & a fortiori si possit natura naturaliter sine illa existere, omnes hæc propositiones, Verbum est incarnatum, Divina persona est nata, passa, sepulta, &c. quæ fide tenendæ sunt circa personam Christi, non magis erunt veræ, quam hæc, Approximatio calefacit, quæ ab omnibus semper negatur, ergo, &c.

CLXXVI. Resp. negando assumptum pro utraque parte; nam illæ propositiones non ideo sunt veræ, vel quia personalitas non potest separari naturaliter à natura, remanente naturâ (quod hic contendimus;) vel ideo quia subsistentia est conditio aut Principium quo operis: sed quia est Principium quod, & radicale omnis actionis & passionis suppositi; unde hujus propositionis Verbum est incarnatum est hic sensus, Filiatio terminans naturam Divinam est res terminans unionem ad carnem; hujus verò, Divina persona est nata, hic, Filiatio terminans naturam Divinam est terminans nativitatem; item hujus, Divina persona est passa, hic, Filiatio terminans naturam Divinam est terminans passionem, puta mediante naturâ humanâ, quam personaliter terminat; istæ enim propositiones non propter aliam rationem sunt veræ, quam quia prædicatum earum, personæ Verbi convenit ratione alicujus formalitatis in Christo existentis; quia actiones & passionem alicujus formalitatis suppositi, communicantur supposito, sive Principio radicali, cujus alia ratio reddi non potest, quam acceptio communis.

CLXXVII. Nec si ab Eximio D. Caramuele dicente hujus propositionis, Deus fuit passus, esse hunc sensum, Persona habens divinitatem fuit persona habens dolores,

dolores, passionem, &c. Quæſiero, an persona ſecundum ſe totam fuerit habens dolores, &c. an ſecundum formalitatem aliquam illius tantum, videlicet naturam humanam? D. Carambél aut quivis alius Theologus, Reſpondere poteſt aliter habuiſſe, quam ſecundum hanc formalitatem, cuius actiones & paſſiones tribuantur ſuppoſito; unde incautè valde P. Arriagam & Suarem propter illam doctrinam irridet, & cum dicit hanc doctrinam multum diſplicere, multum diſplicet.

CLXXXVIII. Viſgebis ex P. Ponce 3^a parte Philoſophiæ Diſputatione 18^a numero 92°: hinc ſequeretur naturam ſingularem poſſe abſque ulla ſubſiſtentia habere omnes ſuas operationes; ſed hoc eſt inconveniens, ergo, &c.

CLXXXIX. Probatur minor argumenti; quia hoc dato ad nihil prorsus deſervire poſſet ſubſiſtentia naturæ; & conſequenter non eſſet dicendum, quod eſſet complementum iſtius naturæ, aut perfectio ejus, ergo, &c.

CLXXX. Reſpondeo negando minorem, quia natura in primis contra De Lugo, de incarnatione Diſputatione 8^a Sectione 1^a, & alios, à ſubſiſtentia non pendet, tamquam à Principio quo in operari, ut conſtat, tum ex anima ſeparata, tum ex accidentibus Eucharisticis; illa enim natura exiſtens ſine omni ſubſiſtentia adhuc haberet omnes potentias ſuas operativas, & ſine fundamento dicendum non eſt illas in operari pendere à ſubſiſtentia, & non operationes nili miraculoſe, ſi ab ea ſeparantur: deinde ſequeretur omnes operationes Chriſti eſſe totius Sanctiſſimæ Trinitatis, quia operationes ad extra tamquam à Principio quo, ſunt totius Sanctiſſimæ Trinitatis, quod tamen nullus dixerit, magis, quam quod tota Sanctiſſima Trinitas ſit incarnata, nata, paſſa, &c. Neq; etiam ab ea pendet tamquam à conditione ſine qua non, contra Suarem, Arriagam, Telles, &c. quia non apparet, quo ſenſu ſit potius conditio neceſſaria ad operationes naturæ, quam ad exiſtentiam naturæ, ad quam non eſt conditio neceſſaria, ut patet ex Reſolutione. Ad probationem verò minoris

CLXXXI. Reſpondeo ſubſiſtentiam adhuc naturæ deſervituram ad finem à Deo cognitum, & nobis naturaliter incognitum, non ſecus ac ipſa nobis naturaliter incognita eſt; non enim omnes formalitates entis ſerviunt ad operationem, ſed aliquæ purè ad ornatum, aliæ ad alios fines, quos penetrare non poſſumus. Ex his

CLXXXII. Colliges non ideo opera Chriſti fuiſſe infiniti valoris, quia fuerunt à perſonalitate Verbi infinitæ dignitatis, tamquam à Principio Phyſico quo, vel tamquam à conditione ſine qua non potuiſſet humanitas Chriſti Phyſicè operari; ſed quia juxta communem acceptionem, ac proinde moraliter, actiones & paſſiones alicujus formalitatis ſuppoſiti, ſunt ſuppoſiti tamquam Principii quod & radicalis; valor autem moralis, & meritum operum, ſumitur à dignitate ſuppoſiti operantis.

RESOLUTIO II.

CLXXXIII. Dico 2°, natura ſive completa, ſive incompleta, non poteſt naturaliter exiſtere ſine omni ſubſiſtentia baſi, ſive fundamento ſuo, &c. excepta fortè animâ rationali.

CLXXXIV. Probatur, quia natura ſive completa, ſive incompleta ab ea pendet à priori, tamquam à cauſa materiali, non ſecus ac formæ materiales à

materia; ſed hæc ex dictis Diſputatione 3^a, non poſſunt naturaliter exiſtere ſine materia, ergo nec natura, &c. ſine omni ſubſiſtentia baſi, &c. poſſe vero ſupernaturaliter conſtat à pari.

CLXXXV. Dixi, excepta fortè animâ rationali, quia ſic ut illa ex dictis poteſt naturaliter exiſtere ſine materia, ita & ſine ſubſiſtentia, ſi dicas illam ex ſubſiſtentia non educi, ſed creari, de quo Dubio 1° Reſolutione 4^a, aliquid diximus.

D V B I U M V I.

An natura creata poſſit Supernaturaliter terminari duplici Subſiſtentia.

CLXXXVI. Dico 1°, natura creata; nam Divinam tribus ſubſiſtentis Divinis terminari, fide Divinâ credendum eſt. Pro hac igitur Reſolutione

CLXXXVII. Suppono 1°, ſubſiſtentiam incretam Verbi terminari naturam humanam ſimul & propriam, ac proinde naturam poſſe alienâ ſubſiſtentia terminari, quod fide Divinâ conſtat.

CLXXXVIII. Suppono 2°, naturam non poſſe naturaliter terminari duabus ſubſiſtentis, ſive propriis, ſive alienis; quia, ut patet, alterutra eſſet ſuperflua & otioſa. His ſuppoſitis, ſit

RESOLUTIO I.

CLXXXIX. Dico 1°, in ſententia admittente ſubſiſtentiam creatam eſſe entitatem poſitivam, poteſt natura creata ſupernaturaliter terminari duplici ſubſiſtentia, ſive utraque ſit aliena, ſive utraque propria; ſive una propria, & altera aliena; ſive utraque ſit modus, ſive utraque res: hæc ultima Pars à paucis examinatur, præterquam P. Oviedo, qui contrarium ſentit. Quod verò poſſit terminari divinitus propria & aliena, ex Antiquioribus tenent Origenes, Tertullianus & alii apud Valentiam 3. p. Diſp. 1^a. q. 3. p. 6. Item Okamus in 3. Diſt. 1^a. q. 1. Gabriël ibidem Diſt. 2^a. art. 3. Major eadem Diſt. q. 5. noſter Bacho etiâ in 3um. Diſt. 5. art. 2°. his verbis, *Licet natura humana ſit ſufficientiſſimè intenſivè perſonata in Verbo, non tamen ita ſufficientiſſimè extenſivè eſt perſonata, quin de potentia abſoluta Dei poſſit aliâ perſonalitate perſonari, quam illâ, quam habet; ita quod amba illæ perſonalitates ſimul perſonent illam naturam.* E recentioribus verò Albertinus tom. 2. q. 7. Hurtadus Diſp. 11. Metaph. Arriaga, Oviedus & alii. Contra Antiquiores alios Scotum in 3. Diſt. 1^a. q. 2^a. Cajet. 3. p. q. 3. art. 6. Henricum, quodlibet. 6. q. 7. Valquez 3. p. Diſp. 29. cap. 2°. Suarez etiam 3. p. q. 4. Diſp. 14. Sect. 1^a. ubi aſſerit ſe noſtram ſententiam non legiſſe apud ullum authorem. Item contra Recentiores alios Conimb. Sylvium, Sotum, Hurtadum de Incar. Card. Lugo etiam de Incar. &c.

CLXXX. Probatur, quia nulla eſt repugnantia ex parte naturæ aut ſubſiſtentia, ſive modus ſit, ſive res, ergo, &c.

Probatur antecedens pro prima parte, quia natura non minus eſt ſupernaturaliter capax duarum ſubſiſtentiarum dictarum, quam qualitatum contrariorum, frigoris ſcilicet, & caloris intenſarum, albedinis & nigredinis intenſarum, &c. vel quam terminare duas actiones totales, locari duabus præſentis totalibus, circumſcriptivâ ſcilicet & non circumſcriptivâ, ut Corpori Chriſti contingit; item quam rectitudinem & curvitatē, motum & quietem;

tem, &c. in diversis locis habere: sed horum (ut infra probabitur) est supernaturaliter capax, ergo, &c.

CLXXXI. Probatur antecedens pro 2^a parte, quia subsistentia, sive utraque sit aliena; sive utraque sit propria; sive una sit aliena, una propria; non magis pugnant, quam contraria, & sola obest alterutrius, attentâ potentia naturali, superfluitas, quæ à Deo vinci potest, non minus, quam duæ albedines in eodem subiecto collocari à Deo; imò illa superfluitas secundum potentiam obedientialem nulla est, & ad Resolutionis huius practicum exercitium, potius est necessitas, quam superfluitas, ut consideranti patebit, ergo, &c.

CLXXXII. Nec dicas hinc sequi naturam creatam fore infinitam; nam in primis (inquies) si possit simul duabus terminari, poterit tribus, quatuor & infinitis, ad quod requiritur virtus infinita.

CLXXXIII. Respondeo enim distinguendo sequelam: sequeretur naturam fore infinitam intrinsicè, & secundum potentiam naturalem, nego sequelam; extrinsecè, & secundum quod potentia obedientialis dicit in obliquo, quod est omnipotentia Dei elevans ad aliquid supra naturam, concedo sequelam; sed hoc est omnipotentiam Dei esse infinitam, non verò naturam secundum se: quod autem essent duæ propriae & emanantes ab intrinsecò, non facit illas convenientes naturæ secundum potentiam naturalem ejus & intrinsicè; quia altera non emanaret nisi supernaturaliter & secundum potentiam obedientialem; ac proinde non esset natura propria, nisi negativè, hoc sensu, quod non esset alteri connaturalis & positivè propria.

CLXXXIV. Confirmatur 1°, potest eadem materia simul informari duabus formis totalibus; eadè anima rationalis diversis unionibus totalibus totalitate animæ ad diversas corporis partes terminari; eadem forma materialis produci per educationem & creationem; eadem spiritualis per creationem & educationem; idem accidens esse in alio & per se; eadem forma substantialis esse per se & in alio; ergo & eadem natura terminari duabus subsistentiis, &c. consequentia probatur; quia non est major repugnantia in his, quam in illis, imò fortè minor; quia ad summum sequitur unam fore naturaliter superfluum, ergo, &c. antecedens constat partim ex supra positis, partim ex infra ponendis Resolutionibus, ergo, &c.

CLXXXV. Confirmatur 2°, potest natura Divina terminari tribus subsistentiis, ergo & creata. Probatur consequentia, quia terminari tribus subsistentiis non probatur esse à creatura imparticipabile aut esse effectus infinitus, ergo est finitus, qui creaturæ convenire potest; si verò à Sancto Thoma Tractatu de Incarnatione dicatur esse proprium Divinae personæ, propter ejus infinitatem, assumere naturam alienam; non obstat, quia communiter Deo & ejus infinitati etiam naturalia tribuuntur, quæ non cognoscuntur jam naturaliter facta, uti creatio, quam tamen fieri posse à creatura supernaturaliter, passim admittitur, ergo, &c.

CLXXXVI. Objicies 1°, effectus formalis subsistentiæ est constituere naturam non communicatam aut communicabilem alteri supposito, ergo nequit eadem natura, &c.

CLXXXVII. Respondeo distinguendo antecedens, effectus formalis secundarius subsistentiæ est constituere naturam non communicatam, aut communicabilem alteri supposito, concedo antecedens:

primarius, nego antecedens; nam primarius effectus entis positivi non est negativus, sed negativus contradictoriè oppositus: secundarius verò, qui formæ exigentiam naturalem sequitur, supernaturaliter impediri potest, ut constat in contrariis: hinc patet contra nonnullos alterutrius subsistentiæ effectum formalem (saltem primarium) non esse negativum, sed positivum, & ut summum contrarium; ac proinde non repugnare contradictoriè eandem naturam simul duabus subsistentiis terminari, sed ut summum contrariè: quod Deus absolute vincere potest: neque naturam ita terminari, est naturam esse in se per propriam subsistentiam, & non esse in se negativè, sed esse in se positivè ratione propriæ subsistentiæ, & positivè non esse in se, ratione alienæ subsistentiæ; vel potius est esse in se per unam subsistentiam propriam, & esse iterum in se per unam alienam, quæ ut summum sunt contraria.

CLXXXVIII. Objicies 2°, Patres & Concilia colligunt humanitatem Christi non habuisse propriam subsistentiam, quia habebat alienam Verbi; sed hæc collectio foret nulla, si posset simul terminari duabus, ergo, &c.

CLXXXIX. Respondeo distinguendo minorem; sed hæc collectio foret nulla, si humanitas Christi posset simul naturaliter terminari duabus, concedo minorem: si supernaturaliter tantum, nego minorem; non enim sunt adstruenda miracula sine necessitate, quod ne fiat, colligunt Sancti Patres humanitatem Christi non habuisse propriam, quia habebat alienam Verbi, ad cuius exigentiam destruitur subsistentia propria, ac proinde naturaliter ex parte subsistentiæ Divinae: ex quo liquet contra Emin. Card. Lugo Disputatione 12^a de Incarnatione, Sectione 6^a, falsum esse, fore tantum, & forsan majus, miraculum, auferri à natura completa propriam subsistentiam, præsentem alienam Verbi, quam illam hanc præsentem conservari; nam si conservetur, fit contra exigentiam naturæ & subsistentiæ utriusque; contra exigentiam naturæ quidem, quia non exigit duas subsistentias; contra exigentiam verò utriusque, quia exigunt sui ab eodem subiecto mutuam absentiam: si verò non conservetur, fit quidem contra exigentiam naturæ, quia ad illam naturaliter inclinatur, & non ad Divinam (ut rectè notavit Lichetus antiquus Scoti interpres, libro 3° sententiarum distinctione 1ª quæstione 1^a, quidquid dixerit P. Ovidius Metaphysicæ controversiæ 6^a, non esse debitam præsentem alienam) non tamen contra exigentiam utriusque, sed secundum exigentiam Divinae, ut patet.

CCC. Probatur antecedens pro 3^a parte contra P. Ovidium loco citato dicentem communem sententiam ferre, subsistentiam modum non posse afficere extraneum subiectum: entitas, quæ respectu proprii subiecti est modus, respectu alieni esse potest res, sive alieno uniri potest per unionem distinctam; ergo etiam si subsistentia esset modus, posset supernaturaliter proprium & alienum subiectum afficere ac terminare: consequentia patet: Probatur antecedens, quia nihil Divinae virtuti negandum, in quo non est repugnantia, quæ ibi non est, ergo, &c.

CCI. Objicies tamen 1° rationem, quam expendunt Hurtadus & Card. De Lugo, minus vulgarem, inquit Ovidius ex Suare: modus est actuale exercitium, & communicatio sui effectus formalis per seipsum, & non per aliam entitatem superad-

dijtiam

ditam, &c. ergo subsistentia modus non potest constituere naturam subsistentem per modum alium superadditum.

CCII. Confirmatur ex P. Oviedo: actio, quia per seipsam respicit hoc Principium efficiens, non potest, mediante modo superaddito, aliud Principium respicere, ergo idem est de subsistentia modo.

CCIII. Resp. distinguendo assumptum; modus respectu proprii modificati, & ut modus, est actuale exercitium, est communicatio, &c. concedo assumptum: respectu alieni, & ut res, nego assumptum; similiter distingue consequens.

Ad Confirmationem

CCIV. Resp. negando antecedens; eodem enim modo Philosophandum de actione, unionem, &c. ac de subsistentia & aliis; si enim actio creativa, v. g. uniretur per unionem superadditam (ut docebimus infra) alieno subjecto sub ratione actionis, sive ut actio, & non tantum ut passio, recte quidem illud subjectum diceretur ab actione respici medio modo superaddito, & recte denominaretur creare *ut quod*, quia ab inesse ad denominari bene sequitur; non tamen *ut quo*, quia denominatum *quo* actionis, est id, à quo actio egreditur; à subjecto verò illo alieno, cui mediante unionis modo superaddito uniretur, non egrederetur.

CCV. Obijcies 2°, unio istius modi ad naturam extraneam terminata, erit naturalis, vel supernaturalis; neutrum dici potest, ergo, &c. Probatur minor; non imprimis naturalis, quia erit supra exigentiam istius naturæ extraneæ, & naturalem existendi modum subsistentiæ in duabus naturis; neque etiam supernaturalis, quia afficiet duo extrema secundum eandem entitatem naturalia, ergo, &c.

CCVI. Resp. fore naturalem in substantia propter rationem allatam; supernaturalem tamen quoad modum, quia duo extrema afficiet secundum modum existendi supernaturalia; nam naturæ supernaturale est subsistere subsistentiæ alienæ, & subsistentiæ supernaturale est, dare naturæ extraneæ subsistere.

RESOLUTIO II.

CCVII. Dico 2°, in sententia admittente subsistentiam creatam esse duas negationes, non potest natura creata supernaturaliter terminari duplici subsistentiâ, quarum altera sit creata, sive non Divina. Hanc Resolutionem dicit P. Poncius Metaph. Disp. 18. esse clarissimam, sic ut Scotus putavit illam non relinquere locum Contradictionis.

CCVIII. Probatur, quia natura non potest affici de novo negationibus, nisi per unionem realem eorum ad se, aut definitionem contradictoriam; sed ad hoc, ut natura creata supernaturaliter terminaretur duplici subsistentiâ, alterutro modo deberet affici, quod non potest, ergo, &c. Probatur minor pro prima parte; quia, præterquam quod non magis intelligi possit unionem positivam terminari ad negationem, quam ens recipi in nihilo, & nihil recipere ens; hoc ipso, quod esset talis unio, non esset negatio communicationis, sed ipsa communicatio alteri, quam proprio supposito, ergo, &c. minor pro secunda parte, quod non potest, patet; quia natura creata non habet in se contradictorium, sive subsistentiam positivam, ad cuius definitionem affici possit novâ negatione, ergo, &c.

DUBIUM VII.

An dua natura, humane v. g. terminata subsistentiâ unâ; vel è contrâ una natura duabus subsistentiis, essent duo homines, an unus dumtaxat.

ANte Resolutionem

CCIX. Hic suppono ea, quæ Disp. 4^a Præparamenti Logici Dubio 2° suppositi & resoluti. His itaque suppositis, sit

RESOLUTIO.

CCX. Dico contra Marsilium, Gabrielem, Suarezem, Molinam, Conimbricenses, &c. in primo casu dubii forent duo homines, & una persona; in secundo, duæ personæ, & unus homo, si ille intelligatur de subsistentia Divina; si verò de creata, in primo casu erunt duo homines, & duæ personæ; in 2° unus homo, & una persona.

CCXI. Probatur, quia ex dictis in Logica loco citato, concreta sive substantialia, sive accidentalia, sive adjunctis nominibus numeralibus, sive non, multiplicantur per solam multiplicationem rectorum, & licet obliqua, sive formæ tantum, infinites multiplicentur, non multiplicantur: quorum ratio est, quia propositiones verificantur ratione solius identitatis inter prædicati & subjecti propositionis recta; atqui homo, utpote concretum expressum per nomen naturæ, dicit in recto naturam, uti & creata persona; persona verò Divina subsistentiam; ergo, &c.

CCXII. Nec dicas cum Caramuel Mataphysica libro 2° Disputatione 13, ex his sequi hujus propositionis, *Deus est homo*, esse hunc sensum, *Deitas in persona est humanitas in persona*; ex quo sequitur (inquit) hanc propositionem debere admitti, *Deitas est humanitas*, quæ absolute est erronea: ne id dicas (inquam) quia licet concreta homo & Deus simpliciter & absolute accepta, dicant naturam in recto & personalitatem in obliquo; non tamen ex Hypothesi quod accipiantur pro Christo, uti in illa propositione supponi debet; nam extra Christum hæc propositio, *Deus est homo*, esse hunc sensum, *Deitas in persona est humanitas in persona*; ex quo sequitur (inquit) hanc propositionem debere admitti, *Deitas est humanitas*, quam merito reprehendit: Ex Hypothesi ergo quod accipiantur pro Christo allata propositio, *Deus est homo*, æquivalet huic *Christus est homo*, cuius hic est sensus, *Christus est natura humana subsistens in personalitate Verbi*; hæc verò *homo est Deus*, æquivalet huic, *Christus est Deus*, cuius est hic sensus, *Christus est natura Divina subsistens in personalitate Verbi*; quia tamen monuimus in Logica loco citato, de eo quod importat subjectum in recto, ubi supponitur pro Christo, judicandum secundum prædicatum, quod ipsi attribuitur; hujus propositionis, *Deus est homo*, melius dicitur esse hic sensus, *Natura humana subsistens in personalitate Verbi est homo*; & hujus, *Homo est Deus*, hic, *Natura Divina subsistens in personalitate Verbi est Deus*; ratio est, quia subjectum ibi sumitur pro Christo præcisè accepto sub ea ratione, sub qua illi prædicatum convenit, (ut omnes fateari debent) nec sub alia ratione ipsi convenit. Quod verò dicit Caramuel hujus propositionis *Deus est homo*, hunc esse sensum, *Persona habens Deitatem est persona habens humanitatem*, aperte falsum est, ut constat, tunc ex propositionibus

positionibus fidei contra allatis in Præparamento Logico; tum quia apertè sequeretur hanc propositionem esse veram, *Deus alium Deum generat*, sicut verum est, *persona habens Deitatem, generat aliam personam habentem Deitatem*. Id autem nullus Catholicorum admisit.

CCXIII. Confirmatur antecedentis probatio, quia alioqui concreta multiplicarentur per multiplicationem obliqui; quo casu essent tres Dii; quia nomen *Deus* dicit personalitatem in obliquo, quæ est trina: item in divinis esset unica persona, quia nomen *personæ* dicit naturam in obliquo, quæ est unica; atqui hæc sunt hæretica, ergo, &c. major & minor patent ex suppositis in Præparamento Logico sæpius citato.

CCXIV. Respondet Caramuël loco citato non fore tres Deos, licet nomen *Deus* importet solam personalitatem in recto, & consequenter (inquit) multò minus, si eam importet in obliquo tantum: ratio ipsius est, quia licet sint futuri tres habentes Deitatem, non sunt tamen futuri tres habentes Deitates. Sed

CCXV. Contra 1°. hinc sequitur nequidem fore tres personas in divinis; quia si ad multiplicationem nominum naturæ, ut est *Deus*, requiratur multiplicatio rectorum & obliquorum, quam ibi requirit; etiam requiratur ad multiplicationem personarum, quæ in divinis (cum Deitas sit immultiplicabilis Physicè) reperiri non potest; unde in divinis esse non poterunt tres personæ, quod iterum est hæreticum.

CCXVI. Contra 2°. concreta multiplicantur eo solo, quod importatur in recto, multiplicato; sed secundum Caramuëlem, nomen *Deus* in recto dicit personam, sive rem habentem Deitatem, ergo si tres personæ, sive tres res habentes Deitatem, sunt tres Dii consequenter, quod est error pejor priore.

CCXVII. Contra 3°. concretum *Deus* juxta Caramuëlem in recto dicit unam personam, vel tres? si primum, ergo tres personæ non sunt *Deus*, quia tres personæ non sunt una persona; vel sunt tres Dii, sicut sunt tres unæ personæ, sive tertio una persona: si secundum, ergo Pater non est *Deus*, Filius non est *Deus*, &c. quia nec Pater est tres personæ, nec Filius est tres personæ: unde exorbitat Caramuël, cum se ducem præfigit aliis, ne (inquit) in exorbitantias erroneas incautè incident.

CCXVIII. Adde mentem Sancti Thomæ obscuram esse, si dicas ipsum, 3^a. parte, quæstione 3^a. articulo 7°. 1^a. parte quæstione 39^a. & articulo 40. (ubi ad multiplicationem concreti substantivi, requirit multiplicationem significati magis principaliter & expressè importati) loqui de significato magis principaliter importato in ordine ad veram prædicationem, quod est rectum; & attendas ipsum nostram sententiam expressè docere in tertium distinctione 1^a. quæstione 2^a. articulo 30.

D V B I V M VIII.

An forma accidentalis, sit per se immediatè à persona positiva, etiam divina, assumptibilis.

ANtè Resolutionem, quia specialis est difficultas pro persona divina.

CCXIX. Suppono ex dicendis de unione humanitatis ad Verbum. 3^a. parte Theologiæ, unionem

R. P. Francisci Bone Spei Physica.

hypostaticam, id est, naturæ humanæ in hypostasin Verbi, nihil aliud esse, quàm productionem naturæ humanæ in personalitate Verbi adhæsivè, id est, cum intima ad personalitatem Verbi præsentia; quia tamen omnes personalitates divinæ sunt invicem summè penetratæ, seu intimè præsentès, propter quod docet P. Amicus Postremò editus, 3^a. parte, Mysterium Incarnationis esse intelligibile; addédum illam productionem dicere essentialem ordinem ad solam personalitatem Verbi, sicut illa sola incarnatur (& sic de similibus); alioqui omnes personæ simul hypostaticè unirentur, ut patet, quod est hæreticum: quomodo autem id fieri possit non est hujus instituti, & commodius 3. p. declarabitur, multum tamen juvant ad illius intelligentiam dicta in Logica Tract. 1°. Disp. 2^a. Dub. 5°. hóc autem supposito, sit

R E S O L U T I O.

CCXX. **D**Ico: forma accidentalis est per se immediatè assumptibilis à persona Divina. Ita Almainus in 3. dist. 2. q. 2. Marfil. ibidem q. 3. Gabriel in 3. dist. 1^a. q. 2. art. 2°. Major in 3um Dist. 2. q. 3. P. Magister noster Bacho in 3um Dist. 3. art. 2°. *infinita suppositibilitas* (puta activè ut sit *suppositivitas*) sufficit ad suppositandum omne suppositabile cujuscunque rationis. Itè Valentia 3. part. Disp. 1^a. q. 4. puncto 10. à §. & hæc quidem, ubi testatur eam esse communiorè & veriorè. est contra Suarem 3. p. tom. 1°. ad 4. quæstionem Disp. 14. sect. 4^a. item Vasquez ibidem Disp. 30. cap. 5°. Albertinum, Ragusa, & alios quos citant.

CCXXI. Probaret aliquis ex D. Thoma 3^a. part. *accidens unitur personæ in persona*; item ex Porphyrio capite 9°. *accidens semper in subjecto subsistit*: Verùm Sanctus Thomas loquitur de unione mediata in persona, mediante scilicet humanitate Christi, ex qua non rectè infertur, posse supernaturaliter dari immediatam; nam multa naturaliter fieri possunt, quæ supernaturaliter immediatè fieri non possunt, ut homo immediatè per ubi ubicatur, per albedinem albatur naturaliter, non potest tamen immediatè per se supernaturaliter, & sic de aliis: Porphyrius verò per ly *subsistit*, intelligit subjectatur; quia verisimilius est subsistentiam non agnovisse: quare probatio ista non est solida. Igaur aliter

CCXXII. Probatur 1°. quia sicut forma accidentalis supernaturaliter produci potest productione essentialiter connotante corpus, vel animam intimè præsentem, ita supernaturaliter productione connotante essentialiter subsistentiam Verbi v.g. intimè præsentè; atqui illo casu forma accidentalis immediatè assumeretur à persona Divina, ergo, &c. minor & consequentia patent; ex præsupposito ad Resolutionem. Major probatur à paritate rationis.

CCXXIII. Probatur 2°. forma accidentalis est immediatè naturaliter producibilis in substantia Petri subjecto, ergo & supernaturaliter in substantia Verbi termino: Probatur consequentia, quia in utroque dici potest terminari, sed diversimodè, ut consideranti patebit, ergo, &c.

CCXXIV. Dixi *supernaturaliter*, quia si posset subsistentia Divina naturaliter uniri accidenti, à fortiori naturaliter posset uniri substantiæ creatæ, sive naturæ humanæ; unde Mysterium Incarnationis non esset *supernaturale*; quod unanimiter negant Theologi.

E Objicies

ccxxv. Obijcies 1°. Subsistentia non potest alteri uniri, quin illi effectum aliquem formalem tribuat, aut aliquem ejus defectum suppleat; atqui subsistentia Divina nullum effectum formalem accidenti tribuere potest; nec apparet, quem ejus defectum suppleat, ergo, &c. Probatur minor pro prima parte; quia si quem effectum formalem tribueret, maximè esset existeret, & hunc non, quia existentiam habet à se, non secus ac formæ substantiales, vel subsistere, & hunc etiam non, quia subsistere proprium est substantiæ, ergo, &c. Probatur minor pro secunda parte; quia nullum est fundamentum adstruendi complementum aliquod substantiale accidentis, ab eo realiter distinctum, præsertim, cum nequidem tale complementum substantiæ admitteremus, si aliter Mysterium Incarnationis explicare possemus, ergo, &c.

ccxxvi. Respondeo negando minorem pro 1^a parte; effectus enim, quem tribueret subsistentia accidenti, (si nolis esse, sed sine ratione, esse subsistens) esset esse unitum unione terminatâ, ut terminatâ ad subsistentiam Divinam, quod haberi non potest per unionem præcisè; unio enim quæcunque terminata, ut terminata essentialiter importat terminum, ad quem terminatur: tamen dici potest effectum, quem illi spectato secundum potentiam obedientialem tribueret, fore esse subsistens; nam ab inesse ad denominari fortè sequitur, cur enim omne subjectum non esset capax denominationis formæ, cui forma est capax inesse? ut fusiùs ostendemus infra: & 1^a Parte. hinc patet ad 2^{am} partem minoris, & ejus probationem; supplet enim defectum subsistentiæ accidentis, ei secundum potentiam obedientialem convenientis; & fundamentum hujus subsistentiæ sumitur, tum ex pro-

batione Resolutionis, tum ex non repugnantia accidentis ad esse subsistentiæ terminatum secundum potentiam obedientialem, quæ cum sit extrinsecè Dei omnipotentia, extendi debet quantum sine aperta repugnantia potest.

ccxxvii. Obijcies 2°. impossibile est substantiam inherere, ergo & accidenti subsistere. Pro solutione hujus objectionis, vide Disputationis 3^a. Dub. 5um.

ccxxviii. Obijcies 3°. absurdum est inter formam accidentalem, & personam Divinam dari communicationem idiomatum; nam, vel Deus deberet dici albedo substantivè, vel albus adjectivè, quorum utrumque est absurdum, ergo, &c.

ccxxix. Respondeo distinguendo majorem; absurdum est inter formam accidentalem, & personam Divinam dari communicationem idiomatum per modum prædicationis substantivæ, concedo majorem; & ratio est, quia illa oritur ex assumptione naturæ completæ; per modum prædicationis adjectivæ, nego majorem; quidni enim sicut Verbum rectè dicitur unitum, Incarnatum, &c. posset illo casu persona Divina dici alba? nam eodem planè modo se haberet persona Divina ad albedinem, sicut se habet Verbum ad unionem, carnem, &c. si verò album concipias quasi importare albedinem inherenter, & informantem per modum formæ sustentationis, id, de quo in concreto prædicatur, ad potentiam naturæ attendis, non ad obedientiam Divinæ omnipotentia à natura debitam; quare tuus corrigendus est conceptus, & attendere debes ad alia similia, videlicet esse unitum, (præsertim, cum ex præmissis Dub. 4°. unio inter materiam & formam sit accidentis) incarnatum, &c.

DISPUTATIO QUINTA.

De Privatione.

DVBIVM I.

Quid sit Privatio, & an ens reale.

ANte Resolutionem
Suppono 1°. negationem posse dupliciter sumi, 1°. pro propositione vocali, mentali, &c. negativa, quæ enuntiamus non esse alicujus, ut *Petrus non est lapis*: 2°. ut est præcisè non esse alterius, ut *tenebræ respectu lucis*, cujus sunt non esse, cæcitas respectu visus, &c.

II. Suppono 2°. negationem esse duplicem, unam essendi; negatio essendi juxta primam acceptionem est, quæ enuntiat non esse alicujus in se, ut cum dico, *Antichristus non est existens*; juxta secundam (quam impoterum ordinariè sequemur) est præcisè non existentia alicujus, Antichristi v.g. alteram habendi; negatio habendi est negatio formæ in subjecto, quæ est duplex, una strictè, quæ confunditur cum privatione, & est negatio formæ in subjecto, commorando ejus capacitatem ad formam illam recipiendam; altera latè, & est negatio formæ in subjecto nullam commorando capacitatem, &c.

RESOLUTIO I.

III. **D**ico 1°. Privatio est negatio formæ in subjecto capaci. Iy negatio est genus, utpote communis ad negationem essendi & habendi; cætera sunt loco differentia.

RESOLUTIO II.

IV. **D**ico 2°. Privatio non debet dici ens reale privativum, negatio ens reale negativum: est contra PP. Poncium, Telles, & alios plures.

V. Probat, quia (præterquam quod ibi videatur esse contradictio in terminis, nam ens reale privativum æquivaleret; ens reale non est ens reale) privatio dicit solam negationem, ac proinde solum non ens reale in recto, formam verò, sive ens reale quo privat, & subjectum capax, in obliquo; unde sola negatio, seu non ens reale, affirmatur de privatione; ergo privatio in recto, solum est negatio, seu non ens reale, & non, ens reale privativum.

VI. Confirmatur: per ens reale privativum, vel intelligitur privatio, & sic dicitur idem per idem, & æquè obscurum: vel ens reale habens privationem, & sic privatio esset ens reale in recto, & negatio in

in obliquo tantum, quod nullus admisit, magis quam hanc propositionem, *privatio est ens reale habens negationem*, &c.

RESOLUTIO III.

VII. Dico 3°. Privatio dici debet medium inter ens animæ & ens reale, quod non nisi abusivè dicitur esse, ut *cacitas est, tenebrae sunt*; nam cum esse sit proprium entis, illarum propositionum est hic sensus, *cacitas est ens, tenebrae sunt ens*, qui est apertè falsus; quare dici debet, *visus non est in oculo, lux non est in aëre*; ac proinde illud medium explicari debet per non esse entis realis ante animam, si ante animam; vel per non esse entis animæ, si post animam.

VIII. Dices fortè, ante animam est distinctio inter Petrum & Paulum, sed distinctio secundum nos est negatio identitatis, &c. ergo negatio est ante animam.

IX. Respondeo distinguendo majorem, ante animam est abusivè distinctio inter Petrum & Paulum, concedo majorem; est propriè, nego majorem; licet enim ante animam propriè dicatur *Petrus non est Paulus, Petrus est distinctus à Paulo*, id est, est res connotans negationem identitatis cum Paulo; abusivè tamen dicitur est distinctio, propter rationem in Resolutione datam, quia negatio propriè non est; sed ens duntaxat.

X. Instabis fortè: eodem modo se habet non ens ad esse, sicut se habet ens ad non esse; sed propriè ens non est, ergo etiam propriè, & non abusivè tantum non ens, sive negatio, est.

XI. Respondeo distinguendo minorem; sed propriè ens ut ens non est, nego minorem: ens quod fuit ens ut tale non est, concedo minorem: similiter distinguo consequens, ergo propriè non ens ut non ens; sive ut negatio, est, nego consequentiam; non ens quod fuit, ut ens, est, concedo consequentiam, sed illud, non est necessariò negatio pura (de qua hic agimus) sed ens ante possibile jam habens existentiam; unde propriè dicimus *ens*, quod fuit, ut tale non est, & *non ens*, quod fuit ut ens, est; sed tunc per *non ens* non intelligimus negationem, medium inter ens animæ & reale; nam *cacitas* v.g. sive quæ est, sive quæ fuit, nunquam est ens; ac proinde

nunquam est; sed id quod aliquando est ens positivum, quod ens, visus v.g. qui fuit, aliquando est, & aliquando non est, quando scilicet nondum fuit, aut desit, unde manet lata disparitas. Ex his

XII. Colliges 1°. abusivè dici distinctionem realem esse ante animam, & debere dici, unum ens reale ante animam non esse aliud; prima tamen locutio toleratur propter auctoritatem communem.

XIII. Colliges 2°. negationes & privationes quarumcumque rerum, etiam materialium, non posse in se cognosci, quia non sunt entia, sed non entia; cognitionis vero objectum in se cognoscibile est ens; sed per res, quarum sunt negationes & privationes, cognosci debent, ut vel ipsa experientia docet; non enim aliter cognosco cæcitatem, quam per absentiam visus ab oculo; tenebras, quam per absentiam lucis ab aëre: unde non nisi abusivè dicimur videre tenebras; nec hujus dicti alia veritas esse potest, quam, quod non videamus lumen, aut objectum, quod videremus, si lumen adesset.

XIV. Colliges 3°. negationes ac privationes multò minus dici posse ens reale negativè tantum expressum; quia sic reverà essent ens reale, & ab eò solâ expressione distinctæ.

DUBIUM II.

An in materia sint plures privationes, & an illæ sint capaces intensiōis & remissionis.

RESOLUTIO I.

XV. Dico 1°. in materia sunt tot privationes, quot sunt possibiles formæ, quæ absunt.

XVI. Probatur, quia illud nihil aliud est, quam non esse tot formas in materia, quot de facto non sunt, & esse possunt, quod omnino verum est, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

XVII. Dico 2°. Privationes sunt capaces intensiōis & remissionis, pro capacitate formarum, quarum sunt privationes.

XVIII. Probatur, quia unus dicitur alio magis vel minus cæcus; aër uno tempore magis tenebrosus, quam alio, ergo, &c.

DISPUTATIO SEXTA.

De Unione inter Materiam & Formam.

I. **Q**uia dicturi sumus unionem esse modum quemdam ab extremis suis modaliter distinctum, & passim in sequentibus occurrit sermo de modis, circa naturam modorum, sit

QUESTIO CVLA I.

Quid sit modus in genere.

II. **M**odum communiter definiunt multi, id quod ex debilitate suæ entitatis est immediata & actualis determinatio extra animam ad effectum formalem; vel ut alii, immediata & actualis informatio: Definitionem suam probant inductione; omnes modi in particulari, actio scilicet & unio sunt ta-

les, ergo & modus in genere: consequentia patet; probant antecedens, quia alioqui modi in particulari essent indifferentes ad effectum formalem tribuendum, vel non tribuendum, deberentque ad illum tribuendum determinari per aliud, quod vel esset immediata & actualis determinatio ad effectum formalem, vel non? si prius, quidniidem dicitur de primo modo? si posterius, debet etiam determinari per aliud, de quo idem quæretur, & sic in infinitum; quia non est major ratio, quare unum esset immediata & actualis determinatio ad effectum formalem, quam aliud; sed talis processus tanquam absurdus & superfluous est vitandus, ergo, &c.

III. Sed contra est 1°. quod non apparet, cur, sicut datur ens perfectissimum in existentia ab alio

inseparabile, ut patet in Filio respectu Patris & Spiritus sancti, dari non possit forma aliqua perfectissima à subjecto suo in existentia inseparabilis; isti autem formæ convenirent modi definitio, & tamen modus non esset; quia per modum omnes intelligunt entitatem valde imperfectam, & propter tenuitatem ac imperfectionem suæ entitatis à subjecto inseparabilem.

iv. Contra 2º. sicut unio albedinis in pariete est immediata & actualis albedinis & parietis informatio; ita & albedo unionis; quia, ut Disputatione 2ª. vidimus, quæ sibi uniuntur ut actus & potentia, sese mutuo denominant; nullus tamen dicit albedinem (& idem est de anima rationali) esse modum suæ unionis.

v. Contra 3º. quia per effectum formalem in definitione positum, vel intelligitur effectus formalis in genere unionis, vel in proprio genere formæ? si primum, clarior est nostra definitio; si secundum, quælibet forma erit modus; quia est ultima & actualis determinatio ad effectum formalem in proprio genere; albedo enim est ultimum & actu determinata ad faciendum parietem album, licet non sit ultimum & actu determinata ad esse unitum parieti, quod præcedere debet per modum conditionis *sine qua non*, non secus ac approximatio passii combustionem.

vi. Dices intelligi effectum formalem in genere unionis & simul proprio identicè.

vii. Respondeo talem effectum formalem agnoscere non posse pro aliis, quàm educatione; alioqui dicendum omnes formas substantiales esse accidentales, exceptâ potentiâ instrumentali materiæ, quæ in venerabili Sacramento, & animâ rationali, quæ in morte, à materia realiter separantur, ut Quæstionculâ 2ª. patebit.

viii. Contra 4º. non satis apparet, quâ ratione modus à re distingui possit per esse debilem & non solidam entitatem: 1º. quia debile & debilius videntur ejusdem naturæ, sicut calidum & calidius; 2º. quia omnis forma creata respectu Relationis divinæ, est infinities debilior, quàm sit unio respectu animæ; nullus tamen dixerit omnem formam creatam esse modum: 3º. velim semel scire, undè judicaretur de debilitate aut soliditate entis? non imprimis ex inseparabilitate, ut statim diximus de Patre in Divinis respectu Filii; neque etiam ex immediata informatione, ut statim vidimus, & alioqui sic frustra particula ista *ex debilitate*, &c. in definitione ponerentur: quare pro meliori definitione modi in genere sit

RESOLUTIO.

ix. **D**ico: modus rectè definitur *duorum realiter distinctorum unio*.

x. Probatur refutatione aliarum sententiarum, ad quarum probationem Respondeo modum sic esse *actualem informationem*, ut id, aliis præterquam modis, conveniat, unde definitio hæc modi non subsistit; & illa nostra, cum omnes faciantur duorum realiter distinctorum unionem esse modum, omnino subsistit.

QVÆSTIVNCVLA II.

An dentur modi sive entia modalia.

RESOLUTIO.

xi. **D**ico: dantur modi, sive entia modalia: est contra plerosque Nominales, quos se-

quantur Valentia tomo 4º. Disputatione 1ª. quæstione 2ª. & Ioannes à sancto Thoma Physicæ quæstione 6ª. articulo 3º.

xii. Probatur, ut duo contradictoria Physica per propositiones de præsentia de eodem verificentur, requiritur aliqua mutatio realis extrinseca, vel intrinseca; sed *corpus est unitum formæ, corpus non est unitum formæ; forma esteducta, forma non esteducta*, sunt talia contradictoria, ergo, &c.

xiii. Subsumo, atqui mutatio illa non potest fieri, nisi per positionem, vel ablationem modi alicujus, ergo, &c. Probatur subsumptum, 1º. quia ad illam non requiritur alterius generis ens, puta solidum & Physicum; imò, cum omne ens solidum & Physicum sit indifferens ad uniri & non uniri, indiget modo unionis à se realiter distincto ut uniat, quod infra patebit: 2º. quia connotata diversa, etiam non sufficiunt; uti similiter infra patebit, ergo, &c.

xiv. Probatur major argumenti: quia alioqui idem corpus immutatum in se & in extrinseco, modò esset unitum, & modò non esset unitum; eadem forma immutata in se & in extrinseco, modò esseteducta, & modò non esseteducta, quæ contradictoriè repugnant, non secus ac modò esse, & modò non esse, absque intrinseca, & extrinseca formæ immutatione, ergo, &c.

xv. Confirmatur, necessariò admitti debet actioeductiva, quæ sit realiter unio & unio actionis noneductivæ v.g. creationis; sed omnis unio est modus, ut constat ex dictis Disp. 4ª. Dub. 3º. ergo, &c. Major constabit ex Disp. 6ª. de Unione dub. 1º.

QVÆSTIVNCVLA III.

An modi omnes fiant per actionem realiter à se distinctam.

RESOLUTIO.

xvi. **D**ico: omnes modi non fiunt per actionem realiter à se distinctam, sed seipsis.

xvii. Probatur, quia datur unicus modus, nempe duorum realiter distinctorum unio; sed omnis unio est suiipsius, vel alterius, sine alio realiter distincto (ut statim)educto; ergo nullus modus fit per actionem realiter à se distinctam; Probatur consequentia, quia omniseductio est duorum realiter distinctorum unio, ut constabit ex dicendis; ergo ipsa non potest sine processu infinitum fieri per actionem realiter à se distinctam.

xviii. Dices 1º. non est ratio, cur potius eadem entitas educationis sit ultima, & actualis determinatio in duplici genere, fiendi scilicet & uniendi, (& idem est è converso de unione in duplici genere, uniendi & fiendi) quàm eadem entitas albedinis (& sic de aliis formis, quæ habentur solidæ; unde res erunt modi) in duplici genere, albicandi scilicet & uniendi: sed hoc est absurdum, ergo, &c.

xix. Respondeo negando assumptum; potior enim ratio est, quòd illa, quæ sunt duorum realiter distinctorum unio, essentialiter habeant uniri & fieri seipsis; nec id negari possit sine processu in entibus infinito; albedo verò (& sic de aliis formis, sive substantialibus, sive accidentalibus) non est talis, sed sola unio, quæ esteductio sui præcisè sine termino realiter à se distincto, aut termini realiter à se distincti: neque in hoc puncto

puncto quidquam exoticum admittimus: si enim bene admittant Adversarii educationem esse ultimam determinationem in duplici genere fieri & uniendi seipsa; quidni bene admittam e converso unionem esse ultimam determinationem in simili duplici genere, uniendi, verbi causa, & fieri seipsa, quandoquidem ab his ad cæteras formas nulla sit sequela, ut statim ostendimus.

xx. Instabis: hæc solutio nititur falso supposito, verbi causa, modum debere esse duorum extremorum realiter distinctorum unionem, cum sufficiat illum esse suiipsius unionem, ergo, &c.

xxi. Respondeo negando assumptum; quia, si ad esse modum sufficeret esse suiipsius unionem, omnes formæ substantiales, quæ unirentur seipsis, & omnes effectus, qui fierent sine actione agente & effectu realiter distincta (cum velis omnes actiones esse modos) essent modi; quis autem dicit formas substantiales, Filium in Divinis respectu Patris, & Spiritum sanctum respectu utriusque, esse modos? quod inde sequitur: modus enim supponit entitatem, tam imperfectam & debilem, (in quo à re aliquousque distinguitur) ut etiam divinitus separatim ab eo, quod semel modificavit, realiter existere non possit, quod optimè intelligitur convenire duorum realiter distinctorum unioni; non verò cuilibet enti suiipsius unioni.

xxii. Dices 2º. si modorum uniri sit ipsorum fieri & uniri, ergo datur actio ad actionem: consequentia est contra Divum Thomam in 1º distinctione 3ª. ubi dicit non posse dari modum ad modum; quod etiam ulterius probatur, quia creatio, quæ secundum nos, est res, debet uniri unionem realiter à se distincta, quæ cum secundum nos sit suiipsius educio, datur educio ad creationem, ac proinde actio ad actionem.

xxiii. Respondeo distinguendo consequens, ergo datur actio ad actionem ejusdem rationis, & secundum idem genus determinationis, quomodo dicit S. Thomas non posse dari modum ad modum, quia videlicet inde sequeretur processus in infinitum, nego consequentiam: datur actio ad actionem diversæ rationis, & secundum diversum genus determinationis, nego consequentiam: non enim dabitur creatio, sive actio ut creativa, ad creationem, sed educio ut unio, similis unioni animæ rationalis ad corpus, sive actio ut unitiva ad creationem sic ut non sit termini educio, sed suiipsius & termini unio, & simul suiipsius educio, nullius tamen termini realiter à se distincti, ut postea ex professo probatur: illa enim educio ut unio haud minùs ad creationem agnosci debet, quàm ad cæteras formas non modos, sive non uniones duorum extremorum realiter distinctorum; dari autem posse actionem diversæ rationis, & secundum diversum genus determinationis, patet.

QUÆSTIVNCULA IV.

An omnes primæ qualitates, & omnes actiones sint modi.

xxiv. Respondent communiter Authores primas qualitates non esse modos, quia, inquiunt, ex eo quòd 1ª. qualitates res sint, non sequitur processus in infinitum, sicut sequeretur ex eo quòd actiones non essent modi.

xxv. Sed contrà est, quòd priùs probandum sit aliquid esse, vel non esse modum, quàm

dari, vel non dari processum in infinitum in his entibus; siquidem hoc est postèrius; illud priùs; id autem non probabunt, nisi recurrendo ad nostram modi definitionem: deinde etiamsi actio non sit suiipsius unio, non sequitur processus in infinitum, quia actio unius generis v.g. creatio, poterit uniri per unionem realiter à se distinctam, quæ sit suiipsius educio, sicut actio secundum illos est suiipsius unio; in illa autem unionem suiipsius actione sistetur, ut patet: denique nequidem ex eo, quòd unio non esse non possit suiipsius unio, nisi cum processu in infinitum, sequitur esse modum; sed tantum non posse habere per aliquid realiter à se distinctum, quod dat alteri formaliter; alioqui omnes formæ essent modi; quia sicut ex unionem unionis realiter distincta sequitur processus in infinitum, ita ex anima animæ, albedine albedinis, &c. realiter distincta, sequitur processus in infinitum, ergo à fortiori ex eo, quòd actio non esse non posset suiipsius unio sine unionem realiter à se distincta, nisi cum processu in infinitum, non sequeretur esse modum. Contra hæc tamen

xxvi. Dices ex P. Oviedo in Metaphysica Cont. 4. cuicumque enti danda est minor distinctio, quæ dari potest; neque aliqua danda est absque positiva ratione, sine qua sufficienter possit explicari; sed actiones (quia ibi agit de subsistentia, à qua ad actiones potior est consequentia) sufficienter explicantur cum distinctione modali, neque positivo aliquo argumento cogimur asserere posse à suis fundamentis separari, & illarum aliquam à proprio subiecto distingui, ut rem à re, ergo dicendum non est ita distingui, sed tantum ut modum à re.

xxvii. Confirmabis ex eodem: imperfectio actionum nonnullam præbet conjecturam ad affirmandum modos esse, & non res, ergo, &c.

xxviii. Respondeo 1º. retorquendo argumentum; sicut enim dicitur cuicumque enti danda est minor distinctio, quæ dari potest, propter hoc axioma, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, quia aliam rationem non video; dicā ego è contra, cuicumque enti danda est major distinctio, quæ dari potest, propter hoc axioma, non sunt alliganda entia essentialiter determinatis principiis, vel subiectis sine necessitate: ex utroque enim sequuntur æquæ magna absurda; ac in primis ex multiplicatione entium, &c. sequitur actionem fieri per actionem realiter distinctam; unionem uniri per unionem realiter distinctam; albedinem esse albam ut quo per albedinem realiter distinctam, & hanc per aliam, & sic in infinitum: ex alligatione verò entium, &c. sequitur omnes formas substantiales, & Physicas accidentales, uniri seipsis, ac proinde esse modos juxta Adversariorum modi definitionem; item etiam sequitur omnes illas formas, & cæteras creaturas fieri seipsis; quæ non sunt minùs absurda.

xxix. Respondeo 2º. in forma admittā majorem negando minorem: quia, cum non sint duorum realiter distinctorum unio, cum distinctione modali non sufficienter explicantur, & positivum argumentum, quo cogimur asserere cum distinctione modali non sufficienter explicari, est, quòd sola unio duorum realiter distinctorum cum distinctione modali sufficienter explicetur; actiones autem, præsentia, subsistentia, &c. non sunt unio duorum, &c.

xxx. Ad Confirmationem Respondeo me non videre quænam sit major imperfectio actionum substant-

Substantiarum productivarum, & unionum earundem unitivarum, quam quantitatis, quam Adversarii, etiam ipse Pater Oviedus, communiter faciunt rem. Vnde fit

RESOLUTIO.

xxxI. **D**ico: primæ qualitates non sunt modi; & pleræque actiones non magis sunt modi, quam primæ qualitates.

Prima pars est omnium communiter.

xxxII. Probatur 2^a. pars, quia variæ actiones, ut creationes animarum rationalium, actus vitales, &c. non sunt duorum extremorum realiter distinctorum unio; ergo, &c.

xxxIII. Obijcies contra primam partem Resolutionis: accidentia omnia, & formæ omnes substantiales sunt determinato subiecto essentialiter affixæ, haud secus, quam earum uniones; ut quid enim uniones illas sine necessitate multiplicare? ergo, &c. ita ferè P. Comptonus Physicæ Disputatione 14^a. post quosdam ingeniosos Recentiores, quorum sententia, inquit, omnium minime displicet, & meo iudicio propius abest à veritate.

xxxIV. Respondeo Principium illud uniones five entia non sunt sine necessitate multiplicanda, satis infirmari per hoc illi oppositum, entia non sunt determinatis subiectis essentialiter alliganda sine necessitate & positivo fundamento, quod hic non datur: vel etiam, non sunt multiplicande perfectiones sine necessitate, quod fieret dando formis perfectionem uniendi seipsas; imò non satis apparet, quomodo staret animæ rationalis immortalitas cum morte hominis, si omnes formæ essentialiter determinato subiecto alligantur; unde si anima rationalis uniri debeat per unionem realiter à se distinctam, quidni & aliæ quamplurimæ formæ accidentales & substantiales? de unione autem alia est ratio, quia, utpote duorum extremorum unio, est modus. Denique sic consequenter ad vitandam multiplicationem actionum, oporteret quemlibet effectum, causæ determinatæ essentialiter alligare, quod non ita conveniens videtur, cum inde sequatur Deum nullum ens per se posse, aut potuisse producere, eorum, quæ cum causis secundis producit: neque id in ipsas actiones retorqueri potest; quia, vel sunt generationes, five formarum eductiones, vel non? si primum, sunt modi, five uniones, ut statim dicitur; illæ autem fiunt seipsis, ut supra vidimus: si secundum, à Deo solo sunt in conservari, vel potius, sic conservantur, ut pereuntibus causis creatis, Deo solo causâ conservante existente, conserventur, ut infra dicitur.

DVBIVM I.

An & quomodo unio distinguatur ab extremis.

xxxv. **A**nte Resolutionem

Suppono 1°. ad compositum requiri unionem; quia multa non possunt fieri unum aliter, quam per unionem mediam, ut per se patet.

xxxvi. Suppono 2°. Dubium procedere de unione inter materiam & formam substantialem, five spiritualementem, five materialem, circa quam tanta est controversia, ut Pater Comptonus hic dicat, nulla ergo in te, in his octo libris, est, vel major sen-

tentiarum diversitas, vel acrior disceptatio, et mirum sit unionem tantum peperisse discordia.

RESOLUTIO I.

xxxvII. **D**ico 1°. videtur omnino certum unionem realiter distinguui ab extremis nudè sumptis: puto hanc esse ferè omnium, paucis è Recentioribus exceptis.

xxxvIII. Probatur, quæ realiter separantur ab extremis, realiter distinguuntur ab illis; sed unio est talis, ergo, &c. major patet: minor probatur in homine; quia quando homo mortuus est, sunt ejus partes, five corpus & anima, nec tamen est unio inter illa; alioqui esset homo vivens, cum ad hominem viventem nihil præter corpus, animam & unionem requiratur, ergo, &c.

xxxIX. Confirmatur, si unio non distinguere- tur realiter ab extremis nudè sumptis, non possent existere corpus & anima, quin dicerentur, & essent unita: atqui hoc est falsum, ut patet, casu quo corpus Mechinæ ponatur, & anima Romæ, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

xl. **D**ico 2°. unio non est sola relatio animæ ad formam.

xlI. Probatur, quia vel esset relatio fundamentalis indistincta realiter ab extremis? & hoc non, ut patet ex prima Resolutione: vel realiter distincta ab illis, & consistens in actione? & de illa dubio sequenti agemus: vel relatio formalis? & hoc etiam non, quia, ut constat ex dictis in Logica, illa est omnino extrinseca extremis, illisque non existentibus existens, utpote conceptus; unio verò esse debet illis intrinseca, nec etiam Divinitus, illis non existentibus, existere potest, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

xlII. **D**ico 3°. unio non est sola existentia utriusque extremi cum connotato indistantiæ, five summæ præsentia localis & dispositionum, ita PP. nostri Complutenses hic Disp. 6. q. 2. post alios Recentiores contra Ochamum in 1um dist. 30. q. 1. Gregor. in 1um dist. 28. q. 2^a. Aureolum in 4. dist. 44. & alios Nominales communiter, quos sequi videntur, Cajet. 3. p. q. 2. art. 2°. Medina, Fonseca, Valentia, Conimb. &c.

xlIII. Probatur 1°. de indistantia, quia si sufficeret indistantia, five summa præsentia, anima Christi penetrans corpus Divæ Virginis, materiam sepulchri, januas clausas, &c. fuisset eis substantialiter unita, imò & divinitas ac tota Sanctissima Trinitas esset unita, & assumpsisset omnes totius mundi creaturas, haud minus quam humanitatem, quod nemo dixerit, ergo, &c.

xlIV. Nec dicas, ad hoc ut anima Christi illis uniatur requiri insuper absentiam alterius formæ substantialis; nam sic, saltem pervadens quodlibet cadaver naturaliter, vel miraculosè, sine forma substantiali conservatum, fuisset ei unita, sicut illud ita conservatum, naturaliter pervadere potuit, quod est tam absurdum ac sit resurrectio naturalis, quæ inde sequeretur.

xlV. Confirmatur, vel illa indistantia est formalis unio, vel conditio ad hoc ut materia & forma uniantur seipsis? non primum, quia alioqui, qui hominem moveret, produceret & corrumpere-
ter

ter partes ejus unionem, id est, indistantiam, sive partium ubi ad se, quod est ridiculum: neque etiam secundum; quia alioqui deberet esse conditio ad hoc, ut existeret materia & forma; nam hoc dato materiam & formam esse formaliter unitas, nihil est realiter distinctum ab existentia materiae & formae; indistantia verò non est conditio ad hoc, ut existant materia & forma; siquidem naturaliter, vel saltem divinitus, possunt separatiim localiter existere, ergo, &c.

XLVI. Probatur 20. de dispositionibus: si anima aliqua praesertim aliena pervaderet cadaver retinens adhuc suas dispositiones, puta pro instanti quo corpus esset jugulatum, vel violento ictu necatum, non propterea statim illud animaret, ergo, &c. Probatur antecedens; quia alioqui resurrectio esset naturalis; imò si daemon, aut anima damnata divitis epulonis penetraret animam iusti salvati, sequeretur, hujus gratiam, & beatitudinem illi uniri, & justificari ac beari; quod à Theologis non admittitur.

XLVII. Confirmatur: eo instanti, quo Deus creat animam informaturam foetum, anima Atavi pervadat foetum, illi uniatur, vel non? non primum, quia casu quo foetus ille esset ex materia anthropophagi, jam resurrectio fieret naturaliter, etiam si ad resurrectionem requires ut redeat eadem numero substantia, quod fieret: non etiam secundum, quia si illi non uniretur, neque etiam dispositionibus praecise positis illi uniretur anima, quam Deus crearet; quia eadem est indistantia & dispositiones ad utramque, in quibus dicis formaliter consistere unionem.

XLVIII. Adde unionem facere unum per se; illas verò dispositiones non nisi unum aggregatum per accidens.

XLIX. Nec dicas^o. unionem non consistere formaliter in illis dispositionibus, sed hanc esse tantum conditionem sine qua non ad unionem formalem materiae & formae seipsis; nam id in confirmatione supra num. 45. rejectum est.

L. Nec dicas secundò, requiri ut Deus producat, & conservet formam propter tales dispositiones, quod non contingeret in tali anima; ne id dicas inquam; nam si Deus primo instanti eam indistantem conservet propter alium finem, & secundo propter istas dispositiones, illa anima non erit intrinsecè mutata, ergo nec magis unita in secundo, quam in primo instanti; non enim potest transiri à contradictorio intrinseco, ad contradictorium intrinsecum sine mutatione intrinseca: in idem recidunt, illi qui dicunt, quòd Deus nollit eam primo instanti uniri: quæro enim ab illis, an si tantum vellet, & nihil novi produceret, ea uniretur? certum est quòd non, quia voluntas divina planè est extrinseca animæ, unio verò intrinseca; unde sicut paries non esset albus, si Deus nihil ad extra producendo, tantum vellet illum esse album, ita nec isto casu anima esset unita; nam sicut ad esse album requiritur albedo formalis, ita ad esse unitum, unio formalis requiritur.

RESOLUTIO IV.

LI. Dico 4°. neque etiam unio est indistantia, dispositiones & certa proportio, sive respectus intrinsecus hujus formae ad hanc materiam in individuo.

Probatur, quia talis proportio & respectus intrinsecus omnino gratis, & sine necessitate fingitur: eademque est (ut fatebuntur omnes) anima hominis senis, ac juvenis; habet tamen alias, & alias partes materiae, ratione caloris naturalis aliquas semper exedentis, & nutritionis alias restituentis, ergo unio non est, &c. respectus intrinsecus ad hanc materiam in individuo.

LII. Nec dici potest, animam tantum dicere ordinem intrinsecum ad partes materiae primigenias, quæ toto tempore vitæ (ut probabiliter docent medici) eadem manent: quia infero, ergo partes materiae alimentitiæ in fene, vel non sunt unitæ, quòd est contra experientiam, vel sunt unitæ per unionem realiter distinctam, ac proinde corpus est unitum animæ aliter, atque aliter, secundum diversas sui partes, quòd sine fundamento dicitur: deinde partes meæ primigeniæ in parentibus potuerunt mutari, utpote ipsorum alimentitiæ, quidni & in me? denique demus materiam meam primigeniam esse aliam ob comestionem nucis, quam parentes facere potuerunt, & non fecerunt, sequitur me esse alium substantialiter quoad animam, quam alioqui essem, quòd est ridiculum.

RESOLUTIO V.

LIII. Dico 5°. præter ea, ad unionem formalem requiritur aliqua entitas realiter ab omnibus enumeratis distincta, quæ sit immediata, & actualis determinatio in ratione uniendi. Ita Scotistæ post Scotum in 2um dist. 3. q. 4^a, & Thomistæ post D. Thom. 1^a. p. q. 76. art. 1°. ad 6um, quem sequuntur nostri Compl. Bannez, Cabrera, Herrera, Arauxo: è PP. verò Societatis Suarez, Valquez, Tannerus, Hurtadus, Arriaga, Oviedus contra varios Nominales (excepto tamen Ockamo in 3. q. 1^a. ubi concedit unionem à verbo & humanitate realiter distinctam:) item è Thomistis contra Cajet. 3. p. q. 2^a. art. 7°. Medinam: è Societate verò Fonseca 7. Metaph. cap. ult. Valent. Conimb. &c.

LIV. Probatur, quia ad unionem formalem materiae & formae, non sufficit existentia materiae & formae simul cum connotatis allatis, & adferendis, præter entitatem, quæ sit immediata, & actualis determinatio in ratione uniendi, ergo, &c. consequentia est legitima, & antecedens patet ex conclusionibus præmissis.

LV. Dixi entitas, quæ sit immediata, & actualis determinatio in ratione uniendi; quia omnis alia determinatio, utpote indifferens ad uniri & non uniri, deberet per aliud secundum uniri, & illud secundum per tertium, donec tandem ad unam immediatam, & actualem determinationem uniendi deveniretur, in qua sola potest consistere formalis unio, & ad quam præviè sine sufficienti ratione multiplicarentur entia. An & quomodo dicta unio sit substantialis, patet ex præmissis Disputatione 4^a. Dubio 4°. Resolutione 5^a.

DVBIVM II.

Qualis sit unio inter corpus & animam rationalem.

LVI. Dvbiū esse potest, an dicta unio sit modus quidam substantialis, ad quem terminetur

minetur generatio, & ab ea realiter sit distinctus, ut docent PP. Hurtadus, Arriaga, Oviedus, & omnes moderni communiter; an ipsa creatio animæ dicens essentialem respectum ad hanc materiam, tanquam subiectum illius informationis, ut pauci alii, pro quo, sit

RESOLUTIO I.

LXII. **D**ico 1°. unio inter corpus & animam rationalem in homine, non est ipsa creatio animæ, dicens essentialem respectum ad hanc materiam, tanquam subiectum informationis illius.

LXIII. Probant aliqui 1°. quia conceptus unionis & creationis sunt disparati, & adæquate separabiles; nam genitum uniri potest, & creatum non uniri, saltem per Deum: verum hæc probatio solum concludit formæ creationem in genere non esse unionem formæ; quod verò creatio in specie dicens respectum essentialem ad hanc numero materiam tanquam subiectum informationis, non sit unio formæ (ut docent,) non improbat.

LX. Probant 2°. sic fore ut anima rationalis pendeat à materia, ita ut vi istius creationis conservari non possit extra materiam; sed neque hæc probatio quidquam concludit; nam facile responderent vi quidem istius creationis animam conservari non posse extra materiam, tanquam subiectum informationis, posse tamen extra materiam, tanquam subiectum sustentationis, quod sufficienter distinguit formam materialem & dependentiam ejus ab anima rationali & dependentiâ ejus à materia; hæc enim dependentia tantum est in uniri, qualis est (juxta communem) materiæ ab aliqua forma substantiali: aliter igitur

LX. Probatur conclusio, quia si unio inter corpus & animam rationalem in homine, esset ipsa creatio, &c. homo non propriè ab homine generaretur; sed hoc est contra communem modum loquendi, à quo non est sine sufficienti ratione recedendum, ergo, &c. Probatur major, quia generare hominem est attingere effectivè aliquid essentialē hominis, quod tunc non fieret; non enim materia & forma effectivè attingerentur, quia creantur; neque ipsa unio (ut patet) quia foret creatio; neque ipsum compositum humanum, quia attingi non potest nisi ratione alicujus partis, vel unionis, quæ attingatur ergo, &c.

LXI. Nec dicas cum P. Telles & nonnullis, quos hic citat, ad generationem hominis sufficere, si attingantur dispositiones, vel saltem formæ substantiales partiales, ut alii; quia sicut dispositiones, & formæ partiales, non sunt de conceptu essentiali hominis, sed accidentia ejus; ita nec, qui illas per generationem attingit, generat hominem, sed accidentia hominis dumtaxat, vel potius dispositiones ad esse hominis, quibus existentibus non necessario existit homo; quomodo igitur per generationem illarum homo generatur?

LXII. Confirmatur à pari ex dictis Resolutione 4^a. dubii primi: talis respectus creationis ad hanc numero materiam, tanquam subiectum informationis, omnino gratis fingitur; & alioqui sicut materia propter depautionem caloris naturalis, & restaurationem partium depaustarum, continuò mutatur; ita deberent animarum creationes continuò essentialiter mutari; imò deberet anima hominis continuò se novis, & novis creationibus creare, & novis ac novis annihilationibus continuò annihili-

lari, sicut continuò novis & novis unionibus se materiæ alimentitiæ unit, & novis ac novis corruptionibus continuò uniones ad materiam alimentitiæ depaustam corrumpit; quæ in solida ratione non fundantur.

RESOLUTIO II.

LXIII. **D**ico 2°. unio inter corpus & animam rationalem, non est modus quidam substantialis, ad quem terminetur generatio, & ab ea realiter distinctus: est contra PP. Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Telles, &c. D. Thomæ tamen apud Ioan. à S. Thom. hic q. 6. quem ibi sequitur item Magistri nostri Bachonis infra cit.

LXIV. Probatur, quia modus ille est omnino superfluous, ut ex Resolutione sequenti patebit, & sola unio activè & passivè (de qua ibidem) ut rectè notat noster Bacho in tertium distinct. 1^a, q. 1^a, §. 2°. est aliud à partibus, ipsa unio nihil addit super partes, &c. secundum Commentatorem 1°. Phys. textu Com. 17. sed intellige, quod non loquitur de unione activè & passivè, &c.

RESOLUTIO III.

LXV. **D**ico 3°. unio inter corpus & animam rationalem, est nuda unio, sive nuda generatio unionis ab unione realiter indistincta sine alio termino producto realiter à se distincto. Nullus ita, nisi fortè D. Thom. Ioan. à S. Thom. & noster Bacho paulò ante citati: Probatur in primis non est nobis difficilius intelligere unam actionem sine termino realiter à se distincto, quam sit Adversariis intelligere unam unionem sine duobus extremis realiter distinctis, uti agnoscunt in ipsa actione ut suiipsius unio est; deinde sine processu in infinitum intelligi non potest generationem non esse suiipsius, & duorum realiter distinctorum, unionem; si enim hæc non sit duorum realiter distinctorum unio, dicam eam esse rem, & non modum, sive uniri per unionem realiter à se distinctam, & non per seipsam; quæ unio non erit suiipsius generatio, sicut hæc generatio, non est suiipsius unio, eo quod non sit duorum realiter distinctorum unio, ut ante vidimus; unde generari debet per generationem realiter distinctam, & hæc uniri per unionem realiter distinctam, & sic in infinitum, ergo, &c.

LXVI. Dices: hinc sequitur dari generationem actualem sine re actu generata: sed hoc est proflus intelligibile, ut loquitur Lud. à Dola de Concurfu Dei parte primâ capite 2°. est enim actio fieri termini, via ad terminum, &c. ergo, &c.

LXVII. Confirmatur, sicut unio est necessario extremorum duorum realiter à se distinctorum unio, ita generatio, sive actio, necessario est termini realiter à se distincti generatio, sive actio, ergo, &c.

LXVIII. Respondeo negando minores; quia sicuti in sententia Adversariorum bene intelligitur dari aliqua unio, quæ sit suiipsius actio, & non extremorum realiter à se distinctorum; ita in nostra optime intelligitur, dari aliqua actio, quæ sit suiipsius actio, & non termini realiter à se distincti; unde actio non est necessario, fieri, aut via ad terminum realiter à se distinctum, magis quam unio sit necessario unio extremorum realiter à se distinctorum. Ad Confirmationem

LXIX. Respondeo (præterquam quod nimium prober, videlicet actionem nunquam identificari unioni)

unioni suo termino, contra Adversarios in ipsa creatione) unionem quidem ut modum, esse duorum realiter distinctorum, non verò ut unionem; quia ut sic indifferens est ut sit, aut suiipsius (ut patet in creatione secundum Adversarios, & secundum nos in unione identificata rei solidæ) aut duorum realiter distinctorum unio; unde nec actio ut actio necessariò erit termini realiter à se distincti, sed ut minus, etiam secundum Adversarios, indifferens ad esse suiipsius actionem, aut termini realiter à se distincti.

LXX. Instabis: potest esse talis generatio, & non esse formalis unio inter animam & corpus hominis, ergo unio, &c. non est dicta generatio: Probatur antecedens; quia Deus posita materia hic, & dicta generatione, potest animam creare Romæ, quo casu erit talis generatio, & non erit unio formalis inter animam & corpus, ergo, &c.

LXXI. Respondeo negando assumptum; quia eodem modo philosophandum de illa generatione, quo Adversarii philosophantur de sua unione, qualem dicimus essentialiter esse: unde ad ejus probationem, Respondeo id fieri non posse; sicut enim per Deum produci non potest unio, nisi extrema sint præviè indistantia; ita nec dicta generatio, cum sit formalis unio, nisi extrema sint saltem in posteriori originis indistantia.

LXXII. Urgebis: saltem juxta hanc sententiam non potest assignari terminus formalis generationis hominis; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

LXXIII. Respondeo distinguendo assumptum, non potest assignari terminus formalis generationis à generatione realiter distinctus, & productus ut quod, concedo assumptum; indistinctus & productus ut quo, nego assumptum: hoc autem ad generationem hominis sufficit; sicut enim ad hoc ut homo dicatur simpliciter Physicè compositus, sufficit, quòd in suo conceptu Physico includat unionem, ita ad hoc, ut simpliciter Physicè dicatur genitus, sufficit quòd in suo conceptu Physico includat generationem: terminus autem, qui communicatur per generationem hominis, est ille idem, qui est communicatus per unionem, v.g. forma.

LXXIV. Superurgebis: actio à termino dicitur generatio, aut creatio; ergo, vel dicendum hominem ab ea non potius generari, quàm creari; vel illà habere terminum realiter à se distinctum, ergo, &c.

Respondeo negando antecedens, quia melius dicitur generatio actio dependens à materia, tanquam subiecto sustentationis, quàm productio termini realiter distincti dependenter à materia, tanquam subiecto sustentationis; quia hæc definitio non comprehendit omnes generationes, videlicet generationem, quæ non habet terminum realiter à se distinctum, bene autem illa: loquere proportionaliter de creatione: quòd autem generatio in homine sit dependens à materia, patet; tum ex Aristotele primo de generatione, non forma, sed materia est subiectum generationis; tum quia est realiter idem, quòd unio illa, quæ in sententia Adversariorum sit dependenter à materia, tanquam subiecto sustentationis.

RESOLUTIO IV.

LXXV. Dico 4°. unio inter corpus & animam rationalem, est entitativè accidentalis, licet hoc sensu substantialis sit, quòd duo extrema

substantialia uniat, propter quod hominis generatio dicitur substantialis; non quidem in eo, quo formaliter homo generatur, sed in seipso formaliter genito, ratione præcipuarum sui partium; ab extremis enim partibus sumitur denominatio totius substantialis, aut accidentalis, sic nempe, ut si utrumque sit substantia, substantiale sit; si alterutrum accidens, accidentale, quia *malum ex quolibet defectu, bonum ex integra causa*: ita Scotistæ communiter & Nominatim P. Poncius hic lib. 1°. Disp. 34. q. 2. Concl. 2^a. post Scotum in 3. Dist. 1. q. 1^a.

LXXVI. Probatur, quia non est potior ratio, cur sit entitativè substantialis, quàm quodlibet accidens immediatè terminatum ad substantiam: quòd autem communiter obijciatur *tale compositum, qualis unio*, non obstat; quia illud hoc solo sensu verum est, si unio uniat duo extrema substantialia per modum actus & potentie, facit unum per se substantiale; si alterum sit accidentale, per accidens, vel accidentale tantum: unde dic illud axioma absolute esse falsum; quia unio absolute est modus, simplex, accidens, non vitalis, &c. compositum verò non est modus, simplex, accidens, & sæpius vitale est, &c.

LXXVII. Dices fortè, sicut à solâ generatione sibi intrinsecà homo dicitur genitus, ita à sola generatione entitativè accidente dici debet compositum accidentale; sed hoc ultimum est contra communem omnium, ergo, &c.

LXXVIII. Respondeo 1°. retorquendo sequelam in generationem modum, à qua compositum non dicitur modale, licet dicatur genitum: Hoc enim omnes premit.

LXXIX. Respondeo 2°. negando sequelam; est enim disparitas, quia esse genitum sumitur formaliter ab unione, sicut esse creatum ab unione sumeretur, si unio in homine crearetur; esse verò totum modale, aut totum accidentale, sumitur ab uno, vel utroque extremorum, sic nempe, ut, sicut si extrema sint solida, totum sit solidum, licet unio sit modus; ita si extrema sint substantialia, totum sit substantiale, licet unio sit accidens, nec apparet quid ad hanc à nobis factam instantiam, quæ omnes premit, probabilius responderi possit.

LXXX. Confirmatur, quia, cum unio non sit nisi ut quo pars totius substantialis, nulla necessitas ut sit entitativè substantialis, ergo, &c. Probatur antecedens, quia prout totum substantiale à partibus ut quod, & non à parte ut quo, homo dicitur; ita totum ab eis, substantiale dicitur, & non à parte ut quo, ut consideranti patebit, ergo, &c.

D V B I V M III.

An unio inter corpus & formam materialem sit modus à forma istius educatione realiter distinctus.

RESOLUTIO.

LXXXI. Dico: unio inter corpus & formam materialem est ipsa formæ materialis educatio. est D. Thom. P. Ioan. à S. Thoma, & P. nostri Bachonis supra num. 63. citatorum, contra P. P. Suar. Hurtad. Amicum, Arriag. Ovied. Telles, &c.

LXXXII. Probatur, quia educi est fieri dependenter à materia, tanquam subiecto sustentationis; sed sic fieri est uniri, ergo educi est uniri, & educio formarum materialium est earum unio cum subiecto: major patet; probatur minor, quia sic

ri dependenter à materia tanquam subiecto sustentationis, aliud est, quam fieri in materia per instantiam præsentiam localem; nam sic fit anima, dum creatur intuitu corporis præviè dispositi; ergo est fieri dependenter à materia tanquam subiecto sustentationis & unionis, sive per unionem cum illa, talem, quâ cessante cesset ipsa forma: Probatur hæc consequentia, quia id sine absurdo dici potest, ut solutione argumentorum patebit & hoc admissio vitatur multiplicatio infinita entium, unionis scilicet, & productionis unionis, de qua supra in probatione Resolutionis tertiæ dubii præcedentis.

LXXXIII. Confirmatur, nullum habemus signum distinctionis educationis ab unione formæeductæ ex materia; sed entia non sunt realiter distinguenda sine signo distinctionis realis, ergo, &c.

LXXXIV. Nec dicas in homine educationem sine termino realiter distincto esse unionem, ergo, & in composito purè materiali; hic enim negatur consequentia, quia ibi non datur educio formæ realiter distinctæ, quæ possit esse unio, uti in compositis purè materialibus, in quibus proinde superflua esset alia unio realiter distincta ab educatione formæ realiter distinctæ; unde in homine, & aliis compositis purè materialibus, sunt diversæ rationis uniones, sicut sunt diversæ rationis formæ.

LXXXV. Dices 1°. educio est prior formâ, utpote via ad illam, & id quo fit; sed unio est naturâ posterior formâ; tum quia unibile præintelligi debet suæ unioni; tum quia est causalitas formæ in compositum; omnis verò causalitas est naturâ posterior suâ causâ; tum quia est effectus materialis formæ, utpote in ipsa subiectata, ergo educio formæ non est unio; probatur consequentia, quia alioqui esset prior & posterior formâ, ut consideranti patebit, ergo, &c.

LXXXVI. Respondeo concessâ maiore distinguendo minorem, sed unio spectata secundum entitatem est posterior formâ, nego minorem; spectata secundum denominationem, concedo minorem; forma enim est subiectum denominationis illius, quod præintelligi debet denominationi, non secus ac subiectum educationis formæeductæ; posse autem aliquid esse secundum entitatem in subiecto sustentationis, & ei non tribuere suum effectum formalem adæquatum defectu adæquati subiecti denominationis, patet in ipsa educatione formæ in sententia Adversariorum, quæ est secundum entitatem in materia subiecto sustentationis, priusquam sit forma; in illo tamen priori ei non tribuit suum effectum formalem adæquatum, quia non facit materiam educentem & formameductam, eò quod materia non sit subiectum denominationis adæquatum educationis, & forma, quæ est partiale subiectum educationis, non sit in illo priori. Idem omnino contingit in causa instrumentali causæ efficientis & effectus; potentia instrumentali materiæ & formæ, ut constat ex dictis Disp. 2. Dub. 7°. ex his facile distingues omnes probationes minoris, & notabis levi ratione moveri P. Poncium hîc, dum dicit propter 3^{am} probationem minoris, vel retractandam sententiam, quam tenuit de duplici unionem subiectata in utroque extremo compositi; vel dividendam causam materiale in materiale propriè dictam, quæ causet per influxum à se egressum & quæ proinde debeat esse prior suo effectui; & in improprie dictam, quæ causet absque influxu, & quæ possit esse posterior suo effectui; ita ille: verum

non capio quomodo causa materialis, ut causa materialis, possit esse posterior suo effectui.

LXXXVII. Instabis: saltem hinc sequitur naturam humanam esse imperfectè, & per accidens unitam Verbo, quod in Ephesino contra Nestorium damnatum est, & Ephesino conformiter loquuntur Chalcedonenſe & Lateranenſe, ergo, &c.

LXXXVIII. Respondeo negando sequelam, quia per nostrum modum unionis entitativè quidem accidentis, natura humana, tam perfectè & per se unitur, ac fieri potest, quia est unificus duorum per modum actus & potentiæ, materiæ & termini, &c. unio verò naturæ humanæ ad Verbum, quæ damnatur in Ephesino, & cuius damnatio repetitur in aliis Conciliis, non est hæc nostra, quæ facit unum per se per modum actus & potentiæ, materiæ & termini, &c. sed illa, quæ ex duobus entibus in actu completis in esse personæ, facit unum moraliter tantum in esse personæ, ad eum ferè modum, quò multi studiosi unum studium propter eandem applicationem ingenii, multi cives unam Civitatem propter eandem cohabitationem & ad eandem leges obligationem; & quæ insuper relinquit Physicè multa tota completa in esse personæ; nec aliud volunt dicta Concilia, ut evidenter patet, & alioqui omnes Scotistæ ibi anathematizarentur, quandoquidem doceant dictam unionem esse relationem, procul dubio accidentalem.

LXXXIX. Dices 2°. ex P. Comptono hîc Disp. 14. sect. 8^a. licet non repugnet ut duo conceptus unionis & educationis identificentur, prout duo conceptus visionis albedinis & visionis nigredinis aliquando eidem visioni 1^a. identificantur; non tamen propterea sequitur eos necessariò identificari in omni actione educitiva; alioqui sequeretur plerumque identificari, quæ ab omnibus dicerentur realiter distincta, ut v.g. subsistentiam unioni, materiæ & formæ, unionem ubicationi & durationi, &c. sed hæc sequela est absurda, ergo, &c.

LXXXX. Respondeo id quidem non propterea sequi, sed quia aliunde nullum est vestigium distinctionis educationis formarum materialium ab unione, & ratio educationem earum unioni identificari planè suadet, ut constat ex probatione Resolutionis; unionem autem subsistentiæ non identificari, satis patet ex dictis de subsistentia basi aut termino positivis, & subsistentia duabus negationibus: de ubicatione autè & duratione infra dicetur.

LXXXXI. Instabis ex eodem; sequeretur, quod quoties mutatur causa conservativa ignis, toties etiam mutetur unio, ac proinde ignis essentialiter.

LXXXXII. Respondeo negando assumptum: Probabitur enim infra generationem esse actionem permanentem; an autem oblit, quod id videatur contra communem omnium sensum, videbitur ibidem; solum adde, quod minus experientia convincat generationem formæ substantialis esse successivam, quam esse à forma ipsa realiter distinctam, quod experientia non convincit: unde in hoc puncto ad rationem in qua communis sensus fundatur, attendi debet, & si solidior occurrat, amplecti.

LXXXXIII. Urgebis ex eodem, licet educio aliquâ ratione dici possit unio; videlicet, dependentiæ formæ à subiecto, dici tamen non potest unio informationis, quia illi duo conceptus sunt realiter separabiles, ergo, &c.

LXXXXIV. Respondeo negando assumptum pro 2^a. parte, ad ejus probationem facile concedimus illos

illos duos conceptus esse in aliis entibus realiter separabiles; sed negamus de facto esse separatos in eductione, quæ de facto datur, ob rationes supra allatas.

D V B I V M IV.

sine in composito naturali, simplex, an duplex unio.

R E S O L U T I O.

LXXXV. Dico contra Durandum, Scotum, Martinum Gutierrez, Hurtadum, Amicum, Poncium, Caramuclem, &c. in composito naturali est simplex, & non duplex unio; ita Suarez in Metaph. Valquez de Incarn. Rabb. hic, PP. nostri Compl. P. Ioan. à S. Thom. Murcia, &c.

LXXXVI. Probatur, quia sunt realiter idem, materiam esse unitam formæ, & formam esse unitam materiæ, ergo uniuntur per eandem unionem: Probatur consequentia, quia si unirentur per diversas uniones, materia unita formæ aliam unionem diceret à forma unita materiæ: probatur antecedens: quia sicut materiæ esse unitam formæ, realiter nihil aliud est, quàm materiæ, forma & unio; ita formam esse unitam materiæ realiter nihil aliud est, quàm forma, materia & unio, ergo, &c.

LXXXVII. Dices fortè materiæ esse unitam formæ, esse materiæ, formam & unionem non simpliciter, sed materiæ tanquam subiectum ad formam tanquam terminum; & formam esse unitam materiæ, esse formam, materiæ & unionem, non eandem, sed formæ tanquam subiectum ad materiæ tanquam terminum; ac proinde illa non sunt (inquies) realiter idem. Sed

LXXXVIII. Contra 1°. retorqueo argumentum in causam & effectum: causam esse producentem effectum, non sunt causa, effectus & productio simpliciter, sed causæ tanquam producentis ad effectum tanquam productum: & effectum esse productum à causa, non sunt effectus, causa & productio eadem, sed effectus tanquam producti ad causam tanquam producentem, ergo illa non sunt realiter idem: contrarium tamen patebit infra, ubi docebimus actionem & passionem non distingui realiter.

LXXXIX. Contra 2°. æquè unitur unibile, sive per modum subiecti uniatur, sive per modum termini tantum, ergo omnino frustra adstruitur secunda unio, ut unum uniatur per modum subiecti, & alterum per modum termini, & hic vice versâ per modum subiecti, & subiectum per modum termini: antecedens patet ex casu, quo Deus utrumque extremum uniret per unionem creatam realiter distinctam à generatione & eductione, de quibus nos supra.

c. Nec respondeas cum P. Poncio negando consequentiam; illa enim adstruitur (inquies) quia extremorum eadem est ratio; necesse est cur unum potius per modum subiecti uniatur, & non per modum termini, vel è contra, quàm aliud. Sed

ci. Contra: in nostra sententia adstruente unionem esse generationem & eductionem, non est eadem extremorum ratio; nam cum generatio & eductio essentialiter fiant in materia, & non in forma, materia est essentialiter subiectum unionis, & non forma.

cii. Dixi in nostra sententia, quia in sententia communi Adversariorum admittentium modum

unionis à generatione & eductione distinctum, & in sola materia subiectatum, non apparet quid solide responderi possit, cum utrumque extremum sit æquè aptum ad esse subiectum sustentationis unionis, licet materia sit subiectum universalius, hoc enim non sufficit: recurrere verò ad Deum, tanquam causam determinantem extremum, in quo tanquam subiecto debeat recipi, non est Philosophicum; quia frustra recurritur ad determinationem causæ primæ, ubi haberi potest determinatio à causâ secundâ, quæ hic haberi potest, puta, vel ponendo duas uniones, ut ponit illa sententia; vel dicendo unionem non distingui à generatione & eductione, ut docuimus supra.

ciii. Confirmatur 1°. Resolutio: unio est generatio sine termino producta realiter à se distincta in homine; in composito vero purè materiali est eductio formæ ab ea realiter distincta; sed eductio (ut patet) non potest esse in forma tanquam subiecto; quia alioqui, cum fiat per illam, si illa fieret ex forma, forma esset causa materialis suæ activæ causalitatis, quod naturaliter fieri non potest, ut ostendimus infra; nec etiam generatio dicta, quia est eductio formæ materialis unionis, à se realiter indistincta, quæ etiam est essentialiter in materia tanquam subiecto, ergo, &c.

civ. Confirmatur 2°. unio hypostatica, sive naturæ humanæ cum Verbo, est unica, ergo, & in aliis compositis creatis est unica.

cv. Nec respondeas 1°. cum P. Poncio negando consequentiam, propter disparitatem; quia videlicet Verbum non potest esse subiectum novæ entitatis unionis, bene autem quælibet pars in compositis creatis: nam contra est; vel Verbum est tam perfectè unitum humanitati, quàm humanitas Verbo, vel non? si primum, ergo uniri per modum termini, & non per modum subiecti, est tam perfectè uniri, ac uniri per modum subiecti, & consequenter hoc ultimum bis nullatenus requirendum est: si secundum, ergo Christus est perfectè Deus, & imperfectè homo, quod sonat Eutychianismum & Nestorianismum.

cvi. Nec respondeas 2°. cum D. Caramuele negando antecedens: quia unio hypostatica (inquies) est una creata fundata in humanitate, & terminata ad Verbum: altera increata fundata in Verbo, & terminata ad humanitatem, & præterea eadem cum unione, quâ personalitas Verbi unitur naturæ divinæ. Contra etiam est, quia (præterquàm quod hæc secunda unio, nihil sit aliud, quàm ipsa identitas Filiationis cum natura divina) vel illam unionem concipit D. Caramuel per modum entis modalis, vel per modum rei? si primum, non potuerit esse ab æterno, magis quàm humanitas ipsius terminus modificatus intrinsecus in illa sententia, quod malè audit; si secundum, debet uniri humanitati per aliam unionem, utpote indifferens ad uniri, ad quam nunquam poterit se habere per modum subiecti, & consequenter nunquam poterit Verbum uniri humanitati nisi imperfectè, quod absurdum est.

cvi. Adde Caramuelem admittere debere verificationem huius contradictionis, *unire, non unire* de eadem indivisibili entitate Verbi, quam fides non docet; nullius vero contradictionis de eadem entitate verificatio, etiam in Divinis, admitti debet (cum sit incomprehensibilis) nisi ad eam admittendam fides urgeat.

Obijcies

CVII. Obijcies tamen 1°. ex P. Poncio: similia sunt per duas relationes, unam in uno, aliam in alio extremorum existentes, similia (& idem est de Relationibus Patris & Filii diversæ speciei); ergo etiam materia & forma sunt per duas uniones, unam in uno, aliam in alio extremorum existentes, unitæ.

CVIII. Respondeo negando consequentiam; est enim lata disparitas, quod uniones sint duæ entitates Physicæ, non verò relationes, sed duæ denominationes extrinsecæ, ab uno, vel diversis conceptibus, pro quo vide dicta in Logica Disp. de Relatione: deinde causa & effectus dicunt etiam duas Relationes extrinsecas; non tamen duas entitates Physicas actionis & passionis, in quibus fundantur, realiter distinctas; sed unam indivisibilem Physicæ, ut supra monuimus; ergo similiter, licet extrema dicant duas relationes, uniti scilicet subjecti ad terminum, & uniti termini ad subjectum; non tamen dicunt duas entitates Physicas unionis, in quibus fundentur, realiter distinctas; sed una indivisibilis Physicæ sufficit. aliter ad hoc argumentum.

Respondet P. Arriaga, videlicet, dato quod relatio sit realiter distincta antè intellectum à fundamento & termino, duo similia secundum exigentiam naturalem penetrata referri unâ relatione; loco dūta, duplici, quia idem non potest simul esse in pluribus locis adæquatis; verum hæc solutio non placet, 1°. quia cū relatio fundamenti eodem modo sit ad terminum dissitum (ut patet,) quo unio subjecti ad terminum penetratum, unica esse poterit ad terminum dissitum, si unica esse possit ad penetratum: 2°. penetratio non est relatio similitudinis, ergo non potest supplere effectum formalem relationis similitudinis alterius extremi, quod facere deberet, ut patebit consideranti: deinde respondebit P. Poncius duas relationes non ideo esse necessarias, quia fundamentum & terminus sunt in diversis locis, sed quia non est ratio, cur in uno potius sit illa unica relatio, quàm in alio; ad quod non extenditur solutio Arriagæ.

CIX. Obijcies 2°. unica unio subjectari non potest in utroque extremo; sed id est necessarium, ergo, &c. Probatur minor, quia utrumque extremum debet per unionem intrinsecè perici, ergo, &c.

CX. Respondeo, transeat major, nego minorem, ad ejus probationem, admissio antecedente, nego consequentiam; nam materia per creationem suam & animam rationalem, & humanitas per personalitatem Verbi, intrinsecè perficiuntur, licet in ipsis non subjectentur; ad hoc enim ut unum ab alio perficiatur, non est necessaria sustentatio, sed sufficit intima adhæsiō, quæ nihil aliud est, quàm unio ad alterum non sustentans, sive quod non sit subjectum sustentationis: nec refert, quod hunc conceptum tradamus per negationem, quia notitiam intimæ adhæsiōis; & voces sufficientes non habemus, quibus illam per positivum conceptum exprimamus: unde ad probationem minoris, concedo antecedens intellectum de utroque extremo perfectibili; nam unio hypostatica, intrinsecè quidem utrumque extremum afficit, non tamen Verbum perficit; quia cū sit infinitè perfectum, non est ulterius perfectibile.

CXI. Dixi transeat; quia sicut potest (ex dicendis infra) idem effectus pendere à duabus causis totalibus totalitate effectus; ita eadem forma in

duobus subjectis totalibus totalitate formæ subjectari potest.

D V B I V M V.

In quo extremorum subjectetur unio.

R E S O L U T I O.

CXII. **D**ico unio, sive generatio sine termino genito realiter à se distincto, siveeductio formæ, subjectatur in materia sola. ita P. Rubius libro 20. Phyl. q. 6. Murcia, Comptonus, &c. contra PP. Suarez, Scotum, Richardum, Henricum, Complut. nostros, Ioan. à S. Thoma, &c.

CXIII. Probatur, quia, ut dubio præcedenti diximus, istæ actiones sunt essentialiter in materia; & est Aristotelis 1°. de generatione textu 24°. ubi dicit non formari, sed materiam esse subjectum generationis, ergo, &c.

CXIV. Obijcies: in homine non est ratio, cur potius unio, ac per consequens generatio, sit materialis, quàm spiritualis; sed si spiritualis, non potest subjectari in materia, ergo, &c. Probatur major, quia sicut anima rationalis incorporea & spiritualis, potest uniri per unionem corpoream & materialem subjectatam in materia; ita materia corporea & materialis, potest uniri per unionem incorpoream & spiritualement subjectatam in anima rationali, ergo, &c.

CXV. Respondeo negando majorem, & assigno majorem rationem (contra Suarem Metaphysicæ Disputatione 15^a. sectione 3^a. num. 11°. & alios, quos citavimus dubio 2°. Resolutione 1^a) quod illa generatio, siveeductio, sit materialis, ac proinde debeat esse subjectata in materia, 1°. quia cū parentes non videantur producere posse per instrumentum corporeum, uti est semen, aliquid purè spirituale, qualis alioqui esset, non apparet quomodo homo hominem generaret: 2°. quia est loco unionis non actionis, quæ cum subjectari deberet in utroque extremo, quia non est potior ratio, cur subjectetur in uno, quàm in alio (ut dubio præcedenti vidimus) & alterum sit materiale, esset materialis, quia materiale est malum respectu spiritualis, & spirituale bonum; malum verò ex quolibet defectu, bonum ex integra causa; unde materialis unio, ubi partiale tantum subjectum materiale; spiritualis tantum, ubi est integrum & totale subjectum spirituale; nisi localiter extensa haberet partes extra partes, juxta dicta in Logica Disp. 2. de quantum. 100. quæ patent ex communi modo loquendi de homine; ille enim ab omnibus simpliciter dicitur materialis, quia inadæquatè materia; & à nemine simpliciter spiritualis, quia non est adæquatè spiritus. Hinc

CXVI. Colliges spirituale negare concomitantem omnem dependentiam à subjecto materiali, non autem materiale omnem dependentiam ab omni subjecto spirituali.

D V B I V M VI.

An totum distinguatur realiter à partibus & unione conjunctim sumptis.

CXVII. **D**ixi à partibus & unione conjunctim sumptis, & non à partibus unitis simul sumptis (in quo plerique falluntur; quia cum veritas prædicationis sumatur penes identitatem rectorum, & unitum

unitum importet unionem in obliquo; certum est totum distingui realiter à partibus unitis simul sumptis, non secus ac materia & forma simul sumptæ ab unione; liquidem huius propositionis, *Totum est sua partes unitæ simul sumptæ*, est hic sensus, *Totum est materia & forma simul sumptæ habentes unionem*, quæ est aperte falsa, cum totum sit in recto æquè unio, ac duæ partes: aliqui si sufficeret importari in obliquo, non apparet, cur hæ propositiones non essent veræ, *Totum est unio uniens materiam & formam; totum est materia unita formæ; totum est forma unita materiæ*, quas nullus admiserit. Hoc præmissis, sit

RESOLUTIO I.

CXXVIII. **D**ico 1º, contra Scotistas communiter, quos sequuntur Capreolus, Ferrarius, Hervæus, Fonseca, Henricus, Cajetanus, Conimbricenses, &c. totum non est entitas ante animam à partibus & unione conjunctim sumptis realiter distincta. Ita S. Thom. 1. p. q. 11. art. 2º ad 2º. & 4º contra gentes q. 81. quem sequuntur PP. Complut. & P. Ioan. à S. Thom. qui hic q. 6. dicit procul Dub. videri Sancti Thomæ, quem sequuntur Durandus in 3. Dist. 2ª. q. 2. Palud. in 3. Dist. 1ª. q. 1ª. Rodens. lib. 12. Phys. cap. 3º. q. 1ª. Tolet. lib. 1º. Phys. q. 6. Suarez Disp. 36. Sect. 5ª. Hurtad. Rub. Arriaga, Oviedus, Comptonus, Murcia, &c.

CXXIX. Probatur 1º, ex celebri dicto Varronis, quod Augustinus 9º de civitate Dei cap. 3º. commendat, & refert Divus Thomas 1ª. parte quæst. 75ª. articulo 4º, *Homo neque est anima, neque corpus, sed utrumque simul*, puta simulate unionis, ergo, &c.

CXX. Probatur 2º ratione, si totum sit entitas ante animam à partibus & unione conjunctim sumptis realiter distincta, vel ante animam distinguitur totaliter & adæquatè ab illis, vel partialiter & inadæquatè, ut eas ante animam includens, & insuper aliquid aliud; sed neutrum admitti potest, ergo, &c.

CXXI. Probatur minor pro prima parte; non primum; 1º quia sic totum, compositum esset, & non esset; esset ut supponitur: non esset, quia vel ipsum ab illis, vel ille ab ipso (saltem divinitus) separari possent, aut saltem eas in suo conceptu formalis, sive essentiali Physico, non magis includeret, quam Pater in Divinis Filium, Filius Patrem, &c. qui propterea se mutuo non component, ergo, &c.

CXXII. Respondebis totum esse entitatem ante animam à suis partibus & unione, &c. realiter adæquatè distinctam: & ad hanc primam probationem minoris Respondebis cum P. Poncio Physic. Disp. 6ª, quod esset compositum; quia ad suas partes se haberet, ut includens ad inclusum: nec posset (etiam divinitus) realiter à suis partibus, &c. separari; quia ad illas ut sic, se haberet eo modo, quo se habet effectus ad agens ut agens formaliter. Sed

CXXIII. Contra 1º, non dicitur quomodo erit compositum; cum eas in suo conceptu formali, sive essentiali Physico, non magis includeret, quam Pater in Divinis Filium, aut è contra, qui ideo se mutuo non component; igitur id prius dicendum.

CXXIV. Contra 2º, transeat quod à suis partibus, &c. non posset (etiam divinitus) realiter separari; hoc tamen non convincit ipsum ad eas se habere, ut includens ad inclusum, ut patet ex Personis Divinis.

R. P. Francisci Bona Spei Physica

CXXV. Contra 3º, falsum est totum se habere ad partes, &c. eo modo, quo effectus se habet ad agens ut agens formaliter: 1º quia præterquàm quodd sequatur contra præfatum Authorem, partes non esse de intrinseco Physico formali conceptu totius, magis quàm agens ut agens formaliter sit de intrinseco Physico conceptu formali effectus; posito præcisè agente ut agente formaliter, non habetur effectus, magis quàm positus præcisè causà & actione, sed deest aliqua entitas Physica existens ante animam; positis verò partibus & unione, ad totum nulla deest entitas Physica existens ante animam: 2º, agens ut agens formaliter, nec ante, nec post animam, quidquam est effectus; partes verò & unio sunt partes intrinsecæ totius secundum ipsum.

CXXVI. Contra 4º, vel entitas totius ante animam à partibus & unione conjunctim sumptis realiter distincta, per illarum productionem producitur, vel ab illis & Deo, vel à Deo solo, per aliam productionem: non ultimum; quia ad Deum recurrere pro effectibus naturalibus, non est Philosophicum: deinde sic posset Deus totum illud non producere, ac proinde partes & unio existere possent, non existente toto, quod negat: non etiam penultimum; quia cum nihil producat, nisi per productionem suorum intrinsecorum, & secundum præfatum Authorem partes sint intrinsecæ toti, partes producerent seipsas, quod intelligi non potest: deinde non est cur Deus talem productionem impedire non posset (ac proinde possent, ut dictum est, partes & unio existere, non existente toto: non denique primum, quia sic totum deberet successivè produci per partes, sicut partes successivè producuntur, ac proinde ad productionem materiæ produceretur una pars totius, ad productionem formæ alia, & ad productionem unionis, 3ª; quæ tres partes, vel facerent totum realiter à se distinctum, quod per productionem illarum produceretur, vel non? si primum, illud totum deberet etiam produci successivè per partes, ut ante, & sic in infinitum: si secundum, ergo neque tres primæ partes habent totum ante animam realiter à se distinctum: Ex his infero, ergo debet esse improductum; nihil autem datur improductum præter Deum, ergo, &c.

CXXVII. Probatur minor pro prima parte 2º, partes & unio sunt partes formaliter ipsius, ante, vel post animam tantum: si post animam tantum, ergo ante animam illa entitas est totum sine partibus: si ante animam, sunt illius partes ut supponitur; & non sunt; quia de ratione partium ante animam, est esse ante animam aliquid totius, quod non esset, quia dicitur totum esse ab illis realiter adæquatè distinctum.

CXXVIII. Respondebis cum eodem esse partes ante animam, & de ratione partis ante animam non esse, esse formaliter aliquid totius, sed causaliter tantum, quomodo essent aliquid totius. Sed

CXXIX. Contra: præterquam quod pars formaliter & totum formaliter sint correlativa, debes necessariò sumere ly *causaliter*, vel in genere causæ efficientis, vel in genere causæ materialis, vel in genere causæ formalis, quia illæ solæ causæ causant realiter, & ante animam: sed in nullo istorum genere fieri potest, ergo, &c. Probatur minor, quia neque causa efficiens est pars intrinseca ejus, quod efficiens causat, ut Deus creaturæ, Pater filii: neque etiam materialis, est pars, &c. ut materia respectu formæ: neque etiam formalis est pars, &c. ut forma

G

ma

ma respectu materiae, & aliunde cum nihil producat, ut dictum est, nisi per productionem suorum intrinsicorum, idem produceret seipsum. Adde quod aliqui nihil daretur simplex præter Deum, quia nihil est, quod à causa efficiente non causetur, & major pars entium, etiam à causa materiali, vel formali causetur.

CXXX. Probatur minor pro prima parte 3°, vel illa entitas totius existens ante animam uniretur suis partibus, &c. vel non? si 1um; ex ipsa & partibus ac unione inter illas, sequeretur aliud totum per se substantiale, non secus ac ipsa entitas totius per se ex illis sequitur, vel non? si sequeretur, de illo idem quæram, & sic in infinitum: si non sequeretur, quare primum ex illis partibus per te sequitur? non enim est major ratio huius, quam illius: Adde tamen quod quodcumque sequeretur, non faceret unum per se substantiale; quia adveniret completo enti in actu, videlicet materiae per formam actuatae ut actuatae, ut consideranti patebit; sed per accidens: si 2um; ergo partes, unio inter illas & ipsum non facient nisi aggregatum per accidens, ut est cumulus lapidum, quod ipsi non admittent, quia totum ut sic non poneretur in Prædicamento.

CXXXI. Respondebis cum eodem 1°, totum non propriè uniendum suis partibus; quia illa propriè tantum uniuntur, quorum unum in alio non includitur: 2°, admissio quod uniat, non sequi aliud totum; quia sicut ad unionem non sequitur unio; ita ad totum non sequitur totum. Sed

CXXXII. Contra 1um est, quod (præterquam quod non appareat, quomodo includantur partes in toto) sic partes, unio inter partes & totum faciant aggregatum per accidens, quod negat: Contra 2um verò etiam est, quod licet ad unionem non sequatur unio, ad totum tamen à partibus, &c. realiter distinctum, necessariò sequitur totum; quia totum, quod præcedit, non habet in se formaliter omne id, quod in se formaliter habet totum, quod sequitur, sicut prima unio habet in se formaliter omne id, quod secunda habet in se formaliter, excepta scilicet hæcitate; sed totum hoc plus, illud totum formaliter, minus includit; nihil autem accipit ab alio, quod habet in se formaliter, licet quod in se formaliter non habet ab alio rectè accipiat.

CXXXIII. Probatur minor pro prima parte 4°, definitum Metaphysicum non est entitas post animam adæquatè distincta à sua definitione Metaphysica; ergo nec definitum Physicum est entitas ante animam adæquatè distincta à sua definitione Physica, sive partibus & unione conjunctim sumptis.

CXXXIV. Respondebis iterum ex eodem, esse disparitatem, in eo videlicet, quod in definitione Metaphysica, partes ponantur directè, sive in recto, & nihil præter ipsas; ut homo est animal rationale: in Physica verò indirectè, sive in obliquo, & aliquid præter ipsas, ut homo est aliquid constans corpore & animâ rationali unitis, non verò est corpus & anima rationalis unita. Sed

CXXXV. Contra, in definitione, sive Metaphysica, sive Physica attendi non debet, neque potest, sensus formalis & affirmativus; quia (ut ostendimus in Logica) nulla definitio ut definitio prædicatur in sensu formali & affirmativo de suo definito, sed

in sensu materiali & identico tantum: unde cum quæritur, an totum, homo v. g. sit aliquid ante animam à suis partibus & unione realiter distinctum, sensus est, an in sensu materiali & identico homo, suæ partes ac unio, sint idem realiter ante animam. Adde quod sit id ipsum, quod quæritur, an in definitione Physica debeat aliquid poni præter partes & unionem, magis quàm in definitione Metaphysica, in qua præter genus & differentiam nil ponitur.

CXXXVI. Probatur minor probationis Resolutionis à ratione pro secunda parte: non 2um; quia illud aliud, quod totum includens cæteras partes, insuper diceret, esset vel ut quarta pars compositi, vel tota essentia compositi? non hoc 2um; quia illud est supra fuscè impugnatum: neque etiam 1um; quia (præterquam quod in homine, præter duas partes & unionem, daretur tertia pars, contra omnes) sicut ex duabus partibus & unione exurgeret tertia pars; ita ex tertia & unione exurgeret quarta, & sic in infinitum; quod est absurdum, ergo, &c.

CXXXVII. Obijcies 1°, ex Aristotele 4° Physicæ Textu 23°. totum est in partibus: 2°, de Anima Textu 22°, dividitur substantia corporea in tria membra, materiam scilicet, formam & totum compositum: 3°. Metaph. 3°. cap. 17°. Syllaba BA, non est B. & A. 4°. ejusdem 5°. cap. 14°. sex non est bis tria, sed semel sex: 5°. ejusdem 8°. cap. 6°. ait, quod non est totum per coacervationem, est aliquid præter partes: sed hæc forent falsa, nisi totum esset entitas ante animam à suis partibus & unione conjunctim sumptis realiter distincta, ergo, &c.

CXXXVIII. Respondeo 1°, generaliter ad Aristotelem ibi & alibi satisfieri, si dicatur 1° ipsum, ad totum præter partes requirere unionem unificam per se: 2°, si dicatur, ipsum agere de toto formaliter, quod est conceptus partium per modum unius (ut infra dicemus) qui quidem est realiter distinctus à partibus & unione, non tamen ante animam, ut contendunt Adversarii.

CXXXIX. Respondeo 2°, specialiter ad singula: ad 1um itaque, locutio est intransitiva, & sensus est, totum est realiter & identicè ante animam suæ partes, puta comprehensâ unione; non enim vult totum esse in partibus tamquam subiecto, sed vel tamquam obiecto, vel per identitatem negativam intrinsicam ante animam, quasi nihil sit ipsis intrinsicum realiter ab illis distinctum.

CXL. Ad 2um, rectè dividit substantiam corpoream in materiam, formam & compositum; quia hoc, præter materiam & formam dicit unionem.

CXLI. Ad 3um, solum vult syllabam BA non esse B. & A. seorsim & inordinatè, quia sic faciunt A. B. & tam AB, quàm B. A. sed conjunctim & cum recto ordine, qui ordo est quædam supra partes unio.

CXLII. Ad 4um, vult sex non esse bis tria seorsim, & diversis conceptibus concepta, sed uno conceptu, qui etiam est quædam supra partes unio, saltem extrinseca.

CXLIII. Ad 5um, solum vult, totum per se præter partes includere unionem unificam per se, id est, conjungentem partes incompletas ejusdem Prædicamenti per modum potentia & actus; non verò totum per coacervationem, sed politicam tantum

tum approximationis partium, eo modo, quo mul-
ti lapides faciunt cumulum; cohabitationis, eo mo-
do, quo multi cives faciunt unam civitatem, &c.

RESOLUTIO II.

CXLIV. **D**ico 2°, contra Nominales, Suarem,
Hurtadum, Arriagam, Oviedum,
Telles, & omnes Thomistas: totum formaliter est
totaliter extrinsecum suis partibus & unioni con-
iunctim sumptis; ab eisque realiter distinctum. Pu-
to revera esse debere omnium, qui negant univer-
sale formaliter à parte rei, & illud concedunt post
intellectum.

CXLV. Probatur 1°, partes & unio seorsim &
distributivè sunt causa compositi; ergo composi-
tum distinguitur realiter adæquatè ab illis: proba-
tur consequentia à pari ex omnibus aliis causis, ef-
ficiente, materiali, formali & intentionali: antece-
dens admittitur ab omnibus Adversariis.

CXLVI. Respondebis 1°, cum P. Hurtado, ne-
gando causas intrinsecas, ut sunt partes, verè causa-
re suum effectum, & dices esse partes intrinsecas,
ex quibus constituitur. Sed

CXLVII. Contra 1°, per te totum nihil est extrin-
secum partibus ab eis realiter distinctum; ergo
causa intrinseca non potest esse causa per modum
partis intrinsecæ, nisi respectu alicujus, partium
aut unionis.

CXLVIII. Subsumo; sed materia non est pars
intrinseca formæ, vel unionis, vel suiipsius, autè
contra; nec præter ista tria quidquam in toto com-
posito agnoscis; ergo per te debent causæ intrinse-
cæ aliter causare suum effectum, quàm per modum
partis intrinsecæ.

CXLIX. Contra 2°, supponis falsum, videlicet, dari
causam intrinsecam per modum partis intrinsecæ;
nam vel illa deberet esse pars intrinseca totius rea-
liter adæquatè, vel inadæquatè à se & altera parte
ac unionem distincti (quod non admittis, & supra
fusi contra Scotistas rejectum est;) vel suæ com-
partis, vel unionis, vel suiipsius, quod minus admit-
tis; aliud tamen non suppetit, cuius sit pars intrin-
seca, ergo, &c.

CL. Respondebis 2°, ex P. Oviedo, causas in-
trinsecas causare componendo, & conceptum
causæ intrinsecæ esse conceptum partis potentis
componere. Sed

CLI. Contra 1°, per te etiam, totum nihil est
extrinsecum partibus ab eis realiter distin-
ctum; ergo causæ intrinsecæ non possunt causare
componendo, nisi aliquam partem aut unionem
componant.

CLII. Subsumo; sed materia v.g. nec seipsam, nec
formam, nec unionem, & è contrà nec forma, &c.
causat componendo per modum partis intrinsecæ;
nec præter ista quidpiam in toto composito agnos-
cis; ergo per te causæ intrinsecæ, debent aliter cau-
sare suum effectum, quàm componendo per mo-
dum partis intrinsecæ.

CLIII. Contra 2°, etiam supponis falsum, vide-
licet dari causas intrinsecas per modum partis in-
trinsecæ, ut satis ante probatum est.

CLIV. Probatur 2°, omni effectui assignari de-
bet causa proportionata adæquata; sed omnis effe-
ctus distinguitur realiter adæquatè à sua causa adæ-
quata; ergo & totum compositum à materia, for-
ma & unionem, quæ sunt causa adæquata ipsius.

CLV. Respondebis cum P. Oviedo negando ma-
jorem; quia datur effectus causæ intrinsecæ; causa
tamen intrinseca repugnat (inquies) cum causa to-
tali & adæquata, quia de illius conceptu est com-
ponere; causa autem adæquata non componit, sed
ponit, & sola pars connotando compartem compo-
nit. Sed

CLVI. Contra 1°, præterquam quòd P. Ovie-
dus iterum supponat falsum, scilicet dari causam
intrinsecam per modum partis intrinsecæ; tua
ratio probat totum distingui realiter à suis parti-
bus, & unionem conjunctim sumptis; quod sic o-
stendo, causa intrinseca, sive pars, non compo-
nit seipsam, nec suam compartem, nec unio-
nem, ergo totum realiter ab illis, &c. distinctum;
quia alioqui nihil componeret per modum partis
intrinsecæ.

CLVII. Nec dicas componere seipsam; quia
(præterquam quòd sic pars esset compositum &
totum, quod nullus admittit) componere, est
esse partem intrinsecam secundum te; pars ve-
rò non est pars intrinseca suiipsius, etiam collecti-
vè sumptæ cum aliis; quia, cum omnes partes
collectivè sumptæ ante animam sint ipsum totum
& compositum, deberet necessariò esse pars in-
trinseca alicujus partis totius, quæ non est, ut toties
diximus.

CLVIII. Contra 2°, si detur causa intrinseca
inadæquata, quidni daretur causa intrinseca adæ-
quata? & sicut partes & unio seorsim & distribu-
tivè sumptæ, sunt omnes causæ intrinsecæ in-
adæquatæ compositi secundum te, quidni con-
junctim & collectivè sumptæ, essent causa intrin-
seca adæquata compositi? si enim implicet causa
adæquata, implicat inadæquata; sicut si impli-
cet totum, implicat pars; quia causa adæqua-
ta & inadæquata sunt correlativa, sicut totum
& pars.

CLIX. Objicies, positis partibus & unionem in-
ter illas, secluso quovis alio realiter distincto, intel-
ligitur totum, sive compositum, ergo, &c. Probatur
antecedens, quia cum componere nihil sit aliud,
quàm partes simul ponere; esse compositum, nihil
est aliud, quàm partes esse simul positas; atqui, posi-
tis partibus & unionem inter illas, partes sunt simul
positæ, ergo, &c.

CLX. Confirmatur, Compositum à partibus &
unionem distinguitur realiter adæquatè, vel inadæ-
quatè? non adæquatè; quia sic non essent ejus par-
tes, cum pars necessariò sit pars rei cuius est pars:
non etiam inadæquatè; quia sic compositum ali-
quid includeret præter duas partes & unionem,
cum quo faceret aliud totum, quod aliud include-
ret præter illud, partes & unionem, cum quo iterum
faceret aliud totum, & sic in infinitum; sed hoc est
absurdum, ergo, &c.

CLXI. Respondeo distinguendo antecedens, po-
sitis, &c. intelligitur totum, sive compositum fun-
damentaliter, seu materialiter, prout ly *totum*
significat entitatem realem totius esse subjectum
denominationis totius formaliter sumpti, conce-
do antecedens; sed ut sic est actu tria, materia,
forma & unio; potentià tantum unum totum, &
non actu unum totum formaliter, magis quam po-
sitis entitatibus Patris, generationis & filii est unus
pater formaliter, sed potentià tantum, de quo in
Logicà agentes de Relatione: formaliter & prout
ly *totum* formaliter exprimitur nomine totius, ne-

go antecedens; nam fundatur, ut sic, in conceptu colligente omnes partes, & unionem, sive potius representante ista tria per modum unius; alioqui deberet ista ratio totius ad illa tria posita, modo quodam omnino intelligibili, ante intellectum resultare: deinde totum formaliter importat distinctionem rationis à suis partibus & unionem, ut sunt ante animam seu intellectum, quæ sicut esse non potest nullà animà, seu intellectu, cogitante, ita nec totum formaliter, de quo clarius Resol. 3^a.

Ad Confirmationem

CLXII. Respondeo totum, sive compositum, à partibus & unionem distinguere realiter adæquatè extrinsecè, non secus ac ratio à quocumque fundamento & termino; quia sicut hæc in conceptu, ita hoc in conceptu dicto fundatur, quo præcisè posito exurgit, sicut identificabilitas, universalificabilitas, &c. posito præcisè conceptu universalificante: ad probationem verò in contrarium, Respondeo fore ejus partes extrinsecè essentielles, eo modo, quo fundamentum & terminus, sunt partes extrinsecè essentielles relationis; nec possunt esse intrinsecæ; quia causa intrinseca repugnat, ut vidimus; unde nullum totum formaliter constabit partibus intrinsecis; imò nec totum fundamentaliter dici debet constare partibus fundamentalibus intrinsecè; quia illud est ipsæ partes, & non aliud, quæ sibi invicem non sunt intrinsecæ partes, ut vidimus; unde homo ut totum formaliter (& sic de aliis) est aliquid realiter distinctum à materia, anima rationali & unionem; nec datur ut sic ante intellectum; secus fundamentaliter, & ut est materia, anima rationalis & unio, quomodo non est conflatum ex partibus intrinsecis; imò neque aggregatum per accidens est ante vel post intellectum conflatum ex duabus partibus intrinsecis; non ante, quia ut sic nihil aliud est quàm cumulus lapidum v. g. quàm iste & iste lapis, &c. iste autem lapis, neque est pars intrinseca istius, neque superius: non etiam post, ut patet.

RESOLUTIO III.

CLXIII. Dico 3°, totum formaliter est formalitas realiter & objectivè identificata rationi formali ipsam fundandi: (quæ est conceptus statim allatus) ab eaque solà ratione formali distinctus; hæc Resolutio sequitur ex præcedenti.

CLXIV. Probatur 1^a & 2ª Pars Resolutionis clare ex dictis in Logica de Relatione, & distinctione objectiva: 3ª Pars verò probatur 1° ex refutatione aliarum sententiarum: 2°, quia eodem modo se habet totum ad dictum conceptum, sicut se habet ratio ad suam rationem formalem fundandi; quantitas in nostra sententia ad materiam; potentia animæ ad animam (si ab illa realiter distinguuntur); sed illa ab illis solà ratione formali distinguuntur, ergo, &c. minor patet, quia non nisi est aliud conceptus formalis relationis, quantitatis & potentiarum; alius fundamenti & termini, materiæ & animæ, &c. ut ostendimus in Logica, de Relatione Dub. 4°. Resolut. 3^a. ergo, &c.

CLXV. Confirmatur, partes & unio sunt tria ante intellectum, totum formaliter est unum; sed totum non est unum formaliter ante intellectum & animam, ut primà Resolutione vidimus; ergo post intellectum & animam, ac per consequens totum

formaliter distinguitur realiter ab illis tribus, non secus ac ipse actus intellectus & animæ, ab illis tribus distinguatur. Ex his

CLXVI. Colliges 1°, hanc propositionem, *Materia, Forma & Unio, sunt totum formaliter*, non magis esse veram, quàm sit hæc, *Petrus & Paulus sunt universale formaliter*; sed sicut hæc dumtaxat, *Petrus, Paulus, &c. confusè concepti per modum unius sunt universale formaliter*, est vera; ita hæc dumtaxat, *Materia, Forma, Unio confusè conceptæ per modum unius collecti, sunt totum formaliter*. 2°, ante animam non dari concretum formaliter, ut v. g. album, unitum, &c. prout ly album, unitum, &c. dicit esse aliquid unum formaliter distinctum à subjecto & forma ac unionem, sed objectivè tantum, prout est objectivè subjectum, forma & unio, & sic de aliis.

DVBIVM VII.

An Accidentia materialia subjectentur in toto composito.

Ante Resolutionem
CLXVII. Suppono, posse quidem accidens corporeum pendere à solo spiritu, & consequenter ens purè spirituale à materia, quia, ut in Logica Disp. de quantitate insinuavimus, corporeum est, quod extensum localiter habet multas partes; spirituale verò, quod localiter extensum non habet multas partes: de quibus specialius in Tractatu de Angelis, ubi ostendimus, ubi Angelicum esse corporeum: nihilominus accidentia, quæ naturam sequuntur, sic ut desinente formà remaneant, videntur à sola materia pendere, sicut & quæ spiritum sequuntur, sic ut remotà materià remaneant, à solo spiritu; quia alioqui deberent de subjecto, saltem inadæquato naturaliter migrare, quod inconveniens est; quia si accidens migrare posset de subjecto inadæquato in aliud inadæquatum, esset indifferens ad esse in hoc vel illo subjecto inadæquato, & ipsi perinde esset habere hoc vel illud subjectum inadæquatum; imò & habere hoc vel illud adæquatum, consequenter; quod inconveniens est. Hoc autem supposito, sit

RESOLUTIO.

CLXVIII. Dico, accidentia, quæ modo jam dicto materiam sequuntur, in sola materia immediate, si potentia receptiva ei propria; vel mediante hac potentia, si accidentia communia & non propria, recipiuntur, & non in toto composito. Ita Averroës lib. de subst. Orbis; Simplic. 1°. Phys. Textu 69. Philop. lib. 1°. de generat. Ammonius de præd. quantitatis, Gregor. in 2um. Dist. 12. q. 2. art. 1°. noster Bacho in 2um. Dist. 18. art. 4°. Marfil. Aureolus, Venerus, Ægidius, Nymphus, Suarez & alii è Societate post Scotistas communius: contra Durandum, Flandriam, Capreolum, Hervæum, Cajetan. de ente & essentia cap. 7°. q. 16. Ferraram 4°. contra gentes cap. 81. Iavellum, Sotum, Soto, Bannez, Fonscram, nostros Complut. Ioan. à Sancto Thoma, & alios Thomistas Recentiores. Hæc conclusio mihi evidens est, supposito quòd accidentia naturaliter non migrent de subjecto adæquato, vel inadæquato, in aliud tale subjectum: sed de his iterum aliquid in libris de generatione, ubi quæremus, an in generatione fiat

fiat Resolutio usque ad materiam primam.

CLXXIX. Confirmatur tamen hæc Resolutio, quia talia accidentia sunt prævia ad formam dispositiones; ergo in forma non recipiuntur, sed in materia, &c.

CLXX. Dices, accidentia communia, siue non propria non disponunt potentiam materiæ receptivam; sed materiam ad recipiendam formam substantialem; atqui dispositiones immediate reci-

piuntur in eo, quod disponunt, ergo, &c.

CLXXI. Respondeo negando maiorem ob dicta supra Disputat. 2^a de materia prima Dubio 7°, sic ut enim ignis mediante calore ut instrumento accidentia communia, & non propria producit, ita materia prima mediante potentia receptivâ ut instrumento, accidentia communia & non propria recipit.

TRACTATUS II.

In Librum Secundum

PHYSICORVM.

LIBER hic tres partes continet: 1^a nil momenti; 2^a de Natura & arte agit: 3^a de Causis.

DISPUTATIO PRIMA

De Natura & Arte.

DVBIVM I.

Quid secundum Aristotelem natura & ars, & in quo inter se differant & conveniant.

Suppono nomen naturæ variè accipi: 1°, pro uniuscuiusque rei essentia, quomodo dicitur definitio explicare naturam rei: 2°, pro essentia substantiali ut distincta à sua subsistentia, quomodo dicitur u-

na natura Divina, tres subsistentiæ. 3°, pro Deo, qui dicitur natura naturans, quomodo mundus dicitur opus naturæ. 4°, pro collectione omnium causarum creaturarum, quæ dicitur natura naturata, & illud miraculosum, siue supra vires naturæ, quod est supra illas. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

II. **D**ico 1°, natura definitur ab Aristotele hic, Principium & causa motus & quietis ejus, in quo, primo & per se, & non per accidens inest.

III. Dicitur 1°, Principium & causa, ubi ly Principium, utpote contentum in causa, superfluit, nisi, velis addi majoris explicationis gratia: per ly causa excludit unionem, quæ dumtaxat est causalitas; item privationem, quæ propriè non influit in esse, cum nihil sit: sed per causam ex mente Philosophi intellige Solam passivam, cum Scotistis communis, Fabro Theorem. 33. c. 1. Fuentes hic q. 2. Sghemma disgres. 8. Poncio hic Disput. 36. q. 2. ubi ait id tam clarè asseri à Scoto in 2. Dist. 2. q. 10. n. 9. ut mirum sit ab ullo Scotista, de ejus mente dubitari posse. quidquid dixerint Vasques & Valesius intelligi activam tantum; & Connimbricenses, Rubius Hurtadus, Averfa, Arriaga, Oviedus, Telles, Murcia, &c. utramque activam & passivam, quorum præcipua ratio est, quòd Aristoteles abstrahat à causa in particulari, in ratione causæ verò univocè convenient causa activa & passiva: verum supponunt falsum;

quia mens Aristotelis est assignare causam motus naturalis, prout opponitur violento, & non prout opponitur supernaturali, quæ cum esse non possit activa, quia agens naturale in agendo naturaliter non violentatur; (siquidem violentia est ab extrinseco; omnis autem actio agentis naturalis naturaliter agentis ab intrinseco & ex propensione naturæ; licet possit in non agendo violentari, ut, si positus omnibus ad agendum requisitis, Deus ipsius actionem impediatur, vel si per improductionem caloris impediatur aqua, quo minus frigus in se producat) solum passiva intelligi potest; quia oppositio fit per ordinem ad idem: plura videbis Resolut. 4^a.

IV. Dicitur 2°, motus & quietis, id est, primæ productionis & conservationis; ejus in quo primo & per se, id est, essentialiter, & non per accidens, id est, & non accidentaliter, inest, ut excludas Principia, quorū motus non sunt in eo, quod principiant essentialiter.

RESOLUTIO II.

V. **D**ico 2°, Ars rectè definitur ex Aristotele Ethicorum 6°, certa ratio factibilium, id est, actus dictans aliquid opus faciendum, siue internum, siue externum; sed communius sumitur pro ipsa operatione externa relinquente opus externum post se, aut saltem pro habitu intellectuali dictante, quomodo talis operatio fieri debeat.

RESOLUTIO III.

VI. **D**ico 3°, natura & ars in eo maximè differunt, quòd natura sit principium substantiale ejus, in quo est; ars verò, non nisi accidentale; ac proinde illa substantia est, hæc accidens: deinde etiam in eo, quòd motus non sit ab arte quoad substantiam, prout est à natura; sed quoad modum, videlicet directionem; unde ars non potest operari finè natura & ratione: bene autem natura, finè arte & ratione.

RESOLUTIO IV.

VII. **D**ico 4°, natura & ars in eo maximè conveniunt, 1° quòd sicut natura operatur ex præjacente materia prima, unde natura dicitur generare;

generare; ita ars operatur ex præjacente materia secunda, unde ars dicitur ornare: 2°, sicut natura producit effectum secundum virtutem propriam; ita ars dirigit effectum secundum regulas proprias: 3°, sicut natura ab imperfectioribus ad perfectiora sensum procedit; ita & ars. Ex his

VIII. Petes, quid motus naturalis prout opponitur violento, & e contra.

IX. Respondeo motum naturalem esse illum, qui est juxta inclinationem ipsius mobilis; violentum verò, qui fit resistente mobili, sive contra ejus inclinationem: unde dic, contra Patrem Ovidum hic, ad motum naturalem non requiri, ut proveniat activè & passivè à natura, id est, ab aliqua parte mobilis, nam motu naturali ignis sursum, & lapis deorsum projicitur; sed sufficere, quòd sit juxta inclinationem Principii passivi seu mobilis; sive ab eo, quod est essentialiter in mobili, activè proveniat, sive ab alio; imò sive mobile sit activum, sive non; altoqui nec aqua ad frigus ab aère, nec ignis ad calorem à sole, moveretur motu naturali, quod haud sine absurdo negabitur. Hinc

X. Colliges frigeactionem ignis ab aqua circumstante, & calefactionem aquæ ab igne circumjacente esse quidem Principio activo & moventi naturalem, prout naturale opponitur super-naturali & libero, non tamen prout opponitur violento (de quo hic); quia sicut violentum sumitur per ordinem ad passum sive mobile (nam, ut dictum est Resolut. 1^a, agens naturale in agendo naturaliter non violentatur) ita & naturale prout opponitur violento, sumitur per ordinem ad passum sive mobile: unde Aristoteles hic dicit *moventia non mota non esse considerationis Physicæ*, sive Principia naturalia: quòd verò tunc aqua diceretur pati violentiam; si impediretur ejus frigeactio, & ignis etiam, si ejus calefactio, intelligi debet de violentia latè sumpta, quæ est contra exigentiam naturalem; sicut enim non omne id, quod est secundum exigentiam naturalem moventis, sive Principii activi, est naturale, ut ly naturale opponitur violento, nam movere se sursum est secundum exigentiam hominis, violentum tamen; item movere lapidem sursum, est secundum exigentiam hominis, nec homini tamen, nec lapidi est naturale; non homini, quia motus non est in homine; non etiam lapidi, quia contra ejus inclinationem; igitur nec ulli violentus est, nec ulli naturalis ut opponitur violento, sed potius neuter: ita nec omne, quod est contra exigentiam naturalem Principii activi, est violentum strictè: sed illud solum est naturale, ut opponitur violento, quod est secundum exigentiam naturalem Principii passivi; & violentum strictè, quod est contra, &c. ut dictum est.

D V B I V M I I.

Quibus entibus conveniat definitio naturæ.

R E S O L U T I O I.

XI. **D**ico 1°, materia, forma substantialis, & substantia, sunt natura, secundum quod natura supra describitur ab Aristotele.

XII. Probatur 1^a & 2^a Pars ex eodem libro 2°, Physic. Textu 4°: *Natura aut est subjectum, vel est in*

subjecto. & textu 10. *Natura sic dicitur primo, sicut ipsumque subjectum materies eorum, quæ motus in se, mutationisque Principium habent; alio modo modo ipse forma & species.* b. l. unumquodque non est in eo

XIII. Probatur 2° ratione, pro materia, forma & substantia (de hac enim nulla, quod sciamus auctoritas) materia forma & substantia sunt Principium passivum motus ejus, in quo sunt essentialiter, sive per se primò; sed natura est tale Principium, ergo, &c. Probatur major, quia materia & substantia sunt Principium quod & radicale passivum, & forma Principium quo passivum motus naturalis ejus, in quo sunt essentialiter; sed ly Principium in dicta definitione accipi debet de passivo, ut constat ex Resolutione 1ª Dubii primi; ergo, &c. major assumpti patet pro 1^a & 3ª parte, quia eæque sunt subjectum denominationis motus naturalis (ut fatentur omnes) nec una magis quam alia: probatur pro 2ª parte, quia præterquam quòd forma etiam sit partiale subjectum denominationis, est ratio, propter quam motus dicitur esse secundum, vel contra, inclinationem compositi, sive mobilis; nam ipsa est, quæ exigit talem vel talem motum recipi, aut non recipi in composito sive mobili; unde meritò dicitur Principium passivum quo denominationis motus naturalis ejus, in quo est, ergo, &c. Hinc

XIV. Colliges, quòd quando diximus supra Dub. 10. Resolutione 1^a ly Principium & causa in definitione naturæ posita, intelligi de passivo, subaudiendum de passivo denominationis, & non receptionis; alioqui (præterquam quòd nihil sit naturale materiæ prout naturale opponitur violento, de quo hic; sicut ipsi nihil est violentum positivè) sola materia in sententia adstruente accidentia materialia & motus materiales (de quibus Aristoteles) recipi in materia, & solum compositum in sententia adstruente accidentia recipi in solo composito, esset natura, contra Aristotelem supra n. 12. unde licet excludamus Principium activum ut activum à ratione naturæ, non tamen illud excludimus ut passivum denominationis, quod non satis considerant varii Recentiores, ut PP. Arriaga, Ovidus, Telles, &c.

XV. Objicies: Aristoteles non numeravit substantiam inter naturas, ergo non est natura: probatur consequentia, quia si substantia esset natura partialis, jam non distingueretur realiter à natura completa, nihil esset illi realiter superadditum, &c. sed hoc est hæreticum, ergo, &c.

XVI. Respondeo concedendo antecedens: nec mirum quòd Aristoteles substantiam inter naturas non numeravit; quia, ex ignorantia fidei, eam non agnovit; ipsius tamen naturæ definitio illi convenit, ut vidimus, & maxime, quod dicit 5°. Metaph. cap. 4°. *Natura est, ex quo primo inexistente generatur, quod gignitur*; quid enim prius ipsa in genito existit si dicatur basis? deinde ly primo id est essentialiter, numquid essentialiter existit in persona, quæ gignitur? distinguo tamen consequens, ergo non est natura prout ab Aristotele, Ethnicis, & aliis post ipsos, ly natura accipitur pro materia vel forma, concedo consequentiam; prout à Christianis & Catholicis accipi debet pro omni, cui etiam per fidem dumtaxat à nobis cognito, convenit dicta definitio, nego consequentiam: Ad probationem consequentiæ, etiam distinguo, si substantia

sentia esse natura partialis, non distingueretur à natura completa; accipiendo illam præcisè secundum mentem Aristotelis, & Ethnicorum Philosophorum pro composito ex materia & forma præcisè, quo sensu accipiunt Concilia & Patres naturam completam, cum volunt substantiam esse ab illa realiter distinctam, aliquid realiter illi sub vel superaddere, &c. negò; accipiendo illam pro composito ex omni formalitate etiam per fidem cognita, cui convenit allata ab Aristotele naturæ definitio, concedo; verum juxta hunc sensum intelligi non debent Concilia & Patres; sed juxta primum unde dici debet substantiam distinctam realiter à natura secundum se, id est, à composito ex materia & forma præcisè, sive à natura, quæ subsistit & personatur; non verò à natura personante, sive quæ dat subsistere, vel, quod in idem recidit, à natura personata seu subsistente formaliter, & hoc modo explicabis Concilia & Patres.

RESOLUTIO II.

XXVII. Dico 2º: Compositum ex materia, forma & substantia, sive totum ex illis conflatum, est etiam natura, secundum quod natura ab Aristotele supra describitur. Est contra PP. Hurtadum, Ariagam, &c.

XXVIII. Probatur materia, forma, & substantia sunt natura, quia sunt subiectum denominationis motus naturalis, qui est in toto, in quo sunt tamquam partes essentialiter constituentes; ergo à fortiori totum; quia illa sunt tantum subiecta quo denominationis, vel saltem quod partialia, totum verò totale quod; actiones autem & passionis sunt maxime totius suppositi, ergo, &c.

XIX. Confirmatur, id videtur clarè colligi ex Aristotele 1º Physic. cap. 10. *Natura quidem sunt animalia, partesque ipsorum, &c.* quod repetit libro 5º Metaph. cap. 4º. *Natura igitur, quod ex amobus his est, ut animalia & partes eorum.* Et hæc confirmari possunt ex 2º Physicorum Textu 12º, *Compositum natura quidem non est (puta partialis de qua continuò agit) sed est (puta natura totalis) & constat natura (puta partiali) ergo, &c.*

XX. Nec dicas cum P. Poncio Physicæ Disput. 7ª. compositum completum, de quo in Resolutione, non inesse alicui, cui sit Principium motus & quietis, quod est de definitione naturæ. Ne id dicas, inquam, quia totum quidem non est in partibus in quibus est motus, formaliter & tamquam Principium illarum; est tamen in illis fundamentaliter, objectivè, & tamquam principiatum: cum verò Aristoteles velit totum & partes esse naturam, ut constat ex locis citatis, ex mente ipsius, sub ly in quo subaudiendum vel formaliter & tamquam Principium, si de partiali natura agatur, vel fundamentaliter, objectivè & tamquam principiatum, si de totali & completa. Hinc

XXI. Petes an corpus completum simplex (si detur) etiam sit natura? an etiam Angeli? Negare Aristoteles videtur, quia ex communi consensu, agit de motu corporeo, ejus, in quo est Principium talis motus; corpus verò simplex, Angeli, &c. neque sumpti objectivè & fundamentaliter, sunt in eo quod movetur, neque sumpti formaliter; bene autem anima rationalis, etiam separata à corpore, explicando particulam in quo est, per aptitudinem: dic tamen omnia ista esse naturas, sum-

ptà naturæ, prout est Principium motus naturalis, quæ naturale opponitur supernaturali.

D V B I V M I I I.

Quid natura sapdo in Principiis fidei docentis Verbum naturam humanam assumpsisse, non substantiam.

XXII. Hic supponimus, Disputationis gratia, substantiam esse positivam, alioqui si negativa sit, satis patet naturam non esse aliter definiendam, quam Aristoteles eam definiat. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO.

XXIII. Dico, natura est id, quod ut quod in eo ordine, in quo reponitur, est 1º affectum formæ, quæ dat esse subsistens. Vide Logicam Disp. de substantia, ubi probatum est hanc definitionem soli materiæ & formæ convenire, quæ solæ, juxta Principia fidei & Aristotelem, sunt naturæ, ergo, &c.

D V B I V M I V.

An Ars possit moliri aliquod opus naturæ, id est, totum, quod vel sit, vel in se habeat Principium motus & quietis naturalis.

RESOLUTIO.

XXIV. Dico, Ars per se immediatè nullum totum, quod sit, vel in se habeat Principium motus & quietis naturalis, producere naturaliter potest; mediatè verò, applicando activa passivis, mira producere potest.

XXV. Probatur prima Pars, quia ars ex dictis est habitus, vel actus intellectus dictans opus externum faciendum; sed talis actus non habet vim effectivam, utpote improporcionatus nimium, ad dictum totum, ergo, &c.

XXVI. Probatur secunda Pars, quia in herbis, lapidibus & similibus corporibus naturalibus latent virtutes talium entium totalium productivæ, quas vel ope dæmonum, vel longo experimento homines deprehendere possunt, & per earum debitam combinationem & applicationem (quam eadem ope vel experimento edoceri poterunt) dicta entia totalia producere, ergo, &c.

XXVII. Confirmatur, experientia docet ex ovibus sub axilla, vel in furno, calefactis, pullos; ex cadavere bovino, apes; ex herba Basilisco, Scorpiones, educi item, sapientes Egyptios Serpentes fecisse legitur Exodi 7º. & Regionem Montanum aquilam ligneam misisse obviam Carolo 5º. Norembergam adventanti, & cum eo revolasse ad portas civitatis; imò & ejusdem civitatis civem aviculam ferream fecisse, quæ ad singulos convivas volaret susurratum, & rediret pro illius arbitrio, narrant historiae, ergo, &c.

XXVIII. Adde tamen non facillè credendum Paracelsi vel Fieno, aliquos scilicet applicando activa passivis renatos, & hominem minutim confisum, & in vase cum nonnullis activis bene dispositum, ad vitam revocari posse; hæc enim sunt fraudes dæmonis, ut nunc experitur Marchio Villena Hispanus, qui id experiri voluit. Sed

XXIX. Petes, an per artē Chymicam sive purgan-

di & fecernendi metalla, possit produci verum aurum.

xxx. Respondeo posse quidem applicando activa passivis, ut ante dictum est, verisimilius tamen hucusque non productum, quidquid Delrio inquit. *Magiarum lib. 1°. cap. 5°.* & alii plurimi, testentur Raymundum & alios verum aurum produxisse.

xxxI. Ratio primæ partis Resolutionis est, quod ex præmissis res longè perfectiores possint ita arte produci; sed maxime, cum dæmon materiam ex qua, virtutem solis & aliorum agentium naturalium ad productionem auri concurrentium penetret, non est cur auxilio ipsius Alchymista aliquis non possit agentia varia sufficientis istiusmodi virtutis & activitatis, ita attemperare, & materiam ex qua aurum fit, applicare, ut ex ea forma auri educatur.

xxxII. Ratio secundæ partis Resolutionis est, quia in primis auxilium dæmonis, quod ad aurum conficiendum videtur in initio intervenire debuisse, est omnino fallax; quod autem intervenire debuerit videtur moraliter certum, ob occultam nimium concurrentium agentium (præsertim cœ-

lestium), naturam, & influxus ipsorum quantitatatem, ut patet ex eo, quod in materia aurum alchymiste necdum conveniant; aliqui enim lecoriam ferri, arsenicum, putamina ovorum, capillos humanum sanguinem, &c. requirunt alii, quod verisimilius est, sulphur, argentum vivum, azuria metalla & particulas aliquas sinceri auri calore fornacis resolvunt, & in tertium (quod vocant aurum) commiscunt: 2° quia aurum hucusque confectum ignem non sustinet, colorem facile amittit, in bracteolas tenuissimas facile non ducitur, uti genuinum, ut testatur P. Telles Physicæ Diss. purat. 25. 3° quia nullus est, cui credi debeat, qui vel confecerit, vel experietur factum ab Alchymista verum aurum, cum ab Ecclesia in extravaganti *spontant*, usus talis artis prohibeatur, & obligentur illud vendentes ad restitutionem, ad quam obligari non possent vendentes, casu quo verum aurum conficerent; quia nemini per se injuriam facerent, licet ab Ecclesia prohiberi possent, ne venderent, ob injurias quas facere possent illi, qui se verum aurum fecisse præsumerent, & non fecissent, ergo, &c.

Confirmatur utraque pars ex D. Thoma 2. 2. q. 77. art. 2°. ad 1um, ubi utramque insinuat.

DISPUTATIO SECUNDA

De Causa in Genere.

DVBIVM I.

Quid sit Causa in Genere.

ANte Resolutionem
I. Suppono 1°, Patres Græcos valde frequenter, & promiscuè, uti nomine *causæ* in Divinis, juxta illud D. Thomæ 1. p. q. 33. art. 1°. ad 1um. Dicendum quod Græci utuntur in Divinis indifferenter nomine *causæ*, sicut & nomine Principii. Sed Latini Doctores non utuntur nomine *causæ*; sed solum nomine Principii; Latinos verò nomen illud in Divinis exosum habere, eo quod nomen *causæ* accipiant pro Principio communicante esse limitatum, ut constat 1°, ex Bassarione Patriarcha Constantinopolitano citato in Florentino Sessione 12^a. cap. ultimo, ubi se excusat, quod inter Græcos nominibus *causæ* & *causati* in Divinis usus sit; quia illis usus est, ait, non ut limitationem important: 2° ex Anselmo Epistola de Processione Spiritus Sancti contra Græcos, ubi insinuant Spiritum Sanctum non esse effectum alicujus, quia numquam incepit esse: 3° ex S. Thoma Opusc. 1°. cap. 1°. ubi ait, si filius dicatur causam habere, posset intelligi, quod sub universitate creaturarum comprehenderetur. Et 1. p. q. 33. art. 1°. ad 1um. In omnibus enim *causæ* generibus semper invenitur distantia inter causam, & id cujus est causa secundum aliquam (nota limitationem) perfectionem, aut virtutem.

II. Suppono 2°, causam in genere rectè dividi in illam, quæ sit Principium communicans esse illimitatum, quam voco causam in Divinis; & in illam, quæ sit Principium communicans esse limitatum, quam voco causam in creatis: Ratio est, quod Sancti Patres præfati solam causam juxta secundam definitionem exosam habent, & ut sic causam excludant à Divinis, ut vidimus; nec ipsi, aut ulli alii, negare possunt Patrem esse causam filii juxta

primam definitionem; quia quamcumque definitionem Principii Filii attulerint, cum illa coincidit, denique quia sic clare salvatur nomen causæ in Divinis juxta Patres Græcos, & clare excluditur cum Patribus Latinis juxta acceptionem ipsorum, quorum utrumque à Catholicis videtur fieri debere: eodem modo divides effectum in genere, videlicet in accipientem esse illimitatum, quem voco effectum in Divinis; & in accipientem esse limitatum, quem voco effectum in creatis, & juxta hanc acceptionem in Symbolo de Verbo dicitur, *genitum non factum*, quam etiam acceptionem sequuntur omnes Patres Latini negantes effectum in increatis. His suppositis, sit

RESOLUTIO.

III. **D**Ico: causa in genere in rigore Philosophico est Principium communicans esse rei.

IV. Probatur, quia hæc definitio convenit omni causæ, ut constat ex supposito 2°, & excludit omne, quod non est causa; ac in primis conditiones, quia licet præsupponatur, ut esse communicetur, non tamen esse communicant, ut fatentur omnes: deinde privationem (saltem à causa reali in genere) quæ esse non communicat, cum esse non habeat; unde ad corpus naturale in fieri non concurrat, nisi quatenus hoc partim componitur ex non esse. Dixi saltem à causa reali; quia non videtur posse excludi à causa intentionali: denique Principium in genere, quia ut tale non communicat esse, ut constat ex ejus speciebus, & puncto, quod est Principium linear, instanti, quod est Principium horæ, &c.

V. Obijcies cum modernis Philosophis & Theologis: hæc definitio nimium lata est, ergo, &c. I. robarur antecedens, quia juxta illam, Pater respectu filii, & Pater & Filius respectu Spiritus Sancti essent propriè dicta causa, à quo abhorrent omnes Patres Latini, ergo, &c.

Respondeo

vi. Respondeo negando antecedens, ad ejus probationem distinguo assumptum; quia juxta illam Pater respectu filii, & Pater & Filius respectu Spiritus Sancti essent causa proprie dicta, secundum definitionem causae in genere allatam, & ab eo abhorrent Patres Latini, nego assumptum; quia id ultro fateri debent; nec id Personis Divinis minus convenit, quam esse substantiam secundum definitionem substantiae in genere: secundum definitionem causae in specie, quae definitur principium communicans esse limitatum, & ab eo abhorrent omnes Patres Latini, concedo assumptum; verum hanc non facimus causam in genere, & causis Divinis communem, magis quam substantiam limitatam facimus substantiam in genere, & Divinis substantiis communem, ut patet ex definitione causae allata.

vii. Instabis, vel Sancti Patres Latini male reprehenderunt PP. Graecos, quod causam in Divinis agnoscerent, vel bene? sed 1um nullus dixerit, ergo 2um dici debet; ac proinde illa ipsa tua causae definitio, quae causam in Divinis intrudit, reprehendi debet, & à SS. Patribus Latinis reprehenditur.

viii. Respondeo Sanctos Patres Latinos bene reprehendisse Graecos, stando in vulgari acceptione nominis causae à Latinis, scilicet pro principio communicante esse limitatum; sic tamen ut stando in rigore Philosophico, quem rigorem videntur secuti Graeci, & nos etiam hic sequimur, eos non reprehenderint; quia ab eo abstraxerunt.

ix. Adde tamen Hilarium lib. 9°. de Trin. dicere filium ex Patre causam sumere: item Augustinum libro 83°. quæst. q. 16^a. dicere Deum esse causam suae sapientiae: & Aristotelem 12° Metaph. cap. 2°. nomen causae tam latè sumere, ut vocet privationem causam.

x. Vgbebis: in litteris sacrae unionis, *Dicitur filius secundum Graecos esse causa Spiritus Sancti, secundum Latinos principium, &c.* ergo, &c.

xi. Respondeo per ly *principium* ibi solum excludi causam, quae vel est limitata, vel communicat esse limitatum & imperfectum; non verò causam in genere à nobis definitam: quia tamen convenit sequi Patres Latinos, uti alii omnes, sequuntur, extra Disputationem de causa, nomine *causae* in Divinis non utaris sine addito, *In quantum causa est principium communicans esse rei*, quo sensu PP. Latini non negant causam in Divinis, sed illam dumtaxat, quae est principium communicans esse rei limitatum, quam juxta vulgarem Latinorum acceptionem, per nomen *causae* simpliciter pronuntiatum, semper intelligunt.

xii. Obicies 2°, ex P. Thoma Comptono Disp. 18. Physic. Sect. 1^a. S. Thomas 1^a. parte quæst. 33. art. 1°. ad 1um docet propterea apud Latinos Patres non esse admissum nomen *causae* ad intra in Trinitate, quia causa importat diversitatem *substantiae* & dependentiam; & P. Vasquez 1^a. p. Disp. 131^a. ostendit ex communi sensu Patrum ly *aliud* neutraliter prolatum significare diversitatem in natura; unde Concilium Ephesinum, Toletanum & Lateranense cap. *Damnatus* admittunt in Trinitate *alium* & *aliud*, non tamen *aliud* & *aliud*, ergo, &c.

xiii. Respondeo inde tantum sequi nomen causae in specie, & quā importat diversitatem *substantiae*, esse, &c. Item quae est principium communicans esse limitatum, dependens, cum limitatione, &c. apud Latinos Patres non esse admissum. Quod

omnino hic concedimus, & solum contendimus nomen causae posse generalius accipi, nempe prout causa communis est ad causam, hoc sensu à Latinis acceptam, & alio sensu à Patribus Graecis acceptam; quomodo hic, cum de causa in genere in rigore Philosophico agamus, omnino à nobis accipienda videtur, modò alibi rigorem hunc ad sensum PP. Latinorum mitigemus. Vnde

xiv. Colliges definitiones causae in genere, ut Connimbricensium; *Causa est id à quo aliquid per se dependet*; Hurtadi, *est principium per se influens in aliud*; Arriagæ, *Causa est quae per se influit producendo essentiam*, & nonnullorum aliorum Recentiorum, *Principium cum prioritate naturae in aliud influens*: Oviedi, *Principium influens per influxum formaliter ex se defectibilem*: Poncii, *quod influit esse in aliud, quod ex natura sua posset non esse, atque adeo dependet cum imperfectione quod sibi communicat suum esse*: non esse in rigore Philosophico satis latè patentes, si aliquam includant particulam, quae ita explicetur, ut, vel ipsa causa, vel ipse effectus dicat imperfectionem vel limitationem, uti omnes isti communiter explicant; sed ut summum esse definitiones causae in specie, aut causae in genere, mitigato rigore acceptionis causae in genere ad sensum PP. Latinorum.

xv. Adde tamen 1°, per ly *dependet*, non rectè à Connimbricensibus excludi causam in Divinis, quia est indifferens & commune ad dependere dependentiā necessariam conjunctionis, ita ut unum non possit esse sine alio, quae reperitur in Divinis (ut docet post Ruizium, Alarcon Tract. 5°. de Trinit. Disp. 3^a. cap. 2°.) & ad dependere dependentiā involvente imperfectionem, quae sola reperitur in creatis: 2° per ly *aliud* in aliis definitionibus, vel intelligitur essentia ut condistincta à substantia? & hoc non, quia sic natura creata non esset causa substantiae termini, quod est absurdum: vel quaelibet essentia etiam substantiae, & sic contra suos auctores in Divinis Pater est causa filii, Pater & filius Spiritus Sancti; deinde ly *aliud* videtur significare aliquid realiter distinctum, non quidem substantiale, quia albedo & albedo tam sunt *aliud* & *aliud*, quam Petrus & Petrus, sed quodcumque; unde iterum contra suos Auctores Pater in Divinis erit causa filii, 3° de ly *essentia* in definitione Arriagæ, idem inquire. 4°, si ly *aliud*, *essentia*, &c. importet causam esse realiter à suo effectu distinctam, nequidem in creatis idem poterit esse causa suiipsius contra dicenda infra; quod autem PP. & Concilia numer. 12. citata, videantur negare *aliud* & *aliud* in Divinis, admittere autem *aliam* & *aliam personam*, *relationem*, &c. non ideo est, quia ly *aliud* & *aliud* dicunt duas naturas realiter distinctas; sed quia ly *aliud* simpliciter pronuntiatum, dicit in recto rem habentem alicuiusmodi, quae in Divinis est natura sumptā alicuiusmodi pro relatione, quae rectè alia dicitur, sic ut rectè non dicatur alia natura: ly verò *alia persona* dicit in recto ipsam personalitatem; unde juxta dicta Concilia & Patres verum est in Divinis *alia personalitas Patris, alia personalitas filii*; falsum verò, *aliud & aliud simpliciter est in Divinis*, sicuti falsum est, *alia natura Patris in Divinis, alia natura filii*, &c.

D V B I V M II.

Qualis sit divisio causa in materialem, formalem, efficientem, & finalem.

Ante Resolutionem
xvi. Suppono, causam variè aliter dividi immediatè & adæquatè; ut

xvii. 1º, in primam & secundam: prima est increata, quæ prima dicitur respectu omnium creaturarum, à quibus in causando non pendet; secunda est creata, quæ secunda dicitur respectu increata, à qua in causando pendet.

xviii. 2º, in remotam sive mediatam, & proximam sive immediatam: remota est, *Quæ mediante alia causat effectum*; proxima, *Quæ per se nullà alià mediatio causat effectum*; sic essentia est causa proxima suæ proprietatis, ayus remota respectu nepotis.

xix. 3º, in causam per se, & causam per accidens: causa per se est, *Quæ ex natura sua ordinatur ad effectum producendum*, ut ignis respectu caloris: causa per accidens est, *Cui quidem attribuitur effectus, sed ex natura sua non ordinatur ad effectum istum*, ut solis respectu thesauri inventi.

xx. 4º, in Physicam, & moralem: Physica est, *à qua realiter & Physicè pendet effectus*; ut pater respectu filii: moralis à qua non nisi secundum prudens hominum iudicium pendet effectus, ut iudex respectu gehennæ.

xxi. 5º, in univocam & æquivocam: univoca est, *Quæ producit effectum ejusdem secum rationis*, ut ignis respectu ignis; æquivoca, *quæ diversa*, ut ignis respectu caloris.

xxii. 6º, in totalem sive adæquatam, & partialem sive inadæquatam: totalis alia totalitate causæ, & est, *à qua per actionem totalem dependet effectus*, ut ignis respectu caloris; alia totalitate effectus, & est, *à qua dependet totus effectus*, ut intellectus respectu intellectionis, quæ tota quidem ab intellectu pendet, sed simul etiam ab anima, vel specie, vel habitu: partialis similiter alia partialitate causæ, & est, *Quæ per partialem actionem producit effectum*, ut intellectus respectu intellectionis, &c. alia partialitate effectus, & est, *à qua pro parte tantum pendet effectus*, ut latomus respectu domus: adde tamen illam causam, quæ est totalis totalitate causæ, simpliciter dici totalem; & quæ partialis partialitate causæ, simpliciter dici partialem.

xxiii. 7º, in subordinatam, & est, *Quæ ab ulteriores causa in agendo pendet*, ut causa creata respectu increata; habitus respectu potentia; & non subordinatam, & est, *Quæ ita non pendet*, ut increata, & principalis creata in suo ordine respectu creaturarum & instrumentalium.

xxiv. De causa principali & instrumentali commodius infra.

xxv. Suppono 2º, causam materialem esse principium communicans esse rei sustentando; formalem informando; efficientem agendo realiter; finalem movendo & excitando intentionaliter. De quibus plura infra. His suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

xxvi. **D**ico 1º, dicta divisio non est immediata, ut constat ex aliis præmissis divisionibus.

R E S O L U T I O II.

xxvii. **D**ico 2º, dicta divisio non est in species infimas; nam efficiens dividi potest ulterius in primam & secundam; principalem & instrumentalem: item formalis in formalem spirituales & materialem; substantialem & accidentalem, & sic de aliis.

R E S O L U T I O III.

xxviii. **D**ico 3º, dicta divisio est univoca; nam omnes habent idem nomen, & eadè ratio causæ est eis accommodata, quicquid dixerit P. Arriaga: quod verò ab Aristotele 1º de generatione causa finalis dicatur *causa metaphorica*, non urget; quia Aristoteles ibi comparat finalem cum efficiente, qualis tantum est metaphorice: nec magis urget ratio Arriagæ, quod per causam simpliciter illam intelligamus, quæ realiter Physicè influit in effectum; quia præterquam quod id sit solum verum de causa efficiente, id omnino gratis dicitur, ut patebit consideranti definitionem causæ in genere, à nobis Dub. 10. allatam, quæ æque convenit causæ intentionali, quæ influit mediâ intentione, sive propositione objecti, ac Physicæ.

R E S O L U T I O IV.

xxix. **D**ico 4º, dicta divisio est hoc sensu adæquata, quod nulla causa sit assignabilis, quæ ad unam ex illis non revocetur, & confirmari potest ex interrogationibus fieri solitis de effectum, *ex quo sit?* & significatur causa materialis; *per quid sit?* & significatur causa formalis; *à quo sit?* & significatur causa efficiens; *propter quid sit?* & significatur causa finalis: unde si quandoque Augustinus, aut alii, dicant, unam esse causam, causam anthonomasticè pro efficiente sumunt.

xxx. Nec dicas causam objectivam & exemplarem, dispositivam & instrumentalem ad nullam ex illis revocari: quia inprimis objectiva, si sumatur prout est objectum specificans actum, reducit ad formalem, eò quod ab omni alio actum distinguit, non secus ac forma compositum: si verò prout movet ad sui appetitionem, ad finalem; & denique, si prout objectivè ad actum concurrat, mediâ specie impressa, quam producit, ad efficientem: 2º causa exemplaris, si formalis, id est, cognitio practica dirigens artificem ad opus faciendum, reducit ad efficientem; tum quia se habet velut ars dirigens, quæ juxta Aristotelem ad efficientem reducit; tum quia est complementum causæ efficientis, cum illam in operando dirigat, & complementum causæ pertineat ad idem genus causæ: si verò objectiva; sive interna, id est, objectum ut in representatione artificis existens; sive externa, id est, objectum ut à parte rei extra animam existens, ut imago chartacea, quam depingit pictor; reducit ad formalem, ut patet ex causa objectiva supra; causa enim exemplaris objectiva est ratio, cur artifex producat effectum talis vel talis speciei: 3º dispositiva & instrumentalis reducit ad genus causæ, cujus causalitatem complet, ac proinde uno respectu ad unum, alio ad aliud.

DVBIVM III.

Quis sit ordo, etiam dignitatis, inter causas.

Antè Resolutionem

xxxI. Suppono ordinem inter causas esse duplicem, unum intentionis, alium executionis.

xxxII. Ordo intentionis est ordo causarum, prout sunt in intentione operantis; sic æger 1º vult sanitatem, 2º potionem præscriptam, 3º medicum; executionis verò est ordo causarum, prout sunt à parte rei extra intentionem operantis; sic æger 1º vocat medicum, 2º sumit potionem præscriptam, 3º recuperat sanitatem; ubi vides sanitatem, quæ fuit prima in intentione, esse postremam in executione, juxta hoc axioma, *Quæ sunt prima in intentione, sunt postrema in executione.* Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

xxxIII. **D**ico 1º, inter causas hic est ordo intentionis: 1º intenditur causa finalis, sive compositum: 2º forma, utpote nobilior pars compositi: 3º materia, utpote altera pars compositi: 4º causa efficiens, quæ illas conjungat & efficiat.

DISPUTATIO TERTIA

De Conditionibus ad causandum requisitis.

DVBIVM I.

An & quæ existentia causa requiratur ad causandum.

Antè Resolutionem

I. Suppono 1º. existentiam esse duplicem, unam intentionalem, sive in mente concipientis; aliam realem, sive à parte rei extra mentem concipientis; quæ realis, est etiam duplex, una causæ in se & virtute suâ simul; alia in virtute sua tantum, ut gallinæ mortuæ in ovo suo.

II. Suppono 2º. causæ existentiam in se non requiri ad causandum effectum; sed sufficere existentiam illius in virtute sua; nam ex semine planta, ex ovo pullus educitur absente causâ, à qua decisa sunt. His suppositis, sit

RESOLUTIO I.

III. **D**ico 1º. ad causandum finaliter requiritur existentia intentionalis causæ finalis, non tamen realis.

IV. Probatur 1ª Pars; quia causa finalis causat movendo, excitando, &c. causam efficientem; sed movere non potest nisi sit in mente mobilis; unde sit quoddam vocetur causa intentionalis, ergo, &c.

V. Probatur 2ª Pars; quia causa finalis non causat, quia est realiter, sed ut sit realiter: unde æger ambulat ad sanitatem consequendam, quæ realiter & à parte rei non est, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

VI. **D**ico 2º. ad causandum materialiter requiritur existentia realis causæ materialis. Ita omnes Philosophi; quos legi.

RESOLUTIO II.

xxxIV. **D**ico 2º, inter causas hic est ordo executionis: 1º ponitur efficiens, quæ basim vel materiam efficienter producat: 2º basis vel materia, quæ formam producat materialiter: 3º forma tamquam effectus causæ efficientis & materiæ, saltem in materialibus: 4º compositum, quod est causa finalis & movens ad sui executionem; ut causa finalis tamen non est ultimum in executione, ut patet, quia ut causa finalis non exequitur, sed ut compositum ex materia, forma & unione.

RESOLUTIO III.

xxxv. **D**ico 3º, inter causas hic est ordo dignitatis: 1º efficiens, quia præterquam quoddam Deo conveniat, cæterarum perfectionem continet, & non earum imperfectionem, quia non est pars, uti materialis & formalis; neque causat intentionaliter tantum, uti finalis: 2º, causa finalis cum formali & materiali sunt excedentia & excessiva; exceditur finis, eo quod non causat realiter, sed intentionaliter tantum, quod est ignobilius; excedit verò, quia non causat per modum partis, uti formalis & materialis; unde Deo convenit esse causam finalem, non autem esse partem materialem vel formalem: Adde tamen formalem esse dignitate priorem materiali, quia dat speciem & ultimam perfectionem; materia verò est imperfectissima.

VII. Probant varii hoc modo; quia causa materialis & formalis sunt partes intrinsecè essentielles compositi; ergo ad hoc, ut existat compositum realiter, requiritur earum existentia realis: Verum hæc probatio supponit falsum, videlicet causam materialem & formalem esse partes intrinsecè essentielles compositi, cum sint tantum extrinsecè essentielles, non secus ac fundamentum & terminus respectu relationis; imò sicuti potest dari relatio non existentibus fundamento & termino, ita potest dari compositum formaliter, non existentibus causâ materiali & formali realiter, sed intentionaliter & objective tantum, de quibus aliquid infra. Quare aliter

VIII. Probatur; quia materia realiter causat recipiendo, sustentando, &c. formam, sine influxu à se manante; sed totum quod causat realiter, debet realiter existere, vel per seipsum, vel saltem per influxum à se manantem; alioqui causæ, quæ nunquam extitissent, dici possent causare realiter, ut consideranti patebit, quod nullus admisit, ergo, &c. consequentia est legitima; minor patet, tum ex præmissis, tum ex dicendis infra.

IX. Confirmatur, tum hæc, tum sequens Resolutio: tam causa materialis, quam formalis causat mediante unione; sed unio non potest existere sine utroque extremo realiter existente, ergo, &c. probatur minor; quia unio est ultima determinatio ad uniendum duo extrema existentia; alioqui deberet per aliud determinari ad illa ut existentia unienda; de quo quæreretur, an esset ultima determinatio ad uniendum duo extrema existentia, nec nō? si sic, idem dic de unione; si nō, dabitur processus in infinitum.

Adde

x. Adde alioqui fore, ut unio existat sine utroque extremo; quia non est potior ratio, cur sine uno potius, quam sine alio existat.

RESOLUTIO III.

xI. **D**ico 3°, ad causandum formaliter requiritur existentia realis causæ formalis. Ita omnes similiter.

xII. Probatur, quia forma realiter causat denominando, informando, &c. materiam sine influxu à se manante; sed totum, quod realiter causat, debet realiter existere, vel per seipsum, vel saltem per influxum à se manantem, ob rationem statim dictam, ergo, &c. consequentia est legitima, major probabitur infra.

RESOLUTIO IV.

xIII. **D**ico 4°, ad causandum efficienter (de quo potissimum est difficultas) nequidem existentia realis Principii quod immediati in virtute requiritur, si Principium immediatum quo paulò ante extiterit. Huic Resolut. videntur favere Capreolus in 4um Dist. 13. q. unicâ art. 3°. Sotus in 4um Dist. 1^a. q. 2^a. art. 3°. Fonseca 8. Metaph. cap. 1°. q. 2^a. Sect. 5^a. ubi citat D. Thomam, A. lensem, Cajetanum: favent etiam Connimb. lib. 1°. de generat. cap. 4°. q. 18^a. art. 2°. Item Cabrera 3^a. p. q. 26^a. art. 1°. Disp. 3^a. num. 113. contra alios, sive Recentiores, sive Antiquiores. Sed

xIV. Ante probationem hujus Resolutionis, quam Suarez, alioqui doctissimus, Metaph. Disput. 14^a. num. 3°. dicit esse improbabilem; & tomo 1°. in 3^{am} partem ad quæstionem 13^{am} art. 4°. Disput. 31^a. Sect. 7^a. esse contra communem consensum, non solum omnium Philosophorum, sed etiam omnium hominum (non viderat puto jam citatos) P. Hurtadus Physicæ Disp. 8^a. num. 68°. ex ea sequi mortuos videre, quod ab omnibus est (inquit) irridendum: P. Arriaga Physicæ Disp. 7^a. numer. 44°. ab Aristotele & omnibus contrarium defendi: P. Oviedus, hanc difficultatem sibi esse levissimam; quia manifestâ experientiâ compertum est, rem non existentem non operari: P. Poncius Physicæ Disp. 10^a. num. 5°. prorsus ridiculum esse, adscribere motum aliquem realem rei non existentis realiter, tamquam Principio quod immediato; P. Telles potius supponit contrariam esse certam, quam prober, & sic de aliis.

xV. Suppono 1°, ex dicendis lib. 8°. de motu projectorum, contra PP. Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Poncium, Telles, &c. non dari impulsu à motu projectorum realiter distinctum; quia, cum optimè intelligatur motum localem fieri sine impulsu, ut cum vestis ad motum hominis, & homo localiter moventur; multiplicarentur sine necessitate productio impulsus & impulsus, si in projectis impulsus esset realiter distinctus à motu locali eorum: quod autem homo moveatur localiter sine impulsu, pater; quia non minus est per se Principium sufficiens motus localis sine impulsu, & consequenter etiam suæ vestis, quam ipsius impulsus; imò vestis moveri non potest per impulsu; quia alioqui immoto homine, adhuc deberet vestis, ratione impulsus impressi necessariò agere, moveri, quod est contra experientiam.

xVI. Suppono 2°, ex dicendis Disp. ultimâ de

duratione, possibilem esse creaturam ex essentia sua durantem uno mense v. g. ac proinde similiter durationem essentialiter dantem creaturæ durare uno mense, ita ut det prius durare instanti A. posterius, & hoc mediante tantum, instanti B. & sic consequenter: ita enim Arriaga Disp. 15^a. Physicæ Sect. 2^a. n. 64. Camerarius p. 2^a. q. 22^a. Rubius & plures antiquiores: Item D. Thomas 1^a. p. q. 46^a. Suarez, Vasquez, Valentia, Connimb. Hurtadus, Oviedus, & omnes, qui tenent possibilem esse creaturas ab æterno; illæ enim necessariò (etiam respectu Divinæ potentiæ) deberent eternitate (saltem à parte ante) durare: nec id magis obstat perfectio Dei in creaturas dominio, quam quod Deus non posset impedire, quo minus creatura duraret uno instanti, ex hypothesi quod vellet eam creare; aut quam quod non posset hominem creare irrationalem, ex eadem hypothesi, quod vellet illum creare: nam dictum Dei dominium sufficienter salvatur in eo, quod illam creet, si velit; non creet, si nolitaliud verò obstaculum, quod adfert P. Comptonus Phyl. Disp. 38. Sect. 3^a. nempe quod duratio illa deberet, utpote indivisibilis, singulis instantibus habere totam suam essentiam, quod repugnat: etiam non obstat; quia attendere debuisset durationem illam non aliter esse indivisibilem, quam sit tempus successive; sic nempe, ut, sicut Deo impossibile est tempus producere, quin successive, producat prius & posterius; ita Deo impossibile sit talem durationem producere, quin producat prius & tot posterius, unde obstaculum illud omnino nullum est. Hinc consequenter hic supponimus dari posse motum localem (cui ubi identificabimus infra) uno quadrante v. g. durantem, dantem suo mobili ex natura sua esse successive in centum, aut ducentis locis, ita ut prius det esse in loco A. posterius, & hoc mediante, in loco B. & sic consequenter; quia tamen videmus, & experientia docet, mobile projectum modò huc, modò illuc, modò viâ rectâ, modò cum reflexione versus suum projicientem propter consortium novi motoris, modò sine moveri; ulterius supponi debet motum localem esse quidem ex natura sua determinatum ad constituendum mobile in tali spatio, & non in alio; ex consortio tamen alterius motus localis simul idem mobile moventis, esse determinabilem ad constituendum mobile in alio spatio; sic ut illi duo motus conjuncti quidem ex natura sua etiam determinati ad constituendum mobile in hoc spatio, & non alio; sed ex consortio alterius iterum adjuncti motus localis simul idem mobile moventis, determinabiles ad constituendum mobile in altero spatio; neque ex his putandum sequi processum in infinitum in motibus, ut res constituatur in determinato loco; nam; si non accedat secundus motus, res constituetur in illo spatio, in quo rem constituere conveniet primo motui ex natura sua: dari autem res ex natura sua ad unum determinatas, & ex consortio alterius ad aliud determinabiles, est certo certius; nam calor, ex natura, sive ut causa partialis, sive ut totalis, determinatus ad producendum ignem, aut calorem, ex consortio aliorum agentium, determinabilis est ad producendum aurum, gemmas, viventia, &c. Hæc suppositis

xVII. Probatur Resolutio: in projectis, si intereat causa projiciens ante finem motus (quod fieri posse quotidiana docet experientia) causatur motus efficienter à non existente causa projiciente, etiam

in virtute sua ut principio quo immediato motus, ut patet; ergo ad causandum efficienter nequidem existentia realis principii quod in virtute requiritur, si paulo ante extiterit, uti extitisse patet.

xviii. Nec dicas 1°. principium quo immediatum talis motus projectorum non esse projicientem in se, sed in impulsu virtute suâ; nam talis impulsus est fictitius, ut patet ex supposito secundo, quod latius infra probabitur.

xix. Nec dicas 2°. quod si ubi identificetur motioni, siue motui locali, futurum, ut actio existat sine principio & termino. Quia si non habeat terminum realiter distinctum, in eo nullum est absurdum; posse enim sine principio jam ostensum est; posse verò sine termino realiter à se distincto, patet, quia illum non habet; deinde supposita veritate sententiarum illorum, qui dicunt intellectionem, volitionem, &c. non habere terminum realiter à se distinctum, item quod sint actiones permanentes, uti hic supponimus, intellectio est secundo instanti in anima sine causa efficiente, & sine termino realiter à se distincto; sine termino quidem, quia non habet, ut supponitur; sine causa efficiente verò, quia pro illo instanti anima non agit munus causæ efficientis, sed subiectivæ & materialis; si verò habeat effectum realiter à se distinctum, non potest existere sine effectu realiter à se distincto, quia est continua actualis positio effectus in esse, alioqui post primum instans esset indifferens ad ponendum effectum in esse, ac proinde per aliud determinari deberet ad ponendum post primum instans effectum in esse, de quo quærerem, an esset actualis positio effectus in esse, vel non? si primum, idem dicendum de actione; si secundum, daretur processus in infinitum.

xx. Nec infles non potest unio existere sine utroque extremo, ergo nec actio sine principio & effectu: Probabis consequentiam, quia est eorum unio: est enim disparitas, quod unio sit utrique extremo intrinseca; actio verò principio suo extrinseca; deinde non est ratio, cur unio potius existeret sine uno, quam sine alio extremo; unde si sine uno existere posset, posset sine utroque, quod in actione habente terminum realiter distinctum, n. 19. negavimus; denique unio est continua actualis determinatio ad uniendo duo extrema existentia; alioqui post primum instans esset indifferens, &c. proportionaliter, ut statim num. 19. deductum est.

xxi. Probatur 2°. eadem esse conservatio effectus, præsentis, ac absente causâ; sed causa non aliter effectum conservat, quam per conservationem, ergo causa, siue præsens, siue absens, ac per consequens, siue existens, siue non existens, modò paulo ante extiterit, eodem modo conservat effectum; unde ad conservandum, ac proinde ad causandum efficienter, nequidem existentia realis principii quo immediati in virtute requiritur: major pater in sententia Arriagæ, Ovidii & aliorum distinguendum realiter actionem à duratione, & admittendum actiones in esse permanentes: minor est certa, & consequentia legitima.

xxii. Probatur 3°. principium immediatum, etiam virtuale aut instrumentale, potest agere, ubi non est; nam si ejus effectus extra illius sphaeram activitatis existat, conservatur ibi, etiam postquam desit esse ejus principium, &c. sed tunc principium quo immediatum non existens, etiam in virtute, agit eodem modo secundo instanti, ac primo, puta

R.R. Francisci Bone Spei Physica.

ta per eandem actionem permanentem, ergo, &c.

xxiii. Responder P. Ovidius loco citato, post Arriagam, dispariter esse rationem; quia id quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolute existit & habet continentiam effectus, ut inquit Arriaga; illud verò, quod non existit in hoc tempore, etiam dicatur existere in alio, absolute non existit, imò, inquit P. Arriaga, modò tam nihil est, ac si nunquam extitisset; unde, modò non potest aliquid operari, non secus ac si nunquam extitisset. Sed

xxiv. Contra: ultro concedimus, quod id, quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolute existat; verum negamus illud magis habere continentiam effectus producti existentis successivè extra sphaeram suæ activitatis, quam si desisset, & non esset amplius hoc tempore: imò ista responsio videtur omnino impertinens; quia, sicut actio per quam producit effectum, potest ab ipso separari quoad locum, ita & quoad tempus, maxime cum in primo esse duntaxat pendeat à causa existente, ne alioqui causa det esse, quod non habet; & non in secundo, quia terminum comitatur, est extra sphaeram activitatis causæ, & tamdiu manet, quamdiu manet terminus: sed difficultas est, quomodo in secundo instanti minùs pendeat à causa existente, quam in primo? Resp. eandem esse difficultatem in primis, in hac contra præfatos Autores rerorsione, quomodo primo instanti debeat esse intra sphaeram activitatis causæ existentis, non item in secundo: Ratio igitur est, quia cum actio non habeat esse necessarium, sed contingens, debet à sua causa determinari ad primum esse, quæ cum determinare non possit ad esse, nisi habeat esse, & intra sphaeram suæ activitatis determinet; hinc fit, quod primo instanti pendeat à causa existente, & esse debeat intra sphaeram activitatis suæ causæ: è contra verò, cum, quantum est ex se, habeat conservari necessarium, quia non petit sui destructionem; & sit sui ipsius conservatio, quia conservatio non conservatur per conservationem realiter distinctam; secundo instanti non pendet à causa existente, nec debet esse intra sphaeram activitatis suæ causæ existentis, magis quam ceteræ formæ à sua causa primò efficiente existente pendeant, & intra ipsius existentis sphaeram activitatis secundo instanti esse debeant.

xxv. Confirmatur 1°. Resoluta de causa productiva substantiæ philosophandum est, ut genitorum in utero, & ex ovis, genitum quoad substantiam, tantum, aut plus debeat genitori, quam genitrici, siue patri, quam matri; sed id haberi non potest, nisi dicatur genitorem non existentem agere per actionem suam generativam perseverantem, postquam desit, ut infra Disp. 6^a. Dub. 5°. de productione substantiæ probabitur, ergo, &c.

xxvi. Confirmatur 2°. sic de causa productiva substantiæ nobis loquendum est, ut causam conservantem in creatis relinquamus haud secus, quam primò producentem præposuimus, ne alioqui, cum id fieri possit, si causam conservantem à creatis tollamus, & ad Deum pro substantiarum conservatione, ubi aliter fieri potest, confugiamus, consequenter primo producentem à creatis tollere debeamus, & ad Deum confugere, quod est valde absurdum, & parum naturale, ergo, &c.

xxvii. Objicies 1°. Aristotelem hic ab Hurtado pro se citatum, quæ effectum, atque ea, quorum sunt

H

sunt

sunt causa, simul sunt, & non sunt, quasi diceret, existente effectu existit causa, & perente causa perit effectus, ergo, &c.

xxviii. Respondeo Aristotelem ibi loqui de causa & effectu formaliter sumptis, quæ, utpote correlativa, se mutuò ponunt & tollunt; non verò de causa & effectu materialiter sumptis: nam materialiter, neque cum existit Pater materialiter, existit Filius; neque cum perit Filius materialiter, perit Pater, ut consideranti patebit: deinde Aristoteles intelligi potest loqui de iis, quæ efficiunt *ut quo*, videlicet actionibus totalibus, quæ se mutuò cum effectibus ponunt & tollunt, ut vidimus; non verò de iis, quæ efficiunt ut immediatum principium *quo*, quia hæc perire possunt & effectus remanere, & contra illa existere, & hi perire.

xxix. Objicies 2º. ex P. Arriaga post Hurtadum: per te, si causa non existit prius, non potest nunc operari, ergo nec potest operari, etiam si prius extiterit: Probatur consequentia, quia, quod extiterit, non efficit ut modò habeat Physicè aliquid amplius, quàm si non extitisset, quod per se videtur manifestum: Addit P. Hurtadus, si res potest operari in aliquâ duratione reali, in qua non est, etiam poterit operari quolibet tempore subsequenti; cave igitur (inquit) ne te mordeat canis, aut discepat (inquit Arriaga) leo mortuus ante mille annos: aut ut Pater Comptonus, ne pecces post mortem, & alioqui saluus, damneris.

xxx. Respondeo negando consequentiam ob disparitatem; nam si extiterit, potest actionem posuisse terminabilem ad diversos effectus pro diversis instantibus, vel ad eundem, pro conditione sua; ac proinde agere, non tantum pro eo instanti quo fuit, sed pro omni eo instanti, quo duratura est ipsius actio terminabilis diversis instantibus ad diversos effectus, vel ad eundem, secundum naturam suam, quod non potest, si non existit prius, ut patet: unde patet ad probationem consequentig.

xxxi. Ad id verò quod addit P. Hurtadus: quod si res possit operari in aliqua duratione reali, in qua non est; etiam poterit quolibet tempore subsequenti, distinguo, quo durabit ipsius actio, concedo; quo cessaverit ipsius actio, nego; unde, contra PP. Hurtadum & Arriagam, dico, non esse periculum, ne te mordeat canis, aut discepat leo, mortuus ante mille annos; quia cum morsus & disceptatio illa ante mortem non extiterit, & importet essentialiter actionem vitalem, quæ, cum ex una parte extitisse, & existere, debeat etiam de præfenti, in cane & leone vivente, tamquam causâ materiali, utpote vitalis; & ex alia causâ materialis ad causandum continuò materialiter, exigat existentiam continuam (ut vidimus supra) illud periculum non est, sed totum morsus & disceptationis periculum simul cum leone & cane perente perit; idem dic proportionaliter ad P. Comptonum pro peccato.

xxxii. Objicies 3º. ex eodem: *nemo dat quod non habet*; sed causa non existens nullum habet esse de facto, ergo de facto non poterit causare aliquid: Probatur cons. quia causare est dare esse effectui.

Confirmatur ex P. Hurtado, actio quæcumque actu existens est simpliciter actus secundus, ergo oritur ab actu primo simpliciter, id est, existente; Probatur consequentia, quia sine existentia nullus est actus, sive nihil est in actu simpliciter, sed in potentia tantum.

xxxiii. Respondeo distinguendo majorem, *nemo dat quod non habet*, si perseveret eadem ratio formalis, per quam dedit, nego majorem; si non perseveret, concedo majorem; perseverat autem hic ratio formalis, per quam dedit existentiam effectui, videlicet ipsa actio, per quam effectum primò produxit: & revera, conservet Deus in oculo meo visionem parietis destructo pariete, nunquid adhuc dicar videre Physicè parietem, idque, quia parietem Physicè videri, est denominatio extrinseca, & perseverat ratio formalis Physicè eum videndi destructo pariete? ergo similiter, si conservetur motus lapidis me prospiciente mortuo, adhuc dicar movere Physicè lapidem, idque ob eandem rationem, videlicet, quia Physicè movere lapidem, est denominatio extrinseca, & perseverat ratio formalis eum movendi Physicè.

xxxiv. Adde videri dicendum in sententia Arriagæ de propagatione specierum soni ad auditum, tandem mediâ specie audiri sonum non existentem.

Ad Confirmationem ex Hurtado,

xxxv. Respondeo admisso antecedente, distinguendo consequens; ergo oritur ab actu primo simpliciter, id est, existente in primo instanti, quo incipit esse actus secundus, concedo consequentiam; & ratio est, quia ut ostendi ante, debet determinari ab existente per aliquid existens: in omni instanti, quo perseverat actus secundus sine alio, nego consequentiam; quia, ut ostendi rejectione Responsionis P. Oviedi ad probationem eternitatis, cum actio permanens ex se, sive ex parte sua, habeat conservari necessarium, & sit suiipsius conservatio, secundo instanti non pender à causa existente creata.

xxxvi. Inttabis, hæc solutio supponit falsum, videlicet dari actionem permanentem, cum tamen omnis actio, utpote identificata durationi, sit successiva, ergo, &c.

xxxvii. Respondeo negando antecedens; duratio enim non potest esse identificata actioni, magis quàm ego simul durare possim anno decimo, vigesimo & trigesimo, vel anno decimo & trigesimo simul, non durando anno vigesimo, quod inde sequeretur; quia non est, cur Deus non posset me simul hoc anno decimo conservare conservationibus, quibus me conservaret anno vigesimo & trigesimo; vel conservationibus, quibus me conservaret anno decimo & trigesimo: quod enim aliqui respondent actiones illas conservativas dicere respectus essentielles ad diversas partes temporis imaginarii, ita ut conservatio anno vigesimo non possit esse anno decimo, sed vigesimo tantum, admitti non potest; quia, præterquam quod dicere respectum essentialem ad tempus imaginarium, sit dicere respectum essentialem ad imaginationem, quâ etiam impossibili, adhuc daretur duratio, non est potior ratio, cur actio dicat talem respectum, & sit duratio, quàm res quælibet durans: quod verò alii Respondent illas dicere respectus essentielles ad partes temporis realis non magis admitti debet; quia, præterquam quod hoc sit illas dicere essentielles respectus ad se, quia tempus reale nihil aliud est, quàm duratio motus; tempus reale, vel potest per divinam potentiam totaliter cessare, vel totum poni duobus instantibus, nam non nisi dicit duo, prius scilicet & posterius; si verò sic totaliter cessaret, adhuc durarem, ut patet, & si totum duobus instantibus poneretur, duobus instantibus

instantibus illis existerem anno decimo, vigesimo & trigésimo, imò & aliis omnibus, quidni anno decimo & trigésimo, non existendo anno vigésimo? ratio est, quia posito toto tempore reali in illis duobus instantibus, posset poni in illis duobus instantibus omnis conservatio dicens respectum essentialem ad tempus reale, sive continuum, sive interpolatum, ut patet: quid autem sit duratio, dicemus infra agentes de motu; hoc solum capere, quod actio, præsertim identificata rei permanenti, ut v.g. unioni, non sit essentialiter successiva, magis quam effectus ad quem terminatur.

xxxviii. Obijcies 4°. ex P. Hurtado: causa non existens, simpliciter nihil est, ergo ab ea non potest actio prodire.

xxxix. Respondeo distinguendo consequens, ergo ab ea prodire non potest actio, si ante ab ipsa existente primò non prodierit; vel, non potest prodire per inceptionem, concedo consequentiam; & ratio est, quia ad existere debuit determinari per causam existentem: si ante ab ipsa existente primò prodierit, vel, non potest prodire per conservationem, nego consequentiam; quia ipsa manet percunte causa, ratio formalis prodeundi eadem, quæ erat ante; & sicut, dum ipsa incipit esse à causa, seipsa primò prodit; ita cum ipsa eadem perseverat in esse, adhuc rectè dicitur seipsa perseveranter à causa prodire: numquid enim effectus dicitur à causa prodire & pendere, quamdiu est ipsius ratio formalis prodeundi, & dependendi à causa, sicut paries dicitur visus, etsi non existat, quamdiu manet visio ipsius in oculo? procul dubio, quia ratione illius præcisè dicitur à causa prodire & pendere: ergo quidni idem dicitur de ipsa actione ratione formali prodeundi & dependendi, quamdiu manet & perseverat in esse.

xl. Obijcies 5°. ex P. Christiano Lupo Ordinis S. Augustini in Apologia contra Marpurgenses cap. li. verè agere, est actionem verè à sua entitate emittere, &c. eamque habere à sua entitate verè dependentem, quod (inquit) est principium certissimum, & à nemine negandum; & qui negat, nescio (inquit) an Philosophus vocari queat: sed causa non existens non potest habere actionem, à sua entitate verè dependentem, ergo, &c.

xli. Respondeo distinguendo majorem, verè agere est actionem verè à sua entitate emittere, eamque habere à sua entitate dependentem, pro primo instanti, quo existit & esse incipit, concedo majorem; pro aliis instantibus, quibus in esse perseverat, nego majorem; ratio data est supra; non enim actio transiens in conservari magis pendet ab agente existente, quam anima rationalis à materia existente: sic patet ad censuram P. Lupi.

xlii. Colliges 1°. ex dictis magnum esse discrimen inter causam finalem & efficientem; quia hæc semper causat, vel quia est, vel saltem quia fuit; finalis verò numquam, sed semper ut sit: 2°. magnum etiam esse discrimen inter actum causans, & inter actum album; quia licet concretum actum ex forma & causa materiali, ut est album, dicat causam materiale existentem, ut patet ex resolutione secunda; non tamen concretum ex forma & termino extrinseco tamquam subiecto denominationis, ut est actus causans, quod patet in visione parietis non existentis, n. 39. supra: deinde hæc propositio, *causa non existens est actus causans*, simpliciter est falsa, quia ly *actus* appellat causam importatam in recto

concreti *causans*, de qua sicut falsum est, est actus dum non existit; ita & est *actus causans*, dum non existit; vera tamen est hoc sensu, *causa non existens est causans per actionem actu existentem*, ac proinde est principium quo immediatus effectus, non existens etiam in virtute; quod totum Resolutio non solum sine contradictione in terminis, sed quam probabilissimè, ferre potest.

D V B I V M II.

An, & quæ Prioritas requiratur ad Causandum.

ANte Resolutionem
xliii. Suppono 1°. Prioritatem esse triplicem, dignitatis, naturæ & temporis: Prioritas dignitatis est major dignitas in uno, quam in alio: Prioritas naturæ est secundum quam unum dicitur communicare esse alteri, ut prioritas causæ & effectus, sive principii communicantis esse, & rei cui communicatur: ubi reflecte, quod sicut ad prioritatem dignitatis non est necessarium, ut unum sit in aliquo instanti reali, vel rationis prius alio; ita nec ad prioritatem naturæ, sed sicut ad illam præcisè sufficit major dignitas unius, quam alterius; ita ad hanc præcisè sufficit unum esse causam rei, quæ communicatur, sive unum esse principium communicans esse rei, cui communicatur: Prioritas autem temporis est unum instans reale prius in uno, quam alio.

xliiv. Suppono 2°. ex dictis Disput. 2^a. Dub. 1°. prioritatem naturæ sive causalitatis, secundum Patres Græcos simpliciter & absolute reperiri in divinis, secundum Latinos minimè, nisi per posterioritatem naturæ & causalitatis, quæ ex ea sequitur, intelligas esse causatum sine dependentia involvente imperfectionem & limitationem, quæ, ut supra vidimus, excludi debet: quia nos Catholici nomen causæ & causalitatis ita accipere debemus, ut secundum Patres Græcos divinis Personis conveniat, & ut secundum Latinos illis non conveniat cum dependentia involvente imperfectionem & limitationem, sed sine, quomodo nomen causæ & causalitatis, ubique reipsa implicite in divinis agnoscunt, licet hoc nomine expresse non utantur; in re autem tanti momenti, ubi commodè possumus Patres Græcos & Latinos conciliare, de nomine parum curandum est; extra hastamen Disputationes, nobis cum Latinis loquendum, ut Disp. 2. Dub. 1°. monui.

xlv. Nec refert quod Aristoteles in Postprædicamentis cap. i. dicat, *alia autem naturâ* (scilicet priora) *ea (inquam) omnia, quæ ejusmodi sunt, ut sine aliis esse possint, non item sine illis alia*. Quia priora naturâ sive causalitate, in specie & ad creatos effectus, hic definit Aristoteles, putans ex ignorantia fidei non esse alia; sed non in genere, & quæ comprehendunt terminata ad effectus increatos, de quibus nos hic: unde Aristotelis definitio non est satis latè patens, & proinde vitiosa; propter quod expresse deferitur ab omnibus Patribus Græcis, & implicite à Latinis, nec à nobis minus deferi debet, quam ipsius ignorantia fidei. Ex dictis

xlvi. Colliges 1°. frustra ab omnibus communiter prioritatem dividi in prioritatem in quo, quam vocant (ait P. Ovidius) naturæ; & prioritatem à quo, quam dicunt originis; ita ut quod est origo, dicatur

dicatur prius prioritate à quo originato; originatum verò posterius posterioritate à quo: hanc autem prioritatem originis volunt esse communem prioritati naturæ sive causalitatis, & prioritati quâ in divinis habet Pater ad Filium, & Pater ac Filius ad Spiritum sanctum, vel etiam actio ad suum effectum: frustra, inquam, ita dividitur, nam prioritas originis, sive à quo, est vera prioritas naturæ, modo à nobis num. 43. supra explicato; & sicut rectè dicitur prius naturâ ut quod, quod est causam quod; ita actio, quæ est causa ut quo, rectè dicitur prior naturâ ut quo effectui; videtur enim omnimoda proportio & paritas, quam quia præfati Authores servare non possunt; nam actio, utpote fieri intrinsecum effectus, existere non potest sine effectui; vel inde patet ipsorum definitionem prioris naturæ, & Aristotelis, non esse bonam.

XLVII. Adde illam etiam rejici posse ex eo, quod causa debeat (ut faretur hic P. Ovidius) constitui naturâ prior per ipsam actionem productivam effectus; quia prioritas naturæ est prioritas actionis sive causalitatis; causa verò ut per actionem constituta prior naturâ effectui, non potest magis ab effectui separari, aut esse sine effectui, quam ipsa actio, propter quod tamen negant actionem esse priorem naturâ effectui.

XLVIII. Colliges 2°. hic non esse sermonem de prioritate naturæ latè sumpta, quæ nihil aliud est, quam superioritas, sive major communitas unius, quam alterius; eò quod non convertantur essendi consequentia; sed strictè & Physicè. His suppositis & præmissis, sit

RESOLUTIO I.

XLIX. **D**ico 1°. causa non debet esse prior suo effectui prioritate temporis.

I. Probatur, quia sol eodem instanti, quo est, illuminat, & materia eodem instanti, quo est forma materialis, eam recipit, & hæc materiam informat, ergo, &c.

II. Confirmatur, esse causam esse dare esse rei; sed causa, sive præcesserit tempore, sive non, non dat esse rei, nisi pro instanti quo res est; imò si præcesserit, & non sit amplius eo instanti, quo res recipit esse, non dat, ut constat ex dubio præcedenti, quia actio debet determinari ad esse per aliquid existens; ergo causa non debet esse prior suo effectui prioritate temporis.

RESOLUTIO II.

LII. **D**ico 2°. causa debet esse prior suo effectui prioritate naturæ.

LIII. Probatur, quia esse prius naturâ nihil est aliud, quam communicare esse alteri; sed omnis causa communicat esse alteri, ut patet ex definitione causæ, ergo, &c. Probatur major, quia esse causam, & esse prius naturâ, sunt eadem; sed esse causam est communicare esse alteri, ergo, &c. Sed

LIV. Petes, cur non dicam cum omnibus aliis communiter, esse prius naturâ, esse habere effectum à se dependentem, & non dependere ab illo, sed absque concursu ullo illius existere.

LV. Respondeo in primis, quia causa est constituta prior naturâ per actionem, & tamen ratione actionis pendet ab effectui: 2°. quia excludit actionem à prioribus naturâ, contra dicta n. 46. supra collectione 1^a. 3°. quia superflue sunt ultimæ particulæ & non dependere ab illo, &c., nam, sicut illud re-

vera est causa, quod præcisè habet effectum à se dependentem, id est, secundum nos, quod communicat esse rei, ita & prius naturâ. 4°. quia sicut hæc definitio excludit prioritatem naturæ in divinis, ubi necessariò agnoscenda est mutua dependentia necessariæ conjunctionis, ita rationem causæ, prout est præcisè principium communicans esse rei, contra dicta supra Disp. 2^a. Dub. 10. ex his

LVI. Colliges 1°. causam esse priorem effectui prioritate naturæ, sive, causam esse in priori naturâ, quam sit effectus, nihil aliud esse, quam causam communicare esse effectui; & è contra, effectum esse posteriorem, &c. nihil aliud esse, quam effectum esse communicatum à causa: unde prioritas & posterioritas naturæ est realis ante intellectum, & præcisionis ac post intellectum non nisi per fictionem, dividendo indivisibile instans reale in duo instantia, quorum unum dicatur prioritas naturæ, aliud posterioritas; ad eum ferè modum, quo punctum indivisibile per fictionem divideretur in duas partes, quarum una diceretur initium, altera finis. Hinc

LVII. Colliges 2°. huius locutionis, effectus non est in priori naturâ, non esse hunc sensum, in eo puncto rationis, in quo concipitur esse causa, non concipitur esse effectus, non est effectus, est negatio effectus, &c. in quibus plurimi decipiuntur; sed hic, causa non est effectus; quia prioritas naturæ est realis, non rationis, ut diximus; essetque (ut patet) adhuc prioritas & posterioritas naturæ, non secus ac causalitas inter solem & lucem, cessante possibilitate omnis intellectus; sic patet primam explicationem ipsorum esse falsam: secundam verò & tertiam sic rejici, non est effectus in eo puncto rationis, in quo est causa, & est negatio effectus in eo puncto rationis, in quo est causa, ipsa non differunt, magis quam hæc, non est effectus in eo puncto sive instanti reali, in quo est causa, & est negatio effectus in eo puncto reali, in quo est causa; & solum discrimen est, quod utraque hæc sit falsa, & utraque illa vera; sed utraque illa explicatio æquivaleat huic, negatio effectus est causa effectus; quia, ut toties dixi, prius punctum, sive instans naturæ nihil aliud est, quam ipsa causa actu; sed hæc explicatio est aperte falsa, ergo & utraque illa.

D V B I V M III.

An dua cause possint quoad primum esse sibi invicem esse cause.

RESOLUTIO I.

LVIII. **D**ico 1°. causæ causantes secundum diversum esse, reale scilicet & intentionale, ut efficiens & finalis, possunt esse sibi invicem causæ quoad primum esse, sicque Philosophum hic cap. 5°. textu 30°. & 5°. Metaph. cap. 2°. intelliges, dum enumerando proprietates causarum, docet, quasdam esse sibi mutuo causas.

LIX. Probatur, quia sanitas, ob quam habendam Petrus ambulat, finaliter causarum deambulationem, & deambulatio ipsam efficienter; quorum ratio est, quod causa finalis ut talis, non habeat existentiam realem, sed intentionalem tantum, illam autem habet effectus ipsius (ut suppono); sed nihil obstat quominus illud, quod habet existentiam realem, existentiam realem det non habenti; ergo potest deambulatio effectus sanitatis causæ finalis dare existentiam realem sanitati, ac proinde causa efficiens suam causam finalem efficienter causare.

Resol.

RESOLUTIO II.

LX. Ico 2°. materia & forma naturaliter se mutuò causant formaliter quoad primum esse. Est D. Thom. 1^a. p. q. 66. art. 1°. Rubii, Fonsec. Conimb. Compl. &c. contra Scotum & Scotistas, Gregorium, Henr. Aureol. Avicenn. Suar. Hurtad. Arriag. (qui dicit hanc & sequentes à nullo affirmari, quod sciat;) Oviedum, Poncium (qui dicit omnes fateri materiam in genere causæ materialis non posse causari ab alia materia, quam ipsamet causaret in genere causæ materialis, de quo Resolutione sequenti; nec formam posse causari ab alia forma, quam ipsa formaliter causaret;) Tellem, qui dicit oppositam esse communem.

LXI. Probatur, quia optimè intelligitur eodem instanti indivisibili formam esse causam formalem materiæ, & materiam esse causam formalem formæ, ergo, &c. Probatur antecedens 1°. quia eadem indivisibilis causalitas causæ formalis in materiam, est materiæ in formam, ergo optimè intelligitur eodè instanti indivisibili mutua causalitas formalis materiæ & formæ, sive formam esse causam formalem materiæ, & materiam esse causam formalem formæ.

LXII. Confirmatur, causare formaliter nihil aliud est, quam esse in subiecto denominationis, denominare, &c. sed eodem indivisibili instanti, quo forma est in materia tanquam subiecto denominationis, quo forma materiam denominat informatam, &c. materia est in ipsa tanquam subiecto denominationis, materia formam denominat materiatam, &c. ergo, &c. Probatur major, quia causare formaliter vel est recipi in alio tanquam subiecto sustentationis, vel tanquam denominationis & informationis, aliud enim non suppetit: non primum, quia aliqui anima rationalis non esset causa formalis corporis, ut patet; ergo secundum: Probatur minor, quia eodem instanti indivisibili forma est unita materiæ & materia unita formæ, ut patet; unio autem est ipsa causalitas formalis & forma denominans ut quo, ergo, &c.

LXIII. Nec dicas cum P. Oviedo (qui Physicæ contrav. 7^a. punct. 8. n. 1°. dicit de opposita sententia nullam esse dubitandi rationem, & punct. 9°. n. 2°. nullum audere hanc & sequentem Resol. defendere) causalitas formalis nihil aliud est, quam unio inter materiam & formam; sed implicat hoc extremum, quod uniatur alteri tanquam formæ, eadem tanquam materiæ uniri, quia ratio materiæ non sumitur ex diversitate unionis, sed ex diversitate intrinseca earum entitatum, quæ uniuntur. Hæc ille. Sed

LXIV. Contra, P. Oviedus supponit apertè falsum, videlicet causalitatem formalem esse unionem materiæ ut talis entitatis Physicæ, ad formam ut talem entitatem Physicam, & è contra, cum tantum sit unio materiæ ut subiecti denominationis, ad formam denominantem; haud minùs verò forma potest esse subiectum denominationis materiæ, quam materia formæ; unde se mutuò causant formaliter: quòd autem causalitas formalis non sit unio materiæ ut talis entitatis Physicæ, ad formam ut talem entitatem Physicam, patet à simili in causalitate efficienti, quæ non est causæ ut talis entitatis Physicæ, ad effectum ut talem entitatem Physicam, sed ut principii ad principiatum, unde potest, saltem divinitus, eadem entitas, quæ est causa, esse effectus, & è contra. Ex quo

LXV. Confirmatur conclusio, eadem entitas, quæ

est effectus, potest esse causa efficiens, si habeat causalitatem efficientem in causam; ergo etiam eadem entitas, quæ est causa materialis, potest esse formalis, si habeat causalitatem in formam; atqui hanc, utpote unionem, reverà habet eodem indivisibili instanti, quo forma illam habet in ipsam, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

LXVI. Ico 3°. supernaturaliter saltem, materia & forma se mutuò in eodem instanti reali causare possunt materialiter quoad esse negativè primum, sive per generationem negativè primam. Item causa efficiens & effectus efficienter, etiam quoad primum esse: est contra Autores nominatos Resolutione 2^a. & alios communiter.

LXVII. Probatur 1°. eodem instanti indivisibili, quo est causa materialis sive materia, naturaliter potest educi effectus materialis, sive forma, ex materia quoad primum esse, ergo & eodem indivisibili instanti, quo educitur effectus materialis, sive forma, ex materia, potest, saltem supernaturaliter, educi causa materialis, sive materia, ex forma quoad primum esse; si enim effectus non postponatur causæ suæ in aliquo instanti, etiam non præsupponit causam suam in aliquo instanti (idem proportionaliter dicendum de causa efficiente & effectui ipsius;) ac per consequens sunt in eodem instanti, eodemque instanti se mutuò causare possunt naturaliter, ut contendimus, ergo, &c.

LXVIII. Probatur 2°. causa, actio & effectus (puta, sive materialis, sive efficiens) sunt simul in eodem indivisibili instanti; sed non est ratio, cur sic ut eodem indivisibili instanti, quo incipit causa esse, ipsius actio naturaliter tendit in effectum quoad primum esse, ita non tendat supernaturaliter eodè indivisibili instanti, quo incipit effectus esse, effectus actio in causam suam quoad primum esse, ergo, &c.

LXIX. Probatur minor, quia non minùs potest ab effectu eodem indivisibili instanti, quo incipit esse, egredi (saltem supernaturaliter) una actio productiva suæ causæ quoad primum esse, quam à causa eodem indivisibili instanti, quo incipit esse, egredi naturaliter una actio productiva effectus quoad primum esse; quia sunt simul in eodem indivisibili instanti, quo causare debent, ergo, &c.

LXX. Confirmatur 1°. in sententia plerorumque ex Adversariis admittentium accidens producere substantiam in virtute substantiæ, eodem instanti, quo dispositiones v. g. calor intensus, siccitas, &c. producant formam ignis quoad primum esse; forma ignis illas producere debet quoad primum esse, si supponantur à Deo eodem indivisibili instanti, quo formam producant, productæ, quod saltem supernaturaliter fieri potest, ergo, &c.

Probatur sequela, quia ignis habet vires sufficientes ad illas producendas; nec aliud obstat potest, quam quòd forma ignis sit effectus à talibus dispositionibus productus, quod, attendendo ad potentiam Dei absolutam, nullum est obstaculum, ut contendimus, ergo, &c.

LXXI. Confirmatur 2°. ex hac Resolutione clariùs intelligitur, quomodo Pater in divinis sit realis causa, sive principium efficiens (de quo est eadem difficultas) Fili, & tamen Pater non sit prior Filio, ut docent omnes Theologi: deinde nihil negandum divinæ potentiæ sine aperta repugnantia, quæ hic non ostenditur, ut solutione argumentorum patebit, ergo, &c.

LXXII. Confirmatur 3°. duæ causæ formales possunt se mutuo naturaliter formaliter causare quoad primum esse formale, quidni & saltem supernaturaliter, duæ materiales quoad primum esse sustentatum, & duæ efficientes quoad primum esse effectum?

LXXIII. Confirmatur 4°. duo possunt sibi eodem instanti reali esse conditiones, ergo & causæ: consequentia tenet à pari: antecedens patet in partibus minimi naturalis formæ, quæ se invicem conservant, si simul coexistant; & utraque perit, si altera separetur, ergo, &c.

LXXIV. Respondet P. Comptonus hic esse disparitatem, eò quod juxta Aristotelem & Philosophos omnes, causa sit prior naturâ effectui, utpote in naturâ realiter à se distinctam influens, &c. Sed

Contra, contendimus causam sic esse priorem naturâ effectui, id est, sic effectum causare, ut dubio 20. vidimus, ut concomitanter effectus esse in ipsam naturam à se distinctam realiter influat; quod non solvit P. Compton. quia non advertit nos contendere esse prius naturâ, aliud non esse, quàm causare.

LXXV. Objicies 1°. causa est prior effectui suo, & actione per quam illum producit, ergo nequit in eodem genere à suo effectui produci. Probatur consequentia: quia alioqui effectus & actio ejus, per quam produceret causam, esset prior & posterior causâ effectus; prior quidem, quia actio & effectus essent causa illius; posterior, quia illa est prior effectui & actione, per quam producit effectum; sed hoc est impossibile, quia idem præsupponeretur sibi ipsi, esset prior & posterior seipso, ut consideranti patebit, ergo, &c.

LXXVI. Respondeo ad hoc argumentum, quod Suarem, Hurtadum, Arriagam, Oviedum, Ponticum & cæteros Authores adversæ partis fecellit: distinguendo antecedens: causa est prior prioritate naturæ suo effectui, id est, est causa sui effectus, concedo antecedens: causa est prior prioritate instantis realis vel rationis suo effectui, nego antecedens; unde cum dicitur, quod si esset causa suæ causæ, quod effectus & actio ejus esset prior & posterior causâ, & actione per quam produceretur effectus; item quod effectus præsupponeretur sibi ipsi, sensus est, quod effectus & actio ejus essent causa suæ causæ, & effectus suæ causæ, quod esse possibile clarè ostensum est: quod autem sit ille sensus, patet, quia illud dicitur prius prioritate naturæ, quod est causa; esset autem effectus causa suæ causæ; unde ex illo capite esset prior: & illud dicitur posterius posterioritate naturæ, quod est effectus; esset autem effectus etiam effectus suæ causæ; unde ex illo capite esset posterior; ac proinde simul prior & posterior, hoc est, causa & effectus suæ causæ, cujus repugnantia ostendi debet independentè à prioritate & posterioritate, dependentia & independentia, præsuppositione sibi ipsi, &c. qui termini fallunt adversarios, quia aliud non significant, quàm esse causam & effectum. Quare, dum quaritur, an effectus possit causare suam causam quoad primum esse, & probatur quod non, per illos terminos, probatur effectum non posse esse causam suæ causæ quoad primum esse, quia alioqui causa esset effectus sui effectus; vel quia alioqui effectus esset causa suæ causæ, &c. cujus repugnantiam quærimus, & nullam videmus, præter petitionem principii ab Adversariis.

LXXVII. Instabis, effectus præsupponit actionem à qua producitur, & illa actio suam & effectus sui

causam; ergo actio productiva causæ effectus & actionis, per quam producitur, nequit egredi ab effectu: Probatur consequentia; quia, cum præsupponere debeat id, à quo egreditur, tanquam causam sui, præsupponeretur effectui & postponeretur effectui, ut consideranti patebit, quod est intelligibile, ergo, &c.

LXXVIII. Respondeo distinguendo antecedens, ut ante, effectus præsupponit actionem, & illa actio suam & sui effectus causam, id est, actio est prior effectui, & causa est prior suâ actione & effectui prioritate alicujus instantis realis vel rationis, nego antecedens; quia sunt simul eodem instanti indivisibili, causa, actio & effectus: effectus præsupponit actionem, id est, actio est causalitas in effectu; & actio præsupponit suam & sui effectus causam, id est, causa est suæ causalitatis in effectu & effectus sui causa, concedo antecedens: sed quæro, ut ante, quare, sicut eodem indivisibili instanti potest dari causa, effectus & causalitas effectus in causam, non possit etiam eodem indivisibili instanti dari causa, effectus & causalitas effectus in causam? non potes respondere, quia effectus præsupponeretur sibi ipsi; nam tuæ Responsionis esset hic sensus, quia effectus esset causa suæ causæ, in quo nullum videmus absurdum, & quærimus quare fieri non possit supernaturaliter? principium petis & nihil plus.

LXXIX. Urgebis: causa non existit per causalitatem suam in effectu, & multo minus per causalitatem egressam ab effectu, quia hæc illam præsupponit, sicut & effectum, à quo egreditur, qui & illam præsupponit, ergo existit per causalitatem priorem illa, ac proinde necessariò ab alia causa, quam effectu.

LXXX. Confirmatur, causalitas causæ in effectu egreditur à causa, non per ipsammet causalitatem existentem; quia alioqui certo sensu illa causalitas dici posset existens per seipsam, sicut illa causa esset existens per illam, juxta illud axioma, quod est causa causæ, est causa causati: deinde etiam quia alioqui, sicut causa efficiens esset existens per illam sine alia actione, ita ipsa posset esse existens per seipsam sine alia causa efficiente; si enim posset dare existentiam suæ causæ, quidni & sibi ipsi? ergo causalitas causæ in effectu egreditur à causa existente per aliam causalitatem, quàm sit ipsa causalitas ab ipso egressa.

LXXXI. Respondeo negando antecedens pro 2a parte, ad ejus probationem distinguo, causalitas egressa ab effectu præsupponit causalitatem causæ in effectu, id est, causalitas in effectu est prior effectui & causalitate ab ipso egressa, prioritate alicujus instantis realis vel rationis, nego antecedens: id est, causalitas in effectu est id, quod causa producit immediatè effectum, & hoc mediante causalitatem, quæ ab ipso egreditur, concedo antecedens: similiter distingue consequens; ergo existit per causalitatem priorem illa, id est, existit per causalitatem, quæ sit prior prioritate alicujus instantis realis vel rationis, nego consequentiam; id est, quæ sit causalitas in ipsam, concedo consequentiam; sed quæro, quare, sicut eodè indivisibili instanti possunt esse causa, effectus, & causalitas causæ in effectu, non possit etiam esse effectus, causa, & causalitas effectus in causam? semper ad aliud Respondes; sed quid mirum? tam altè hanc falsam doctrinam imbibisti, ut illius oblivisci non possis.

Ad Confirmationem

Respondeo

LXXXII. Respondeo distinguendo consequens, ergo causalitas causæ in effectum egreditur à causâ existente per aliam, quàm sit, causalitatem, in qua alia includatur causalitas totalis in causam, egressa ab effectu concomitanter, & eodem instanti, concedo consequentiam; sed tunc habemus intentum: in qua non includatur, nego consequentiam: vide objectiones dubii sequentis, & adde dici posse causalitatem causæ in effectum, egredi à causâ existente per ipsammet causalitatem, ut simul egressam ab effectu, per quod etiam vitantur dicta absurda; quia illa per seipsam tantum non faceret alteram suarum causarum existentem, sed simul cum altera causa: quod autem hoc dici possit, patet à simili in causalitate totali indivisibili duarum causarum, simul eodem instanti se mutuo causantium formaliter quoad primum esse formale, sicut hæc se mutuo causarent quoad esse primum effectum; nam illa non magis præsupponit esse formale suarum causarum, quàm hæc præsupponat esse effectum harum.

LXXXIII. Obicies 2°. cum P. Poncio & plurimis aliis (in quo iterum decipiuntur) esse causam, prius naturâ, &c. est esse independens ab effectu, sive aliquid ita posse concipi, ut nec in se, nec in suis principiis involvat existentiam effectus; sed si causæ se mutuo causarent quoad primum esse, id fieret, ergo, &c.

LXXXIV. Respondeo negando maiorem, quæ gratis omnino ab Adversariis supponitur, & non probatur; imò, illâ datâ, quærent nugatoriè tot & tam præclari Philosophi, *an duæ causæ possint esse sibi invicem causæ quoad primum esse*; sicut nugatoriè quæreretur, *an aliquid possit esse simul independens & dependens ab effectu, an aliquid possit ita concipi, ut in se & suis principiis simul non involvat & involvat existentiam effectus*, in quo est manifesta contradictio, & quæstio indigna tantis Philosophis: deinde esse causâ, prius naturâ, &c. nihil est aliud quàm communicare esse effectui, & hoc præcisè positò, & quolibet aliò per possibile vel impossibile præciso, haberetur causâ, prius naturâ, &c. ut omnes fateri debent à definitione causæ. Ex his

LXXXV. Colliges, quòd, ubicumque supra diximus, *esse prius naturâ, præsupponeretur*, &c. alterutro horum modorum debere intelligi *esse vel causâ, vel causalitas*: cum verò diximus, *esse posterius, postponeretur*, &c. hoc modo, *esse effectus*.

LXXXVI. Obicies 3°. si duæ causæ possent sibi invicem esse causæ in eodem instanti reali, possent naturaliter, ut convincit confirmatio 4^a. sed hoc est omnino falsum, ergo, &c.

LXXXVII. Respondeo imprimis pro causa materiali & formali, satis convinci non posse se mutuo naturaliter causare, quia materia naturaliter educi non potest ex forma à substantia basi conditincta: pro causis autem efficientibus, si effectus est univocus cum sua causa substantiali, ut ignis cum igne; vel univocus cum sua causa accidentali, se mutuo naturaliter causare non possunt, magis, quàm simile naturaliter agere possit in simile antecedente, aut concomitanter; sic enim naturaliter frustra, & in infinitum contra experientiam agerent: si æquivocus & imperfectior suâ causâ, infra docebimus imperfectius non posse ut causam adæquatam producere perfectius.

*An res eodem instanti reali, quo à solo Deo v.g. producitur, supernaturaliter possit emitte-
re aliam actionem efficienter suiipsius pro-
ductivam, & sic dare sibi esse primum per
actionem negativè primam.*

Nte Resolutionem

LXXXVIII. A Suppono nihil posse sibi dare esse positivè primum, nisi Deus ens à se; quia nihil indifferens & indeterminatum ad existere, aliud similiter indifferens & indeterminatum ad existere, determinare potest ad existere, ut patet: deinde primum agere supponit existere, ut lumine naturæ notum est, & talem actionem emitte, supponit elevationem supra vires suæ naturæ; nihil autem elevari potest non existens. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O.

LXXXIX. D Ico; res eodem instanti reali, quo à solo Deo v.g. producitur, supernaturaliter potest emitte aliam actionem suiipsius efficienter productivam, & sic dare sibi esse primum per actionem negativè primam, eodem instanti reali & rationis, quo à solo Deo producitur.

LXXXX. Probatur; optimè intelligitur, ex dubio præcedenti, supernaturaliter materiam sustentare & sustentari à forma; formam denominare & denominari à materia; ignem A. producere & produci ab igne B. concomitanter, & in eodem instanti reali & rationis; ergo similiter optimè intelligitur materiam produci unâ actione creativâ, & reproduci aliâ actione educivâ ex seipsâ; formam produci unâ actione creativâ, & reproduci aliâ actione educivâ, ac per consequens unitivâ ex seipsâ; ignem produci, & producere actionem sui efficienter productivam concomitanter & in eodem instanti reali & rationis: probatur consequentia, quia eadem, & solæ rationes, ut infra patebit, quæ militat contra hæc, militat contra illa.

LXXXXI. Subsumo: sed in primo casu, materia prima causat seipsam, quoad primum esse causæ materialis, per actionem negativè primâ; quia non habet aliud esse causæ materialis in illo instanti, licet habeat concomitanter aliud esse effectum & causæ formalis: & in secundo casu, forma causat seipsam quoad primum esse causæ formalis; quia non habet etiam aliud esse causæ formalis in illo instanti, licet habeat concomitanter aliud esse effectum & causæ materialis: & tertio denique casu, ignis causat seipsum quoad primum esse causæ efficientis; quia non habet primum illud esse ab alia causâ efficiente sui ordinis; nam causalitas, quâ illud habet, non est causâ, nec in illo instanti, sive reali, sive rationis, habet aliud esse effectum, ergo, &c.

LXXXXII. Obicies 1°. ex P. Oviedo Physicæ contrav. 92. punct. 1°. ex identitate numerica præcisè ejusdem secum, repugnat idem recipi in seipso, idem fieri à seipso: unde, ille idem, *mibi quidem difficile est idem fieri à seipso, sed paradoxum sapit dici idem in seipso recipi posse*, ergo, &c.

LXXXXIII. Respondeo negando antecedens pro prima parte, 1°. quia sicut ex identitate specifica non repugnat, saltem supernaturaliter, unum recipi in alio ejusdem secum speciei & unum fieri ab alio ejusdem secum speciei; ita nec ex identitate numerica præcisè repugnat, idem numero recipi in seipso, idem numero fieri à seipso, &c. Deinde

potest una materia supernaturaliter educi ex alia, non secus ac anima rationalis ex materia, & forma materialis creari (uti lib. 1°. dif. 3. d. 5°. probatū est) quidni simul & aliā actione creari, & hoc ipsō factō, ex seipsa educi: ulterius reproducat Deus eandē materiam in locis contiguīs, non apparet, cur non poterit illas per unionem realiter distinctam continuare eodem instanti: si sic, quidni & unam poterit per educationem realiter distinctam eodem instanti ex alia educere; denique creet Deus materiam, & materiam illam eandem per actionem aliam talem producat, quæ necessariō cesset cessante materiā conservari per creationem, materia erit causa materialis sui ipsius, ut constat ex dictis dubio citō. sed hoc fieri potest sine ulla prorsus repugnantia: unde, quod P. Oviedo paradoxum, nobis rationi consonum omnino est.

LXXXIV. Confirmatur 1°. Resolutio, causa quælibet potest se supernaturaliter causare (ut sequitur ab æquē forti ex dictis; quōd forma connaturaliter creata, possit supernaturaliter educi) in eo genere in quo causat, pro diversis instantibus, ergo & pro eodem: Probatur consequentia, quia causalitas & recausalitas non alligantur instanti reali vel rationis, magis quā effectus & reffectus; & illa, quæ hoc instanti reali vel rationis dicitur recausalitas, in instanti priori fuisset causalitas simpliciter suæ causæ quoad esse negativē primum.

LXXXV. Confirmatur 2°. causalitas sive productio ejusdem quoad secundum esse, sunt ejusdem perfectionis & intrinsecæ entitatis; sed potest dari supernaturaliter recausalitas sui ipsius, ergo, & causalitas sui ipsius, ac per consequens potest causa quælibet supernaturaliter, &c.

LXXXVI. Nec dicas involvi implicantiam in causalitate ejus quoad primum esse, cujus est causalitas; eō videlicet, quōd idem sit prius seipso quoad primum esse, præsupponatur sibi ipsi quoad primum esse, sit aptum concipi ante suam causalitatem, & non sit, &c. quæ non sequitur in recausalitate, saltem quoad idem esse; sed tantum esse prius quoad primum esse, seipso quoad secundum esse, &c. ne id dicas, inquam, quia in causalitate dicta non sequitur, quōd idem sit futurum prius seipso quoad primum esse, præsupponendum sibi ipsi quoad primum esse, fore aptum concipi ante suam causalitatem, & non fore, &c. nam fuisse supra ostendimus in his apertē supponi falsum, & solum sequi causalitatem fore causalitatem, in idipsum à quo egreditur, sive cujus est causalitas, quod posse fieri probavimus; quia causalitas in effectum non debet in aliquo instanti, sive reali, sive rationis, esse posterior, aut postponi causæ à qua eodem instanti causatur, aut non posse concipi non conceptā causā, & causam posse concipi illā non cōceptā, sed solum debet illa ipsi cōmunicare esse.

LXXXVII. Nec intes, si hoc sufficiat, non erit ratio, cur in causis naturalibus univocis unum sit potius causa, quā aliud, & cur effectus non sit causa. Quia illud erit causa, quod erit prius tempore introducens dispositiones ad formam introducendam, prout naturaliter introducunt omnes causæ secundæ.

LXXXVIII. Dixi in conclusione, causa, &c. potest supernaturaliter sibi dare primum esse, &c. 1°. quia si naturaliter posset sibi dare primum esse, frustra ignis A. introduceret dispositiones in ligno ad

producendum ignem B. quia illum non produceret, sed ignis B. seipsum, & sic de aliis: 2°. quia ignis & actio per quam daret sibi primum esse, æquē essent indeterminata ad existere, ergo debent aliunde à causa materiali determinari ad existere. 3°. non potest causa naturaliter accipere primum esse à suo effectū, ut patet ex Dubio 3°. ergo à fortiori sibi ipsi illud dare non potest.

LXXXIX. Objicies 2°. nihil indeterminatum & indifferens ad existere, vel non existere, potest determinari ad existere, nisi per aliquid realiter determinatum ad existere; sed si causa accipiat primum esse à suo effectū vel causalitate propria, unum non erit magis determinatum ad existere, quā aliud, ergo causa non potest accipere primum esse à suo effectū, vel causalitate propria sive à se egrediente.

C. Confirmatur, actio non potest egredi ab eo quod non est, sed si actio egrederetur à causa, quam quoad primum esse produceret, egrederetur ab eo quod non est, ergo, &c.

CI. Respondeo concessā majore, negando minorem, quia supponimus causam concomitantem, & in eodem instanti reali & rationis produci à Deo per unam actionem totalem aliam sui productivam, & habere actionem etiam totalem similem illi, quā produceretur quoad secundum esse, à se manantem, sui similiter productivam; sicut enim non repugnat actionem productivam solis, illuminationem ejus & lucem, concomitantem & eodem instanti reali & rationis naturaliter esse; ita non repugnat illam (saltem supernaturaliter) concomitantem & eodem instanti reali & rationis esse: nam tota repugnantia hujus maxime petitur ex superfluitate actionis secundæ totalis, per quam causa produceretur, & quā acciperet esse, quod aliunde haberet, quam superfluitatem, Deus potentia suā absolutā vincere potest.

Ad Confirmationem

CII. Respondeo concessā majore, quia quod non habet existere, non potest determinare ad existere, distinguendo minorem: sed si actio egrederetur à causa, quam quoad primum esse produceret, egrederetur ab eo quod non est antecedenter, concedo minorem: ab eo quod non est concomitantem, & per actionem totalem Dei determinantis ipsum ad existere, & simul per actionem aliam totalem ipsiusmet quoad primum esse productivam, nego minorem; quōd autem non debeat egredi ab eo, quod antecedenter existit, centies monstratum est.

CIII. Instabis ex P. Poncio Physicæ lib. 2°. Disp. 11^a. illa secunda actio totalis esset omnino superflua & otiosa, quia per illam solam non posset effectus poni, & effectus æquē benè, & æquē necessariō fieret per aliam solam actionem Dei, quam per secundam simul cum illa, ergo, &c.

CIV. Resp. negando antecedens: ad ejus probationem, verum quidem est, quōd per illam solam non posset poni effectus, quia cum ipsa & effectus non necessariō sint, sed contingenter, debent determinari ad esse ab alia causa existente; posset tamen effectus per illam solam conservari, quia semel determinata ad existere, & habens existere, non est cur ipsa secunda actio pereat pereunte primā, quia ab illa non habet esse; nec est etiam, cur pereat causa, à qua egreditur, quia illa habet esse, etiam totale, ab hac secunda actione, ut suppono, ex quo patet, quod

quoddam causa non æquè bene fieret per solam primam actionem, quam per utramque.

CV. Vgbebis, saltem sequitur, quoddam actio rei à re emanans non sit nisi conservatio rei jam per Deum productæ, ac proinde quoddam non det primum esse, sed esse conservatum & secundum, ergo, &c. Probatur assumptum, quia actio quæ Deus rem producit, est re prior naturâ: actio verò quæ res seipsam producit, est re naturâ posterior; repugnat autem actionem esse re naturâ posteriorem, & tamen esse concomitantem (quod requiritur ut ad primum esse rei, prout contra esse conservatum & secundum distinguitur, & non solum ad secundum, terminetur) cum rei productione, quæ sit in priori, quam res sit, ergo, &c.

CVI. Resp. negando assumptum, quia ad hoc ut actio terminetur ad esse conservatû, debet res prius in aliquo instanti reali vel rationis extitisse, quod hic non fit, quia sic actio rei à re emanans ad rem terminatur, ut sit eodem indivisibili instanti intrinsicè objectivè, quo est prima ejusdem à Deo productio, licet dicatur naturâ posterior illa, quatenus ab ea tanquam causa emanat, ut supra vidimus: unde ad probationem assumpti patet; quid autem alii, qui prioritatem naturæ explicant per prioritatem instantis objectivè distincti ab instanti posterioritatis naturæ, solidè respondere possint, non satis apparet, nisi fateantur rem ab illa secunda actione non accipere primò esse & esse primum, sed secundò & esse secundum, sive conservatum, prout opponitur primò incipienti.

CVII. Obicies 1°. Patres & Doctores Scholastici omnes inferunt distinctionem realem Personarum in divinis ex Relatione producentis, quæ est in una Persona respectu alius; sed si idem posset seipsum producere non rectè inferrent, ergo, &c.

CVIII. Respondeo concessâ majore, distinguendo minorem, sed si idem in increatis seu divinis posset seipsum producere, non rectè inferrent, concedo minorem; si idem in creatis tantum, & non in divinis, posset seipsum producere, non rectè inferrent, nego minorem: quoddam verò idem possit in creatis seipsum producere fusè probatum est, nec hic valet sequela à creatis ad divina, ut statim patebit: quoddam autem in increatis seu divinis idem non possit seipsum producere, Ratio est, quia vel id fieret supernaturaliter, vel naturaliter, ac proinde necessariò, quia omnes actiones Dei ad intra & naturales, sunt necessariæ? non primum, quia non datur causa potentior personâ divinâ, quæ illam ad effectum supra vires suas elevet, quod requireretur: non etiam secundum, 1°. quia illa productio naturalis sui ipsius esset omnino superflua & otiosa, sicut secunda productio Filii à Patre & secunda productio Spiritus sancti à Patre, & Filio, & sic de qualibet actione naturali secundò productiva totaliter ejusdem effectus: 2°. Pater esset magis, vel saltem æquè potens, ut Filium secundò produceret, quam ut se produceret, ut fatebuntur omnes, ego si se naturaliter, ac proinde necessariò produceret, quidni & Filium secundò produceret: 3°. si se naturaliter produceret, & secundò Filium, quidni infinitus? in quo est superfluitas, ut patet: 4°. si una persona seipsam produceret, quidni & sibi similem à se solo numero distinctam, imò & infinitas tales, produxit, quoddam est hæreticum: 5°. denique in divinis effectus, nec supernaturaliter, nec naturaliter producit suam causam, ergo nec seipsum:

consequentia patet, quia in creatis solum inferimus idem posse producere seipsum, quia à suo effectu supernaturaliter produci potest quoad primum esse: antecedens est de fide.

CIX. Obicies 4°. Sancti Patres dicunt esse impossibile idem, tam in creatis, quam in divinis producere seipsum, puta quoad primum esse, ergo non tantum in divinis, sed nec in creatis idem potest producere seipsum: Probatur antecedens 1°. ex Athanasio lib. 2°. de Propriis personis, nemo si biipsi Pater, Pater est: 2°. ex Epiphânio hæresi 57. si Pater est, seipsum generare impossibile est: 3°. ex sancto Cyrillo Alexandrino lib. 1°. in Ioannem c. 2°. necessariò à generante genitum reipsâ distinguitur: 4°. ex Hilario lib. de Synodis post octavum Canonem Orientalium cum non possit nisi alius, atque alius esse generans & genitus: 5°. ex Augustino lib. 1°. de Trinitate, cap. 1°. qui putant ejus potentia esse Deum, ut seipsum ipse genuerit, eo plus errant, quod non solum Deus ita non est, sed nec spiritualis, nec corporalis creatura; nulla enim res seipsam gignit, ut sit; ergo, &c.

CX. Respondeo idem in divinis non posse producere seipsum, esse sufficienter probatum Resolutione ad objectionem tertiam: pro creatis autem distinguo antecedens, Sancti Patres dicunt esse impossibile idem non productum à Deo concomitantem, & eodem indivisibili instanti, sive reali, sive rationis, seipsum producere, concedo antecedens; & ratio hujus sumitur ex objectionem secundâ, nec aliud possunt velle sancti Patres citati: productum à Deo concomitantem, &c. nego antecedens; nam id posse fieri clarè patet ex Resolutione hac & præcedente: unde dic Patres loqui de potentia ordinaria, non verò de absoluta. Ex his

CXI. Colliges aliquid divinitus posse seipsum primò producere, & primum esse dare; sed non posse positivè primam sui productionem ponere, ob rationes supra datas.

DUBIUM V.

An idem numero effectus possit produci à duabus causis totalibus.

Ante Resolutionem
CXII. A Suppono per causam totalem intelligi eam, quæ talis est, ut, sive præsentem, sive absente aliâ causâ, ponat totum effectum, ita scilicet, ut cessante omni aliâ, & ipsâ solâ permanente, permaneat effectus. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

CXIII. Dico 1°. contra omnes Scotistas, nominatim Poncium, & Thomistas frequentius, nominatim nostros Compl. & Cursum Thomistarum, Vasquez in 3. p. Disp. 29. c. 4°. &c. idem numero effectus potest supernaturaliter produci à duabus causis totalibus, sive materialibus, sive formalibus, sive efficientibus, ita Nominales & Cajet. 1. p. q. 52. art. 3°. è Societate Suarez, Valentia, Hurtad. Arriaga, Oviedus, &c.

CXIV. Probatur, quia possunt 1°. duæ causæ materiales supernaturaliter sustentare eandem formam: 2°. duæ formæ possunt supernaturaliter informare unam materiam: 3°. duo ignes tertium producere possunt supernaturaliter per actiones non attemperatas, sed totales, eo modo, quo ab invicem separati illum producerent, ergo, &c. consequentia patet: probatur antecedens, quia

quia id omnipotentiam Dei commendat, nec apparet ulla in eo repugnantia: non in primis ex parte causarum, quia cum qualibet seorsim poneret actionem totalem, poterit saltem supernaturaliter conjunctim cum altera causa, illam non attemperare, & totalem ponere: Deinde neque ex parte effectus, quia actiones non sunt ipsius, sed causarum; unde indifferens est, ut unam, vel plures terminet: denique non etiam ex parte actionum, nam licet una esset superflua attentâ exigentiâ naturæ, est tamen omnino necessaria, ut potentia Dei absoluta redigatur ad actum sibi proportionatum, ergo, &c.

cxvi. Confirmatur 2°. docent Thomistæ communiter formas Sacramentorum & Sacramenta producere Physicè suos effectus supernaturales, ut gratiam, characterem, &c. quo posito, sequitur 1°. quod si duo simul baptizent, & formam simul absolvant, utrumque tamquam causam totalem simul producturum Physicè gratiam, & characterem: item quod si plures novelli Sacerdotes circa eundem panem, quem Episcopus manibus tractat, simul absolvant formam Consecrationis, illos tamquam causas totales ibi producturos Corpus Christi, & idem est de aliis simul absolventibus formam, circa diversos, ergo, &c.

cxvii. Nec dicas illos ibi concursuros tantum tamquam causas partiales. Id enim mihi parum probatur; tum quia non accomodant sibi invicem suas intentiones, sed independenter ab invicem agunt; tum quia non apparet cur independenter ab invicem totaliter agere non possint.

cxviii. Si respondeas 1°. alioqui fore, ut cæteræ, præter unam actionem totalem, forent superflue. 2°. quod ille effectus ab una quidem causa penderet, à cæteris verò penderet, & non penderet; penderet, quia ab illis acciperet esse; non penderet, quia adhuc illis cessantibus, permaneret in esse: Sed

cxix. Contra primum est, quod cæteræ actiones forent adhuc utiles 1°. conditionatè & provisionaliter, ut res perseveraret in esse, casu quo illa una alia actio totalis defineret esse: 2°. absolute ad exercitium proportionatum omnipotentiae Divinæ. 3°. forent adhuc utiles, ad hoc ut duæ causæ totales rem producerent, licet non forent absolute necessariae, ut res foret & existeret simpliciter. 4°. ut res firmitus consisteret.

cxx. Contra secundum etiam est, quod à cæteris penderet, id est, esse acciperet, quamdiu simul cum causarent, licet ab illis hoc sensu non penderet, quod illis desinentibus necessariò defineret; sed hæc dependentia effectus à causa, non est absolute necessaria, ut patet.

cxxi. Objicies tamen: una actio non potest pendere à duabus causis totalibus, ergo nec idem effectus. Probatur consequentia à pari.

cxxii. Respondeo 1°. negando consequentiam, quia causa non potest denominari totalis, nisi ejus influxus & actio sit totalis; totalis autem esse non potest, si partialiter sit ab altera causa; nam tunc respectu singularum causarum, est partialis partialitate causæ, ut consideranti statim patebit.

cxxiii. Respondeo 2°. negando antecedens; sic ut enim unio in sententia illam distinguendum à sua productione, potest à materia & forma tamquam causis materialibus totalibus per Deum pendere, in eo enim nulla repugnantia; ita non ap-

paret, cur una actio non possit similiter esse à duabus causis totalibus efficientibus: nec refert, quod non posset manere alterutra causa cessante, quia idem cōtingeret in unione in casu præfato; quod tamen non est refundendum in eo, quod actio partialiter tantum ab utraque causa egrediatur, & unio in utraque partialiter tantum recipiatur; quia contrarium supponitur; sed in eo quod sint modi, qui non possunt existere sine suis modificatis; idque solum verum puto de modificatis intrinsicis, non verò de extrinsecis, ut actione respectu agentis; unde alterutra causa cessante, adhuc actio maneret.

RESOLUTIO II.

cxxiv. **D**ico 2°. idem numero effectus potest naturaliter produci à duabus causis totalibus, five materialibus, si supponas earum aliquam dari penetrationem naturaliter; five formalibus; five efficientibus: videtur esse Nominalium, Averſæ q. 16. sect. 5^a. & Hurtadi Disp. 13^a. de Anima sect. 7. contra Scotistas, Oviedū, nostros Complutenses, & alios quos citant: item contra Aegyptum lib. 2°. de beatitudine tomo 1°. quest. 5^a. art. 2°. ubi asserit suam conclusionem esse indubitatam apud omnes, non legerat putem præfatos Nominales.

cxv. Probatur, quia nulla est repugnantia in primis ex parte causarum; nam, si duæ causæ materiales se penetrent, ut materia & forma respectu unionis distinctæ ab actione in multorum sententia, non est ratio, cur una potius formam recipiat, quam alia: 2°. si duæ formæ totales simul sint in eadem materia, non est ratio, cur una suum effectum formalem tribuat, & alia non. 3°. si duo ignes eidem stuppæ applicentur, non est ratio, cur potius unus, quam alius eam comburat, ergo, &c.

cxvi. Nec dicas cum P. Arriaga alterutram attemperaturam suam causalitatem, ne alterutra sit futura superflua; quia, (præterquam quod causa materialis non habeat causalitatem five influxum præter seipsam, quem attemperet, & seipsam attemperare non possit) cum una ex illis causis non cognoscat alteram agere, non est, unde excutatur ad attemperandam suam causalitatem: deinde, sicut neutra causa est indifferens ad agendum, vel non agendum jam positis omnibus ad agendum requisitis, ita nec est indifferens ad agendum totaliter vel partialiter, ac per consequens, nec ad attemperandam suam causalitatem, jam positis omnibus ad agendum totaliter requisitis; dicere autem, quod unum è requisitis sit, ut alterum agens non coagat totaliter, non est rationi conforme; 1°. quia unum agens non tollit vires alterius, sed potius auget; 2°. quia sicut unum è requisitis ut materia formam totalem recipiat, non est ut alteram totalem non recipiat, ut constat ex dictis lib. 1°. Disp. 3^a. Dub. 3°. ita nec ut agens totale agat, est unum è requisitis ut alterum agens non agat totaliter.

cxvii. Prosecutio probationis conclusionis. Deinde nulla repugnantia est ex parte effectuum, nam causalitates non sunt ipsius; unde indifferens est (ut dubio superiori dicebamus) ut unam, vel plures terminet.

cxviii. Nec dicas cum P. Oviedo Physicæ controverſ. 7^a. puncto 7°, quod sicut causa numquam determinatur ex speciali Dei Decreto ad recipiendum aut producendum effectum jam corruptum; ita nec

nec ad recipiendū aut producendum effectū, aliunde sufficienter receptum aut productum: nam præterquam quodd hæc repugnātia non sit ex parte causarum, effectus, aut actionum, sed ex voluntate & lege Dei extrinseca tantum, de primo decreto est communis Patrum & Theologorum sensus, ne resurrectio mortuorum dicatur naturalis: ex nostra verò sententia, id non sequitur, neque ullus Theologorum somniavit Deum decrevisse non concurrere ad secundam receptionem, aut productionem totalem ejusdem rei; unde cum in eo nulla sit repugnātia naturalis, & videatur experientia docere id fieri naturaliter, non est, cur tale decretum hic opponatur & prætexatur.

cxix. Prosecutio alia probationis. Denique nulla est repugnātia ex parte actionum; nam essent à diversis principiis; sicut enim duæ actiones totales ad duos diversos effectus terminatæ, possunt esse ab uno principio; quia ad hoc nulla est repugnātia naturalis; ita duæ actiones totales à duobus principiis egressæ, possunt esse ad unum effectum, quia ad hoc non est major repugnātia naturalis, quàm ad illud, ergo, &c.

cxix. Nec dicas cum Oviedo loco citato, actiones totales ejusdem termini opponi in ordine ad terminum communem, ita scilicet, ut una non exigit esse præsentem aliā: nam in primis non est ratio cur potius opponantur in ordine ad terminum communem, quàm in ordine ad principium commune; si enim ita opponantur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem termini, ita etiam opponentur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem principii: Deinde non magis opponuntur in ordine ad terminum communem, quàm duæ formæ totales substantiales in ordine ad materiam idem subjectum commune: Denique gratis dicitur opponi in ordine ad terminum communem, & ratio illius solida non est assignabilis, ut contendimus.

cxix. Obijcies 1°. *natura nihil agit frustra*; sed una actio totalis esset frustranea, ergo, &c.

cxix. Respondeo negando minorem, utilitas enim istius actionis sufficienter patet ex dictis Resolutione 1^a. num. 119.

cxix. Obijcies 2°. idem agens non potest diverso tempore eundem effectum producere, sed semper alium numero distinctum producit; ergo diversa agentia totalia simul applicata nequeunt eundem effectum per duas actiones totales producere: Probatur consequentia, quia magis conducit ad diversitatem effectus, diversitas agentis, quàm diversitas temporis, sicut agens magis influat, quàm tempus, ergo, &c.

cxix. Confirmatur, duæ causæ operantes in diversis locis, habent diversos effectus, ergo & illæ, quæ operantur in eodem loco.

cxix. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quodd sicut experientia docet *simile non agere in prius simile*, sed semper ad assimilandum sibi passum agere, ita *simile prius*, non recipit simile, quod tunc fieret; quia tamen simile potest facere sibi simile, & si duo similia simul agant ut faciant sibi simile, prius simile non agit in simile, sed agit simile concomitanter, etiam simile concomitanter potest recipere simile.

Ad confirmationem,

cxix. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis etiam est, quodd ex primo sequeretur effectum eundem esse debere in diversis locis, aut causas frequenter naturaliter agere in distans sine medio, quod ex secundo, sive ex consequentia illa, non sequitur.

cxix. Obijcies 3°. sicut naturaliter nequit produci idem effectus, Deo semper concurrente juxta naturæ exigentiam ad diversa individua; sic secundum eandem naturæ exigentiam Deus semper determinat nova agentia ad producenda diversa individua.

cxix. Respondeo negando consequentiam; quia licet qualibet causa, vel ex Dei decreto, vel ex se, dicatur determinata ad tot producendos novos effectus, quot novas productiones est determinata ponere; non ideo est determinata suos effectus sola ponere, ut patet, & contrarium convincunt nostræ supra allatæ probationes, pro casu quo simul duæ causæ totales ponuntur.

DISPUTATIO QVARTA.

De causis Intrinsicis.

DUBIUM I.

Quid causa intrinseca, & an detur.

I. Dico 1°. causa intrinseca est: quæ effectum causat, seipsam communicando, & cum tamquam partem ejus intrinsecam constituendo. Ita communiter.

RESOLUTIO II.

II. Dico 2°. nulla datur causa intrinseca. est contra omnes, quos legi; puto tamen eam debere esse omnium, qui docent totum non distinguere realiter intrinsece à suis partibus.

III. Probatur, quia, ut constat ex dictis, partes non sunt intrinsece toti, sed extrinsece tan-

tum fundamentaliter & objective ipsum constituunt: nec causa materialis est pars intrinseca formæ, quam materialiter causat; alioqui esset causa materialis suiipsius: nec causa formalis est pars intrinseca materiæ, quam causat formaliter; alioqui esset causa formalis suiipsius: nec causa efficiens est pars intrinseca sui effectus; alioqui idem esset causa efficiens suiipsius; sed nihil aliud suppetit, respectu cujus causa sit causa intrinseca, ergo, &c.

IV. Confirmatur evidenter, vel causa intrinseca, si detur; est intrinseca toti formaliter? & non sic, quia totalitas, ista utpote quædam plurium unitas, fundatur in conceptu unificante, haud secus quàm naturæ universalis unitas: vel toti materialiter? & non etiam sic, quia ut sic est materia, forma, unio, & nihil præterea, ut supra vidimus, partes

tes autem non ſibi invicem pars intrinſeca, ac proinde nec cauſa intrinſeca, ergo, &c. vide Reſol. 1^{am} Dub. ſequentis.

D V B I V M II.

Quid cauſa materialis & formalis.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°. cauſa materialis eſt, quæ communicat eſſe formæ ſuſtentando, vel ex qua educitur forma, ita ſcilicet ut eâ præciſe ceſſante, deſinat forma. pro quo vide dicta lib. 1°. Diſp. 3^a. Dub. 4°.

VI. Nec dicas Ariſtotelem hoc libro cap. 3°. illam aliter definire, videlicet *ex qua cum inſit, aliquid fit*; nam hæc coincidit cum noſtra, & illius ſenſus eſt, *ex qua aliquid fit*, id eſt, forma educitur, *cum inſit*, id eſt, cum forma ſit in illa tanquam ſubjecto educationis: unde *ly inſit*, non ſignificat idem, ac eſſe per modum partis intrinſecæ in composito; quia

ſic cauſa materialis non diſtingueretur à cauſa formali, ut conſideranti parebit, ac proinde neque ex hac definitione colligi poteſt Ariſtotelem agnoviſſe cauſam materialem eſſe cauſam intrinſecam compositi, in quibus multi decipiuntur.

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 2°. cauſa formalis eſt, quæ communicat eſſe denominatum ſubjecto, ſive denominando ſubjectum, vel quæ dat ſuam denominationem per modum actus potentiz. Hinc liquet cauſam formalem poſſe habere cauſalitatem in materiam, licet illa eſſet in genere effectus cauſæ materialis materiâ poſterior; nam cauſa formalis non debet eſſe prior ſuo effectui, ſed ſimul naturâ ſunt cauſa & effectus formalis, ſive forma educita & materia informata, ut ſupra vidimus. Ex his

VIII. Colliges cauſam materialem, & formalem, tam eſſe cauſas extrinſecas reſpectu ſuorum effectuum, quàm cauſam efficientem reſpectu effectus immanentis. pro qua ſit

DISPUTATIO QUINTA.

De Cauſa Efficiente.

D V B I V M I.

Quid Cauſa efficiens, & quoruplex.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°. cauſa efficiens eſt, quæ communicat eſſe rei agendo, ſive per actionem realem: per *ly agendo* exclude inprimis cauſam materialem, quæ, ut ſupra explicuimus, communicat eſſe ſuſtentando ſine ullo influxu, etiam paſſivo, à ſe emanante; item cauſam formalem, quæ etiam ſine ullo influxu, & mediâ tantum unionem, communicat eſſe denominatum: denique finalem, quæ, non per actionem realem, ſed intentionalem, communicat eſſe.

II. Paulò aliter cauſam efficientem definit Ariſtoteles, videlicet, *id unde eſt primum mutationis principium*; ſed coincidit iſta cauſæ efficientis definitio cum noſtra, ſi ſub *ly primum* intelligatur ordine executionis, & per *ly mutatio*, intelligatur quælibet actio, tam creativa, quàmeductiva.

R E S O L U T I O II.

III. Ico 2°. cauſa efficiens dividitur 1°. variis modis Diſp. 3^a. Dub. 1°. re cenſitis; ſed præterea, in principalem & instrumentalem.

IV. Cauſa principalis, eſt, quæ habet virtutem productivam effectus minoris vel æqualis ſecum perfectionis, ut ignis reſpectu caloris, aut alterius ignis; Instrumentalis, eſt, virtus productiva effectus majoris perfectionis, vel indebiti, licet minoris perfectionis: ut calor reſpectu ignis, aqua baptiſmalis reſpectu gratiæ: alii paulò aliter cauſam instrumentalem accipiunt, 1°. pro omni cauſa ſubordinata,

quomodo omnis creatura dicitur Dei instrumentum: 2°. pro omni accidente diſponente ſubjectum ad recipiendam formam à cauſa principali producendam; neque his modis incongruè accipitur; quare etiam acceptionibus his pro occaſione uti poteris.

V. Adde, cauſam instrumentalem rectè assignari triplicem; unam artificialem; aliam naturalem; aliam ſupernaturalem: artificialis eſt, quæ ab arte, vel agente libero assumi ſolet ad aliquid efficiendum vi ſuæ quantitatis & figure, ut malleus à fabro, ſigillum à Secretario: naturalis eſt, quæ vi ſua producit effectum majoris perfectionis: ſupernaturalis eſt, quæ ſupra vires nature ſuæ elevata, effectum aliqui indebitum producit, ut aqua baptiſmalis gratiam.

D V B I V M II.

Quæ ſit cauſalitas cauſæ efficientis, & an ſit aliquid realiter diſtinctum à cauſa efficiente, termino, & omnibus ad agendum prærequisitis.

VI. Ante Reſolutionem ſuppono duplicem assignari debere cauſalitatem; in actu primo ſcilicet, & in actu ſecundo, ſicut assignatur duplex cauſa: uti enim cauſa in actu primo eſt cauſa potens operari, ita cauſalitas in actu primo eſt virtus, quâ cauſa conſtituitur potens operari: & uti cauſa in actu ſecundo eſt cauſa actu operans, ita cauſalitas in actu ſecundo eſt actio, ſeu operatio, à qua cauſa denominatur actu operans effectum. Hoc ſuppoſito, ſit

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 1°. cauſalitas cauſæ efficientis in actu primo eſt virtus, quâ cauſa conſtituitur potens operari: in actu ſecundo, eſt actio à qua

causa denominatur actu agens sive operans: 1ª Pars est communis omnium: 2^a, verò est contra Fonseca 5°. Metaph. q. 13^a. Soncinam ibidem q. 4^a. Masium hic q. 3^a. & PP. nostros Complut. etià hic Disp. 10.

VIII. Probatur hæc conclusio, tum ex proportionē causalitatis ad suam causam, de qua in supposito: tum quia illis præcisè positis ponitur causa in actu 1°, & causa in actu 2°; nec quidquam aliud commodius assignari potest, in quo constituatur causalitas in actu primo, aut in actu secundo, ergo, &c.

IX. Nec dicas cum PP. Complut. illam Actionē non tribuere suā denominationem nisi ut exercitā; nam per ly *exercitā* intelligis ipsam ut positā extra causas, præscindendo ab agente quod denominet? & sic loquimur; vel ut positam extra causas & ut concretam cum agente? & sic absurdum dicis, quia, cum ut sic sit ipsum agens concretum sumptum, sequitur, ipsum agens, & nō ipsam, tribuere suā denominationem: quasi diceret, non albedinē, sed albū, tribuere denominationem albi, quo nihil absurdius.

X. Confirmatur Resol. quoad causalitatem in actu 2° sive actionē (pro causalitate enim in actu 1°, res clara est): dum aqua producit frigus in manu, in illa productione quatuor tantum (exceptis conditionibus) reperiuntur, aqua, frigiditas, frigus & manus; atqui aqua, frigus & manus non sunt ratio formalis, per quam aqua denominatur formaliter in actu 2° frigiditatis, ergo, &c. Probatur minor, quia ista tria possunt esse simul, & tamen aqua nō esse formaliter in actu 2° frigiditatis; imò nec efficienter, casu quo v. g. frigus produceretur à terra, vel Deo, ergo, &c.

XI. Dices, cessante Actione, causa efficiens denominatur adhuc causa effectus, ut Pater respectu Filii adulti jam diu transactā generatione, ergo, &c.

XII. Resp. distinguendo antecedens, cessante Actione causa denominatur actu efficiens & participialiter, nego antecedens; denominatur potentia efficiens, seu potius effectrix (si generatio sit successiva & non perennans) & nominaliter, eò quod fecerit aliquando vel facere possit; concedo antecedens; sed hoc modo, Pater est Pater respectu filii adulti, non verò priori modo.

RESOLUTIO II.

XIII. Dico 2°, causalitas eductiva sive eductio (de creatione enim peculiariter infra) est aliquid realiter distinctū à causa efficiente, termino & omnibus ad agendum prærequisitis. Ita communis Scotistæ, & Murcia 2. Phys. Disp. 4^a. q. 12. ubi proicit Paulū Venetum, Aureolum, Vallesium, & Ferrariensem. Ita similiter communissimè PP. Societ. præsertim recentiores, contra Nominales, Ocham, Gregor. Aliaco, Rubion. Gabriëlem, quos sequitur Wadingus de Incarn. Disputat. Proemiali, & ex aliis contra Soncinam 5°. Metaph. q. 4. Iavellum, Sotum, Toletum, &c.

XIV. Probatur 1°. Conclusio, unio ex dictis l. 1°. Disp. 6^a. Dub. 10. distinguitur realiter à causa efficiente, materia, forma & conditionibus ibi allatis; ergo & eductio à causa efficiente, termino, &c. consequentia patet, quia eductio est unio; unde sicut formæ non uniuntur seipsis, sed per unionem realiter distinctam, ita nec fiunt seipsis, sed per actionem realiter distinctam, ergo, &c.

XV. Probatur 2°, actus sensuum, voluntatis, intellectus, &c. sunt aliquid realiter distinctū in omniū sententiā à potentia, objecto, & omnibus conditionibus; ergo & actio à causa efficiente, termino & omnibus conditionibus: consequentia tenet à pari.

R. P. Francisci Bone Spei Physica.

XVI. Probatur 3°, in opposita sententiā dicendum, hanc causam efficientem esse ita determinatam ad hunc numero effectum positis omnibus conditionibus ponendum, ut per Deum impediri non possit; & hunc numero effectum esse ita alligatum ad hanc numero causam, ut ab alia per Deum produci non possit, prout de ipsa actione philosophamur; sed hoc nimium Dei potentiam coarctat, & omnino gratis adstruitur, ergo, &c. Probatur major, quia alioqui esset indifferentia in causa ad producendum hunc numero effectum præ alio, & etiam esset indifferentia in effectu ad produci ab hac potius causa, quàm ab alia, quæ per modum Actionis tolli deberet, ne transiret à contradictorio ad contradictorium sine mutatione, ergo, &c. Probatur minor, quia sic Deus nullos effectus creaturæ posset se solo ponere, magis quàm Actiones creaturarum: deinde, quòd gratis id adstruatur, patet, quia nulla efficax ratio adfertur, quæ id probet.

XVII. Nec dicas 1°, idem dicendum de effectu, quod dicimus de Actione productiva effectus: 2° sic vitari multiplicationem actionum sine necessitate: nam ad primum (præterquàm quòd hinc sequatur à simili idem etiam dicendū de forma, ac de unionē; ac proinde non dari unionem realiter distinctā, contra dicta supra) non potest dici idem de effectu, ac de Actione; quia de Actione creaturæ dicendum, illi ita essentialiter alligari determinato principio, ut per Deum, aut impediri non possit positis causā & omnibus requisitis, aut à solo Deo pendere, ne detur processus in infinitum, qui non datur, si effectus quicumque non ita alligetur, sive si non sit identificatus Actioni; sed in Actione sistatur: ad secundum verò Resp. isti axiomati de non multiplicandis entibus sine necessitate, hoc è diametro opponi, *Non sunt alliganda entia essentialiter determinatis principiis sine necessitate*: vel etià hoc, *Non sunt augenda entium intrinsece perfectiones sine fundamento*: pro quo vide dicta lib. 1°. Disput. 4. Dub. 3°. Adde tamen 1°, hic esse necessitatem multiplicandi Actiones, ut patet ex Resolutionis probationibus. Adde 2°, quòd idem specie effectus non alligetur ad unam specie causam; ergo nec idem effectus numero ad unam numero causam alligatur. Adde 3°, effectum esse indifferentem, ut fiat per generationē à Deo & creatura, vel per creationem à solo Deo, aut à Deo & creatura; ista autem indifferentia tolli non potest, nisi per Actionem ab effectu realiter distinctam. Adde 4° effectum, ignem B. v. g. per te esse indifferentem ut ab igne A. ejus causa 1° productiva pendeat, vel non pendeat; quia per te à solo Deo 2° instanti post ignis A. destructionem conservatur, quod non posset, si entis productio ab igne A; ipso & conditionibus prærequisitis, non distingueretur.

XVIII. Confirmatur conclusio, conditio realis ad agendum, & conditionariū, sive Actio, distinguenda realiter adæquatè, non secus ac causa realis & effectus; ergo Actio ut summum identificari potest causæ & effectui; sed causæ nō identificatur, ut patet, quia potest esse causa, & non esse effectus, ut homo, qui gignet, non existente filio, ac per consequens nō existente actione ut terminatā ad illum effectum: nec etiam effectui; quia potest etiam esse effectus, non existente causā, ut filius genitus non existente patre, qui genuit, ac per consequens non existente actione ut egrediente ab illa causā: nec etiam utriusque; quia potest esse causa hic, & filius mille leucis hinc; sed his casibus non potest intelligi esse Actio hujus

huius causæ ad hunc numero effectum; ergo Actio non potest identificari causæ, effectui & omnibus conditionibus: adde hōe datō conditiones solum inservire posse ad hoc, ut causa se denominet causantem, & effectus se effectum, ac proinde solum debere esse conditiones ad existentiam causæ & effectus (si Actio illis identificetur); quod est omnino falsum; quia approximatio v.g. & similes conditiones non sunt conditiones ad existentiam causæ & effectus; quia, ut patet ex tertia probatione, potest hic poni causa, & Romæ effectus, ergo, &c.

xx. Probat aliter P. Ovidius Physicæ contro. 12^a. p. 1^a. Actionem non posse identificari causæ, ratione sumptā (inquit) ex scriptis Doctissimi Societatis Magistri: vel illa entitas, quæ simul est causa & productio, dependet à Deo per seipsam, vel per aliam actionem: si per aliam actionem, Actio non est, quia actionis non datur Actio: si per seipsam; ergo est pura productio, & non causa. Sed

xxi. Contra 1°, paulò infra docet P. Ovidius, posse componi Actionem & Passionem cum identitate termini: infero contra eundem; ergo & cum identitate causæ: deinde retorqueo totum argumentum allatum in actionem identificatam termino; vel illa entitas, quæ simul est productio & terminus, dependet à causa per seipsam, vel per aliam actionem: si per aliam actionem, Actio non est, quia actionis non datur Actio: si per seipsam; ergo est pura productio, & non effectus.

xxii. Contra 2°, dic illam pendere à Deo per seipsam, sicut in dicta sententia P. Ovidii penderet effectus à causa; non tamen fore puram actionem, magis quàm foret ille effectus, aut magis quàm sit Pater in Divinis respectu Filii, quem per seipsum finè generatione inter utrumque media realiter producit; quia videlicet multas perfectiones includeret, quas non includit Actio modus.

xxiii. Obiicies tamen 1°, modus tantum ponitur ad tollendam indifferentiam, quam habet modificatum ad aliquem effectum formalem; sed modus Actionis non tollit indifferentiam ignis v.g. ad calefaciendum; ergo est frustraneus: probatur minor, quia positus omnibus ad calefaciendum requisitis, & inter illa concursu Dei in actu primo finè ullo impedimento ad actum secundum, quod importat concursus in actu primo; ignis utpote causa necessaria, quæ positus omnibus ad agendum requisitis, necessariò agit, non est indifferens ad calefaciendum, vel non calefaciendum, ergo, &c.

xxiiii. Respondeo præterquam quòd hæc obiectio solum militat contra actionem causæ necessariae, & non contra actionem causæ liberæ, quæ positus omnibus ad eligendum requisitis potest agere & non agere, negando minorem: ad ejus probationem; distinguo antecedens; positus omnibus, &c. ignis non est indifferens indifferentiā oppositā determinationi radicali ad calefaciendum, concedo antecedens: indifferentiā oppositā determinationi formali ad calefaciendum, nego antecedens: determinatio autem formalis est, id quo præcisè posito habetur effectus formalis, & quo præcisè ablato tollitur, ut albedo respectu albi: determinatio verò radicalis, est id, ad quod præcisè positi necessariò sequitur id, quod tribuit effectum formalem: unde causa necessaria, positus omnibus ad agendum requisitis, & inter illa concursu Dei in actu primo finè ullo impedimento ad actum secundum, necessariò quidem agit consecutivè, non tamen hoc ipso forma-

liter: ille enim concursus Dei in actu primo nō impeditur ad actum secundum, & cætera ad agendum requisita, non sunt forma, per quā causa necessaria constituitur formaliter agēs in actu 2°. Vnde si Deus efficaciter vellet corvum jam esse album, corvus, nō posset non esse consecutivè albus; non esset tamen formaliter albus, per istam Dei voluntatē efficacem; sed per formam albedinis, quæ est obiectum istius voluntatis, & deberet consecutivè in corvo poni.

xxv. Obiicies 2°, optimè intelligitur forma potius corrumpi ab hac causa, quàm ab illa, finè modo corruptionis superaddito; ergo similiter optimè intelligitur effectus potius produci ab hac causa, quàm ab illa, finè modo productionis, sive Actionis, superaddito: Pro solutione huius argumenti.

xxvi. Nota causam corruptivam esse duplicem, unam directè, & est, *Quæ corrumpit per subtractionem concursus conservativi*; aliam indirectè, & est, *Quæ corrumpit per improductionem formæ incompatibilis in eodem subiecto, vel per interpositionem obstaculi ad actionem conservativam*. Hoc notato;

xxvii. Resp. negando consequentiam; est enim disparitas, quòd corruptio & productio sint formæ contradictoriè oppositæ, unde intelliguntur esse modis oppositis: vel enim corruptio est directæ, & est privatio entis, per quam numquam intelliges productionem: vel indirectæ, & fit per productionem antecedenter formæ incompatibilis, vel obstaculi, &c. Deo vel aliâ causâ consequenter subtrahente concursum conservativum; & sic ex opposita ratione (quia oppositorum opposita est ratio) productio fit per productionem dispositionum antecedenter, & remotionem obstaculi ad effectum, Deo vel aliâ causâ consequenter ponente concursum productivum, sive productionem formalem.

D V B I V M I I I.

An, & quomodo Actio & Passio inter se differant; & in quo subiecto sit Actio modus.

A Nte Resolutionem
xxviii. Suppono, Passionem sumi dupliciter: 1°, improprie, & magis grammaticaliter, pro fitione, sive receptione, esse ab agente quomodocumque, id est, tam per creationem, quàm per educationem: 2°, proprie & magis ad mentem Philosophorum, pro receptione formæ in subiecto sustentationis, sive educationis: si Passio sumatur 1° modo effectus dicitur passum; si 2°, solum subiectum passum dicitur. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O I.

xxviii. **D**ico 1°, Actio & Passio 1° modo, sive pro fitione, sumptæ, non distinguuntur realiter.

xxix. Probatur, quia vox activa & passiva in rigore sermonis solò modò exprimendi differre debent, ergo, &c. Probatur antecedens, quia sicut eodem amore, quo pater amat filium, filius amatur à patre, ita eadem generatione, quâ pater generat filium, filius generatur à patre, & sic de quolibet alio; nam per idipsum, quo agens rem facit, res fit ab agente, ergo, &c.

xxx. Subsumo, sed id quo Pater amat, generat, aut facit, est Actio, & id quo filius amatur, generatur, aut fit, est Passio 1° modo, sive pro fitione, sumptæ, ergo, &c.

xxxi. Non puto ullos esse qui in re hanc negent; unde cum P. Hurtad. Disp. 16. Metaph. Sect. 4^a. nihil aliud (licet fusc) probet, adversarios non habet.

RESOLUTIO II.

xxxii. **D**ico 2°, contra Scotistas communiter, & Antonium Andreas lib. de 5. principiis quæst. 9^a. PP. nostros Complut. P. Ioan. à S. Thoma, & multos Thomistas, quos hic citant. Actio & Passio 2° modo sive pro receptione formæ in subiecto sustentationis sumptâ, non distinguuntur realiter. Ita noster Bacho in 2. dist. 34. q. 1. art. 2°. §^o. 2°. & alii, ut Rubio hic Tract. 1°. q. 7. Mafius & PP. Societatis communiter.

xxxiii. Probatur 1°, autoritate Aristotelis, qui hoc lib. c. 3°. Textu 18°. ait, *Actus est unus amborum*, scilicet quod movet & movetur, sive agentis & passi, unde infra docet Actionem & Passionem non aliter differre, quam acclive & declive, quam *viam Thebis Athenas; & Athenis Thebas*, quorum unum non potest concipi sine alio, licet diversimode concepto, ut patet, ergo, &c.

xxxiv. Probatur 2°, eodem modo se habet Actio transiens ad agens, sicut se habet cognitio ad objectum; sed, eadē entitate cognitionis, vivens cognoscit objectum, & objectum extrinsecè denominatur cognitum; ergo & eadē entitate Actionis transiens Passum patitur, & agens denominatur extrinsecè agens.

xxxv. Probatur 3°, Actio eductiva est ultima & actualis determinatio in ratione agendi, & in ratione recipiendi; ergo Actio & Passio ut receptio, &c. non distinguuntur realiter: probatur antecedens, quia si Actio non esset ultima & actualis determinatio in ratione recipiendi, neque receptio esset ultima & actualis determinatio in ratione agendi; unde deberet Actio recipi per Passionem ut receptionem realiter distinctam, & hæc fieri per Actionem realiter distinctam, & hæc iterum recipi per Passionem, ut receptionem, realiter distinctam, & sic in infinitum; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

xxxvi. Confirmatur, non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed hoc alioqui fieret, ergo, &c. Probatur sequela, quia sicut una entitas unionis sufficit ad unienda duo extrema, una entitas visionis ad videre & videri, ita una Actio ad agere & pati sive recipi, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

xxxvii. **D**ico 3°, Actio & Passio utroq; modo sumpta, differunt conceptu formali.

xxxviii. Probatur clarè ex Aristotele supra; sunt enim quidem eadem omnino connotata, sed diverso modo concepta; nam sicut declivè est respectus sursum ad deorsum, & acclivè deorsum ad sursum; ita Actio est respectus agentis ad passum, Passio Passi ad agens, ergo, &c.

RESOLUTIO IV.

xxxix. **D**ico 4°, Actio eductiva modus (de qua hic, & non de creatione, quæ non habet subiectum sustentationis; nec etiam de relatione prædicamentali agentis ad passum, quomodo plerique, qui illam ponunt in agente, eam sumunt) non est in agente aut effectu sustentativè, sed in passo, sive subiecto ipsius effectus; ita noster Bacho in 2um. Dist. 34. q. 1. art. 3°. PP. nostri Complut. hic Disp. 17. q. 4. & plurimi, quos citant è Thomistis antiquioribus & junioribus contra Scotistas communissimè.

xl. Probatur 1ª Pars, ab omnibus communiter ex Aristotele; quia *necesse non est movens moveri*, & alioqui Deus agendo, sive movendo per eductionem, moveretur sive mutaretur: verum fortè Aristoteles per hoc nihil aliud vult, quam dari unum

primum motorem; quod verò additur, fore ut Deus movendo per eductionem mutaretur, falsum est; quia immutabile, quod de novo recipit, non magis recipiendo mutatur; quam imperfectibile, quod de novo unitur, ut Verbum respectu humanitatis, uniendo se, mutetur. Quare aliter

xli. Probatur conclusio, Actio eductiva est fictio formæ in subiecto sustentationis, sive dependentia formæ à subiecto sustentationis; ergo est in passo sustentativè, sive tamquam in subiecto sustentationis; probatur consequentia 1°, quia in eo maxime distinguitur à creatione, quæ tantum est in passo tamquam subiecto adhesionis, id est intimè præsentè, ut patet in creatione animæ rationalis: 2°, quia alioqui, vel esset sustentativè in agente? & hoc non, quia transiens plerumque: vel in termino? & hoc etiam non, quia alioqui posset conservare formam eductam extra subiectum naturaliter, non secus ac conservat creatio animam rationalem præcisè, quia non est in corpore tamquam subiecto sustentationis, ergo, &c.

xlii. Probant Hurtadus, Arriaga, Oviedus & alii communiter, actionem eductivam non posse esse in termino, sive effectu, sustentativè, quia alioqui terminus, sive effectus, esset prior naturâ actione, per quam fieret, quâ, utpote se tenente ex parte causæ efficientis, debet esse posterior; verum hæc probatio jam supra rejecta est, nec video, cur effectus non possit esse posterior naturâ in genere effectus causæ efficientis, actione per quam fit, & prior naturâ eadem actione in genere causæ materialis; quia id nihil aliud est, ut toties supra dictum est, quàm effectum causæ efficientis sustentare, sive subiectare actionem per quam fit, quàm actionem & effectum esse simul naturâ in diverso genere, &c. quod omnes admittunt debent quoad duplex genus causæ, efficientis scilicet & formalis, in dicta actione & effectu; quidni & in duplici genere causæ efficientis & materialis? cum contra actionem non militent rationes supra allatæ ad quæstionem, *Cur naturaliter materia & forma non se causent in genere causæ materialis & efficientis*.

xliii. Obijcies, actiones immanentes sunt in agente, & transeuntes non denominant passum agens, ergo transeuntes non sunt in passo.

xliv. Respondeo distinguendo antecedens pro 1^a parte, actiones immanentes sunt in agente ut agente formaliter, nego antecedens; ut passo formaliter & ut agente materialiter, concedo antecedens: deinde transeat antecedens, nego consequentiam; est enim dispar ratio; quia dici potest actiones illas simul esse in agente & passo, cum sit intrinsecè eadem entitas agentis & passi respectu illarum, quod dici non potest de transeuntibus, quia respectu illarum diversa est realiter entitas agentis & passi: actionem autem immanentem voco illam, quæ manet in agente; transeuntem, quæ transit ad passum realiter ab agente distinctum.

xlv. Respondeo 2°, distinguendo etiam antecedens pro 2^a parte; actiones transeuntes, non denominant passum agens materialiter, id est, habens intrinsecè sive patiens intrinsecè actionem, nego antecedens: non denominant passum agens formaliter, concedo antecedens; nec mirum, quia esse agens formaliter actione transeunte est denominatio extrinsecæ, quæ convenit non potest subiecto, cui forma est intrinsecæ; unde à cognitione & visione parietis anima non est cognita, vel

oculus visus : ex his patet actionem transeuntem, non esse perfectionem intrinsecam agentis, sed extrinsecam.

D V B I V M I V.

Unde Specificentur actiones tam immanentes quam transeuntes.

Antè Resolutionem, quæ mihi obscura & difficilis admodum videtur,

XLVI. Suppono 1°, contra P. Oviendum de anima contr. 15^a. Specificare hic non sumi, prout idem est, ac rei speciem facere; quia cum non detur species ante intellectum, id soli intentioni specificanti convenire potest; sed rem speciei alicujus facere, seu ad esse alicujus speciei determinare; de quo latius infra; unde specificatio est determinatio ad esse talis speciei, potius quam alterius.

XLVII. Suppono 2°, eundem Oviendum ex hypothese falsa causalitatis intrinsecæ & extrinsecæ, parti specificationem in intrinsecam & extrinsecam; 1° quia, sicut nulla datur specificatio intrinsecæ; eò quod nulla detur causa intrinseca (puta per modum partis intrinsecæ, de qua loquitur); ita nulla datur specificatio intrinseca, eò quod nullum datur specificativum intrinsecum (puta per modum partis specificativæ intrinsecæ); nam omnia omnino argumenta, quæ supra attulimus contra causam intrinsecam, per modum partis intrinsecæ, hic militant contra specificativum intrinsecum per modum partis specificativæ intrinsecæ, ut statim patebit consideranti; sed maxime, si attendatur, juxta præfatum authorem, specificativum verè esse causam specificati: 2°, quia specificatio activa & passiva, secundum ipsum & nos supra, solâ ratione distinguuntur; sicut autem nullum datur prædicatum passivè generificatum intrinsecè, sed extrinsecè & per mentem tantum, ita nullum datur prædicatum passivè specificatum intrinsecè, sed extrinsecè & per mentem tantum: 3°, quia specificatio est determinatio ad esse istius speciei, potius quam alterius; debet autem illa esse extrinseca, non secus ac generificatio, sive determinatio ad esse istius generis, potius quam alterius, ut omnes fateri tenentur. Hinc

XLVIII. Suppono 3°, specificationem melius dividi in formalem & fundamentalem: formalis est ipsa specieitas, sive prima intentio formalis specificans, & hæc est omnino extrinseca, ut patet: fundamentalis est entitas cujuslibet rei apta per talem intentionem concipi, quæ nulli est intrinseca per modum partis, sive componentis, sive specificantis; quia, quælibet entitas est intrinsecè indivisibilis, sive non habet diversâ prædicata intrinseca, ut clarè patet in homine: vel enim *homo* sumitur ut unum formaliter? & tunc est realiter ipsa cognitio corporis, animæ rationalis, & unionis inter illa, per modum unius; vel fundamentaliter? & tunc nihil aliud est, quam corpus, anima rationalis, & unio; illa autem non sunt sibi mutuè prædicata intrinseca per modum partis intrinsecæ, licet sint per modum formæ sese denominantis contingenter; sed secundum se & seorsim, sunt res realiter & objectivè simplices ac indivisibiles, ut constat ex dictis in Log. Tract. 10. Disp. 2^a. de præcis. objectivis, quam etiâ sententiam defendit P. Oviendus; unde non possum satis mirari, quomodo loco citato dicat dari posse potentiam visivam superadditam in homine & equo, quæ specificetur ab homine & equo, non secundum rationes específicas uniuscujusque, sed secundum ratio-

nem communem animalis: vel enim vult illas rationes genericam & specificam esse intrinsecè in homine & equo? & hoc non potest, quia (præterquam quod Logica contr. 5^a. punct. 3°. n. 10. & de Anima contr. 1^a. punct. 8°. n. 20. dicat esse extrinsecas, & speciem esse entitatem simplicissimam omnis corporis expertem, unde sibi apertè contradiceret) jam essent intrinsecè indivisibiliter idem, ac proinde si potentia illa visiva specificetur secundum unam rationem, specificatur & secundum aliam; vel vult illas esse extrinsecas? & tunc illa potentia visiva non specificatur ab homine & equo. sed à tali v.g. generica cognitione hominis & equi, quod procul dubio non somniabit.

XLIX. Suppono 4°, actionem rectè dividi in creationem, generationem, accretionem, alterationem, & motum localem: creatio autem & generatio ad substantiam aut accidens indifferenter terminantur; accretio ad quantitatem; alteratio ad qualitatem; motus localis ad ubi: eadem tamen numero actio potest terminari ad diversos specie terminos, haud secus quam visio ad albedinem & nigredinem; eadem unio ad corpus & animam, ut patet. His autem suppositis, fit

R E S O L U T I O I.

Rejiciuntur Sententiæ communes.

I. **D**ico 1°, actiones & relationes non specificantur à terminis tamquam signis, sive etiam hoc sensu, quod ubi est terminus speciei diversus, necessariò etiam sit diversa specie actio, quod ferè omnes communiter.

II. Probatur 1°, quia sicut ab una indivisibili potentia possunt esse duo effectus speciei diversi, ut ab eodem intellectu assensus & dissensus, ab eadem voluntate amor & odium; ita, saltem per Deum (quod sufficit) ab una actione indivisibili duo termini, sive effectus speciei diversi.

III. Nec dicas istam potentiam esse tantum numero indivisibilem, & non specie; in se enim (inquies) virtualiter est tot specierum, quot habet specie distinctos effectus; ne id, inquam, dicas, quia si eadem entitas intrinsecè objectivè indivisibilis (quales esse res omnes realiter simplices supponimus ex dictis in Logica Tract. 1°. Disp. 2^a.) per te possit respicere effectus aut terminos speciei distinctos, ut in se maneat intrinsecè objectivè indivisibilis, quidni idem poterunt duæ res intrinsecè objectivè diversæ, & solo numero distinctæ, sic ut maneat tales?

IV. Subsumo, sed à fortiori à duabus potentiis solo numero distinctis, possunt esse duo effectus speciei distincti, ut ab intellectu Petri assensus, & ab intellectu Pauli dissensus, ut patet; ergo etiam à fortiori à duabus actionibus solo numero distinctis, possunt esse duo termini, sive effectus speciei diversi; ergo actiones non specificantur à terminis, &c.

V. Nec dicas esse disparitatem, quod actiones sint modi; potentia verò res: quia quod actiones sunt modi, & non res, ut summum concludit aliam esse numero actionem, quæ terminatur ad effectum speciei distinctum ab effectu alterius; quia videlicet mutato quoad numerum modificato, quod tunc necessariò fit, quoad numerum mutatur modus; non verò concludit esse specie distinctam actionem.

VI. Nec infes cum Arriaga Phys. Disp. 9^a. n. 66. & 70. Actiones illæ habent respectum essentialem ad duas terminos, sive effectus, specie diversas; et-

go habent etiam respectum specie diversum; quia respectus diversificatur specie ex diversitate termini; sed ille respectus est idem realiter cum ipsis actionibus; ergo hæ sunt inter se specie diversæ. Multa enim continet falsa hæc instantia, 1°, quod respectus intrinsecus diversificetur, specie ex diversitate specifica termini (quomodo intelligi debet, alioqui nihil concluderet) cuius contrarium jam est in questione, & inde sequitur causam esse specie intrinsecā diversā pro singulis specie diversis potentiis, & potentias esse intrinsecā specie diversas pro singulis effectibus specie diversis, quod ex hac & sequenti resolutione patebit omnino esse falsum: 2°, quia respectus ille essentialis non est ad terminos ut ab aliis specie diversos, sed ut ab aliis solo numero diversos; nam respectus ille, sive alligatio illa essentialis est realiter ante animam: species verò & specifica diversitas ab anima sola: deinde probavimus in Logica Tractatu 1°. Disp. 2^a. Dub. 5°. n. 242. omnia ante intellectū esse summè diversā, utpote indivisibilissimè *hoc & hoc*. 3°, vel respectus ille essentialis ad principium, ut specie diversus à respectu essentiali ad terminum, & à respectu essentiali ad subiectum (si detur) est actioni intrinsecus, vel non? si intrinsecus, ergo sunt in eadem indivisibili entitate prædicata intrinseca specie diversā, quod inducit præcisiones objectivas, quas negat: si extrinsecus, nihil aliud erit, quàm eandem numero, & unius speciei entitatem dicere unum respectum, & alligationem unam ex parte sua ad tria specie diversa, principium scilicet, terminum, & subiectum, quo dato, sic argumentor: potest eadem numero & unius speciei actio dicere unum respectum, & alligationem unam tantum ex parte sua ad tria specie diversa, ergo & duæ, vel tres solo numero distinctæ ad duo, vel tria specie distincta, ita ut qualibet unum specie distinctum ab eo, quod alia respicit, respiciat. 4°, quia (præterquam quod tota difficultas retorqueatur in ipsos terminos & principia, nec ostendi possit, quod sint specie distincta ante intellectum juxta nostram Resolutionem 4^{am}.) jam in questione est, unde specificetur respectus ille essentialis, & jam probamus non posse specificari à termino, & probabitur Resolutione sequenti non posse specificari à principiis. Quare ad instantiam

LVI. Respondeo in forma, admissio antecedente, negando consequentiam; quia respectus ille essentialis non est ad terminum, ut specie distinctum, sed ut solo numero distinctum; eo tamen quoad numerum mutato, debet non secus ac modalis, numero mutari: Ex his liquet, quàm infirmæ sint resolutiones P. Arriagæ, quod actiones specificentur à principio, subiecto & termino, propter rationem allatam ex ipso numero 55°.

LVII. Probatur 2°, à duobus principiis specie diversis possunt esse duo effectus solo numero diversi, ut ab igne & calore A, calores, à sole & igne ficitates; ergo & à duobus actionibus specie diversis possunt esse duo termini solo numero diversi, ergo actiones non specificantur à terminis, &c.

LVIII. Probatur 3°, Principia non specificantur ab effectibus, sive terminis, hoc sensu, quod ubi est effectus, sive terminus, specie diversus, necessariò etiam principia sint specie diversa, ut patet in intellectu respectu assensus & dissensus; voluntate respectu amoris & odii; ergo neque principia, sive actiones, specificantur, &c. quia non minùs principia, quàm actiones, termi-

nantur ad effectus, licet hæ sint modi, illa res: de quo ante.

LIX. Nec dicas cum P. Oviedo hic, specificationem potentiarum, sive Principiorum, à posteriori & quoad nos, non sumi ab uno effectū, seu termino; sicut specificatio actionum; sed ab omnibus actibus collectivè sumptis: ne id dicas, inquam, quia inde infero, nec actionem sumere specificationem ab uno specie effectū, seu termino; sed ab omnibus collectivè sumptis, non secus ac principia: quod verò mutato specie termino, mutetur actio, nihil refert; quia inde non sequitur, eam mutari specie, sed numero, eò quod essentialiter alligetur ad talem numero terminum, qui mutatur.

IX. Confirmatur Resolutio, sicut quilibet terminus, sive effectus, est indifferens, ut procedat ab uno, vel alio, ex diversis specie principis, à quibus procedere potest, & ideo non specificat principium, sive illud ad esse talis speciei, potius quàm alterius, non determinat, ita ut illo specie mutato, necessariò mutetur specie principium; ita quilibet terminus est indifferens, ut procedat ab una, vel alia, ex diversis specie actionibus, à quibus procedere potest; ergo similiter specificare non potest actiones sensu dato, licet possit eas numero diversificare ob rationem sæpius datam.

RESOLUTIO II.

LXI. Dico 2°, contra P. Oviedum hic: quælibet potentia (quod extendit ad actiones & Passiones) non specificatur à priori propriè & strictè ab essentia, à qua dimanat.

LXII. Probatur 1°, quia sicut ab una indivisibili potentia possunt esse duo effectus specie diversi, ita & ab una indivisibili essentia duæ potentia specie diversa.

LXIII. Subsumo, sed à fortiori à duabus potentiis solo numero diversis, possunt esse effectus specie diversi, ut ab intellectu Petri assensus, ab intellectu Pauli dissensus; ergo similiter à fortiori à duabus essentis solo numero diversis possunt esse potentia, ac per consequens actiones specie distinctæ; si enim possit ab eadem indivisibili anima rationali emanare intellectus & voluntas, quidni intellectus ab una anima, & voluntas ab alia solo numero distincta emanare poterit? ergo quælibet potentia, ac per consequens actio, nō specificatur, &c.

LXIV. Probatur 2°, essentia muris & felis specie distinguuntur; sed ab illis emanant potentia visiva solo numero distincta; ergo quælibet potentia non specificatur, &c. Probatur assumptum, ut quid enim specie distinguerentur? cum attingant eadem omnino objecta, licet fortè aliter ob diversas organi dispositiones.

LXV. Probatur 3°, à duabus specie distinctis potentiis possunt esse duo effectus solo numero diversi, ut ab intellectu Angeli & Petri diversa judicia de hoc principio, *Totum est majus sua parte*; ergo & à duabus essentis specie distinctis, potentia solo numero distincta.

LXVI. Confirmatur Resolutio: eodem modo se habet potentia ad essentiam, quo se habet effectus ad potentiam, vel actionem; sed effectus à potentia vel actione non specificatur, quia iidem specie à diversis specie, vel solo numero, distinctis potentiis per diversas specie, vel solo numero, actiones, esse possunt (ut probavimus supra); ergo nec potentia specificatur ab essentia; quia similiter essentia specie,

cie, vel solo numero distinctæ, possunt eandem specie potentiam ponere, ut patet in potentia visiva muris & felis. Ex his

Colliges multò minùs actiones specificari à subjectis.

RESOLUTIO III.

LXVII. **D**ico 3° Potentiæ, actiones & cætera entia specificatione formali specificantur à specieitate, sive primâ intentione formalis dante illis esse aptû prædicari de multis cõpletè ut tota essentia universalis: unde illa sunt ejusdè speciei formalis, quæ in tali prædicabili de illis convenire possunt; diversæ, quæ convenire non possunt.

LXVIII. Probatur, quia sicut ante dictam intentionem non datur species formalis, ita nec distinctio specifica formalis, ac per consequens nec specificatio formalis; & hinc est, quòd esse *predicatum genericum, specificum*, &c. sint denominationes extrinsecæ, ergo, &c.

LXIX. Confirmatur refutatione aliarum sententiarum. Sed

LXX. Quæres quænam illa sint, quæ in tali prædicabili convenire possint; hoc opus hic labor est; pro responsione tamen, sit

RESOLUTIO IV.

LXXI. **D**ico 4°, potentiæ, actiones & cætera entia specificatione fundamentali specificantur à communi sensu Philosophorum.

LXXII. Probatur, quia ut sic non specificantur à principiis, neque à terminis, neque à subjectis, ut fusè probatum est; neque quoad nos ab intrinsecis suis; quia nos latent, siquidem nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu; rerum verò intrinsecæ ad sensum non patent; deinde, cum res omnes sint formalissimè *hoc* intrinsecè sine ulla prorsus convenientia formali, nulla daretur species, aut aliud quodvis universale fundamentaliter, ac per consequens nec specificatio fundamentalis, quod omnes negant, quandoquidem omnes admittant formalem; sed tantum daretur individuum fundamentaliter, & omnia essent fundamentaliter summè diversa, ut consideranti patebit, utpote *hoc* & *hoc* indivisibiliter intrinsecè, ergo, &c.

LXXIII. Subsumo, sed aliud non suppetit, quàm communis sensus à quo specificatione fundamen-

tali specificentur, maximè cum hæc specificatio fundamentalis debeat esse extrinsecæ, ut patet, ergo, &c.

LXXIV. Dices, communis ille sensus debet habere suum fundamentum, quod melius dicitur esse specificatio fundamentalis, quàm communis Philosophorum sensus, ergo, &c. Probatur antecedens pro 1^a parte; quia alioqui esset temerarius & irrationalis: probatur item pro 2^a parte; quia multa sunt entia, ad quæ non se extendit communis sensus, quæ tamen sunt specie, vel solo numero, distincta, ergo, &c.

LXXV. Respondeo distinguendo antecedens pro 1^a parte; sensus debet habere suum fundamentum apparenter verum, concedo antecedens, & hoc sufficit, ut moveat intellectum ad specificationem formalem; firmum & certum nego antecedens; nam sensus percipit Petrum & Ioannem ut minùs inter se differentes intrinsecè, quàm Petrus & equus, inter se intrinsecè differant, quod omnino falsum est in sententia negantium præcisiones objectivas, pro quo vide Log. T. 1°. Disp. 2. quòd verò fundamentum sensus communis nō sit firmum & certum, satis constat; dicit enim argentum & stannum, æs & ferrum, &c. esse specie diversa ob diversitatem accidentium; ignem & aquam ob diversitatem effectuum; visionem & auditionem ob diversitatem objectorum, & sic de aliis, quæ dicuntur specie distincta propter quamdam proportionem & affinitatem ad hæc; quæ omnia quoad distinctionem specificam sunt fallibilia, ut vidimus, & nimis varia ut sint fundamentalis specificatio, maximè cum hæc debeat esse extrinsecæ.

LXXVI. Adde tamen, me faciliè concessurum actiones specie mutari mutato principio, termino, aut subjecto specie diverso, duobus aliunde suppositis: 1°, quòd secundum se dicant, ut actiones, respectum essentialem ad illa: 2°, quòd illa specie distinguantur; quæ videntur authores omnes supponere; sed supponunt quod hic quæritur, ut consideranti patebit; & supponendo, cum faciant communem in eo sensum, Resolutionem hanc 4^{am} omnino confirmant; vel assignent rationem suæ suppositionis; quia hic contendimus, nullam ab eis assignari posse contra dicentem omnia, utpote indivisibilissimè *hoc* & *hoc* ante intellectum, esse ante intellectum summè diversa. Vide Logic. Disp. cit.

DISPUTATIO SEXTA

De causa Efficiente Creatæ.

DVBIVM I.

An causa creatæ aliquid verè efficiat.

RESOLUTIO.

I. **D**ico contra Petrum Aliacensem in 4um Dist. 1^a. Quæst. 1^a. art. 1°. cui videntur favere Gabriël ibidem art. 3°. & Avicenna lib. 1°. suæ sufficientiæ cap. 10. Ragul. Disp. 16. cap. 16. causæ secundæ aliquid verè efficiunt.

II. Probatur 1°, ex Scripturâ Genesios 1°. *Germinet terra herbam viventem*, & infra, *Producat terra a-*

nimam viventem; Lucæ 21°. *Arbores cum producant jam ex se fructum*. Ex Tridentino Sessione 6ª Canone 4°, quod expresse definit, *Quòd respectu actuum supernaturalium habeamus nos activè, & non merè passivè, tanquàm inanime instrumentum*. Quod omnino certum est, quia alioqui homines non mererentur, nec peccarent, ut patet, sed Deus, quod nullus dixerit. Undè patet non frustrâ causam creatam operari, sed secundum exigentiam potentiæ operativæ, quam habet, ut etiam ratione statim probabitur.

III. Probatur 2° ratione, animalia motu fatigantur; nec est ratio, cur Deus creaturis esse concesserit, & non operari; imò sicut illis concessit esse, quidni

quidni & operari? unde hæc conclusio non indiget longiori probatione, ergo, &c.

iv. Nec dicas, Deum omnes effectus ad exigentiam causarum secundarum sufficienter præsentium producere, quia, licet sit satis ad id potens, conformius tamen scripturis & rationibus allatis, adstruitur causarum secundarum activitas, quàm talis exigentia; quamquam fortè evidenti ratione contrarium probari non possit.

v. Confirmatur; quia alioqui tanta organorum diversitas in viventibus, instrumentorum in non viventibus, &c. esset omnino superflua, quod non admittitur, ergo, &c.

D V B I V M II.

Quodnam sit immediatum Principium quod substantia.

vi. **P**lures sunt de hac controversia sententiæ: 1^a. est Aresii 1°. de generat. quæst. 10^a. omnes substantias, quæ producuntur de novo, à solo Deo immediatè produci: 2ª est Ochami, Durandi & Nominalium: item Arriagæ, Hurtadi, Oviedi, Poncii & Scotistarum, substantias à solis substantiis, sine influxu accidentium in illas, produci, si præsentibus; si verò absentes, ut in generatione plantarum ex semine, animalium ex ovis extra uterum matris, produci à solo Deo immediatè: 3ª Thomistarum omnium, quos sequuntur, Fonseca, Vasquez, Periera, Rubius in commentariis Compluti excusis anno 1613. & Averfa, produci immediatè à solis accidentibus: 4^a, quæ & nostra, substantias produci à substantiis simul & accidentibus, ita Suarez in Metaph. Conimb. & plures alii. Sed ante Resolutionem

vii. Suppono hîc causam, sive principium, rectè dividi in principium quod, id est, quod denominatur causare, & principium quod, ut principium quod opponitur, quomodo dupliciter accipi potest, 1° pro principiatione, sive causalitate, actione, &c. quomodo communiter accipitur: 2° pro eo, quod est, vel agit vices instrumenti causæ, sive principii quod, sive pro eo, à quo immediatè procedit actio, & hoc modo hîc à nobis sumitur. His præmissis, sit

R E S O L U T I O I.

viii. **D**ico 1°, omnes substantiæ, quæ de novo producuntur, non producuntur à solo Deo immediatè, ut principio quod, sive Deus solus non est ratio formalis, & principium à quo egreditur actio productiva omnis substantiæ. Est contra primam sententiam.

ix. Probatur, quia debet, quantum fieri secundum rectam rationem potest, assignari causa principalis creata cujuslibet effectus creati; sed, secundum rectam rationem, plurimarum substantiarum (ut infra patebit) assignari potest causa principalis creata, ergo, &c. probatur major, quia alioqui vix defendi posset creaturas aliquid verè efficere, cum substantia non videatur magis proportionata ad producendum accidens, quàm substantiam sibi similem, aut quàm accidens ad producendum accidens sibi simile aut dissimile; sed hoc est ferè hæreticum, ut patet ex dubio præcedenti, ergo, &c.

x. Confirmatur, datur causa materialis & formalis substantialis creata; ergo & substantialis creata efficiens, ubi secundum rectam rationem nihil

impedit, ergo, &c. consequentia probatur; quia, ut infra patebit, hic nihil impedit.

R E S O L U T I O II.

xi. **D**ico 2°, substantiæ sublunares non producuntur à solis accidentibus immediatè ut principiis quod. Est contra 3^{am} sententiam.

xii. Probatur 1°, quia (ut patet ex Resolutione prima) debet quantum fieri potest secundum rectam rationem, assignari causa principalis creata cujuslibet effectus creati; sed si substantiæ sublunares producerentur à solis accidentibus immediatè ut principiis quod, assignari non posset, ergo, &c. Probatur minor; quia, vel illa deberet esse illud accidens, quod solum substantiam sublunarem produceret immediatè ut principium quod; vel substantia cujus illud accidens esset virtus, & causa instrumentalis; sed neutrum dici potest, ergo, &c.

xiii. Probant nonnulli minorem pro prima parte 1°, quia alioqui imperfectius posset producere perfectius, unde ex perfectione effectuum male colligerent omnes Philosophi perfectionem causarum. Sed hæc probatio apertè rejicitur; nam Philosophi dici possunt colligere perfectionem causarum, non ex perfectione majori causarum, quàm effectuum; sed ex perfectione majori suorum effectuum super effectus aliarum causarum: colligerent v. g. ex activitate Dei, Deum esse omnium entium perfectissimum, quia plures & perfectiores effectus posset producere, quàm ceteræ causæ singulatim possent.

xiv. Probant 2°, PP. Hurtadus, Arriaga, Comptonus, & Regentes Perusini Ordinis Minorum conventualium Physicæ Disp. 7^a. Quæst. 6^a. art. 2°. Nemo dat quod non habet, causa debet virtute continere effectum, id est, vel formaliter, sive in simili perfectione; aliàs in effectu esset conceptibilis aliqua formalitas, ad quam non esset virtus in causa, sive, quæ esset super virtutem causæ: vel eminenter, id est in majori perfectione. Sed etiam hæc probatio rejicitur, quia licet imperfectius non habeat, aut contineat perfectius, formaliter vel eminenter: continet tamen virtualiter (ut contendunt adversarii) qui modus (inquit) est realiter condistinctus à modo continendi formaliter & eminenter: ut vel ex eo, quod calor partialiter producat ignem substantiam, patet; unde si calor produceret ignem, in igne non reluceret aliqua perfectio, quæ in calore virtualiter non contineatur; licet in eo aliqua reluceat, quæ nec formaliter, nec eminenter in calore contineatur.

xv. Probant 3°, alii, quia alioqui non apparet, cur atomus montem aureum, musca elephantem, &c. producere non posset; totum enim quod obstarè potest, est, quod effectus esset perfectior suâ causâ. Sed similiter hæc probatio rejicitur; nam sicut quodlibet perfectius non potest efficienter producere quodlibet imperfectius, ut homo ovum gallinaceum, gallina aurum, plumbum, ferrum, &c. ita nec quodlibet imperfectius, potest producere quodlibet perfectius. Quare aliter

xvi. Probatur minor pro prima parte: 1°, à definitione causæ principalis communiter receptæ: 2°, quia alioqui, vel ignis (& sic de aliis) in ratione causæ causantis activæ, sive à qua egrediatur actio, non esset perfectior calore; quia in ratione causæ perfectior dicitur propter effectum perfectiorem; si ve-

rò calor fit causa principalis ignis, cum ignis non possit effectum perfectiorem producere, quam ignem, ignis in ratione causæ, &c. non erit perfectior calore, quod parum est conveniens; quia, hoc revera est tollere causam principalem *quo*: quo dato, dicam à fortiori tolli debere causam instrumentalem *quo*; ac proinde utraq; ablata causas verè non agere, contra dicta Dub. 1°. vel si fit calore perfectior in ratione causæ, ergo implicat calorem se solo producere ignem, sicut implicat causam esse perfectiorem in ratione causæ propter effectum perfectiorem, & non habere effectum perfectiorem, ergo, &c.

xvii. Probatur minor pro secunda parte, quia causa principalis debet esse principium *quo*, sive id à quo immediatè egreditur actio productiva effectus, sed supponitur sola accidentia esse principia immediata *quo*, & à solis accidentibus immediatè egredi actionem productivam effectus, ergo, &c.

xviii. Probatur major hujus assumpti 1°, quia *ly* principalis additum causæ, non est alienans aut diminuens; sed potius approprians & attollens, qualis tamen alioqui esset: 2°, quia si causa principalis non deberet esse principium *quo*, sive id à quo immediatè egreditur actio productiva effectus, id à quo immediatè egrederetur actio productiva effectus, esset causa principalis effectus; sed hoc est absurdum, ergo, &c. majorem concedunt adversarii. Probatur minor, quia id, à quo mediatè egreditur effectus, non est vera causa, sive non verè agit, alioqui avus & abavus, imò & Adamus protopater, quemlibet infantem adhuc hodie, tot à morte sua sæculis, verè generaret, quo nihil absurdius attendenti verè agere esse actionem à se verè emissam esse, aut, in esse perseverare, ergo, &c. 3°. quia agere instrumentaliter est agere coadjuvante causâ principali ad effectum producendum; sed causa principalis non potest coadjuvare nisi per actionem à se egressam, & à sua entitate emissam; ergo causa principalis debet esse principium *quo*, sive id à quo immediatè egreditur actio productiva effectus, ergo, &c. minor & consequentia patent: probatur hæc major, quia non apparet quid aliud esse possit agere instrumentaliter; quod enim authores contrariæ sententiæ dicant, esse agere in virtute substantiæ, id est, per concursum Dei similem illi, qui alioqui tribueretur substantiæ, si esset per se operativa alterius substantiæ, admitti non potest; quia ad Deum recurri non debet in naturalibus sine necessitate, ergo, &c.

xix. Probatur 2°, calor ut quatuor, non potest producere calorem ut sex; ergo nec ignem productivum caloris ut octo; videtur enim experientia suadere, minus activum non posse se solo producere magis activum, ac proinde nec illud continere virtualiter, ergo, &c.

xx. Objicies 1°, nihil obstat quominus accidens, quod est substantiâ imperfectius in ratione entis, sit perfectius in ratione activi: 2°, imperfectius in ratione entis, non potest quidem esse principium *quod* perfectioris, bene autem principium *quo*, quale tantum dicitur esse accidens respectu substantiæ: 3°, etsi non possit imperfectius producere perfectius in virtute sua propria, potest tamen in virtute suæ causæ æque perfectæ, aut perfectioris effectus; ergo dici potest substantias subalternas produci à solis accidentibus ut principiis *quo*.

xxi. Respondeo ad ista omnia, quæ sunt præci-

pua fundamenta scholæ Thomistarum singillatim, itaque

xxii. Ad 1um (quod apertè militat contra ipsos, nam ratio activi in ente activo à ratione entis non distinguitur, ut vel in ipso accidente patet; unde retorqueo argumentum hoc modo, ratio activi in ente activo à ratione entis non distinguitur; ergo accidens, quod est substantiâ imperfectius in ratione entis, non potest esse perfectius in ratione activi). Respondeo ob stare totum fundamentum nostræ conclusionis, contra quod nihil per hoc probatur, sed id ipsum adducitur, quod est in Controversia.

xxiii. Ad secundum, Respondeo imperfectius se solo ut principium *quo* producens perfectius, vel non habere principium *quod*, vel simul esse principium *quod*: primum patet; quia sicut causa principalis debet verè agere, sive per actionem à se verè & immediatè emissam saltè ratione unius ex suis partibus, ita & principium *quod*; hoc tamen non fieret, quia totâ causâ principali & principio *quod* non nisi mille, & pluribus annis antequàm existat effectus, existente, adhuc in illa sententia produceretur effectus: secundum etiam patet, quia causa principalis, verum principium *quod*, &c. non est illud simpliciter, quod denominatur agere, sed quod verè agendo denominatur agere; imperfectius verò sive accidens in illa sententia solum verè ageret, & solum verè agendo denominaretur agere.

xxiv. Adde id dici ab adversariis propter hoc axioma *Actiones sunt suppositorum*; sed id tantum verum est, ubi verè agentia sunt supposita; quia alioqui sunt verè agentium, ac per consequens in illa sententia accidentium tamquam principiorum *quod*.

xxv. Ad tertium, quæro quid sit producere perfectius in virtute suæ causæ.

xxvi. Aut enim *ly* in virtute sumitur intransitive, ut vult Cajetanus, sic scilicet, ut sit idem, ac ut virtus suæ causæ; quo dato; vel ut virtus importat cooperationem causæ principalis ut principii *quo*, & hoc est apertè contra te; vel importat perfectionem aliquam quam non habet secundum entitatem suam, & per quam sit in esse entis æque perfectum ac effectus? & (præterquam quod illud, ubi effectus esset substantia, deberet esse substantia producens substantiam ut principium *quo*, quod est aperte contra te) istam virtutem gratis, & sine necessitate fingis; nec deberes præter illam, aliam causam principalem agnoscere, quod facis: Deinde si substantia non sit immediatè operativa, quomodo virtutem illam superadditam operatur, vel potius à quo virtus illa producit? non assignabis, nisi frustra ad Deum recurras. Vnde dic accidens ex natura sua esse virtutem suæ causæ, ac proinde si possit ut virtus substantiam producere, dic esse per se & ex natura sua: vel importat perfectionem aliquam, quam non habet secundum entitatem suam, sed quâ non satis conferente remanet in esse entis imperfectius suo effectus? & hoc dato, nihil prodest; quia accidens quodcumque, ideo tantum non potest producere substantiam, quia est substantiâ imperfectius; remanet autem cum illa imperfectius.

xxvii. Adde in generatione animalium ex putri materia causam principalem substantialem non esse ab ipsis assignabilem, quæ talem virtutem accidentibus communicet; quia causa horum accidentium, quæ præcessit, secundum ipsos non est causa principalis dictorum animalium, & tamen horum etiam productiones solis accidenti-

bus ut principis quo attribuunt.

xxviii. Aut ly in virtute sumitur transitive ut vult Capreolus, sic scilicet, ut vel sit idem ac in perfectione, quæ sit accidens communicatum à substantia? & hoc jam satis supra rejectum est: vel, ut sit idem, ac in concursu Dei, alioqui substantiæ debito? & hoc non, quia in naturalibus continuè ad Deum recurrere, ubi causæ naturales suppetunt, non est Philosophicum: vel, ut sit idem (quod volunt PP. Nostri Complut. Disp. 10. q. 5.) ac in aliquo virtualiter tantum ab accidente distincto? & hoc omnium minimè, quia illud realiter nihil est, quàm ipsum accidens, unde manet tota & integra difficultas, siue ut rectè notat P. Ioan. à S. Th. hic q. 9. art. 3°, per hoc non solvuntur difficultates, sed instaurantur; hic tamen, cum virtutem illam ibidem per solam conjunctionem accidentis ad substantiam explicat, si hæc in effectum non operetur, similiter difficultates non solvit, sed instaurat; quia sicut propter conjunctionem illam præcisè accidens non mutat naturam, ita nec activitatem, ac proinde sicut separatim à substantia, non potest substantiam producere, ita nec illi conjunctum, si verò eadem actione, quâ accidens, in effectum operetur; nobiscum loquitur.

xxix. Obijcies 2°, substantia nequit immediatè produci à substantia ut principio quo; ergo à solo accidente ita produci: probatur antecedens 1°, quia producere substantiam immediatè ut principium quo, est proprium Dei: 2°, quæ ordinantur ad esse & operari distinguuntur realiter; sed substantia ordinatur ad esse, siue existere, & virtus productiva substantiæ ad operari; ergo substantiæ distinguuntur realiter à virtute productiva substantiæ, ac per consequens substantia nequit produci, &c.

xxx. Respondeo negando antecedens; ad ejus primam probationem, Respondeo id gratis fingi, & parum rationabiliter plus accidenti ignobiliori tribuere, quàm substantiæ nobiliori: quare D. Thomas in 3. contra gentes cap. 69. *Si forma accidentales, quæ sunt in rebus corporalibus, habent proprias actiones, multò magis forma substantialis habebit propriam (nota) actionem*, &c. ad secundam verò, ipsa retorquetur in esse accidentis; sicut enim accidentis esse ordinatur ad ipsius existere, & ad ipsius operari, ita & esse substantiæ.

xxxi. Obijcies 3°, imperfectius se solo bene potest corrumpere immediatè, & ut principium quo, perfectius, ut v. g. calor intensus formam aquæ; ignis vivens; ergo & se solo potest immediatè producere ut principium quo perfectius.

xxxii. Respondeo negando consequentiam; est enim disparitas; quòd productio formæ incompatibilis in eodè subjecto, sit concomitanter ipsa corruptio formæ perfectioris: at verò productio formæ incompatibilis, vel accidentis imperfectioris, non est concomitanter productio formæ perfectioris.

xxxiii. Obijcies 4°, commune fundamentum recentiorum: Sæpe videmus produci substantiam in præsentia solum accidentium; ergo tunc nulla concurrat substantia: Antecedens ostenditur 1°, dum à ferro candente accenditur stippa. 2°, dum rana & alia insecta producuntur ex putri. 3°, dum in furnis Egypti excluduntur pulli. 4°, in forma cadaveris. 5°, dum ex reflexione radiorum solarium, vel eorum coarctatione in vitro aut collisione duorum lapidum produci ignis. 6°, quis neget, si gutta aquæ infundatur in species vini consecrati, verum iam iri in vinum? & tamen ibi nulla est substantia vini; ergo sola

accidentia in eo casu producunt substantiam, & vini formam inducunt in materiam aquæ. Vel continuè pro effectibus istis naturalibus ad Deum recurrendum erit; ita sibi nomine Adversariorum objicit P. Comptonus Phys. Disp. 15. Sect. 3^a.

xxxiv. Respondet P. Comptonus loco citato istis objectis experientiis, sequentibus verbis: *Sed contra: experientia nihil probant ubi est manifesta ratio in contrarium, quam hic esse ostenditur sectione præcedente. In illis ergo experientiis recurrendum est ad causam aliquam universalem, Cælum scilicet, solem; vel in aliorum defectu ad ipsam etiam causam primam. Ita ille. Sed*

xxxv. Contra, experientia sæpius submittit rationem, præsertim in evidentem, ut hic; præterea tamen ad effectus istos neque sol, neque cælum per se sufficiunt, ut consideranti patebit; ad Deum autem pro effectibus ordinariis recurrere, præsertim si causæ secundæ sufficientes adferri possint, non sapit Physicum. Quare aliter

xxxvi. Respondeo negando assumptum, quod malè admittunt PP. Arriaga, Oviedus, Comptonus, Poncius, Hugo Cavellus, D. Plempius, Christianus Lupus in sua Apologia contra Marburgenses (qui tamen ait, se malle hic audire quàm loqui, scribere quàm dictare) ad ejus probationem Respondeo in ferro candente esse ignem juxta probata supra lib. 1°. Disp. 3^a. *De forma substantiali*: formam cadaveris negavimus lib. 1°. Disp. 2^a. *de materia prima*: solem & vitrum illud, virtualiter ignem continere, experientia illa docet: quòd autem gutta illa aquæ in vinum convertatur, nec experientia, nec ratio convincit, sed potius oppositum: ranæ & alia insecta ex putri, generantur partim à corporibus Cælestibus, partim ab elementis & aliis sublunariibus ad illorum generationem concurrentibus.

xxxvii. Instabis, corpora Cælestia, Elementa, &c. sunt imperfectiora viventibus; ergo nequeunt viventia ut principium quo, & ut causa principalis eorum, producere.

xxxviii. Respondeo distinguendo assumptum, corpora, &c. sunt imperfectiora viventibus seorsum & distributivè, transeat, nec aliud vult Sanctus Augustinus libro de vera & falsa Religione cap. 29°, inquit, *Qualibet namque viva substantia cuilibet non viva substantiæ, nature lege præponitur*: conjunctim & collectivè, nego; quis enim crederet, lignum vegetans esse propter solum gradum vegetativitatis perfectius ligno mortuo, quatuor elementis & omnibus corporibus cælestibus collectivè sumptis? quis etiam negabit, corpus habens omnes perfectiones & omnes operationes ligni mortui, quatuor elementorum, & omnium corporum cælestium (quod per Deum produci potest) fore mirabilius & perfectius, quàm lignum habens solam perfectionem & operationem vegetativam? si verò tale corpus sit futurum perfectius vegetativo, quidni & sensitivo ac ranis & muribus, quæ, uno atque altero perfectionis gradu tantum, à vegetativo differunt, idque semper intra idem genus corporis materialis: tollat Deus omnia animalia præter ranam unam, quis credat à Deo præferendam conservationem ranæ, destructioni residui totius Universi, si vellet inter ista, ex una parte, & ranam ex alia, perfectius conservare? credat qui voluerit, non credam ego, quamdiu attendero, quòd infinita cæterorum entium Universi perfectiones non sint in rana, & illis desit sola coarctata vel similis diffi-

scutia

rentia constitutiva ranæ.

xxxix. Ratio autem 1^a, quæ movet ad dicendum, quatuor elementa & corpora Cælestia collectivè sumpta, esse perfectiora ranis, muribus, &c. est, quòd vel dici debeat ea ranas & mures ut causas principales producere, vel ad Deum continuò recurrendum, quod 2um est parum Philosophicum, & sic Deus valde malè rebus providisset, naturamque instituisset valde mancā & imperfectam, idque esset asyllum ignorantie aperire; nam hoc semel admisso, inquisenti rerum causas tantillum occultas, semper Respondebitur, hinc fumendo paritatem, esse Deum: unde vehementer miror, quòd P. Christianus Lupus suæ Apologiæ contra Marburgenses fol. 30. dicat, *Meum axioma est. In rebellionibus prææ voluntatis recurrit ad Deum pius Catholicus; in ordinariis verò Physicis difficultatibus non nisi desperatus vel ignorans Philosophus*: Folio verò 9°. pro generationibus Heteroclytis (id est, ait Folio 34°, *Quæ non sunt per viam seminalem*, quas ibi recenset, *Vi crabronum ex asino, vesparum ex equo, apum ex vitulo, gurgulionum ex tritico, vermiculorum ex nucibus*, &c. quibus annumerare potuisset generationes ranarum & murium ex putri materia) ad Deum recurrit, an id eo desperatus & ignorans Philosophus? judicet ipse: illæ generationes sunt ordinariæ & quotidianæ, licet non fiant per viam seminalem: unde dici potest contra ipsum generationes non dici ordinarias, *Quæ per viam seminalem sunt*, sed quæ fiunt modo quotidie usitato. Vnde

xl. Ratio 2^a, quæ ad idem movet, est, quòd in generatione materialium, causa producens dispositiones, producat formam; quatuor verò elementa & corpora cælestia producant dispositiones, & temperiem feminis requisiti ad productionem ranæ, murium, &c. ut ipsimet adversarii fatentur; ergo & formam, ac per consequens sunt illis perfectiora, vel saltem æque perfecta, quod sufficit. Ex his omnibus

xli. Colliges, plerisque recentiores absurdè nimium & ridiculè Philosophari, docentes causam principalem creatam ranarum & murium ex putri materia, esse ranam aut murem in genere, sive in communi: sic enim, cum ex præmissis n. 18. causa principalis verè realiter agere debeat, nec ulla sit instrumentalis, nisi in quantum est à principalis coöperatione reali, seu elevatione reali, coadjuta; rana in genere, quæ nec est realiter, nec per potentiam Divinam realiter existere potest, verè realiter ageret: deinde etiam si rana in particulari nec existeret, nec existere posset, nec potentiam instrumentalem ranæ productivam, nec ranam producere valeret, adhuc rana produceretur ex putri materia; quomodo igitur magis rana in communi, sive in particulari disjunctivè (ut vis,) est causa principalis ranæ productæ ex putri materia, quam equus aut mulus? denique ad esse causam principalem requiritur perfectio realis, sed accidens existens est perfectius ranâ in communi non existente realiter; ergo, si huic negent esse causam principalem, quia imperfectius, illi à fortiori id negare debent.

xlii. Adde repugnare dari causam materiale principalem non existentem realiter; ergo & causam principalem efficientem non existentem realiter, saltem pro instanti quo causare incipit,

RESOLUTIO III.

xliv. Dico 3°, substantiæ sublunares non producuntur à substantiis solis immediate ut principiis quo concurrentibus. Est contra Poncium, Oviedum, & Arriagam, qui dicit contrariam esse Scoti & Nominalium, & valde inter PP. Societatis communem.

xliv. Probatur 1°, quia ubi plures causæ productivæ effectus, simul sunt ad agendum applicatæ, simul producunt effectum vel actione totali totalitate effectus, si se solis sufficientes; vel partiali partialitate effectus, si se solis insufficientes: sed tam accidentia, quam substantiæ, sunt simul ad producendam substantiam applicata, & accidentia sunt saltem partialiter productiva substantiæ (ut infra patebit;) ergo substantiæ sublunares non producuntur à substantiis solis ut principiis quo concurrentibus.

xliv. Probatur 2°, calor ignis v.g. non producit se solo immediate ut principium quo calorem in subiectum extraneum; quia ignis est æque applicatus illi producendo ac ipse, & non est agens liberum, ut cesset ab opere præsentis alio agente sufficiente ad totum effectum producendum; ergo nec substantia producit se solâ immediate ut principium quo substantiam; quia accidens est æque applicatum illi producendo ac ipsa, & non est agens liberum, ut cesset ab opere præsentis alio agente sufficiente ad totum effectum producendum.

xlvi. Nec dicas cum Arriaga, calorem ignis se solò immediate ut principium quo producere calorem in subiectum extraneum, quia in quantum illi magis proportionatus, utpote ejusdem speciei cum illo, impedit quominus illum ignis producat. Contrarium enim convincit probatio, maxime si attendas ignem immanenter se solò calorem producere, & calorem immanenter productum esse ejusdem speciei, cum transeunter, sive in subiectum extraneum productum; deinde in quantum calor & calor sunt ejusdem speciei fundamentalis, magis quidem calor est calori proportionatus in ordine ad speciem formalem, aut similitudinem formalem; non verò in ordine ad producendum calorem; quia proportio ad agendum non consistit in conceptibilitate, similitudine fundamentalis, &c. sed in activitate per experientiam nobis notâ: nam ignis calorem producit, cui est dissimilis, & sic de cæteris causis æquivocis; adamas verò adamantem, Angelus Angelum non producit, cui tamen est similis, ac per consequens magis in similitudine proportionatus, quam ignis calori.

xlvi. Confirmatur Resolutio, agens connaturaliter ordinat dispositiones, quas producit, ad producendam formam, quam producere potest; atqui non sola substantia producit dispositiones, sed substantia simul cum accidente suo instrumento; ergo connaturaliter non sola substantia, sed substantia simul cum accidente producit substantiam immediate ut principium quo.

xlvi. Dices, in substantia producta nulla est formalitas, quæ respondeat accideñti; ergo non debet illi attribui productio partialis immediate ut principio quo substantiæ.

xlvi. Respondeo negando consequentiam, quia in causis æquivocis, ut cum ignis calorem producit, & communiter etiam, cum calor simul cum igne ignem producit, nulla est formalitas, quæ formaliter

maliter correspondere suæ causæ; sufficit enim, quod respondere possit terminativè & efficienter, ut respondere docet experientia.

RESOLUTIO IV.

L. Ico 4°, substantiæ sublunares præducuntur à substantiis & accidentibus utrisque immediate ut principiis quo concurrentibus. Ita Suarez & Conimb. supra; imò & P. Ioan. à S. Thoma Phyl. q. 11. art. 3°, ubi sic habet, *Influxus substantiæ & accidentis est idem entitativè; sicut concursus simulaneus 1ª Causa entitativè non est aliud, quàm ipsa Actio Cause 2^a: revera nil aliud volumus; ac proinde S. Thomas non minùs est nostræ sententiæ, quàm P. Ioan. à S. Thoma: quo dato, inter nos & Thomistas non videtur differentia de re, sed de nomine dumtaxat.*

LII. Probatur 1°, quia substantiæ sublunares non producantur à solo Deo ut principio quo; neque à solis accidentibus immediate ut principiis quo; ergo à substantiis & accidentibus ut principiis quo immediate concurrentibus. Antecedens patet ex tribus prioribus Resolutionibus, consequentia probatur; quia aliud non suppetit, ergo, &c.

LIII. Probatur 2°, sigillatim quod substantia substantias producat immediate ut principium quo: 1°, quia non est assignabilis alia principalis Causa Creata, quæ verè & realiter agat prout Causa principalis verè & realiter, ut supra vidimus, agere debet, & suæ Causæ instrumentali verè cooperari: 2°, quia nullum est fundamentum, magis negandi substantiæ activitatem immediatam in substantiam, quàm accidenti in accidens, ut calori v. g. in calorem; si enim accidens habeat virtutem producendi immediate ut quo sibi simile, quidni substantia haberet virtutem producendi immediate ut quo substantiam sibi similem?

LIII. Nec Responderi potest substantiam debere agere per instrumentum, & mediatè ut quo; quia contrarium patet in productione suæ proprietatis; si verò agatur de productione alterius substantiæ, petitur principium, & hic non debere probamus: 3°, non minùs ad præsentiam substantiæ producit substantia, quàm ad præsentiam accidentis; sed quia ad præsentiam accidentis producit substantia, attribuitur productio substantiæ accidenti immediate ut principio quo; ergo & illa attribui debet substantiæ: 4°, substantia agit per causam instrumentalem est agere cooperando instrumento, ut constat ex omnibus causis instrumentalibus separatis, v. g. penicillo, malleo & cæteris, ergo, &c.

LIV. Probatur 5°, aliter P. Arriaga; quia magis proportionata est substantia ignis cum altera substantia ignis, quàm calor cum igne; ergo potiori iure ignis producit immediate alium ignem, quàm calor; verum hæc probatio jam rejecta est Resolutione superiori.

LV. Probatur 6°, aliter P. Lupus Apologiæ citatæ Sect. 1^a, ovum accipit animam à matre, quàm ultimo habiturum est, videlicet galli vel gallinæ, (quia negat animalum successionem) intra maternum uterum (supponit enim ex præmissis ovum esse animatum, quia vitaliter operatur organizando, conformatando in pullum, producendo ossa, carnem, nervos, plumas, &c.) atqui anima est substantia, ergo, &c. Sed

LVI. Contra est 1°, quod suppositum sit falsum, scilicet ovum esse animatum, quia vitaliter operatur, hoc est, quia exercet operationes animæ, sive vitæ in actu primo; sicut enim falsa est sequela, *Vinum, piper, &c. exercent operationes caloris; ergo sunt formaliter calida: ignis exercet operationes solis & sol ignis; ergo ignis est formaliter solutus, & sol formaliter ignitus*; ita illud falsum est; sufficit enim, quod in se & in suis causis sit eminenter tale, ut revera est: deinde etiam suppositum est falsum ex hoc capite, quod ovum operetur vitaliter, saltem totaliter; quod enim ibi vitaliter operatur est partim gallus, partim gallina à qua decusum est ovum (de quo infra) partim alia agentia extrinseca caleficientia, & ad organizationem ovum disponentia.

LVII. Contra 2°, si ovum accipiat animam à matre intra uterum maternum, etiam mulus accipiet animam ab asina matre intra maternum uterum, quod est falsum; quia ex communi sensu fortis non plus debet matri, quàm patri; plus autem illo casu deberet; quia mater etiam immediate, pater non nisi mediante suo semine ad animam istam concurreret; imò pater non propriè generaret, quia substantiam non produceret: deinde anima muli est perfectior animæ matris; imperfectius verò nequit producere perfectius: insuper, si ovum statim post commixtionem & fermentationem seminum galli & gallinæ (uti docet folio 10°.) ante conformationem, membranificationem, plumificationem, &c. ad eas exercendas accipiat animam à matre intra uterum maternum, semen hominis statim post commixtionem & fermentationem accipiet animam à Deo infusam intra maternum uterum, ut conformationem, membranificationem, &c. exerceat; quod dici non potest; quia (præterquam quod id omnino sit contra scripturam Exodi 21°. *Si rixati fuerint viri, &c. quem locum hoc modo vertunt 70. interpretes, Si rixentur duo viri, & percusserint mulierem in utero habentem, & exierit puerulus ejus ineffigiat, multa multaabitur* (puta ut condistincta à morte, quæ est homicidarum poena, ut sequitur) *Prout indixerit vir mulieris: si autem effigiat fuerit* (id est, prolis effigiem habuerit) *Dabit animam pro anima, &c.* Iob 10. ubi tandem post fermentationem, carnificationem additur *vitam & misericordiam tribuisti mihi*) alioqui semen post commixtionem & fermentationem emissum à muliere deberet baptizari, qui illud emitteret homicida esset, &c. quæ nullumquam somniavit. Excepto uno Vallésio, 9. Contr. 2. c. ubi sic loquitur: *est ergo semen hominis jam homo, quia formam hominis habet.* Cui directè opponitur Hieron. q. 4. ad Algal. *Semina paulatim formantur in utero, & tamdiu non reputantur homo, donec elementa confecta suas imagines, membraque suscipiant* (quia alia animata deest.)

LVIII. Contra 3°, si sola anima matris producat animam ovi intra uterum, quomodo membranificatio, plumificatio, &c. quas docet esse actiones vitales, non sunt eadem in pullo ac in matre? vel enim ob eorum diversitatem, debet anima pulli ab alia substantia, quàm anima matris produci, ut contra illum docemus; vel admittere debet illas actiones vitales esse ab alia Causa non animata, quàm ab anima propria pulli, quæ proinde contra ipsum absque anima poterit membranificationem, plumificationem & similes actiones, quas vocat vitales, ponere, v. g. corpora Cælestia, Elementa, & similes causæ, quæ concurrent ad dispositiones in ovo

ad similia praequisitas: horum ratio est: quia aliud non suppetit, & utcumque patet ex eo quodd illud, cui gallina incubat tempore fulguris & tonitru alteretur.

LIX. Contra 4°; sic liceret comedere gallinas, oves, boves, &c. die veneris, si eorū, uti gallinarum, semina commixta & fermentata essent comestibilia; item qui furaretur glandem, furaretur quercum, qui ovum, gallinam, &c. quae sunt contra communem omnium apprehensionem: Nec recte ad hoc praefatus author: *Neque curo quid dicat incultum vulgus; si enim vulgo placere velis numquam sis doctus Philosophus*; nam licet non oporteat vulgus curare, ubi contra rectam rationem loquitur; curandum tamen est ubi recte rationi (uti hic) conformiter loquitur; rationi autem conformiter dicitur, carnem tali animae praesupponi, & non e contra talem animam carni; item lignum formae quercus, & non contra.

LX. Contra 5°, in ovo fecundo à gallina deciso, quamdiu manet fluidum homogenium non organicum; uti est in matris utero, nulla sunt signa animae ovo propriae; ergo non accipit animam à matre intra matris uterum.

LXI. Respondebit, nulla quidem signa esse tunc; sed tamen esse aliqua postea, quae significant animam tunc in ovo fuisse, & talia sunt omnes actiones vitales subsequentes, sed à n. 56. supra rejectum est istas operationes esse ab anima propria ovi, aut seminis.

Adde doctissimum D. Fromondum lib. 1°. de Anima cap. 2°. conari pleraque istorum absurdum vitare; ubi art. 6. sic scribit: *Igitur si nec Deus solus, nec Genii Angelici, nec anima matris, nec anima seminis, formant foetum in utero matris, restat ut in semine ipso, sit virtus aliqua organopoea, quae prima lineamenta organici corporis, sub Dei supremi artificis manu, ducat, &c.* Sed quæro quid illa virtus? paulò infra respondet esse spiritus seminis virilis magis actus, & languidos spiritus seminis feminei. Sed iterum quæro quid spiritus illi, an animati nec ne? ibidem clarè insinuat non esse animatos, dum ait: *Vis autem illa conformatrix, etsi ad operationem suam figuratis organis, sicut anima vegetativa, non indigeat.* Et paulò antè; *Virtus organopoea rudimentum organici corporis, eoque perducit, quousque necessarium est, ut prima anima vegetativa vialis corpus illud ingredi, & utcumque ibi nidulari valeat.* Hoc autem posito contra militat omnes probationes nostrae Resolutionis à numero 12° allatae, nisi fortè dixerit animam illam vegetativam à spiritibus illis commixti & fermentati utriusque sexus seminis non produci, sed à Deo solo, quod paulò ante art. 3°. rejicit.

LXII. Probatur sigillatim quodd accidentia substantias sublunares producant immediatè ut principium quo; quia nihil obstat, ergo, &c. Probatur antecedens: Non obstat 1°, quodd sint imperfectiora substantiis; nam, ut constat ex speciebus respectu actuum, & lumine gloriae respectu visionis beatificae, causa partialis potest esse imperfectior effectu, modò totalis sit perfectior, vel saltem æque perfecta: Non obstat 2°, quodd substantia sit substantiae producendae sufficienter proportionata; nam duae causae necessariae æque applicatae ad agendum, agunt proportionaliter ad suam virtutem; accidentia verò sunt sufficienter proportionata ad producendam partialiter substantiam,

LXIII. Objicies, ita de causa productiva substantiae Philosophandum, ut genitorum in utero & ex ovis, genitum quoad substantiam, tantum aut plus debeat genitori, quam genitrici, si ve patri, quam matri; sed in hac sententia id haberi non potest, ergo, &c. Probatur minor, quia causa quae attingit immediatè effectum ut principium quo debet existere, frequenter autem mater producit foetum, quando desit pater; & gallus & gallina frequenter diu desierunt, antequam ex ovo excludatur illud; ergo in hac sententia id haberi non potest, quia substantia non concurrat ad productionem substantiae immediatè & ut principium quo, sed tantum mediante accidente, si ve semine.

LXIV. Respondeo hanc objectionem in aliorum principiis esse valde difficilem, & ab omnibus solvendam; in nostris verò principiis, secundum quae docuimus causam non existentem posse agere ut principium quo, per actionem dum desit perseverantem, admittam majorem, nego minorem; ad ejus probationem, nego antecedens; parens enim simul cum semine emittit actionem productivam substantiae, sortituram effectum simul concurrentibus, & ipsam determinantibus, actionibus matris & aliarum causarum partialium, quod, antequam excludatur pullus, fit.

LXV. Instabis, intelligi non potest 1° quomodo generatio animae vegetativae in grano deciso, sensitivae in ovo; foetus in semine commixto & fermentato satis longo tempore maneat sine effectu, cum sit ultima determinatio ad effectum: 2°, intelligi non potest, quomodo eadem actio successiva si ve terminetur ad diversos specie effectus, v. g. carnem, ossa, plumas, animam, &c. quod fieri debet, ergo, &c.

LXVI. Respondeo ad primum, id optimè intelligi, si attendas solam actionem totalem esse ultimam determinationem ad suum effectum formalem, sicut in sententia Hurtadi, Scotistarum, & plurium aliorum, admittentium duas uniones, unam ex parte subjecti, aliam ex parte formae; sola unio totalis & non alterutra partialis est ultima determinatio ad suum effectum formalem: idem etiam contingit in causis necessariis; causa necessaria totalis posita omnibus ad agendum requisitis est ultima determinatio ad agendum, non item partialis; sed ad id debet determinari per aliam partialem, cum qua constet unam totalem; unde Respondeo primam istam actionem ibi manere, sicut maneret unio partialis, Causa partialis, &c. donec per aliam partialem, cum qua constet totalem, ad suum effectum formalem determinetur.

LXVII. Respondeo ad secundum, quod est difficilius, Actionem eodem modo successivè determinari ad diversos specie effectus, quo ipsa anima praecedens carnificationem, ossificationem, plumificationem, &c. in sententia Patris Lupi determinatur, vel quo, in aliorum sententia, harum actionum causae; illae enim non nisi successivè producant diversos specie effectus: si verò eadem anima posita omnibus ad agendum requisitis, & accidentibus concausis, per quas sit ultimò determinata, ad primam actionem v. g. conformationem, ad primam actionem trahitur, & non nisi hac mediante & accidentibus

bus concausis, per quas sit ultimò determinata, ad secundam actionem v. g. membranificationem, ad secundam actionem tribuitur, & sic de aliis, quidni eadem actio, positis omnibus ad suum effectum requisitis, & accedentibus aliis actionibus partialibus, per quas sit ultimò determinata ad primum effectum, v. g. primam formam post commixtionem, & fermentationem, ad primum effectum terminabitur, & non nisi hoc effectu mediante, & accedentibus aliis actionibus partialibus, per quas sit ultimò determinata ad secundum effectum, v. g. secundam formam, sive membra, ad secundum effectum terminabitur, & sic de aliis: quia non aliter actio partialis est ultima determinatio ad suum effectum, quam causa partialis ad suam actionem; nec minus est permanens in esse (ut infra probabitur) quam ipsa causa, ex his omnibus sit

CORROLARIUM I.

EXXIII. Colliges 1° aliquousq; declarari posse Creationem, quâ vis illa seminis conformata materiam seminis tali ordine & situ in venas, arterias, nervos, intestina, carnem, ossa, &c. mirabili arte & ingenio disponat: id enim fit, non quia talis est natura seminis (ut vult Dominus Fromond. loco n. 61. citato, quia id ibi rejectum est) sed actione agentis principalis, aut formaliter, aut eminenter, corpus perfectè organicum continentis, quæ in semine permanet, modo n. 67. dicto determinabilis; quia tamen suppleri potest per traducem animam; dubius hæsit Augustinus, an in semine esset tradux anima, q. 80a. in Exodum lib. 2°. cap. 178. operis Imperf. Enchir. cap. 86. nos verò, quia jam certò credimus animam ab anima non creari, ac proinde nec traduci, isti sententiæ, quæ videtur Divi Thomæ pluribus locis, adhæremus; S. Thomas enim 1^a. p. q. 118. art. 10 ad 3um. sic habet, *virtus illa activa, quia est in semine, ex anima generantis derivata, est quasi quædam motio (nota id est actio) ipsius anime generantis.* Et lib. 2° contra gentes cap. 89. *ipsa virtus, quæ cum semine deciditur, & dicitur formativa, non est anima, neque in processu generationis (ubi excludit translationem animæ) fit anima: sed cum ipsa fundetur, sicut in proprio subiecto, in spiritu, cuius est semen continuum, sicut quoddam spumosum, operatur formationem corporis, prout agit ex vi (id est actione); quia vim aliam totâ hac Resolutione repulimus) anime patris.* Vnde pro hac difficultate ævi nostri Medici D. Thomam adire debent, non Galenum; qui lib. de Conform. fœtus, narrat se totam vitam in huius difficultatis investigatione & admiratione transgisse, atque à Philosophis sui ævilucem quæsituisse; sed tenebras tantum majores & tristitiam retulisse.

CORROLARIUM II.

EXIX. Colliges 2°. causam totalem substantiarum, sive viventium, etiam hominum, sive non viventium, esse substantias & accidentia; principalem quidem corpora coelestia, elementa substantiæ similis rationis, earum accidentia, &c. quia contingere non potest, quòd hæc non sint perfectiora, vel æque perfecta, effectu substantiali productò; instrumentalem illa accidentia, quæ respectivè ad substantiam sunt earum instrumenta, cum indigeant earum coöperatione

& auxilio ad producendas substantias, & scorsim ab illis sint imperfectiora effectu productò.

Dixi, etiam hominum; quia licet corpora coelestia ad creationem animæ hominis non concurrant; ad generationem tamen hominis, conformationem, membranificationem, carnificationem, ossificationem, &c. concurrere patet, tum experientia, quòd partus sub tali, vel tali constellatione natus, alias habeat propensiones, imò interdum infirmitates, quàm natus sub alia: Vnde, astra dicuntur illos ad hoc vel illud inclinare, sed non necessitare; item quædam esse viventium generationi propitia, quædam noxia; tum 1°. autoritate D. Thomæ de malo quæst. 3^a. de causa peccati art. 2°. *necesse est enim omnes motus causarum secundarum causari à primo movente, sicut omnes motus inferiorum causantur à motu cœli*; illi autem motus causantur à primo movente immediatè ut principio quo, ut infra patebit; ergo & hi à motu cœli: tum 2° autoritate Aristotelis 2°. Phyl. textu 26°, *sol & homo generant hominem*; ubi Aristoteles accipit solem pro omnibus astris ad generationem concurrentibus; unde non satis attente P. Lupus dictæ suæ Apologiæ fol. 75°. dicit, ista esse falsissima, & nullam veritatis apparentiam habere; prima ratio ipsius est; quia multa generantur nocturno tempore, quo nulla est solis in nos actio & operatio: hæc ratio omnino nulla est; quia licet sol non luceat, eo tempore sunt astra & eorum in nos operationes: secunda, deberent esse instrumenta alicujus causæ principalis creatæ, vel increatæ, quorum neutrum (inquit) rectè & sapienter dicitur: Respondeo esse instrumenta causæ creatæ (ne alioqui, uti ipse, & alii, videamur velle ad Deum sine necessitate recurrere) quâ parte producunt effectum se nobiliorem, & ad id coadjuvantur & elevantur à causa se nobiliori: malim tamen illa denominare causas compprincipales; quia rarò contingit illa elevari & coadjuvari ad effectum se nobiliorem à causa se nobiliori: quòd autem ibidem dicat, causas Universales (ut sunt astra) non posse instrumentaliter & ministerialiter subijci & subordinari causis particularibus, apertè falsum est; quia illis subijci, & subordinari, non est esse minus amplè, & extensæ activitatis, ut vult, quàm id cui subijciuntur, vel subordinantur, sed indifferentis & determinabili: ab ipso, prout est Deus, in sententia plurimorum, ad concurrendum cum creaturis, qui tamen est causa universalissima.

DVBIVM III.

Quodnam sit principium immediatum quo Accidentium.

ANTE Resolutionem
EXX. Suppono accidentium, alia esse naturalia, quorum, quædam sunt primo instanti juxta exigentiam naturæ debita, ut calor respectu ignis, frigus respectu aquæ; quædam non nisi aliis instantibus, ut motus sursum respectu ignis, motus deorsum respectu terræ, & quælibet actio extranea respectu suæ causæ: alia extranea, id est indebita, & ab extrinseco agente provenientia. Hoc supposito, sit

K

R 2-

RESOLUTIO I.

LXXI. **D**ico 1°. Principium immediatum quo accidentium connaturalium, sunt forma substantialis compositi, causa ejus substantialis producens, & hujus proportionata instrumenta.

LXXII. Probant primam partem PP. Arriaga, Oviatus, Poncius & alii communiter, aqua seipsam reducit ad pristinum frigus, quod violentia agentium circumstantium ei fuerat ademptum. Verum hoc negari potest, & dici aquam reduci ab agentibus circumstantibus, & residuo frigore fortioribus, quam agentia opposita; alioqui non reducendam, prout nec reduceretur, si poneretur in vacuo: quare aliter

LXXIII. Probatur conclusio, nulla est ratio denegandi substantiae, aut accidenti proportionato, virtutem producendi accidens, quod ad sui praesentiam producit; sed accidentia connaturalia producuntur ad praesentiam formae substantialis compositi, causae substantialis producentis, saltem secundum suam actionem permanentem, & hujus proportionatorum instrumentorum; ergo principium immediatum quo accidentium connaturalium sunt forma substantialis compositi, causa ejus substantialis producens, & hujus proportionata instrumenta: Probatur consequentia, quia causae plures proportionatae sufficienter applicatae, cooperantur; non enim est ratio, cur una potius, quam alia operetur, & effectum producat; sed forma substantialis compositi, causa ejus substantialis producens, & hujus proportionata instrumenta, sunt causae proportionatae, & sufficienter applicatae ad producenda accidentia naturalia, ergo, &c. Probatur haec minor, quia solum dubium esse potest de causa producente substantiali ipsius formae productae, & illa tam est applicata ad producenda accidentia connaturalia formae substantialis compositi, quam ad hanc formam substantialem producendam, ut patet.

LXXIV. Confirmatur 1°. potentiae vitales, quae non distinguuntur realiter ab anima, sunt principium immediatum quo suarum actionum; sed illi actus sunt accidentia connaturalia, non quidem primo instanti, sed aliis instantibus, debita, ergo, &c.

LXXV. Confirmatur 2°, ex Aristotele lib. 3° Physic. cap. 4°. qui dat formam, dat consequentia ad illam; sed consequentia ad illam maxime sunt accidentia connaturalia; ergo causa substantialis, & ejus instrumenta proportionata sunt principium, saltem parziale, immediatum quo accidentium connaturalium: probatur consequentia, quia haec dant formam.

LXXVI. Respondetur communiter, Aristotelem intelligendum sic, ut velit à generante virtualiter, & mediatè tantum dari consequentia ad formam, ab eo, qui dat formam; verum haec Responsio est mihi improbabilis; nam dare formam, est causare formam; illud autem non causat, quod mediatè, seu quod sola sua virtute mediante, causat; alioqui Adamus adhuc jam generaret proles, quae hodie nascuntur; causare enim, non est causam, seu virtutem causandi habere, sed causalitatem, sive actionem, quam reverà causa mediatè, non habet. Hinc

LXXVII. Collige contra Toletum & Compluten-

ses nostros, non solum generantem formam substantialem; nec, contra Poncium, Scotistas, Suarezem, Hurtadum, Arriagam, Oviatum, Telles, &c. solam formam substantialem productam producere sua accidentia connaturalia primo instanti debita, sed omnia à nobis in Resolutione enumerata simul.

RESOLUTIO II.

LXXVIII. **D**ico 2°. principium immediatum quo accidentium extraneorum, de facto est forma substantialis compositi, instrumenta ejus, & quaelibet causa proportionata sufficienter applicata: est contra Scotistas, Suarezem, Poncium, Oviatum, &c.

LXXIX. Probatur Resolutio, ubi ad praesentiam diversarum causarum proportionatarum, & capacium effectus producendi, producit effectus, non est, cur una potius, quam alia dicatur de facto principium immediatum quo effectus producti, omnes dici debent principium, &c. sed substantia, instrumenta ejus, & quaelibet causa proportionata sufficienter applicata sunt causae proportionatae & capaces, & ad praesentiam earum producuntur accidentia extranea; ergo omnes illae sunt dicendae principium immediatum quo accidentium; major & minor pro 2^a & 3ª parte patent: minoris itaque pars prima probatur; sol, piper, & similia producunt in passio extraneo calore; haec verò, non sunt in se formaliter calida, ergo secundum suam substantiam producunt in passio extraneo calore.

LXXX. Confirmatur, quod est principium immediatum quo causae, potest esse principium immediatum quo effectus illius ejusdem cum illa rationis; sed secundum adversarios causa caloris extranei de facto est calor connaturalis, ignis v. g. cujus, juxta primam Resolutionem, causa & principium quo immediatum de facto est forma substantialis compositi, causa hanc producens, & hujus instrumenta proportionata, & sufficienter applicata; ergo & caloris extranei causa, & principium quo immediatum de facto est forma substantialis compositi, instrumenta ejus, & quaelibet causa proportionata & sufficienter applicata.

LXXXI. Obijcies 1° ex P. Arriaga; calor existens in aqua, vel inter species Eucharisticas, solus producit calorem in manu; quia, ut patet, à forma substantiali aquae, vel alia, ad id non juvatur; ergo & solus jam calor in igne.

LXXXII. Respondeo negando consequentiam; est enim disparitas, quod in primo casu deficit causa substantialis proportionata; in secundo adit: causa autem proportionata sufficienter applicata necessario agit, si necessaria, de qua hic.

LXXXIII. Obijcies 2° ex P. Poncio; si ignis posset per suam substantiam producere calorem in extraneo subjecto, frustra daretur illi calor à natura; sed hoc non est dicendum, ergo, &c. Probatur major, quia quidquid posset facere per calorem, posset facere per propriam substantiam, ergo, &c.

LXXXIV. Respondeo distinguendo majorem, si ignis, &c. frustra daretur illi calor ad producendum alium calorem, concedo majorem; ad perfectionem accidentalem ipsius ignis, & ut calor haberet causam univocam non secus ac ignis, nego majorem; illa enim utilitas est satis magna: unde dic non dari igni calorem simpliciter ad producendum calorem

lorem, sed ad perfectionem, uti lapidi gravitas datur, & ut calor haberet, &c.

LXXXV. Addi potest dari calorem igni ut propriam ignis perfectionem; ignem tamen etiam per hunc extraneum calorem producere; quia agens ex natura sua agit ad assimilandum sibi passum; agens autem hic est forma ignis, & calor proprietates ejus; ergo & passum debuit esse forma ignis & calor ab igne & calore ejus producti.

LXXXVI. Petes quænam accidentia sint activa transcurrentia?

LXXXVII. Respondeo verisimiliter solas qualitates; quia illæ solæ sequuntur formam, quæ est principium activitatis transcurrentis; non tamen omnes, quia sonus, colores, & odores videntur tantum agere intentionaliter, seu per speciem sui impressam. De raritate & densitate infra.

D V B I V M IV.

An productio formæ novæ sit prior expulsionē veteris cum ipsa impossibilis: an è contra.

R E S O L U T I O.

LXXXVIII. **D**ico, introductio dispositionum ad formam novam, & destructio dispositionum ad veterem; introductio novæ formæ substantialis, & destructio veteris, sunt in eodem indivisibili instanti temporis, sed illæ in priori naturæ, hæc in posteriori.

LXXXIX. Probant communiter primam partem; quia alioqui, si introductio dicta sit prior tempore, erunt simul in eodem subjecto duæ formæ contrariæ & totales substantiales; si verò destructio sit prior tempore, materia erit aliquo instanti sine omni forma: verum horum utrumque naturaliter fieri supra probavimus: unde probatio ista corrumpit. quare aliter

LXXXX. Probatur prima pars; quia introductio

& destructio, &c. non minus possunt esse simul in eodem indivisibili instanti, quàm causa & effectus; nam reverà sunt causa corrumpens, & effectus corruptus, ergo, &c.

LXXXXI. Probatur secunda pars; quia sicut inter Theologos prius naturà est peccatum, quàm expellatur gratia; nam perit gratia, quia committitur peccatum; ita inter Philosophos prius naturà est frigus, quàm expellatur calor, & sic proportionaliter de forma substantiali; nam perit calor, quia introducit frigus.

LXXXXII. Objicies, si introductio novæ formæ esset prior naturà desitione veteris, essent simul tempore & naturà forma vetus & nova, gratia & peccatum, forma ignis & aquæ, &c. sed hoc est absurdum, ergo &c.

LXXXXIII. Respondeo negando majorem; quia eo tempore, quo est causa, est effectus, ac proinde, quo tempore est forma nova causa corrumpens, est forma vetus corrupta five effectus causæ corrumpentis; neque tamen causa & effectus sunt magis simul naturà, quàm causa sit effectus; in nostra enim sententia, quæ docet esse prius naturà nihil aliud esse, quàm esse causam; & esse posterius naturà nihil aliud esse, quàm esse effectum, facile hæc, & alia, solvuntur objectiones, quæ contra hanc Resolutionem fieri possunt: unde cum dicitur in illo priori, in quo est forma nova, vel est forma vetus, vel non? si non, ergo est destructa; si sic, ergo sunt duæ formæ contrariæ simul: in nostra sententia sensus est, in illo priori, in quo est forma nova, vel forma vetus est forma corrumpens, vel non? quia esse in illo priori est esse causam; quod est ridiculum (licet ad id alii valde obscure & difficulter respondeant,) quisenim dicat in priori quod est forma nova, id est, quod est causa corrumpens veterem; similiter veterem esse corrumpentem? nisi dixerit idem simul esse corrumpens & corruptum, ac per consequens, esse & non esse.

DISPUTATIO VII.

De causa Efficiente Increata.

D V B I V M I.

Quid Dei cum Causis secundis concursus, & quotuplex.

Ante Resolutionem
Suppono concursum ex etymologia nominis esse duorum cursum, ac proinde concursum in proposito esse Dei & creaturæ cursum, five actionem, ut omnes Philosophi ac Theologi cursum istum interpretantur; unde sicut actio, five creaturæ ut causæ efficientis causalitas, dupliciter considerari potest, semel in actu primo, & iterum in actu secundo; ita concursus Dei dupliciter considerari potest, semel in actu primo, & semel in actu secundo. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O I.

I. **D**ico 1°. Dei cum causis secundis concursus in actu primo est virtus increata, &

creata potens operari; sic nempe, ut sit in actu primo remoto tantum, si remotè tantum potens, in proximo, si proximè potens operari.

III. Probatur à proportionem sumpta ex dictis supra lib. 3°. Disput. 5. Dub. 2°. de cursu five causalitate in actu primo, nempe, quod sit virtus potens operari; ergo concausalitas five concursus Dei cum creaturis in actu primo, est virtus Dei increata, & virtus creaturæ creata, potens operari,

R E S O L U T I O II.

IV. **D**ico 2°. Dei cum causis secundis concursus in actu secundo est actio virtutis increatæ, & creatæ potentis operari.

V. Probatur similiter à proportionem sumpta ex dictis loco citato de cursu, five causalitate, in actu secundo, nempe, quod sit actio, five operatio, à qua causæ denominatur agens, five operans effectum; ergo concausalitas, five Dei cum causis secundis concursus in actu secundo, est actio, five operatio

operatio virtutis increata, & creatæ, potentis operari, à qua denominatur actu operans.

RESOLUTIO III.

VI. **D**ico 3°. concursus Dei cum creaturis in actu secundo est duplex, unus immediatus, alter medius. ita omnes Theologi & Philosophi.

Immediatus est actio, quâ Deus immediate & proxime attingit & operatur effectum; medius verò, quâ remotè tantum, & mediante actione alterius causæ à se non manante attingit & operatur effectum; unde parens meus immediate, Adam mediâtè, ad generationem meam concurrat.

D V B I V M II.

Quomodo Concursus; vel potius cursus Dei cum Creaturis in actu primo, proxime præparatur, aut creaturæ applicetur.

VII. **N**odus hic (inquit P. Comptonus) semper visus est omnibus soluti difficillimus, qui proinde auctores in varias traxit sententias, quas fusius examinabimus in Theologia; ut tamen, quid mihi vero similis, aperiam, sit

RESOLUTIO.

VIII. **D**ico, Concursus Dei cum creaturis in actu primo proximo, aliud non est, quam Deus, sive Dei omnipotentia, & creatura, in eo statu à Deo liberè constituta, in quo proxime possit operari.

IX. Probatur, quia hoc ipso quod Deus creaturam in eo statu liberè constituit, in quo proxime possit operari, id ex hoc motivo facit, ut sit creaturæ omnipotentia ad proxime operandum applicata; atqui ut sic concursus suum in actu primo proximo creaturæ sufficientissimè applicat, haud secus quam amorem suum creaturæ sufficientissimè applicet, si gratiam in creatura sub hoc motivo ut sit creatura à se amata, producat, ergo, &c.

X. Confirmatur, hic modus explicandi Dei cum creaturis concursus in actu primo proximo est simplicissimus & clarissimus; alii autem difficiles & obsecuti, ergo, &c. Probatur assumptum pro 2^a parte: nonnulli eum hoc modo explicant, ut Deus dicat, *nolo impedire omnipotentiam meam quo minus producat hunc actum, &c.* sed (præterquam quod illi summam difficultatem patiantur, ut ostendant per quid nolitio ista positiva Dei, à volitione positiva quâ id vult impedire, ut positiva distinguatur, vel etiam, quod ipsis difficilis, per quid à non volitione, sive nolitione negativa, quâ id negativè non vult impedire, ut positiva distinguatur, nisi ad nostram explicationem recurrant) ille concursus est tantum permissivus, & potius volitio applicativa per modum removentis prohibens quam positivè applicans, hoc autem non sufficit; quia sicut Deus in actu secundo, non tantum omnia operatur per modum removentis prohibens, ita nec in actu primo; ut verò sit applicans positivè, aliud necessariò requiritur. Alii verò hoc modo, *volo tecum concurrere ad hunc actum, si tu hunc actum elicias; vel ad alium, si alium elicias; nolo concurrere, si nullum elicias.* sed, præterquam quod hic modus pro secunda

parte distinctionis in difficultates præcedentis impingat; facit actionem creaturæ conditionatam, à Deo independentem, & concursus Dei in actu primo proximo à creatura dependentem, quæ sunt per absurdum; deinde illa explicatio reipsa, & in rigore veritatis, æquivaleret huic, *volo concurrere, si concurrat*; quia nisi Deus concurrat, non elicies; illa autem explicatio non est explicatio, sed ridicula implicatio. Thomistæ denique communius volunt explicationem illam fieri per decretum Dei ex se antecedenter absolute efficax; sed quoniam modus hic per hoc à Scholasticis præcipue impugnatur, quod videatur libertatem tollere, ob noverrima Pontificum decreta super sedeo; licet fortè periculum non sit de illis loqui in ordine ad actus naturales; quia præstat non loqui, quam male loquendi periculo, in rebus gravis momenti, sine necessitate exponi.

D, V B I V M III.

An Concursus Dei in actu secundo ad effectus causarum secundarum sit immediatus.

XI. **D**Væ circa hoc dubium referri possunt sententiæ: affirmativa una, negativa alia; pro negativa citatur ordinariè Durandus in 2. dist. 3. q. 25. & Disp. 32. q. 1^a. Origenes lib. 7. Periarchon. teste S. Thomâ lib. 3° contra gentes cap. 89. & sententiæ ejus suscitator Ludovicus à Dola Capucinus, qui pro illa citat Augustinum, Anselmum, & D. Thomam; à Scholasticis verò ex Ordine Minorum S. Francisci, Alensem, Bonaventuram, Scotum, Aureolum, Scotellum, Bonetum lib. 7. Theol. cap. 3. Palantherium; & ex aliis Hermacanum, Petrum Pomponacium, Reynierum de Pisis, & alios; sed maxime pro se citat Tridentinum sess. 6^a. canone 6°. his verbis, *si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona Deum operari non permittit tantum, sed etiam propriè & per se, adeo ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Iude, quam vocatio Pauli; anathema sit.*

XII. Pro 1ª ejus ratione adferri potest, quod ex sententiâ affirmativâ Melancton & alii hæretici intulerunt proditorem Iude, & sic de omnibus aliis peccatis, esse proprium opus Dei, non minus, quam vocacionem Pauli: Pro secunda verò, quod sit contra sanctitatem Dei concurrere immediate ad odium sui, & cætera peccata: quia hoc dato (ut fuisse probat) difficulter ostenditur, quomodo non sit peccator, causa & author peccati.

XIII. Tutior tamen & majoris autoritatis ac veritatis est affirmativâ. quod tutior, patet; quia S. Thomas in 2um dist. 37. q. 2. art. 2°. docet, negativam esse proximam duobus erroribus, nempe quod sint duo prima principia; unum bonorum, alterum malorum; & Deus non sit causa Universalis. Capreolus in 4. dist. 12. q. 1. ad 1um. esse doctrinam Pelagii. Albertus Magnus in 2um dist. 35. art. 70. à multis modernorum vocari hæreticam. Suarez lib. 10. de Concursu Dei cap. 4°. n. 2. ab omnibus probatis Theologis non solum reprehendi; sed etiam ut errorem in fide rejici. Vasquez 1. 2. Disp. 129. cap. 3. n. 8. erroris nomine ab omnibus scholasticis jam diu esse rejectam, quod verò majoris veritatis; præterquam quod S. Bonavent. in 2um dist. 37. art. 1. q. 1. dicat affirmativam absque omni ambiguitate esse tenen-

tenendam : & Suarez loco jam citato, affirmativam esse veram & certam doctrinam, in qua reliqui omnes prater Durandum conveniunt ; statim probabitur. Quare si :

RESOLUTIO.

XIV. **D**ico, Deus immediate & proximè ad omnes actus nostros, & omnium causarum secundarum, sive pravorum, sive bonorum, concurrat.

XV. Probatur 1°. ex Script. Ioan. 5°. *Pater meus usque modo operatur & ego operor* : ad quem locum non rectè respondet P. Ludov. à Dola istis verbis solum refelli quorundam hæreticorum sententiam, qui dicebant Deum nihil amplius operari : quia nihil simile in illo capite, sed I E S V S obstruit os Iudæis murmurantibus, quod in sabbatho infirmum sanaret, dicens : *Pater meus usque modo operatur, puta omnia, & ego operor*. quasi diceret, Pater omnia operatur, & ego necessariò debeo Patri cooperari.

XVI. Item ex Ioan. 15°. *sinè me nihil potestis facere* : nec rectius ad hunc locum, respondet 1°. præfatus author, Christum Dominum ibi tantum loqui de operibus piis ; nam textus verba sequentia manifestè aliud significant ; postquam enim dixit, *sinè me nihil potestis facere*, subdit, *si quis in me non manserit* (subaudi, sed per opera præva v. g. odia Dei, ut infra, *qui me odit & Patrem meum odit, à me recesserit*) *mittetur foras, &c.*

XVII. 2°. quod Respondet ; si Christus loqueretur de concursu Dei generali ad omnes actus nostros, influentiam mediatam & remotam sufficere ad verificanda illa verba, & etiam verba Iaiæ 43°. *servire me fecisti in iniquitatibus tuis* ; patebit falsum esse infra ex probatione Resolutionis à ratione.

XVIII. Probatur 2°. ex S. Augustino tom. 3°. lib. 5. de Genesi ad litteram cap. 20°. ubi præmissis his Christi Ioan. 5°. verbis, *Pater meus usque modo operatur & ego operor*, subdit, *Deum non magna solum, & præcipua in nobis operari ; verum etiam ista terrena & infima.* & Epist. 146. quæst. 2^a. *quomodo negare poterimus Deum, etiamnum operari cuncta, quæ sunt, cum Dominus dicat, Pater meus usque modo operatur.* item ex Sancto Anselmo de Concordia gratiæ & liberi arbitrii cap. 1°. *facit Deus omnia, quæ iusta vel iniusta voluntate sunt, id est, opera bona & mala. in bonis quidem facit, quod sunt, & quod bona sunt ; in malis facit quod sunt, sed non quod mala sunt.* Vnde Hieronymus in Epist. ad Ctesiphontem, oppositum ostendit esse Pelagii, de quo ait, *Dicebat Deum, collato semel libero arbitrio, ulterius nobis ad operandum, non esse necessarium, ergo, &c.*

XIX. Probatur 3° ex Divo Thoma in 2um. Sentent. distinct. 37^a. quæst. 2^a. art. 2°, ubi refert duas opiniones, quarum prima (quam sequitur distinct. 31^a.) docet, actus in quantum actus sunt à Deo esse, sed in quantum deformitatem habent, à Deo non esse, sed ab homine, vel Diabolo. Secunda (quam rejicit) docet actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus sunt, à Deo esse, & de hac opinione dicit esse propinquissimam duplici errori, scilicet Manichæorum, quod sint plura prima principia, id est, agentia sinè cooperatione immediata (ut statim patebit) agentis prioris, quod verè fieret ; & aliorum, quod Deus non sit causa Universalis & prima

omnium entium, qualis non esset, ut similiter statim patebit.

XX. Confirmatur ex eodem 3°. contra Gentes cap. 70°. sicut igitur non est inconveniens, quod una actio producatur ex aliquo agente, & ejus virtute, ita non est inconveniens, quod producatur idem effectus ab inferiori agente, & à Deo, ab utroque immediate, licet alio & alio modo, id est, à Deo tamquam causa Universalis, & à creatura tamquam causa particulari ; ubi vides Sanctum Thomam expressè docere nostram sententiam ; nec rectius, quam ante, Ludovicum à Dola parte 4^a. cap. 2°. docere, nos ne quidem locum unum, ac testimonium alicujus Sancti Patris adducere, in quo expressissima mentio fiat concursus proximi, v. g. Dei, & actionis causæ 2^æ identificati ad singulos actus nostros.

XXI. Probatur 4°. ex Sancto Bonaventura in 2um. distinct. 37^a. art. 1°. quæst. 1^a. ubi post multa addit, ideo hæc positio, quæ dicit omnem actionem esse à Deo secundum quod actio est, absque omni ambiguitate teneanda est ; & art. 2°. docet Deum conservare immediate omne ens positivum ; ac proinde omnem actionem immediate ponere, ut rectè sequitur.

XXII. Probatur 5° ratione, omnes Scripturæ, Concilia ; & Sancti Patres, Augustinus, Thomas, Anselmus, &c. quos Ludovicus à Dola pro se interpretatur, item & Scholastici omnes, debent necessariò fateri, actiones creaturæ, tam pravæ, quam bonæ, eo modo esse à Deo, qui requiritur, ut Deus verè sit causa Universalis, primum principium seu primum movens : unde Augustinus tom. 3°. lib. 5. de Geni. ad litteram cap. 20°. ait, *Deum non magna solum, & præcipua in nobis operari, verum etiam ista terrena & infima.* quare Hieronymus in Epist. ad Ctesiphontem in hæc verba Pelagii : *audite sacrilegium, si voluero curvare digitum, movere manum, sedere, stare, ambulare, semper mihi auxilium Dei necessarium erit, acriter invehitur, ingratè, &c.* alioqui non salvaretur prima subordinatio causæ secundæ ad primam, quam (ut fatentur omnes) fides docet ; sed ad id requiritur ut Deus immediate & proximè ad omnes actus nostros, & omnium causarum secundarum, sive pravorum, sive bonorum, concurrat, ergo, &c.

XXIII. Probatur minor, quia solummodò principium immediatum quo & proximum est vera causa, verum principium & verè movens, uti debet esse causa Universalis, primum principium, seu primum movens ; quia ly *Universalis* additum causæ, ly *primum* additum principio seu moventi, non est particula alienans aut distrahens, sed potius approprians & contrahens, uti de ly *principali* additum causæ, supra diximus ; imò dici potest, causam secundam & particularem, saltem quoad opera bona respectu primæ & Universalis, se habere instar causæ instrumentalis respectu principalis : neque ad hæc ullibi

XXIV. Respondet Ludovicus à Dola : imò parte 4^a. cap. 5°. docet ex Divo Thoma, primum agens & immediatum agens idem omnino significare ; quod maxime in nostra explicatione verum est, in ipsius, intelligendo per ly *primum* immediatum, falsum, ergo, &c. Probatur hæc major ; quia remanente solo principio quo immediato & proximo actionis, non aliter se habet mediatum & remotum ad actionem, quam si numquam extitisset : sed si numquam extitisset, non esset vera cau-

la, verum principium, & verum movens, ergo, &c.
Hinc

xxv. Confirmatur Resolutio nostra ex Nysseni Concilii symbolo in quo canitur, quod Deus sit factor (utique immediate & proxime ex jam dictis) omnium visibilium & invisibilium: Nec satis facit quod dicit à Dola 4^a. parte cap. 7°. Nyssenam synodum definire non potuisse propositionem, cujus contradictoria est in Tridentino supra definita v. g. Deum mala opera propriè & per se non facere: nam dici debet in Nysseno definiri solùm Deum opera mala immediate ut causam Universalem, ac proinde non propriè & per se, facere; in Tridentino verò definiri Deum mala opera non facere, tanquam causam particularem, ac proinde, nec propriè, nec per se.

xxvi. Probatur 6°. aliâ ratione, si possent homines immediate & proxime producere suos actus naturales Deo ad eos immediate & proxime, non concurrente, possent & ceteræ causæ suos effectus naturales immediate & proxime producere, Deo ad illos proxime & immediate non concurrente, ac proinde Deus usque modò nihil naturaliter generaret, nec quidquam naturaliter genitum conservaret; cum per suam generationem, quæ immediate est à causa 2^a, conserventur, ut infra patebit; sed hæc non sunt conformia Scripturæ, Nyssenæ synodo & Patribus supra citatis, ad quorum auctoritatem salvandam docet à Dola Deum concurrere ad omnia opera creaturæ mediata, id est, inquit, dando & conservando ipsam causam, sive virtutem agendi; quod ut insufficiens ante rejectum est, ergo, &c. minor patet; probatur major à pari; non enim est major ratio unius, quàm alterius. Ex his

xxvii. Collige contra Hurtadum Disput. 10^a Physic. sect. 2^a. Arriagam hic Disput. 10^a sect. 1° num. 17. & Ludovicum à Dola, per mediatum Dei influxum, sine immediato & proximo, non posse satis explicari allata supra Concilii & Patrum loca.

xxviii. Probatur 7°. Deo debemus tribuere perfectissimum in actiones creaturarum dominium, quod possumus; sed perfectius est dominium immediatum simul & mediatum, quàm mediatum tantum, ergo, &c.

xxix. Respondet 1°. Arriaga, perfectissimum Dei dominium sufficienter salvari in immediata Dei permissione tanquam conditione sine qua non absque concursu Dei immediato; ita ferè etiam Pater Poncius Physic. lib. 2°. Disput. 38. quæst. 6. sed

xxx. Contra, illa permissio Dei immediata, vel est ex parte Dei immediate efficax volitio actionum creaturarum, vel immediate inefficax ex parte Dei? si primum, ergo includit concursum Dei immediatum, quia esse non potest immediate efficax ex parte Dei sine immediato Dei concursu, ut patet; ergo non salvatur perfectissimum Dei in actiones creaturarum dominium sine immediato Dei concursu: si secundum, ergo sicut ex parte Dei uno tempore est inefficax, sive in ordine ad productionem, sive in ordine ad destructionem actionum creaturarum; ita omni; quia Deus mutari non potest; ac proinde, sicut vi illius numquam produceretur, vel destrueretur effectus; ita vi illius numquam Deus habebit perfectissimum in actiones creaturarum dominium.

xxxi. Respondet 2°. Ludovicus à Dola, nos non debere esse fatuos adulatorem Dei; neque debemus existimare majorem aliquam perfectionem fore in Deo, si possit omne opus nostrum propriè & per se operari, cum repugnet ita operari actus pravorum. sed

xxxii. Contra, si affirmetur non repugnare Deum propriè ac per se ut causam Universalem operari actus pravorum, sapienter Deo tribuitur, quod ipsi fatue negando, aufertur: sicut enim Deus, quia omniscius omnia visibilia Physica ante intellectum existentia, sive honesta, sive inhonesta, propriè, directè & eodem modo videt; ita Deus, quia est omnipotens, omnia producibilia Physica, quæ Physica & actus à malitia conditinctos, sive bona, sive mala, propriè, directè, & eodem modo producit: quomodo etiam, utpote Dominus perfectissimus omnium creaturarum, propriè, directè, & eodem modo omnia destruibilia Physica, sive bona, sive mala, destruere potest; cur enim unum propriè, aliud impropriè? aut unum directè, aliud indirectè? cum sit æqualis scientiæ, potentiæ, & dominii, in producibilia Physica quæ Physica & actus à malitia conditinctos, ergo unum & aliud potest.

xxxiii. Adde permissionem Dei non videri se habere ad actiones creaturæ, nisi per modum removens prohibens, in quo non satis salvatur dependentia creaturarum à Deo, sic ut ratione illius permissionis, quæ ut sic videtur negotio tantum volitionis efficaciter impediens, possit eas destruere immediate; imò nec mediata possit supposita veritate nostræ sententiæ, quod productiones substantiarum sint permanentes eorundem, desinentibus causis, conservationes qui autem hoc assereret, plus quàm Durandus assereret.

xxxiv. Probat 7° P. Poncius, Deus determinat ad individuum cujuslibet speciei, quod produci debet; sed hæc determinatio importat concursum in actu secundo, ergo, &c. verum de hac probatione infra.

xxxv. Probat 8°. P. Comptonus hic sicut infinita Dei scientia essentialiter postulat ut nulla res existere possit, quin eam Deus actu cognoscat, ita infinita ejus virtus productiva poscere videtur, ut nihil existere possit, quin illud Deus actu producat. Sed istud argumentum, ut jacet, nihil plane convincit; quia infinita Dei scientia extenditur ad malum quàm malum, peccatum quàm peccatum, ad quod infinita Dei potentia & bonitas extendi non potest.

Solutio Objectionum.

xxxvi. Obijcies 1°. Tridentinum pro contraria sententia supra num. 11°. scilicet, &c. citatum, & addes ex Suarè lib. 2°. de concursu, cap. 2°, & ex Ruiz de voluntate Dei Disp. 22^a. sect. 1^a, illud loqui, non de ratione formali malitiæ; sed etiam de materiali actione malorum operum, 1°, quia aliqui dixisset, sed malitiam operum, ita ut bonitatem Deum operari; & non sed mala opera, ita ut bona Deum operari: præsertim cum soleat exactè loqui, & unum sit æque facile dictum ac aliud; 2°, loquitur de operibus malis eo sensu, quò ibidem dicit, ea esse in potestate hominis, ac proinde quoad actionem & malitiam. 3°, quia aliqui definitio Concilii, præter intentum, nihil concludit.

cluderet contra Calvinum, Lutherum, Zwinglium, Bezam, Melanctonem, & alios istius temporis hæreticos, qui (ut fuse probat Ruiz loco citato sect. 2^a) ita se explicant, ut Deus non velit, neque causet, neque necessitet ad malitiam, neque ad actionem in quantum est peccatum, sed solummodo ad materialem actionem peccati, in quantum est ens & bona, ita Zwinglius in sermone de Prov. c. 5°. *Namen ipsum author est ejus, quod nobis injuria est, illi verò nullatenus injuria est;* & Melancton inter definitiones suas Theologicas, *firmsimè & tamquam utraq; manu tenenda est sententia, quæ negat Deum ullo modo esse authorem peccati;* cum tamen dixerit in annotationibus in Epistolæ ad Roman. cap. 9°. *etiam quæ mala sunt, esse propria Dei opera;* utrique quoad actionem, & non quoad malitiam; alioqui clarum est Deum fore authorem peccati.

xxxviii. Respondeo 1°. Concilii definitionem, objecto sensu, non posse admitti, nisi velis sententias Sanctorum Augustini, Anselmi, Thomæ, Bonaventuræ, & Scotistarum; omnium Thomistarum; & PP. Societatis communiter, in eo damnare hæreticos, quod plusquam temeraria esset: unde de eo recusat ferre sententiam vel ipse Ludovicus à Dola.

xxxviii. Respondeo 2°. Concilium etiam Ludovicum à Dola, & illos, quos sequitur, premere; nam docet opera mala mediate, id est, solum permissivè, & per aliud, ut explicat parte 4^a. cap. 2°; ita ut bona (nam etiam docet hæc fieri mediate) Deum operari; in Tridentino tamen dicitur, si quis dixerit mala opera ita ut bona Deum operari, anathema sit.

xxxix. Deinde quæro ab ipso, quid Concilium intelligat per *ly proprie & per se*? si intelligat concursum immediatum; ergo ad opera, ad quæ proprie & per se ex Concilio concurrat, immediate concurrat contra ipsummet Ludovicum à Dola; si mediatum, iterum contra à Dola sequitur, Deum ad opera mala veluti ad bona mediate (ut docet) concurrere, quod anathematizat Concilium negans de operibus malis, quod de bonis affirmat. Pro Responsione tertia,

xl. Adverte, concursus Dei assignari debere duplicem, unum Dei, ut causæ Universalis, alium Dei ut causæ particularis; concursus autem Dei ut causæ Universalis est omnipotentia Dei applicata causæ secundæ per voluntatem, in quantum requiritur ex parte causæ primæ & Universalis, efficaciam ad concurrendum cum illo ad omnes ejus actiones, juxta ejus inclinationem & naturam: concursus verò Dei ut causæ particularis est eadem omnipotentia applicata causæ secundæ per voluntatem, quantum requiritur ex parte causæ primæ, efficaciam ad concurrendum cum illa ad suas actiones, & dando ei motiones particulares ad illas inclinantes, & auxilia oportuna ut fiant: 1° concursu concurrat Deus immediate ad omnes actiones causarum secundarum, sive bonas, sive pravas; 2°, non nisi ad bonas. Hoc itaque præmissis,

xli. Respondeo 3° contra Arriagam, Oviedum, Poncium & alios communiter, Concilium quidem intelligi etiam de materiali actione malorum operum, & non solum de formali malitiæ, adhuc tamen contra Ludovicum à Dola, & ejus Patronos, Deum concurrere immediate ad omnes actiones, sive pravas, sive bonas, omnium causarum secundarum;

nam Tridentini (quod contra nos maxime urget) est hic sensus, si quis dixerit non esse in potestate hominis (puta attento concursu Dei ut causæ Universalis) vias suas malas facere: sed mala opera (puta per concursum causæ particularis) ita ut bona Deum operari, non permissivè solum (puta attento concursu particulari, qui in ordine ad illa non datur) sed etiam proprie & per se (puta ratione concursus causæ particularis) adeo ut proprium ejus opus non minus sit proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, Anathema sit.

xlii. Adde hanc explicationem esse Tridentino conformem, clarè erui ex hæreticorum erroribus, qui ibi anathematizantur; dicitur enim 1°, si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere; 1°. contra Bezam in refutatione secundæ calumniæ Castellionis, non potuerunt resistere Dei voluntati (scilicet qui injustè fecerunt) id est decreto, fateor: 2°. contra Calvinum lib. 3°. institut. cap. 23°. ubi docet, reprobis ex Dei ordinatione injici peccandi necessitatem: 3°. contra Lutherum apud Ruardum lib. 7°. de libero arbitrio fol. 357°, quomodo potest liberum arbitrium se ad bonum preparare, cum neque in potestate sua habeat vias suas malas facere; item apud Rosenfem fol. 341°. usque ad 345um. fratres Ioseph, omnes cogitaverunt eum occidere, & ecce ipsa cogitatio à Deo non erat in eorum arbitrio: 4°. contra Lutherum iterum, Melanctonem & Buiserum apud Sotum lib. 1°. de Natura & gratia cap. 17°. sed ajunt, quod quamvis omne peccatum voluntate committatur, non tamen omne sit liberè.

xliii. Dicitur 2°. sed mala opera, ita ut bona Deum operari, non permissivè solum, sed proprie & per se, &c. 1°. contra Melanctonem in annotationibus in Epistolam ad Roman. nos verò docemus non solum permittere Deum creaturis ut operentur, sed ipsam omnia proprie agere (id est concursu causæ particularis) sicut fatentur proprium Dei opus fuisse Pauli vocationem, ita fatemur Dei propria esse, &c. quæ mala sunt, ut Davidis adulterium, &c. constat enim Deum omnia facere, non permissivè (puta attento concursu causæ particularis, quod in Tridentino damnatur) sed potenter, id est sic ut sit ejus propria. Iudæ proditio, sicut Pauli vocatio: 2°. contra Calvinum lib. 1°. institut. cap. 17°. demones digitum movere non possunt, nisi quantum Deus mandaverit) id est nisi quantum Deus ut causa particularis concurrerit, quod in Tridentino damnatur & infra §. 4. Deus obstinatione pectus Pharaonis obfirmandum mandavit: & in antidoto ad præfatum locum Trident. ait, sed permissivè tantum Deum agere in malis, cui persuadeant? nisi illi qui totam Scripturæ doctrinam ignorat.

xliv. Quod verò *ly permissivè* debeat intelligi per respectum ad concursum particularem (cujus sit privatio) ita tamen ut includat concursum generalem.

xlv. Probatur 1°. quia in Concilio *ly proprie & per se* operari opponitur *ly permissivè solum operari*; propriè verò operari juxta rectam rationem & mentem Concilii, ut colligitur ex *ly ita ut opera bona*; item secundum hæreticos præfatos, est operari ut causa particularis, sive concursu causæ particularis, dando auxilia oportuna, mandando, impellendo, &c. permissivè verò tantum est operari ut causa Universalis, sive concursu causæ Universalis, non dando auxilia oportuna, non mandando, &c.

XLVI. Probatur 2°. ex S. Augustino lib. 10. ad Simplicianum quæst. 2^a. *obduratio Dei est nolle misereri ut non irrogetur aliquid* (puta auxilium particulare, &c. mandatum, ut volunt irrogari hæretici quos damnat Tridentinum:) *sed tantum quo* (scilicet concursus causæ particularis) *sit melior, non erogetur*: unde 1° ex his patet definitionem Concilii multum concludere contra citatos, & alios istius temporis hæreticos. 2° falsum esse, quod aliquoties Ludovicus à Dola nobis ipsi aduersariis, parte 4^a cap. 9°. ex Suario imponit, videlicet nos docere Deum operari omnia opera nostra *verè, propriè ac per se*, cum tamen dicamus expressè, operari immediatè & proximè non esse operari propriè ad mentem Trident. id est, ita ut taliter operanti verè moraliter attribuaturs actio; unde consequenter volumus Deum opera mala, etiam quoad entitatem Physicam & actionem, non operari *propriè & per se*, sumendo ly *propriè & per se* pro *ut causa particularis*, quomodo ad mentem Concilii causam particularem hucusque explicuimus (ea tamen ut sic operari *propriè & per se*, Physicè sumendo ly *propriè & per se* pro *ut causa vniuersalis*, infra probabimus;) quia alioqui non satis apparet quomodo non esset author & causa malitiæ eorum, maximè, intrinsecè malorum, sicut dicitur esse author & causa bonitatis bonorum operum, maximè, intrinsecè bonorum.

XLVII. Obijcies 2° ex Ludovico à Dola parte 4^a, cap. 10°. testimonia Scripturæ, quibus ostenditur Deum odisse iniquitatem, nec mentiri, nec seipsum negare posse, & alia ejusmodi, apertè clamant eum non posse coefficere nobiscum actionem ullam intrinsecè malam, atque ex objecto turpem, ergo, &c. probabis consequentiam ex eodem ibidem; quia implicat Deum aliquid agere contra rectam rationem, infinitam ejus sanctitatem & amorem, quo seipsum prosequitur; sed hoc fieret liberè & voluntariè concurrendo & per eandem creaturæ actionem, ad actionem creaturæ intrinsecè malam, ergo, &c.

XLVIII. Respondeo distinguendo majorem, testimonia Scripturæ, &c. apertè clamant, Deum ut causam particularem, ac proinde *propriè & per se*, ad mentem Concilii non posse coefficere nobiscum ullam actionem intrinsecè malam, concedo majorem; ut causam Vniuersalem tantum, ac proinde permissivè solum attento concursu causæ particularis (qui solus in permissione attendi potest; quia concursus causæ Vniuersalis in actu primo paratus, est unum è prærequisitis ad agendum; & qui unum è prærequisitis ad agendum suspenderet vel negaret, non censeretur actionem permittere, sed antecederet impedire,) nego majorem, & consequenter etiam consequentiam: ad ejus verò probationem proportionaliter distingue majorem: nec tamen putes Deum rem intrinsecè malam ut causam Vniuersalem efficere, magis esse contra rectam rationem, infinitam ejus bonitatem & amorem, quo seipsum prosequitur, quàm ipsum esse causam primam & Vniuersalem, ac tam perfectum Dominium in omnes omnino creaturas habere ac fieri potest, quàm causas secundas esse in agendo Deo subordinatas, &c. quæ omnia videntur de fide, & clarissimè colliguntur ex Scriptura: imò, sicuti est de necessitate essentiae divinæ causare immediatè res omnes, & tam perfectum dominium in illas habere ac fieri potest; ne alioqui, sicut pos-

set modò perfectius, sive immediatè; modò imperfectius, sive mediatè tantum, illas causare; modò perfectius, modò imperfectius dominium in illas habere; ac proinde interdum immediatè non causare, & interdum directum dominium in illas non habere; ita posset modò perfectius, sive immediatè, modò imperfectius, sive mediatè tantum res existentes videre, ac proinde interdum immediatè videre & interdum immediatè non videre, & ignorare, item posset modò perfectius sive immediatè per se, modò imperfectius sive mediatè per aliud, id est mediantibus creaturis, esse in omni loco, ac proinde interdum non esse immediatè per se in omni loco, & sic de aliis attributis discurre, quæ sunt contra rectam rationem, infinitam Dei scientiam & immensitatem, nec habent ullum prorsus fundamentum in scriptura. Ex his

XLIX. Rejice sententiam Ludovici à Dola, & confirma nostram hoc modo: si secundum te potest Deus cessare efficere immediatè per se omne ens realiter existens; & proinde de facto immediatè per se non efficiat omne ens realiter existens: potest & cessare videre immediatè in se omne ens realiter existens, & proinde de facto immediatè in se non videt omne ens realiter existens: item potest & cessare esse immediatè per se in omni loco; hæc sequelæ videri possunt hæreticæ; deo autem ex quo sequuntur judicet Ludovicus à Dola.

L. Nec dicat, primum fundari in sanctitate Dei infinita, & necessariò dicendum, ne alioqui immediatè coefficens rem intrinsecè malam sit peccator & culpabilis, non secus ac Herodes, qui Joannem decollavit invitatus ad tristis ad exigentiam saltatricis: nullum verò esse fundamentum secundi & tertii, ac proinde nec dicenda.

LI. Contra enim est quòd infinita Dei bonitas non pugnet cum infinita Dei potentia, & perfectissimo ejus in creaturas dominio, quæ id exigunt, non secus ac Dei visio intuitiva, & immensitas exigunt, quæ supra: neque hinc sequitur Deum coefficientem ut causam Vniuersalem rem intrinsecè malam, esse peccatorem & culpabilem; quia ad eam non concurrat liberè, uti Herodes ad dictam decollationem; sed necessariò, ex necessitate 1^æ causæ, absoluti domini, &c. ut supradictum est: unde similiter supremus Angelus ex natura sua determinatus (si talis daretur) ad concurrendum simul cum inferioribus proximè & immediatè ad omnes earum actiones, non peccaret, etiam coefficendo actus intrinsecè pravy, magis quàm agens necessarium; secus si ex natura sua indeterminatus, de quo tantum Lud. à Dola loco citato num. 10°, quare nihil concludit.

LII. Obijcies 3°. ex eodem p. 4^a. cap. 15°. sicut nihil derogat infinitati & perfectioni essentiae Dei, quòd creaturæ sint aliquid à Deo diversum, habeantque essentiam & existentiam, quæ non possunt identificari cum essentia & existentia Dei; ita nihil derogat infinito, & supremo Dei dominio in omnem creaturæ operationem, quòd operatio creaturæ distinguatur realiter à cooperatione divina, ergo, &c.

LIII. Respondeo esse disparitatem; quòd 1um necessariò fieri debeat, ne alioqui Deus sit lapis, & lapis Deus, & sic de aliis creaturis; 2um verò implicat contradictionem, non secus ad Deum non

non esse tam perfectum Dominum omnium creaturarum, ac fieri potest, qualis non esset; quia non haberet dominium immediatè in operationem creaturæ; unde

IV. Dic contra P. Poncium lib. 2°. Physic. Disput. 38. q. 6. Deum ad actiones creaturarum concurrere per eandem, per quam concurret creatura, actionem, alioqui (præterquam quod sit expressa sententia Divi Thomæ de pot. quæst. 3. art. 7. ad 3. ipsa natura operatio est etiam operatio virtutis divine.) actio creaturæ, vel à Deo non egredieretur, vel ad summum penderet à concursu Dei realiter à se distincto tamquam à conditione sine qua non: 1um est Ludovici à Dola sententia totà hac Resolutione rejecta. 2um verò est contra P. Arriagam num. 29. impugnatum. hinc tamen illegitimè inferes Deum propterea pendere propriè in agendo à creatura, id est, ex quadam indigentia creaturæ & defectu virtutis; quasi verò non posset se solo effectum ponere, si vellet; sed ex natura ipsius actionis, videlicet, quia talis est, ut non possit, utpote ultima determinatio talis agentis, videlicet Dei & creaturæ, esse ab alio agente, vel partiali, vel totali, quàm Deo & creaturæ.

DUBIUM IV.

An non solum Deus simul concurrat cum Causis secundis, sed eas etiam ad agendum per præviā qualitatem in illis impressam præmoveat ac prædeterminet.

ANTE Resolutionem
IV. Suppono, præmotionem, sive prædeterminationem, Physicam dari, distinctam à concursu simultaneo; quæ Physicè & realiter ponit & imprimat aliquid in ipsa causa inferiori, estque complementum & applicatio ad agendum, non per modum virtutis in actu primo, sicut dantur habitus, sed per modum ultimæ determinationis & applicationis actus primi ad secundum. ita communiter (inquit P. Ioannes à S. Thom. hic quæst. 25^a. art. 2°.) schola Divi Thomæ & ejus discipuli, tam recentiores, quàm antiqui. Verùm PP. nostri Complutenses obscuritatem aliquam adjiciunt 1. p. Tract. 4°. Disput. 10^a. Dub. 4°. §. 2°. ubi ferè per totum docent præmotionem, prædefinitionem & prædeterminationem non tollere quominus voluntas se per consilium & deliberationem determinet. quomodo igitur ultima determinatio & applicatio, si relinquat in voluntate condistinctum (de qua ibi, quia consilii & deliberationis) determinationem per consilium & deliberationem? hæc enim ex mente horum Complutensium potius est ultima determinatio & applicatio; illa verò penultima, ut satis insinuant per hæc verba, non est contra rationem causæ liberæ, quod determinetur ab extrinseco per priorem illam determinationem, quæ realiter præcedit actum secundum, quando illa determinatio est talis naturæ ut non tollat quominus ipsa voluntas liberè se applicet & determinet per consilium & deliberationem, &c. Hæc certè difficulter ab ipsis conciliabuntur; supponamus enim actum secundum, ad quem est præmotio, esse primum actum consilii & deliberationis, quem causa libera elicit; tunc manifestè sequitur, præmotionem illam non esse ultimam determinationem & applicationem; quia præcedit consilium & deli-

berationem, quæ per ipsos est determinatio & deliberatio, quæ voluntas liberè se applicat & determinat. Vnde vel PP. nostri Complutenses incidunt in sententiam adversariorum suorum, qui ultimam determinationem voluntati creatæ relinquant, vel se non satis explicant: quare in relatione P. Ioannis à S. Thomæ sistimus, & juxta illam circa dubium

IV. Duæ sunt celeberrimæ sententiæ; prima quidem negativa Nominalium, Ochami in 1um. distinct. 6. voluntas nullo variato ex parte sua nec ex parte cujuslibet alterius (nota) habet in potestate sua, ita non producere, sicut producere. idem ferè repetit etiam in 1um. distinct. 38. quæst. unica circa principium: eadem etiam ferè verba habent Gabriel in 2um. distinct. 25. quæst. unica, circa initium & Gregor. Arim. in 1um. distinct. 10^a. quæst. unica art. 2°. Item Marsilii in 2um. quæst. 16. art. 4°. causa determinans ad hanc volitionem est sola voluntas, nunc acceptans; quod antè non voluit acceptare, eisdem existentibus impellentibus: Majoris in 2um. distinct. 25. quæst. 3^a. circa finem, voluntas vult hoc obiectum; quia & placet, & sua libertate ad hoc se determinat; neque querendum est aliud ab ea, per quod se determinat; sed sicut calor naturaliter calefacit; ita voluntas liberè vult: Eximii P. Magistri nostri Bachonis clarissime in 2um. distinct. 25. quæst. 1. art. 1°. igitur ex opposito, si voluntas ratione suæ libertatis est domina suorum actuum, in quantum libera à nullo alio à se procedit in actum, id est determinatur ad actum. Et distinct. 26. quæst. 1. art. 4°. pro quacunque hora voluntas non potest indifferenter exire in ea, quæ sunt ad finem, non est domina sui actus, ac per consequens non libera libertate arbitrii. Bachoni ad stipulatur etiam noster Waldensis doctrinalis fidei lib. 10. art. 1°. c. 25^a. ubi ab arbitrii libertate removel omnem necessitatem ab extrinseco, quæ non sit in potestate nostra. Etiam est Scotistarum post Scotum in 4um. distinct. 1. quæst. 1. & PP. Societatis, de quibus sic scribit P. Oviedus Physic. contr. 10^a. p. 3. tota Societatis schola qualitatem hanc totis viribus rejicit: utriusque scholæ Doctores abundè apud quemlibet reperies; ideo nullum refero: tantum moneo nullum ex nostræ Societatis auctoribus non illam abundè impugnasse: ex illustrissima verò Dominicorum familia nullum, ante Bannez, qui hujus prædeterminationis fuit primus parens, illam docuisse, & post hunc illam abjurasse Alvelda Disput. 58. & Disput. 6. membr. 2. & M. Fr. Laurent. Gutierrez vir miro ingenio præditus, excellensque doctrinâ, vehementer semper hanc prædeterminationem stomachatus est. Nec his malè additur Capreolus in 1um. distinct. 24. quæst. unica art. 3°. voluntas ratione suæ libertatis se determinat ad id quod vult, & ita non indiget alio determinante. & 45^a. quæst. unica voluntas quantum ad exercitium actus, scilicet ut velit, vel non velit, determinatur à seipsa.

LVII. Secunda sententiâ est affirmativa ferè omnium Thomistarum, quam PP. nostri Complutenses dicunt esse communem inter antiquos Philosophos, ac inter Thomistas, tam antiquos, quàm recentiores. idem ferè testantur Ripa ad quæst. 19. 1. p. art. 8. dub. 1. cap. 3. Nazarius 1. p. quæst. 22. art. 4. contr. 1^a. & Alvarez de Auxiliis disp. 18. à n. 10. qui verius, an hi, an P. Oviedus statim à authoribus suis relinquo.

LVIII. An præmotio Physica consistat vel non consistat cum libertate creata, ob decretum Apostoli.

Apostolica, etiam nuperrimè sub Innocentio X. in Belgio publicata & recepta, ne vel indirectè de concordia libertatis cum auxiliis tractetur, in tempus obtentæ à Sancta sede facultatis consultò differimus.

RESOLUTIO I.

LIX. **D**ico 1°. Deus non præmouet aut prædeterminat causas secundas ad agendum per præuiam qualitatem illis impressam.

LX. Probatur 1°, quia illa qualitas, vel se habet ad effectum per modum viæ, actus primi, aut habitus; vel per modum termini, actus secundi, aut motionis & determinationis actualis: sed neutrum dici potest, ergo &c.

LXI. Probatur minor pro 1^a parte, quia ut sic non esset ultima determinatio, sed penultima, haud secus quàm actus primus ad secundum indifferens: unde ulteriorem determinationem requireret; ac proinde non sufficeret; de hac autem alia idem quaereretur, & sic in infinitum, ergo, &c.

LXII. Probatur minor pro 2ª parte; quia satis est, si dicatur causam agentem, siue liberam, siue necessariam, prout præcisè distinguitur à sua actione, ad Deum primum motorem eodem planè modo se habere, quò ad illum se habet illa prævia qualitas, sic nempe, ut causa agens ut sic, ad effectum se habeat per modum actus secundi, aut motionis & determinationis actualis ad effectum & causam agentem; nam illa ut sic non est indifferens ad effectum, sed cum infallibiliter ponit, prout non esset, & cum poneretur subiecta isti qualitati; quæ tamen, præterquam quòd superflua sit, infinitas difficultates in Philosophiam & Theologiam, sinè necessitate, inuehit, ergo, &c.

LXIII. Dices, causa ut sic non subicitur, nec subordinatur, aut à Deo pendet, quatenus causa secunda sui effectus, licet ipsius effectus & ipsa materialiter illi subiciantur ac subordinentur; sed hoc requiritur ad rationem primi motoris, primæ causæ, &c. ergo, &c. Probatur major, quia non est per quid subiciatur, &c.

LXIV. Respondeo negando maiorem, ad ejus probationem, peto per quid illa qualitas causam illam quatenus causam secundam sui effectus Deo subiciat, subordinet, &c. si dicas per se ipsam, peto cur idem non dicas de causa agente ut sic, id est, ut præcisè distincta à sua actione? illa enim præcisè ut sic, non magis est per modum actus primi ad effectum suum indifferens, quàm ipsa qualitas prævia, nec minùs ipsa ut sic est à Deo causà primà, quàm hæc.

LXV. Probatur 2°, vel illa qualitas prævia, est ex se determinata ad hunc individuum effectum in particulari, vel non? non 2um, quia alià determinatione indigeret, ut patet. igitur 1um; quia non datur medium; 1um autem evidenter est contra D. Thomam pluribus locis & nominatim 1. 2. q. 103. art. 4. quia voluntas est activum principium non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam mover, quòd non ex necessitate ad unum (nota) determinat. lib. 10. contra gentes c. 68. Dominum quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate velle, vel non velle, excludit (nota) determinationem voluntatis ad unum, ergo, &c.

LXVI. Confirmatur, Deus juxta D. Thomam movet voluntatem juxta uniuscujusque proprietatem

1. p. q. 83. art. 2°. in corpore, operatur enim in unoquoque secundum ejus proprietatem. Item & juxta uniuscujusque inclinationem, 1. 2. q. 13. art. 4°. in corpore, ad providentiam divinam non pertinet naturam rerum corrumpere, sed servare: unde omnia movet secundum eorum conditionem; ergo causas necessarias per præmotionem ex se determinatam ad unum movet; liberas verò per præmotionem ex se indeterminatam ad unum; ut clarè sequitur art. 4° citato in corpore, ita quòd ex causis necessariis per motionem divinam sequuntur effectus ex necessitate; ex causis autem contingentibus, siue liberis, effectus contingenter: quia igitur voluntas est activum principium non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam mover, quòd non ex necessitate (id est per præmotionem ex se determinatam ad unum) ad unum determinat; sed remanet motus ejus contingens, & non necessarius, nisi in eis ad quæ naturaliter movetur. Quæ omnino confirmat ibidem. Ad primum ergo dicendum, quòd voluntas divina non solum se extendit, ut aliquid fiat per rem quam mover, sed ut etiam eo modo fiat, quo congruit naturæ ipsius: & ideo magis repugnaret divine motioni, si voluntas ex necessitate moveretur, quòd sua natura non competit, quàm si moveretur libere, prout competit sua natura, ergo, &c.

LXVII. Subsumo: atqui, siue qualitas illa prævia dicatur ex se determinata ad unum, siue indeterminata ad unum, per eam Deus causas non movebit secundum suam proprietatem & conditionem: quia si ad unum determinata, causæ libere sunt ad unum indeterminata: si ad unum indeterminata, causæ necessariae sunt ad unum determinata, ergo, &c.

LXVIII. Objicies fortè, subtiliter ex P. Ioanne à S. Thoma hic q. 25. art. 3°. qualitatem illam præviā esse determinatam ad unum, sic tamen ut illius determinatio pugnet quidem cum indifferentia passiva & potentialitatis, non verò cum indifferentia activa & potestatis; sic enim, inquit, à præmotione causæ primæ dimanat substantia & determinatio actus, ut etiam modus ejus & singularitas dimanet; quia omnipotentissima Dei potestas magis continet voluntates nostras, quàm nos ipsi, siue, quàm anima nostra, juxta illud D. Thomæ 1^a. p. q. 19. art. 8° cum igitur divina voluntas sit efficacissima, non solum sequitur quòd fiat ea, quæ Deus vult fieri; sed quòd eo modo fiat, quòd Deus ea fieri vult. cui consonat illud August. de correct. & gra. cap. 12. Deus sine dubio habet humanorum conditum, quo placet, inclinandum omnipotentissimam potestatem, ergo, &c.

LXIX. Respondeo 1°. an ex præmotione determinata ad unum necessaria ad actus liberos rectè inferatur non indifferentia activa & potestatis, ac proinde necessitas activa & naturæ, nec ne, spectare ad concordiam libertatis cum auxiliis hodie agitari prohibitam: quare id (ut supra monuimus) in aliud tempus differimus, & ideo aliter

LXX. Respondeo 2°. si præmotio Physica sit ex se ad unum determinata & ex se ad unum determinans, omnino impertinens esse, quòd non pugnet cum indifferentia activa & potestatis; quia saltem sequitur, quòd hanc non moveat juxta proprietatem suam; secundum conditionem suam, &c. quia igitur voluntas est activum principium, non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam mover, quòd non ex necessitate ad unum determinat. ita D. Thomas 1. 2. q. 103. art. 4. vide loca in Confirma-

firmatione citata : oppositum autem contingit hoc ipso, quod præmotio est ex se, sive naturâ suâ, ultima determinatio ad unum. Id verò, quod ultimo loco in Objectione additur de omnipotentissima Dei potestate, & præmotione secundum substantiam & modum ejus, ac singularitatem, ex ea exeunte; verum quidem est de substantia & modo substantiæ proportionato; non verò de substantia & modo substantiæ, non solum naturaliter (de quo hîc) sed & supernaturaliter improporcionado, prout est substantiæ ex se determinatæ ad unum, modus activè indifferens, qui ibi adstrui debet: quis enim putet, non solum de potentia ordinaria, sed etiam de potentia Dei absoluta, possibilem creaturam, quæ sit ex substantia sua determinans ad unum, & tamen ex modo determinandi eidem substantiæ identificato, activè indifferens per modum actus secundi? id enim, revera est unum & idem realiter respectu ejusdem esse ex se determinatum ad unum, & ex se indifferens, sive non determinatum ad unum; quæ tam opponuntur, quam idem esse determinatum & indeterminatum respectu ejusdem, idem esse causam necessariam & liberam respectu ejusdem actus; omnipotentissima autem Dei potestas, non est ad similia opposita impossibilia; & licet esset, eò recurrendi nulla necessitas est, ut Resolutione sequenti videbitur; nec pro præsentis rerum statu eò recurrendi consultum est, ne hinc hæretici ansam sumant dicendi causam necessariam & liberam in creatis confundi, sive omnes causas secundas esse quoad substantiam determinatas ad unum, secundum modum verò, esse activè tantum indifferentes per modum actus secundi; quò optimè suam hæresim palliarent.

LXXI. Respondeo 3° ad Authoritatem D. Thomæ & Aug^{ustini} in primis ibi loqui de operibus gratiæ, ut evidenter constet ex particula exceptivâ nisi forte, ubi demùm loquitur de operibus naturæ: quomodo autem per gratiam efficacem Deus voluntatem, salvâ illius libertate, inclinet; non est hujus fori, ut sæpius monui. S. Thomas autem sic intelligi debet, ut Deus habeat in omnipotentissima potestate applicare causas contingentes ad effectus contingentes, ubi & quando vult; necessarias verò ad necessarios, ubi & quando vult, ut patet ex sui ipsius expositione 1. p. q. 19. art. 8. in corpore, cum igitur voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur, quod fiant ea, quæ Deus vult fieri; sed quod eò modo fiant, quò Deus ea fieri vult: vult autem quedam fieri Deus necessario, quedam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum Universi. Et ideo quibusdam effectibus aptavit causas necessarias, quæ deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt. quibusdam autem aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eveniant. Non igitur propter eâ effectus voliti à Deo eveniunt contingenter, quia causa proxime sunt contingentes: sed propter eâ, quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas ad eos præparavit.

RESOLUTIO II.

LXXII. Dico 2°. Deus non solum concurrat simultaneous concursu cum causis secundis, sed & præviò aliquò Physicè efficaci.

LXXIII. Probatur prima pars 1°, quia sic Deus est causa prima actionis causæ secundæ, ut sit etiam

causa actionis causæ 2^æ prout causæ 2^æ; atqui hoc non salvatur in concursu simultaneo, ergo, &c. Probatur minor, quia dum duæ causæ naturales simul conveniunt ad eundem effectum, & sic quidem, ut una effectum per se possit, & alia per se non possit, ut cum equus magnus & parvus trahunt eandem navim, una causa non potest esse causa actionis alterius causæ prout alterius causæ; etenim magnus equus sic est causa actionis parvi, ut non sit etiam causa actionis parvi equi prout parvi equi, quia illum non movet, ergo, &c.

LXXIV. Respondebis distinguendo minorem, atqui hoc non salvatur in concursu simultaneo, quatenus Deus est causa illius ut concursus causæ 2^æ in effectum, concedes minorem; quatenus Deus est causæ illius ut causæ secundæ concursus in effectum, negabis minorem.

LXXV. Aptè quidem Responsurus es; sed Deus, quatenus causa concursus ut causæ secundæ concursus in effectum plus importat, quam Deus quatenus causa concursus ut concursus causæ secundæ in effectum, ut probatio convincit; hujus autem nusquam mentionem facis; nec quid sit uspiam nobis exponis; an videlicet sit præcisè actio ipsius creaturæ & Dei simul? quod probatione istâ rejectum est; an actio Dei & simul ipsius creaturæ quatenus à Deo præmotæ? & id ipsum est, quod contra te contendimus.

LXXVI. Prob. 1^a pars 2°, quia simultaneus Dei cum causis secundis concursus non excludit alteram primam causam ut primam, sive alterum primum principium ut primum; sed hoc est valde absurdum, ergo, &c. Probatur major; quia duæ quæ prima possunt habere simultaneum concursum in eundem effectum; ut tantillum consideranti patebit, ergo, &c.

LXXVII. Respondebis negando majorem, quia, inquires, illa altera causa Deum suum primum principium præsupponit. Sed

LXXVIII. Contra, per hoc non satisfacis; quia licet ut effectus, sive ut causata aliud principium primum præsupponit; ut causa tamen sui effectus, sive causans, aliud principium primum non præsupponit; quia per te Deus in causam ut concursus simultanei causam non influit, sed in causam tantum ut Dei effectum; & in ejus actionem, & hujus actionis terminum, quæ ut consideranti patebit, non excludunt alteram primam causam ut talis effectus & concursus simultanei in ipsum causam.

LXXIX. Probatur prima pars 3° ex D. Thoma q. 3. de pot. art. 7°. ad 3um. Dicendum, quod in operatione, quâ Deus operatur movendo naturam, non operatur natura: atqui illa operatur in concursu simultaneo, ut prosequitur, sed ipsa natura operatio est etiam operatio virtutis divinæ, ergo, &c.

LXXX. Confirmatur, alioqui, si concursus Dei cum causis secundis esset simultaneus & indifferenter à causa secunda ad talem, vel talem actum determinabilis, (ut fatentur illius Authores) causa secunda haberet à se determinare primam, si sic, quidni haberet etiam esse à se? quia determinare, est quoddam esse, quòd tamen creatura à se haberet; id autem videtur periculosum, imò id ipsum est, quod supra dub. 3°. contra Durandum, à Dola, &c. rejectum est: si verò dicas, quòd Deus adhuc in illam determinationem per modum causæ universalis influeret; peto, an per influxum indifferenter

differentem, an per determinatum ad unum ac ad unum determinantem? si 1um, sequitur processus in infinitum; quia de hoc indifferenti idem petam, & sic in infinitum: si 2um, igitur ille influxus, non est simultaneus præcisè, sed prævius, ergo, &c.

LXXXI. Probatur 2^a pars 1° autoritate Aristotelis 8. Physic. text. 13°. ubi sic habet, *utrumque igitur movere dicimus, & primum, & ultimum, moventium; sed magis primum; illud enim movet ultimum; sed non hoc primum; & sine primo quidem ultimum non movebit; illud autem, sine hoc, ut baculus, non movebit non movente homine. Sed primum movet ultimum per prævium concursum, ergo, &c.* Probatur minor, quia, si sermo sit de motu locali corporeo, expressa est sententia Aristotelis 3. Phys. 16. *quod motus moventis antecedit motum mobilis, idque experientia docet: si de quocumque, clarum est Deum prius concurrere in movens quatenus consideratum in statu, quo causans præcisè condistinguitur à sua actione, quam concurrat in effectum, idque procul dubio vel ipse Aristoteles loco supra citato agnovit, ut constat ex his particulis, sed magis primum, ergo, &c.*

LXXXII. Probatur 2° ex D. Thom. q. 22. de verit. art. 8. *sicut omnis actio naturalis est à Deo, ita omnis actio voluntatis, in quantum est actio, non solum est à voluntate ut immediate agente, sed à Deo ut primo agente, qui vehementius imprimit: quomodo imprimit vehementius? nisi per hoc, quod non solum in effectum, sed etiam in effectus causam imprimat: quod causa non facit: unde Catechismus Romanus, Deus, quæ agunt aliquid, intima virtute ad motum, atque actionem (nota concursum prævium) impellit, & in quantum ejus virtute omnis alia virtus (nota concursum simultaneum) agit. & idem D. Thom. 1. p. q. 105. art. 1°. ad 3um. Deus res applicat ad agendum. item q. 3. de potentia art. 7. Deus est causa actionis cujuslibet, in quantum dat virtutem agendi, & in quantum conservat eam, & in quantum (nota prævium concursum) applicat actioni (audi conditum concursum simultaneum) & in quantum ejus virtute omnis alia virtus agit. ista autem omnino confirmantur ex 1. p. q. 105. art. 1°. ad 3um. hoc ipsum quod secundæ causæ determinatur ad determinatos effectus, est illis à Deo. & ibidem supra q. 13. art. 3°. ad 5um. causa, quæ ex se est contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum, ergo, &c.*

LXXXIII. Confirmatur hæc secunda pars probationibus primæ partis.

RESOLUTIO III.

LXXXIV. **D**ico 3°. concursus prævius Physicè efficax, quo Deus concurrat cum causis secundis, est aggregatum ex omni concursu Dei ad omne id, quod se tenet ex parte causæ causantis, prout causa causans præcisè à sua actione condistinguitur.

LXXXV. Probatur 1°. quia aggregatum illud est virtualiter ipsa qualitas prævia, quam requirunt omnes ferè Thomistæ; ergo, &c. Probatur antecedens, quia illud est per modum applicationis & ultimæ determinationis ad unum actum singularem, (aliunde supposita determinatione naturæ ex se ad individuum, de qua infra:) sed prævia illa qualitas ab authoribus suis ita definitur, ergo, &c. Probatur major hujus Assumpti, quia impossibile est esse aggregatum illud, & non sequi actum il-

lum singularem, quandoquidem supponatur esse omne id, quod se tenet ex parte causæ causantis, prout causa præcisè à sua actione condistinguitur; quia hoc semel supposito, si per impossibile non sequeretur actio, refundi non posset in defectum alicujus ex parte causæ, ut patebit consideranti ly præcisè, ergo, &c.

LXXXVI. Probatur 2°; quia per aggregatum illud, omnino salvantur ea, quæ Resolutione præcedenti pro probationibus primæ partis attulimus, ergo, &c.

LXXXVII. Probatur 3°: quia sic de concursu prævio loqui debemus, ut determinet voluntatem ad operandum, & voluntas sub illo se determinet ad actionem; atqui id omnium commodissimè fit in nostra sententia, ergo, &c.

LXXXVIII. Probatur major pro 1^a parte ex D. Thoma, locis Resol. 2^a prob. 2^a. pro secunda parte citatis. pro 2^a, autem probatur ex eodem lib. 1° contra gentes cap. 68. *Dicendum quod liberum arbitrium est causa sui motus: quia homo per liberum arbitrium est causa sui motus: quia homo per liberum arbitrium seipsum movet ad agendum, &c.* Et infra l. 3. c. III. *sola creatura rationalis habet Dominium sui actus, libere se agens ad operandum: ergo, &c.*

LXXXIX. Probatur minor, quia voluntas posito præcisè illo aggregato, sic sui determinationem ponit, sive volitionem, ut simul à Deo ponatur prout ipsa est à voluntate; sed prout à Deo ponitur prout est à voluntate, voluntas à Deo determinatur, & prout voluntas eam ponit seipsam determinat, & sic clarè verificantur ea, quæ habet D. Thomas q. 3. de malo art. 3°. in corpore *motus voluntatis directè procedit à voluntate & Deo, qui est voluntatis causa, id est, qui voluntatem ad illam determinat; ergo, &c.*

LXXXX. Dices, ibi non explicatur, quod contra alios Resolutione præcedenti reprehenditur, videlicet, quomodo determinatio voluntatis, sive volitio, à Deo ponatur, prout ipsa est à voluntate, si nē prævio concursu Dei, qui sit qualitas intrinseca ex se voluntatem ad illam determinans, per modum ultimæ determinationis, & actus secundi, ergo, &c.

LXXXXI. Respondeo determinationem illam, sive volitionem, à Deo poni prout est à voluntate, in quantum Deus virtute suâ applicat, præparat, aptat, &c. voluntatem ad agendum, id est, in quantum concurrat ad omne id, quod se tenet ex parte causæ causantis, prout causans præcisè à sua actione condistinguitur: homo enim sic applicat cultum ad incidendum, ut ab ipso ponatur incisio prout est à cultro incidente, in quantum (ut magis) concurrat ad omne id, quod se tenet ex parte cultri incidentis, prout culter incidens præcisè à sua incisione condistinguitur, & ideo illa incisio dicitur poni ab homine, prout est à cultro; item homo dicitur præparare, aptare, &c. ignem ad stuppam comburendam, sic ut combustio sit ab homine prout est ab igne comburente, in quantum homo concurrat ad omne id, quod se tenet ex parte ignis comburentis, prout ignis comburens præcisè à sua combustionem condistinguitur. Homo autem præter tale dispositionem cultri, ignis & circumstantiarum, ad quam de facto sequitur effectus, applicando, nihil producit per modum qualitatis præviæ ex se ad incisionem, combustionem, &c. determinantis; & tamen dicitur præmovere, prius agere

gere per virtutem suam, instrumentum ad agendum applicare, &c. ergo similiter Deus præmovendo, applicando, &c. causas secundas, præter productionem, conservationem & earum talem dispositionem, ad quam de facto sequitur effectus, nihil producit per modum qualitatis præviæ ex se ad effectum ei proportionatum determinantis; hoc modò intelliges ly *inclinari* apud D. Aug. lib. 5º. contra Iul. c. 3º. *operatur Deus in cordibus hominum ad inclinandas voluntates, &c. ad mala pro meritis eorum;* unde liquet concursus Dei prævium, sive præmotionem, non impedire contingentiam effectus liberi, magis quàm causa libera, ut sub negatione præviæ qualitatis Physicæ prædeterminantis, in sententia PP. Societatis, illam impediatur; & tamen esse Physicè efficacem, idque infallibiliter ex suppositione concomitante, quòd de facto sequatur effectus; non quidem efficiaci ipsius præmotionis, applicationis, &c. quia illa in effectum non agit; sed efficiaci ipsius causæ secundæ; liberæ, si libera; necessariæ, si necessaria.

LXXXIII. Confirmatur Resolutio hæc ex rejecta, Resol. 1ª. qualitate illà præviâ per modum actus secundi ex se causam secundam ad agendum determinantis; & Resol. 2ª. concursus simultaneo præcisè, ergo, &c.

D V B I V M V.

An Deus Physicè præmoveat ad entitatem Physicam peccati, sive, ut alii, ad materiale peccati.

LXXXIII. **A**Nte Resolutionem Suppono 1º. Deum esse authorem, sive causam moralem peccati sonare hæresim; quia in Trid. sess. 6. can. 6º. definitur Deum ad actum malum permissivè solum (puta prout opponitur moraliter, ut supra explicatum est) se habere: imò licet id sine periculo hæresis sic explicari posset: *Deus est causa moralis peccati quâ est actus Physicus, sive quâ est entitas Physica,* cum difficulter satis (ut infra videbitur) discerni possit inter suadentem materiale peccati, cui videt annexam malitiam, & peccantem formaliter, sive causam formalem peccati; puto à simili locutione omnino cavendum; & abhorrendum, ut rectè notat D. Thomas in 2ª dist. 33. art. 2º. in corpore.

LXXXIV. Suppono 2º. contra Durandum, à Dola, &c. quos Dub. 3º. refutavimus, Deum Physicè & immediatè concurrere ad materiale peccati, sive ad peccatum secundum suam entitatem Physicam: docetque Zumel 1. 2. q. 79. art. 2º. contrariam opinionem ut minimùm esse valde periculosa in Fide, & fortè erroneam; Malderus verò aliquando Antuerpiensis Episcopus, è contra de nostra sententia 1. 2. q. 76. ait, reliqui omnes hanc nostram, tanquam dogma Catholicum, de quo dubitare non liceat, amplectuntur.

LXXXV. Suppono 3º. sine periculo erroris dici posse Deum esse causam Physicam peccati, quâ est actus Physicus, sive quâ est entitas Physica, id enim evidenter sequitur ex eo, quòd ad illud Physicè & immediatè concurrat; neque in eo est ullum rationabile periculum, ne inferatur, ergo est causa Physica malitiæ formalis ipsius peccati; ergo (cum causa Physica sit causa simpliciter) est causa simpliciter malitiæ formalis ipsius peccati; quia malitia formalis non

R.P. Francisci Bone Spei Physica.

est de objecto causæ Phys. sed causæ moralis tantum; unde licet suo materiali esset identificata, adhuc posset per causam efficientem attingi, absq; eo, quòd per moralem attingeretur, ut patet in dormiente, in Deum blasphemante, pejerante, &c. qui blasphemix & perjurii est causa efficiens; non verò moralis.

LXXXVI. Suppono 4º. præmotionem Physicam esse duplicem, unam ex se inferentem actum per modum ultimæ determinationis, & illam dubio præcedenti Resol. 1ª. rejecimus: aliam ex suppositione concomitantis determinationis necessariæ, vel liberæ, causæ secundæ necessariæ, vel liberæ, sui ad actum, quæ plurimum differunt, ut consideranti patebit dicta Dub. præcedenti Resol. 1ª. & 3ª. His suppositis, sit

R E S O L U T I O I.

LXXXVII. **D**ico 1º. Deus non præmovet Physicè ad peccatum formaliter, ut peccatum est. Hæc Resolutio est de fide.

LXXXVIII. Probatur ex Scriptura. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tuam.* Psalm. 56. *Nemini mandavit Deus impiè agere.* Ecclesiast. 15. *Deus autem intentator malorum est.* Iacobi 1º. Deinde hujus Resolutionis veritas satis patet ex præsuppositis, oppositamque, vel ipsi hæretici damnant & criminantur. *Crudelis* (inquit Melancthon) *opinio est, quæ facit Deum authorem peccati, quod ista faceret, à quâ auribus & oculis abhorreere debemus,* ergo, &c.

R E S O L U T I O II.

LXXXIX. **D**ico 2º. Deus non præmovet Physicè ad peccatum materialiter, sive ad entitatem Physicam peccati per qualitatem præviam ex se inferentem actum peccaminosum per modum ultimæ determinationis.

Probatur 1º. quia, ex dictis Dubio præcedenti Resol. 1ª. qualitas illa omnino superflua est, & contra mentem D. Thomæ, ergo, &c.

c. Probatur 2º. causa Physicè prædeterminans per præviam qualitatem ex se determinantem ad materiale peccati, cui malitia necessariò sit annexa, pejus facit, dum eam malitiâ materiali istius peccati necessariò esse annexam videat, quàm si suadeat, consulat, &c. materiale peccati, cui videt necessariò annexam esse malitiam: sed hic esset causa & author peccati formaliter, ergo à fortiori ille minor & consequentia patent: Probatur major, quia ille Physicè & moraliter determinat ad id, ad quod suadens moraliter tantum determinat, ergo pejus facit.

c. Dices entitas & malitia peccati spectant ad diversum genus; entitas quidem ad effectum Physicum & causam Physicam; malitia verò ad effectum moralem & causam moralem; ergo Deus potest per dictam qualitatem Physicè præmovere ad entitatem peccati, absque eo, quòd Physicè præmoveat ad malitiam peccati.

c. Respondeo concessio antecedente, distinguendo consequens, ergo Deus videns materiali peccati necessariò esse annexam malitiam, potest per qualitatem dictam Physicè præmovere ad entitatem peccati, absque eo, quòd simul moraliter præmoveat ad malitiam peccati, nego consequentiam; sic ut simul moraliter præmoveat ad malitiam peccati, concedo consequentiam. Sed ut sic est author

L

thor

thor & causa moralis peccati formaliter: si enim nullus videns materiali peccati esse necessariò annexam malitiam, possit materiale peccati suadere, absque eo, quòd sit author & causa moralis peccati; multò magis nullus videns materiali peccati esse necessariò annexam malitiam poterit ad materiale peccati per praviam qualitatem pròmove-
re, absque eo, quòd sit author & causa moralis peccati, ut satis supra ostendimus; & reverà non video, quomodo illo casu non pròmoveat ad materiale peccati ut annexam habet malitiam, quo casu ipsum esse authorem peccati, insciabitur nullus, estque expressa sententia D. Thomæ in 2um dist. 37. q. 2^a. art. 2°. ad 2um dicendum quod illud dicitur ad malum cooperari, quod inclinat ad actionem secundum quod actio deformitatem substat, id est secundum quod cognoscitur habere annexam deformitatem.

CIII. Nec dicas Deum ad pròmovendum per dictam qualitatem necessitari ex conditione primæ causæ, Domini causæ & modi, quo effectum causat, &c. non verò ad id suadendum. Quia quod assumitur omninò falsum est ex præmissis dubio præcedenti Resol. 1^a. & 3^a. ex quo sequitur materiale peccati, cui Deus videt necessariò annexam esse malitiam, à Deo liberè poni; quis autem dicat hominem sic materiale peccati ponentem non esse authorem peccati & causam moralem illius? reverà nullus (putem) rationabiliter.

CIV. Probatur 3°. Deus esset author & causa moralis bonorum operum, per hoc, quòd videns illis esse annexam bonitatem, ad illa causas secundas Physicè prædeterminaret; amplius enim nihil requiritur; ergo similiter per hoc, quòd videns operibus malis esse annexam malitiam, ad illa causas secundas Physicè prædeterminet, est author & causa moralis malorum operum, ac consequenter contra Trid. sess. 6. can. 6°. & D. Thom. in 2um dist. 37. q. 2^a. art. 2°. ad 3um Deus mala opera, ita ut bona, operatur; Deus eodem modo dicendus est author malorum actionum, sicut est author bonarum. Sicut enim Deus, ideo est causa entitatis harum ut conjunctæ perfectioni, quia talem conjunctionem videns, ad entitatem illarum causas secundas Physicè prædeterminat; ita est causa entitatis illarum, ut conjunctæ defectui, quia talem conjunctionem videns, ad entitatem illarum causas secundas Physicè prædeterminat.

CV. Adde præterea quòd id militet contra totam doctrinam Augustini, ut lib. 2°. de peccat. merit. cap. 19. extolli quippe in superbiam, propriæ voluntatis est hominum, non operis Dei: neque enim ad hoc eos compellit, aut adjuvat Deus. lib. 1°. ad Bonif. cap. 18. Respondemus; nec ex Dei potentia, vel in malum, vel in bonum aliquem cogi: sed Deo deferente (igitur non per praviam istam qualitatem confortante) pro meritis ire in malum, & Deo adjuvante (nota discrimen) sine meritis, converti ad bonum. Tract. 3. in Ioan. fecerunt ergo peccatum Iudei, quod eos non compulit facere. Epist. 105. nec obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non (nota) impertiendo misericordiam. Sed ad rem nostram clarissimè in Epist. 47. vias autem sinistras per-versas, id est, vias impiorum, non utique novit, quia non eas ipse fecit in homine, sed homo sibi.

CVI. Confirmatur, si vel non sit Deus author & causa moralis peccati formaliter sumpti, ex eo, quòd, videns materiali peccati annexam esse malitiam, Physicè ad materiale peccati causas secundas prædeterminet; adhuc non potest Deus per qua-

litatem istam praviam ad materiale peccati, cui videt annexam esse malitiam, Physicè prædeterminare; alioqui similiter posset ad materiale prophetæ falsæ, cui videt annexam esse falsitatem, prophetas Physicè prædeterminare; unde omnino nutaret fides nostra, nobisque Deus ad falsam fidem laqueos injiceret: deinde omnes pœnæ temporales, quæ contra hæreticos, & omnes alios, ob materialem transgressionem (nihil curando de formali) in foro externo imponuntur, non sine gravi injuria imponderentur, ut consideranti patebit, injuste punitur (inquit Prosp. ad cap. Gal. lib. 1°. Object. 12.) quod, ut fiat, impellitur. & ad Object. 10. Vincent. judicium futurum omnino non esset, si homines Dei voluntate (puta excitante, suadente, impellente, de qua ibi) peccarent. concordat Fulg. ad Mon. lib. 1. cap. 26. quando autem peccanti servo iram justus Dominus intulisset, si servus ex Domini prædestinatione peccasset?

RESOLUTIO III.

CVII. Dico 3°. Deus pròmovet Physicè ad peccatum materialiter, sive ad entitatem Physicam peccati, per aggregatum ex omni concursu Dei ad omne id, quod se tenet ex parte causæ causantis, prout causa causans præcisè à sua actione condistinguitur. Videtur expressissima sententia D. Thomæ: in 2um sent. dist. 37. q. 2. art. 2°. ad 2um Deus actionis illius causa est, in qua malum consistit, eo quod insit agentis esse, posse, & agere; ubi vides pròmotionem declarari per aggregatum dictorum influxuum, sive concursuum, Dei.

CVIII. Probatur autoritate omnis Scripturæ, SS. Patrum & Scholasticorum (exceptis Durando, à Dola, & paucis aliis supra refutatis) docentium Deum immediatè concurrere ut causam primam ad peccatum ut actus est; ad materiale peccati, sive ad entitatem peccati prout à tali causa causante est, haud secus, quàm ad actum bonum; ac proinde tam ad materiale peccati pròmove, quàm ad actum bonum, (ex parte & ratione Dei domini & 1^a. causalitatis in res, actiones & agendi modos, præcisè,) ergo, &c.

CIX. Confirmatur refutatione secundæ sententiæ statim allatæ & simultanei concursus præcisè Dub. præcedenti Resol. 2^a. item solutione argumentorum.

CX. Obijciens 1°. Deus intentator malorum est, Iacob. 1°. perditio tua ex te Israël, Osee 3°. ergo Deus non pròmovet Physicè ad materiale peccati.

CXI. Confirmatur: si Deus suaderet materiale peccati, cui videt necessariò esse annexam malitiam, esset author & causa moralis peccati formaliter; ergo à fortiori est talis, si videns ei esse annexam malitiam ad illud Physicè pròmoveat.

CXII. Respondeo 1°. Retorquendo loca ista Scripturæ & argumenti confirmationem in concursum simultaneum; si enim dicas hunc concursum esse indifferentem, non salvas rationem primæ causæ & subordinationem causæ secundæ ad illam, uti Dub. præcedenti Resol. 2^a. probatum est: si verò dicas esse determinatum & determinatam ad unum, nihil plus volumus.

CXIII. Respondeo 2°. Scripturam ibi agere de malis formaliter, & perditione quæ peccatum est formaliter, ut omnes fatentur.

Ad Confirmationem autem, in qua tota ferè difficultas, quam contra præcedentem sententiam allegavimus,

Respon-

cxiv. Respondeo concessio antecedente negando consequentiam: & ratio disparitatis est, quod Deus videns malitiam materiali peccati annexam, non aliter ad materiale peccati præmoveat Physicè, quam Physicè simultaneè concurrat, videlicet necessariò & per modum causæ universalis & primæ; quod non negat Augustinus locis Resolutione præcedenti in fine citatis; sed tantum, quod præmoveat liberè & per modum causæ particularis, uti ad opera bona.

cxv. Instabis, Deus præmovet determinatus à creatura, vel non, sed sic tantum ut sit determinatus & determinans ad unum? si primum, creatura erit causa prima, ejus determinatio ad præmotionem divinam erit à se, &c. si secundum, inciditur in sententiam, quam Resolutione præcedenti impugnavimus, ergo, &c.

cxvi. Respondeo Deum præmovere causam secundam sic, ut sit ad eam præmovendam determinatus & determinans ad esse præmotam; ita tamen, ut determinatio causæ secundæ in effectum, non sit ab aliqua qualitate præviâ ex se causam secundam determinante ob rationes Resol. præcedenti allatas; sed ab aggregato ex omni concursu Dei, &c. ut applicante, aptante, inclinante causam secundam, & itto sensu eam determinante ad agendum; & à causa secunda simul cum Deo, ex suppositione concomitante istius applicationis infallibiliter juxta conditionem suam, necessariò si necessaria, liberè si libera, efficienter agente: sic enim patet quod per præmotionem Physicam nulla vis causæ secundæ inferatur; item quod causæ secundæ, tam si libera sub præmotione Physica, quam sub sua productione & conservatione, quo sensu Augustinus ante Resol. 2^a. in fine citatus, præmotionem Physicam non respuit, nec ullus eam respuere potest, salva subordinatione causæ 2^æ. prout talis effectus causæ, ad primam.

D V B I V M VI.

An determinatio necessaria ad individuum sit à Deo, an à creatura.

A Nte Resolutionem
cxvii. Suppono 1°. determinare creaturam ad aliquid, esse ejus indifferentiam ab illa tollere: illa autem est triplex; prima ad speciem actus, ut ad amorem vel odium; secunda ad exercitium, ut ad agere vel non agere; tertia ad individuum, ut ad ponendum hunc vel illum amorem, hoc vel illud odium in individuo ex infinitis possibilibus: unde is determinare dicitur, qui eorum, ad quod est, indifferentiam ad utrumlibet tollit.

cxviii. Suppono 2°. determinationem posse considerari quæ exercitiam, & quæ exercibilem; tam quoad speciem, quam quoad individuum: determinationem autem quoad speciem exercibilem non esse specialiter à Deo, sed fundari in natura ipsius creaturæ videtur certum; alioqui dicendum esset, quod calor sit proprietas ignis, & non frigus, id esse à Deo specialiter, & non fundari in natura ignis, quod nullus dixerit: determinationem verò quæ exercitiam esse à Deo ut præmovente, id est, applicante, aptante, &c. constat ex dictis dub. 3°. & 4°. sed quod hic quaeritur, est, an dum ignis applicatur passio, calor A. qui producit & exercetur, quæ præ infinitis aliis possibilibus producit & exercetur, sit specialiter à Dei decreto? an ex ipsa crea-

tura, naturâ suâ ad illum præ cæteris determinata? sic nempe, ut creatura sic sit ex natura sua determinata, ut si aliquem hujus speciei effectum producat, hunc 1°. hujus individui, illum 2°. & ita de cæteris, producere debeat; sicuti si aliquam proprietatem hujus generis producere debeat, hanc hujus speciei v. g. calorem pro igne, & non illam v. g. frigus, producere debeat, ex intrinsecis & seipsâ ad id determinatâ. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O.

cxix. Dico determinatio necessaria ad individuum, non quidem ut exerceatur, sed ut hoc præ cæteris ejusdem speciei infinitis ponatur, sic est à creatura, ut à Deo esse non possit, ex aliqua præmotione præviâ ex se illam inferente, sive disjunctivè, sive determinatè.

cxix. Probatur prima pars 1°. quia determinatio Dei ad individuum ut sic, nullo modo est necessaria ad hoc, ut Deus sit causa prima illius secundum se, & prout à tali causa, & sine absurdo salvatur in determinatione creaturæ ex natura sua ad hoc individuum 1°. illud 2°. &c. producendum, juxta explicationem factam in præsupposito; ergo, &c. Probatur antecedens; quia Deus est causa prima illius secundum se per hoc, quod illud producat, licet aliundè debeat secundum istum ordinem produci; deinde etiam est causa illius, prout est à tali causa, in quantum talem causam ex se & natura sua determinatam ad illud individuum isto ordine producendum, ad illius productionem applicat, aptat, &c. ut Dub. præcedenti Resol. ultimâ vidimus, ergo, &c.

cxix. Probatur 2°. non est ad Deum in purè naturalibus recurrendum sine necessitate; alioqui dicendum esset causas secundas nihil omnino Physicè producere, sed omnia à Deo ad earum præsentiam Physicè produci; quod non admittitur; sed, ut patet ex probatione 1^a. hic nulla est ad Deum recurrendi necessitas, ergo, &c.

cxix. Probatur 3°. in communi sententia, saltem PP. Societatis, causæ secundæ sunt determinatæ ad speciem, ergo & ad individuum: probatur consequentia, quia ex dictis in Logica Tract. 2°. de Universalibus, Species ab individuis objectivè non distinguitur, & multò minùs realiter, ergo, &c. atqui non sunt determinatæ ad omnia simul ponenda; ergo ad aliqua ponenda secundum certum ordinem prioritatis & posterioritatis inter se.

cxix. Objicies, ille idem numero effectus, qui ab una causa producit, potuit ab alia produci, ergo, &c. Probatur assumptum, quia idem calor v. g. in aqua productus ab igne A. potuit produci ab igne B. quod probabis, quia potest remoto igne A, conservari ab igne B admoto, & seipsâ sæpè conservatur; ergo etiam potuit ab eo produci, ergo, &c.

cxix. Respondeo 1°. Retorquendo argumentum in speciem: ad eandem speciem ad quam una creatura est determinata, potest alia esse determinata, ut v. g. sol, uti ignis, ad calorem, cygnus, uti calx, ad albedinem: ergo nulla creatura est determinata ad speciem? negas hanc consequentiam cum cæteris, & meritò; igitur & tuam consequenter negare debes.

cxix. Respondeo 2°. negando consequentiam; quia indifferentia passiva effectus in individuo, rectè stat cum determinatione activa causæ ad effectum in individuo; sicuti indifferentia passiva effectus

ctus in specie, recte stat cum determinatione activa causae ad effectum in specie; quia determinatio activa causae utpote causae, ab indifferentia passiva effectus, utpote effectus, realiter distinguitur, sicuti causa ab effectu: sicut enim, licet ignis sit alligatus ad calorem producendum & non frigus, non ideo statim recte inferitur calorem esse alligatum ad produci ab igne, & non à sole, etsi recte inferatur calorem esse alligatum ad produci ab igne & non frigus: ita similiter, licet ignis A. v.g. sit alligatus ad producendum hoc ordine calorem A. & non calorem B. non ideo statim recte inferitur calorem A. esse alligatum ad produci ab igne A. & non ab igne B. aut sole, etsi recte inferatur calorem A. esse alligatum ad produci hoc ordine ab igne A. & non calore B. ista enim valde differunt, ut considerati patebit.

cxxvi. Objicies 2°. duae causae totales sufficienter applicatae possunt saepe naturaliter actionibus totalibus eundem effectum producere, ut constat ex dictis Disp. precedenti; ergo chimæricus est ille ordo effectuum producendorum: Probatur consequentia, quia eo casu non est ratio cur uni potius ordini, quam alteri effectus ille annumeretur.

Confirmatur 1°. potest una causa potius successivè producere multos effectus, causare ad minus duos simul; ergo fictitia est illa series effectuum. Consequentia patet: antecedens admisimus supra, ergo, &c.

cxxvii. Confirmatur 2°. multi homines nati sunt ex iis, prae aliis numero parentibus propter merita Christi, quod patet in B. Ioanne Bapt. & aliis, quod si parentes non orassent, erant nihilominus nascituri ex aliis parentibus; enimvero Christus non est meritis hominum existentiam (ut suppono ex Theologia) sed hominum redemptionem; ergo Ioannes Baptista v.g. à Zacharia procreatus, fuisset procreandus ab alio, adeoque non potius alligatus huic, quam illi ex natura rei.

cxxviii. Respondeo concessio antecedente negando consequentiam; ad eius probationem Resp. eo casu, non quidem effectum illum exigere produci ab utraque illa causa; sed utramque causam illam exigere eo ordine, quo effectus ille ab utraque causa producit, effectum illum producere: quid enim absurdi in eo, quod duae causae exigant post hunc effectum à se productum, illum seorsim, vel cum alia causa producere, prout ab una seorsim, vel ab utraque conjunctim est producibilis?

Ad primam autem Confirmationem

cxxix. Respondeo concessio antecedente in igne A. v.g. simul producente calorem A. ad dextram, & calorem B. ad sinistram, negando consequentiam; nam ille ignis A. sic simul producit calorem A. ad dextram, & calorem B. ad sinistram, ut sit natura sua determinatus ad calorem A. ante calorem B. producendum, si seorsim à calore B. eum produceret; & ad calorem A. & B. ante calorem C. producendum, si simul, ut patet, seorsim à calore C. eos produceret, & sic de omni calore ab igne A. seorsim vel simul producibili; quid enim ibi chimærici naturalis ordinis? nam natura potest esse ex se determinata ad unum prius alio producendum, sicuti in omnium sententia est ex se determinata ad unum in specie prae alio producendum.

Ad secundam Confirmationem

cxxx. Resp. generationes illas esse supra naturam aut naturae exigentiam, ac proinde nobis impertinenter objici, quia sic dicimus causas secundas exigere hanc seriem effectuum, ut non negemus su-

pernaturaliter posse aliam omnino seriem habere; sed hanc omnino posse infra probabimus.

cxxxi. Objicies 3°. ex ista parte Resol. sequitur, quod omnes causae secundae sint specie distinctae, ob diversos respectus essentielles ad diversas effectuum series; item quod omnes effectus sint specie diversi; nam unus prius, alter posterius petet produci, sicut causa, unum prius, alterum posterius petit producere, ergo, &c.

cxxxii. Resp. negando primam sequelam, videlicet inde sequi omnes causas secundas fore specie distinctas; quia series erunt solo numero diversae; nullus enim dicit visionem albedinis A. à visione albedinis B. cognitionem trium horum hominum à cognitione illorum trium hominum, specie distinctui, quod inde sequeretur: vide dicta supra de distinctione specifica effectuum.

Ad secundam verò sequelam

cxxxiii. Resp. similiter negando omnes effectus fore specie distinctos; 1°. quia ille ordo non potest fundare differentiam specificam, ut constat ex instantibus in tempore: 2°. quia supponitur falsum videlicet effectus ex natura sua exigere unum post alium produci, sicut causae secundae exigunt unum post alium producere; non enim effectus sequuntur exigentiam causae; nam ignis exigit producere calorem, calor tamen non exigit produci ab igne; quia produci potest à sole; deinde visio parietis petit videre parietem ut quo, paries tamen non exigit videri à visione, quā videtur: quod clarius intelligitur in motu locali; quia, licet causa movens petat producere ubi A. ante ubi B. & ubi B. ante ubi C. ubi A. tamē non petit produci ante ubi B. nec ubi C. ut patet, casu quo motus fuisset inceptus ab ubi C.

cxxxiv. Objicies 4°. causa secunda non ordinatur per se ad productionem huius vel istius individui, sed solum speciei, sicut nec intendit, ut declarant Conimbricenses ex Avicenna, perpetuitatem huius vel istius individui, sed speciei, ergo, &c.

cxxxv. Confirmatur, causa secunda se determinare non potest ad id, quod non cognoscit; sed ex infinitis individuis possibilibus solo numero distinctis unum prae alio non cognoscit, ergo, &c.

cxxxvi. Resp. distinguendo antecedens; causa secunda non ordinatur per se ad productionem huius vel istius individui tantum, cōcedo antecedens, huius & aliorum suae speciei, nego antecedens, sicut enim causa secunda non potest intendere productionem & perpetuitatem speciei, nisi intendat productionem & perpetuitatem effectuum suae speciei, quia ab illis species non distinguitur; ita non potest causa secunda ordinari per se ad productionem & perpetuitatem suae speciei nisi ordinetur per se ad huius & aliorum individui suae speciei productionem & perpetuitatem.

Ad Confirmationem

cxxxvii. Resp. negando consequentiam, quia non volumus causam se debere determinare ad individuum ex praevia cognitione, prout facit potentia libera ad speciem; sed esse ex natura sua determinatam ad certam seriem individui, sicut ex natura sua, sine praevia cognitione, est determinata ad certam speciem effectus, uti omnes fatentur.

cxxxviii. Probatur 2°. pars Resol. si Deus determinaret ad individuum, odii Dei v.g. esset autor peccati; sed hoc est blasphemum & haereticum, ergo, &c.

cxxxix. Probatur sequela maioris; quia determinaret absolute ad unum vel disjunctive ad hoc individuum

quum odii quod poneretur, vel ad hunc amorem qui poneretur, sic nempe ut Deus obtulisse dicatur concursus suum ad hoc numero odium tantum, vel ad hunc numero amorem tantum; sed neutrum dici potest, ergo, &c. non 1um quia sic magis esset author peccati, quam ipsa creatura; nam creatura non aliter est author peccati, quam quia se ad unum individuum, quod potest ponere, absolute determinat: non etiam 2um 1°. quia sic indifferentia Dei concursus sub illa distinctione deberet ad alteram partem disjunctionis per hanc creaturæ determinationem in individuo determinari; de qua quero, an Deus ad eam iterum sub disjunctione concurrat, nec ne? si 1um sequitur processum in infinitum: si 2um habemus intentum, & idem primò dicendum erat. 2°. vel hæc creaturæ determinatio, est independens ab omni concursu Dei ad unum absolute determinato; vel dependens? si 1um est independens à se operante, & consequenter à creatura ut à prima causa quæ causa, ex quo sequitur creaturam esse à se; quia illud est à se, quod à se operatur, ut Dub. 3°. vidimus: si 2um habemus iterum intentum. 3°. da Petrum suadere Paulo odium Dei hoc, sub hac disjunctione, *odi Deum hoc odio*, vel *ama Deum hoc amore*: tunc peto, an si Paulus hoc odium ponat præ hoc amore, & Petrus illud præ amore ponendum viderit, uti videt Deus; Petrus non sit censendus causa moralis & particeps hujus peccati odii Pauli? negari non potest, quia quod simul actum hunc

amoris suadeat non magis impedit ne hunc actum odii suadeat, quam si furando, Deo benediceret, benedictio impediret furtum; nec magis istius odii suasio excusaretur à peccato propter adjunctam hujus amoris suasionem, quam hoc furtum excusaretur à peccato propter adjunctam Deo benedictionem: igitur à fortiori Deus determinando creaturam ad hoc sui odium sub disjunctione hac *odi me hoc odio*, vel *ama me hoc amore* (licet cum indifferentia ad utriusque omissionem, quæ etiam in allato casu reperitur) si creatura hoc odium Dei poneret, Deus esset causa moralis & particeps istius odii: à fortiori, inquam, quia Petrus esset causa moralis tantum istius odii, Deus verò causa Physica simul & moralis, ut consideranti patebit, ergo, &c.

CXL. Neque obtrudi potest, quod nulla sit necessitas istius suasionis in Petro, sed ipsi sit omnino libera, ac ideo peccatum; è contra verò quod sit necessitas istius determinationis à Deo tanquam causâ universali, tanquam causâ primâ, &c. quia satis contrarium patet, tum ex præsupposito ad Resolutionem, tum ex probationibus pro prima parte. Vnde

CXLI. Colliges illos, qui negant præmotiones Physicas, & docent Deum determinare ad individuum, ut PP. Societatis communissimè, magnas, imò fortè majores difficultates pati, quam illi, qui præmotiones Physicas ex se ad unum absolute determinantes, agnoscunt, quod non parum addit autoritatis huic eorū sententiæ, licet nobis fallæ.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Creatione.

D V B I U M I.

Quid sit, an possibilis, & lumine natura cognoscibilis.

R E S O L U T I O I.

I. **D**ico creatio latè sumpta, idem est quod quælibet productio cujuslibet rei, quæ non sit Deus; unde omnis res, quæ non est Deus, dicitur creata, seu creatura, & Deus, Cæli & terræ Creator: strictè verò juxta Divum Thomam prima parte quæstione 45. art. 1°. quem omnes Theologi & Philosophi sequuntur, est productio rei ex nihilo, tam sui, quam subiecti, sive est productio rei independentè ab omni causâ materiali, ex quo habesly ex nihilo, positum in definitione, sumi negativè, ut idem sit ac ex non se, etiam partialiter, ut à creatione excludas filium & Spiritum S. in divinis, qui sunt ex præsupposita sua essentia: item hominem qui partialiter est ex materia sua, & ex non subiecto, puta sustentationis.

R E S O L U T I O II.

II. **D**ico 2°. creatio est possibilis: ita omnes Scholastici fideles contra Aristotelem, 10. Phys. textu 51. ad 60um; Platon. & plerisque hæreticos juxta hoc ipsum axioma, ex nihilo nihil fit. III. Probatur, quia, vel in Angelis, anima rationali & materia prima (si subsistentia non sit basis) datur de facto, nec est cur implicet, attendendo ad summam Dei potentiam; vel sunt à se, atqui hoc ultimum dici non potest, quia a seitas est Deo propria, ergo primum dicendum est.

IV. Confirmatur ex Scriptura Geneseos 1°. In

principio creavit Deus Cælum & terram: quomodo creavit? audi Spiritus sancti expositionem: intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus. Machab. 2°. cap. 7°. unde non video quomodo è recentioribus Renat. Descartes 1^a. p. Phys. n. 75. dicere potuit axioma hoc ex nihilo nihil sit esse æternæ, id est necessariæ infallibilis, &c. veritatis, & ideo consequenter creationem esse impossibilem.

V. Dices omni potentia activæ correspondet passiva: sed potentia passiva est subiectum, ergo omne quod fit, fit ex subiecto, sive ex potentia passiva: Prob. major, quia omni potentia passivæ correspondet activæ, ergo, & è contra, omni activæ passiva.

VI. Respondeo distinguendo minorem, sed potentia passiva correspondens omni potentia activæ est subiectum, nego minorem; est rei possibilitas, concedo minorem; verum hinc non sequitur omne quod fit, fieri ex subiecto; sed ex nihilo quod fuit in statu possibili, fieri aliquid, in statu reali.

R E S O L U T I O III.

VII. **D**ico 3°. non videtur Creatio actuata esse solo lumine naturali, certò agnoscibilis, hoc est citra fidem & revelationem, secundum quam credimus mundum à Deo in tempore conditum, In principio creavit Deus Cælum & terram, Gen. 1°. omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, Joannis 1°. & Nicænum definivit, Deum, factorem Cæli & terre, visibilium & invisibilium, &c.

VIII. Probatur 1°. quia non videtur ipse Deus esse solo lumine naturali certò cognoscibilis, ut probabimus in Metaphysica, ergo multò minus creatio, quæ secundum sanctos Patres est actio propria Dei, & ita propria secundum omnes Philosophos.

Iosophos & Theologos, ut nulli creaturæ tanquam causæ principali communicari possit, quod nos examinabimus infra, ergo, &c.

IX. Probatur 2°. nulla ratio convincit mundum esse ab alio, & non à se, esse in tempore, & non ab æterno secundum molem aliquam rudem & informem, quod videntur sensisse Aristoteles & plures antiqui, ut notat Tertull. lib. contra Hermog. c. 1°. Epiph. hæres. 7. Laët. de origine; sed hoc dato solo lumine naturali creatio non est certò cognoscibilis, ergo, &c. major patebit solutione argumentorum, quia ista moles non erit creata; & quicquid productum erit, mediata vel immediata dependenter ab ista mole tanquam subjecto & causa materiali productum erit, ac proinde per generationem, ergo, &c.

X. Obijcies, mundus est conditus à Deo secundum materiam primam; sed non per generationem, ergo per creationem, ergo, &c. Probatur major, in qua sola difficultas, quia materia 1^a. utpote imperfectissima, non potest esse improducta & à se; 1°. quia improductio & aseitas est maxima perfectio & cæterarum omnium origo; nam omnis limitatio est à causa efficiente, quam non haberet: 2°. quia alioqui esset infinite magna, vel finite tantum: non primum; quia sic non posset à Deo magis extendi, quod est absurdum: non etiam secundum; quia non est ratio cur sit potius tantæ finitæ magnitudinis, quam tantæ.

XI. Resp. negando maiorem stando in solo lumine naturali, quia, ut dixi, secundum solum lumen naturale præcisè non videtur certò cognosci, Deum realiter existere, & consequenter multò minus mundum esse à Deo conditum secundum materiam primam. Ad probationem maioris, Resp. aseitatem non plus addere perfectionis enti, alioqui ab alio, quam perfectas addat enti, alioqui in alio; perfectas verò non addit infinitam perfectionem enti, alioqui in alio, & materiæ primæ, quæ secundum te est imperfectissima, convenire potest, ergo nec aseitas addit infinitam perfectionem enti, alioqui ab alio, & similiter materiæ primæ convenire potest: unde ens à se juxta lumen naturale per aseitatem præcisè, non magis distinguitur ab ente ab alio, quam ens per se per perfectitatem præcisè distinguitur ab ente in alio, scilicet uno gradu perfectionis: ac proinde improductio & aseitas, non est maxima perfectio & cæterarum origo.

XII. Quod verò additur omnem limitationem esse à causa efficiente: aperte falsum est; quia nequidem Deus ex principis fidei agnitus facere potest creaturam perfectiorem, aut imperfectiorem, essentialiter, quam sit ex natura sua; quia rerum essentialitæ, etiam per ordinem ad Deum sunt indivisibiles & immutabiles; quamobrem à natura rei est omnis limitatio essentialis, & non à causa efficiente, quæ naturam rei producere debet secundum quod in se est, talis, vel talis perfectionis; alioqui talem naturam humanam v.g. non produceret, sed aliam omnino brutalem v.g. imò alioqui, quod nullus admisit, inde sequitur Filium in divinis productum à Patre habere posse esse limitatum. Sic patet ad primam probationem hujus majoris: ad secundam verò, Respondeo materiam esse finite vel infinite magnam, prout experientia docuerit; per eam enim de natura cujusque discernimus, uti & de quantitate & aliis accidentibus.

XIII. Instabis, si materia fuerit à se ab æterno, dabitur processus in infinitum in generationibus ab æterno hucusque; sed est absurdus processus in

infinitum in causis subordinatis, ergo, &c. Deinde, si materia esset infinite magna (saltem in sententia communi negante materiam posse naturaliter existere sine omni forma) dabitur corpus infinitum, contra Aristotelem cap. 1°. ergo, &c.

XIV. Respondeo negando minorem; quia ille processus est omnino necessarius, dato quòd mundus fuerit ab æterno; unde prius probandum fistendo in solo lumine naturali mundum non fuisse ab æterno; deinde processus in infinitum in causis subordinatis, non propter aliam rationem potest esse absurdus, quam quia, hoc admisso, solo lumine naturali venire non potest in cognitionem certam causæ primæ & Dei: verum hæc ratio, mihi hic est valde infirma; tum quia docebimus in Metaphysica solo lumine naturali non videri posse venire in certam Dei cognitionem; tum quia, etsi veniret in cognitionem certam causæ primæ, non tam ideo veniret in cognitionem Dei, quia Deus plus dicit, quam esse causam primam, quæ tantum, cessante illo processu, cognosci potest. Quantum ad Aristot. attinet, dum in solo lumine naturali sistimus, etiam ab ejus autoritate præscindimus; imò sicut errare potuit negando mundum creari potuisse, potuit & dicendo corpus infinitum dari non posse.

RESOLUTIO IV.

XV. Dico 4°. creatio actuata est solo lumine naturali certò cognoscibilis.

XVI. Probatur: quia sicut per te (argumentum enim est ad hominem, contra Resolutionem præcedentem) non est solo lumine naturali certò cognoscibile creationem esse actuata; ita etiam solo lumine naturali non est certò cognoscibile creationem non esse actuata; ac proinde sistendo in solo lumine naturali, ut minus dubium est, an creatio sit actuata, an non sit actuata: atqui in dubiis judicium commune præferendum est privato (præsertim ubi rationes probabiliter suadent hoc esse falsum uti hic) nisi aliunde aliquid obstat; sicut in dubiis bonum commune est præferendum bono privato, &c. ergo creatio actuata est solo lumine naturali certò cognoscibilis: probatur consequentia, quia nostra ratio est solius luminis naturalis, & judicium commune ferè omnium, præterquam Aristotelis, est, quòd creatio actuata sit talis.

DVBIVM II.

An Creatio sit quidpiam realiter distinctum à creatæ & re creatæ.

RESOLUTIO.

XVII. Dico, tam creatio rerum, quæ ex natura sua exigunt creari, quam rerum, quæ ex natura sua non exigunt creari, est quidpiam realiter distinctum ab illis. Ita sanctus Thomas 1^a. p. quæst. 45. art. 5°. & Theologi ac Philosophi communiter contra Nominales & fortè Scotum in secundum dist. 1. quæst. 2. paragraph. ad questionem istam. & Vasquez 1. parte disp. 73. cap. 3.

XVIII. Probatur, quia omnes res illæ sunt indifferentes supernaturaliter ad educi vel creari, ad creari à solo Deo, vel Deo simul & creaturæ, sed propter similem indifferentiam agnoscunt Philosophi nobiscum supra educationem realiter distinctam ab educente & formā educatā, ergo, &c. major pro secunda parte patebit ex dubio sequenti; probatur pro prima parte ex lib. 1°. Disp. 3^a. Dub. 5.

XIX. Confirmatur, si creatio rerum, quæ exigunt ex natura sua creari, nihil esset realiter distinctum

atum à creante & re creata, ideo esset, quia nec possent res illæ produci per educationem, nec ab alio creari, quàm à solo Deo; sed hoc, etiam gratis duobus istis datis, non sufficit, ergo, &c. major sumitur ex Arriaga, qui hîc docet tales res non creari per creationem realiter distinctam: Probatur minor, quia ad creari (ut patet) præter non posse produci per educationem, nec ab alio posse creari quàm à solo Deo, requiritur poni extra causas determinatè, per unam potius quàm per duas creationes Dei totales, vel potius, per unam, quàm per alteram ex creationibus his duabus & aliis possibilibus, ad quas creationes terminandas, res, quæ nec potest per educationem produci, nec ab alio quàm solo Deo creari, potest habere indifferentiam (ut consideranti patebit) illa autem tolli non potest per aliud, quàm per creationem unam, vel plures Dei totales ab ea re realiter distinctas, ergo, &c.

xx. Nec respondere debes rem, quæ nec potest produci per educationem, nec ab alio creari, quàm à solo Deo, non habere indifferentiam, ut unâ creatione totali, vel duabus Dei totalibus creetur; sed debere unâ creatione totali, non secus ac ipsa creatio totalis, cui identificatur, creari: id, inquam, respondere non potes, quia alius est conceptus formalis creationis, alius conceptus formalistalis rei; nam creatio ex conceptu suo formali est ultimò determinata ad esse creationem unam; res verò, quæ nec per educationem produci potest, nec ab alio, quàm solo Deo, creari, non est ultimò determinata ad esse creationem unam; quia sine processu in infinitum stat, quòd nec per educationem produci possit, nec ab alio quàm solo Deo creari, & sit indifferens ad terminandam unam, vel duas Dei creationes, ut consideranti patebit. Vnde

xxi. Colliges contra P. Comptonum, Physic. disp. 41. sect. 3. & alios, dari posse rem, quæ nec per educationem produci possit, nec ab alio, quàm solo Deo creari; quæ tamen creari debeat per creationem realiter à se distinctam; licet detur creatura, quæ nec per educationem produci posset, nec ab aliò, quàm solo Deo creari ut quod, & tamen creari non debeat per creationem realiter à se distinctam; quia ista sunt longè diversa.

xxii. Objicies 1°. omnis creatura à Deo essentialiter pendet, & non accidentaliter, ergo per essentiam, & non medio accidente creationis.

xxiii. Respondeo distinguendo antecedens, omnis creatura à Deo essentialiter id est indispensabiliter (etiam per Deum) pendet, concedo antecedens; id est immediatè per essentiam, nego antecedens; stat enim indispensabiliter pendere, & pendere mediâ dependentiâ realiter distinctâ, sive illa proveniat ex necessario Dei in omnes creaturas dominio, sive ex limitatione ipsius creaturæ.

xxiv. Objicies 2°. res quæ exigunt creari, ut Angelus, anima rationalis, &c. seipsis habent effectum formalem creationis, videlicet esse independentes à subiecto, ergo non creantur creatione realiter distinctâ; probatur consequentia, quia illa esset superflua.

xxv. Respondeo distinguendo antecedens, res, &c. seipsis habent effectum formalem creationis inadæquatum, & pro ea parte, quæ est negativus, videlicet independentiam à subiecto, concedo antecedens; adæquatum & pro ea parte, quæ effectus ille est positivus, videlicet positio extra causas, communicatio existentia, &c. nego antecedens:

illum enim debet necessariò habere ab actione, positiva; nam illius effectus adæquatus, non est facere independentem à subiecto, sed productum independentem à subiecto.

xxvi. Objicies 3°. vel illa actio realiter distincta à re exigente creari, esset accidens, vel substantia? non secundum; quia est de Prædicamento actionis, & non substantiæ; item est extra conceptum essentialem substantiæ, ut patet à fortiori ex dictis de unione inter extrema substantialia: non etiam primum, quia cum accidens debeat esse in subiecto, creatio deberet esse in termino suo tanquam subiecto, & sic daretur naturaliter mutua dependentia & prioritas, in genere causæ materialis & efficientis; nam terminus esset prior creatione, utpote illius causæ materialis, & proinde ab ipso pendens: & creatio esset prior suo termino, utpote ipsius causalitatis efficiens, & proinde ab ipsa pendens, ergo, &c.

xxvii. Respondeo concedendo antecedens pro prima parte, videlicet, quòd esset accidens; & ad ejus probationem distinguo, accidens debet esse in subiecto inhaesionis & tanquam causa materiali, nego antecedens: adhaesionis & tanquam termino intrinseco, ut patet ex dictis de unione, concedo antecedens: sicut enim proprium est creationis producere terminum suum extra subiectum inhaesionis, sive extra causam materiale, ita proprium est illius se ponere extra subiectum inhaesionis & causam materiale; nam modus existendi, quem habet & dat creatio, est esse extra causam materiale, ut consideranti patebit, & in eo distinguitur ab educatione; habet autem formaliter & ut quod, quod aliis dat materialiter & ut quod.

xxviii. Nec dicas materiam primam esse extra omne subiectum, etiam adhaesionis; non propterea tamen ejus creationem esse extra omne subiectum: contra enim est, quòd esse extra omne subiectum, etiam adhaesionis, non habeatur à creatione præcisè; quia res potest esse creata, & esse in subiecto adhaesionis, ut patet in anima rationali, sed à creatione & negatione talis subiecti, quàm creatio annexam non habet, uti materia.

D V B I V M I I I.

An virtus creandi creatura ut cause principali connaturaliter competere possit.

ANte Resolutionem
xxix. Suppono 1°. inter Catholicos, contra Manichæos & Albigenes, item Avicen. (qui putavit Angelos superiores creasse inferiores, & inferiores res corporeas) certum esse Deum creasse quidquid de facto creatum est, ut patet, tum ex Scriptura Genes. 1°. in principio creavit Deus Cælum & terram. & Eccl. 1°. unus est altissimus Creator omnipotens. tum ex PP. Aug. lib. de Civit. Dei c. 24°. & tertio de Trinit. c. 8°. Nec boni, nec Angeli mali, possunt esse creatores alicujus rei, &c. 15. lib. 9. de Genes. ad litteram, create naturam nullus Angelus potest, neque se ipsum. item ex Athanas. contra Arianos serm. 3°. administrare creaturam, & servorum est, condere autem & creare solum Dei, ejusque Verbi & sapientiæ. Denique ex nostro Cyril. Alex. lib. 2°. contra Iulian. ubi dicit producere ut Creatorem, &c. propria sunt solius, & omnium summe substantiæ. Hinc

xxx. Suppono 2°. nulli creaturæ de facto concessam esse creandi connaturaliter virtutem; quia cum sit Deo propria, sine sufficienti fundamento

& autoritate asseri non debet esse creaturæ communicatam; unde solum esse potest dubium, an de possibili concedi non possit; v. g. an Deus non posset creare aliquid agens, quod connaturaliter posset creare, sicut pleraque possunt naturaliter generare.

xxxii. Suppono 30. ex RR. PP. Vasquez 1. p. Disp. 77. c. 5. n. 18. Raynando Disp. 83. Theologiæ moralis q. 5. art. 20. num. 300. Erize tom. 40. d. 40. n. 82. Fafol. 1. p. q. 7. a. 4. d. 12. n. 12. & q. 12. Mol. 1. p. q. 12. d. 1. concl. 4. Valentia tom. 4. d. 1. q. 3. p. 3. §. *ideo plenius*. Tanner. 1. p. d. 2. q. 11. d. 4. num. 4. Ripald. 1. 10. de ente supern. d. 11. f. 3. num. 12. Granado tr. de Potentia Dei d. 9. n. 14. Arriag. d. 11. Phys. f. 4. Oviedo cont. 9. Physicæ p. 7. §. 2. n. 7. & Comptono Phys. Disp. 27. sect. 1. qui illos & alios citat sufficere ut dicamus illud esse per Deum possibile, in quo contradictionem & repugnantiam, post debitum examen, non invenimus.

RESOLUTIO I.

xxxiii. **D**ico 1. attenta præcisè autoritate sanctorum Patrum, Theologorum, ac Philosophorum, vis creandi non est connaturaliter communicabilis creaturæ ut causæ principali, sic nempe ut possibilis dicatur creatura aliqua, cui connaturalis sit vis creandi, uti igni vis calefaciendi.

xxxiiii. Probatur, quia illa est ferè omnium sententia, in eo fundata, 10. quod supponant virtutem connaturaliter creandi per modum causæ principalis involvere aliquam omnipotentiam, ac proinde ita esse Deo propriam, ut nulli creaturæ, etiam possibili, modo dicto communicari possit: 20. in eo, quod dicant verbum esse Deum, quia potest creare: quia tamen 1a ratio non est efficax, & pro 2a melius dicitur Verbum esse Deum, quia virtus creandi illi sicut Deo Patri tribuitur, puta sine limitatione: autoritatem hinc veneramus, rationes autem sequenti Resolutione examinamus.

RESOLUTIO II.

xxxiv. **D**ico 20. attentè præcisè ratione naturali, vis creandi est connaturaliter communicabilis creaturæ ut causæ principali. est Durandi in 2um dist. 1. q. 4. Arriagæ Phys. dist. 11. sect. 5. contra alios communiter excepto Eximio P. nostro Bachone in 1um sent. dist. 43. ubi ad stipularur, quidam tamen de suo sensu gloriantes, Dei potentiam sub mensura coarctare conati sunt: cum enim dicunt, hucusque potest Deus, & non amplius, quid hoc est aliud, quam ejus potentiam, quæ infinita est, concludere, & restringere ad mensuram, &c.

xxxv. Probatur 10. sicut Deus qui dat esse, dare potest operari, ita Deus qui dat tali modo esse, videlicet ex nihilo sui & subjecti, dare potest tali modo operari, videlicet ex nihilo effectus & subjecti, ergo, &c.

xxxvi. Probatur sequela antecedentis, quia non aliter inter se differunt esse ex nihilo sui & subjecti, & operari ex nihilo effectus & subjecti, quam esse & operari, nam ex parte modi nulla est distinctio, ut patet, ergo, &c.

xxxvii. Nec inferas: ergo sicut esse convenit operari naturaliter; ita esse ex nihilo sui & subjecti convenit operari naturaliter ex nihilo effectus & subjecti; quia id quidem negamus de esse rei, quæ existit vel existit, propter autoritatem Scripturæ &

sanctorum Patrum supra; concedimus tamen de esse rei alicujus possibilis; alicujus (inquam) quia nequidem omni rei, cui convenit esse, convenit operari; ac proinde nec omnes res possibilis, cui convenit esse ex nihilo sui & subjecti, convenit operari ex nihilo effectus & subjecti.

xxxviii. Probatur 20. Creationi, quæ est creatura, de facto convenit esse ex nihilo sui & subjecti, & operari, saltem ut quo, ex nihilo effectus & subjecti, ergo & alteri creaturæ possibili convenire potest esse ex nihilo sui & subjecti, & operari ut quod ex nihilo effectus & subjecti; probatur consequentia, quia operari ut quod & ut quo non nisi finitè differunt, ut patet in calore & calefactione.

xxxix. Probatur 30. Creatio causæ principalis præsupponit potentiam, vel finitam in causa principali, vel infinitam? si primum habemus intentum, quia (ut fatentur) qualibet potentia finita, connaturaliter alicui creaturæ convenire potest: non secundum, 10. quia effectus finitus & a fortiori creatio effectus finiti, sunt finiti; finitum verò non præsupponit potentiam infinitam: 20. absente subjecto, omnis productio est creatio; atqui causalitas materialis sive præsentia passiva subjecti, aut necessitas ejus, non se tenet ex parte agentis, sed ex parte effectus exigentis in illo produci; ergo omnis actio agentis ex parte agentis est creatio; & per consequens quodlibet agens ex parte sua habet vires ad creandum, si effectus ex parte sua non exigerent produci in subjecto; ergo creatio non præsupponit potentiam infinitam. Ex his

xl. Confirmatur 10. causalitas materialis, sive præsentia passiva subjecti, non augeat vires agentis creati principalis; ergo hoc quantum est ex parte sua, agere potest illo absente: sed si ageret absente subjecto, crearet per modum causæ principalis creaturæ, dum si esset aliunde æquè perfectum ac effectus, ergo, &c. probatur antecedens, quia ut lib. 10. Phys. Disp. 33. dub. 40. vidimus, subjectum nullum habet influxum realem à se egredientem in effectum, necessitasque subjecti tenet se ex parte effectus, non ex parte agentis, ut statim diximus: unde si constaret, quod effectus connaturalis alicujus creaturæ non exigeret produci in subjecto, constaret creaturam creare posse connaturaliter, ergo, &c.

xli. Confirmatur 20. ad creationem, &c. ut sumum requiri potest omnipotentia: sed omnipotentia creata & cum dependentia à Deo, videtur communicari posse connaturaliter creaturæ, ergo, &c. Probatur minor (quæ forè alicui videbitur exotica, sed immeritò, si attendat nos rationem naturalem hinc præcisè spectare, & eam secundum autoritatem omnino improbare) quia omne attributum & perfectio Dei, creaturæ connaturaliter communicari potest, excepta independentià limitationis in aliquo genere, quam Deus in omni genere includit, & per illam præcisè distinguitur ab omni creatura existente & possibili, ut consideranti patebit, ergo, &c. hoc assumptum ex professo probatur Disp. sequenti Dub. 50.

xlii. Confirmatur 30. ex non repugnantia, ut solutione argumentorum patebit, in qua sola fundat hanc sententiam Arriag., &c.

xliii. Mirum quantum contra hanc Confirmationem Adversarii urgeant sequens argumentum: etiam in opposito non apparet repugnantia, ergo oppositum sit: in similibus autem dubiis facti (inquiunt) est suspendendum judicium, ne temere pro utraque parte judi-

judicetur. Sed frustra urgent; quia licet concedam non statim non esse res repugnantiam à parte rei (maximè si captioni nostræ non satis proportionata sit, uti est peccatum originale de quo Augustinus contra Iulianum disputans, *Quid autem ait, horum sit verum, lubentius disco, quam dico, ne videar docere, quod nescio*), hoc ipso, quod intellectui (præsertim rudis rustici) non appareat: item licet consequenter concedam rusticum rudem (de quo Suarez, dum Metaph. Disp. 30. sect. 17. n. 26. ait, ubi in huiusmodi rebus (puta fidei) impossibilitas, se ejus menti ingerit, meritò suspendit iudicium) imprudenter moveri ad iudicandum repugnantiam non esse, ex eo quod illi non appareat, præsertim si viri docti & oculatiores, quod sit, iudicent: nego tamen, & id ab omnibus negandum puto, virum doctum improbabilius, & imprudenter iudicaturum, si discussis, pro parte opposita, Theologorum & Philosophorum argumentis, & probabiliter solutis, iudicet (quod hic facit doctissimus P. Arriaga, & nos post illum) & inferat id ipsum fieri, quod sententia opposita renuit; & revera alioqui vix video quis esse posset prudens probabilium arbiter & iudex. Vnde R. P. Suarez (præter supra citatos) lib. 10. de Angelis cap. 15. n. 3. contentus ero brevi Responsione fundamentorum; quia eo ipso quod ex parte rei non ostenditur, neque ostendi potest implicantiæ, probatur id fieri posse à Deo: & Vasquez 1. p. Disp. 77. cont. 5. n. 18. hoc autem manifestum erit, si solverimus rationes, quæ huic sententiæ solent opponi. Profectò quis usum Scholæ novit, & negat in ea usum horum, aut similium argumentorum, nihil obstat, ergo ita est: nulla apparet disparitas, ergo nulla est; consequentiamq; censeri legitimam, quamdiu adferri non potest obstaculum, aut disparitas; quia responderi debet, obstat, est disparitas, &c. ut patet: unde ad hoc Nominalium Axioma: non sunt multiplicanda entia sine necessitate, Respondens esse necessitatem, ordinariè obligatur ad eam adferendam.

XLIV. Obijcies 1°. effectus universalissimi sunt causæ universalissimæ; sed effectus per creationem, utpote ens ut ens, est universalissimus; ergo Dei causæ universalissimæ.

XLV. Resp. 1°. concessa maiore, transeat minor; nego consequentiam; nam ut summum debet esse entis dependenter à Deo omnipotentis ut patet, quod non necessariò est Deus, ut diximus, sed potest esse creatura. Vide dicta numero 39.

XLVI. Resp. 2°. negando minorem, quia per ens ut ens, vel intelligitur ens in communi & in abstracto? & hoc non; quia illud nullo modo est realiter producibile, ut patet; vel quidlibet ens particulare? & hoc etiam non; quia nec generationes sunt effectus per creationem; nec effectus per creationem sunt cujuscunque creatoris, magis quam effectus per generationem sint cujuscunque genitoris, sicut enim hic ad certa generabilia esse potest determinatus, & non ad plura; ita ille ad certa creabilia, & non ad plura, determinatus esse potest.

XLVII. Obijcies 2°. ista creatura esset corporea, vel incorporea? non corporea; quia cum haberet materiam, non posset extra illam operari: non incorporea, quia hæc debet agere mediantibus accidentibus, scilicet intellectione & volitione; accidentia autem non sunt sufficientia ad creandum, ergo, &c.

XLVIII. Resp. 1°. esse corpoream, posse tamen operari extra materiam, sive non materiale producere,

sicut substantia potest operari non substantiam, sive accidens; licet enim creatura corporea includat materiam; non tamen necessariò operatur in materia; siquidem materia non determinat illam ad opus, hoc, vel illo modo, extra se ponendum, sed tantum ad esse substantiam compositam materialem; illa autem determinatio à sola forma provenit, cum hæc sola, sit activa ad extra.

XLIX. Resp. 2°. posse etiam esse incorpoream, & operari immediatè ut principium quo per creationem, tam substantias, quam accidentia; nam substantiæ sunt immediatè ut principia quo operative ad extra: si verò debeat esse intellectiva, volitiva, &c. (quod gratis dicitur) dicendum est non operari medià intellectione, volitione, &c. tanquam principis efficientibus, sed tanquam principis dirigentibus. Ex his duabus solutionibus

I. Colliges Axioma, quo fundatur sententia Scoti, videlicet *modus operandi, sequitur modum essendi*, non posse contra nos urgeri; quod etiam patet ex Angelo, qui est substantia spiritualis indivisibilis & permanens, operatur tamen accidens materiale, divisibile & successivum: unde istius Axiomatis potest esse hic sensus, *modus operandi*, id est existentia operationis *sequitur modum essendi*, id est existentiam essentia, sive causæ à qua egreditur.

LI. Obijcies 3°. virtus creandi est infinita, ergo, &c. Probatum antecedens, quia quo magis distat terminus à subiecto, eò maiorem virtutem requirit; sed in creatione distat infinitè tanquam ens à non ente, quia est ex nihilo; ergo virtus creandi est infinita.

LII. Respondeo 1°. transeat antecedens, juxta confirmationem secundam, nego consequentiam.

LIII. Resp. 2°. negando antecedens, 1°. quia, ut patet ex probatione tertia, non est ex parte sua maior virtute generandi; 2°. quia illius terminus est finitus, ergo ipsa non debet esse infinita, sive inter ipsum & nihil sit distantia infinita, sive non: 3°. ens à non ente non distat infinitè, tum quia inter ens & non ens nihil mediat, tum quia ens tantum excedit non ens secundum suam entitatem, quæ est finita.

LIV. Obijcies 4°. illa creatura esset perfectior Angelo, vel non? non primum, quia Angeli dicuntur constituere supremum ordinem creaturarum; neque etiam secundum, quia creare posset, quod Angeli non possunt, ergo, &c.

LV. Resp. fore perfectiorem, vel imperfectiorem, ut vis; perfectiorem quidem in modo operandi, & imperfectiorem in substantiâ, si velis Angelos tot partibus essentialibus ipsam excedere, ut compensent & superent perfectionem modi operandi istius creaturæ: adde tamen posse dici etiam in substantiâ perfectiorem; quia Angeli ut summum respectu creaturarum existentium constituunt supremum ordinem, ne dixeris tamen propterea debere de facto dari, quia non omnes rerum possibilitum ordines debent de facto dari, ut malè vult Suarez, & parum conformiter ad sua principia, quibus docet esse possibile corpus completum simplex, & tamen de facto non dari.

LVI. Obijcies 5°. Creatio est actio causæ efficientis, quæ operari potest independenter à concursu causæ materialis, & à concursu alterius causæ efficientis; sed creatura non est causa efficiens, quæ operari potest independenter à concursu alterius causæ efficientis, videlicet Dei, ergo, &c.

Respondet

LXVII. Respondeo negando maiorem, quia id ipsum est, quod queritur hic: an creatio, scilicet, sit talis actio; & talem esse, gratis (attenta sola ratione) fingitur; deinde creatio est actio Patris in Divinis, qui tamen ad extra operari non potest independentem à concursu Filii & Spiritus sancti causarum efficientium ab ipso distinctarum: denique, casu quo Angelus à Deo ad producendum Angelum, aut animam rationalem, assumeretur, sequitur illum, nec creatum iri, quia ejus productio non est actio causæ efficientis, quæ operari possit independentem à concursu Dei causæ efficientis: nec generatum, quia ipsius productio erit independentem à subjecto, sive causa materiali; non datur vero actio media inter generativam & creativam, quam isti Recentiores fingere debent, si consequenter loqui velint.

LXVIII. Objicies 6^a. ex P. Oviedo ideo creatura non potest operari immanenter, nisi per actionem receptam in ipsa; quia operatio immanens à creaturâ procedit, ergo nec potest dari creatura, quæ operetur transeunter, nisi per operationem in subjecto extraneo receptam; quia operatio talis transiens à creatura procedit.

LXIX. Respondeo negando antecedens, 1°. quia falsum est creaturam non posse per modum principii inæquati operari immanenter per actionem receptam immanenter in alio, uti Deus nobiscum operatur actiones immanentes: 2°. operatio immanens, non ideo in ipsa creatura operante immanenter recipitur, quia procedit à creaturâ; alioqui & transiens deberet in ipsa creatura immanenter operante recipi; sed ab eo, quod ordinariè, in ipsa creatura immanenter operante recipiatur.

LX. Objicies 7^a. non potest actio aliqua naturalis habere perfectiorem modum essendi, quam principium adæquatum & totale à quo profluit, quod hic contingeret; quia principium illud includit, aut substantiam, aut accidentia dependentia à subjecto, ergo, &c.

LXI. Respondeo argumentum illud omnibus debere esse falsum; quia generatio semper habet simpliciorum modum essendi, quam suum principium totale, ut patet; si hunc possit, quidni & alium: deinde actio principium suum non respicit quatenus talem modum essendi habet, sed quia ipsam principiat, quod secundum se facit, & non quatenus talem modum essendi habet concomitantem, ut consideranti patebit. Ex his

LXII. Colliges à fortiori posse creaturam de facto existentem & possibilem assumi à Deo ad creandum per modum causæ instrumentalis, sive aliquid, aut se nobilius, aut supra vires suæ activitatis materialis, producentis: est contra Thomistas, Scotistas, Vasquez, Oviedum, &c. quod enim aliqui dicunt causam instrumentalem esse virtutem subordinatam alteri ad agendum, illamque alteram causam recipere tanquam ultimum suum complementum in ordine ad operandum, falsum est; quia calor secundum omnes est instrumentum ignis in ordine ad producendum alium ignem; ignem tamen non respicit tanquam ultimum illius complementum in ordine ad producendum alium ignem; nam si abesset, adhuc alium ignem produceret, ut constat ex præmissis Disp. 6^a. de causâ efficiente creatâ dubio 2°. adde causam instrumentalem hic non debere sumi in isto rigore, sed paulò latius, juxta illius definitionem à nobis traditam Disp. 5^a. dubio 1°.

LXIII. Miraberis fortè, quòd rationum objectarum auctores non citarim; sed mirari defines, si attendas nos rationes istas sic secundum se præcise considerare velle, ut ab omni autoritate præscindant; quia si autoritas attendatur, omnino dicendum putamus vim creandi per modum causæ connaturalis & principalis, creaturæ communicari non posse.

D V B I V M IV.

Quid Potentia obedientialis; & an sit in quolibet ad recipiendum & producendum quodlibet.

R E S O L U T I O I.

LXIV. Dico 1°. Potentia obedientialis est intrinseca cujusque rei entitas conjuncta cum qualitate intrinsecâ indebitâ, vel concursu Dei extraordinario, ad effectum, quem aliqui non posset, producendum. Ex hac definitione, quæ in re debet esse communis.

LXV. Colliges potentiam obedientialem remotam & materialem esse ipsammet cujusque rei entitatem; proximam verò & in concreto esse cujusque rei entitatem in recto, & qualitatem intrinsecam indebitam, vel concursum Dei extraordinarium, cui conjungitur, & quem connotat in obliquo: unde potentia naturalis ab obedientiali in eo distinguitur, quòd sit completa secundum entitatem rei, cujus est potentia, vel per causas secundas complebilis independentem à concursu Dei extraordinario: obedientialis verò incompleta secundum entitatem, & non nisi complebilis dependentem à concursu Dei extraordinario, quo producit dictam qualitatem intrinsecâ, vel quo immediate cum creaturâ concurrat ad effectum indebitum.

R E S O L U T I O II.

LXVI. Dico 2°. in quolibet subjecto datur potentia passiva obedientialis ad recipiendam quamlibet formam non alligatam essentialiter determinato subjecto, uti est modus v.g. videtur esse authorum pro Resolutione sequenti citandorum, & videtur mihi (inquit P. Poncius hic) communissima contra Mafstrum.

LXVII. Probatur 1°. quia majus obstaculum, quod adferri potest, est, quòd forma spiritualis de subjecto materiali, materialis de subjecto spirituali educi non possit; sed contrarium probatum est Physic. lib. 1°. Disp. 3^a. dub. 5°. ergo, &c.

LXVIII. Probatur 2°. in humanitate datur potentia passiva obedientialis ad recipiendam unionem hypostaticam, imò, & in lapide, albedine, &c. ut ostendimus 3^a. parte & supra lib. 1°. Disp. 4. dub. 8°.; ergo à fortiori ad recipiendas alias formas, quæ ad esse tam nobile ac divinum, subjectum non evehant.

LXIX. Confirmatur, potentia cujuslibet passivæ duplex est capacitas, una naturalis, supernaturalis alia: naturalis solâ experientia dignoscitur, (ut omnes fatentur:) supernaturalis autem ex non repugnantiâ extensionis ad illas & illas formas, intelligi debet, sed non repugnat dari in quolibet subjecto potentiam passivam obedientialem ad recipiendam quamlibet formam, ergo, &c. Probatur major pro 2^a. parte; in qua tantum difficultas, quia apud omnes certum est majorem esse capacitatem supernaturalem passivam, quam naturalem; & cum illa per experientiam cognosci non possit, non est unde

unde melius cognoscatur, quàm ex non repugnantia extensionis, &c.

LXX. Obijcies 10. ex subtili Doctore Scotò in quantum dist. 14. quæst. 3a. nec lapis secundum potentiam obedientialem potest recipere sapientiam, nec Angelus albedinem; nec intellectus amorem, ut alii, ergo, &c. Probabis antecedens, quia aliqui lapis esset sapiens, Angelus albus, intellectus amans, &c. sed hæc sunt absurda, ergo, &c.

LXXI. Respondeo 10. probabiliter (quidquid sit de mente Scoti) lapidem posse secundum potentiam obedientialem recipere sapientiam, Angelum albedinem, &c. sed lapidem non posse denominari sapientem à sapientia, quam recipit; & Angelum album ab albedine, quam recipit; quia forte sapientia solam potentiam, quæ agere potest sapienter denominat sapientem, & albedo solum subjectum, in quo ponitur extenso modo denominat album; nec lapis verò habet talem potentiam; nec Angelus est tale subjectum: unde dici potest concretum sapiens, album, &c. essentialiter requirere determinatū subjectum, sicut quodlibet compositum essentialiter determinatas partes essentielles requirit; ex albedine enim loco materiæ & animæ rationali, etiam secundum potentiam obedientialem, non haberetur homo.

LXXII. Respondeo 20. probabilius (licet mirabilius) negando antecedens; potest enim secundum potentiam obedientialem lapis denominari sapiens à sapientia, quam recipit; Angelus albus ab albedine, quam recipit; & intellectus amans, ab amore, quem recipit: nam, sicut si illas formas secundum potentiam naturalem reciperent, secundum potentiam naturalem denominarentur tales; ita, si illas formas secundum potentiam obedientialem recipiant, debent secundum potentiam obedientialem denominari tales: deinde verum quidem est sapientiam, attendendo ad solam potentiam naturalem, solum denominare posse sapientem, potentiam illam, quæ agere potest sapienter (& idem est de albedine respectu subjecti, in quo ponitur modo extenso) falsum verò, ut contendimus, & rationem in contrarium petimus, attendendo ad potentiam obedientialem; quia aliqui potentia obedientialis, non se extenderet ad plura, quàm naturalis; vel si ad plura se extendat, dic cur ad illa subjecta non se extendat.

Dicere autem, quòd alia subjecta sint de essentiali istarum creaturarum, sicut materia est de essentiali concreti hominis; nihil ad rem: quia de homine, sicut de cæteris, & è contra, Philosophandum, casu quo v.g. forma lapidis secundum potentiam obedientialem recipiat formam hominis; forma lapidis denominabitur animata animæ rationali; sicut lapis recipiens sapientiam denominaretur sapiens: non tamen forma lapidis erit homo; quia denominationes totius essentialis sunt à singulis partibus collectivè sumptis, cum sint totius, & non subjecti tantum, quæ secundum omnes sunt determinatæ, materia scilicet, forma & unio, & denominationes concretorum accidentalium à solis formis: denominantia verò sola debent esse certa & determinata; nam, sicut à sola sapientia fit sapiens, quia forma denominans; ita à sola materia, anima rationali, & unione fit homo, quia partes denominantes hominem; & hinc patet cur homo (& sic de aliis compositis essentialibus) dicat omnes partes certas & deter-

minatæ, etiam secundum potentiam obedientialem; non verò concreta ex subjecto & formâ denominante, certa & determinata subjecta.

LXXIII. Instabis ex P. Compt. Phys. Disp. 27. sect. 6. si denominationes concretorum accidentalium sint à solis formis, sic, ut formæ eorum in quocumq; subjecto sint; illud denominent naturaliter, si naturaliter in eo sint supernaturaliter, si supernaturaliter, sequitur brutum, lapidem, imò & albedinem à personalitate divinâ personam divinam & Filium Dei, à gratiâ sanctificante gratum Deo, amicum & Filium Dei adoptivum supernaturaliter dici posse: quod est perabsurdum, ergo, &c.

LXXIV. Respondeo ad instantiam istam primo intuitu difficillimam, & quæ multos fefellit: distinguendo sequelam; sequitur brutum, lapidem, imò & albedinem à personalitate divinâ personam divinam & Filium Dei, à gratiâ sanctificante gratum Deo amicum & Filium Dei adoptivum supernaturaliter dici posse, si denominationes illæ supernaturales sint à sola formâ, concedo assumptum; neque in eo puto esse ullum absurdum; quia tunc æquivalenter erunt esse informatum personalitate divinâ, esse informatum gratiâ sanctificante, &c. quòd æquivaleret esse recipiens personalitatem divinam: esse recipiens gratiam sanctificantem, &c. quas denominationes sine absurdo admittit P. Comptonus, ibidem aiens, licet brutum esse levare possit ad efficiendum & recipiendum actum intellectus aut voluntatis, &c. & alii supra citati similiter: si denominationes illæ supernaturales sumantur ut mixtæ ex partiali denominatione subjecti & partiali formæ, quomodo ab omnibus Theologis sumuntur; quia omnes dicunt personam esse naturam rationalem informatam subsistentiâ, ubi subsistentiâ à natura rationali accipit quòd sit personalitas; & idem est de esse filium adoptivum, quia ille est natura rationalis informatam gratiâ sanctificante, ubi gratia sanctificans à natura rationali accipit, quòd sit filiatio adoptiva: idem dic consequenter de amico; concedo assumptum; sed nego denominationes illas esse adæquatè à forma, licet ab ea adæquatè, sit informare illa subjecta, quod solum, & præcisè, ex nostra resolutione sequitur: aliud enim est quodlibet recipere & denominari à quolibet, & simplices denominationes esse à simplici forma, ut contendimus; aliud denominationes mixtas esse à qualibet simplici forma; quod ex nostra resolutione malè inferitur, imò non habentur denominationes illæ, nisi à forma mixtâ: unde in his & similibus, semper attendere debes, quam velint Theologi esse denominationem supernaturalem mixtam, quam simplicem; & simplex in quolibet subjecto, per quamlibet formam admitti debet, mixta, neutiquam. Sed pro complemento,

LXXV. Petes quædam denominationes supernaturales sint mixtæ, & quæ simplices, sive quænam sint à forma præcisè, & quæ à forma & subjecto simul.

LXXVI. Respondeo 10. esse difficile quidem in eo certam regulam statuere; sed similis difficultas omnino adversarios nostros urget v.g. quænam proportio requiratur ut forma effectum suum formalem & denominationem tribuat subjecto: ad id Respondet P. Comptonus loco citato, requiri, ut forma petat tale subjectum: sed ni fallor, id est omnes formas supernaturales facere naturales; quod malè

malè audit; quia illa forma est naturalis, quæ à suo subiecto exigitur & exigit esse in subiecto isto; omnes autem formæ supernaturales, quæ habent proportionem requisitam ad hoc, ut suum effectum formalem & denominationem tribuant subiecto, exigunt tale subiectum; & exigere tale subiectum, & exigi à tali subiecto realiter unum sunt, sicut actio & passio; nec tamen apparet quid solidius respondere possit: quare ad quæstionem nostram aliter

LXXVII. Respondeo 2°. denominationes illas supernaturales esse essentialiter mixtas, quibus naturales correspondentes, in naturalibus mixtæ censentur, & quibus minùs proportionata naturalis à Philosophis & Theologis non agnoscitur: simplex autè essentialiter, quibus minùs proportionata naturalis à Philosophis agnoscitur: Ratio est, quia ista ad cõmunè loquendi modum & auctoritatem spectant; nec est ratio negandi denominationem aliquam supernaturalem simplicem, si simplex naturalis minùs proportionata agnoscatur; quia perfectio, quæ imperfectiori, & naturali tribuitur, à fortiori supernaturali tribui potest, ut supra ostensum est: è contra autem non est ratio, dum communis reluctatur Theologorum & Philosophorum auctoritas, dicendi denominationem aliquam supernaturalem esse simplicem, si naturalis simplex minùs proportionata non agnoscatur. Hinc autem

LXXVIII. Sequitur 1°. lapidem à gratia rectè dici supernaturaliter gratum Deo; à visione supernaturaliter videntem Deum; quia lapis ob qualitates corporeas naturales rectè dicitur gratus homini, & amatus ab homine: si sic, à fortiori ob gratiam supernaturalem in eo intrinsecè receptam, quod fieri posse admittunt omnes Auctores supra citati, dici potest gratus homini, amatus ab homine, &c. & idem est de Deo: deinde, quod ad esse videntem Deum attinet, sicut materia prima lapidis, rectè, post mutationem, dicitur animata animà spirituali ob animam rationalem, quam intrinsecè recipit; ita à fortiori lapis ob visionem supernaturalem in eo intrinsecè receptam, quod fieri posse etiam admittunt, dici potest videntem supernaturaliter Deum. Et hinc loquere proportionaliter de aliis imperfectioribus denominationibus; quia, dum vis imperfectionis esse, denominare subiectum improporcionatum, imperfectio ista imperfectioribus tribui potest, si perfectiori tribuatur: unde si illæ denominationes in naturalibus sunt essentialiter simplices, ut omnes fatentur, igitur & in supernaturalibus hæ à fortiori erunt simplices, sensu n. 74. dato.

LXXIX. Sequitur 2°. lapidem à gratia, aut charitate, in se intrinsecè recepta; à personalitate vel potiùs subsistentia, quam terminaret, non rectè dici amicum Deo, Filium Dei adoptivum, &c. quia lapis ob nullas qualitates naturaliter dicitur amicus homini, filius adoptivus hominis, &c. eò quod in rigore ly *amicus, filius*, &c. in naturalibus, juxta communem consensum Philosophorum & Theologorum, personas supponat; persona autem, juxta eundem consensum, est natura rationalis subsistens; unde hæ denominationes in naturalibus sunt essentialiter mixtæ, igitur & in supernaturalibus.

LXXX. Objicies 2°. *quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur*, ergo forma debet esse proportionata subiecto in quo recipitur.

LXXXI. Respondeo illud Axioma non posse

contra nos urgeri: quia alioqui, neque materiale in partiali subiecto spirituali, neque spirituale in materiali, ut anima rationalis in corpore; neque accedens in substantia recipi posset; unde hujus Axiomatis est similis sensus, sensui hujus Axiomatis, *modus operandi sequitur modum essendi* (de quo præcedente Dubio) videlicet, *quidquid recipitur ad modum, id est, ad existentiam recipientis*, saltem concomitanter positam, *recipitur*.

RESOLUTIO III.

LXXXII. Dico 3°. in quâlibet causâ efficiente datur potentia activa obedientialis ad producendum quemlibet effectum, non alligatum essentialiter determinatæ causæ efficienti: ita cum D. Thom. Suarez tom. in 3. p. ad q. 13. Dis. 31. sect. 5. tom. 3°. in 3. p. Dis. 9. sect. 1. Metaph. Dis. 43. sect. 4^a. Molina. Valentia. Rup. Præposit. Hurtad. in Phys. è Societate. ex aliis autem Cajet. Sotus, Paludanus, Capreolus, Hervæus, Ferrar. &c. contra alios Thomistas, & Scotistas, communius, Vasquez & plures alios è Societate, ut Raguam, Alarcon, &c.

LXXXIII. Probatur 1°. quia majus obstaculum, quod adferri potest, est, quod effectus spiritualis à causâ efficiente materiali, & effectus materialis à causâ efficiente spirituali produci non possit: sed contrarium est verum, ergo, &c. Probatur minor, phantasma materiale simul cum anima intellectionem spirituales, & anima spiritualis simul cum sensibus sensationes materiales, naturaliter & secundum potentiam naturalem produciunt, ergo à fortiori supernaturaliter & secundum potentiam obedientialem, etiam se solis, alios effectus materiales & spirituales non vitales producere possunt.

LXXXIV. Probatur 2°. in intellectu datur potentia activa obedientialis ad producendam visionem beatificam; in Sacramentis novæ legis, quæ sunt materialia, ad producendam gratiam sanctificantem, quæ est spiritualis; ergo à fortiori ad producendos alios effectus ignobiliore.

LXXXV. Confirmatur 1° Conclusio, potentia cujlibet activæ duplex est capacitas; una naturalis; supernaturalis alia; naturalis solâ experientia dignoscitur, ut omnes fatentur; supernaturalis autem ex non repugnantia ad illos vel illos effectus colligi debet: sed non repugnat dari in quâlibet causâ efficiente potentiam activam obedientialem ad producendum quemlibet effectum: ergo, &c. Probatur major pro secundâ parte; quia certum est apud omnes majorem esse capacitatem supernaturalem activam, quàm naturalem; & cum illa per experientiam cognosci non possit; non est unde melius cognoscatur, quàm ex non repugnantia extensionis, &c. quæ cum sit in possessione, sive cum constet esse in rebus, ad omnes extendi debet, in quibus positivo argumento non ostenditur extensio repugnare; ac proinde ad omnes non alligatas, &c. in quarum nullis positivo argumento ostenditur extensio repugnare, ergo, &c.

LXXXVI. Confirmatur 2°. in quolibet subiecto datur potentia passiva obedientialis ad recipiendam quamlibet formam non alligatam essentialiter determinato subiecto, ergo & in quâlibet causâ efficiente datur potentia activa obedientialis ad producendum quemlibet effectum non alligatum essentialiter determinatæ causæ efficienti.

Objicies

LXXXVII. Obijcies 1°, non datur potentia obedientialis activa, nisi ad illos effectus, ad quos causa efficiens habet aliquam inchoatam proportionem; sed in quolibet causa efficiente non est inchoata proportio ad quemlibet effectum, ergo, &c. Probat minor; quia ideo intellectus assumi potest secundum potentiam obedientialem ad videndum Deum, & non lapidem; quia habet proportionem inchoatam ad videndum Deum, & non lapidem, ergo, &c.

LXXXVIII. Resp. 1° negando minorem; nam dicimus potentiam obedientialem inadæquatè & secundum quod dicit in recto identificari cuilibet causæ efficienti; ac proinde quamlibet causam efficientem habere aliquam inchoatam proportionem ad quemlibet effectum. Ad probationem minoris, Resp. tam lapidem, quam intellectum habere proportionem inchoatam ad videndum Deum; ac proinde tam posse secundum potentiam obedientialem assumi ad videndum Deum, quam intellectum; vel assignetur ratio quare intellectus habeat proportionem inchoatam ad videndum Deum, & non lapidem; assignari enim non potest 1°, quod intellectus sit potentia vitaliter operativa, & lapis talis non sit, nec talem habeat; quia gustus, auditus, tactus, &c. sunt potentiae vitaliter operativæ, & secundum adversarios non habent proportionem inchoatam ad videndum Deum; assignari non potest 2°, quod intellectus sit potentia visiva intellectualiter, & lapis talis non sit, nec talè habeat; quia in primis intellectus secundum potentiam naturalem fortè non est potentia visiva intellectualiter, nisi mediis sensibus, qui secundum adversarios non habent proportionem inchoatam ad videndum Deum; deinde intellectus solum est potentia visiva intellectualiter secundum potentiam naturalem, solum per visionem intellectivam naturalem, &c. visio verò intellectiva supernaturalis in substantia, utpote ens unum & objectivè indivisibile supernaturale, nihil habet intrinsecum commune (ut probatum est Disput. 2ª Log. Tra. 1°. Dub. 5°.) cum visione intellectiva naturali in substantia; unde intellectus spectatus secundum potentiam naturalem, tam est ad illam improporcionatus, quam lapis; deniq; licet intellectus sit potentia visiva intellectualiter secundum potentiam naturalem; hæc tamen non magis requiritur ad producendam visionem beatificam secundum potentiam obedientialem, quam requiritur potentia visus generativa secundum potentiam naturalem ad restituendum visum cæco nato, quem Christus in probabiliiori sententia restituit per lutum.

LXXXIX. Adde revera non esse minorem inchoatam proportionem in lapide ad visionem beatificam, quam sit in aqua ad gratiam sanctificantem producendam; sed in aqua est sufficiens proportio, ut ipsa secundum potentiam obedientialem producat efficienter Physicè gratiam sanctificantem, in probabiliiori sententia; ergo & in lapide, ut producat visionem beatificam. Ex his

xc. Colliges 1° supernaturaliter lapidem posse assumi ad vitam & beatitudinem, non secus ac homo potest, licet hoc inter utrumq; semper intersit discriminis, quod homo habeat esse naturale vivens sensitivum rationale, ac proinde secundum naturam omnino nobilior, quam lapis; nam sicut omnino fit, ut duo secundum gratiam inæqualiter eleventur, & quod ignobilius magis elevetur à Deo, quam nobilior, ut aqua baptismalis ad producendam gratiam, præ brutis; ita fieri potest, ut lapis secundum

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

gratiam & potentiam obedientialem à Deo supra hominem elevetur; vitam supernaturalem habeat, ubi homo naturalem tantum; gratiam sanctificantem aut visionem beatificam recipiat, &c. ubi homo illis caret. Quod verò Deus elegerit hominem secundum potentiam obedientialem suam ad gloriam, & non lapidem, beneficium est gratiæ, & non naturæ, prout omnes tenentur respondere ad id quod absque prævisis meritis unum hominem prædestinavit ad gloriam, alterum non: sicut enim potest Deus sine ullo absurdo hominem non creare & creare creaturam inanimatam, licet ignobiliorem; ita & sine absurdo potest hominem secundum potentiam obedientialem ad vitam supernaturalem & gloriam non assumere, & lapidem creaturam inanimatam, licet ignobiliorem, secundum potentiam obedientialem ad vitam supernaturalem & gloriam recipiendam assumere.

xc i. Colliges 1° contra Theologos communius, oculum corporeum posse secundum potentiam obedientialem à Deo assumi ad videndum Deum; de quo nos in Theologia ex professo.

xc ii. Instabis ex P. Vasquez 1^a. p. Disp. 176. c. 4°. si quælibet causa efficiens haberet aliquam inchoatam proportionem & virtutem inadæquatam ad quemlibet effectum, posset illi conjungi causa alia secunda naturalis v. g. ignis aquæ, ex cujus conjunctione naturaliter posset aqua in se producere calorem; imò & formam ignis, & sic de aliis effectibus in substantia naturalibus; sed hoc est absurdum, ergo, &c. major patet, quia ignis absque conjunctione cum aqua potest calorem, aut formam ignis, in aqua producere, igitur & simul cum virtute, quam habet aqua ad similem productionem: probatur minor, quia aqua (& sic de aliis) haberet virtutem innatam sui destructivam, ergo, &c.

xc iii. Resp. distinguendo majorem, (quam P. Oviedus Physicæ contr. 9^a. puncto 7°, dicit magni momenti sibi visam, utpote à tanto magistro excogitam;) si quælibet causa, &c. posset illi conjungi causa alia secundum potentiam naturalem, ita ut cum illa faceret potentiam obedientialem, nego majore; quia potentia obedientialis non est entitas rei, sive rei innata virtus conjuncta cum qualibet causa, sed conjuncta cum sola concausa naturaliter, & citra concursum Dei indebitum, illi non conjungibili; quia concausæ naturaliter conjungibiles, non faciunt potentiam obedientialem & supernaturalem, ut omnes fateri tenentur, sed naturalem tantum: ita ut cum illa faceret potentiam naturalem tantum, quia illa esset ipsi conjungibilis naturaliter, concedo majorem: ad minorem, quæ cum suâ probatione est juxta mentem P. Ponci, nego id esse absurdum; ad ejus probationem verò Resp. non esse absurdius aquam habere inchoatam virtutem innatam sui destructivam, quam hominem habere completam, uti revera habet, cum possit variis modis se corrumpere & destruere: deinde, numquid calor naturalis eadem virtutem habet, cum agendo in alimentum fortius destruitur? denique, numquid quodlibet ens habet virtutem corruptibilitatis completam passivam? igitur & inchoatam activam habere potest.

xc iv. Adde eadem ratione, quæ admittunt Vasquez, Oviedus, Poncius, &c. inchoatam & innatam virtutem in intellectu ad visionem beatificam, & in voluntate ad amorem in substantia supernaturalem; debere admitti consequenter inchoatam & innatam virtutem in aqua, imò & in frigore, ad produ-

M

produ-

producendum calorem & ignem; quia eadem est improprio intellectus ad istam visionem, voluntas ad istum amorem, &c. quæ aquæ & frigoris ad calorem: nam naturale, quale sunt intellectus & voluntas; & supernaturale indivisibiliter objectivè, quale sunt visio beata, amor, &c. nō minùs inter se in ratione principii & effectus improprioantur secundum potentiā naturalem, quā aqua & ignis, aut calor & frigus, imò magis improprioantur; quia hæc possunt in gradu remisso esse ab eadem causa passiva naturali; non autem visio beata, amor, &c. deinde quæ major est intrinseca proportio caloris cum forma substantiali ignis, quā formæ aquæ aut frigoris cum eadem formā? sicut enim forma ignis se totā distinguitur à frigore, ita & à calore; in calore tamen respectu formæ ignis ferè omnes cognoscunt inchoatam & innatam virtutem, quidni igitur consequenter & in frigore respectu formæ ignis? licet minor sit, eò quòd per sibi simile passum ad formam ignis non disponat, uti calor, propter quod calori tamquam instrumento attribuitur productio formæ ignis, non verò aliis accidentibus. Ex his corrumpuntur duæ primæ probationes P. Poncii. Et

xcv. Patet ad fundamentum, quo unico P. Ovidius contra nos suam conclusionem probat; videlicet, nullum esse fundamentum ad concedendum aquæ virtutem inchoatam & innatam ad producendum Angelū: quæro enim an sit major in aqua ad gratiam sanctificantem; in luto ad producendum visum in cæco nato; in intellectu ad visionem beatificā; in semine ad animā nostram, quod Fromondus de An. l. 4. c. 3. a. 1.º. Ad probationem verò, quā id probat post Vasquez, videlicet, quòd in effectibus ita producendis nullum sit prædicatum, ratione cuius exigant contineri in virtute obedientiali cujuslibet creaturæ, sicut est in actu supernaturali vitali vitalitas, ob quam exigit produci à vita in actu primo. Peto mihi assignari prædicatum in visu correspondens luto; in gratia correspondens aquæ; in semine correspondens animæ nostræ; imò & in visione beatifica correspondens intellectui; quod enim dicit in visione beatifica & similibus actibus supernaturalibus esse vitalitatem, ob quam respondeant intellectui, & exigant produci à vita in actu primo; verum est, si intellectus & vita in actu primo considerentur secundum potentiam obedientialem; falsum si considerentur secundum potentiam naturalem; quia intellectus & vita in actu 1.º utpote entia intrinsecè indivisibiliter naturalia, nihil habent intrinsecè simile entibus indivisibiliter supernaturalibus; unde actus vitalis in substantia supernaturalis non exigit produci nisi à causa efficiente secundum potentiā obedientialem vitaliter operante, à vita in actu primo potentia obedientialis, &c. qualia sunt omnia entia conjuncta cum qualitate intrinseca indebita ad id ipsa elevante, aut cum auxilio Dei extraordinario & indebito; quomodo quodlibet ens non solum eis secundum unum prædicatum, aut formalitatem unam, sed secundum se totum, terminativè & efficienter responderet.

xcvi. Obijciens 2.º, ex P. Poncio post alios, non repugnat quòd Deus creet aliquam creaturam, quæ sit ita limitata virtutis, ut non possit omnes effectus producere; & id videtur cedere in maiorem perfectionem Dei; ergo, &c.

xcvii. Difficilis objectio (inquit Arriaga,) in qua contra nostram sententiam forma nostri argu-

menti retorquetur; sicut enim ego argumentor: Possunt omnia entia elevari; quia ex eo quòd eleventur non sequuntur duo contradictoria; sic retorquetur argumentum: Non sequuntur duo contradictoria; ex eo quòd producatur una creatura, cui hoc repugnet. Respondeo tamen (inquit) hic esse duas quasi contrarias partes, quarum una dicit, Non sequuntur duo contradictoria, ex eo quòd non possit Deus elevari: altera dicit, Non sequuntur duo contradictoria ex eo quòd Deus possit, &c. in hac enim (subdit) controversia, quamdiu nobis non constiterit de repugnantia, tenemur inclinare ad partem, quæ augeat omnipotentiam Dei, & dicere, si neque in eo, quòd non possit, video duo contradictoria, neque etiam video in eo quòd possit, dico Deum posse, quia hoc est magis dilatare omnipotentiam Dei. Ita ille Physic. Disp. 11.º. Sect. 4.º. Sed

xcviii. Contra, Arriaga hic supponit falsum, videlicet augeri omnipotentiam, ex eo quòd non repugnet omnia elevari; minui verò ex eo quòd repugnet omnia elevari, sic ut aliqua tantum possint, aliqua non possint; quod est aperte falsum, 1.º, quia hoc casu omnipotentia Dei habet idem objectum, quod illò, scilicet omne possibile elevari. 2.º, quia juxta secundum casum omnipotentia Dei extendi poterit ad creaturas secundum potentiam obedientialem elevabiles, & non, ad non elevabiles, juxta 2.ºm non nisi ad elevabiles, quæ non sunt plures, nec diversi generis, sicut illæ: 3.º, prius judicandum de possibilitate & non repugnantia, impossibilitate & repugnantia objecti, &c. quā de augmento & diminutione omnipotentia Dei; nam illa extendi non potest ad impossibilia & repugnantia: & non extendi ad possibilia, & non repugnantia, admittit igitur non repugnare aliquam creaturam non elevabilem, &c. si dicat omnem esse elevabilem, ergo non augeat omnipotentiam, sed minuit, quia de objecto omnipotentia illam creaturam non elevabilem, tollit. Quare aliter

xcix. Respondeo negando antecedens, intellectum de effectibus non alligatis essentialiter determinatæ causæ, pro prima parte; ratio autem repugnantia sumitur ex eo, quòd illi effectus essent ens non alligatum essentialiter determinatæ tantum causæ, & non essent; possent produci secundum potentiam obedientialem à qualibet causa, &c. & non possent: essent quidem ens non alligatum, &c. ut supponitur, & non essent ens non alligatum, &c. quia non possent secundum potentiam obedientialem produci à qualibet causa, &c. quod tamen omnino pro ea parte qua potentia obedientialis est intrinseca rei, essent innatum cuilibet enti nō alligato essentialiter determinatæ causæ, ut constat ex omni generis entibus, quæ cognoscimus; potest enim substantia elevari ad producendum accedens & è contra; corpus ad producendum spiritum & è contra; naturale ad producendum supernaturale in substantia & è contra, & sic de aliis; vel dent nobis rationem, cur ad hæc extendatur potentia obedientialis, non autem ad alia plerumque magis proportionata: ex illis autem manifestè deducimus quodlibet ens non alligatum essentialiter determinatæ causæ posse secundum potentiam obedientialem, produci à qualibet causa; si enim ab istis, quidni ab aliis.

c. Adde ex dictis supra Dub. 3.º. quādiu dubium est an res aliqua sit possibilis an impossibilis, dici debere esse possibile, si post debitū & prudens examen rationes oppositæ solvi possint (quod hic fit.)

D V B I V M V.

Quid Conservatio, & à quo Substantia & accidentia conserventur.

R E S O L U T I O I.

CI. Dico 1°, conservatio est continuata rei productio, sive permanentia rei in esse: unde qui rem in esse continuat, rem conservare dicitur: sed cum res in esse dupliciter continuari possit: 1°, directe per veram continuatam productionem: 2°, indirecte per remotionem impedimentorum ad continuandam veram productionem; fit ut conservatio assignetur duplex, directa scilicet & indirecta: indirecte conservat, qui removel dicta impedimenta & causas corruptionis, ut qui ventum impedit, indirecte lumen candelæ conservare dicitur; directe vero conservat, qui per veram actionem rem in esse continuat, sic ignis suum calorem, anima suos actus directe conservare dicitur.

R E S O L U T I O I I.

CII. Dico 2°, tam substantiæ, ut animalia, plantæ, &c. quam accidentia, ut qualitates, ubicationes, &c. toto tempore quo durant directe & substantifice conservantur ab illis omnibus causis, à quibus primò productæ sunt.

CIII. Probat^{ur} 1°, tam substantiæ, quam accidentia, toto tempore quo durant, directe & substantifice conservantur per suam conservationem; sed conservatio non distinguitur realiter à prima rei productione, ergo, &c. major patet: Probat^{ur} minor; quia est realiter idem effectus conservatus & primo productus, ergo & realiter eadem actio conservativa, & primò productiva; ac proinde conservatio non distinguitur realiter à prima rei productione: antecedens hoc patet: Probat^{ur} consequentia; quia actio, tam est permanens, quam effectus, nec est major necessitas multiplicandi actiones, quam effectus; ergo, &c.

civ. Nec dicas esse majorem necessitatem multiplicandi actiones, quam effectus; quia effectus remanent pereuntibus causis primò producentibus, eò quòd illis, uti actiones, non alligentur essentialiter, nec se habeant ad illas, ut modi ad modificata: ne id dicas (inquam,) quia actiones, ita quidem alligantur essentialiter causis primò producentibus, ut ab aliis esse non possint, quia sunt illarum ultima & actualis determinatio ad agendum; non ita tamen illis alligantur essentialiter, quin sine illis, toto tempore quo durant existentibus, in esse permanere possint uti effectus: quòd verò ad illas se habeant ut modi ad modificata (puta extrinseca) nihil refert; quia modus potest existere sine modificato extrinseco; ac proinde actio sine causa primò producente; pro quo vide supra Disp. 3°. Dubium primum.

cv. Nec instes, hinc fore ut principium quo non existens, sit producens; sed hoc est absurdum, ergo, &c. probabis minorem; quia absurdum est effectum non existentem esse productum, ergo & principium quo non existens esse producens.

cvj. Respondeo negando minorem, ad ejus probationem concessio antecedente, nego consequentiam; est enim disparitas, quòd productio sit ultima & actualis determinatio ad existentiam effectus, pro toto tempore, quo est; alioqui ad esse conservationem effectus quoad existentiam, deberet

per aliud determinari, quòd esset ultima & actualis determinatio ad existentiam effectus pro toto tempore quo est, vel non? si sic, quidni idem dicitur de productione; si non, ergo ad esse ulteriorem effectus quoad existentiam conservationem, deberet per aliud determinari, de quo idem quærerem, & sic in infinitum: non est verò ultima & actualis determinatio ad existentiam causæ, sed illam priorem natura supponit, potestque conservari sine illa; quia supposito, quòd jam sit determinata ad existere per primum esse, à causa existente acceptum, est consequenter determinata ad conservari, quamdiu durat effectus ad quem terminatur, utpote hujus & sui ipsius permanens conservatio: cur enim potius debeat effectus conservatio esse successiva, quam ipse effectus, & non permanens? non apparet.

cvij. Nec urgeas, unio non potest existere sine duobus extremis, ergo nec actio sine causa & effectu.

cviii. Respondeo negando consequentiam; est etiam disparitas, 1° quòd unio sit intrinseca utrique extremo, saltem tamquam termino intrinseco; non ita verò actio (puta transiens) suæ causæ. 2° quòd unio sit duorum extremorum existentium ultima determinatio ad uniri, alioqui ad hoc ut duo extrema existentia uniret, deberet per aliud determinari, ex quo sequeretur processus in infinitum, ut manifestum est. Dixi duorum, cur enim unius, potius quam alterius? revera si unio sine alterutro extremorum existere posset, posset sine utroque, quòd nullus admiserit.

cix. Confirmatur, 1° Resolutio, alioqui ubi causa, etiam partialis, primò producens, aut alia similis virtutis, est absens, aut desinit, continuò ad Deum recurrendum est pro conservatione effectus; sed nulla est istius recursus necessitas, & Physicum non est ad Deum sine necessitate recurrere, ergo, &c. Probat^{ur} minor pro prima parte, quia tota necessitas, quæ adferri potest, consistit in argumentis jam solutis.

cx. Confirmatur 2°, sint contigua duo calida ut quatuor: vel se mutuo eodem indivisibili instanti conservabunt quoad tres gradus, prout habent virtutem producendi tres gradus, & illos primò producerent, si non essent primò producti, imò non est ratio cur unum conservet aliud, & non aliud ipsum: vel (ut vult P. Ovidius Physicæ Disp. 12°. puncto 4°) debet Deus alterum ad id determinare: vel utrumque conservare solus: sed hæc duo postrema, utpote in naturalibus currentia ad Deum sine necessitate, non sunt Physicæ; & primum admittit naturaliter mutuam causalitatem effectus & causæ efficientis in eodem indivisibili instanti, contra omnes, ergo, &c. Ex his

cxj. Colliges productionem & conservationem entitative non differre, sed solo connotato; eò quòd prima productio respiciat primum esse, conservatio illud præsupponat, & secundum respiciat; non ideo tamen conservatio est reproductio; quia, hæc ex communi acceptione præsupponit 1um esse destructum; nisi supponatur alibi, per miraculū aut eo concomitante remanere, ut in corpore Christi contingit; conservatio primū esse permanens. His

cxij. Adde tamē Deū res omnes immediate conservare ut causam universalem, sicut eas immediate 1° producit; imò licet omnes causæ res omnes 1° producentes, res omnes non conservarent immediate, adhuc Deum debere illas immediate conser-

vare; quia præterquam quodd alioqui eas verè & propriè non conservaret, perfectissimum dominium, quod habet in creaturas, exigit, ut eas omnes immediatè possit destruere, quando vult, sicut eas immediatè producit; quod alioqui non posset; quia immediata destructio intelligi non potest aliter fieri, quàm per subtractionem & negationem im-

mediatam productionis, sive concursus; nam concursus, sive productio cujuscunque rei, etiam contrariæ, non habet non esse rei, pro termino immediato; sed esse, ut patet; ad quod nunquam sequitur non esse, sive destructio rei, nisi per immediatam subtractionem & negationem productionis rei, sive concursus ad illam, ut dictum est.

DISPUTATIO NONA.

De Fortuna, Casu, Fato & Monstro.

DUBIUM UNICUM.

Quid sint.

RESOLUTIO I.

I. **D**ico 1°, Fortuna est effectus causæ agentis ex electione, per accidens, & omnino contingenter eveniens, ut lucrum respectu ludentis, inventio thesauri respectu fodi-
cientis.

II. Adde hominem solum absolute dici fortunatum, propter effectum dictum alicujus momenti, & bonum: loco contingenter ponunt alii raro, sed sic non apparet, quomodo aliquis dici possit fortunatus in lucrando ex lusu, quia ludendo lucrari, non raro contingit; & qui frequentius lucrantur magis fortunati dicuntur.

RESOLUTIO II.

III. **D**ico 2°, Casus, ut opponitur fortunæ, est effectus causæ non agentis ex electione, per accidens, & omnino contingenter eveniens: ut læsio capitis ex casu regulæ.

IV. Adde respectu Dei nihil esse fortuitum aut casuale, quia omnia, priusquam eveniant, determinatè cognoscit.

RESOLUTIO III.

V. **D**ico 3°, Fatum à Catholicis rectè definitur, Ordo seu series causarum secundarum inevitabiliter & infallibiliter sortiturarum effectum, prout subsunt Divinæ providentiæ: ab Ethnicis verò, Ordo causarum secundarum inevitabiliter & infallibiliter sortiturarum effectum, vi suâ & independentè à dispositione Divina: hoc acriter reprehendunt Sancti Patres, ob quam rationem, neque inter indoctos & simplices nominis fati (etiam Catholicorum sensu) usus esse debet; ut vel ex Augustino lib. 5°. de Civitate Dei cap. 1°. patet, si propterea quisquam res humanas fato tribuit, quia ipsam Dei voluntatem, vel potestatem sui nomine appellat, sententiam teneat, & linguam corrigat.

RESOLUTIO IV.

VI. **D**ico 4°, Monstrum est Individuum animatum à solita dispositione secundum speciem degenerans, ut homo habens duo capita, unum tantum pedem, &c.

VII. Adde, monstri causas frequenter esse, 1°, vehementem aliquam matris imaginationem: 2° defectum, vel nimiam materiæ abundantiam: 3° secundinæ, quæ est pellicula in qua continetur fœtus, indispotionem, &c.

TRACTA-

TRACTATUS III.

In Cæteros Libros

PHYSICORVM;

Tertium, Quartum, Quintum, Sextum, Septimum & Octavum.

1. **I**bro 3° agit Aristoteles de motu in genere & infinito; 4° de loco, vacuo & tempore; 5° de motu in specie: 6° de Continuo, eò quòd motus sit ex continuis: 7° de nonnullis ad agendum prærequisitis & motu projectorum: 8° iterum de motu, mundi æternitate, primo motore, &c. hos verò ne toties motum interrumpamus, ad maiorem claritatem, & confusionem tollendam, disputabimus; 1° de infinito: 2° de continuo, moti utriusque materiæ difficultatum affinitate: 3° de loco & vacuo: 4° de motu & tempore. De conditionibus verò ad agendum prærequisitis aliquid lib. 2° diximus, & plura in libris de generatione dicemus. De cæteris denique, partim in libris de Cælo, partim in Metaphysica. Itaque sit

DISPUTATIO PRIMA

De Infinito.

D V B I V M I.

Quid sit & quomodo dividatur.

11. **D**E infinito in infinitum disputant Philosophi, & quò plus naturam infiniti movent, eò minùs eam percipiunt, quia quidquid intellectus concipit, utpote finitus, finito modo concipit: unde illud explicabimus ad instar incomprehensibilem, dicendo potius quid non sit, quàm quid sit. Pro quo, sit

R E S O L U T I O I.

III. **I**co 1°, infinitum propriè (quidquid sit de improprie dicto, quomodo longum tempus dicitur æternum. Dominus regnabit in æternum

& ultra Exodi 15°. ingens dicitur immensum, ut immensum pelagus: quod est magno numero existens dicitur infinitum, Sanctorum infinitus numerus Ecclesi. 1°) est quod non habet finem, sive, quod caret fine: unde liquet opponi finito; quia finitum est, quod habet finem: definitiones autem infiniti ab Aristotele allatæ cum illa coincidunt, sed advertere debes, si non, quod non habet finem, in definitione infiniti positum, non esse sumendum negativè, id est, præcisè pro ipsa negatione finis in quacumque re existente, alioqui punctum & quodlibet indivisibile Mathematicum dici deberet infinitum; sed positivè pro re in qua sit negatio finis, ob tantam partium intensionem vel extensionem, ut nullus sit earum finis.

R E S O L U T I O II.

IV. **I**co 2°, ordinariè dividitur infinitum in Cathegorematicum & Syncathegorematicum:

ticum: Cathegorematicum est, Quod in partibus actu non habet finem; unde communiter dicitur infinitum actu: Syncathegorematicum est, Quod quidem in partibus actu habet finem, sed in partibus in potentia non habet finem; unde communiter dicitur infinitum potentia, & exempli gratia, quia numero hominum existentium addi possunt plures & plures in infinitum, numerus hominum existentium dicitur infinitus potentia.

v. Adde infinitum Cathegorematicum communiter assignari quadruplex: primum in essentia, & est infinitum simpliciter, sive illud quod est infinitum in omni genere entis & perfectionis: secundum in intensione, & est quod quidem in essentia finitum est, continet tamen gradus entis intensi, uni certo aequales infinitos: tertium in extensione, & est quod secundum suas partes in infinitum protenditur, vel secundum longitudinem tantum, ut linea, vel secundum longitudinem & latitudinem, ut superficies, vel secundum longitudinem, latitudinem & profunditatem, ut corpus: quartum in multitudine, ut numerus infinitus: tria autem hæc ultima sunt tantum infinita in certo genere & secundum quid, ut patet.

D V B I U M I I.

An dari possit Infinitum Cathegorematicum sive actu.

VI. **N**egant è Realibus Thomistæ communiter, Soto, Toletus, Ioannes à S. Thoma, nostri Complutenfes, Aversa, Connimbricenses, &c. affirmant verò Nominales post Gregorium Ariminensem, Okam & Alensem: item Commentarii Parisienses, Vasquez, Hurtadus, Arriaga, Comptonus, & fufissimè Fasolus; cum quibus, sit

R E S O L U T I O I.

VII. **D**ico 1º, Divinà saltem virtute, dari potest infinitum actu, etiam in entibus completis. Ita Authores supra citati & Bacho noster in 2. Dist. 13. q. 6. art. 2º.

VIII. Probatur, simpliciter dari potest infinitum potentia, sive Syncathegorematicum, ergo & actu, sive Cathegorematicum: Probatur antecedens, quia sunt infiniti homines, & sic de aliis, possibiles; cur enim unus potius, quam alius eorum numerus assignaretur, cui alius major addi non posset? præsertim cum objectum omnipotentia tantum augeri debeat, quantum prudenter potest, & prudenter augeatur, sicut prudenter possibile dicitur, ubi in ente repugnantia post debitum examen, non apparet, quæ, ut postea patebit, in tali hominum, & sic de aliis, infinito non apparet: unde in Concilio Constantiensi Sessione 15. damnatur Ioannes Huss-dicens, Deum ad certum tantum numerum posse animas producere. Et Sanctus Augustinus lib. 12º. de Civitate cap. 18. eos quippe (ait) infinitos esse certissimum est, quoniam in quocumque numero finem faciendum putaveris, idem ipse, non dico uno addito augeri, sed quantumlibet sit magnus, & quamlibet ingentem multitudinem continens, in ipsa ratione, atque scientia numerorum, non solum duplicari, verum etiam multiplicari. Ergo & actu, consequentia hæc n. 10. probabitur. Sed ante

IX. Nota contra hanc probationem difficultatem magnā, obijci posse: nempe, quod, sicut genus ex se est ad certum numerum specierum possibile limitatum; ita species ad certum numerum

individuum possibile limitata esse debeat. Sed id, non ita nos, qui in Porphyrio negavimus dari differentias per se & secundum se atomas, uti alios, turget: quia consequenter negandum putamus genus esse ex se ad certum numerum generum possibile limitatum, magis quam sit species ad certum numerum individuum limitata.

X. Probatur consequentia, quia omne infinitum potentia est infinitum actu, si redigatur ad actum, & si omnes ejus partes sumantur collectivè, faciunt infinitum actu: sed per Divinam potentiam ad actum redigi potest, & omnes ejus partes collectivè sumi, ergo, &c.

XI. Probatur hæc minor pro prima parte; quia ex parte omnipotentia in primis non est repugnantia, nisi sit ex parte objecti, ut patet; sed ex parte objecti nulla est, ergo, &c. Probatur minor, quia inter partes infiniti Syncathegorematici, si rerum permanentium, v. g. hominum, vel partium continui permanentis, nulla incompossibilitas; siquidem una non destruit aliam; nam homo hominem, & pars una lineæ alteram comparitur, ut patet, ergo, &c.

XII. Confirmatur infinitum potentia, sive Syncathegorematicum, potest adæquatè simul redigi ad actum omniscientia Dei, ergo & adæquatè simul ad actum omnipotentia, cum supponatur entium possibile infinitum: consequentia tenet à pari, & ulterius probatur; vel numerus entium infiniti Syncathegorematici, quæ adæquatè simul redigi possunt ad actum omnipotentia, est finitus & determinatus, vel infinitus & indeterminatus: si infinitus, sequitur intentum: si finitus, vel supra illud per omniscientiam videt Deus aliqua entia possible, vel non? si sic, ergo videt Deus aliqua possible, quæ non posset per omnipotentiam ponere, in quo est repugnantia in terminis; si non, ergo objectum omniscientia Dei non est infinitum, ita ut Deus semper plura & plura videre possit; sed finitum, ita ut plura super finita videre non possit, contra omnes: ergo, &c.

XIII. Probatur minor pro secunda parte; omnes partes infiniti Syncathegorematicè sumpti quoad numerum majorem & majorem in infinitum possunt distributivè sumi, ergo, & collectivè: antecedens admittitur ab omnibus; probatur consequentia; quia, cum eadem sint entia & non plura in collectione, quam in distributione, tota repugnantia, si quæ sit, sumi debet ex parte modi, videlicet, colligendi; sed ex parte illius modi nulla major repugnantia adferri potest, quam ex parte modi distribuendi, ergo, &c.

XIV. Confirmatur 1º negationes hominum possibile, lineæ infinitæ, &c. sunt actu, ut omnes fiantur; & sunt infinitæ, eo modo, quo negatio materia dicitur materialis, ergo sunt infinitæ actu: consequentia videtur legitima: major pro secunda parte patet: probatur pro prima; quia alterum contradictorium semper, & necessario, existit; ergo, &c.

XV. Confirmatur 2º Conclusio: nullus effectus debet denegari omnipotentia Dei, nisi ostendatur aliqua repugnantia se tenens, vel ex parte potentia agentis, vel modi agendi, vel ipsius effectus; sed nulla potest ostendi ex parte alicujus istorum, ergo, &c. major est certa apud omnes orthodoxos, & probatur ex Disputatione præcedenti Dub. 3º. minor probatur solutione objectionum;

num; consequentia patet.

xvi. Obijcies 1° ex Arriaga Physicæ Disp. 13. Sect. 4^a. num. 45°. argumentum, quo probat omnes creaturas possibiles esse finitas tantum: omnis longitudo finita, aut multitudo, potest successivè percurri, aut numerari, alioqui esset infinita: ergo si incipiamus numerare omnes homines, tandem sciemus omnem multitudinem finitam illorum, ita, ut supra illam, non posset alius homo componens cum præcedentibus numerum finitum, restare numerandus: ergo addito jam præcisè uno (si plures possibiles) supra præcedentes, resultabit multitudo infinita; quia præcedens erat maxima omnium finitarum, & hæc est major illâ, ergo erit infinita: & non erit infinita; quia finitum additum finito, non facit infinitum.

xvii. Addit autem præfatus autor num. 46°. quid autem sit ei (videlicet argumento) Respondendum; nec mihi occurrit; nec vidi in aliis; quia hoc argumentum non vidi propositum; malo autem fateri me non videre solutionem, quam dare aliquam, quam nec ego, nec ullus alius, intelligat. Verum

xviii. Respondeo 1°, retorquendo hoc argumentum in æternitatem à parte post, quam argumentum illud convincit (si quid convincit) percurri posse, & sic esse finitam & infinitam, ac proinde repugnare, ut consideranti patebit, quod est hæreticum: 2°, in homines possibiles & negationes infinitorum hominum existentium, pro quorum Infinito numero eadem difficultas.

xix. Respondeo 2°, distinguendo antecedens, omnis longitudo finita aut multitudo, secundum se & ut præcisè ab Infinito quod confluet per modum partis, sive distributivè sumpta separatim à cæteris, potest successivè percurri, aut numerari, concedo antecedens; sumpta in infinitum, & ut confluet infinitum per modum partis, sive collectivè cum cæteris sumpta, nego antecedens: notandum enim est omnem longitudinem & multitudinem finitam, diverso sensu, posse esse finitam & infinitam.

xx. Instabis, omnis longitudo finita, aut multitudo distributivè sumpta percurri potest, ergo & omnis collectivè; consequentia hæc est bona; vel non stat nostra probatio minoris ad conclusionem pro secunda parte.

xxi. Respondeo 1°, iterum retorquendo argumentum in æternitatem à parte post, homines possibiles, &c.

xxii. Respondeo 2°, distinguendo antecedens, omnis longitudo finita aut multitudo secundum se, & ut præcisè ab Infinito, quod confluet per modum partis distributivè sumpta, percurri potest, ergo & omnis collectivè eodem modo sumpta, concedo antecedens; sumpta in infinitum & ut confluet infinitum per modum partis distributivè sumpta percurri potest, ergo & collectivè, ut sic nego antecedens: quia nequidem illo modo distributivè percurri potest, eo quod ut sic, habeat infinitam longitudinem & multitudinem sibi conjunctam, licet materialiter & in se sit finita. Revera tam multum distinguitur finitum secundum se seu ut præcisum ab infinito percurri posse, & finitum in infinitum seu ut confluet infinitum percurri non posse; quantum distinguantur, finitum ut finitum percurri posse, & infinitum ut infinitum percurri non posse; quia finitum ut præcisum ab infinito est finitum, & finitum ut confluet infinitum est infinitum,

ut infra probabitur. Quare de hac difficultate paulò latius infra.

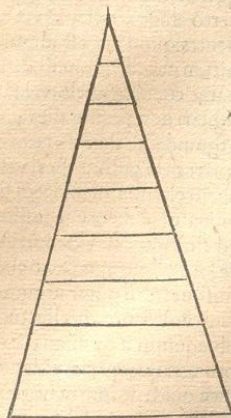
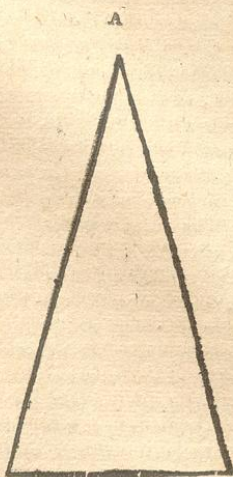
xxiii. Obijcies 2°, ponamus duas lineas esse puncto A. correspondentes, & utramque in infinitum protendi instar Pyramidis, sic ut lineæ costales magis & magis inter se distent; tandem distabunt inter se infinite: tunc Deus probat à costa ad costam, lineam trahat, hæc erit infinita, ut supponitur; & non erit, quia claudetur duobus punctis, ergo, &c.

xxiv. Respondeo 1°, argumentum illud retorqueri in talem

Pyramidem possibilem aut negationes similis Pyramidis existentis, quæ suo modo similem habent negativam protensionem, ut patebit attentè consideranti negativam Pyramidem loco realis.

xxv. Resp. 2°, admissio casu, distinguendo assumptum; tunc linea à costa ad costam tracta erit infinita, si consideretur quatenus correspondet finitæ parti lineæ costalis secundum se, sive distributivè & ut præcisè à linea costali infinita, quam conflatur, nego assumptum: & Ratio est, quia ut sic non distat nisi finitè à simili sibi correspondente parte alterius costæ, prout non distat nisi finitè à prima parte finita, quæ puncto A. correspondet: si consideretur quatenus correspondet parti lineæ costalis, sumpta in infinitum, sive collectivè cum cæteris sumpta, & ut lineam costalem infinitam conflatur, concedo assumptum; sed sicut ut sic, non est una finita, sed plures, & infinita collectivè; ita linea per modum basis ab una parte unius costæ ut sic sumpta, ad aliam alterius costæ ut sic sumptam, una tantum esse non potest, sed plures & infinita collectivè: eodem modo solves argumentum, quod difficilius putat, & hoc modò proponit P. Comptonus Physicæ Disp. 46. Sect. 5^a.

xxvi. Obijcies 6°, & difficilius: quia hujusmodi Pyramidali figurâ in infinitum protensa, cujus cuspis sit hic, ducatur linea intra unum palmum cuspidis, linea erit unius palmi; post intervallum alterius palmi ducatur alia linea, illa erit duorum palmarum; & hoc modo in infinitum duci possunt lineæ, quæ se invicem excedent per unum palmum; ergo linea transversa terminativa, seu basis erit infinita, & non erit: erit, quia cum lineæ illæ protendantur in infinitum, & consequenter infinite distent, linea illa necessariò erit infinita: quod autem non sit infinita, inde videtur clare ostendi, quia uno tantum palmo excedit lineam

neam sibi proximam finitam, finitum autem additum finitico secundum omnes non facit infinitum. Quod autem sequatur aliquam ibi lineam necessario fore finitam & infinitam, ulterius probatur; nam linea aliqua transversa infinita necessario sequitur immediate aliquam finitam, cum non sint interruptæ lineæ, ut supponimus. Deinde in ipsis lineis finitis, vel assignari potest ultima, vel non? si non, ergo sunt infinitæ lineæ finitæ invicem se uno palmo excedentes in longitudine; ergo aliqua ex lineis illis sunt infinitæ, cum infinitæ excedant primam, quæ solam est unius palmi.

xxvii. Ad ista argumenta subdit P. Comptonus: Hec est præcipua difficultas in hac materia, cui docti quidam recentiores admittentes nobiscum Infinitum fatentur omnino responderi non posse, nec aliam adhibent solutionem. Respondeo tamen primo hoc argumentum solvi ab omnibus debere in negationibus, quæ, cum undique sint in immensum diffuse, habent suo modo puncta, lineas, & superficies; ergo inter duas huiusmodi lineas in eis assignabiles, sunt aliæ transversæ, modo in argumento proposito. Secundo urget eodem modo in lineis huiusmodi, quas Deus videt possibiles. Tercio, in æternitate à parte ante, & in tempore imaginario, quod jam inle ab æternitate paulatim fluxit: nulla enim est hora longior aliâ, & tamen tandem faciunt infinitum tempus imaginarium, & idem fuisset, si tempus etiam verum infinitum à parte ante fuisset transactum.

xxviii. Resp. ergo nullam esse assignabilem lineam finitam cui proxima sit infinita excedens illam tantum uno palmo, nec videri potest à Deo, quod non est, sed quæcumque finitæ assignatæ, non potest dici determinatè quot lineæ interjaceant inter illam & lineam aliquam infinitam: sicut ergo in tempore imaginario elapso non possunt, ita certò assignari dies, vel horæ sibi invicem succedentes, ut omnes fateri debent; ita nec hinc lineæ aut numeri; sed modo longè confusissimo componitur, tam unum infinitum, quam aliud, nec eadem claritas spectanda est in re aliqua infinita, atque finita. Ita verbotenus ille.

xxix. Sed contra: hæc P. Comptoni solutiones vix etiam ullæ videntur: quia, quod quæritur est, quomodo tempus imaginarium sit infinitum, sic, ut non componatur ex duobus finitis tantum? quomodo linea sit infinita, sic ut quatenus infinita non excedat nisi uno palmo finitam, aut concludatur duobus extremis? ac proinde sint & non sint infinita: Ad hoc non Respondet P. Comptonus, nisi, quod in tempore imaginario elapso non possint certò assignari dies, vel horæ sibi invicem succedentes: quod vix est aliquid; quia si tantum sit infinitum per additionem diei ad dies finitos, non apparet cur ab Angelo, vel saltem Deo certò illius assignari non possint dies; id autem contendunt ista argumenta: deinde ratio quæritur, cur certò assignari non possint dies, vel horæ in tempore imaginario elapso sibi invicem succedentes, cum infinitum videatur debere esse infinitum per additionem finiti ad finitum, ut videntur argumenta ista convincere? eo usque non se extendit solutio ista; prudentiusque, nisi aliter argumenta solvantur, Respondendum videretur intellectum hominum hinc esse in obsequium æternitatis & fidei captivandum; quia pro utraque parte videntur sequi contradictoria; hæc quidem contra negativam; alia autem contra affirmativam, videlicet Dei omnipotentiam, omniscientiam, &c. esse infinitam & non esse, ut supra vidimus; quæ intellectui pro utraq; parte suspensum relinquere debent, nisi probabiliter ostendatur non sequi, quod, an n. 24. fecerimus, tuo iudicio relinquo.

xxx. Objicies 3°, non potest dari, quantitas infinitè parva actu; ergo nec infinitè magna actu: probatur antecedens, quia, cum sit essentialiter divisibilis, esset tandem indivisibilis, ac proinde quantitas & non quantitas: probatur consequentia, quia eodem modo se habet parum ad multum, quo multum cujus multiplicatione fit infinitum, ad parum.

xxxi. Respondeo negando assumptum; eo enim sensu, quo potest dari quantitas infinitè magna, potest dari quantitas infinitè parva; quia sicut quantitas potest secundum partes proportionaliter majores in infinitum crescere; ita & secundum partes proportionaliter minores, potest in infinitum decrescere. An autem hodie deveniri possit ad unam quantitatem actu in parvitate infinitam, sicut inde devenitur ad unam actu in magnitudine infinitam? videtur omnino quod non, & est disparitas, in eo, quod continuo non repugnet divisibilitas magni, bene autem indivisibilitas parvi, ad quam tandem eventum esset, uti ad infinitam illius parvitatem.

D V B I U M I I I.

An dari possit infinitum actu, in duratione, magnitudine, multitudine & intensione.

R E S O L U T I O I.

xxxii. **D**ico 1°, virtute Divinà dari potest infinitum actu in duratione.

xxxiii. Probatur, dies totà æternitate à parte post futuri collectivè sumpti possunt dici infiniti actu in duratione; & idem est de cogitationibus angelorum & beatorum, singulis momentis, vel horis æternitatis futuris collectivè sumptis; ergo, &c. probatur antecedens, quia illi dies, & hæc cogitationes, collectivè sumpti non sunt finiti; quia omne finitum summptione finitorum pertransiri potest, illi non possunt; ergo sunt infiniti; non Syncretice, gorematicè; quia omnes collectiones & distributiones infiniti Syncretice gorematicè sumpti actu & simul sumptæ faciunt infinitum actu & Cathegorematicum, ut patet ex dubio præcedenti; ergo, &c.

xxxiv. Objicies tamen: non potest unquam fieri una totalis & adæquata collectio omnium dierum æternitatis, vel cogitationum angelorum, &c. totà æternitate futurarum, ergo, &c. probatur antecedens; quia nunquam sunt exituri omnes, & quilibet ultra se habebit alium, ergo, &c.

xxxv. Respondeo distinguendo antecedens, non potest unquam fieri, &c. si ly *unquam* sumatur pro tempore aliquo finito secundum se determinatè & distributivè sumpto, concedo antecedens, si sumatur pro tempore Infinito & conflato ex finitis temporibus pluribus in infinitum collectivè, nego antecedens; ad probationem verò antecedentis similiter distingue ly *nunquam* sunt exituri omnes; & adde aliquando verum fore dicere jam existunt omnes dies æternitatis, quando v. g. erit verum dicere jam existit tempus infinitum sive tempus conflatum ex omnibus temporibus finitis possibilibus; quia de quocumque verum est dicere futurum est, aliquando verum erit dicere, jam est, sumendo ly *jam*, pro instanti, si futurum, sit in instanti adæquatè futurum; pro tempore infinito, si futurum, sit solo tempore infinito adæquatè futurum: quod omnes Adversarii admittere debent in diebus æternitatis à parte ante; non quidem uno instanti ut patet, sed tempore infinito & conflato ex omnibus

omnibus temporibus finitis à parte ante possibili-
bus, quod transiit. Ex hac Responsione

xxxvi. Colliges quomodo respondere debeas
ad diversas instantias quibus Adversarii probare
conantur dies illos & cogitationes non posse fac-
ere unam collectionem adæquatam & totalem; ut
cum dicunt, Omnes dies illi nunquam possunt exuere
omnem potentialitatem; semper retinent aliquam inadæ-
quationem, &c. ubi distingues ly *nunquam* & ly *sem-*
per, ut statim; & adverte insuper illos terminos esse
mixtos ex ente & non ente, & proinde mirum non
esse, quòd, unà illius parte finitâ secundum se de-
terminatè & distributivè sumptâ non existente, a-
lia ut sic existat.

RESOLUTIO II.

xxxvii. **D**ico 2º, virtute Divinâ dari potest
infinitum actu in magnitudine,
multitudine & intensione.

xxxviii. Probatur 1º, dari potest in duratione;
ergo à fortiori, &c.

xxxix. Probatur 2º, probatione & confirmatio-
ne Resolutionis Dubii 2º.

xl. Confirmatur solutione objectionum. Ante
illam tamen, sit

EXPLICATIO

Modorum quibus considerari possit infi-
nitum actu.

xli. **H**æc explicatio admodum subserviet
solvendis objectionibus difficillimis,
quæ magno numero contra nostram sententiam
proponuntur, quas ut solvant, qui in hac de infini-
to sententia, nobiscum adstipulantur, duo in infini-
to actu distinguunt, materiale scilicet & formale:
materiale (inquunt) sunt res five partes in infinito
contentæ; formale est ipsa infinitudo seu carentia
finis: tum dicunt, unum infinitum posse esse majus
alio materialiter, & secundum continentiam, ut est
numerus infinitus capillorum, respectu numeri in-
finiti hominum, quibus insunt; non tamen formaliter,
quia una carentia finis, non est major aliâ.
Sed

xlii. Contra est, quòd sicut in infinito capillo-
rum sunt materialiter infinitæ capillorū myriades,
ita & in infinito hominū sunt materialiter infinitæ
hominum myriades; atque adeo (ut sic loquar) tot in
uno, quot in alio; ac proinde numerus infinitus
capillorum non potest esse major materialiter nu-
mero infinito hominum: deinde sicut, plerisque eo-
rum contentibus, materiale ternarii, v. g. tres uni-
tates, non distinguitur realiter ab ipso formali, si-
ve trinitate, sed illud materiale est per se ipsum ter-
narius; ita nec materiale infiniti, vel res finitæ infi-
nitæ multiplicatæ distinguuntur realiter ab ipso
formali, videlicet infinitudine (præsertim cum hæc
non sit pura negatio, ut patet ex dubio primo) sed
illud per se ipsum est formaliter infinitum.

xliii. Paulò aliter alii, duo in infinito distin-
guunt, majus latè, scilicet, & majus strictè; qui etiam
minus in eodem proportionaliter distinguunt: ma-
jus latè (inquunt) est quod continet quidquid alte-
rum, quo dicitur majus continet & insuper aliquid aliud:
majus verò strictè est id quod termino quantitatis al-
terum excedit, five quod plura quanta continet, quàm
alterum; similiter distinguunt in infinito, totum &

partes: totum latè (inquunt) est, quod includit alte-
rum & insuper aliud, quod id, quod est pars, non includit:
pars verò latè est, quæ includitur in alio, aliud insuper
includente: totum strictè est, quod includit alterum non
habens tot quanta, quot habet ipsum includens: pars stri-
ctè verò est, quæ includitur in alio & non habet tot
quanta ac ipsum: tum dicunt unum infinitum pos-
se esse majus altero; item totum posse esse totum
vel partem, si hæc omnia sumantur latè; non verò,
si hæc sumantur strictè.

xliv. Contra, non apparet quomodo unum infi-
nitum possit continere alterum infinitum, & insu-
per aliud: 1º, quia sicut in infinito omnium ca-
pillorum, imò & simul omnium hominum, non
sunt plures myriades, quàm in infinito hominum
tantum; ita nec unum infinitum potest contine-
re alterum infinitum, & insuper aliud: 2º illud
aliud, quod insuper includit, erit procul dubio
plura quanta, ac proinde faciet ipsum strictè ma-
jus, strictè totum, &c. sed inter infinita non
datur strictè majus, strictè totum, pars strictè,
&c. ut fatentur. Vnde pro alia explicatione

xlvi. Adverte 1º, diligenter, infinitum posse du-
pliciter considerari: 1º in ratione totius: 2º in ra-
tione partium, ex quibus componitur.

xlv. Adverte 2º, infinitum in ratione totius,
five totum infinitum, posse etiam dupliciter con-
siderari: nam 1º considerari potest pro ea parte,
quæ est infinitum, & versus illam partem v. g. o-
rientem vel occidentem, quæ dicitur esse infini-
tum; quomodo versus illam partem respondet im-
mensitati Dei: 2º considerari potest pro ea parte
quæ est finitum, quomodo est simpliciter fini-
tum, licet versus aliam partem sit simpliciter infi-
nitum.

xlvii. Adverte 3º, infinitum in ratione par-
tium, five partes infiniti, posse etiam dupliciter
considerari: 1º quatenus constant infinitum pro
ea parte quæ finitum est, quomodo possunt esse
plures in uno, quàm in alio; sic sunt plures uni-
tates in infinito ex capillis & omnium creatura-
rum, quàm in infinito hominum; plures pedes
in una ex duabus lineis hinc in infinitum exten-
sis, quàm in alia, si ab una tollas mille pedes, non
ab alia: cave tamen dixeris unum infinitum esse
majus alio; quia infinitum per respectum ad par-
tem versus quam finitum est, est simpliciter fini-
tum; ad illam autem ly *majus* dicit respectum; &
solum est infinitum per ordinem ad partem, ver-
sus quam est infinitum, & ad illam ly *majus* non
dicit respectum: 2º quatenus constant infinitum
pro ea parte quæ infinitum est, quomodo non
sunt plures in uno quàm alio, sed sunt infinitæ,
five (ut alii) finitæ infinities positæ; quia multa
finita finities tantum posita, non faciunt infini-
tum simpliciter, sed finitum; nec plures quoad
numerum, etiam materialiter, in collectione o-
mnium infinitorum, quàm in uno solo, licet possint
esse plures quoad diversitatem specificam entium,
quia ut sic esse possunt finitæ, ut suppono, licet sint
secundum numerum infinitæ.

xlviii. Dices, si Deus producat infinitum in
quolibet genere entis, plura producat, quàm si
infinitum hominum tantum, ergo in collectio-
ne omnium infinitorum sunt plures partes fini-
tæ (saltem materialiter) quàm in uno infinito tan-
tum.

xlix. Respondeo distinguendo antecedens, si
Deus

Deus producat infinitum in quolibet genere entis, plura producat, quàm si infinitum hominum tantum; si infinitum hominum spectetur versus illam partem, quâ finitum est, concedo antecedens: si spectetur versus illam partem, quâ infinitum est, nego antecedens; ratio est, quia versus illam partem continet omnes numeros à Deo imaginabiles; ac proinde omnes numeros, quibus omnia entia possibilia numerari possunt; quia continet numeros sine fine, ut patet; ac proinde infinities infinitos, ut consideranti patebit, in eoque maxime consistit difficultas cognoscendi naturam infiniti actu. Hinc

L. Colliges, quòd si Deus postquam creavit infinitos homines, alios infinitos creet, non creaturum plures spectato primo infinito pro ea parte, quâ infinitum est, sed tantum spectato infinito pro ea parte, quâ finitum est, vel prout est unum infinitum numero, & facit cum alio numerum finitum, videlicet binarium infinitorum, in quo est comparatio unius ad duplum, ac proinde finiti ad finitum in ratione numeri.

LI. Instabis; inde sequeretur totum non esse majus suâ parte, contra hoc Axioma communiter receptum, *Omne totum est majus suâ parte*, ergo solutio nulla.

LII. Respondent Doctissimi PP. Connimbricenses hb. 3. *Physicæ* cap. 8. q. 2. art. 4.º. Axioma illud in numero tantum finito locum habere, non in infinito. Eos impugnat P. Comptonus *Physicæ* Disputat. 46. Sect. 6.º. ajens: *At sanè hoc appertè videtur falsum: totum enim tam in numero infinito, quàm finito, partem includit, & aliud ei superaddit. Et, si Deus lineam produceret hinc protractam in infinitum versus Orientem; deinde aliam ei uniret hinc productam in infinitum versus Occidentem, evidens est utramque simul esse longiorem alterâ, cum in infinitum ab utraque parte extendatur, quod neutri parti sigillatim sumptæ competit. Unde satius esset milles negare infinitum, quàm ex illius conceptione in eas angustias redigi, ut cogatur quis principio tam manifesto, ipsoque lumine naturæ noto, refragari.*

LIII. Sed mihi omnino verum dicunt PP. Citati; & contra impugnationem P. Comptoni est: 1º quòd totum in numero infinito nihil addat supra partem, quâ parte infinita est; quia ut sic est partes sine numero innumerabiles; sed tantum supra partem, quâ parte finita est, quod omnino facit pro PP. Connimbricensium explicatione. Unde si Deus lineam produceret hinc protractam in infinitum versus Orientem; deinde aliam ei uniret hinc productam in infinitum versus Occidentem, utraque considerata, quâ parte finita est, simul esset pro ea parte longior, quàm quælibet antea pro ea parte fuisset; non verò pro ea parte quâ infinita; quia pro ea parte non unirentur, ut manifestum est, nec aliæ sunt angustiae (quidquid P. Comptonus) ad quas redigamur, principio isti refragando. Quare consequenter ad Instanciam allatam

LIV. Respondeo distinguendo assumptum, sequeretur totum non esse majus suâ parte, considerata, quâ parte infinita est, concedo assumptum, idque fateri tenetur P. Comptonus, quandoquidem infra numer. 7.º. admittat in infinito numero aureorum esse infinities infinitos aureos, & consequenter in infinito numero numeros infinities in-

finitos: considerata, quâ parte finita est, nego assumptum; Axioma autem illud intelligitur de toto & parte considerata, quâ parte finita sunt.

SOLUTIO OBJECTIONUM.

Contra Infinitum in magnitudine.

IV. **O**bjicies 1º, infinita magnitudo est immensitas; sed illa est propria Dei, ergo, &c.

LVI. Respondeo transeat major, distinguo minorem, immensitas imparticipata, independens & essentialis suo fundamento est propria Dei, concedo minorem; participata, dependens & accidentalis, qualis est infinita magnitudo, de qua hic, nego minorem.

LVII. Dixi transeat major, quia non omnis infinita magnitudo, ut v. g. illa quæ solum versus Orientem est infinita, est immensitas, nisi forte velis illam esse immensitatem versus Orientem tantum, secundum aliquam dimensionem, ac proinde secundum quid.

LVIII. Objicies 2º, implicat partem esse æqualem toti; atqui talem fore sequitur ex infinito Categoricali; ergo, &c. Probatur minor, fit linea infinita versus Orientem, ex qua Deus annihilaret mille pedes; vel quòd residuum est, etiam occupabit locum pedum annihilatorum, & consequenter æqualem toti, vel non? si prius, ergo pars est æqualis toti: si posterius, ergo residuum est infinitum, & non est; est, quia infinitum ablatione finiti non fit finitum; & non est, quia alios qui unum infinitum esset majus alio, v. g. totum majus hoc residuo, ergo, &c.

LIX. Multi fatentur hoc argumentum sibi negotium facessere: Respondentque concessa majore de parte & toto propriè sumptis; negando sequelam, dicentes residuum, si bene applicetur, occupaturum quidem locum totius, imò & fore infinitum ex omni parte: negant tamen occupaturum locum æqualem toti: Ratio ipsorum est; quia sicut infiniti non datur mensura; ita nec æqualitas, vel inæqualitas, quæ mensuram sequitur. Sed

LX. Contra 1º, illas partes propriè & impropiè dictas (& idem est de toto) rejecimus supra: 2º inter infinita datur æqualitas, ut patet ex Symbolo Athanasii *totæ tres Personæ coætænae sibi sunt & coæquales*, ac proinde infiniti mensura infinita: 3º quid confert illa bona facta applicatio? pedes enim annihilatos non restituit magis quàm ablata per impossibile à Deo Patre vel unicâ perfectione, illam ulla possibilis applicatio restituere posset: unde sicut Pater postea nunquam contineret omnem perfectionem aliarum personarum; ita nec residuum post quamlibet applicationem unquam contineret totum, quod ante annihilatos pedes continebat.

LXI. Respondeo concessa majore, negando minorem; ad probationem admissio casu, Respondeo residuum pro ea parte, quâ infinitum est, non occupaturum locum æqualem toti, sed inæqualem mille pedibus; licet maneat infinitum versus Orientem, quâ parte infinitum erat; quia, ut bene probatum est, infinitum ablatione finiti, non fit finitum, etsi pro ea parte, quâ finitum est, fiat minus alio sibi æquali.

Instabis

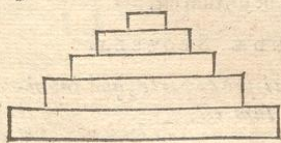

LXII. Instabis, cum residuum sit infinitum versus Orientem, poterit saltem à Deo retrahi ad locum totius, & sic pars poterit occupare locum æqualem toti, quâ parte finitum est, ergo, &c.

LXIII. Respondeo distinguendo antecedens huius argumenti, quod omnes fatentur esse ex difficultatibus huius materiæ: cum residuum sit infinitum versus Orientem; secundum quod infinitum est versus Orientem, sive secundum partes collectivè, quatenus infinitum conflant, sumptas, & infinitè versus Orientem sumibiles, poterit saltem à Deo retrahi ad locum totius, concedo antecedens; nec mirum, quia ut sic unum infinitum est materialiter æquale omnibus infinitis collectivè sumptis, ut supra ostensum est: secundum quod finitum est versus Occidentem, sive secundum partes finitas secundum se & distributivè finitè tantum versus Occidentem sumibiles, nego antecedens; quia, cum ut sic se habeat instar ligni pedalis ad bipedale, quod sine rarefactione aut replicatione non potest occupare locum adæquatum ligni bipedalis, ut omnes fateri tenentur, non potest sic retrahi, quin priorem locum deferat. Hinc

LXIV. Colliges 1°, quod si Deus produceret duas lineas utrumque infinitas, puta versus Orientem & Occidentem, tot habituras ulnas, quot palmos versus Orientem & Occidentem, ubicumque fiat divisio; quia ut sic sumuntur secundum quod sunt infinitæ, sive secundum partes finitas in infinitum sumibiles; non verò si fiat divisio in medio, & postmodum sumatur initium mensuræ à quacumque determinata parte versus illam partem, in qua facta est divisio; quia ut sic sumuntur secundum quod sunt finitæ, sive secundum partes finitas finitè tantum, & usque ad partem illam finitam & ultimam, sumibiles; in finito verò non sunt tot ulnæ, quot palmi, ut patet.

LXV. Colliges 2°, quod si crearet Deus lapides infinitos alternatim albos & nigros, quos diserneret in longum, deinde annihilatis nigris, conjungeret albos; solos albos, quâ parte infiniti, & quâ parte respondent mensuræ infinitæ occupaturos tantum loci, quantum albi & nigri simul ante occupabant; non verò, quâ parte finiti respondent mensuræ finitæ sive locis annihilatorum secundum se & distributivè consideratorum; quia autem omnes communiter hoc modo illos considerant, hoc argumento confunduntur.

quæro, an in tota illa multitudine, futurus sit lapis aliquis infinitè magnus, an non? non primum, quia videtur incomprehensibile, quod detur lapis aliquis infinitè magnus, qui tamen alium finitè tantum proportionem unius palmi excedat: non etiam secundum; quia cum tota illa multitudo lapidum se excedentium sit actu infinita, debet constituere magnitudinem aliquam infinitam, & consequenter includere lapidem aliquem infinitè magnum, qui infinitis palmis minimum omnium excedat, ergo erit in-

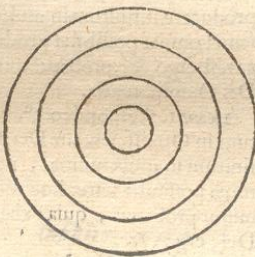
finitus, & non erit.

LXVII. Respondeo admissio casu (qui tamen est impossibilis, quia in infinito non datur ultima pars, quæ ibi datur; nec in infinito ex majoribus & majoribus partibus in infinitum assignari potest una major infinitis collectivè, uno tamen pede tantum excedens majorem ex infinitis; nec datur pars maxima in infinito magnitudinis, quæ ibi daretur) ex tali multitudine nullum determinatum lapidem fore infinitè magnum; quia ibi semper fit respectus finiti, utpote uno tantum pede finitum excedentis, ad finitum: sed totam collectionem futuram infinitam magnitudinem.

LXVIII. Instabis, unus lapis determinatus istius magnitudinis erit uno palmo major infinitis facientibus infinitam magnitudinem, ac proinde major infinita magnitudine; ergo unus erit infinitè magnus.

LXIX. Respondeo distinguendo antecedens, unus lapis, &c. erit uno palmo major infinitis, &c. distributivè sumptis, quomodo omnes sunt finiti in magnitudine, concedo antecedens; infinitis collectivè sumptis, quomodo tantum faciunt infinitam magnitudinem, nego antecedens.

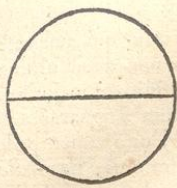
LXX. Urgebis, ille lapis erit uno palmo major infinitis facientibus infinitam magnitudinem, collectivè sumptis, ergo erit infinitus; probatur antecedens; sicut ex infinitis circulis concentricis se uno pede excedentibus (quos Deus producere potest) erit unus determinatus uno pede major infinitis facientibus infinitos circulos concentricos, collectivè sumptis; ita ille lapis erit uno palmo major infinitis facientibus infinitam magnitudinem, collectivè sumptis.

LXXI. Respondeo negando assumptum, ad ejus probationem, Respondeo esse fallaciam in argumento isto: vel enim agnoscis primum circulum concentricum, qui ab infinitis aliis uno semper pede excedatur, vel non? si sic, in infinitis circulis sese circulantibus non magis habebis unum determinatum circulum circulantem infinitos alios, quam ex finitis partibus uni determinato pedi æqualibus infinitè extensis habeas unam partem determinatam terminantem infinitas alias: sed novos & novos sine fine circulantem habebis, sicuti in hoc casu novas & novas sine fine alias terminantes, habes: si primum circulum concentricum non agnoscas, sed intra circulum excentricum infinitum, supponas infinitos concentricos uno semper pede minores factos, falsum & impossibile supponis, videlicet dari posse unum determinatum circulum infinitum, qui uno tantum pede sit major alio finito concentrico, quod tam est impossibile, quam quod, in infinitis partibus æqualibus uni determinato pedi infinitè extensis, dari possit ultima pars, sive pars, quæ aliquam præponat, nullam postponat, quod est infinitum in longitudine inter duo determinata puncta claudere.

Adde

LXXII. Adde circulum infinitum repugnare, haud secus quàm finitum, quâ parte finitas partes respicit, esse infinitum, repugnet, quia quâdiu circulum concipis, semper terminos lineæ transversæ, quæ in circulo infinito infinita esse deberet, concipis.

SOLUTIO OBIECTIONUM.

Contra Infinitum in multitudine.

LXXIII. **O**bjicies 1°, omnis multitudo est numerus: atqui omnis numerus est numerabilis, ergo dari non potest infinitum in multitudine: Probatur consequentia, quia illud esset numerus non numerabilis.

LXXIV. Respondeo distinguendo minorem; atqui omnis numerus est numerabilis numeratione finitâ, si finitus, infinitâ, si infinitus (nam si sol in æternum moveretur adhuc esset tempus extrinsecum, siue numerus & mensura omnium motuum successorum particularium) concedo minorem; finitâ tantû, nego minor. unde nego consequentiâ.

LXXV. Objicies 2°, secundum te, si posset Deus producere infinitum in multitudine, posset simul & semel omnia possibilia producere: sed hoc dici non potest, ergo, &c. probatur minor, quia exhauriretur Dei Omnipotentia.

LXXVI. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in Omniscentiam Dei; si posset Deus scire infinitum in multitudine, posset simul & semel omnia possibilia scire: hoc dici non potest, ergo, &c. minor probatur, quia exhauriretur Omniscentia Dei, ergo, &c.

LXXVII. Respondeo 2°, negando minorem, intellectâ majore de entibus non essentialiter successivis; ad ejus probationem nego assumptum, quia non exhauriretur Omnipotentia, magis quàm Omniscentia, sed objectum: vel, si vis, aliter distinguo antecedens, exhauriretur Omnipotentia defectu se tenente ex parte ipsius omnipotentiae, nego antecedens: defectu se tenente ex parte objecti, videlicet quod aliud insuper non esset possibile, concedo antecedens; sed hoc non magis est respectu Omnipotentiae Dei absurdum, quàm illam non posse producere non possibile, siue impossibile.

LXXVIII. Objicies 3°, producat Deus infinitos homines, quorum singuli habeant unum panem, vel potius aureum unum, cui sit nomen cujusque proprium inscriptum; & tum istos in cumulum projiciant: si unus centum accipiat & Deus velit postea cuilibet unum ex illis reddere, centum erunt sine ut patet: si verò Deus, illis nunc primum in cumulum projectis, adjiciat centum, & cuilibet reddat unum ut ante, centum erunt superflui, ergo unum infinitum, etiam quâ parte infinitum, est majus altero, saltem materialiter.

LXXIX. Respondeo admissio casu, homines & aureos attendi, aut quatenus se se singuli reciprocè respiciunt? & sic sunt finiti. nec infinitum constant; unde mirum non est, si, illis consideratis ut sic, in primo casu centum essent sine aureo, & in secundo centum superabundantes: aut quatenus tam homines, quàm aurei constant infinitum quâ parte infinitum est? & sic consequenter non debet fieri comparatio finiti ad finitum, unius ad unum, in quo plu-

res decipiuntur, sed infinitorum ad infinitos; & dicere oportet quod quilibet homo potest infinitos aureos recipere, prout sunt infinites infiniti homines, quorum nomina sunt in aureis illis scripta: unde tota fallacia provenit ex defectu penetrationis naturæ infiniti.

SOLUTIO OBIECTIONUM.

Contra Infinitum in intensione.

LXXX. **O**bjicies 1°, si posset dari infinitum in intensione, posset dari vis intelligendi infinita, & lumen gloriæ infinitum, ac per consequens posset Deus comprehendi; sed hoc implicat, ergo, &c.

LXXXI. Respondeo negando sequelam (quam fortè secundum potentiam absolutam admittere possit, quod, Deo dante, examinabimus in Theologia) quia inde tantum sequitur, quod posset in Deo cognosci infinitæ perfectiones; non verò quod Deus posset cognosci quantum cognoscibilis est, quia est infinite infinites cognoscibilis ab intellectu Divino, qui creaturæ non convenit.

LXXXII. Objicies 2°, posset dari actus charitatis per quem creatura amaret tantum Deum, quantum amari potest; sed hoc implicat, ergo, &c.

LXXXIII. Respondeo distinguendo majorem, posset dari actus charitatis per quem creatura amaret Deum tantum, quantum amari potest voluntate creatâ & participativè, concedo majorem; voluntate increatâ, imparticipativè & essentialiter, nego majorem; de quo iterum in Theologia.

LXXXIV. Objicies 3°, posset dari gravitas infinite intensâ, atque adeo lapis infinite gravis moveri in instanti; sed hoc implicat, cum in motu fiat transitus à termino à quo ad terminum ad quem, qui non potest haberi in instanti, ergo, &c.

LXXXV. Respondeo 1°, argumentum nimium probare, scilicet virtutem Dei motivam implicare; quia infinite gravi activior est; non potest tamen in instanti movere quidquam localiter, prout motus dicit successionem, de quo in Objectione.

LXXXVI. Respondeo 2°, negando majorem, nam posset quidem moveri celerius & celerius in infinitum, quàm moveatur finitè tantum grave; non tamen in instanti; quia implicat motum localem fieri in instanti prout dicit successionem, de quo in Objectione, ut dictum est.

MIRANDÆ SEQUELÆ.

Ex natura infiniti pro ea parte, quâ infinitum est.

LXXXVII. **D**ixi pro ea parte, quâ infinitum est, quod est valde distinguendum, quia planè aliter est de eo Philosophandum pro ea parte, quâ finitum est. Itaque

LXXXVIII. Sequitur 1°, in infinito hominum, quâ parte infinitum est, non esse plures capillos, quàm homines: 2° in infinito doliorum vini, non esse plures guttas, quàm dolia; imò quod si Deus ex infinitis dolii sumeret infinitas guttas, & reliquum in quolibet dolio annihilaret, per infinitas illas guttas iterum posse repleri infinita dolia: 3° in infinita linea versus Orientem non esse plu-

res palmos quam ulnas; in spatio infinito non esse plures passus quam milliaria: 4° in aeternitate Dei à parte ante aut creaturarum à parte post, non esse plures horas, quam annos; plures annos, quam saecula; sanctum unum mille & pluribus annis post alium non pauciores eliciturum cogitationes per totam aeternitatem, quam alium, etiam si hic singulis momentis unam eliceret, alter verò non nisi unam singulis centum annis: 5° in infinito unitatum non esse plures unitates, quam in infinito Myriadum: 6° infinita grana arenæ non occupatura minorem locum, quam infiniti montes.

LXXXIX. Fateor hæc primo intuitu videri incomprehensibilia; sed hoc fit ex eo, quòd tot capillos per ordinem ad unum hominem; guttam per ordinem ad dolium; palmum per ordinem ad ulnam; horam per ordinem ad annum; & sic de cæteris, quomodo finita sunt, concipiamus: si verò omnia per ordinem ad ulteriora & ulteriora in infinitum, & collectivè, concipiamus, sunt comprehensibilia, per hoc quòd appareant infinita, & infiniti dari non possit excessus; quia ubi daretur, finiretur infinitum, ac proinde esset infinitum & non esset, ut patet; quare dicendum est illa convenire infinito essentialiter, nec Deum excessum in uno super aliud videre pro ea parte, quæ infinitum est.

LXXX. Nec dicas, ex præmissis Deum tantum honorandum & glorificandum ab uno beato, quantum ab omnibus simul; quia quæ parte aeternitas finita est, & quæ parte illi actus finiti sunt, longe magis ab omnibus, quam ab uno est Deus honorandus & glorificandus; nam uno instanti unus unum actum tantum elicit; omnes verò, myriades simul eliciunt; Deus autem non attendit ad aeternitatem suam, quæ est tota simul, sed ad aeternitatem beatorum, à quibus honoratur & glorificatur, quæ est per tempora finita in infinitum & successive; deinde non attendit ad omnes cogitationes beatorum tota aeternitæ futuræ collectivè, sed distributivè, eo modo quo illas singulis momentis eliciunt, volens singulis momentis ab uno magis, ab alio minus, in mercedem meritum suorum, glorificari, quod alioqui non posset.

Q V Æ S T I V N C V L A.

LXXXI. Q Vares 10. An corpus infinitum, quæ parte infinitum est, posset moveri localiter.

LXXXII. Respondeo non posse per lineam rectam; quia deberet aliquid spatii recti deferere, ut patet, & novum rectum acquirere, quod repugnat infinito: posset supra & infra, ad dexteram & sinistram; quia hic cessat illa ratio: quid si infinitum ex omni parte? admittunt omnes communiter post Gregorium Ariminensem posse moveri circulariter; sed, id videtur omnino negandum; quia si posset moveri circulariter posset circumdari circulo, ac proinde infinitum utrumque in magnitudine, posset terminari duobus punctis illius circuli; quod admitti non debet; quia non apparet quomodo infinita magnitudo duobus terminis concludi possit (quidquid dixerint Arriaga, Poncius, & alii plures) si enim

posset infinitum ita concludi, posset consequenter habere figuram; quia tantum negatur posse habere figuram, eò quòd figura est terminus quantitatis; non video autem qualem figuram res infinita habere possit.

LXXXIII. Quæres 2° an infinitum, si quod daretur, esset determinatum.

LXXXIV. Respondeo affirmativè; quia à Deo produceretur; quidquid verò à Deo producitur non potest habere existentiam vagam & indeterminatam: licet autem infinitum non constaret certâ parte finiente & ipsum terminante, quo sensu posset dici indeterminatum, vel potius interminatum, constaret tamen his potius partibus, quam illis; quod sufficit ut dicatur habere existentiam determinatam, & non vagam. Hinc

LXXXV. Patet quo sensu loquatur S. Thomas dicens Deum volentem producere infinitum, non posse se determinare quantum producat, quia infinitum non potest cadere sub certam intentionem & cognitionem: idem verum est, si loquatur de infinito quoad certam intentionem & cognitionem partis finientis ac terminantis, falsum quoad intentionem & cognitionem aliquarum partium præ cæteris componentium infinitum: hinc dic contra P. Poncium Disput. de infinito num. 23°. Deum non posse ita numerare partes omnes infiniti, easque tam distinctè cognoscere, ut nobis significare possit, quot sunt; quia sic deberet partem finientem & terminantem distinctè cognoscere, quæ non est in infinito, pro cuius clariori intelligentiâ, fit

D V B I V M IV.

An possit Deus producere infinitum habens finem & terminum.

LXXXV. A Nte Resolutionem

Suppono finem sive terminum hîc posse esse duplicem: intrinsecum scilicet, & extrinsecum; intrinsecus est, qui est aliquid rei, & rem terminat, sic tertius pes est terminus intrinsecus ligni trepidalis; terminus extrinsecus est, qui nihil est rei, ultra quem tamen res extendi non potest, sic pes quartus est terminus extrinsecus lineæ trepidalis, & hora secunda terminus extrinsecus partium horæ primæ. Hoc supposito, fit

R E S O L U T I O I.

LXXXVI. D Ico 1°. infinitum in multitudine potest habere terminum extrinsecum suæ multitudinis, & intrinsecum, tam extensionis localis, quam temporalis.

LXXXVII. Probatur prima pars; quia partes proportionales lineæ trepidalis pro termino extrinseco habent quartum pedem, & partes proportionales horæ primæ habent pro termino extrinseco horam secundam, & tamen sunt infinitæ numero, sive multitudine, ergo, &c.

LXXXVIII. Confirmatur communiter admittunt Philosophi intra quascumque duas species assignabiles, v. g. inter hominem & bovem posse dari infinitas species perfectiores, earum imperfectiore, exempli gratia, bove; sed illæ includuntur inter duos terminos extrinsecos, ergo, &c.

N

Nec

xxxxix. Nec putet hinc fore ut homo sit infinitè perfectus in quantum erit perfectior infinitis; quia non erit perfectior infinitis collectivè sumptis, quomodo faciunt perfectionem entium intra illas duas species conclusorum numero infinitam, sed distributivè tantum, pro quo vide solutionem ad objectionem secundam contra infinitum in magnitudine.

R E S O L U T I O II.

c. **D**ico 2°. nullum in extensione infinitum, permanens aut successivum, potest habere terminum, sive intrinsecum, sive extrinsecum suæ extensionis.

ci. Probatur; quia, vel ille terminus à prima parte illius infiniti versùs illam partem quâ finitum est, distaret finitè, vel infinitè? non primum, quia alioqui infinitum in extensione contineretur intra duos terminos in extensione finitos, sive finitè tantum distantes, ac proinde non esset infinitum: non etiam secundum; quia si ab illa infinitè distat, quomodo illam terminare potest? terminus enim non potest infinitè distare à terminato, ut patet.

cii. Dices fortè ex P. Poncio, illam non terminare immediatè, sed mediantibus aliis partibus infinitis in extensione, quas immediatè terminat sed contra quomodo illas infinitas partes in extensione immediate terminat, si infinitè in extensione & interminabiles? Hoc prius ostendendum est. Hinc fit

R E S O L U T I O III.

ciii. **D**ico 3°. nullum infinitum potest habere terminum intrinsecum in eo genere in quo est infinitum.

civ. Probatur, quia alioqui esset infinitum in illo genere, & non esset; esset ut supponitur; non esset, quia esset terminatum in suo genere, sive haberet terminum; ergo, &c.

D V B I U M II.

An divini virtute produci possit creatura aliqua particularis essentialiter infinita perfectionis citra independentiam.

cv. **S**ensus dubii est: an Deus possit producere creaturam omnium possibilium perfectissimam, sive tam perfectam ut perfectiorem producere non posset: negant Thomistæ communiter, Suarez, Conimbricenses, Complutenses nostri, Fasolus, Poncius, Mastrius, Hurtadus, Oviedus, Comptonus, &c. affirmant noster Bacho in primum distinct. 44^a. quæst. 1^a. art. 2°, Durandus, Ockam, Henricus, Aureolus, Ariaga, &c.

R E S O L U T I O.

cv. **D**ico, potest Deus virtute sua absoluta producere creaturam omnium possibilium perfectissimam, sive tam perfectam ut perfectiorem producere non possit.

cvii. Probatur 1°. potest Deus virtute sua absoluta producere lineam omnium linearum lon-

gissimam, infinitam v. g. versùs Orientem & Occidentem, & corpus ab omni parte in magnitudine infinitum, ac proinde illi communicare suam extensionem localem & immensitatem citra independentiam, quidni & alteri creaturæ suam omniscientiam, omnipotentiam, &c. citra independentiam? sed illa creatura esset essentialiter omnium creaturarum possibilium perfectissima, ergo, &c.

cviii. Dices ex P. Poncio, si Deus posset ulli creaturæ communicare suam immensitatem, omniscientiam, omnipotentiam, &c. posset & suam independentiam, sed hoc dato (quod tamen impossibile omnino est) illa creatura non esset omnium possibilium perfectissima; ergo, &c. minor patet; Probatur major à pari.

cix. Respondeo negando sequelam majoris; quia in independentia limitationis fundatur tota distantia & distinctio Dei à creatura; non verò in immensitate, omniscientia, omnipotentia, &c. participatis, & si posset Deus communicare suam independentiam posset esse plures dii, vel posset cessare esse positivè perfectissimus in omni genere perfectionis, v. g. in genere perfectissimi Domini omnium entium, quæ non sunt Deus, quod tamen est conceptus Deo essentialis; per hoc verò quòd communicet suam immensitatem, omnipotentiam, omniscientiam, &c. citra independentiam, non cessat esse positivè perfectissimus in omni genere perfectionis; quia retinet omnes suas perfectiones independentes independenti limitationis à quo cumque alio, & non communicat nisi dependentes.

cx. Probatur 2°, si daretur creatura cui Deus se communicaret, quantum est communicabilis ad extra, ea esset omnium possibilium perfectissima; atqui hæc prudenter dicitur possibilis, si ex eo quòd in actu ponatur non sequantur duo contradictoria, ergo, &c. major patet; Probatur minor, quia in eo nulla apparet repugnantia.

cx. Respondet P. Oviedo probationem hanc habere fallaciam latentem valde; se tamen uno verbo illam aperire & argumentum dissolvere, negando suppositum; quia (inquit) cum dicitur, Deum posse producere creaturam perfectissimam, quam potest producere, supponitur inter creaturas, quas potest Deus producere, esse aliquam perfectissimam, quæ dicitur posse à Deo produci: quæ suppositio est falsa. Sed

cxii. Contra, quæro quare illa suppositio est falsa; possum enim elicere visionem perfectissimam omnium visionum, quas elicere possum, quidni & Deus producere posset perfectissimam omnium creaturarum, quas producere potest? ad hoc enim ut falsitas suppositionis prudenter allegetur, videndum prius, an re bene perpensa, iudicetur duo contradictoria sequi ex eo quòd possibilis dicatur, an non potius oppositum, uti hic.

cxiii. Nec dicas Deum non posse ponere numerum maximum numerorum partium continui divisi-
farum, quos ponere potest; quia alioqui continuum remaneret indivisibile; eò quòd Deus non posset maiorem numerum divisionum ponere. Nam posset adhuc multos minores numeros ponere, imò & multos æquales, sicut creatà unà omnium creaturarum possibilium perfectissimam citra independentiam posset adhuc multas imperfectiores producere, imò & multas æquales, quod non obstat quominus

minus produxisset perfectissimam negativè, de qua tantum procedit Resolutio, & non de perfectissima positivè; quidni enim posita una perfectissima possibili, altera similis esset etiam possibilis; ex quo patet, quòd continuum non remaneret indivisibile.

cxiv. Confirmatur 1°. sicut potest Deus hoc instanti creare omnia creabilia hoc instanti, ita potest hoc instanti creare creaturam omnium creabilium hoc instanti perfectissimam; ac proinde, sicut potest hoc instanti creare creaturam omnium creabilium hoc instanti perfectissimam, ita absolute potest creare creaturam absolute perfectissimam; ergo, &c.

cxv. Confirmatur 2°, ad prudenter judicandum de rei possibilitate, videndum, an post doctum & maturum examen; ex eo quòd saltem per potentiam Dei absolutam res poneretur in actu, sequeretur duo contradictoria, ut supra Disput. 8. Dub. 3. ostendimus ab autoritate & ratione: atqui ex tali creatura in actu posita non sequeretur, ergo, &c.

cxvi. Obijcies 1° ex P. Comptono Disput. 46. Physic. sect. 7. hæc Resolutio convinceret 1° dari ultimam durationem à parte post: 2° dari ultimum numerum omnium finitorum: 3° dari ultimam divisionem continui: juxta hoc argumentum, potest Deus designare durationem Angeli ab hac hora remotissimam, quam potest: potest producere ultimum numerum, quem potest; potest ponere ultimam divisionem continui, quam potest, &c. sed hæc sunt evidenter falsa, ergo & Resolutio.

cxvii. Confirmatur, si quæ creatura esset talis, maximè esset aggregatum ex omnibus creaturis possibilibus; sed illa non est talis, ergo, &c. Probat minor, quia sicut aggregatum ex omnibus numeris finitis possibilibus non est numerus omnium finitorum perfectissimus; alioqui vel una unitate addita fieret infinitus, & sic finitum additum finitum faceret infinitum, ita nec aggregatum ex omnibus creaturis possibilibus est creatura omnium possibilium perfectissima.

cxviii. Respondeo negando assumptum: quia ex illis post doctum & prudens examen omnino videntur sequi duo contradictoria: ex primo quidem æternitatem esse finitam & infinitam, ex secundo autem, ex duobus numeris finitis fieri numerum infinitum; ex tertio denique continuum constare ex puris punctis: quæ, ut suis locis ostendimus, contradictoriè repugnant: at ex creatura omnium omnino, sive finitarum, sive infinitarum perfectissima, nullo modo post debitum examen judicamus talia, aut similia contradictoria sequi; & ex opposita sententia talem creaturam negante, contradictoria non obscure inferimus, videlicet, Deum posse & non posse producere creaturam infinitam in magnitudine, duratione & intensione; posse quidem ob argumenta dubia præcedentibus præmissa; non posse verò, quia per te non posset in aliis generibus infinitam, sicut in illis, producere; si sic, infero à pari, ergo nec in his; unde poterit, & non poterit talem creaturam producere.

Ad Confirmationem

cxix. Respondeo non tantum aggregatum illud esse tale; sed & esse possibilem unam simplicem istius aggregati perfectiones continentem; quia, quæ sunt in imperfectioribus dispersa, in perfectiori reperiuntur unita: ulterius autem nego minorem; & ad

ejus probationem, Respondeo, quandoquidem idem numerus sit finitus, & infinitum constet, aggregatum ex omnibus numeris finitis possibilibus, considerari posse dupliciter: 1° quâ parte numeri sunt finiti: 2° quâ parte sunt infiniti, sive quâ parte infinitum constant: si 1° modo, quandoquidem supra omnem numerum finitum, sit aliquis infinitus, qui ex infinitis unitatibus constatur, clarum est assignari non posse numerum omnium finitorum perfectissimum; quia semper restabunt plurimæ unitates ex numero infinito illi addibiles & illius perfectivæ: si secundò modo, aggregatum ex omnibus numeris finitis possibilibus procul dubio est numerus omnium omnino numerorum, & finitorum, & infinitorum perfectissimus, quia omnes numeros posibles involvit, ex quo conficio argumentum pro nostra sententia, potest dari numerus omnium omnino numerorum perfectissimus, ergo potest dari creaturam omnium creaturarum perfectissima, consequentia tenet à pari.

cxix. Obijcies 2° autoritatem S. Dionysii de divinis nominibus cap. 8. Dicamus, &c. quodque possit (scilicet Deus) etiam infinite alias infinitas potentias, præter eas, quæ sunt, in lucem proferre; neque unquam potentia infinita & infinita in lucem probare, effectorem potentiarum effectricis ejus potentia, quæ omnem infinitatem superat, obscurare & obnuere possunt.

cxxi. Confirmatur ratione Divi Thomæ, quæcumque creatura supponatur producta, quantumvis perfecta sit, infinite distat à Deo, ergo poterit aliqua perfectior excogitari, media inter illam creaturam & Deum, quæ creaturam jam productam perfectione exsuperet, & maneat longè inferior Deo, ergo, &c.

cxxi. Respondeo S. Dionysium solum velle Deum præter potentias, quæ sunt in lucem de facto posita, posse infinitas alias proferre; nec Deum unquam positurum tam multas, ut obscurare & obnuere possint ejus effectricem potentiam; quia scilicet nullam unquam produceret à se non dependentem, & à se non infinites producibilem (si nimirum non sit essentialiter alligata tempori) prout est potentia Dei effectrix à creatura non dependens, & à creatura nequidem semel producibilis.

Ad Confirmationem

cxxi. Respondeo, concessio antecedente, negando consequentiam; quia creaturæ infinita distantia à Deo non consistit in eo, quòd inter illam & Deum sit alia perfectior ipsa & Deo imperfectior, sed in eo, quòd Deus habeat infinitas perfectiones, & creatura nullam ex illis; quia omnis perfectio Dei dicit independentiam ab alio, quod est, non Deus; & omnis perfectio creaturæ dicit dependentiam ab alio, quod est Deus: sic patet ad totum fundamentum P. Oviedi.

cxxiv. Obijcies 3°. in numeris oportet in infinitum ire, nec ullus assignari potest, quò non possit assignari perfectior; ergo similiter in creaturis potest in infinitum iri, nec ulla assignari potest, quæ non possit assignari perfectior.

cxv. Respond. distinguendo antecedens, in numeris rerum permanentium oportet in infinitum ire, nego antecedens; possunt enim simul & semel omnes poni; successivarum, ad quos attendit S. Augustinus 12. de Civit. cap. 8. dum dicit numeros sine fine posse augeri, concedo antecedens; sed hoc non impedit quominus detur creaturæ om-

nium possibilem perfectissima; quia non est necessarium quoddam contineat formaliter perfectiones entium essentialiter successivorum; sed satis est, quoddam illas contineat eminenter: deinde in infinito in multitudine rerum possibilem continentur omnes numeri rerum omnium successivarum, ut patet ex dictis supra: unde licet in numeris rerum successivarum oporteat ire in infinitum; id tamen non obstat quominus detur unus absolute omnium numerorum negativè perfectissimus, ita ut Deus non possit positivè perfectiorem producere, prout contendit nostra Resolutio.

cxvii. Obijcies 4°. saltem ex Resolutione ista sequitur illam creaturam habere perfectionem simpliciter infinitam, quandoquidem infra illam sunt creaturæ illa imperfectiores, infinitæ possibiles.

cxvii. Respondeo negando sequelam; quia cum vix assignari possit species, quæ sub se infinitas imperfectiores geometricæ & secundum aliquam proportionem non contineat, omnes etiam valde imperfectæ species, haberent perfectionem simpliciter infinitam, quam tamen Theologi soli Deo, sive enti habenti perfectionem simpliciter simplicem, seu nullam includenti imperfectionem, concedunt: unde calculatio ista omnino fallax, nec vera est, nisi secundum proportionem, secundum quam fit accretio; sic nempe, ut sit geometricè & proportionaliter perfectior, & ista, quæ est finitæ perfectionis, & ista hæc imperfectior, & ista hæc iterum imperfectior, & sic in infinitum; non verò sic, ut sit arithmetice & simpliciter perfectior una vel pluribus creaturis simpliciter infinite perfectis.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Continuo & ejus Continuatione.

Continui difficultas continua est, uti & infiniti infinita; tantumque Philosophos hucusque torfit, ut nullus sanæ mentis sit, qui sibi ex integro satisfactum afferat; unde merito eximius Dominus Fromondus Doctor Lovaniensis materiam de Continuo Labyrinthum vocat, quem plures intrent, sed nullus, alioqui etiam longè eruditissimus, exeat. Vt tamen aliorum more de Continuo aliquid disputemus, sit

D V B I V M I.

Quid & quotuplex Continuum.

RESOLUTIO I.

I. Ico 1°. Continuum hic juxta Aristotelem lib. 6°. cap. 1°. est *cujus partes loco immediate sunt unum*, puta unitate morali; quia non datur continui, ut infra ostendemus, continuatio realis: contiguum autem juxta eundem, est, *cujus partes loco immediate sunt multa*, id est, non unum unitate morali, sed multa multitudine opposita uni unitate morali; inter quæ autem loco immediata reperitur unitas moralis, & inter quæ multitudo moralis, infra patebit.

RESOLUTIO II.

III. Ico 2°. continuum, aliud permanens, & est *cujus partes simul existunt*, ut materia prima: aliud successivum, & est *cujus partes fluxu quodam aliæ aliis succedunt*, ut tempus.

D V B I V M II.

An Continuum componatur ex puris indivisibilibus mathematicis.

IV. Ante Resolutionem Suppono indivisibilia mathematica, ut opponuntur Physicis, esse illa, quæ omni omnino parte destituuntur, sic ut nec ab ipso Deo dividi possint: Physica verò ut opponuntur ma-

thematicis, quæ quidem absolute habent partes, sed sic, ut naturaliter dividi non possint; vel ob exiguitatem; vel ob qualitates divisioni repugnantes: tamen divinitus à Deo dividi possunt. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO.

V. Ico contra Zenonem & alios ex antiquioribus Stoicis, & recentioribus verò Gregorium Ariminensem, Cornelium de Sancto Patricio, Arriagam, Tellez, & alios, quos hic magno numero Physicæ Disput. 35^a. sect. 1ª citat: continuum permanens non componitur ex puris indivisibilibus mathematicis. ita D. Fromondus in suo Labyrintho cap. 25. Suarez, Conium, Hurtus, &c.

PROBATIO I.

Ex hoc Axiomate *Indivisibile additum indivisibili non facit majus.*

VI. Probatur 1° ratione Physicæ desumptæ ex Aristotele lib. 6°. cap. 1°: evidens est continuum aliquod integrum esse majus & magis extensum, quam sit quælibet ejus pars; item ex additione novarum partium, ex quibus componitur fieri majus & extensius; atqui *indivisibile additum indivisibili non facit majus*, ergo continuum non componitur ex puris indivisibilibus mathematicis: minor probatur, & confirmatur improbatione rationum, quibus, Arriaga, Oviedus, Tellez, & alii hanc minorem rejiciunt.

VII. Respondet 1°. P. Tellez ad minorem, sollemne illud Axioma non transire cancellos nostræ opinionis, ac proinde in sua opinione non admitendum: 2°. unitas numerica in ratione numeri indivisibilis, addita unitati numericæ, facit plus quoad numerum, ergo indivisibile additum indivisibili facit etiam majus, quoad locum: 3°. puncta indivisibilia loco immediate contigua, non se penetrant, quia ad hoc ut se non penetrant, sufficit, quod

quod utrique puncto respondeant in spatio extrinseco diversa puncta, uti revera correspondent; siquidem est unum punctum immediate positum post aliud, atque adeo in diversis locis: quod declarat in puncto terminativo lineatum in centro circumferentiae, quod quamvis tangat secundum se totum omnes lineas deductas ad centrum, non est tamen intrinsece in lineis deductis ab ipso puncto centri; alioqui sequeretur quod esset intrinsece in infinitis lineis realiter distinctis, & consequenter quod esset simul naturaliter in pluribus locis, quod repugnat: sed contra

VIII. Respondeo, ad 1^{am} in primis solemne illud axioma debere esse absolute, & in omnium sententia, verum, sic ut non solum cancellos nostrae Opinionis transeat, sed & Patris Tellez, ac aliorum ipsius sententiae fautorum serinia penetret: sunt igitur tria puncta prima spatii continui... vel secundum punctum recedit a primo, vel non? si recedat, vel recedit secundum se totum, vel secundum partem? non secundum partem; quia per se est mathematicè indivisibile: neque secundum se totum; quia alioqui non faceret continuum contra suppositum: si non recedat, neque recedet tertium, neque quartum, &c. ac proinde nulla erit extensio continua; sed non est quid aliud dicat; ergo in omnium sententia hoc solemne Axioma, *in indivisibile additum indivisibili non facit majus*, debet esse verum, sic, &c.

IX. Corroboratur solutio ista: sint duo puncta loci indistantia, & trahat Deus lineam indivisibilem per ista puncta; vel linea transibit per utrumque punctum adaequatè, vel per utrumque inadaequatè, sic, ut eorum aliquod sit extra lineam illam transversam indivisibilem? si primum, sicut a puncto lineae transverse non recedunt, sed sunt in eodem loco penetrativè cunctillo, ita nec ab invicem recedunt, sed sunt in eodem loco inter se: non secundum, quia supponuntur esse mathematicè indivisibilia; deinde cum se tangant adaequatè haud minus, quam ubi formae & ubi materiae, velim scire, cur potius ab invicem adaequatè recedant, quam ubi formae & ubi materiae; unde liquet non posse dari indivisibilia se adaequatè tangentia, & tamen non penetrata; secus fit in inadaequatè sese tangentibus; quia semper habent aliquid extra id in quo se tangunt: ex quo ulterius sequitur duo puncta non posse adaequatè a se recedere, & non esse loco discreta, sed loco continua.

X. Responderi forte posset, hoc sensu secundum punctum recedere secundum se totum a primo, quod sit locus indivisibilis secundum se totum extra primum.

XI. Sed contra, quæro quomodo secundum se totum sit extra primum? quandoquidem, si essent extra invicem immediata, nec plus, nec minus sed eadem correspondentia intrinseca ad invicem, se tangerent. Deinde, cum dico punctum secundum spatii continui non posse recedere a primo, & remanere continuum, contendo non posse esse extra primum, & remanere continuum (& posse non probatur); quod autem extra primum esse non possit, a nobis jam ostensum est: hic enim continuum decipitur adversariorum intellectus, Continuum ex duobus indivisibilibus apprehendens, per modum continui ex divisibilibus: divisibilia enim continua semper sunt extra invicem, quia quodlibet divisibile secundum quodlibet sui, semper ha-

bet partem extra partem; unde quodlibet divisibile secundum omnem partem in ipso assignabilem semper est extra aliud divisibile: è contra verò indivisibilia continua semper sunt intra invicem, saltem negativè; quia cum non habeant partes, non satis intelligitur quomodo intra invicem esse possint positivè, aut se invicem penetrare (attende ad indivisibilia loca, quia alia indivisibilia iterum fallunt adversarios, dum putant illa posse esse extra invicem continua per existentiam in duobus locis indivisibilibus continuis, vel contiguis, quæ jam impugnamus) quia sunt secundum se totum intra se, & secundum nihil sui, habent aliquid extra se: oppositorum enim opposita est ratio.

XII. Respondeo ad 2^{am}, quod adfert, esse disparitatem, in eo, quod plus quoad numerum, minus dicat in suo conceptu formali, quam majus: plus enim solum dicit duo entia, sive continua, sive contigua tantum, sive conjuncta, sive non; majus verò dicit duo entia continua extra invicem, quomodo esse non possunt si sint indivisibilia mathematica; ut ostendimus, licet esse possint extra invicem discontinua, & discontinua facere plus sive numerum.

XIII. Respondeo ad 3^{am} (præterquam quod supponatur falsum videlicet duo puncta indivisibilia posse esse loco immediate contigua, & se non penetrare ut vidimus ante) distinguendo assumptum; ad hoc ut duo puncta, &c. se non penetrent, sufficit quod utrique puncto respondeant in spatio extrinseco diversa puncta intra invicem existentia, uti tantum revera respondent, si indivisibilia, nego assumptum: extra invicem, quomodo revera non respondent, si indivisibilia, concedo assumptum; sed indivisibilia hoc modo non respondent; unum enim punctum indivisibile, si cum altero continuum, non potest esse positum post aliud, ut vult P. Tellez; nec infra, nec supra; nec ad dexteram, nec ad sinistram ut vult P. Oviedus; sed intra aliud esse debet, propter rationem a nobis supra datam: declaratio autem, quam adfert præfatus P. Tellez, nulla est, quia in primis supponit falsum videlicet a puncto centri circumferentiae posse deduci lineas puris indivisibilibus constantes, quas terminet: hoc tamen gratis dato, illud erit intrinsece in singulis lineis, & non erit; erit, quia continuum cum illis, continuum verò ex puris punctis indivisibilibus non habet ullam extensionem localem; non erit, quia in summitate illæ lineæ recederent ab invicem, ac proinde deberet esse in pluribus locis adaequatè naturaliter, sicut lineæ sunt in summitate, quod naturaliter repugnat.

XIV. Respondet 2° P. Oviedus, illud Axioma etiam habere vim contra sententiam Aristotelis & nostram; quod ita probat: partes divisibiles se tangunt secundum aliquid divisibile, quod habet prius & posterius; ergo ut se tangant secundum prius & posterius debent se penetrare secundum prius ipsarum; ergo ut se tangant secundum illud posterius debent se etiam penetrare secundum illius prius & posterius, & sic de aliis; ac proinde debent se totaliter penetrare, ut se tangant; & consequenter, sive indivisibile additum indivisibili, sive divisibile additum divisibili (cum etiam illud tangere debeat) non facit majus.

XV. Respondeo divisibilia sic se tangere, ut

sint tantum indistantia secundum partem divisibilem indivisibiliter sumptam, modo infra explicando; argumentum autem illud supponit falsum, videlicet dari adæquatè prius, prout condistinguitur contra posterius, in quo fit contactus; omne enim prius, utpote divisibile, semper prius & posterius involvit: si autem petas, an, casu quò Deus traheret lineam indivisibilem mathematicè per id præcisè, in quo partes se tangunt, quod ad utramque partem spectat, esset in eodem loco cum linea, necne? Respondeo omnino negandum talem lineam esse possibilem; quia alioqui deberet in loco continuo habere ubi divisibile sibi respondens; ac proinde continuum componi deberet ex partibus & punctis infinitis, quod infra impugnamus.

xvi. Instare posset, si duo indivisibilia se tangentia dicantur esse intra invicem, se penetrare, &c. duo divisibilia se tangentia secundum id præcisè & indivisibiliter, quo se tangent, non dicentur facere majus, dicentur esse intra invicem, se penetrare, &c. sequela tenet à pari.

xvii. Respondeo negando sequelam, quia apertè supponit falsum, videlicet dari partes determinatas (saltem respectu Dei) secundum quas præcisè & indivisibiliter duo divisibilia se tangent; quod tam falsum est, quàm quòd sint in continuo diviso partes determinatæ (saltem respectu Dei) secundum quas præcisè & indivisibiliter continuum divisum initietur & terminetur: Deus enim tales partes non videt; quia, cum quælibet pars continui, sive initians, sive medians, sive finiens, sit in infinitum divisibilis, ut contendimus; habet partes plures & plures in infinitum divisibiles, ita ut Deus nullam videat, quæ non sit ex essentia sua in infinitum divisibilis: unde sicut Deus non videt unam continui partem, quam ulterius in minorem dividere non possit; quia quælibet (utpote ex essentia sua divisibilis) est ex essentia sua ulterius divisibilis: sic Deus non videt unam partem, quæ in minori aliam tangere non possit; quia quælibet (utpote ex natura sua tangibilis) est ex natura sua ulterius tangibilis; tactus autem de facto fit in minima parte, in qua fieri potest; ac proinde in minori & minori in infinitum, quia alia minima non datur; & consequenter Deus non videt in qua parte determinata fiat, licet omnes partes videat se tangentes & tangibiles; quia fit in parte minori & minori in infinitum.

xviii. Vrgeri posset; contactus ille est determinatus, adeoque in parte determinata, & non in minori & minori in infinitum.

xix. Respondeo contactum illum esse determinatum; non quòd sit in parte determinata adæquatè tacta, sed inadæquatè tacta secundum partem sui minorem & minorem in infinitum: sic proportionaliter etiam quælibet divisio continui est determinata & quilibet finis continui determinatus; non quòd sit in parte adæquatè terminante, sed inadæquatè terminante secundum partem sui minorem & minorem in infinitum.

PROBATIO II.

Ex velocitate & tarditate motus.

xx. Probatur 2º. si continuum componatur ex puris indivisibilibus mathematicis, mo-

bile velocissimum & tardissimum æquali motu necessario movebuntur, neutrum tardius aut celerius moveri poterit; sed hoc est contra manifestam experientiam; ergo, &c. Probatur major, quia si moveantur supra lineam quinque punctorum v.g. tardius non poterit primo instanti, minùs quàm unum punctum loci acquirere, & velocius non plusquam unum, & sic de aliis instantibus: unde, vel tardius debet interquiescere; vel velocius eodem indivisibili instanti esse in pluribus locis punctualibus adæquatis; vel movendo se plura puncta loci saltare: sed primum est contra suppositum; quia supponitur, & experientià probatur, continuo moveri, licet tardè; & alioqui continuo interquiescere deberet lapis molaris è coelo cadens, quod est ridiculum, cum habeat semper causam motus æque expeditam, & medium idem, & sanè quis crederet tormenti glandem velocissimè per aëra volantem millies amplius interquiescere, quàm moveatur? quod negari non poterit comparatione factà ad motum solis aut primæ sphaeræ millies & amplius celerius se moventis: deinde nullus motus naturalis esset continuus; quia per Deum semper potest dari celerior: secundum est contra experientiam & communem Philosophorum doctrinam.

xxi. Adde idem esse de tertio, quis enim unquam expertus est nos posse transire de extremo ad extremum naturaliter non existendo in medio.

xxii. Respondent 1º Galenus, Valesius, Arriaga, Ovidius, &c. mobile tardius interquiescere, nec sine fundamento (inquit P. Ovidius) quia lapis molaris de coelo cadens non movetur, nisi producat impulsus in aërem; mobile autem motum non movetur eo instanti, quo impulsus recipit, nec mobile movens moveri potest, nisi illud moveatur; unde motus mobilis moventis est tardior, aut velocior pro remissione, aut intensione impulsus, quem in mobile alterum imprimit: sed

xxiii. Contra, non aliter mobile motum impulsus recipit, quàm quia movetur; nam impulsus non agnoscimus distinctum à movente, motione & corpore moto; movens enim per seipsum immediatè movet, uti Libro secundo supra Disp. 3º. Refol. 4º. & infra lib. 8. Disput. 6. Dub. 1º. diximus; ac proinde, cum dicit P. Ovidius mobile non moveri eo instanti, quo impulsus recipit (præterquam quòd id videatur gratis dictum) sensus est, mobile non movetur eo instanti, quo movetur, in quo est aliqua in terminis contradictio: deinde, hoc dato, experientia contrarium docet; quia experimur omnes pedem nostrum moveri eo instanti, quo impulsus in illum imprimimus, si per impulsus moveatur; & reverà non est, cur non moveretur, cum eo instanti, quo est causa, possit esse effectus.

xxiv. Respondebis 2º ex eodem P. Ovidio, hoc argumentum, etiam contra Aristotelem, & nos, militare; quod sic probat: moveatur mobile tardissimum & velocissimum per idem spatium: illud decurrat velocissimum horæ quadrante; tardissimum mense integro: tardissimum non poterit primà parte temporis, minùs quàm unam partem loci acquirere, & velocissimum non plus, quàm unam, & sic de aliis partibus temporis; unde, vel tardissimum debet interquiescere, vel velocissimum eodem parte temporis esse in pluribus locis divisibilibus adæquatis, vel movendo se plura divisibilia loci

loci saltare; sed primum est contra experientiam. Vide cætera ut supra statim num. 19.

xxv. Contra admissio casu, Respondeo tardissimum primâ parte temporis (puta divisibili) acquiratur partem loci minorem illâ, quam eadem parte temporis acquireret velocissimum; ac proinde eidem parti temporis correspondens pauciores partes motus mobilis tardissimi, plures motus mobilis velocissimi: quomodo autem eadem parte temporis possit mobile velocissimum esse in pluribus locis divisibilibus adæquatis, quàm sit tardissimum; non possit autem esse eodem indivisibili instanti nisi in uno indivisibili loci, sicut est tardissimum: ratio est, quia sicut in pluribus indivisibilibus temporis potest mobile esse in pluribus locis adæquatis indivisibilibus; ita in una parte temporis divisibili potest esse in pluribus locis adæquatis divisibilibus, eisque majoribus, aut minoribus, pro tarditate, aut velocitate ipsius motus; nam, licet eidem indivisibili puncto temporis non possit respondere, modò minor, modò major locus, pro tarditate, aut velocitate motus mobilis; ne alioqui simul & eodem instanti sit in duobus locis adæquatis; eidem tamen divisibili parti temporis potest respondere, modò minor, modò major locus, pro tarditate, aut velocitate motus mobilis; quia eadem parte divisibili temporis potest mobile esse in duobus locis adæquatis; eò quòd videlicet pars divisibilis temporis contineat partes temporis proportionales infinitas, quibus mobile potest esse in pluribus locis adæquatis, ut patet.

xxvi. Adde, quòd si admitterent mobile moveri in parte proportionali temporis, in quadrante non esse pauciores partes, temporis proportionales, quàm in mense, imò quàm in anno; ac proinde velocissimum posse in quadrante percurrere idem spatium, quòd tardissimum percurrit in mense.

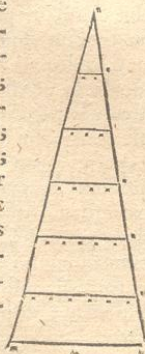
PROBATIO III.

Ab Absurdis.

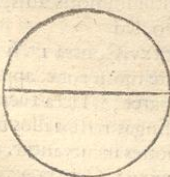
xxvii. Probatur 3°. ex opposita sententia plurima sequuntur absurda, ad sensum & oculum falsissima.

xxviii. 1°. Dari lineas, quæ in duas medietates æquales dividi non possint, videlicet illas, quæ constabunt punctis numero imparibus ut 5. 7. 9. &c. si enim dividantur, semper habebunt alteram medietatem longiorem, alteram brevior, ut patet.

xxix. 2°. Lineam immediate supra basim pyramidis sex punctis altæ, & tribus latæ, fore majorem & minorem lineâ basis; majorem, quia, ut constat ex adjecta figura, erit sex punctorum; lineam verò basis trium tantum; minorem, quia debet excedi per utrumque latus lineæ basis; ac proinde non posset esse nisi unius puncti, quòd iterum est ad sensum & oculum falsissimum, falsusque apparebit, quòd pyramidem altior, feceris.

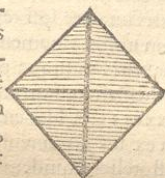
xxx. 3°. Quòd diameter, seu linea secans globum, sit æqualis semicirculo; quia habebit tot puncta ac semicirculus; nam si à quolibet puncto circumferentiæ semicirculi trahantur lineæ rectæ & perpendiculares ad diametrum, nulla trahi poterit ad idem punctum; alioqui enim non esset recta & perpendicularis.

xxxi. 4°. Quòd in rota circulus immediatus axi, foret æqualis circulo supremo; nam à singulis punctis supremis circuli ad axem duci poterunt lineæ rectæ & perpendiculares, per circulum immediatum axi, & nullæ lineæ, transire poterunt per idem punctum hujus minoris, ut statim dictum est.

xxxii. 5°. Lineam diametram, in quadrato, angulis supra, everso, ductam ab angulo ad angulum fore ferè duplo majorem, & æqualem lineæ laterali duplo majorem, quia si lineæ costarum cõstent 10 punctis, duci poterunt 10 lineæ incipiendo à duobus punctis costarum vicini angulo per lineam diametralem: æqualem verò, si angulis quadri collateralibus à costa recta ad costam aliam rectam ducantur rectæ lineæ, quia illæ pertransibunt singula puncta lineæ diametralis; alioqui enim punctum quòd non pertransiretur esset medium inter duo puncta immediata costarum, quòd est impossibile, cum immediata sint, & lineæ immediate.

xxxiii. Alia argumenta, tam geometrica, quàm Physica, vide in labyrintho D. Fromondi, maximè cap. 8°. 13°. 15°. 16°. 19. 21. 22. 23°. 24°. & 25. & ex præmissis solum collige, vel rotam non posse moveri, vel radios ipsius, etiam ferreos, à quocumque movente, etiam debilissimo, debere incurvari, vel frangi & discontinuari; nam circulus axis rotæ, tam celeriter & tot puncta indivisibilia spatii conficiet, ac circulus supremus rotæ, vel tardius & pauciora? si primum, circulus axis minor habebit tot puncta & erit tam magnus, ac circulus rotæ major, quòd, ut contra omnem sensum & experientiam, supra rejectum est: si secundum, ergo radii rotæ circa axem, circa quam tardius movebuntur interquiescent, & circa circulum majorem, circa quem celerius moventur, ad novum punctum loci promovebuntur; ac proinde radii rotæ circa axem, etiam ferrei & ex quacumque materia fortissimi incurvabuntur, vel potius frangentur aut discontinuabuntur.

xxxiv. Responder P. Ovidius hic num. 4°. radios rotæ ductos à circulo supremo ad circulum axis nullo modo disumpi, sed tantum levissimè inflecti, etiam si ferrei sint; neque (inquit) laicis impugnationibus hæc inflexio in radio ferreo, & quocumque alio, quantumvis duro, impugnanda est; sæpissimè enim videmus durissima ferra funibus intorta flecti, & quotidie videmus chalybe attenuatum ensē à cuspidē in capulum infinuari; in quibus omnibus motibus partes quædam mo-

ventur immotis aliis, & nulla continui accedit divisio. sed

xxxv. Contra 1°. si inflecterentur radii rotæ, cessante motu rotæ, appareret eorum inflexio, sicut apparet, si facta fuerit extra motum rotæ, nisi forte fingas radios illos in motu rotæ toties rectificari, quoties incurvantur.

xxxvi. Contra 2°. quomodo fit, quod puer levissimo ictu movens rotam baculo per medium axis in aëre sustentatam inflectat radios ferreos, quos sine aliis instrumentis fortissimus homo extra motum rotalem nullâ vi inflectere potest? hæc reverà videntur ad omnem sensum & oculum falsissima; neque exempla, quæ adfert, faciunt ad rem; quia nec puer illa funibus intorta inflectere potest, uti posset tum radios illos in levissimo motu, tum eum illum chalybe attemperatum, ut experientia docet.

xxxvii. Unde non video quâ ratione doctissimi Mathematici & recentiores Philosophi ingenio acres à P. Oviedo in hac re consulti (ut scribit) omnes uno ore ipsi testati fuerint totam difficultatem nostri argumenti, doctrinâ ab ipso traditâ exhaustiri, nullique principio Philosophico, aut Mathematico, non esse consonam. Sed

xxxviii. Addes cum P. Oviedo, vellem, ut aliqua ex his argumentis sibi solvenda suscepissent Aristotelici, siquidem omnia quæ omnes premunt, quod si perpenderent, non Zenonistas adorirentur telis, quæ in ipsos absque ulla operatione quisque retorquet: ita ille hic.

xxxix. Fateor hæc argumenta à nobis clarè, & quasi ad oculum, solvi non posse; quia ab infinito pendent, quod in se obscurissimum est, & ad oculum non patet; solvi tamen possunt eâ claritate, quâ omnes Philosophi de natura infiniti discurrunt, totumque evitando, quod in sensu & omnium oculis est falsissimum, à quibus procul absunt Zenonistæ, & Oviedus post illos: itaque ad hoc ultimum argumentum,

xl. Respondeo rotam posse moveri, nec radios ipsius, etiam vimineos, discontinuari aut incurvari; non imprimis discontinuari, quia licet in continuo ex puris indivisibilibus unum ex immediatis punctis non possit moveri immoto alio remanente continuo, eò quod in punctis continuis non datur correspondentia extrinseca collateralis supra vel infra, ante vel post, quam hic malè supponere videtur P. Oviedus, ut supra diximus contra eundem, & Patrem Tellez; potest tamen in continuo ex puris divisibilibus, una ex immediatis partibus moveri immotâ aliâ remanente continuâ; quia in partibus divisibilibus continuis datur correspondentia extrinseca collateralis, supra vel infra, ante vel post, immotâ aliâ remanente continuâ: ulterius ostendo præfatos rotæ radios in motu non incurvari; circulus enim minor axis, quidem tardius & pauciores partes spatii conficit, quam circulus supremus rotæ, non ideo tamen radii rotæ circa axem, circa quem tardius movebuntur, interquiescent, sed in simili parte temporis, in qua movetur circulus major, pauciores partes spatii divisibilis conficiunt: quomodo autem fieri possit, quod eadem parte temporis mobile velocius plures partes spatii occupet, quam tardius, etiam supra ostensum est. Sed

xli. Difficultas manet, quomodo partes superiores continui recti possint eadem parte tempo-

ris esse in pluribus locis adæquatis, quam inferiores sine incurvatione, uti fieri dicimus in radiis motæ rotæ: ut tamen hanc difficultatem (cui sicut & aliis supra nemo potest satisfacere, inquit P. Ponticius, & propterea addit, se nescire, quantum ad rationem attinet, utra sententia, Aristotelis, an Zenonis, sit verior; cui ingenia inquit P. Oviedus, succubuerem magna; quam Arriaga ait, se nunquam solutam vidisse, neque illam se solvere præsumere) quasi stupidam saltem & torpentem faciam.

xlii. Respondeo partes superiores continui recti in motu quidem esse in pluribus locis adæquatis, quàm sint inferiores, quia moventur ad motum circuli majoris, & sunt magis recedentes à puncto rotæ centrali, sive rotæ centro; inferiores verò ad motum circuli minoris, & sunt minus recedentes à puncto rotæ centrali, sive rotæ centro; non tamen ideo continuum rectum inflecti, aut incurvari; quia, tam partes superiores cum superioribus, quàm inferiores cum inferioribus, semper in motu & quiete eandem distantiam & proximitatem ad invicem servant, uti ad sensum & oculum manifestissimum est; & eâ proportionem, quâ magis vel minus à puncto centrali rotæ recedunt, & majorem vel minorem à se invicem distantiam habent, celerius vel tardius moventur, prout supra à n. 30. monstratum est; sed in quiete magis superiores, quàm inferiores à puncto centrali rotæ recedunt, & majorem cum superioribus distantiam habent, quàm inferiores cum inferioribus; ergo in motu superiores possunt eadem parte temporis esse in pluribus locis adæquatis, quàm sint inferiores, & tamen nulla pars inflecti aut incurvari, magis quàm in quiete propter servatam illam proportionem; ut autem ad penultimum argumentum, & cætera supra contra contrariam sententiam allata respondeam.

xliii. Nota in linea non recta non esse unquam plures partes perpendiculo commensurabiles cum recta, aut minori non recta, quàm supponantur absolute esse in illa recta, aut non recta minori, cum qua commensuratur; quia dispositio partium, non rectè, talis aut talis, parum aut multum angulis erectis supra, facit, quod, ut commensurationi perpendiculari subiacet, sive prout perpendiculo commensuratur, eodem modo se habeat, ac si partes ipsius non occuparent plura divisibilia adæquate, quàm absolute occupent partes lineæ rectæ, aut non rectæ minoris, cui commensuratur: quod autem illa dispositio id faciat, patebit clarè, si perpendiculum cadat à linea supra curvam æquali lineæ magnæ infra curvam, aut si ex duabus lineis rectis decem partium aliquotarum una supra alterius medietatem in semicirculum erigatur: ex quibus patet longè aliud esse triangulum in quadrato habere absolute plures partes quàm habeat linea diametralis; semicirculum aut pyramidem, quàm basis; circulum excentricum quàm concentricum; aliud habere plures partes commensurabiles perpendiculo; quia commensuratio per perpendiculum non respicit partes ut absolute tot vel tot, sed ut ita vel ita dispositas; dispositio enim sæpius facit (ut jam ostendi) quod curvum habens absolute viginti v. g. partes aliquotas, non habeat nisi decem perpendiculo cum alia recta, aut curva, commensurabiles; quam diversam dispositionem (videlicet angulis parum vel multum erectis supra, ita ut lineæ,

lineæ, quæ à linea superiori ad inferiorem trahuntur, plures simul partes, pertranseant quia non possunt habere puncta mathematica, fit ut illa argumenta vim habeant contra Zenonistas, non verò contra nos.

XLIV. Adde probationem secundam non habere ullam difficultatem in nostra sententia; quia, hoc dato, quòd fiat pyramis alta sex partibus aliquotis æqualibus tribus partibus aliquotis basis, duæ primæ partes sub cuspide non recedunt ab invicem longitudine partis aliquotæ sibi æqualis, prout in sententia Zenonis debent duo prima puncta sub cuspide, uno puncto sibi æquali (ut ita dicam) recedere; sed parte medietati suæ æquali; duo sequentia unâ parte sibi æquali; alia duo sequentia parte cum media, & sic proportionaliter usque ad basim: unde linea basis erit ad medietatem alicujus ex partibus aliquotis, quibus componitur major lineâ intermediâ sibi immediatâ: quòd verò in nostra sententia qualibet lineâ possit dividi in duas partes æquales, patet; quia, cum qualibet pars continui sit in partes infinitas divisibilis, medium lineæ semper est divisibile in duas partes æquales; non verò medium punctum mathematicum in sententia Zenonis. Ex his

XLV. Collige, continuum non posse magis componi ex punctis indivisibilibus mathematicis infinitis, quàm ex finitis, quia si finita indivisibilia addita finitis non faciant majus, neque infinita addita infinitis faciant majus; deinde aliqui quodlibet continuum contra omnem sensum & oculum deberet esse infinitè extensum, quia constaret partibus non communicantibus æqualibus uni certæ extensioni, quod necessariò est infinitè extensum.

D V B I V M III.

An Continuum componatur ex partibus indivisibilibus virtualiter extensis.

Ante Resolutionem

XLVI. Suppono, indivisibilia virtualiter extensa (quæ à nonnullis vocantur etiam indivisibilia Physica, ab aliis minima Physica) esse puncta realiter indivisibilia; virtuales tamen partes habentia; ita ut modò majorem, modò minorem locum occupent, pro raritate, aut densitate sua. Hoc supposito, fit

R E S O L U T I O.

XLVII. **D**ico contra Democritum & Lysippum, quos videtur secutus Gregorius à Valentia, continuum non componitur ex punctis indivisibilibus virtualiter extensis.

XLVIII. Probatur, quia illa, corporea essent, uti continuum, quod constans; & non essent; quia, nonnisi essent extensa, uti res spirituales, tota in toto & tota in qualibet parte loci, quod implicat, ergo, &c.

XLIX. Confirmatur, quia per illa puncta virtualiter extensa non vitantur, sed potius augentur, difficultates continui, quæ in sententia, tum Zenonis, tum Aristotelis reperiuntur, ad quas tamè vitandas à suis authoribus sunt confecta. Prob. 2^a.

teced. pro prima parte, quod difficultates quæ in sententia Zenonis reperiuntur non vitentur: quia etiam lineæ constans punctis istis imparibus non poterit in duas medietates æquales dividi, eò quòd ab alterutra parte se tenere debeat punctum intermedium indivisibile; secus in nostra sententia, in qua pars intermedia est divisibilis: deinde, vel unum punctum tale constabit partibus virtualiter extensis infinitis, vel punctis tantum virtualiter infinitis; si prius (præterquam quòd, vel pars illius virtualis A sit sic correspondens punctuali loco A, ut illi correspondeat pars illius virtualis B, vel non; si primum, pars A realiter distinguatur à parte B, quia illa realiter distinguuntur quibus convenit esse & non esse in loco A, ut omnes fatentur; si secundum, & utraque utrique loco correspondeat, frustra est illa extensio virtualis, ut consideranti patebit, & planè dicendum erit, prout de Deo dicendum puto, illud esse in loco divisibili, modo quodam à nobis incomprehensibili, quo vel unico titulo puncta illa expingi deberent) manifestè incurruntur omnes difficultates sententiæ Aristotelis; non enim poterit motus incipere; continuum quodlibet constabit infinitis partibus virtualibus puncto majoribus, &c. si posterius, omnes difficultates sententiæ Zenonis non evacuantur; quia, cum sint de eo quod realiter fit, & realiter divisibilia non sint; planè sunt impertinentia & ad eas evacuandas, præsertim quoad divisionem lineæ in duas partes æquales; quoad motum velociorem & tardiorum; quoad pyramidem, quadrum, &c. de quibus supra impertinentia, ergo, &c.

L. Adde quòd illa minima poterunt redigi ad punctum mathematicum, quo casu continuum componetur ex illis, non fecus ac ex punctis indivisibilibus mathematicis, ac proinde per illa non vitantur difficultates sententiæ Zenonis.

D V B I V M IV.

An Continuum componatur ex partibus infinitum divisibilibus.

R E S O L U T I O I.

LI. **D**ico continuum componitur ex partibus in infinitum divisibilibus. ita Aristoteles 6°. Physic. cap. 1°. & 2°, quem omnes ferè Peripathetici sequuntur, & generatim Scotistæ & Thomistæ, eximius Doctor Fromondus in suo labyrintho cap. 25°, Suarez, Hurtadus, Conimbricenses, &c. unde Tellez fatetur hanc sententiam esse communiorum.

LII. Probatur, continuum non componitur ex puris indivisibilibus finitis aut infinitis; neque ex partibus finitè tantum divisibilibus, ergo componitur ex divisibilibus in infinitum: consequentia patet, quia aliæ partes, ex quibus componatur, non supersunt: Probatur antecedens pro prima & secunda parte ex dictis de divisione lineæ in partes æquales; de pyramide; de quadro; de velocitate aquilæ, & tarditate testudinis; de motu rotæ, &c. item probatur antecedens pro tertia parte: quia si omnes continui partes possent dividi usque ad indivisibilia, ejus nihil remaneret, ut patet, nisi indivisibilia, ac proinde continuum compone-

poneretur ex solis indivisibilibus, ergo, &c. Hinc

LIII. Colliges nihil esse tam minutum, in continuo, quin à Deo possit in infinitum ulterius dividi, ac proinde aliam unius muscæ posse secundum profunditatem à Deo in tot partes dividi, ut centum mundis, huic æqualibus, tegendis sufficiant, ut patebit consideranti naturam continui, & Dei omnipotentiam; idem dic de folio chartæ aut acie cultri, nec id mirabilius, quàm omnia mirabilia, quæ contra omnem sensum & oculum admittere debent Zenonistæ.

SOLVUNTUR

Varia Argumenta contra Zenonem facta, & ab Adversariis in sententiam nostram retorta.

LIV. **P**rimum Argumentum, quod indivisibile additum indivisibili non faciat majus, supra Dub. 2° est in nostram sententiam retortum & solutum; insuper tamen adverte Adversarios continuè decipi, supponentes, dari posse punctum aliquod mathematicè indivisibile, quod additum alteri faciat majus, illud non penetret, &c. quod ibi sufficienter improbatum est.

LV. Secundum argumentum de eo, quod Euclides lib. 6° elementorum doceat, quamlibet lineam posse dividi in tot partes æquales, in quot potest alia dividi. & lib. 8° proposit. 10^a. ubi docet quamlibet lineam posse dividi in duas partes æquales. quod hoc modo in nostram sententiam retorquet P. Tellez Physic. Disput. 35. sect. 2^a. & certè, ut verum fatear, nescio quo pacto sibi, vel nobis persuadere intendant hi Philosophi, quod una linea longitudinis unius digiti dividi possit in tot partes, in quot dividi potest linea, quæ extendatur ab Vlisippone usque ad ultimos orbis incolæ; & consequenter, quod tot partes habeat unum granum milii, quot partes habet Orbis universus: certè ego potius vellem semel negare hanc opinionem, quàm toties admittere sequelam adeo absconam & paradoxam, &c. Sed

LVI. Contra, absconum quidem & paradoxum est admittere tot partes uni certæ æquales in linea digitali, quot admittuntur in linea ab Oriente in Occidentem longa; sed nihil tale sequitur, ex eo quod tot solum proportionales, & minores, ac minores in infinitum, in una, quot in alia, admittantur; imò insuper ista Euclidis principia salvantur, ubi ab adversariis, negatione contra experientiam destruuntur.

LVII. Tertium argumentum de trianguli lineis collateralibus sex punctorum supra basim trium punctorum, hoc modò in nostram sententiam retorquet, P. Tellez loco citato: omnes lineæ habent infinitas partes, ergo linea basis non habet plures partes, quàm linea proximior angulo. Sed

LVIII. Contra, licet quælibet linea constet partibus proportionalibus infinitis; non constet tamen partibus æqualibus uni certæ infinitis; unde in nostra sententia linea basis simpliciter est major lineâ proximiori angulo; unde vitamus absurdum quod contra Zenonem objicimus; nec illud adversarii, & nominatim P. Tellez, evitare possunt, nisi paradoxa priora prioribus admit-

tant, videlicet, supra basim trium punctorum se se non penetrantium, non posse pyramidem trium punctis, aut pluribus, altam erigi, sed requiri plura puncta; vel enim illa plura essent finita? & est eadem tunc difficultas: vel infinita? & reverà si centum millia non sufficiant ad creandam tantillæ pyramidis, infinita posse sufficere, non videntur.

LIX. Quartum argumentum de linea secante globum, hoc modo retorquent in nostram sententiam Adversarii: semicirculus plures habet partes, quàm linea secans circulum, si enim tot præcisè haberet non esset major, & consequenter unum granum milii tot partes haberet, quot corolum empyreum; quod si concedant Adversarii (inquit P. Tellez) non est quod contra illos arguamur. Sed

LX. Contra, Respondeo, ut ante, semicirculum plures habere partes æquales uni certæ, quàm linea secans circulum; non verò plures proportionales: unde, si à qualibet parte æquali uni certæ semicirculi, si à qualibet proportionali ejusdem, cum major sit, quàm linea secans, trahatur linea ad secantem, numquam reperies tot partes in linea secante, ac in semicirculo; sed in suprematate linearum magnas inter ipsas vacuitates, in infinitate verò magnas constitutiones: in sententia autem Zenonis, cum sit recessus à puncto in punctum, non nisi æquales supra & infra distantæ & proximitates reperiri possunt.

LXI. Quintum de motu tardiori & velociori: hoc modo in sententiam Aristotelis retorquet P. Tellez; si in eadem parte temporis, potest dari adæquatio cum parte spatii majoris cur non poterit unum instanti ratione velocitatis correspondere duobus punctis spatii. Sed

LXII. Contra; si pars temporis adæquetur parti spatii, semper pars parti proportionali spatii adæquatur, sic, ut eodem tempore idem corpus non sit in duobus locis adæquatis; si verò instans adæquetur parti spatii, idem corpus eodem instanti est in duobus locis adæquatis, quod putamus naturaliter esse impossibile.

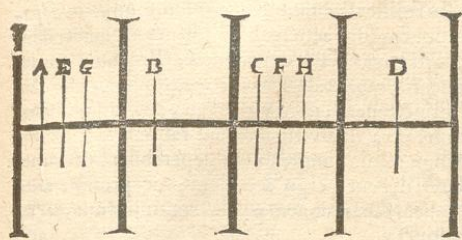
SOLVUNTUR

Aliæ Objectiones.

LXIII. **O**bjicies 1°. si continuum est divisibile in infinitum & constat partibus in infinitum divisibilibus, constat partibus infinitis aliquotis si æqualibus uni certæ: sed hoc est falsum, ergo, &c. minor patet, quia alioqui esset infinitè extensum quoad magnitudinem, non secus ac in sententia Zenonis continuum constans infinitis punctis mathematicis; Probatur major, quia est divisibile in infinitas partes non communicantes, id est, nihil invicem includentes. Pro solutione hujus argumenti,

LXIV. Nota partium continui alias esse communicantes, alias non communicantes; alias communicantes proportionales, alias non communicantes proportionales; aliquas communicantes æquales, aliquas non communicantes æquales: pro harum autem definitionibus propone tibi lineam duorum pedum sequentem, cujus primum semperdem vocabis A, secundum B, tertium C, quartum D, partes

D. partes communicantes sunt, quæ non adæquatè se invicem excludunt, sed inadæquatè se invicem includunt & participant, ut pes A usque ad C, respectu B usque ad D. Non communicantes è contra, quæ adæquatè se invicem excludunt, ut pes A. B, respectu pedis C. D. Communicantes verò proportionales, quæ certâ proportionem mediæ ad mediam partem, v. g. semper in minorem & minorem, decrescunt, ut media pars pedis A usque ad C. respectu mediæ partis B usque ad D, & illius mediæ pars, & sic in infinitum. Non communicantes autem proportionales, ut media pars semipedis B, respectu semipedis A; & media pars hujus mediæ partis respectu alterius oppositæ sibi mediæ partis, & sic in infinitum: Communicantes denique æquales sunt, ut pes E usque ad F, respectu pedis A usque ad C; & C usque ad finem; & non communicantes æquales ut pes C D, respectu pedis A B: Adde non communicantes ordinariè vocari à Philosophis aliquotas, quia aliquoties geminatæ cœquantur toti, Hoc notato ad argumentum,

LXV. Respondeo negando majorem pro secunda parte, ad ejus probationem distinguo majorem continuum est divisibile in infinitas partes non communicantes æquales uni certæ, nego majorem, in infinitas communicantes, vel non communicantes inæquales, concedo majorem; sed quia hæc semper magis & magis tendunt ad indivisibile mathematicum, quod additum alteri non facit majus, ideo, nec illæ faciunt majus & majus, &c. seu infinitum in magnitudine, sed semper minus & minus in infinitum: unde in quolibet continuo, admitto quidem infinitas partes non communicantes inæquales & proportionales, quæ quia infinites decrescunt in magnitudine, non possunt facere majus, quàm sit ipsum totum, ex quo sumuntur; non verò infinitas æquales non communicantes & aliquotas, quæ tantum faciunt infinitè extensum, sive infinitè magnum, quia infinites crescunt in magnitudine.

LXVI. Instabis; partes proportionales non communicantes sunt infinitæ, & pars quælibet proportionalis est major puncto indivisibili; sed si ex punctis indivisibilibus infinitis exurgeret magnitudo, ea foret infinita; ergo multò magis ex partibus proportionalibus exurgens, erit infinita, sive infinitè magna.

LXVII. Objicies 2º, si continuum constaret partibus in infinitum divisibilibus, sequeretur majorem & minorem quantitatem esse æqualem: sed hoc est absurdum; ergo, &c. minor patet; Probatur major, quia tam una, quàm altera, posset in ultiores & ultiores partes in infinitum dividi; ergo, &c.

LXVIII. Respondeo negando sequelam; ad ejus

probationem distinguo, tam una, quàm altera posset in ultiores, &c. æquales non communicantes dividi, nego; major in majores, minor in minores, concedo.

LXIX. Objicies 3º. si continuum sit semper divisibile non poterit inchoari motus, nec spatium vel unius pedis pertransiri: quod sic ostenditur, priusquam perveniatur ad spatium uno digito extensum, infinitæ illius partes fuerint pertranscundæ, & aliæ, atque aliæ semper priores; non potest autem infinitum pertransiri; ergo, &c.

LXX. Respondeo negando utramque sequelam, ad ejus manifestationem distinguo, priusquam perveniatur ad spatium uno digito extensum, infinitæ illius partes proportionales & inæquales uni certæ fuerint pertranscundæ, & aliæ, atque aliæ, semper priores tales, concedo; sed tale infinitum, licet numerando pertransiri non possit, potest tamen pertransiri progrediendo; quia in qualibet parte temporis, cum sit divisibilis, potest mobile esse in pluribus locis adæquatis: ac proinde in spatio unius digiti, aut etiam majori, pro celeritate sui motus: infinitæ illius partes aliquotæ & æquales uni certæ fuerint pertranscundæ, & aliæ, atque aliæ semper priores tales, nego; illud autem solum, quia infinitè simpliciter extensum, progrediendo pertransiri non potest. Hinc

LXXI. Colliges, quomodo contra Achillem Zenonis mobile velocissimum possit assequi tardissimum intra eandem horam, licet tardissimum præcesserit; non enim progressio fit numerando partes proportionales spatii, ut videtur supponere; sed pertranscundo eadem parte aliquotâ temporis partem aliquotam spatii, quæ, quia major est pro majori celeritate motus, hinc est, quod mobile velocissimum facile assequatur tardissimum, licet præcesserit: pro majori tamen hujus intelligentia advertere debes, sive à testudine mobili tardissimo, sive ab Achille mobili velocissimo, in actu exercito transiri omnes partes proportionales spatii collectivè, prout faciunt partem spatii extensam aliquotam, quæ comparative ad eandem partem temporis aliquotam sit major, vel minor, pro celeritate motus: non verò distributivè, prout faciunt multitudinem partium proportionalium; quia sic contra experientiam numquam veniretur ad finem: unde motus non est ex ratione sua numerativus partium proportionalium, sed est commensurativus extensionis aliquotæ ex proportionalibus conflata; quod ut facilius intelligas, attende, quod si eadem qualitas esset realiter color & sonus, & in ipsam solus noster auditus tenderet, & non visus, in actu exercito attingeretur ut sonus, non verò ut color; sic similiter, quia eadem partes sunt numerus partium proportionalium & extensio aliquota, & in ipsas solus tendit motus, & non intellectus numerans; ideo in actu exercito attinguntur ut extensio aliquota; non verò ut numerus partium proportionalium.

LXXII. Objicies 4º. globus perfectè sphericus tangit perfectè planum in puncto, aut indivisibili; ergo si moveatur, vel circumrotetur per totum planum, non nisi in indivisibili tanget

get planum; ergo corpus planum ultimâ con-
stat ex solis indivisibilibus: Probatur antecedens,
quia alioqui illud tangeret in parte divisibili &
extensa, cui similis pars globi responderet, quod
est falsum, cum globus supponatur esse perfectè
sphericus, ergo, &c.

LXXIV. Respondeo negando antecedens; ad
ejus probationem. Respondeo nullum globum
sic esse perfectè sphericum, ut circumferentia
ejus terminetur punctis continuis; sed tantum sic,
ut terminetur partibus minoribus & minoribus in
infinitum proportionaliter, cui similes partes in
plano respondeant: unde patet contra P. Tel-
lez hic Disput. 35. section. 1a globum istum non
continere tormentarium vulnere inevitabili, ut loqui-
tur: neque necessarium esse pro argumenti i-
stius solutione contra omnem experientiam ad-
struere, cum PP. nostris Complutensibus, saltus
globi imperceptibiles de puncto in punctum, ultra
partes.

LXXV. Instabis ex P. Comptono Physicæ Disp.
43. sect. 2a globus perfectè sphericus merè gra-
tis solum ad vitandam vim argumenti negatur, er-
go, &c.

LXXVI. Respondeo negando assumptum; ra-
tio enim globum perfectè sphericum negandi,
est, illa ob quam Dubio sexto, negabimus pun-
cta indivisibilia continuantia aut terminantia con-
tinuum.

D V B I V M V.

*An in continuo sint partes actu inter se
distinctæ.*

LXXVII. **S**ententia negans tribuitur Averroæ,
Divo Thomæ, Durando, Capreo-
lo, Valeſio, Fonseca, Camerario, Fasolo, Tan-
nero, & Italis jam communius: dicunt enim par-
tes in continuo, nec esse finitas, nec infinitas ac-
tu; sed nullas actu; ut difficultates sententiæ
Aristotelicæ de partibus in infinitum divisibili-
bus eludant; unde consequenter afferunt partes
actu fieri dumtaxat vel per divisionem conti-
nui, vel per partium designationem, aut hætero-
geneitatem, aut diversam qualificationem: contra
quos sit

R E S O L U T I O.

LXXVIII. **D**ico, in continuo sunt partes actu
inter se distinctæ ante omnem
continui divisionem, partium designationem, hæ-
terogeneitatem, aut diversam qualificationem, ita
ut faciant multitudinem. ita subtilissimi PP. Gre-
gorius Ariminensis, in primum distinct. 24. quæst.
1. art. 2o, Suarez, Conimbricenses, nostri Com-
plutenses, Rubius, Murcia, &c.

LXXIX. Probatur 1o, unum esse actu distinctum
ab alio, est unum non esse actu aliud; sed par-
tium in continuo ante omnem continui divi-
sionem, &c. una non est actu alia, ergo, &c. major
patet ex fusè dictis in Logica de distinctione: Pro-
batur minor, quia alioqui una esset eadem actu &
realiter cum alia, ac proinde nullâ potentiâ posset
ab alia separari; quia idem à seipso separari non
potest, ergo, &c.

LXXX. Probatur 2o, partes continui aliquando

actu realiter separantur; ergo ante omnem sepa-
rationem sunt actu realiter distinctæ: antecedens
constat manifestâ experientia; Probatur conse-
quentia, quia realis separatio præsupponit aliquam
distinctionem; non virtutalem, aut rationis tan-
tum, quia, quæ virtualiter aut ratione tantum di-
stinguuntur, sunt realiter inseparabilia, ut omnes
fateri debent; ergo actuale; ac proinde ante
omnem separationem partes continui sunt, actu
distinctæ.

LXXXI. Probant 3o alii; non potest eadem en-
titas esse naturaliter in diversis locis; affici con-
trariis, seipsam causare, &c. sed si omnes par-
tes continui ante divisionem essent una entitas,
id fieret, tum in aëre, qui hic & Romæ esset idem
continuum; hic calidus, Romæ frigidus; tum
in igne, qui continuo per idem lignum serpe-
ret, & novos ignes sibi per aggregationem con-
tinuaret. Sed contra; miror ab illis non adver-
ti diversa loca contraria, esse causam, esse-
ctum, &c. importare aliquam partium designa-
tionem, ante quam solum negant adversari esse
partes actu in continuo: Adde multas probationes
P. Poncii, & aliorum eadem inadvertentiâ labo-
rare. Quare aliter

LXXXII. Probatur 3o, quia alioqui partes per
divisionem aut designationem crearentur; si-
quidem antea non fuissent, & essent per divi-
sionem aut designationem, non tamquam per edu-
ctionem, ergo tamquam per creationem.

LXXXIII. Nec dicas, nos docuisse supra esse
partem, esse dominationem extrinsecam à con-
ceptu; nam licet id verum sit, esse tamen distin-
ctam partem non est determinatio extrinseca; sed
negatio in entitate partis fundata: unde si ante om-
nem denominationem extrinsecam à designatione
extrinseca, pars non sit à cæteris distincta, an-
te illam non erit secundum entitatem; ac per
consequens ipsa debeat formam illam creare, ut
dictum est.

LXXXIV. Probatur 4o, partes continui successivi
distinguntur actu ante omnem divisionem, &c.
ergo & permanentis; consequentia tenet à pari:
Probatur antecedens, quia dum existit una, v. g.
præsens, non existit alia, scilicet præteritum & fu-
turum.

LXXXV. Confirmatur 1o ex Aristotele libro 5.
Metaph. cap. 12o. continuum est divisibile in ea, quæ
ipsi insunt, ita etiam Divus Thomas Metaphor.
lect. 15a, id ipsumque videtur definitum in Tri-
dentin. sess. 13a, cap. 3o. ubi dicitur, totus enim &
integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius
speciei parte: totus item sub vini specie & sub ejus
partibus existit; atqui est divisibile in partes reali-
ter actu distinctas, ergo ipsi insunt ante omnem
divisionem, &c. sicut ipsi insunt secundum di-
visionem multa tota actu, multa hoc aliquid, &c.
ante divisionem, in quæ est divisibile, licet ei non
insint secundum separationem localem.

LXXXVI. Confirmatur 2o, si partes ante divi-
sionem sint eadem inter se; vel sunt eadem per
aliquid indistinctum, vel per aliquid distin-
ctum: non prius; quia, cum nunquam distin-
guantur à seipsis realiter actu, semper essent eæ-
dem realiter actu, etiam post divisionem:
non etiam posterius, quia implicat unum identi-
ficari alteri per aliquid à se distinctum, sicut
implicat

implicat unum identificari alteri realiter à se distincto, ergo, &c.

LXXXVII. Obijcies 1°. multa loca Aristotelis, quibus videtur insinuare partes continui non esse actu distinctas ante divisionem, &c. sed potentia tantum. Primus, 3°. Physic. textu. 56°. ubi ex eo, quod continuum sit divisibile in infinitum, docet non esse actu infinitum, sed sufficere si sit infinitum potentia, ergo solum vult partes esse potentia in continuo, non verò actu.

LXXXVIII. Secundus, 8. Physic. textu 68. ubi sic habet, in eo, quod continuum est, sunt infinita dimidia proportionalia, vel dimidia partes infinitae, & numerabiles, non reipsa, sed potestate: sic etiam 7°. Metaphysic. ait, duplicem conflare ex duobus dimidiis potestate.

LXXXIX. Tertius, 4°. Physic. textu 44°. ubi dicit quædam esse potentia in loco, quædam actu; partes autem continui ante divisionem esse in loco potentia tantum; post divisionem, esse actu.

LXXXX. Respondeo propter hæc loca, & locum pro nostra sententia citatum, mentem Aristotelis videri dubiam; commodè tamen intelligi posse, ita, ut quando 3°. Physic. docet, ex eo, quod continuum sit divisibile in infinitum non esse actu infinitum, tantum velit, non esse infinitas actu hoc aliquid; sed sufficere, si potentia sit infinitas hoc aliquid; ratio est, quia Philosophi simpliciter per ens actu intelligunt ens completum, totum aliquod, &c. quod solum est simpliciter aliquid. Vide dicta p. 1^a. Tract. 1°. Disp. 2^a. dub. 4. in Quæstione. Sic etiam intelligi potest 8°. Physic. & 7°. Metaph. imò & 4°. Physic. nisi malis dicere Aristotelem 4°. Physic. tantum velle partes continui ante divisionem non ambiri loco extrinseco seu à superficie alterius corporis, sed unam partem ab alia comparte ejusdem continui ambiri; nam, ut patet in ligno tripedali, secundus pes majori ex parte à primo & tertio ambitur; ut autem aliquid dicatur simpliciter esse actu in loco, debet actu à superficie alicujus corporis circumcingentis ambiri. Hinc patet ad illud argumentum, quod à ratione fieri solet; cum dividitur continuum, tollitur aliqua unitas, quæ prius erat, ergo ponitur aliqua multitudo, quæ prius non erat, videlicet partium. Non enim de entibus completis, totis, &c. quæ ante erant unum, non quidem ratione indistinctionis, sed ratione continuationis; post verò multa, non quidem etiam ratione novæ distinctionis, sed ablatione continuationis.

LXXXXI. Obijcies 2°. si aliquæ partes continui essent actu distinctæ ante omnem designationem, &c. omnes essent tales, ob paritatem rationis; sed hoc dici non potest, ergo, &c. probatur minor, quia alioqui continuum constaret ex indistinguibilibus, ac per consequens ex indivisibilibus; quia, quæ non possunt ulterius distingui, non possunt ulterius dividi; nam distinctio præsupponitur ad divisionem.

LXXXXII. Respondetur à multis concessa majore, negando minorem, ad ejus probationem distinguendo primam sequelam; quia alioqui continuum constaret ex indistinguibilibus, id est partibus carentibus partibus actu distinctis, vel possibilibus distingui, prout constat in sententia Zenonis, dum in ea constat punctis indivisibilibus Mathematicè, negatur sequela: constaret ex indistinguibilibus, id est ex partibus ita inter se distinctis,

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

ut inter se ulterius distingui non possent, conceditur sequela: verum hæc Responsio non placet quia indistingubile hoc sensu, quod ulterius in alias partes distingui non possit, nec ulterius in alias, partes dividi potest, ac proinde isto sensu indistingubile revera est indivisibile mathematicum; unde continuum deberet constare ex indivisibilibus mathematicè, quod per objectionem intenditur. Quare aliter

LXXXXIII. Respondeo distinguendo sequelam majoris: si aliquæ partes continui essent actu distinctæ ante omnem designationem, &c. omnes essent adæquatè inter se actu distinctæ, nego sequelam; adæquatè, vel inadæquatè, concedo sequelam; non enim aliter distinguuntur partes inter se, quàm sint ab invicem divisibiles; quia ad distinctionem realem continuorum sequitur necessariò separabilitas seu divisibilitas realis quoad locum & unionem, ut attendenti patebit.

LXXXXIV. Instabis, *unum & distinctum ab alio sunt idem*; sed continuum non est toties unum, quot habet partes; ergo non habet omnes partes, etiam inadæquatè actu inter se distinctas: major admittitur; probatur minor, quia non omnes partes sunt inter se divisæ; unum verò definitur, *quod est indivisum in se & divisum à quolibet alio*; ergo, &c.

LXXXXV. Respondeo negando minorem, ad ejus probationem distinguo antecedens: non omnes partes sunt inter se divisæ, prout ly *divisum* sumitur ut idem est ac secundum unionem separatam, concedo antecedens; prout ly *divisum* sumitur in definitione *unius*, nego antecedens; definitionis autem *unius*, videlicet *unum est quod est indivisum in se & divisum à quolibet alio*, est hic sensus, *unum est quod est id quod est, & non est quodlibet aliud*; pro quo vide dicta in Logica tract. 1. disp. 2. de Distinct. dub. 1°.

D V B I V M VI.

An Continuum possit dividi in omnes suas partes.

R E S O L U T I O I.

LXXXXVI. Dico 1°. Continuum non potest etiam per divinam omnipotentiam, simpliciter dividi in omnes suas partes, sic ut omnes omnino partes non sint ulterius divisibiles.

LXXXXVII. Probatur, quia alioqui continuum non fuisset compositum ex continuis essentialiter, sed ex indivisibilibus essentialiter, cujus contrarium supra contra Zenonem defendimus, ergo, &c. Probatur antecedens, quia omnes partes, quæ remanerent, essent ulterius indivisibiles, ac proinde, puncta indivisibilia mathematica.

LXXXXVIII. Obijcies tamen, nulla est pars continui, quæ aliquam includat essentialiter, & quæ non possit adæquatè distingui & separari, ergo, &c.

LXXXXIX. Respondeo distinguendo antecedens, nulla est pars continui, quæ aliquam determinatam & non communicantem includat essentialiter, concedo antecedens; quæ aliquam indeterminatam & communicantem non includat essentialiter, nego antecedens.

c. Instabis, supra omnes partes continui nulla datur indeterminata & communicans; sed pars continui A. v. g. neque istam includit essentialiter, & ab illa potest adæquatè distingui & separari, neque

O

que

que istam & ab illa potest adæquatè distingui & separari, & sic de cæteris; ergo pars continui nullam etiam indeterminatam & communicantem includit essentialiter.

C I. Respondeo concessâ maiore, distinguendo minorem; sed pars continui, neque istam communicantem includit, &c. & sic de cæteris communicantibus, nego minorem; quia de essentia cuiuslibet partis semper sunt partes communicantes: non communicantem & sic de cæteris non communicantibus, concedo minorem; ratio est, quia illæ sunt adæquatè distinctæ.

C II. Adde 10. quod super omnes distributivè sumibiles, sive distribuibiles, semper sint aliquæ, puta una indeterminata ex qualibet totali collectione omnium partium cuiuslibet partis; hæc enim, neque afficit totam distributionem, neque totam collectionem, quia distributio & collectio sunt entium determinatorum; sed media est, & una indeterminata ex qualibet totali collectione, ut exemplo equorum infra patebit; quia partes continui non sunt aliter distribuibiles, quàm divisibiles, & omnis pars, quæ sumitur distributivè, semper alias includit; quia sicut divisio non est inter partes indivisibiles, ita nec distributio, sive distributiva sumptio.

C III. Adde 2º. argumentum à sensu distributivo ad collectivum non semper valere, ut ex equis infra constabit, & subiectis exemplis, & iste homo habet tantum unum nasum, & ille homo habet tantum unum nasum, & sic de cæteris distributivè sumptis, ergo omnis homo collectivè habet tantum unum nasum: item, & ille homo est tantum unus homo, & ille homo est tantum unus homo, & sic de cæteris distributivè sumptis, ergo omnis homo collectivè est tantum unus homo; à particularibus enim ad universale collectivè non semper est bona inductio, licet bona sit à particularibus ad universale distributivè, uti & si in ascensu affirmativo, à particularibus ad universale, quod de universali affirmatur, non conveniat particularibus, ut particularibus, ut hic, & ille homo est unus homo & ille etiam, & iste, &c. ergo omnis homo collectivè sumptus est plures homines. Negativus tamen ascensus à particularibus ad universale sæpe fallit, ut, ad equitandum non indigeo isto equo, neque isto, & sic de aliis distributivè sumptis, ergo ad equitandum nullo indigeo equo, unde pro ascensu negativo semper advertendum, an non sequatur aliquid absurdum; quod hic sequitur, nempe me posse equitare sine equo, quod est perabsurdum.

RESOLUTIO II.

C IV. Dico 2º. contra varios recentiores, impleri, etiam per divinam potentiam, continui totalis resolutio in omnes partes proportionales unius proportionis.

C V. Probat, posita illâ totali resolutione in omnes partes unius proportionis, peto, an in collectione omnium partium istius resolutionis, sit aliqua futura irresolubilis secundum illam proportionem, vel non? si prius, cum illa resolutio sit in medietates, dabitur una, quæ in duas medietates non erit resolubilis, atque adeo una, quæ erit indivisibilis in continuo, quod implicat: si posterius, ergo non est facta totalis resolutio continui in omnes partes istius proportionis, contra hypothesim positam; ergo, &c.

C VI. Confirmant aliqui, quia alioqui sequere-

tur nos nunquam venturos ad finem horæ: sed hoc est absurdum, ergo, &c. Probat sequelam, in prima parte proportionali horæ dividat Deus pedem in duas medietates; in secunda illas duas in quatuor; in tertia illas quatuor in octo, & sic consequenter; in fine horæ, vel omnes erunt divisæ in omnes dimidietates proportionaliter minores, in quas dividi possunt, vel non? si sic, ergo remanebunt aliquæ indivisibiles, videlicet illæ, quæ in medietates proportionaliter minores non erunt ulterius divisibiles; si non, ergo non erunt omnes divisæ in omnes partes proportionales unius proportionis, contra suppositum. Verum hæc confirmatio non multum urget; quia revera sic per medietates procedendo nunquam venimus ad finem horæ, ut consideranti patebit; unde illa dici debet fluere, non secundum partes proportionales, sed secundum aliquotas uni certæ æquales, licet indivisibiliter sumptas.

C VII. Obijcies tamen, potest Deus ponere omnes divisiones continui quasunque videt possibiles; si enim non potest, quomodo videt possibiles? ponat igitur omnes quasunque videt possibiles, ponet omnes; nam alioqui, si restaret adhuc aliqua, non posuisset omnes quasque; vidisset possibiles, aut certe non vidisset omnes possibiles, ergo, &c.

C VIII. P. Ovidius hujus argumenti (quod difficillimum vocat P. Arriaga) hic puncte 5º. n. 1. facile & clarè totam difficultatem à se exhaurientem promittit, & eo fine, dicit 10. Deum cognoscere omnes divisiones possibiles, negat tamen divisiones illas omnes possibiles, posse inter se coherere: dicit 2º. Deum cognoscere posse multitudinem aliquam infinitarum divisionum posse existere; negat tamen Deum umquam cognoscere posse divisiones omnes posse existere.

C IX. Sed contra: Ovidius dicit 1º. Deum cognoscere omnes divisiones possibiles, postea negat divisiones omnes posse existere, quomodo ergo omnes possibiles, si non possint omnes existere? 2º. dicit Deum cognoscere omnes divisiones possibiles, negat tamen divisiones illas omnes possibiles posse inter se coherere, numquid eo modo, quo Deus cognoscit omnes divisiones possibiles possumt inter se coherere? omnino. Quare aliter facilius, ad argumentum & clariùs, quod revera est difficillimum,

C X. Respondeo distinguendo antecedens; potest Deus ponere omnes divisiones quasunque videt possibiles; videlicet partium non communicantium, & eò modò, scilicet distributivè, quò videt illas omnes possibiles, concedo antecedens; communicantium, & aliò modò, scilicet collectivè, quàm videt illas omnes possibiles, nego antecedens: Deus autem non videt omnes collectivè, & partium communicantium, possibiles; quia alioqui videret omnes partes, post omnes divisiones collectivè, esse indivisibiles Mathematicè; sed partium communicantium distributivè tantum, quia cum distributio afficiat semper numerum finitum, nunquam per illam pervenietur ad omnes collectivè divisiones.

C XI. Instabis, omnes partes continui non sunt indivisibiles, ergo sunt divisibiles.

C XII. Respondeo distinguendo antecedens, omnes partes continui collectivè, non sunt indivisibiles hoc sensu, quòd negent omnem divisibilitatem, ut punctum Mathematicum aut spiritus, concedo

concedo antecedens; hoc sensu, quod, licet ex partibus compositæ, negent omnem omnino separabilitatem ab omni alia parte collectivè, nego antecedens; quia, ut sapius dictum est, nulla est pars, quæ aliam communicantem & indeterminatam essentialiter non includat; indeterminatam, inquam, non quod sit indifferens ad esse vel non esse; sed quod, quatenus essentialiter inclusa in alia, à Deo non videatur, licet ut in se videatur; sic enim unus equus dicitur mihi necessarius ad equitandum, non quidem equus indifferens ad esse vel non esse; sed quem Deus determinare non possit, quatenus est mihi necessarius ad equitandum; quia quemcumque determinarit, non erit necessarius, eo quod alius (supposita possibilitate omnium) sufficiet, cum ad equitandum solum requiratur hic vel ille equus: nec mirum si Deus unum necessarium determinare non possit; quia cum necessitas supra unum determinatum non cadat; sed supra unum ex tota collectione & indeterminatum; determinatio verò supra unum determinatum cadat; unus necessarius equus ad equitandum (& idem est de una parte necessaria ad continuum) determinari, etiam à Deo, non potest, magis, quam indeterminatum ut tale esse determinatum.

CXIII. Urgebis, potest Deus ponere aliquas divisiones aliquarum partium collectivè sumptarum; ergo & omnes omnium partium collectivè sumptarum: probatur consequentia: quia ponat tot collectiones divisionum, quot potest, ipse posuerit omnes collectiones divisionum omnium partium collectivè sumptarum: sed potest ponere tot, quot potest, ergo, &c.

CXIV. Respondeo 1°. retorquendo argumentum: potest Deus videre aliquos numeros aliquorum equorum collectivè sumptorum non esse necessarios ad equitandum, ergo omnes omnium equorum collectivè sumptorum non esse necessarios ad equitandum: negabis procul dubio consequentiam: quia unus equus, saltem indeterminatus, essentialiter requiritur ad equitandum. Item hoc modò: potest Deus videre aliquos numeros dierum æternitatis collectivè, non esse necessarios ad glorificandum Deum: ergo & omnes omnium dierum æternitatis collectivè: procul dubio etiam negabis consequentiam: quia una dies indeterminatè est essentialiter requisita ad glorificandum Deum: unde & in argumento allato, etiam neganda consequentia: quia similiter una pars, saltem indeterminata, est necessaria ad continuum: sicut autem supra omnes numeros equorum omnium collectivè sumptorum nullus datur, ita nec super omnes divisiones omnium partium collectivè sumptarum ulla datur.

Ad probationem autem consequentiæ, distinguo majorem: sed prius

CXV. Nota ly tot, quot, tantum, quantum, quidquid, &c. sumi dupliciter: 1°. positivè tantum: 2°. positivè, & negativè præterea: si sumantur positivè tantum, designant magnitudinem, vel multitudinem aliquam, quæ sub potentiam istam cadat, abstrahendo, an possit, aut non possit major sub illam cadere: si verò sumantur positivè & negativè præterea, designant magnitudinem, vel multitudinem talem, quæ quidem sub ista potentiam cadat, sed ita, ut non possit major sub illam cadere: hoc notato

Ad probationem consequentiæ,

CXVI. Distinguo majorem, ponat Deus tot collectiones divisionum, quot potest, sumendo ly

tot, quot, positivè tantum; ipse posuerit omnes collectiones divisionum omnium partium collectivè sumptarum, nego majorem; nam sic hujus propositionis, ponat tot collectiones divisionum, quot potest, est v. g. hic sensus, potest collectiones decem divisionum centum partium ponere, eas ponat, posuerit omnes, &c. quod est apertè falsum; sumendo ly tot, quot positivè & negativè præterea, ipse posuerit omnes, &c. concedo majorem; nec mirum, quia sic hujus propositionis, ponat tot collectiones divisionum, quot potest, sensus est, ponat tot collectiones ut non possit plures, ipse posuerit omnes, &c. quod est omnino verum; sed absolute negandum Deum posse ponere tot collectiones divisionum, quot potest, sumendo ly tot, quot, positivè & negativè præterea; quia hoc est ponere divisiones usque ad continui indivisibilia, quæ cum in continuo non sint, ut probatum est, eas divisiones Deus ponere non potest.

CXVII. En similia argumenta: Videat Deus tot collectiones equorum non esse necessarias ad equitandum, quot potest sumendo ly tot, quot positivè & negativè; ipse viderit omnes collectiones omnium equorum collectivè sumptorum non esse necessarias ad equitandum, & consequenter, nullum equum esse necessarium ad equitandum; quod non admittes, & reverà id est contra evidentem rationem. Item, videat Deus tot numeros dierum æternitatis collectivè non esse necessarios ad glorificandum Deum, quot potest, sumendo ly tot, quot positivè & negativè, ipse viderit omnes dies æternitatis collectivè non esse necessarios ad glorificandum Deum; quod similiter non admittes, & reverà evidenter rationi repugnat; in Deo enim non est posse, nisi ad possibilia, è quorum numero ista non sunt.

D V B I V M VII.

An dentur in Continuo indivisibilia
continuantia aut terminantia
eiusdem rationis cum
Continuo.

A Nte Resolutionem

CXVIII. Suppono indivisibilia continuantia dici, quæ sunt formalis ratio continui, sive id quod partes continui continuantur & uniuntur inter se; terminantia verò, quæ continuum terminant, seu finiunt: partem affirmativam tuentur Scotistæ, Thomistæ, & è Societate plures, &c. negativà Nominales: P. Poncius verò, etiam in hac difficultate (inquit) existimo incertum esse quid dicendum, quia sunt argumenta insolubilia pro utraque parte.

R E S O L U T I O.

CXIX. Dico contra eximios PP. Scotum, Combricenses, Suarez, Sotum, Rubium, nostros Complutenses, Murciam, Telles, Oviedum, Comptonum, &c. in continuo non dantur indivisibilia continuantia, aut terminantia, ejusdem rationis cum continuo: ita Okam Tractatu de Sacramento Eucharistiæ cap. 1°. & 2°. Gregorius in 2um dist. 2^a, q. 2^a, art. 1°. & omnes Nominales communiter, Durandus, Pereira, Dandinus, & nuper profundus D. Fromondus in suo Labyrintho à cap. 3°.

CXX. Probant nonnulli: quia inter punctum initiativum quantitatis pedalis & cætera omnia puncta,

ta, quæ non sunt ipsum, mediat aliquid, quod non est punctum; nam post punctum non sequitur immediatè aliud punctum; ergo est pars, & consequenter continuum aliquod sine puncto: verumtamen hæc probatio videtur supponere falsum, videlicet esse aliquid assignabile, quod sit medium inter primum punctum & cætera puncta, quod punctum non includat; id enim negabunt Adversarii, sicut negamus inter unionem determinatam & cæteras uniones esse partem assignabilem, quæ unionem non includat. Quare aliter

cxxi. Probatur 1°. vel illa indivisibilia ex sententia sua uniunt partes, vel non? si non, ergo sunt superflua ut continentur; quia præter illa, aliæ ad continuationem, tum partium, tum ipsorum, requiruntur uniones: si sic, ergo sunt uniones modales (quod negant;) quia erunt ultima & actualis determinatio in ratione uniendo.

cxxii. Probatur 2°. Annihilatio & creatio respectu creaturarum existentium est naturaliter impossibilis, sed in illa sententia deberet esse naturaliter possibilis, ergo, &c. Probatur minor, quia in naturali divisione materiæ definit punctum continuans ejusdem rationis cum materia, & in naturali ejus continuatione incipit, ergo, &c.

cxxiii. Resp. varii Thomistæ non nisi inter partes quantitatis dari talia indivisibilia; quia substantiæ & qualitates à quantitate accipiunt partes. Sed

cxxiv. Contra 1°. id satis rejectum est in Logica Disputatione de quantitate dub. 1°. 2°. rogo in quo illa indivisibilia quantitatis subiectentur; non in divisibili parte quantitatis, quia ipsa est subiectum improprietatem, ergo in indivisibili continuativo substantiæ subiectari debet. 3°. contactus substantiarum non potest esse secundum solam quantitatem; quia hæc est substantiis intimè imbuta, ergo secundum substantiam esse debet; ac proinde, si ad contactum admittantur indivisibilia, etiam illa in substantiis admittere oportet; unde sequitur, non solum inter partes quantitatis dari debere indivisibilia, sed etiam inter partes substantiæ contra præfatos Autores.

cxxv. Respondet P. Telles hic Disp. 35. sect. 3^a. indivisibilia terminativa, vel copulativa, quæ de novo gignuntur, erant in quantitate, non actu, sed potentialiter.

cxxvi. Sed contra 1°. nunc sermo est de indivisibilibus materiæ primæ, quæ sicut non est quantitas (ut supponitur, & alioqui eadem de ipsa, ac de materia difficultas) ita nec ejus indivisibilia sunt in quantitate: 2°. esse virtualiter in quantitate, est posse produci a quantitate; omnino verum autem est quantitatem non esse sibi similis activam, ut omnes fatentur.

cxxvii. Respondet D. Murcia illam corruptionem non esse annihilationem, & illam productionem non esse creationem; quia, quamvis illa indivisibilia non habeant subiectum inhætionis, habent tamen adhætionis præsuppositum, ex quo fiunt; quod autem creatur, etiam hoc adhætionis subiectum negat.

cxxviii. Sed contra: si illa puncta sint cum partibus materiæ ejusdem rationis (ut supponitur) non magis habere possunt subiectum adhætionis, quam partes materiæ primæ: si verò diversæ, sunt uniones oppositæ sententiæ, præsertim cum habeant subiectum adhætionis ex quo fiant, sicut illa; deinde creationem non excludere subje-

ctum adhætionis patet in anima rationali.

cxxix. Probatur 3°. ex absurdis, quæ ex illa sententia sequuntur: 1°. contra ipsos, quodlibet continuum componi ex puris indivisibilibus; quod sic probo: ideo in nostra sententia quodlibet continuum componitur ex puris indivisibilibus; quia quidquid est assignabile in continuo includit aliquid indivisibile, ergo similiter quodlibet continuum in illa sententia componitur ex puris indivisibilibus, quia quidquid est assignabile in continuo includit aliquid indivisibile. 2°. sequitur Deum posse assignare primum indivisibile in continuo, & non posse secundum; quia alioqui posset assignare medium aliquod inter illa puncta sine puncto; quod non est minus absurdum, quam Deum posse ponere primam continui divisionem, & non posse secundam. 3°. sequitur indivisibile additum indivisibili facere majus, vel alioqui omnino superflua esse puncta ob fines propter quos sunt à suis authoribus adinventata: quod probo; vel enim illa sunt extra partes? & sic faciunt majus: vel non, sed penetrativè intra continui partes? & sic tam partes, quam ipsa initiant, & faciunt continuum, & in contactu perfectè sphericæ & plani, tam se contingunt partes, quam ipsa, quomodo etiam sunt omnino superflua, cum sint, tum ad habendam partem initialem & finalem continui, tum ad explicandum contactum perfectè sphericæ & plani à suis authoribus adinventata.

cxxx. Objicies tamen 1°. Aristoteles satis frequenter insinuat dari indivisibilia extra animam, ut cap. 1°. de quantitate, cum dicit partes lineæ copulari puncto, superficiæ lineæ, corporis superficie.

cxxxi. Respondeo Aristotelem per hoc non velle dari indivisibilia formaliter ante animam, sed æquivalenter, quomodo agnosimus partes divisibiles indivisibiliter sumptas: vel dic Aristotelem de indivisibilibus loqui, quasi formaliter essent ante animam, ad faciliorem explicationem difficultatum continui; non verò quia formaliter sunt ante animam; vel denique ex propria sententia non loqui, sed communi sui temporis, quod sæpius facit in Prædicamentis; unde cum 8°. Metaph. text. 14°. pro exemplo attulisset puncta; addit, si fuerit eo modo intellige geometras, qui multa demonstrant de lineis & superficiebus.

cxxxii. Objicies 2°. corpus perfectè sphericum tangit planum in puncto; perfectè cylindricum in linea; perfectè planum in superficie; ergo dantur puncta indivisibilia, lineæ & superficies.

cxxxiii. Respondeo 1°. distinguendo antecedens, corpus perfectè sphericum tangit planum in puncto, &c. sumendo punctum formaliter, nego antecedens; æquivalenter, id est pro parte divisibili indivisibiliter accepta, concedo antecedens; sed nihil particulare in hac solutione; debent enim illam, velint nolint, usurpare adversarii nostri; nam punctum medium inter partes afficit partes divisibiles, non quidem divisibiliter acceptas, ut patet, sed indivisibiliter: deinde si trahatur perfectè sphericum per planum, illud in puncto & parte divisibili debet planum tangere in sententia ipsorum: denique, cum perfectè sphericum tangit planum in puncto, vel etiam illud tangit in intermediis partibus, vel non? si primum, sequitur intentum; si secundum, ergo punctum, quod tangitur facit extensionem & partes distantes, quod non dixerint.

Instabis,

cxix. Instabis perfectè sphaericum tangit planum in puncto formaliter, ergo, &c. Probatur assumptum, quia foramen, quod ille contactus facit in aëre, est formaliter indivisibile; nam alioqui, si esset formaliter divisibile, jam tangerent se in parte formaliter divisibili, contra solutionem datam.

cxix. Respondeo negando assumptum: ad ejus probationem, Respondeo supponi falsum, videlicet, quod contactus ille faciat foramen in aëre, cum tamen relinquat partium aëris contactum similem illi, quo perfectè sphaericum & planum se contingunt; quod ita manifestum sit globus in quatuor cuneos à te mente divisus, quorum primus sit A. secundus B. tertius C. quartus D.

cuneus A. cuneus B. & cuneus C. cuneus D. sine medio, seu immediatè, contingit; loco cuneorum A. & B. pone partes aëris, videbis quod se contingunt immediatè cunei C. & D. sine foramine in aëre; an autem illo casu partes aëris adhuc sint futuræ continuæ, an contiguæ tantum? patebit ex dubio sequenti. Ex his dic, Aristotelem quando dicit ea se tangere, quorum extrema sunt simul, agere de similitudine negativa, seu non distantia; non verò de positiva, seu penetrationis; cum autem docet locum esse æqualem locato, agit de continentia; non verò de commensuratione loci & locati.

cxix. Vgbeis, lumen est in superficie corporis opaci; sed non est in superficie æquivalente, ergo formaliter.

cxix. Respondeo propter hoc argumentum fortè dicendum omne corpus opacum esse aliquotusque diaphanum; sed in parte tam parva ut sensus eam esse diaphanam non videat, ut notant nonnulli Optici, per quod distinguunt à diaphano; vel dic lumen non esse nisi in ultima superficie aëris corpori opaco immediatè; per ultimam tamen superficiem non intelliges aliquid indivisibile; sed partem divisibilem quatenus habet negationem ulterioris extensionis, vel indivisibilitatem sumptam modo supra dicto.

DUBIUM VIII.

Per quid continentur Partes continui permanentis.

cxix. Non facilius dicitur quid continuatio continui, quam quid ipsum continuum; communiter asserunt auctores continui partes continuari modo unionis à partibus realiter distincto: verum illi auctores inter se dissident: nam aliqui pro toto continuo unicum modum continuationis admittunt; aliqui plures & tot, quot sunt in isto continuo partes naturaliter indivisibiles: alii denique, tot unionibus indivisibilibus continuari, quot sunt absolute partes. Contra quos fit

RESOLUTIO I.

cxix. Ico 1°. partes continui non continentur unico modo continuationis.

cxix. Probatur, quia de essentia istius mo-

di esset continuare omnes partes istius continui, ita, ut parte adjecta, vel adempta, necessario desineret: unde licet sit divisibilis formaliter in quantum eductus de subiecto divisibili, & partes divisibiles uniens, dicitur tamen à suis auctoribus indivisibilis, in quantum remanens, nec pauciores, nec plures partes, potest unire, quam totius illius continui, subsumo.

cxix. Sed hinc sequitur grave absurdum, ergo, &c. Probatur minor, quia sequitur aërem, Oceanum, &c. totum continuè intrinsecè mutari: quia aër continuè secundum aliquam partem convertitur in substantiam viventis & aliorum corporum: aqua verò Oceani per continuas exhalationes in aërem: unde continuè aliquid illis adimitur: ac proinde continuè modus ille unicus continuationis ipsius intrinsecè mutatur: sed illud est magnum absurdum: quis enim crederet minimam partem aquæ demptam propè Ostendam, mutari intrinsecè totum mare propè Brasiliam? ergo, &c.

RESOLUTIO II.

cxix. Ico 2°. partes continui non continentur per plures modos continuationis, ita v.g. ut decem partes aliquotæ habeant unum modum: alia decem alium. & sic de cæteris.

cxix. Probatur quia id aliquid de eodem absurdo participat, ut consideranti patebit, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

cxix. Ico 3°. partes continui non continentur per tot modos continuationis, quot sunt in isto continuo partes naturaliter indivisibiles.

cxix. Probatur, quia, vel illæ continuationes essent actualis unio ad unionem, vel non? si non, ergo inter se deberent uniri per aliam unionem, & sic, 1°. multiplicarentur uniones sine necessitate, 2°. daretur unio ad unionem: si sic ergo non poterit, una continuatio cessare remanente alia, ac proinde hæc conclusio incurrit totum absurdum primæ Resolutionis.

cxix. Dices sufficienter uniri inter se per unionem partium naturaliter indivisibilium ad invicem.

cxix. Sed contra 1°. non sufficienter extenduntur per extensionem partium naturaliter indivisibilium; sed extenduntur per extensionem entitativam propriam, licet accommodatam extensioni propriæ partium; ergo nec sufficienter ununtur inter se, &c.

cxix. Contra 2°. saltem partes sunt indifferentes, ut inter se continentur; unde inter partes multiplicabuntur uniones sine necessitate.

cxix. Contra 3°. quidquid sit de unione continuationum inter se, aut partium naturaliter indivisibilium continuationum: peto an illa unio media sit futura divisibilis, an indivisibilis? non primum, quia faceret extensionem inter partes, ac proinde partes continui non essent immediatè sibi invicem: non etiam secundum, quia cum non sit potior ratio, cur potius in una parte foret, quam in alia, in utraque parte esse deberet, ac proinde in duobus partium locis; intelligi autem non potest, quomodo 1°. aliquid indivisibile corporeum naturaliter sit in duobus locis: 2°. quomodo aliquid entitativè indivisibile subiectetur in subiecto divisibili.

RESOLUTIO IV.

CXLVIII. **D**ico 4°. partes continui non etiam continuantur per tot uniones indivisibiles, quot sunt absolute in isto continuo partes.

CXLIX. Probatur primo quia ex illa sententia evidenter sequitur omnes partes continui se penetrare naturaliter, & non facere extensionem; quod est contra omnem sensum & oculum, ergo, &c. Probatur sequela, quia quæcumque uniuntur debent esse in eodem loco cum unione materiali indivisibili, per quam uniuntur, ergo & inter se; Probatur consequentia; quia quæcumque sunt in eodem loco cum tertio materiali indivisibili, sunt in eodem loco inter se.

CL. Dices nequidem per Deum posse assignari in quo præcisè illæ uniones recipiantur, & quas præcisè partes uniant, ut ait Hurtadus.

CLI. Sed contra 1°. etsi nulla pars determinata & aliquota assignari possit in qua recipiatur unio; assignari tamen potest aliqua indeterminata & proportionalis, id est minor & minor in infinitum; vel ut alii, aliqua divisibilis indivisibiliter sumpta; illa autem & simul alia talis, erit penetrata cum unione, & consequenter etiam inter se.

CLII. Contra 2°. & efficacius: *indivisibile v. g. punctum* (ut tu ipse contra Zenoniitatem argumentaris) *additum indivisibili*, imò & divisibili, *non facit majus*, quia illud penetrat, si illud tangat; ergo & utraque pars cum illa unione (sive hæc in illis sit inhærens, sive adhærens tantum; quia semper debet illas tangere ut uniat) erit penetrata, ac per consequens inter se in loco indivisibili unionis.

CLIII. Probatur 2°. quia illa unio debet esse in altera parte, vel in utraque; sed non est potior ratio, cur in una potius sit, quam in alia; ergo in utraque esse debet; quod etiam dici non potest, quia alioqui deberet esse in duobus locis, ut Resolutione tertia dictum est, ergo, &c.

CLIV. Probatur 3°. partes continui se habent ad continuationes, sive uniones omnes collectivè, tanquam causæ ad effectus, subjecta ad formas, &c. hoc positò, sic argumentor; vel ut subjecta istarum unionum involvunt aliquam unionem, vel non? si non, ergo sunt pura indivisibilia mathematica, ut patet: si sic, ergo frustra sunt illæ uniones; quia jam illæ partes ut subjecta sunt unitæ, sive habent uniones; deinde involvunt illam unionem accidentaliter, vel essentialiter? si accidentaliter, poterit à Deo separari, & illa separatà, continuum erit realiter indivisibile; imò, sive possit, sive non possit à Deo separari, saltem continuum essentialiter erit pura indivisibilia; quia nullam unionem essentialiter includit, quod non admittent; si essentialiter, vel generatur, vel creatur, quidquid dixeris est absurdum: si generatur, generatur & materia prima; quia illud generatur, cuius unio inter partes generatur, ut patet; nam homo ideo ex communi sensu dicitur generari, quia inter partes ipsius unio generatur: si creatur, ergo nutritio hominis, scissio carnis, augmentatio aquæ maris, diminutio fontis, est supernaturalis, quia involvit, vel creationem unionis, vel annihilationem; unio autem est de essentia continui talis v. g. septipedalis: deinde si una unio continui creetur, cum illa, quæ est de essentia continui sit indeterminata, creatur & alia, alioqui fieri posset, quòd illa, quæ

generatur sit de essentia continui, quòd datò sequitur quòd materia generetur ut supra dictum est. Hæc etiam probatio habet vim contra continuationes, de quibus Resolutione 1^a, 2^a, & 3^a.

CLV. Confirmatur, quia illæ omnes uniones, de quibus Resolutione 1^a, 2^a, & 3^a, & hæc, sunt superflue, ut patebit ex Resolutione sequenti.

RESOLUTIO V.

CLVI. **D**ico 5°. partes continui continuantur seipsis immediate, non quidem aliqua continuatione Physicâ, sed morali tantum positâ indistantiâ ab invicem, certâ proportionem & temperie dispositionum per modum connotati, sub qua proportionem & temperie communiter partes dicuntur continuæ. Ita Nominales, & recentiores nonnulli quòs tacito nomine impugnant PP. Telles, & Comptonus. Sed ante probationem.

Nota continuationem posse distinguere duplicem: unam Physicam, quæ formaliter sepe per entitatem Physicam à partibus realiter distinctam, quam quatuor primis Resolut. Disp. 6^a. dub. 1°. lib. 1°. rejecimus, & cui non multò ab similem agnovimus inter materiam & formam, sive inter partes compositi ex actu & potentia: aliam moralem, & est illa, quam habere dicuntur partes continui præcisè positæ dictâ partium indistantiâ ab invicem, certâ proportionali temperie dispositionum per modum connotati: quæ autem & quanta esse debeat illa proportio & dispositionum temperies ad istam continuationem moralem, nec nos, nec ipsi determinare possunt; hoc tamen certum, illam requiri & sufficere, quâ positâ, ab omnibus dicuntur partes de non continuis esse factæ Physicæ continuæ. Hoc itaque notato.

CLVII. Probatur 1°. refutatione aliarum sententiarum, & superfluitate aliarum continuationum Physicarum, ergo, &c.

CLVIII. Probatur 2°. res fluxæ, ut sunt aer, aqua, ignis, oleum, &c. secundum commune iudicium, hoc ipso, quòd sunt localiter conjunctæ, dicuntur esse continuæ: numquid enim, si ab Oceano tolleretur omnis unio Physica, & remanerent partes localiter indistantes, ut jam sunt, adhuc diceretur unus Oceanus, & unum continuum? omnino; quia jam talis non dicitur propter illas uniones Physicas, cum sensu aliquo perceptibiles non sint; ergo, &c.

CLIX. Probatur 3°. res duræ, & quæ difficulter dividuntur, ut ferrum, lapis, lignum, &c. habent aliquam ex certa suarum dispositionum conaturali temperie partium suarum tenacitatem, quâ præcisè positâ & remanente, dicuntur habere partes continuas, ergo, &c.

CLX. Obijcies 1°. in composito essentiali datur unio Physica; ergo etiam in continuo, sive composito integrali, consequentia tenet à pari.

CLXI. Respondeo negando consequentiam: est enim disparitas, in eo videlicet, quòd ad unionem essentialem, indistantia partium essentialium simul cum omnibus dispositionibus & conditionibus (de quibus lib. 1°. Physic. Disp. 6^a.) non sufficiat ob rationes ibidem allatas, quæ hic non militant; nec aliæ adferri possunt, ob quas unio illa in continuum inveni debeat, ut solutione argumentorum patebit; unde illa esset in continuo superflua.

CLXII. Obijcies 2°. ex hac sententia sequitur omnia

omnia corpora Univerſe eſſe continua, ſaltem ſecundum materiam; ſed hoc eſt abſurdum, ergo, &c.

CLXIII. Reſpondeo diſtinguendo ſequelam, ſequitur omnia corpora Univerſi habentia certam proportionem & temperiem diſpoſitionum, quam prærequiritur ad continuationem Phyſicam, eſſe continua, concedo ſequelam, quia idipſum concedere debes: non habentia, propter quod inter illa negas continuationem Phyſicam, nego ſequelam; ex quo patet nos non aliud docere, quam quod docent adverſarii noſtri, exceptâ continuatione realiter diſtinctâ ab illis diſpoſitionibus, temperie, &c.

CLXIV. Obijcies 3°. ex P. Telles loco ſupra ſæpius citato, ſupponendum eſt ut certum in utraque ſententia, partes continui neceſſariò unitas eſſe inter ſe, medio aliquo unionis; alioqui continuum eſſet aliquid aggregatum partium ſeparatarum, ut eſt acervus lapidum; ergo, &c.

CLXV. Confirmatur ex P. Comptono etiam loco ſæpius citato, materia non eſt apta ut recipiat formam ullam, vel ſubſtantialem, vel accidentalem, donec partes ipſius integrantes inter ſe uniantur, & ſit continua; alioqui exiſteret diviſa in omnes ſuas partes, omni iſtâ proportionum & diſpoſitionum temperie ablata, quæ tam à materia, quam omnis forma ſubſtantialis, abſtrahi poſſeſt, ergo, &c.

CLXVI. Reſpondeo negando ſuppoſitum; ad illius probationem, Reſpondeo negando ſequelam; ad hoc enim ut non ſit aggregatum partium ſeparatarum, ſufficit indiſtancia partium, cum ea proportionum & diſpoſitionum temperie, quâ poſitâ ab omnibus Philoſophis dicuntur unitæ, cujus etiam defectu acervus lapidum non dicitur continuus.

Ad Confirmationem verò

CLXVII. Reſpondeo diſtinguendo aſſumptum, materia non eſt apta, &c. donec partes ipſius integrantes inter ſe uniantur rigorosè Phyſicè, ſive per modum continuationis ante reſectum, nego aſſumptum: moraliter & per partium indiſtanciam, cum ea proportionum & diſpoſitionum temperie, quâ poſitâ ab omnibus Philoſophis dicuntur unitæ, concedo aſſumptum & dico hanc omnium partium indiſtanciam, & proportionum ac diſpoſitionum temperiem non magis poſſe per Deum à materia auferri, quàm in ſententia adverſariorum ab ea auferri poſſit omne indiviſibile continuativum, aut omnis modus continuationis; quod enim illi de his dicunt, nos de indiſtancia iſta partium, &c. dicimus.

CLXVIII. Obijcies 4°. juxta hanc ſententiam continuum non diſfert à contiguo; ſed hoc eſt expreſſè contra Ariſtotelem & communem Philoſophorum; ergo, &c. Pro ſolutione

CLXIX. Suppono 1°. eandem eſſe proportionem materiæ ad materiam diſcontinuum, quæ eſt materiæ ad materiam continuum; quia ſemper manet, quòd ſint ejuſdem rationis, & quòd ſicut una ſe habet ad aliam tanquam ad continuabile ejuſdem rationis; ita alia ad aliam: è contra verò ſuppono diverſam eſſe proportionem formæ ad formam ejuſdem rationis à proportionem formæ ad formam diverſæ rationis, quia ſunt diverſæ rationis, & una ſe habet ad aliam tanquam continuabile ejuſdem rationis; alia verò ad aliam tanquam ad non continuabile eadem remanente quantitatatum temperie & citra converſionem. Vnde fieri poſſeſt quòd materiæ duorum compoſitorum indiſtancium ſint continua, formis diſcontinuis manentibus, ut ſit, dum truncus informatur animâ pomi

& anima pyri, aut dum lignum ſupernat aqua; materiæ enim ſunt continua ratione indiſtancie & eadem ad invicem proportionem; formæ verò, licet indiſtantes, ſunt diſcontinua, ratione diverſæ utriuſque ad invicem proportionis.

CLXX. Suppono 2°. de continuatione eorum, quæ ſub ſenſum non cadunt, à nobis judicari non poſſe; ſed de eorum continuatione aut diſcontinuatione, judicari debere juxta continuationem aut diſcontinuationem eorum, quæ ſub ſenſum cadunt; ac proinde, ſicut duæ formæ aquæ indiſtantes dicuntur continua, ita & duæ materiæ indiſtantes, licet eorum formæ diſcontinua & diverſæ rationis eſſent, dici debent continua. His ſuppoſitis,

CLXXI. Reſpondeo negando majorem, quia contiguum eſt inter formas quaſcumque, etiam indiſtantes, diverſæ inter ſe rationis, quæ in communi ſententia, etiam indiſtantes, non continuantur, ut in rebus duris, quamdiu non adest quædam partium immediata tenacitas & viſcoſitas, imò, & in liquidis quamdiu non ſit commixtio; continuum verò eſt inter formas quaſcumque indiſtantes, quæ in communi ſententia, hòc ipſo quòd indiſtantes, dicuntur continuari; ut in rebus duris, hòc ipſo quòd adest quædam partium immediata tenacitas ac viſcoſitas, & in liquidis commixtio. Ex his

CLXXII. Colliges 1°. continuum non eſſe totum Phyſicum, ſed morale tantum, hoc ſenſu, quòd continuationem moralem importet, nullam verò realem Phyſicam propriè dictam à ſuis extremis realiter diſtinctam: 2°. non conſtare partibus Phyſicis ſecundum eſſe partium inter ſe per unionem realiter ab extremis diſtinctam Phyſicè unitam; ſed moraliter tantum: 3°. continuationem illam moralem & impropriè dictam Phyſicam, non poſſe inadæquatè à continuo ſeparari, magis quam omnis continuatio propriè dicta Phyſica.

D V B I V M IX.

De Continuo ſucceſſivo & ejus continuatione.

R E S O L U T I O I.

CLXXIII. Dico 1°. continuum ſucceſſivum, ut tempus, motus localis, duratio rerum permanentium, &c. componitur ex partibus in infinitum diviſibilibus.

CLXXIV. Probatur 1°. quia eodem modo videtur de continuo ſucceſſivo, ac de permanenti, philoſophandum; ſi enim duo puncta non faciant magis extenſum localiter permanenter, quia nullam habent extenſionem localem; duo inſtantia non facient magis extenſum temporaliter ſucceſſivè, quia nullam habent extenſionem temporalem, licet quoad numerum faciant magis extenſum, ergo, &c.

CLXXV. Probatur 2°. Quia alioqui nullus motus localis eſſet poſſibilis; ſed hoc eſt abſurdum, ergo, &c. Probatur ſequela, quia ſuppoſitâ veritate noſtræ ſententia de diviſibilitate in infinitum continui permanentis, motus ſemper eſt ad ſpatium diviſibile habens prius & poſterius; ſed cum prius debeat acquiri ante poſterius, in inſtanti non poſſeſt prius & poſterius acquiri, ergo nullus motus localis eſſet poſſibilis.

CLXXVI. Obijcies ex P. Oviedo: partes temporis eſſentialiter ſunt ſucceſſivæ, ergo numquam ſunt duæ partes illius ſimul, ergo numquam exiſtit diviſibilis aliqua temporis pars; quia alioqui deberet ſimul actu exiſtere prius & poſterius.

CLXXVII. Respondeo 1°. retorquendo argumentum contra P. Oviendum in continuum permanens: partes continui permanentis sunt essentialiter permanentes; ergo numquam est una tantum; ergo numquam existit indivisibilis aliqua continui permanentis pars; quia alioqui deberet tantum existere prius indivisibile continui permanentis: admissio antecedente, ad primam consequentiam huius argumenti distingo, ergo numquam est una tantum, si illa accipitur divisibiliter & pro parte aliquota, concedo consequentiam: si accipitur indivisibiliter & pro parte proportionali minori & minori in infinitum, nego consequentiam: sic proportionaliter ad objectionem

CLXXVIII. Respondeo 2°. admissio antecedente, distinguendo consequens, ergo numquam sunt duæ partes temporis simul, si accipiantur divisibiliter & pro partibus aliquotis, concedo consequentiam. si accipiantur indivisibiliter & pro partibus proportionalibus minoribus & minoribus, in infinitum, nego consequentiam.

CLXXIX. Adde tamen quod dico in continuo permanenti futuram unam tantum partem, si accipiat indivisibiliter, & in successivo futuras duas simul, si etiam accipiantur indivisibiliter, me non velle continuum permanens posse aliquando existere secundum partem realiter indivisibilem, & successivum posse simul existere secundum partes realiter inter se divisibiles; sed tantum permanens posse existere secundum partes minus & minus extensum in infinitum, & successivum secundum partes minus & minus durans in infinitum; sicut enim non datur pars continui permanentis, quæ tangat perfecte sphericum, secundum prius & posterius adæquatè sumpta, sed secundum inadæquationes eorum in infinitum, sive secundum minus & minus eorum in infinitum, ita non datur pars continui successivi, quæ simul existat secundum prius & posterius adæquatè sumpta, sed secundum inadæquationes eorum in infinitum, sive secundum minus & minus eorum in infinitum. Ex his

CLXXX. Colliges 1°. contra Arriagam mobile, dum movetur, semper esse in loco se majori, numquam in æquali; quia omnis ipsius motus semper est in parte temporis, in qua omni durante motu, semper est in duobus locis.

CLXXXI. Colliges 2°. partes temporis esse essentialiter successivas, sicut partes lineæ sunt essentialiter permanentes, videlicet, si accipiantur divisibiliter & secundum quod sunt aliquotæ.

RESOLUTIO II.

CLXXXII. **D**ico 2°. partes continui successivi etiam non continuantur ullo ex modis supra pro permanente rejectis.

CLXXXIII. Probatur: quia, præterquam quod de utroque pariformiter sit philosophandum, partes temporis possunt dici sibi essentialiter immediate succedentes, ita ut post hanc horam immediate essentialiter sequatur secunda, & non tertia: unde forent continuationes realiter distinctæ omnino superflue, ergo, &c.

D V B I V M X.

De Inceptione & Desitione rerum.

RESOLUTIO I.

CLXXXIV. **D**ico Res permanentes, & successivæ similiter, dici possunt indifferenter incipere & desinere intrinsecè, vel extrin-

secè. Sed ante probationem,

CLXXXV. Nota 1°. incipere intrinsecè, sive ut alii, per primum sui esse, esse incipere per illud instans (sive sumendo ly *instans* æquivalenter modo sæpius explicato; quia semper includit prius & posterius, licet indivisibiliter; sive pro parte determinata excludente priores & posteriores aliquotas, quomodo dicitur jam esse October, Octobrem sumendo pro tempore determinato excludente Septembrem & Novembrem) quo verum est dicere, *jam res est, & immediate ante non erat*: incipere verò extrinsecè, sive ut alii, per ultimum sui non esse, est incipere per illud instans, quo verum est dicere, *jam res non est, & immediate post erit*.

CLXXXVI. Nota 2°. desinere intrinsecè, sive ut alii, per ultimum sui esse, esse illo instanti desinere, quo verum est dicere, *jam res est, & immediate post non erit*; desinere verò extrinsecè, sive ut alii, per primum sui non esse, est illo instanti desinere, quo verum est dicere, *jam res non est, & immediate ante erat*: His notatis,

CLXXXVII. Probatur Resolutio de rebus permanentibus, 1°. quoad inceptionem intrinsecam & extrinsecam: supponas quod Petrus existat totâ horâ secundâ, primo instanti istius horæ verum est dicere, *Petrus jam est, & immediate ante non fuit*; item ultimo instanti horæ primæ verum fuit dicere, *jam non est, & immediate post erit*; sed hoc est incipere intrinsecè, & extrinsecè, ergo, &c.

CLXXXVIII. Probatur de iisdem 2°. quoad desitionem intrinsecam & extrinsecam: supponamus, quod Petrus existat totâ horâ secundâ, ultimo instanti istius horæ verum est dicere, *Petrus jam est, & immediate post non erit*; item primo instanti horæ tertiæ verum est dicere, *jam non est, & immediate ante fuit*; sed hoc est desinere intrinsecè & extrinsecè, ergo, &c.

CLXXXIX. Probatur Resolutio de rebus successivis: 1°. quoad inceptionem intrinsecam & extrinsecam: supponas, quod motus existat totâ horâ secundâ, primo instanti istius horæ verum est dicere, *jam est motus, & immediate ante non fuit*; item ultimo instanti horæ primæ verum fuit dicere, *jam non est, & immediate post erit*; sed hoc est incipere intrinsecè & extrinsecè, ergo, &c.

CLXXX. Probatur de iisdem 2°. quoad desitionem intrinsecam & extrinsecam: supponas quod motus existat totâ horâ secundâ: ultimo instanti istius horæ, verum est dicere, *motus jam est, & immediate post non erit*; item primo instanti horæ tertiæ verum est dicere, *jam non est, & immediate ante fuit*; sed hoc est desinere intrinsecè & extrinsecè, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

CLXXXI. **D**ico 2°. malim tamen dicere res permanentes & successivas incipere intrinsecè & desinere extrinsecè.

CLXXXII. Probatur, quia incipere sonat *esse*; desinere, *non esse*; ergo quod incipit, maxime incipit per primum sui esse; & quod definit maxime definit per primum sui non esse.

CLXXXIII. Confirmatur, quia quod incipit fit de non existente existens, & quod definit fit ex existente non existens; ergo illud sonat *esse*, & hoc *non esse*, est cum incipit, & non est cum definit ergo, &c. Ex his

CLXXXIV. Colliges in contrariis, dum una forma incipit intrinsecè, oppositam desinere extrinsecè, vel è contra,

DISPVT.

DISPUTATIO TERTIA.

De Loco Intrinseco & Extrinseco.

DUBIUM I.

Quid sit Locus Extrinsecus.

RESOLUTIO.

Dico locus Extrinsecus juxta Aristotelem lib. 4°. Physic. textu 42°. est ultimus terminus continentis; sive ut alii: est ultima superficies corporis ambientis. Additur quidem communiter post Aristotelem; immobilis: sed vel dicendum Aristotelem ibi definire locum extrinsecum intrinsecè locatum; vel si definiatur locus extrinsecus prout opponitur intrinseco particulariter, ista omnino onitti debet; nec uto locum extrinsecum aliter à vase distingui debere quàm in eo, quòd locus extrinsecus in motu mobile non comitetur; vas autem comitetur juxta illud D. Thomæ lib. 4°. Physic. lect. 6^a. ubi ait; *vas & locus in eo differre videntur, quòd vas transmutetur; locus autem non.* Ratio autem est, quia loci extrinseci immobilitas loco extrinseco ut tali non convenit, siquidem nulla superficies ita corpus ambit, ut per Deum secundum se moveri non possit; imò superficies ultima aëris ambientis turrim, continuò movetur ac mutatur; sed ut locatur intrinsecè per ubi, quòd quia semper servat eandem distantiam & propinquitatem ad ubi alia Univerſi, in Oriente v.g. Occidente, Meridie & Septentrione, & Centro terræ, dicitur immobile: unde admitti non debet, quòd docet P. Comptonus Physic. Disp. 32. sect. 2. nempe, aquam, quæ in eodem vase ab uno loco in alium deferretur, non mutare locum extrinsecum realem, sed correspondentiam ad spatium imaginarium, sic ut commune illud affatum, *quidquid movetur mutat locum*, intelligatur de loco intrinseco: admitti (inquam) non debet; quia inprimis est contra Aristotelem & Divum Thomam supra; deinde id est locum extrinsecum realem confundere cum vase; quòd est contra sensum communem omnium dicentium, vase de cavea in caveam translatò, vinum mutasse caveam & locum extrinsecum, haud secus quàm si sine vase ad caveam aliam miraculosè vel aliter translatum esset.

DUBIUM II.

Quid sit ubi, & quomodo distinguatur à loco locato & cæteris connotatis.

RESOLUTIO I.

Dico 1°. ubi, est fundamentalis præsentia rei in loco; sive ratio formalis per quam res constituitur in esse existentis potius hîc, quàm alibi.

RESOLUTIO II.

Dico 2°. ubi distinguitur realiter à loco & locato.

IV. Probat; quia potest esse hic locus, & hæc res, & interea res non esse in hoc loco; ergo ubi est aliquid realiter distinctum & superadditum loco & locato: probatur consequentia; quia alioqui idem simul esset, & non esset.

V. Nec dicas 1°. præter locum & locatum requiri præsentiam sive coexistentiam utriusque; nam, vel agis de præsentia seu coexistentia formali, vel de fundamentalis? fundamentalis non potest esse solus locus & locatum (vt vidimus) formalis verò præ-

supponit fundamentalem, quam dicimus esse ali- quid realiter distinctum à loco & locato: eodem modo rejicies alias similes multorum locutiones, ut quòd esse hîc sit dicere talem respectum seu habitudinem ad quinque puncta mundi.

VI. Nec dicas 2°. ubi, seu me esse hîc, nihil aliud esse præter locum & locatum & negationem essendi alibi; quia illa negatio (præterquam quòd sit impertinens; quia possum esse hîc & non habere negationem essendi alibi. ut si per Deum essem hîc & alibi) debet in aliquo fundari: non quidem in hoc loco & hoc locato; quia potest utrumque existere, & non haberi esse hîc, aut negatio essendi alibi, ut v.g. si sum Romæ: deinde per motum localem perdo hanc negationem essendi alibi; unde peto per quid destruat? non enim per locum & locatum, quia cum illis consistere potest; ergo per aliquid à loco & locato realiter distinctum; igitur negatio ista, in isto, à loco & locato realiter distincto, fundari debet.

RESOLUTIO III.

VII. Dico 3°. ubi non distinguitur realiter à motu locali; qui 1°. nihil aliud est quàm adductio ad locum; permanens, si ad unum; successiva si ad plura successive, prout adversarii de productione ubi philosophantur; qui 2°. distinguitur à prima rei productione, non secus ac productio ubi illius; cum hoc tamen discrimine, quòd in sententia adversariorum hæc sit à re jam producta (quòd ut absurdum infra impugnabitur) in nostra, à concausis ipsius rei concomitantibus ad primam rei productionem, de quibus infra.

VIII. Probat 1°. quia totum, quòd adversarii dicunt de ubi, dicere possum de motu locali, ergo, &c. Probat 2°. antecedens, quia cum motus localis secundum adversarios terminetur ad ubi, non est minus determinatus ad essendum hîc, & non alibi, & consequenter ad constituendum mobile hîc potius, quàm alibi, quàm ipsum ubi ad quòd terminatur: deinde idem dicere possum de motu ut primam rei adductionem ad locum, quòd adversarii dicunt de prima rei productione, ut sui ubi productione; sed de hac ut prima sui ubi productione dicunt esse determinatam ad essendum hîc & non alibi; ergo & de illo ut primam rei adductionem ad locum dicere poterò esse determinatum ad essendum hîc & non alibi. hoc assumptum patet, quia nihil impedit ut solutione objectionum constabit; unde ubi à motu locali realiter distinctum est omnino superfluum.

IX. Probat 2°. non est potior ratio admittendi ubi realiter distinctum à motu locali, quàm unionem realiter distinctam à generatione; sed hæc non datur realiter distincta à generatione, ergo nec illud ubi, &c. Probat major, quia sicut hæc est sui & extremorum unio, ita motus localis est sui & corporis locatio; minor probata est supra.

X. Confirmatur 1°. idem est motus localis vitalis & non vitalis ex parte termini; sed motus localis vitalis non habet terminum realiter à se distinctum, (ut constabit à pari ex dicendis de intellectus, visionis, volitionis, &c. termino in libris de Anima); ergo nec motus localis non vitalis: consequentia est Aristotelis 8°. Physicorum textu 59. ubi

ubi dicit corpus per motum non mutari intrinsecè, quia solâ latione, nihil quod insit, mutatur: item & D. Thomæ 1^a. p. q. 11^a. art. 3°. & de potentia ac malo q. 16^a. art. 10°. ubi docet per alios motus mobile mutari in aliquo intrinsecò; per motum verò localem solum acquirere locum extrinsecum, ergo, &c.

x1. Confirmatur 2°. ex opposita sententia sequuntur multa absurda, 1°. quod posset creatura existere, quæ tamen nec esset distans; nec indistans positivè ab ullo corpore mundi: 2°. quæ nec esset extensa, nec inextensa positivè: 3°. posset esse corpus, quod nec haberet partes extra partes, id est diverso loco positas, nec intra partes, id est in eodem loco penetrativè positas; item, quod nec intra, nec positivè extra mundum esset existens: ratio est, quia hæc omnia fundari debent in ubi seu existentia in loco aut præsentia locali, ut consideranti patebit, ergo, &c.

x11. Hæc absurda (nescio quo famelico appetitu) devorant, Vasq. Phys. disp. 118. Ovid. Phys. contr. 15^a. Monæus, Mæratius, Poncius, & alii; illa autem respuunt Suarez, Arriaga, & omnes alii communissimè, dicentes creaturam posse quidè existere sine omni ubi distributivo, non tamen sine omni collectivo; sed & contra hos hæc stat ratio; ubi productio est naturâ posterior creaturâ productâ in horum sententia, ergo potest creaturâ productâ, ubi productio impediri.

x111. Adde ex opposita sententia sequi & aliud absurdum; quod devorare non potuit P. Ovidius, debet tamen, velit nolit: sequitur enim dari posse creaturam aliquam, quæ non sit Deo præsens positivè, cujus contrarium esse veritatem catholicam colligitur ex Vasquez 1^a. p. disp. 28^a. cap. 4°. Deus enim (utpote immensus) est penetrativè in omnino, & è converso omne ens penetrativè in ipso; quia non videtur unum intelligi posse sine alio: quod autem id sequatur, sic probò; vel illa creatura esset Deo positivè præsens per ubi superadditum, vel per suam entitatem? non primum; quia supponitur per Deum impediri omne ubi superadditum: neque etiam per suam entitatem; quia sicut creatura à Deo solo pendet per productionem realiter à se distinctam, licet Deus sit ex essentia sua determinatus, ut illam habeat à se dependentem, eò quod sit indifferens ut à Deo solo, vel Deo simul & creatura pendeat; ita Deo soli præsens esse debet per ubi realiter à se distinctum, licet Deus sit ex natura sua determinatus ut illi præsens sit & eam penetret; eò quod sit indifferens ut Deo soli, vel Deo simul & creaturæ (ut fatetur) præsens sit. Hinc sententia nostræ opposita, merito alicui videri posset minus tuta.

xiv. Objicies 10. præsentia, quam post motum habet mobile cum loco extrinsecò, oportet assignare fundamentum existens; sed illud non potest esse aliud, quàm ubi productum per motum, ergo, &c. Probatur minor, quia illud non potest esse locus & locatum; quia possunt esse, & non esse præsentia; nec etiam motus; quia, vel non est primo instanti, quo res ubicatur, vel pro aliis instantibus, quibus res ubicatur, transit, & ipso instanti, quo transit, potest locatum à Deo aliò transferri, ergo, &c.

xv. Respondeo concessâ majore, negando minorem; ad ejus probationem distinguo assumptum pro secunda parte, illud non potest esse motus quatenus desertio terminorum a quo, sive quatenus acquisitio terminorum, quos acquisivit, & deseruit, concedo assumptum; ratio est, quia ut sic transit, & non existit: quatenus acquisitio hu-

jus termini ad quem & adductio præcisè ad hunc locum, qui perseverat & permanet, nego assumptum; is enim non transit, sed perseverat donec mobile aliò moveatur; quia de motis partibus, eodem modo philosophandum est, ac in sententia adversariorum de productionibus plurium ubi successivè, è quibus ultimi ubi productio remanet: hinc, ad istius assumpti probationem, distinguo assumptum pro prima parte; vel non est prout est adductio rei ad nova loca, concedo assumptum; prout est adductio rei ad primum locum, nego assumptum. Ex his

xvi. Collige motum, ut est adductio rei ad primum locum, posse naturaliter fieri in instanti; quia non est necessarium, motum localem semper præsupponere terminum à quo positivum, magis quàm sit necesse localem motum semper dicere terminum ad quem positivum; sicut enim finis motus localis non dicit terminum positivum, ita nec initium motus localis dicit necessariò terminum à quo positivum; non potest tamen naturaliter fieri in instanti ut adductio ad plura loca; quia res nequit esse naturaliter in pluribus locis.

xvii. Objicies secundo, omnis motus realis debet habere terminum à se realiter distinctum; sed motus localis est talis; ergo habet terminum realiter à se distinctum, qui commodissimè assignatur ubi; probatur major, in calefactione, frigefactione, ignitione, &c. ergo, &c.

xviii. Resp. negando majorem; contrarium enim patet in actibus vitalibus, unionibus modorum, &c. quæ sunt suiipsius productio: ad probationem autem majoris, Respondeo esse disparitatem; quia scilicet calefactio, frigefactio, ignitio, &c. nullo sensu percipiuntur; nam experientiâ non scimus, an frigus, calor, ignis, &c. à solo Deo producta sint, an à sola creatura; termini verò earum productionum, ut frigus, calor, ignis, &c. aliquo sensu percipiuntur; unde, ne de eodem verificentur contradictoria, scilicet percipi, non percipi aliquo sensu, dicendum est, illas actiones habere terminos à se realiter distinctos; & idem dicendum consequenter de productione cujuslibet entis non modalis perfectioris; nam si hæc imperfectiora possint pendere & non pendere ab hoc suo principio creato, à fortiori poterunt perfectiora; quia verò ubi nullo sensu percipitur magis quàm ejus productio, ut videbimus infra, & imperfectius est calore, frigore, &c. non habemus fundamentum dicendi, quod à sua actione, seu motu locali, realiter distinguatur.

xix. Objicies 3°. Aristoteles lib. 6. Physic. dicit motum localem terminari ad ubi, sicut alteratio terminatur ad qualitatem; sed alteratio terminatur ad qualitatem tanquam terminum realiter distinctum; ergo & motus localis ad ubi tanquam ad terminum realiter distinctum.

xx. Respondeo Aristotelem solum velle loco citato, tam haberi ubi per motum localem, quàm habeatur qualitas per alterationem; alioqui enim hinc contradiceret loco supra n. 10. citato; neque ly sicut potest intelligi de scititate quoad modum producendi; alioqui, contra experientiam & ipsos adversarios, verum esset, motum localem terminari ad ubi tanquam formam, subjectum intrinsecè sensibilibiter mutantem, sicut alteratio terminatur ad qualitatem tanquam formam subjectum intrinsecè sensibilibiter mutantem; cur enim

minis

minùs hoc modo explicarem illud *sicut*, quàm modo nobis objecto.

xxi. Obijcies quarto, non est ratio, cur potius ubi identificetur motui locali, sive adductioni ad locum, què sit à causis rei, quæ ubicatur, quàm res productioni; sed huic non identificatur, ergo, &c. Probatur minor, quia ubi productum successivè est successivum; prima autem reproductio, ex præmissis à nobis supra, est permanentis, ergo, &c.

xxii. Respondeo negando assumptum; tum propter rationem, quæ adfertur pro probatione minoris, juxta quam prima rei productio manet eadem, licet res mutetur quoad locum; tum quia alioqui nihil naturaliter unum locum mutare posset in alium, magis quàm se producere possit, aut unam sui productionem in aliam mutare, quod non posse, est in confesso apud omnes, alioqui Angelus se creare posset, ut consideranti patebit.

xxiii. Obijcies 5°. existentia formalis in tempore, sive duratio, non distinguitur realiter à rei productione, vel saltem à re existente & tempore; ergo neque existentia formalis in loco ab Angeli productione, vel saltem ab Angelo existente & loco.

xxiv. Respondeo 1°. 2^{am} quidem partem assumpti esse veram; nam ideo, quia non est possibile nisi unum tempus simul, per hoc quod æternitas Dei existit & dies hodierna præcisè, Dei æternitas ei coexistit, & indifferentia, quam habet ad coexistendum diei crastinæ vel hodiernæ, tollitur, sine alio superaddito: unde etiam creatura per hoc quod existit & dies hodierna præcisè ei coexistit, & indifferentia, quam habet ad coexistendum diei crastinæ vel hodiernæ, tollitur, sine alio superaddito, quod tantò verius esse debet quòd ly *existens* præfixum, dum existit tempus, v. g. dies hodierna, non possit accipi neutraliter sive abstrahendo ab existente nunc vel tunc; quia ipsum tempus existit, quòd ly *existens* formaliter determinatur ad esse verbum, ut patet ex æternitate Dei ad hodiernam diem comparata: unde nonnulli, qui durationem identificant productioni rei, non satis cauti, suam deferendo, & nostram amplectendo sententiam, dicunt *rem existere*, sive *res existit*, propriè esse aliquid præsentis temporis, nec rectè dici aliquid actu existere, quod præsentis tempore non existit.

Respondeo secundo primam partem assumpti esse falsam, 1°. quia non est ratio, cur potius rei productioni, quàm rei existenti & tempori existenti duratio identificetur; nam sicuti, si existit productio rei & tempus, ei coexistit productio rei, quia non potest esse nisi unum tempus simul; ita si existit res (sub qua etiam numeratur productio; ut tantò clariùs disparitatis ratio deficiat) ei coexistit res, quia non potest esse nisi unum tempus simul; vel, sicuti hoc ipso quòd productio rei existit, durat (ut alii loquuntur) uno instanti simul, ita hoc ipso, quòd res existit, uno instanti durat simul, ob rationem à nobis allatam: secundo, quia, vel volunt durationem identificari productioni existenti soli, vel simul productioni & tempori; si 2^{am}, non est ratio cur minùs tempori, quàm rei productioni identificetur, ac proinde malè dicunt rei productioni identificari; 1^{am} autem est falsum, quia esset hic sensus, productio rei existit, & non existit tempus, quod puto involvere

contradictionem ob præmissa. 3°. quia sic (quod volunt) rei conservatio esset essentialiter successiva, cur autem potius quàm res conservata? non dicunt; & cum adstruant consequenter eam continuò mutari, pro rei cujuslibet conservatione (saltem absente ejus causà creatà) ad Deum conservantem unicum sine necessitate recurrere debent, quod est absurdum. Vnde dissimulatò assumptò, ad consequentiam,

xxv. Respondeo esse disparitatem, in eo, quòd, quia simul existere possunt plura loca, quorum uni Angelus coexistere possit formaliter, ita ut alteri non coexistat, existentia formalis in loco ab ipso & loco realiter distinguitur; è contra verò, quia simul existere non possunt plura tempora, quorum uni Angelus coexistere possit, ita ut alteri non coexistat, existentia formalis in tempore ab Angelo & tempore realiter non distinguitur.

D V B I U M III.

Quot sint ubi in corpore, sive quibus corporis partibus competat ubi proprium.

R E S O L U T I O.

xxvi. **D**ico, non est nisi unum ubi materiæ, vel subsistentiæ (si basis) eorum omnium, quæ existunt in materia vel subsistentia ut suo subiecto naturali informationis. Est contra Suarezem, Rubium Tract. de loco q. 6^a. qui alibi contrarium docuerat, Arriagam, Oviedum, Averlham, Poncium, &c.

xxvii. Probatur, quia unum sufficit, ergo, &c. probatur antecedens, quia juxta Arist. hic lib. 4°. text. 32°. *et, quæ sunt in corpore, ut albedo, scientia, &c. nec moventur, nec sunt in loco per se, sed per accidens, ratione ejus in quo sunt.* Cur autem materia dicatur esse in loco per se & non per accidens, vel è contra cur formæ dicantur esse in loco per accidens & non per se: Ratio est, quia materia per se movetur utpote subiectum universale omnium formarum, ac per consequens motus; formæ verò per accidens, & propter unionem ad subiectum, quod per se movetur: cum eo tamen stat, quòd illæ formæ supernaturaliter extra omne subiectum conservatæ, sint in loco per se; quia ut sic virtute divinâ, induunt quodammodo naturam mobilis per se, ut patet.

xxviii. Confirmatur 1°, sicut formæ sunt tantum & sufficienter quantæ naturaliter per accidens & quantitate ipsius materiæ, ita sunt tantum & sufficienter ubicatæ, sive in loco naturaliter per accidens & ubicatione ipsius materiæ: vel sic, sicut ad esse quantum quantitativè formis sufficit illas esse materialiter & ratione quantitatis subiecti determinatas, ita ad esse ubicatum in formis sufficit illas esse materialiter & ratione ubicationis materiæ determinatas; nec plura ubi materiæ & formarum videntur naturaliter possibile, quàm plures quantitates materiæ & formarum, ob eandem rationem.

xxix. Confirmatur 2°. impossibile est formas illas existere in materia ut subiecto suo naturali informationis existente hic, & non esse hic; ergo ubi materiæ sufficit ut sint hic, & cetera superfluum, & sine necessitate multiplicatur.

Dices

xxx. Dices ponatur materia illa hic & etiam Romæ, omnes formæ illæ existent in materia existente Romæ; quia illa est eadem cum materia hic existente; sed non propterea omnes illæ formæ erunt Romæ; quia suppono illas non esse Romæ replicatas, sed solam materiam; ergo possunt omnes illæ formæ existere in materia existente Romæ, & non esse Romæ; ac proinde & in materia existente hic, & non esse hic.

xxx. Respondeo distinguendo maiorem, omnes illæ formæ existent in materia tanquam subiecto suo naturali informationis existente Romæ, nego maiorem; existent in materia secundum entitatem existente Romæ, concedo maiorem: sed hinc nihil contra nos, quia non volumus omnes formas illas sufficienter ubicari (quod volunt Vasquez, nostri Complutenses, Rubius, Albertinus, &c.) per unum ubi materiæ præcisè secundum entitatem spectatæ, quomodo argumentum habet vim, sed per unum ubi materiæ spectatæ tanquam subiectum naturale informationis istarum formarum, quomodo dicit esse ubicarum tali ubi naturali particulari & determinato per modum conditionis sine qua non & informationem materiæ ut tali ubi ubicaræ per modum conditionis, &c. nam informatio est unio formæ ad materiam, non ubicumque existentem, alioqui posita informatione materiæ hic, postea reproducta solâ materiâ in centum locis distinctissimis, poneretur & in illis informatio, quod meritò contra varios reputatur absurdum; sed existentem in priori naturæ in determinato hoc naturali loco (ut fateri debent omnes) in quo non importatur ubi formarum ab ubi materiæ realiter distinctum; quia ipsa informatio (saltem in formis materialibus) esteductio formarum ab ubi realiter distincta, & in sententia adversariorum prior naturâ ipso ubi formarum.

xxx. Instabis, posita materiâ in duobus locis v. g. Gandavi & Romæ, anima mea est indifferens ut sit Romæ, vel Gandavi, vel in utroque loco; ergo debet ad unum locum præ alio determinari per ubi proprium.

xxx. Resp. materiam, vel simul & semel, ante informationem animæ, positam Gandavi & Romæ, vel positam Romæ post informationem ab anima Gandavi factam? si 1um, erit ipsius generantis, siue materiæ hic vel Romæ ad unionem cum anima disponentis, determinare subiectum informationis animæ; si enim tantum agat in materiam hic existentem, anima erit hic tantum; si utrobique (quod per divinam potentiam fieri potest) anima erit Gandavi & Romæ per additionem ad materiam utrobique existentem tanquam subiectum illius informationis: si 2um, solum erit Gandavi, quia materia Gandavi tantum erit ut subiectum naturale informationis illius.

xxx. Obicies 2°. formæ tam sunt in loco, quam materia, nec minus sunt capaces ubi distincti, & adduci ad alium locum, quam materia, ergo, &c. Probatur antecedens; quia alioqui si divinitus conservarentur destructa materiâ, non essent amplius in loco, nec possent habere ubi distinctum, aut adduci ad alium locum, quæ videntur absurda, ergo, &c.

xxx. Respondeo distinguendo antecedens pro prima parte, formæ tam sunt in loco per accidens, quam sit materia per se, concedo antecedens; tam sunt in loco per se, nego antecedens: pro se-

cunda item parte distinguo antecedens, nec minus sunt naturaliter capaces ubi distincti, &c. quæ materia, nego antecedens: supernaturaliter, quomodo cessant esse in subiecto naturali informationis, concedo antecedens: sed id fit, quia tunc induunt quasi naturam subiecti informationis, quod solum per se habet ubi distinctum ac solum per se movetur & adducitur ad alium locum, & cætera per ipsum.

D V B I V M IV.

An plura corpora possint simul occupare eundem locum, vel e contra, unum plura loca simul.

Ante Resolutionem, xxxvi. Suppono ex probandis in libris de gener. & corrupt. rarefactionem aliter fieri non posse, quam per expenetrationem partium corporis rarefactibilis, ac proinde, cum rarefactio fiat naturaliter, unumquodque corpus rarefactibile tot habere partes penetratas, quot per rarefactionem potest habere expenetratas: unde consequenter dicendum quantitatem (siue materiam primam, in nostra sententia, quæ negat quantitatem realiter distinctam) esse quidem exigentiam partium suarum extra partes, sed non ultimò determinatam ad tot, vel tot partes extra partes, eo à sola forma & dispositionibus ad formam proveniente: sic enim dicitur in sententia adversariorum docentium rarefactionem fieri à raritate qualitate, quantitatem esse determinatam ad extensionem localem, sed non ultimò ad tantam vel tantam; ad tantam vel tantam autem determinari debere per raritatem, vel densitatem: quare sicut in sententia ipsorum materiæ accedente raritate vel densitate habet tantam vel tantam extensionem localem, ita in nostra accedente formâ, & ad illam dispositionibus, materia habet tot vel tot partes, extra partes, pro sua majori vel minori rarefactibilitate: hinc cū definitur quantitas exigentia partium extra partes cum impenetrabilitate, definitio intelligi debet de exigentia partium secundum se indeterminatarum, & ultimò determinabilium à forma, & eisdem dispositionibus, ad esse tot, vel tot, extra partes; ut sit hic sensus, quantitas est exigentia partium ultimò indeterminatarum, & ultimò determinabilium à forma, & dispositionibus, ut sint tot, vel tot, extra partes, cum impenetrabilitate naturali. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O I.

xxxvii. **D**ico 1°. substantiæ corporeæ complete sublunares, non possunt naturaliter, saltem citra condensationem, simul occupare eundem locum.

xxxviii. Probatur, quia videmus, & experientia comprobatur, omnes substantias corporeas completas sublunares, etiam tenuissimas, ut aerem & aquam, se mutuo ab eodem loco expellere, & oppositum miraculo tribuitur, ergo, &c.

xxxix. Dixi sublunares, quia de celestibus nulla est experientia, aut similis certitudo; forte enim dici posset, astra errantia coelos penetrare, ita nonnulli, quod examinabimus in libris de Cælo.

xl. Obicies, scyphus plenus aquâ admittit ulterius aliquos nummos, absq; effusione aquæ; item vas cribratis cineribus plenum, tantundem aquæ recipit, quâ si omnino esset cineribus vacuum, ergo, &c.

Respondeo

XLII. Respondeo negando consequentiam, ad 1^{am} verò experientiam de nummis in scyphum aqua plenum injectis, dico aquam intumescere in medio scyphi, & sic occupando locum in aere, quem ante non occupabat, facere locum nummis; quod autem aqua potius non effluat, sit, quia superfluentia prohibetur à siccitate labiorum scyphi; quod colligitur ex eo, quod si madescent labra scyphi, statim effluat: ad 2^{am} verò, dico imprimum falsum esse vas illud tantum aquae cineribus cribratis plenum continere, quantum vacuum; deinde quod id aquae contineat, fieri; tum quia multi cineres evaporantur; tum quia cineres naturae levissimas habent cavitates, quae replentur aqua.

RESOLUTIO II.

XLII. Dico 2°, substantiae corporeae completae sublunares, possunt, &c. citra condensationem supernaturaliter simul occupare eundem locum: est communis contra Paludanum in 4. dist. 44. quaest. 3^a. & Durandum ibidem quaest. 6^a.

XLIII. Probatur, cum Christus egressus est ex utero virginis, aut sepulchro, & cum ingressus est ad discipulos januis clausis; vel penetravit uterum virginis, & sepulchri lapidem ac januas; vel transiit de extremo ad extremum sine medio: non hoc 2um, quia hic transitus difficilius intelligitur, quam ipsa penetratio dimensionum, quarum aliqua est naturalis, ut patet ex supposito ante primam conclusionem; nec est ratio, cur potius hic agnoscat contra communem Sanctorum Patrum sententiam & interpretationem, quam illa penetratio; ergo 1um dici debet, ex quo sequitur intentum, eritque hac penetrandi supernaturalis vis, una ex dotibus corporum glorificationum, juxta D. Thomam 1^a 2^a & Theologos post ipsum.

XLIV. Confirmatur 1° Resolutio, substantiae corporeae completae sublunares, non magis pugnant in ordine ad existendum simul in eodem loco, quam duae qualitates contrariae in summo in ordine ad existendum simul in eodem subjecto; sed haec possunt simul supernaturaliter existere in eodem subjecto; ergo & illae simul in eodem loco.

XLV. Confirmatur 2°, potest unum corpus simul existere supernaturaliter in duobus locis adaequatis, ergo & duo in uno: Probatur consequentia; quia non est major repugnantia in uno, quam in alio.

RESOLUTIO III.

Ante Resolutionem

XLVI. Suppono 1°, modum existendi in loco posse assignari triplicem, videlicet definitivè, circumscriptivè & sacramentaliter: existere autem definitivè in loco, est locatum respondere toti tori loco, & totum cuilibet parti loci, sic Angelus existit in loco: circumscriptivè vero, est locatum respondere toti tori loco, & secundum quamlibet sui partem tantum cuilibet parti loci, sic existit omne corpus naturaliter in loco: Sacramentaliter denique existere in loco, est illud, quod naturaliter circumscriptivè existit in loco, virtute Divina, seu potius vi verborum, formarum Sacramenti Eucharistici,

R. P. Francisci Bonae Spei Physica.

existere definitivè in loco, sic Corpus Christi, existit in Eucharistia.

XLVII. Suppono 2°, naturaliter fieri non posse ut idem corpus sit in duobus diversis, vel duobus consimilibus adaequatis locis, naturaliter; id enim omnino exigit limitatio creaturae; & alioqui, si posset in duobus, posset in mille simul, contra experientiam: potest tamen supernaturaliter idem corpus esse in pluribus locis adaequatis Sacramentaliter, ut constat de Corpore Christi in pluribus hostiis consecratis existente; imò & semel circumscriptivè, & pluries sacramentaliter, ut etiam constat de eodem Corpore Christi circumscriptivè existente in caelo & pluries sacramentaliter in pluribus hostiis consecratis; & haec fide Divina constant; unde sola difficultas restat, an idem corpus possit supernaturaliter esse circumscriptivè simul in duobus locis adaequatis. Pro qua

XLVIII. Dico 3°, unum & idem corpus potest supernaturaliter simul existere in duobus locis adaequatis circumscriptivè. ita Alensis 4. p. q. 11. art. 1°. Richardus in 4. dist. 10. art. 2. quaest. 2. Okam in 4. quaest. 4. Dub. 6. Major in 4. dist. 10. q. 4. idem docet Alanus 1.1. de Sacram. Euchar. f. 1. numer. 12. Sotus lib. 4. Phys. & in 4. dist. 10. q. 1. art. 3. Bellarm. tom. 3. f. 3. de Euchar. c. 3. in fine. Suar. tom. 3. in 3. p. dist. 44. f. 4. Valent. tom. 4. dist. 6. q. 3. p. 1. n. 2. Cardinalis de Lugo dist. 5. de Euchar. f. 1. num. 12. Coninck 3. p. q. 75. art. 4. ad 3um. Hurtad. Disp. 14. Phys. sect. 5. Arriaga Disput. 14. Phys. sect. 8. subf. 2. Oviedo cont. 15. Physic. p. 9. Conimb. l. 4. Phys. cap. 5. q. 5. art. 2. Rubius lib. 4. Phys. Comptonus Disp. 35. Phys. sect. 3^a. & alii; contra S. Bonaventuram in 4. dist. 49. part. 25. art. 3. q. 1. in Solutione ad 3um. Durandum in 4. dist. 10. q. 5. num. 30. & 31. Henricum quodlib. 9. q. 32. Palud. in 4. dist. 10. q. 1. Capreolum in 4. dist. 10. q. 1. art. 3. & Recentiores ferè omnes Thomistas: quos sequitur Vasquez 3. p. dist. 189. c. 5.

XLIX. Prob. 1°, mirabilius est idem esse in duobus locis adaequatis sacramentaliter, aut in uno sacramentaliter & in alio definitivè, quam in duobus locis adaequatis circumscriptivè; sed posse esse in istis duobus adaequatis supernaturaliter est de fide; ergo & esse posse in his duobus adaequatis, est omnino fidei conforme. Probatur major, quia modus existendi circumscriptivè est naturalis, & si in duobus locis, tantum supernaturalis quoad incompatibilitatem cum altero loco naturali: modus verò existendi sacramentaliter non est naturalis; sed supernaturalis, & secundum se, & propter incompatibilitatem cum altero, ergo, &c.

L. Confirmatur, intelligibilius est, & minus contra naturam quantitatis, rem duobus in locis existere extensè & circumscriptivè, prout exigit in loco esse, quam semel extensè, & semel inextensè, quod est contra ejus naturam, utpote ubique exigens partes extra partes.

LI. Nec dicas hinc fore, ut corpus sit circumscriptivè in uno loco, & non sit circumscriptivè, in eo, quia non circumscribetur loco, utpote extra illum existens: item sequi corpus fore in duobus locis adaequatis, & non fore in duobus locis adaequatis, quae sunt contradictorie pugnantia & in intelligibilia.

LII. Contra enim est, quod circumscribi loco, vel esse circumscriptivè in loco; vel sit rem ita esse in loco, ut non sit in omni alio loco? & hoc est haereticum,

P

ticum,

ticum, ut patet ex supposito 2°: vel rem ita esse in loco, ut non sit in alio circumscriptivè? & hoc ipsum est de quo disputatur, & quæritur ratio, cur ita explicari debeat esse circumscriptivè in loco; si enim esse circumscriptivè in loco sit ita rem esse in uno loco circumscriptivè ut non sit in alio circumscriptivè; Corpus Christi esse circumscriptivè sacramentaliter in una hostia, erit ita Corpus Christi esse circumscriptivè sacramentaliter in una hostia, ut non sit in alia circumscriptivè sacramentaliter, quod meritò putabitur hæreticum; ne autem sit abusus in terminis, attende per *esse circumscriptivè sacramentaliter in una hostia*, me nihil aliud velle, quàm quòd Corpus Christi sit ita in una hostia ut totum (scilicet ex singulis ejus partibus existentibus in toto, quatenus singulis partibus hostiæ respondet) toti hostiæ respondeat, & secundum quamlibet partem sui (ut inclusam in toto, quatenus cuilibet parti totum respondet) cuilibet parti hostiæ: unde per *esse circumscriptivè in loco*, nihil aliud intelligi debet, quàm corpus ita esse extensum loco, ut totum totum, & quælibet ejus pars cuilibet parti loci respondeat; per locum verò adæquatum intelligi debet locus ambiens totum locatum, sive sit locus alibi corpus afficiens circumscriptivè, definitivè, aut sacramentaliter, sive non: quia sicut totum per hoc quòd sit pluries totum non definit esse totum, ita nec locus circumscriptivus, aut adæquatus, definit esse circumscriptivus, aut adæquatus, per hoc quòd sit pluries circumscriptivus aut adæquatus: Ratio est, quia sicut totum est indifferens ut sit semel, vel pluries totum, ut constat ex Angelo respectu suæ sphaeræ localis, & ex Corpore Christi respectu hostiæ & coeli, ita est indifferens ut sit pluries vel semel adæquatè productum, circumscriptivè aut adæquatè locatum.

LIII. Probatur 2°, in Ecclesia Dei satis receptum est, imò & in breviario Romano ac Sanctorum legendis à diversis Pontificibus approbatum & relatum, varios sanctos simul fuisse circumscriptivè in diversis locis, ut de S. Ambrosio, quòd simul Mediolani & Turonii funeribus Sancti Martini adfuerit: item de S. Dragone, de S. Antonio de Padua, &c. sed hæc non debent aliter explicari quàm verba sonent, nisi adferatur implicantia in contrarium, ergo, &c.

LIV. Confirmatur solutione fundamentorum oppositæ sententiæ, quæ à Catholicis everti debent, vel propter hoc tantum, quòd hæretici illis utantur, ut defendant, contra fidem Catholicam, Corpus Christi non esse in singulis hostiis, ergo, &c.

LV. Objicies 1°, idem nequit esse simul in pluribus temporibus, ergo nec simul in pluribus locis circumscriptivè.

LVI. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in existentiam in pluribus locis definitivè, idem nequit esse in pluribus temporibus, ergo nec in pluribus locis definitivè; consequentia est hæretica.

LVII. Respondeo 2°, concedendo totum, proportionaliter sumendo ly *simul* in antecedente & consequente, ut sit hic sensus, *Idem nequit simul simultate temporis esse in pluribus temporibus extra positum; ergo nec idem simul simultate loci esse in pluribus locis extra positum; nam sicut plura tempora extra*

posita non possunt etiam divinitus intra poni & facere unum tempus; ita nec plura loca extra posita possunt, etiam divinitus, intra poni & facere unum locum.

LVIII. Objicies 2°, idem non potest esse à seipso discontinuum, à seipso distare, &c. sed si corpus posset esse in duobus locis circumscriptivè, id fieret, ergo, &c.

LIX. Respondeo negando minorem, & imprimis illam retorqueo in duo loca sacramentaliter & definitivè: deinde per te unitas loci respectu diversorum non facit duo diversa esse unum continuum; ergo nec diversitas loci facere debet unum & idem esse duo discontinua; sicut enim unum & idem sub reduplicatione superadditi realiter distincti est à seipso diversum, ut v. g. saccharum ut album à seipso ut dulci; ita unum & idem potest esse à seipso discontinuum, à seipso distare, &c. sub reduplicatione loci discontinui aut distantis, sic Sanctus Ambrosius Mediolani existens erat à seipso ut Turonii existente discontinuus & distans; Ratio est, quia id non est Ambrosium esse à seipso discontinuum & distantem simpliciter, sed locum à loco, Mediolanum à Turonio.

LX. Objicies 3°, ex hac conclusione sequitur locum fore, & non fore æqualem locato; item locatum adæquari & non adæquari loco; sed hæc contradictoriè repugnant, ergo, &c. Probatur major, erit æqualis, ut supponitur; & non erit, quia duo loca sunt uno, qui est æqualis, majora, &c. item locatum loco adæquabitur, ut supponitur, & non adæquabitur, quia habebit aliquid extra.

LXI. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in totum pluries productum; sequitur totum simul productum fore totum, & non fore totum; erit totum, ut supponitur, & non erit totum, quia habebit adhuc aliquid producendum: ita retorqueri potest & in Corpus Sacramentaliter & definitivè existens in pluribus locis, ut consideranti patebit.

LXII. Respondeo 2°, negando antecedens pro 2ª parte; nam nec duo loca sunt majora duobus corporibus locatis, nec duo locata habent aliquid extra duo loca; in proposito verò locatum se habet per modum duorum locatorum: vel dic clarius, locum unum fore semper æqualem semel locato, & loca duo semper æqualia 2° locato; & similiter locatum semel semper adæquari uni, & locatum 2° semper adæquari duobus locis.

LXIII. Objicies 4°, ubi una tantum ratio occupandi locum circumscriptivum, unus tantum locus circumscriptivus; sed in uno tempore est una tantum talis ratio, quia una quantitas tantum, quæ est talis ratio, ergo, &c.

LXIV. Respondeo distinguendo majorem, ubi una tantum ratio radicalis occupandi locum circumscriptivum, (qualis est quantitas) unus tantum locus circumscriptivus; si etiam una tantum formalis, id est si unum etiam tantum ubi circumscriptivum, uti unum tantum est naturaliter, concedo majorem; si plures formales, uti esse possunt, ut contendimus, nego majorem, distingue proportionaliter minorem.

D V B I V M V.

Per quam actionem ponatur res in pluribus locis; an per adductivam; an per reproductivam; an per utramque simul.

ANte Resolutionem
 LXV. Suppono actionem adductivam esse motum localem, quo res ponitur in loco; reproductivam verò motum effectivum, quo res ponitur in esse: posse autem rem poni in duobus locis per actionem adductivam simul & reproductivam, soli negant, qui negant rem posse produci per duas actiones totales; & ita de facto Corpus Christi poni in venerabili Sacramento, quia ibi ponitur per transubstantiationem, probabilius doceamus in libris de generatione. Hoc supposito, fit

R E S O L U T I O.

LXVI. **D**ico, ut res ponatur in pluribus locis, sufficit sola actio adductiva ad 2um locum, sive motus localis ut est adductio ad 2um locum; reproductiva verò, nec requiritur, nec sufficit.

LXVII. Probatur 1^a & 2ª Pars; quia ad ponendum novum ubi in corpore nulla reproductio requiritur, ut patet; tum ex 2° loco acquisito per motum localem & extensionem animæ rationalis ad partem corporis adgeneratam; tum ex existentia Angelorum & animæ rationalis in pluribus locis; ergo sola adductio ad 2um locum sufficit ut res ponatur in pluribus locis.

LXVIII. Confirmatur 1°, ut res existens sub uno contrario, etiam sub alio existat, sola coeductio alterius contrarii ex ipsa, sive subiecto, sine reproductioe ipsius, sive subiecti, sufficit, ut omnes faterentur; ergo similiter ut res existens in uno loco, etiam existat in alio, sola rei adductio ad alterum locum sine reproductioe rei sufficit: consequentia tenet à pari, quia duo loca se habent ad eandem rem, sicut duo contraria in summo ad idem subiectum, ergo, &c.

LXIX. Confirmatur 2°, positis albedine & nigredine in subiecto semel producto, subiectum est album & nigrum; quia albedo est ratio formalis albi, & nigredo ratio formalis nigri; ergo similiter positis ubi Gandensi & ubi Romano in re semel producta, res erit Gandavi & Romæ; quia ubi Gandense est ratio formalis existendi Gandavi, & ubi Romanum, ratio formalis existendi Romæ; ergo ut res ponatur in pluribus locis, sufficit sola actio adductiva ad 2um locum; reproductiva verò non requiritur.

LXX. Probatur 3ª Pars, quia reproductio quantum est de se, indifferens est ut sit hic, vel ibi, quod maxime verum est in nostra sententia, quæ docemus actiones rerum permanentium productivas non minus esse permanentes, quam res ipsas; ac proinde illas conservari ab eisdem omnino causis, à quibus primò productæ sunt, quod aliqui falsum esset; quia ad mutationem cuiusque loci deberent perire, quod est nimium inconveniens; ac multiplicare entia sine necessitate, & ad Deum, ubi causa creata suppetit, sine iudicio recurrere; ergo non potest esse ratio formalis essendi in pluribus locis: Antecedens patet; probatur consequentia; quia po-

test esse rei reproductio in eodem loco, quæ enim repugnantia? ergo, &c.

LXXI. Confirmatur; cum quæritur an res aliqua possit reproduci, nullus quæstionem istam hoc sensu intelligit, an res aliqua possit aliud transferri, sed hoc sensu, an res aliqua, quæ desit simpliciter, possit iterum produci, sic ut accipiat novum esse simpliciter, ergo, &c.

LXXII. Obijcies ex P. Coninck de Sacram. q. 75. art. 4°. Dub. 3°. si Deus vellet Petrum Gandavi existentem, Romæ etiam in instanti ponere, non posset per solam adductionem; nam, vel illa terminari deberet ad Petrum ut existentem Gandavi, vel ad Petrum ut existentem Romæ? non 1um, quia alioqui ubi Romanum deberet esse Gandavi, quod implicat: nec etiam 2um, quia alioqui Petrus esset Romæ antequam esset Romam adductus, ut patet, ergo, &c.

LXXIII. Respondeo 1°, retorquendo argumentum in ubi animæ rationalis, quod habet in parte pedis postea adgenita; vel adductio animæ ad pedem terminatur ad animam ut existentem in capite, vel ad animam ut existentem in pede, secundum locum partis adgenitæ? non 1um, &c. ut supra in argumento, proportionaliter.

LXXIV. Respondeo 2°, negando antecedens; ad ejus probationem Respondeo adductionem terminari ad Petrum ut existentem præcisè, abstrahendo ab eo, quod sit hic, vel ibi, non secus ac ipsa rei productio & reproductio, quam ex natura sua imitatur, remque naturā præcedit non secus ac ipsa.

LXXV. Adde hoc argumentum mihi videri difficile in sententia Suarez, Hurtadi, Arriagæ, Oviedi, Poncii & aliorum docentium, ubi esse formam rei jam productæ supervenientem, & illa posteriorem naturā. Ratio difficultatis est; quia in sententia ipsorum res producta se habet ut subiectum informationis ad ubi; nihil autem potest esse subiectum informationis, quod non est in determinato loco; quia alioqui non est cur anima Romæ tantum existens, non posset informare subiectum Gandavi tantum existens.

LXXVI. Respondebunt, nihil quidem posse esse subiectum informationis, quod non est in determinato loco, si non sit subiectum informationis ipsius loci seu ubi, bene autem quatenus subiectum informationis ipsius ubi seu loci; quia ut sic sufficit illud esse consecutivè in determinato loco. Sed

LXXVII. Contra, quod subiectum informationis prius naturā, quam informetur formā intrinsecā, debeat esse in loco determinato, non provenit ex specie ipsius formæ, quod v. g. forma sit ubi, vel non sit ubi; ut malè hic supponitur; sed ex natura unionis subiecti ad formam ut formam, abstrahendo, an sit talis, vel talis, ubi, vel non ubi, quæ ratio formæ includitur in ubi; quia intelligi non potest formam ut formam (quæcumque illa sit, nam ut forma, & non ut forma talis, dicit respectum transcendentalem ad subiectum informationis) informare & advenire intrinsecè subiecto prius producto, sed nullibi prius producto, prius existent, sed nullibi prius existenti quod tamen admittere debent; secus nos, qui identificamus ubi adductioni ad locum, quæ indivisibiliter concomitatur productionem rei, & sicut hæc est naturā prior re, ita illa: unde sicut optimè intelligitur 1um motum seu 1^{am} adductionem esse ad rem non ut 2^{am} ubi existentem, non secus ac 1^{am} productionem, ita

optimè intelligitur 2^{am} adductionem esse ad rem non ut alibi existentem, non secus ac reproductionem, quia rem secundum se afficiunt. Hinc

LXXVIII. Colliges, in nostra sententia Deum posse Petrum Gandavi existentem transferre, seu sistere in instanti Romam, sic ut non transeat per spatium medium; quia adductio ad 2um locum terminatur ad rem secundum se, ut statim dixi; potest autem 2ª adductio esse in instanti, non secus ac 1ª adductio aut 1ª rei productio; hæc autem mihi videntur difficilia in sententia aliorum citatorum, quod tamen ex eorum sententia sequitur: unde multò mihi sit probabilior nostra sententia, videlicet, quòd ubi non possit se habere ad rem per modum formæ posterius naturâ informantis, sed solum per modum actionis prius naturâ rem moventis, eo modo quo actio productiva rei.

DUBIUM VI.

Quanam forma consequerentur subjectum replicatum, sive adductum ad 2um locum.

ANte Resolutionem LXXIX. Suppono simul cum subjecto semper replicari productionem ipsius subjecti; quia replicatio, sive adductio subjecti, indivisibiliter afficit subjectum & productionem subjecti; nam res & fieri rei, sive res & productio eius, se indivisibiliter concomitantur. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

LXXX. **D**ico 1°, formæ essentialiter affixæ loco non consequuntur, etiam per Deum, corpus replicatum.

LXXXI. Probatur, quia cum supponatur esse essentialiter affixæ loco, non magis per Deum possunt aliò transferri, quàm earum essentia mutari, ergo, &c. idem dic de formis dependentibus à loco, ut sunt actiones quinque sensuum, visio, auditio, &c. spectatâ potentia Dei ordinariâ; illæ enim habent sphaeram naturalem, intra quam necessariò debet esse ipsarum objectum, ut experimur omnes.

RESOLUTIO II.

LXXXII. **D**ico 2°, omnes aliæ formæ, tam substantiales, quàm accidentales, &c. contra, possunt supernaturaliter consequi subjectum replicatum.

LXXXIII. Probatur; quia illæ formæ non sunt minùs capaces duorum ubi supernaturaliter, quàm ipsum subjectum, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

LXXXIV. **D**ico 3°, omnes aliæ formæ, etiam strictè connaturales, ut calor respectu ignis, frigus respectu aquæ, naturaliter non comitarentur corpus replicatum, neque id congruum videtur.

LXXXV. Probatur, quia subjectum replicatum, ut subjectum naturale informationis illarum formarum, extendi non potest ad ubi replicationis, sed ad naturale tantum, ut patet; atqui illæ formæ sunt in loco per hoc, quòd subjectum ut subjectum

naturale informationis respiciant, ut constat ex Dubio 2°, ergo, &c. Probatur major 1°, quia ubi replicationis est supernaturale, ac proinde facit subjectum informationis supernaturale, saltem ex parte conditionis: 2°, quia aliqui non posset Deus naturaliter formas à loco absolutas non connaturalibus, sive contrarias connaturalibus, sive non contrarias, replicato subjecto in centum locis distinctissimis, non replicare in omnibus illis, quòd merito putabitur obesse Dei absolutæ potentia, &c. contra exigentiam, tum subjecti, tum formarum non connaturalium, vel connaturalibus contrariarum, ergo, &c.

LXXXVI. Confirmatur 1°, quia causa naturalis calefaciens Romæ subjectum hic & Romæ existens, etiam hic subjectum calefaceret, &c. sic de aliis, quòd videtur absurdum; quia sic non haberet sphaeram activitatis (quòd si verum est, sive absolute, sive per accidens, & ex suppositione quòd subjectum sit in diversis locis, fiat) sacerdos sanguinem Christi Romæ suo halitu calefaciens, hic etiam illum calefaceret, contra omnem experientiam; ergo omnes formæ, &c. naturaliter non comitentur, neque id congruum foret, quantum experientia ista docet: quòd autem in Eucharistia ponantur anima & Christi divinitas per concomitantiam, ut docet Trident. sess. 13. cap. 3. non est, quia congruum videtur ut omnes prope modum affectiones rei (ut docet P. Comptonus Physic. Disp. Sect. 7.) & accidentia, sive naturalia, sive supernaturalia, ponantur in loco, quòd res transfertur, simul cum re illa, cujus sunt affectiones, quia jam sunt facta illius, & illa quasi possidet, & per unionem jus ad illa acquisivit. Ita ille; nam inde sequeretur calorem halitus ab isto sacerdote Romæ causatum debere ex congruo hic esse, cujus oppositum experimur: sed quia *ly meum* & *meus* in forma Eucharistia denotat corpus & Sanguinem Christi reipsa esse unita animæ, divinitati, &c. in Eucharistia prout extra; sic nempe ut formæ corporis v. g. sit hic sensus Catholicus, *Corpus meum*, quod præcise *verborum in Eucharistia ponitur*, est reipsa in Eucharistia per concomitantiam unitum animæ & divinitati, prout est extra illis unitum: ubi an *ly sicut*, sic concomitantiam, & non potius Christi gratuitum erga creaturas suas affectum, significet, non probabit; quia imprimis Christus nihil contra congruentiam ex natura rei fecisset, si pro forma corporis hanc statuisset, hoc est *corpus meum*, ut ab anima & divinitate separatum: deinde sicut existentia illa supernaturalis corporis Christi in altero loco, quàm naturali, est supra naturam rei, & non contra; ita separatio accidentium, etiam connaturalium, à corpore Christi prout in altero loco, quàm naturali existente, esset supra naturam rei; & non contra, ergo, &c.

LXXXVII. Confirmatur 2° solutione objectionum.

LXXXVIII. Obicies 1°, essentia nusquam potest naturaliter esse sine suis proprietatibus; ergo si replicetur, exigit secum replicari suas proprietates; ergo si Deus subjectum ponat supernaturaliter in duobus locis, non potest sine miraculo non ponere etiam proprietates in duobus locis.

LXXXIX. Confirmatur ex Conc. Trid. dicente, Corpus & animam sub utraque specie poni ob naturalem concomitantiam; ergo si Deus subjectum ponat supernaturaliter in duobus locis, non potest sine miraculo non ponere etiam proprietates in duobus locis.

xc. Respondeo distinguendo antecedens, essentia

cia nusquam, id est in nullo loco naturali, potest naturaliter esse sine suis proprietatibus, concedo antecedens; nusquam, id est in nullo loco, siue supernaturali, siue naturali, potest naturaliter esse sine suis proprietatibus, nego antecedens; nam si non exigat esse in loco supernaturali, uti revera non exigit, multò minùs exigit esse instructa proprietatibus in loco supernaturali; quia etiam esse in duobus locis est supra naturam ipsarum proprietatum, & haberi non potest sine altero ubi proprietatum supernaturali; exigentia autem naturalis non magis potest esse ad aliquid supernaturale, etiam per accidens & ex supposito, quàm esse possit supernaturalis per accidens & ex supposito. Ad Confirmationem

xcv. Respondeo admittendo verba Tridentini; nihil enim hic Tridentinum habet contra nos, quia supponit sub specie panis corpus poni, eo modo, quo se habebat, cum Christus dixit *hoc est corpus meum*; & sub specie vini poni sanguinem, eo modo, quo se habebat cum Christus dixit *hic est calix sanguinis mei*; &c. corpus verò tunc habebat naturalem concomitantiam animæ, & sanguis naturalem concomitantiam corporis & animæ, unde rectè ex illo supposito dicit ob naturalem concomitantiam corpus & animam poni sub utraque specie: in proposito verò supponi non potest in 2º loco Romæ v. g. subjectum poni eo modo, quo se habet Gandavi, quia idipsum est quod hic queritur; nec est ratio hoc hic supponendi, sicut est illud supponendi in Tridentino; quia procul dubio Christus dicens *hoc est corpus meum*, non loquebatur de suo corpore secundum statum separationis ab anima, aut alium, quem postea habiturum erat; nec in illo statu separationis ulla est naturalis concomitantia corporis & animæ, ut patet; unde malè Tridentinum diceret *corpus & animam sub utraque specie poni ob naturalem concomitantiam*.

xcvi. Adde, quòd si Tridentinum aliquid haberet contra nos, probaret etiam contra multos, ut Alensem 4. parte Quæst. 44. Okamum, Majorem, Averfam, Arriagam, &c. formas non connaturales debere subjectum replicatum naturaliter concomitari; quia habent etiam naturalem contingentem & naturaliter solubilem concomitantiam ad subjectum, sicut habet anima ad corpus, & corpus ac anima ad sanguinem.

xcvii. Obijcies 2º ex P. Poncio; ideo nequit corpus naturaliter moveri ab uno loco ad alium, absque eo quòd moveantur cum ipso omnia accidentia ipsius loco absoluta, quia sunt à loco absoluta & corpori tamquam subjecto Physicè unita; ergo si corpus poneretur in pluribus locis, deberent similiter illa cum illo poni in pluribus locis; quia sunt loco absoluta & corpori tamquam subjecto Physicè unita.

xcviii. Respondeo negando antecedens, videlicet, quòd id sit præcisè ob illam rationem; quòd enim naturaliter nequeat corpus moveri, quin illa moveantur, est, & quia sunt loco absoluta, & quia sunt illi tamquam subjecto Physicè unita, & præterea, quia naturaliter movetur corpus acquirendo terminum *ad quem* novum & deferendo terminum *à quo* antiquum, siue quia in motu remanet subjectum naturale informationis illorum, quale non remanet in motu superna-

turali, in quo retinet terminum *à quo* antiquum & acquirit terminum *ad quem* novum, siue in adductione ad diversa loca; accidentia verò non sunt in loco naturaliter, nisi per ubi, quod habet corpus ut subjectum naturale informationis illorum, ut supra probatum est: hinc ulterius patet, cur intellectio animæ, aut Angeli, sit ubicumque est anima, aut Angelus, tamquam in loco naturali.

xcv. Obijcies 3º, si præfatæ formæ, replicato subjecto, non replicarentur, subjectum esset sibi ipsi dissimile, hic videlicet calidum, Romæ non calidum; hic congelatum, Romæ non congelatum; sed hoc est contra exigentiam subjecti, ergo, &c.

xcvi. Respondeo negando minorem; contradictorium enim verum est, videlicet subjectum in duobus locis non exigere esse sibi simile; quia ad hoc ut exigat sibi esse simile in duobus locis, requiritur exigentia supernaturalis alterius ubi suarum qualitarum supernaturalis, quam non habet, sed naturalem tantum ad unicum.

xcvii. Deinde; hinc sequeretur hostiam hic conservatam, hòc ubi ubicatam, motam, sumptam, &c. debere etiam Romæ esse hòc ubi ubicatam, motam, sumptam, &c. alioqui esset sibi ipsi dissimilis contra exigentiam suam, contrarium tamen experientia docet: hinc patet nullius esse momenti rationem, quam Ruvius de loco Quæst. 8. adfert, & plures alii sequuntur, videlicet, subjectum non posse esse album in uno loco, & non album in alio, quia sunt contradictoria: nam sicut secundum ipsum non sunt contradictoria idem esse sibi dissimile diversis temporibus, heri v. g. album, hodie non album; ita nec sunt contradictoria idem esse sibi diversis in locis, hic v. g. album, Romæ non album; quia contradictoria sunt affirmatio & negatio ejusdem de eodem, eodem tempore & loco, nisi velis, cum hæreticis, sacrosanctum Eucharistiæ mysterium, de quo verificantur similia contradictoria, esse impossibile & chymæricum, sicut simultanea veritas contradictoriorum est impossibilis & chymærica; unde Petrus replicatus hic & Romæ, posset hic vivere, & Romæ mori, siue (ne disputes de nomine) & Romæ habere corpus & animam separata, post conjunctionem Romæ antea factam.

xcviii. Obijcies 4º, ex hac sententia sequitur posito subjecto hic & Romæ, quòd accidentia, quæ hìc essent in subjecto, penderent & non penderent ab hoc loco; sed hoc contradictoriè repugnat, ergo, &c. Probatur sequela majoris pro 1ª parte, videlicet quòd penderent, quia si Deus destrueret hoc ubi subjecti, & solum Romanum conservaret (quod naturaliter potest; cum subjectum non exigat nisi unum ubi) perirent omnia accidentia defectu subjecti hìc existentis, ergo, &c. probatur sequela majoris pro 2ª parte, videlicet, quòd non penderent, quia cum moveantur localiter simul cum subjecto, possunt remanere naturaliter pereunte hoc ubi, siue hoc loco, ergo, &c.

xcix. Respondeo distinguendo sequelam majoris; penderent & non penderent eodem sensu, nego sequelam; diverso sensu, concedo sequelam; penderent enim ab hoc loco aut aliis naturalibus successivè comparabilibus, & non penderent ab hoc loco naturali tantum; quia, ut toties dictum est, illa accidentia sunt in loco per ubi

P 3 subjecti,

subjecti, tamquam subjecti naturalis informationis eorum, quale manet in motu locali.

D V B I V M VII.

Quarum formarum subjectum replicatum sit capax.

R E S O L U T I O.

C. Ico, subjectum replicatum, five per solam adductionem, five per solam reproductionem, five per reproductionem simul cum adductione, non potest simul recipere formas, quas non potest simul recipere non replicatum.

cr. Probat, quia oppositio & repugnantia istarum formarum non est penes ordinem ad locum unum, aut plura; sed per ordinem ad idem subjectum ex entitate sua illarum simul tempore habendarum incapax: atqui, nec sola adductio, nec adductio simul & reproducio tollit illam incapacitatem subjecti, magis quam entitatem ejusdem subjecti, cui identificatur, nec addit virtualitatem ab illa entitate realiter distinctam, & quæ ante non erat; alioqui, contra suppositum, non esset reproducio aut adductio ejusdem omnino rei, ergo, &c.

cii. Confirmatur, nec reproducio, nec ubi, illas formas recipit, sed subjectum secundum se; ergo subjectum secundum se incapax illarum formarum simul habendarum, non fit capax ratione reproductionis simul & adductionis ad alium locum.

ciii. Obijcies ex P. Compt. & aliis, Phys. Disp. 35. Sect. 5^a. res in diverso loco inadæquato existens, potest naturaliter recipere denominationes oppositas; ergo à fortiori existens in duplici loco adæquato ac discontinuo; consequentia patet: probatur antecedens, quia anima in corpore existens movetur in manu, dum interim frequenter non omnino movetur in pede; in manu dextra attollitur, & deprimitur in sinistra; actus intellectus est in anima in capite, non in manu, &c. ergo, &c.

civ. Respondeo distinguendo assumptum, res in diverso loco inadæquato existens, potest naturaliter recipere denominationes oppositas præcisè, quia est in diverso loco inadæquato, nego assumptum: quia est in diverso loco inadæquato, sic ut simul æqualeat multis habentibus esse simpliciter, concedo assumptum; sicut enim anima rationalis per se præcisè habet vires ad duo loca; ita posita in duobus locis per se præcisè habet vires ad ea, quæ contingunt in duobus locis, licet in uno contingere non possint: è contra verò, quia corpus in duobus locis existens, per se præcisè non habet vires ad duo loca, ita nec posita in duobus locis habet per se præcisè vires ad ea, quæ contingunt in duobus locis, quæ in uno contingere naturaliter non possunt. Hinc

cv. Colliges 1°, quod si subjectum replicatum, de potentia absoluta in uno loco non possit aliquas formas habere, neque de eadem potentia posse illas habere in diversis locis, & si solum de potentia ordinaria non possit, & possit de absoluta, non poterit de ordinaria illas habere, & poterit de absoluta; hinc quia de potentia ordinaria non potest idem subjectum hic esse summè calidum & summè frigidum, si sit hic & Romæ replicatum, & hic aqua in ipsum agat, & ignis in ipsum Romæ, idem con-

tinget, quod contingeret, si ignis hic ab una parte, & aqua ab alia, agerent in idem subjectum hic existens, ad hoc determinata ex natura subjecti in quod agunt, quæ est eadem reproducta & adducta, ac non reproducta & non adducta.

cv. Nec dicas esse eandem etiam hodie & cras subjecti naturam, & tamen idem subjectum posse hodie calorem in summo, & cras frigus in summo recipere: disparitas enim est, quod duæ durationes non sint simul similitudine existentie: unde ratione illarum subjectum æqualeat multis habentibus esse simpliciter diversa; diversa verò loca sunt simul similitudine existentie: unde ratione illorum subjectum non potest æqualeare multis, nisi secundum quid, & quoad loca diversa: deinde quantum cognoscimus ex natura rei, alia est repugnantia subjecti in ordine ad duas durationes simul, alia in ordine ad duo loca simul; hæc enim solum est respectu potentie naturalis; illa autem etiam respectu potentie supernaturalis; unde à durationibus ad ubicationes nullum est argumentum.

cvi. Colliges 2°, corpus centum librarum, quod hic ponderaret centum libras, & Romæ etiam centum, non ponderaturum ducentas: sed sicut foret idem hic & Romæ, ita hic & Romæ ponderaret easdem centum libras: sic similiter lignum pedale in spatiis A. B. C. D. per replicationem existens, non erit per replicationem quadrupedale, licet habiturum sit extensionem localem quatuor pedum; quia in illis locis futurum est idem lignum pedale.

D V B I V M VIII.

An Corpus replicatum possit moveri, & quomodo.

R E S O L U T I O.

cviii. **D** Ico, corpus replicatum posset supernaturaliter moveri, naturaliter non posset.

cix. Probat 1ª Pars, quia supernaturaliter corpus habere potest plura ubi, imò & ubique collocari, ergo, &c.

cx. Probat 2ª Pars 1°, quia non exigeret moveri; nam alioqui exigeret ubi supernaturale, quod est falsum, etiam supposito, quod sit in duobus locis; nam sicut esse in duobus locis est supra exigentiam naturalem ipsius corporis replicati, ita supra suam exigentiam naturalem non exigeret in alterutro loco ubi supernaturale, adeoque nec moveri.

cx. Probat 2^a Pars 2°, quia alioqui naturaliter poneret formam, seu alterum ubi, naturaliter incompatible in eodem subjecto cum alio, quod naturaliter repugnat. Hinc

cxii. Colliges 1°, te quantumvis debilem sine difficultate sustentaturum corpus centum librarum supra utrumque humerum tuum replicatum; quia naturaliter non gravitaret, sicut naturaliter moveri non posset; sed quid si replicaretur in una bilance Gandavi & in alia Romæ, quantum ponderaret? nihil, quia, ut dixi, nihil gravitaret naturaliter.

cxiii. Colliges 2°, hominem quantumvis fortissimum non posse naturaliter puerum in duobus locis replicatum lædere aut percutere; quia læsio dicit motum carnis ex læsione, cicatrice aut percussione, qui naturaliter esse non posset.

DISPV-

DISPUTATIO QVARTA.

De Vacuo.

D V B I V M I.

Quid Vacuum, & an dari possit naturaliter.

R E S O L U T I O I.

I. **D**ico 1°, juxta D. Thomam & alios communiter, Vacuum est locus carens corpore; unde pro formali dicit carentiam; pro materiali verò ipsam superficiem corporis carentis in se alio corpore; hinc spatia imaginaria non debent dici Vacuum; quia non sunt locus; non verò, quia corpore naturaliter repleti non possunt, ut docet P. Comptonus Phys. Disputat. 32. Sect. 1^a.

R E S O L U T I O II.

II. **D**ico 2°, post Aristotelem Physic. 4°. cap. 8°. & 9°. cui ferè omnes subscribunt, nullum datur naturaliter, nec dari potest, in rerum natura Vacuum.

III. Probatur variis experimentis quibus Physicè certum est, corpora ita invicem uniri, vel saltem contigui, ut nullà vi naturali discontinuari, vel saltem discontigui possint.

IV. Prima experientia: nec ex dolio bene obturato, etiam post tractum epistomium; nec ex lagenæ orificio inverso, vinum effluit, ob solum periculum vacui.

V. Secunda: pueri fistulâ oblongâ aquæ admotâ baculo extracto, aquam attrahunt; vinatores ope recurvi scyphonis dolio vini immerfi, halitu aërem trahente, dolium vacuant, ob solum periculum vacui.

VI. Tertia: latera follium ab invicem divelli non poterunt, si orificium, aliique aditus bene obturentur, & sic de sexcentis aliis, ob solum periculum vacui: cur autem natura ita abhorreat vacuum, cum Aristotele in 1°, meteorologicorum pro ratione adfero dependentiam sublunarium ab influentiis cælestibus, quæ alioqui communicari non possent, impediende vacuo; si enim posset dari vacuum uno instanti v.g. & circuli pilæ, posset & quadri alterius plurium milliarium, ac pluribus annis; quo casu omnia corpora, quæ essent è diametro infra, nec viâ rectâ nec per latera cælestes influentias recipere possent, ut patet exemplo pluvie aut radiorum solis; ab eis tamen omnino pendent, ut infra probabimus.

VII. Objicies 1°, sit turrata lampas oleo accensa, oleum in ea paulatim minuitur; sed in locum olei aër ingredi non potest, ergo ibi necessariò datur vacuum.

VIII. Respondeo, vel, ut vult Ioannes à Porta, per foramen, per quod egreditur oleum, aërem ingredi, unde dum ingreditur, subinde auditur aliquis parvus sibilus; vel, ut vult Cardanus, oleo intus incalcescente rarefcit aër, qui ante in lampade erat.

IX. Objicies 2°, sit vas lapideum plenum aquâ

calidâ, & rarefactione consummatâ, undique bene obsecetur & claudatur, ac in loco frigido ad condensandam aquam collocetur; condensatione factâ, aqua minus spatium occupabit, quàm ante, ergo dabitur vacuum.

X. Respondeo negando consequentiam, quia, vel vas frangetur in parte debiliori, vel si undique æque forte sit, & non frangatur, aërem subingressurum per poros vasis; vel potius dicendum erit non fuisse ita obturatum, quin per foramen aliquod subingredi potuerit aër.

D V B I V M II.

A quo moveantur corpora in periculo Vacui.

R E S O L U T I O.

XI. **D**ico, non moventur à solo Deo aut Angelis, neque à corporibus ipsis, quæ moventur per virtutem illis intrinsicam; sed ab illo, qui movet corpus, ex cujus motione imminet periculum vacui.

XII. Probatur 1^a Pars 1°, quia frustra ad Deum aut Angelos recurritur pro effectibus quorum reperiuntur causæ sublunares, uti hîc, ergo, &c.

XIII. Probatur 1^a Pars 2°, quia, qui attracto aëre aquam per antliam aut fistulam attrahit, sentit pondus, difficultatem & defatigationem, quam alioqui non sentiret: deinde qui lagenam aquæ orificio infra, portat, non aliter, nec minùs, aquam movet, quàm si illam orificio supra portaret: sed illo casu aqua sursum movetur, & extra centrum, in periculo vacui; ergo corpora in periculo vacui non à solo Deo, aut Angelis, moventur.

XIV. Probatur 2^a Pars; tum probatione 2^a 1^a partis; tum quia in gravi non potest esse virtus intrinseca movendi se sursum; alioqui haberet duas virtutes naturales repugnantes, videlicet ad motum sursum & deorsum; & si aër omnis cælum inter & terram annihilaretur, terra naturaliter ascenderet & conjungeret se concavo lunæ, ut hac ratione frueretur influentiis cælestibus; quod quidem admittit P. Comptonus Disp. 31. Physic. Sect. 1^a. sed id mihi tam naturaliter impossibile videtur, quàm vivum hominem profundè in terra sepultum, posse naturaliter lapidem sepulchri penetrare, ut fruatur beneficio aëris, quo respiret; tam enim est contra naturam gravis ascendere sursum, quàm sit contra naturam quanti, aliud quantum penetrare. Addit etiam contra, P. Poncius hîc, *illa virtus esset agentis naturalis, quod positis omnibus ad agendum requisitis necessariò agit; ut quid igitur aqua maris jam non ascendit sursum? sed responderi potest, quia non sunt omnia ad ascendendum sursum requisita, videlicet periculum vacui, quod potest esse conditio ad agendum requisita; nam finè illo attrahens aërem per antliam aut fistulam non attraheret aquam, ut consideranti patebit; unde soli nostræ probationi insistimus.*

XV. Probatur 3^a Pars, quia, qui attrahendo aë-

rem per fistulam, aut antliam, attrahit aquam, sentit pondus & resistantiam aquæ, & virtute suâ illam superat: & si cesset illam attrahere, desinit ascendere, ergo, &c.

xvi. Obijcies, incredibile est puerum parvâ for-
bitione aëris è recurvo scyphone posse movere &
attrahere integrum plaustrum vini; sed hoc fieret in
hac sententia, ergo, &c.

xvii. Respondeo negando majorem; quia cum
omnia corpora ab alio tracta virtute quâdam quasi
magneticâ sibi naturali (quæ non est contra natu-
ram gravium) alia corpora sibi propinqua in peri-
culo vacui trahant, non requiritur magna vis in at-
trahente; nam in attrahendo à singulis corporibus
attractis coadjuvatur; hinc autem patet in periculo
vacui diverso modo trahi corpora remotiora, ac
partes remotiores baculi, attractis proximioribus;
quod enim aliqui, ut ostendant eundem tractus
modum, doceant ita colligata esse corpora, ut Deus
juxta naturæ exigentiam decreverit non concurre-
re ad movendum ullum corpus, sic ut ab omni a-
lio localiter separetur, mihi non est probabile; quia
ut sæpius dixi, pro purè naturalibus sine necessitate
ad Deum recurrere, est ignorantia æylum aperire:
si verò quæras, cur corpus unum, non trahat aliud,
tam extra, quàm in periculo vacui, cum vis illa at-
tractiva sit agens necessarium, nec periculum vacui
cognoscat? Respondeo, quia periculum vacui est
conditio sine qua non, uti præsentia subjecti ad ac-
tionem ignis transcurrentem; hujus tamen absentiam
aut præsentiam ignis non cognoscit saltem cogni-
tione elicita; sed hæc non requiritur, & innata suf-
ficit, ut experientiâ comprobatur. Dicere autem
esse disparitatem; eò quod ignis creare deberet,
quod non potest: nil est dicere; quia, vel est paritas,
vel ratio tua convincit posse.

QVÆSTIVNCVLA.

xviii. QVæres, an ab Angelis naturaliter va-
cuum induci possit?

xix. Respondeo negativè; non quidem defectu
virtutis, quia vacuum inducere non est majoris
virtutis, quàm sit, attracto aëre per fistulam, aquam
in suo loco continere; quod non videtur Angeli-
cam virtutem superare, præsertim cum possit cælos
& totum mundum movere, & in eo virtutem suam
experiri velle, unde vacuū inducendo nihil frustra
facerent, contra PP. nostros Complut. hic, & Tho-
mistas alios: sed quia Deus non subjecit Angelis or-
bem terræ juxta illud Pauli ad Hebræos 2°. *Non e-
nim Angelis subjecit Deus orbem terræ*, quod alioqui vi-
deretur factum; quia cum ad conservationem sub-
lunarium necessariæ sint influentiæ cælestes, per
inductionem vacui, quâ impedirentur, omnia sub-
lunaria perdere possent. Vnde non video, quâ ra-
tione D. Fromondus de Anima lib. 3°. cap. 10. dicat
implicare contradictionem corpora duo à se invicem reve-
rà distare, & tamen nullum reale intervallum inter ea in-
tercedere.

DVBIVM III.

An fieri possit motus in vacuo.

RESOLUTIO.

xx. Dico: eâ parte, quâ corpus conjunctum
foret reliquis partibus Univerſi, naturali-
ter moveri non posset; cæteris & se toto, si totum à
reliquis partibus Univerſi disjunctum foret, moveri
naturaliter posset.

xxi. Probatur 1^a Pars, quia alioqui naturaliter
induceretur vacuum in loco istius partis conjun-
ctæ reliquis partibus Univerſi, quod fieri posse na-
turaliter, supra n. 2°. negatum est; unde si haberet
caput illis conjunctum, & non pedes, maneret ca-
pite appensum, nec illud movere posset, bene pe-
des; è contra, si pedes, &c. item qui terram tan-
gens haberet bombardam oneratam, non posset il-
lam explodere, & si escam inflammaret, deberet
flamma perseverare.

xxii. Probatur 2^a Pars; quia, cum per motum
tunc non induceretur vacuum, nihil impedit quo-
minus fieret naturaliter motus, sive sursum, sive
deorsum, sive ad dextram, sive ad sinistram; nam
corpus, quod foret tunc disjunctum à singulis par-
tibus & centro univerſi, non magis appeteret con-
jungi cum aliqua parte univerſi, quàm si foret om-
nino extra, ergo, &c.

xxiii. Dices, si fieret motus in vacuo, deberet
ille secundum quod adductio est ad diversa loca,
in instanti fieri; sed hoc repugnat naturaliter, ergo,
&c. Probatur major, quæ est Aristotelis, quia nulla
esset resistètia medi, à qua successio motus, ergo, &c.

xxiv. Respondeo negando majorem; quia alio-
qui supposito vacuo inter concavum lunæ & terræ,
lapis à concavo lunæ ad terram cadens, in instanti
fuisset locatus in mille & mille locis, quod vitibus
naturæ omnino repugnat.

Ad ejus Probationem

xxv. Respondeo majorem illam non esse Ari-
stotelis; quia ibi non loquitur ad rem, sive ut rem
declaret; sed ad hominem, sive ut contra Platonem
& alios arguat, dicentes totam successionem motus
provenire ex resistètia medi, ergo (infererat) ubi
nulla resistètia medi, ut in vacuo, nulla successio
motus; motus est instantaneus, &c. quod ex propria
sententia reputaret absurdum; quia nimis clarum
est successionem motus non solum oriri ex resi-
stètia medi; sed partim ex limitata virtute mo-
ventis; partim ex tanta, vel tanta intercapedine spa-
tii percurrenda; partim ex resistètia medi, si me-
dium sit: alioqui positus duobus lapidibus æqualis
gravitatis, uno quidem apud concavum lunæ, alio
verò uno pede à terra, lapis à concavo lunæ per to-
tum vacuum intermedium motus, tam cito esset in
terra, ac alter, quod est rationi absolum: hinc faci-
lè solves omnia, quæ ex Philosopho, aut aliis, ut
Pereira, Ægidio, Burlæo, Alberto Magno, &c.
contra adferuntur.

DISPUTATIO QUINTA.

De Spatiis Imaginariis.

DUBIVM I.

Quid sint Spatia Imaginaria.

I. **C**onstat inprimis spatia illa, quia Imaginaria, non esse realia positiva aut negationes ubicationis realis non tollibiles, ut docet P. Compt. Disp. 33. Phys. Sect. 2^a. quia, per impossibile, omni cessante & impossibili facta imaginatione, negationes ubicationis realis non tollibiles suo modo essent; & tamen eo casu spatia imaginaria cessarent & impossibilia essent; ac proinde spatia imaginaria esse non possunt: deinde vel præfatus P. Comptonus per ly *imaginaria* intelligit imaginata vel imaginabilia? 1um jam refutatum est, imò illæ negationes suo modo sunt, licet imaginatæ non sint; ad 2um autem frustra negationes illas requirit, quia licet non essent, sed earum loco ubicationes reales, adhuc spatia imaginabilia essent; denique Disp. cit. Sect. 1. n. 3. docet spatia imaginaria debere esse actû; quod intelligi non potest si sint negationes; quia negationes actû esse, idem est ac non esse actû, esse, esse actû, quia negationes sunt non esse actû, ut consideranti patebit, dicta supra Disp. 5^a. de privatione; ista autem sunt contradictoria.

RESOLUTIO.

II. **D**ico, spatia imaginaria, non nisi imaginariè, imaginaria dicuntur, & attentis proprietatibus, quæ illis à Theologis & Philosophis communiter tribuuntur, ut, quòd sint spatium infinitè extra cœlos diffusum, æternum, capax (puta per non repugnantiam) corporis, &c. omnino cum spatiis realibus possibilibus confundi debent. Probatur Resolutio, quia his proprietates illæ conveniunt, nec aliter commodius videntur explicari posse, ergo, &c.

III. Dixi, non nisi imaginariè, quia revera, non nisi, quia hæc spatia possibilia imaginamur nobis ad instar nebulæ obscuræ aut aëris in infinitum diffusi, imaginaria dicuntur; unde S. Augustinus de Civit. lib. 1°. cap. 5°. insinuat spatia imaginaria inanes esse hominum cogitationes, quibus infinita imaginantur loca, uti tempora imaginaria inanes hominum cogitationes, quibus inaniter cogitant præterita tempora vocationis Dei. Hisque consonanter Conf. lib. 7°. cap. 1°. & 5°. spatia illa, vocat spatiosum nihil.

DUBIVM II.

An Deus sit actû in Spatiis Imaginariis.

RESOLUTIO.

IV. **D**ico, Deus nō est actû in spatiis imaginariis; ita Bonaventura, Scotus, Valquez, Capreolus, Oviædus, D. Fromondus de Anima lib. 3. c. 10. & plures alii, apud Compt. hic contra Suarez, Majorem, Sorum, Hurtadum, Arriagam, Fonseca, Comptonum & plures alios, quos citat.

V. Probatur, quia non aliter Deus est in spatiis imaginariis, quàm ipsa sint Deo actû præsentia; sed

illa non sunt Deo actû præsentia, ergo, &c. Major patet; probatur minor ex dictis. n. 1°.

VI. Nec dicas, illa esse actû possibiliter Deo præsentia; non verò actû actualiter. Quia apertus est lusus in terminis; nam sicut totum esse, & totaliter esse, non distinguuntur, ne totum & partes distinguantur; ita nec actû esse & actualiter esse distinguuntur; imò illa esse actualiter possibiliter, idem est, ac esse actualiter, & non esse actualiter; quia ly *possibiliter* dicit non esse actualiter; quæ (ut supra insinuavimus) sunt contradictoria.

VII. Objicies 1°, Deus est extra mundum realiter immensus, & juxta Trimegistum *sphæra intelligentibus, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam*; alioqui productio novo mundo ultra cœlos non esset illi præsens; vel si esset illi præsens, esset etiam in medio, vel non? si 1um, ergo esset in spatiis imaginariis, uti ista sunt: si 2um, ergo esset à seipso divisus uti illi mundi, quod est absurdum, ergo, &c.

VIII. Respondeo negando ultimam consequentiam; & dico, quòd Deus, si produceretur novus mundus, foret illi præsens, & in medio inter utrumque; non quidem tamquam in spatio imaginario; sed tamquam spatium immensum reale à se & sua immensitate Divina realiter indistinctum: hinc optimè August. 7. Confess. cap. 5°. (quod sine ratione D. Fromondus de Anima lib. 3°. cap. 10. art. 1°. docet ab Augustino retractari, cum id verissimum sit, sensu dato) mundus in Deo est velut spongia parva in oceano immenso, qui ultra spongiam latè fusèque secundum propriam substantiam distenditur; & ad rem nostram scriptura Iob 11. & lib. 3°. Regum cap. 8°. ubi dicitur Deus excelsior cœlis, cœlos cœlorum eum non capere, &c. unde probare non possum, quòd ait Hugo Cavallus Schol. ad Scotum 1. d. 37. *Omnes ferè antiqui Theologi tenent Deum modo non esse extra cœlum*, & approbat D. Fromondus loco citato; licet verum sit quòd D. Fromondus ibi docet *nec Deum magis jam in quadam immensa extra mundum vacuitate esse, quàm erat in sole, aut lapide antequam sol, aut lapis crearentur*. dato quòd etiam in his tunc erat, tamquam spatium reale à se & sua immensitate realiter indistinctum; quòd Catholicè negari posse non videtur.

IX. Objicies 2°, ante mundum conditum Deus erat actû in temporibus imaginariis, ergo & in spatiis imaginariis & consequenter etiam jam est in spatiis imaginariis ultra mundum.

X. Respondeo negando antecedens; quia ista actû tempora imaginaria haud minùs sunt chymærica, quàm spatia imaginaria; unde sicut Deus ultra cœlos jam est spatium reale suæ immensitatis, ita ante mundum conditum fuit tempus reale suæ æternitatis, & in ea sola existens.

XI. Instabis, ante mundum conditum fuit fluxus de parte temporis possibilis correspondens tali virtualitati æternitatis, ad aliam sequentem; sed ille fluxus est tempus imaginarium, & Deus ante mundum conditum erat actû in isto fluxu, ergo, &c.

XII. Respondeo distinguendo majorem, ante mundum

mundum conditum fuit fluxus, &c. distinctus à producibilitate entis passivæ, & activæ Dei, correspondente Dei æternitati ante mundum conditum ab æterno quasi fluenti, nego maiorem: indistin-

ctus, concedo maiorem; sed hoc tantum est Deum fuisse actum in sua æternitate, quæ secundum te procul dubio non est tempus imaginarium, sed realiter Deus ipse.

DISPUTATIO SEXTA.

De Motu, Duratione, & Tempore.

I. **M**OTUS dupliciter considerari potest 1º, ut latius est, quomodo dicitur motus localis; 2º ut mutatio est, quomodo ab Aristotele definitur *actus entis in potentia*, id est actus entis perfectibilis per ipsum actum, ut ulterius perfectibilis per similem actum, quod congruit ejus doctrinæ, quæ docet motum debere esse continuum successivum. Hoc præmissis, sit

D V B I V M I.

Quid motus localis? quæ causa proxima motus in projectis, & an projecta quiescant in puncto reflexionis.

Ante Resolutionem
II. Suppono motum localem posse dupliciter considerari: 1º ut est successivus; 2º ut instantaneus. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O I.

III. **D**ico 1º, motus localis successivus est continua & successiva adductio ad diversa loca, ita ut terminus à quo semper deferatur & acquiratur terminus ad quem: Instantaneus est adductio ad locum, vel loca, instantaneè; quod autem hic admittamus motum localem instantaneum, mirum videri non debet; quia non est ratio negandi mobile in instanti moveri localiter ad locum sibi immediatum: unde dic motui successivo correspondere ubi fluens, instantaneo permanens, quo tamen sensu dici debeat instantaneus, satis constat ex dictis supra.

R E S O L U T I O II.

IV. **D**ico 2º, causa proxima motus in projectis est ipse motor seu projiciens.

V. Probatur, causa proxima motus in projectis, vel est ipse motor seu projiciens, vel aer medius, vel impulsus seu impetus illis à projiciente impressus; aliud enim non suppetit; sed neque 2º, neque 3º dici potest, ergo 1º dici debet.

VI. Probatur minor pro 1ª parte videlicet quod non aer medius, contra Simplicium, Themistium, Albertum & Perciram: quia frequentissimè moventur contra impetum aeris, seu flantis venti, etiam celerimè, ut patet ex glande è tormento bellico emissâ: 2º omnis motus aeris, cum sit ad replendum locum à corpore projecto relictum, potius motum projectorum præsupponit, quam ponit: 3º motus aeris, præsertim flante vento, est valde irregularis, modò in unam, modò in aliam partem; motus tamen sagittæ, aut glandis ex tormento bellico, valde regularis, & rectâ viâ, ergo, &c.

VII. Confirmatur, dari potest motus projectorum in vacuo; sed ibi nullum medium, ergo causa proxima illius motus non est aer medius.

VIII. Probatur minor pro 2ª parte, videlicet, quod neque impulsus seu impetus à projiciente projectis impressus; quia verisimilius est non dari.

IX. 1º. Quia illa qualitas nulli subiecto esset proportionata, non imprimis gravi; quia faceret illud moveri sursum contra naturam, & deorsum celerius quàm exigit: neque etiam levi; quia faceret illud moveri deorsum contra naturam, & sursum celerius quàm exigit; non datur autem aliud, cui esset contraturalis & proportionata, ut per omnes discurrenti patebit.

X. 2º. Quia illa qualitas esset incorruptibilis defectu contrarii: non enim gravitas projecti esset illi contraria (ut malè insinuat Arriaga) quia vehementissimus impulsus nihil remittit gravitatis projecti, deinde quia eidem qualitati non contrariantur plures qualitates, gravitati verò contrariatur levitas; denique gravitas potius confert ad impulsus receptionem, quàm illi contrarietur, nam gravia facilius impulsus recipiunt, difficulter levia, ut supra.

XI. 3º. Non est assignabilis causa à qua effectivè conservaretur; non enim ipse projiciens, quia sæpius desinit ante finem motus, causa autem in sententia ipsorum non potest agere si non sit; non etiam aer intermedius, quia resistit impulsui, præsertim si sit ex adverso flantis venti; & statim sequeretur causam proximam impulsus projectorum esse aerem medium, contra probationem minoris pro 1ª parte; deinde impulsus ille ab eadem causa conservari deberet in vacuo, ac jam in pleno: non denique ab ipso mobili, quia nemo conservat hostem in sinu, nec mobile cognoscit naturam impulsus, tantam vel tantam illius durabilitatem, ut potius uno tempore, quàm alio cesset illum conservare; nec habet vim illum 1º producendi, cur igitur conservandi vim haberet? recurrere verò ad Deum tamquam causam illius conservativam & destructivam, uti recurrunt, Gabriel, Okamus, Ruvijs, Murcia, &c. dicendo impulsus esse naturâ fluxum, ac proinde petere tantum durare, & non plus (preterquam quod lubenter audirem quænam sit fluxus in impulsibus, qui continuo terræ per conculationem imprimuntur; aut simili corpori, quod impulsus, non movetur) indignum est Philosopho, ut sæpius dixi, illudque unicuique mihi sufficit ad negandum impulsus; ergo non datur impulsus: vide dicta lib. 2º. Disp. 3. Dub. 1º.

XII. Probatur consequentia probationis Resolutionis ex Aristotele hic cap. 10. *Neceesse enim est hoc quidem dicere, id quod primum movet, esse ut aer, aut aqua, aut aliquid hujusmodi, quod moveri moverique aptum est, possit movere: subsumo, sed movendo mobile movetur, ergo movetur ab eo, quod primum movet seu à projiciente: & paulò infra, simul atque is qui movet movere desinit, desinit moveri: scilicet mobile*

bile projectum: item ibidem, *Reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente: denique ex eodem in quaestionibus Mechanicis quaest. 33^a. Cessat autem (videlicet motus) quando non potest amplius facere primum impellens, ut impellat id quod fertur.*

xiii. Confirmatur, quia alia causa proxima motus projectorum non suppetit, & dicendo motivam projectionem projicientis esse permanentem ad certum tempus, eo modo, quo supra lib. 2°. Disp. 3. Dub. 1°. Resol. 4^a. explicuimus, loquimur conformiter ad mentem Aristotelis, imò & ad mentem D. Thomae, qui quaestione unica de Anima art. 11°. docet virtutem quamdam à projiciente imprimi, similem quodammodo virtuti, quae semini imprimitur à generante; probavimus autem lib. 2°. Disputat. 6. Dub. 2°. autoritate D. Thomae & rationibus multis, hanc aliud non esse, quam perseverantem generantis actionem: videturque Ioan. Kepleri inter Copernicanos celeberrimi, lib. de Marte cap. 34. *Ex anima jaculantis lapillos species motus in lapillis adherescit, quae prohibetur illi, etiam, cum qui jaculatus est, manum ab illis reduxit: sicque qui immeritò hic ab omnibus recentioribus deseritur; vitamus impulsuum superfluas multiplicationes, & difficultates circa eorum naturam & causam conservativam allatas, ergo, &c. Sed*

xiv. Quaeres à quo moveantur projecta quando resiliunt.

xv. Respondeo contra Murciam (quidquid dixerit suam esse communem) similiter à primo projiciente, motivam tamen projectionem ipsius modificante corpore reflectente: patet ex Aristotele supra *reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente*; unde D. Thomas super haec verba, *Paries non dedit impulsu pilae ut resiliat, sed projiciens*: deinde motus resiliitionis eò velocior est, quò corpus projectum, fortius est projectum; denique quia ad motum (praesertim contra naturam mobilis) videtur requiri motio projicientis intrinseca projicienti; paries verò quiescit: Adde contrarium videri contra communem sensum, quia nullus dicit parietem pilam resilientem projicere.

xvi. Dices, quando ex naturali gravitate pila cadit in terram, à terra resilit; sed non à propria gravitate, quia ille motus resiliitionis est contra naturam gravium, ergo est à terra corpore reflectente.

xvii. Respondeo negando consequentiam, quia ille motus est ab aëre in illo casu à retro semper movente cadentem pilam, unde per vacuum in terram cadens non resiliat, magis quam manus sine impetu supra terram posita; aër autem ille est impellens.

xviii. Instabis, si motus resiliitionis non sit à corpore reflectente, cur pila projecta contra stupas non ita resilit, sicuti projecta contra parietem? aut cur projecta contra parietem magis resilit, quam lapis?

xix. Respondeo, quia corpora reflectentia, sive à quibus incipit reflectio, sunt diversae naturae, aut quia diversimodè modificant projectiones, pro natura sua, & pro natura projectorum.

RESOLUTIO III.

xx. Dico 3°, interdum mobile quiescit, interdum non quiescit, in puncto reflectionis.

xxi. Probatur 1^a Pars ex motu complanationis ad corpus stans; cum v. g. pila projicitur ad parietem, complanatur, ita ut prius secundum unam partem, posteriùs secundum aliam corpus stans tangat, ergo, &c.

xxii. Dixi *ad corpus stans*; quia si ad corpus quod movetur, v. g. ad lapidem molarem cadentem de caelo, non est cur quiescat.

xxiii. Probatur 2ª Pars, ex projectione lapilli ad lapidem molarem cadentem de caelo, qui sicuti continuò cadendo movetur, ita & lapillus occurrendo & reflectendo, ergo, &c.

xxiv. Objicies, Aristoteles hic lib. 8°. videtur docere mobile semper quiescere in puncto reflectionis.

xxv. Respondeo, Aristotelem quidem docere quiescere in puncto reflectionis; non tamen negare interdum non quiescere; vel dic ipsum loqui de quiete motus ut directi, qui in puncto reflectionis verè quiescit seu cessat esse directus; non verò de quiete motus ut motus.

DUBIUM II.

Quid sit duratio: an realiter distincta à tempore, re durante, ejus productione, aut conservatione; & an rerum permanentium sit intrinsece successiva.

RESOLUTIO I.

xxvi. Dico 1°, duratio est ratio formalis, per quam res potius est nunc, quam tunc; potius hoc tempore, quam alio; qui verò dicunt durationem esse perseverantiam rei in esse, vim nominis sequuntur, sicut illi qui dicunt motum localem esse successivam acquisitionem loci; nam in rigore rationis prima acquisitio est motus localis, & prima acquisitio temporis, duratio, sic ut duratio dividi debeat in instantaneam & successivam, sicut ubi dividitur in indivisibile & divisibile. Ita R. P. Ioannes à S. Thoma q. 18. de tempore; neque in hoc puncto potest esse quaestio alia, quam de nomine.

RESOLUTIO II.

xxvii. Dico 2°, cum Scoto in 2um. d. 2. q. 2. Okamo, & Gabriele ibidem q. 11. & Durando quaest. 3. ibidem similiter, Suarez, Vasquez, Ioanne à S. Thoma, Hurtado, Oviedo, &c. contra Bonaventuram & Richard. in 2um. dist. 2. art. 1°. Connimb. nostros Complut. Rubium, Murciam, Arriagam, De Lugo, Comptonum, &c. duratio non est identificata rei productioni aut conservationi, sed est existentia rei cujuscumque & temporis.

xxviii. Probatur 1^a Pars, quia duratio illa à tempore, re durante, & ejus productione, aut conservatione, distincta, est omnino superflua, multiplicatque durationum entitates, & productiones, sine necessitate, ut ex probatione tertiae partis constabit, ergo, &c.

Con-

xxxix. Confirmatur 1°, quia hinc sequeretur existere posse rem aliquam, quæ nec esset præterita, nec præsens, nec futura; nec instantanea, nec successiva; nec permanens, nec ab æterno; nec in tempore creata, nec unquam incipiens, nec unquam positivè definens esse: omnia autem esse Deo temporaliter præsentia, non minus veritas catholica dici debet, quàm omnia esse Deo localiter præsentia, quod esse veritatem catholicam Disputatione præcedenti diximus: Ratio verò sequela est; quia ista omnia fundantur in duratione, quæ utpote à rebus ipsis producenda, & accidens illis posterius, à Deo impediri poterit ne ab illis producat, ut Disputat. præcedenti, Dub. 1°. a. n. 13°. vidimus, ergo, &c.

xxx. Confirmatur 2°, non minus subiectum naturale informationis cujuscunque formæ concomitanter habet durationem, quàm ubi; sed subiectum naturale informationis habet ubi antequam ulli formæ se naturâ posteriori uniatur; ergo & durationem antequam ulli durationi formæ se naturâ posteriori uniatur: probatur major: similia absurda sequuntur ex eo, quod duratio illi naturæ postponatur, quæ sequuntur ex eo, quod ubi illi postponatur, ut patet ex confirmatione 1^a. Probatur minor ex dictis Disp. 4. Dub. 3. Resp. 3^a.

xxxix. Probatur 2^a Pars, si duratio esset identificata rei productioni, aut conservationi, rei productioni, aut conservatio, esset essentialiter successiva, ita ut singulis instantibus nova foret; vel permanens, ita ut eadem conservatione durarem toto tempore vite; sed neutrum dici potest, ergo, &c.

xxxii. Probatur minor pro 1ª parte, 1°, quia si conservatio esset essentialiter successiva singulis momentis mutaretur, oporteretque pro causa rem conservante ad Deum ut suppletent causâ secundâ defectum continuò recurrere, quod mihi displicere sæpius ostendi; 2°, quia non est ratio, cur potius res producta & conservata, sit permanens, quàm ejus productio, aut conservatio; & si illa sit permanens idem de hac, à paritate rationis, dicendum est; imò, ut in intellectione, visione & aliis pluribus, actio identificatur termino permanenti, unde non potest esse essentialiter successiva: 3°. sequeretur peccatum voluntatis durans unâ horâ singulis instantibus esse novum, & è contra meritum, v.g. actum amoris durantem unâ horâ, singulis instantibus esse novum, quod parit multas in Theologia difficultates, ergo, &c.

xxxiii. Probatur minor pro 2ª parte, quia si foret permanens, per seipsam præcisè daret potius durare cras, quàm hodie, vel simul per existentiam concomitantem temporis crastini? non 1um; quia, cum hodie præcisè sit secundum suam substantiam, hodie daret durare cras, quod implicat: si verò 2um, ergo superflua est duratio distincta, ut constabit ex probatione 3ª partis.

xxxiv. Confirmatur, non est ratio negandi, quod Deus possit me conservare hodie conservatione quâ me conservabit anno 1700. ergo hodie possum durare anno 1700. non durando anno 1648. & cæteris intermediis, pro quo vide dicta lib. 2°. Physic. Disp. 3^a. Dub. 1°.

xxxv. Probatur 3^a Pars: quia non est possibile nisi unum tempus simul, Deus, dum est (uti semper est) seipso cuilibet tempori coexistit; ergo similiter creatura, quia non est possibile nisi unum tempus simul, dum est, seipsâ cuilibet tempori coexi-

stit, ac proinde seipsâ durat omni tempore, quod fluit, dum est.

xxxvi. Respondebis post Arriagam, Deum non ideo seipso coexistere cuilibet tempori; quia non est possibile nisi unum tempus simul; sed quia est æternus.

xxxvii. Sed contra 1°, etiam si non esset æternus, saltem quia non esset possibile nisi unum tempus simul, dum esset, seipso cuilibet tempori coexistet: 2°, ut æternitas Dei dicatur potius esse cras, quàm hodie, debet determinari per tempus crastinum fluens, dum est æternitas; alioqui æternitas esset cras ab æterno; quod est absurdum, non secus ac cras esse ab æterno; si verò per tempus crastinum determinetur æternitas, ut sit cras potius, quàm ut sit hodie, sine alio superaddito, quidni Deus determinari poterit, ut sit potius cras, quàm hodie (etiam si per impossibile non esset æternus) per existentiam suam, & tempus crastinum actu fluens, & sic consequenter de creaturis.

xxxviii. Confirmatur objectionum solutione, entium superfluatorum diminutione, & quia nihil aliud restat cui identificetur commodius duratio, ergo, &c.

xxxix. Objicies 1°, res quælibet est indifferens ut sit nunc, vel tunc, ergo per aliquid realiter distinctum determinari debet; sed ad hoc non sufficit cum re existente existentia hujus temporis; ergo requiritur duratio realiter distincta: probatur minor, quia vel ibi ly *existens* accipitur pro existente nunc hoc tempore sive verbaliter, vel pro existente abstrahendo ab existente nunc, vel tunc, id est pro præsentī, præterito, aut futuro; sive nominaliter non 1um, quia clarum est ibi involvi durationem realiter distinctam: si 2um, clarum est *existens* abstrahendo ab hoc tempore v.g. heri existens, esse existens hoc tempore existente, & non esse existens hoc tempore, ac proinde ad existendum hoc tempore, potius quàm alio, requiri durationem a re existente & tempore existente realiter distinctam.

xl. Respondeo distinguendo antecedens; res quælibet, dum est, est indifferens ut sit nunc, vel tunc, nego antecedens: dum non est, concedo antecedens; ad id verò, ut dum non est, determinetur ad esse potius nunc, quàm tunc, sufficit illam produci & tunc existere potius *nunc*, quàm *tunc*, sive instans præsens, potius quàm præteritum, aut futurum; unde nego minorem; ad ejus probationem Respondeo ibi ly *existens* non posse accipi nominaliter, sive neutraliter existente hoc tempore præsentī; quia ut accipiat verbaliter per hoc tempus etiam existens, determinatur; alioqui etiam ly *existens* existente præcisè Deo, & hoc tempore, respectu Dei acciperetur etiam neutraliter, à pari; quia, quod Deus sit æternus, creatura verò temporanea, ut vidimus, nihil juvat; siquidem adhuc debet ipsius æternitas, ad hoc ut sit potius cras, quàm hodie, determinari per aliquid extrinsecum.

xli. Objicies 2°, durare est correspondere partibus motus; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie; ergo possum hodie durare cras.

xlii. Respondeo distinguendo majorem, durare est correspondere partibus motus sibi invicem succedentibus secundum prius & posterius, concedo majorem; partibus motus permanentes & materialiter sumptis, nego majorem: ad minorem, similiter distinguo; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie secundum suum prius, quomodo dicuntur.

dicuntur esse hodierna dies, concedo minorem; secundum suum posterius, quomodo dicuntur esse crastina dies, nego minorem: unde nego consequentiam, dies enim hodierna nihil aliud est, quam pars prior motus, dies crastina, pars posterior; sic mensis Iulius nihil aliud est, quam partes priores motus durantis duobus mensibus; mensis verò Augustus partes ejusdem motus posteriores.

XLIII. Objicies 3° ex Murcia, rem existere potius in hoc loco, quam in illo, est aliquid realiter distinctum à loco, & re locata, ergo similiter existere, potius hoc tempore, quam illo, est aliquid realiter distinctum à tempore, & re durante.

XLIV. Respondeo negando consequentiam; est enim disparitas, in eo, quòd quia simul esse possunt plura loca, quorum uni correspondere possit res locata, potest esse hic locus & res locata; quin res locata sit in hoc loco; è contrà verò, quia simul esse non possunt plura tempora, quorum uni correspondere possit res durans, fit ut non possit actu esse hæc res, & hoc tempus existere, quin existat res hoc tempore: quòd autem aliqui dicunt posse rem existere, v.g. heri, & tempus hodiernum, & rem non existere hodie, nihil urget; quia rem existere heri, non est existere, sed existentem fuisse, sive extitisse; nos autem non negamus posse rem extitisse, & existere tempus hodiernum, quin existat hodie; sed solum, rem non posse existere, & existere tempus hodiernum, quin determinetur ad existere hodie.

XLV. Objicies 4° ex P. Comptono Physic. Disp. 39. scilicet. I. Petrus existens in instanti A. potest à Deo petere ut ipsum conservet pro sequente instanti, vel tempore: quid autem petit Petrus, si durationem à se & tempore realiter distinctam non petat?

XLVI. Respondeo petere, ut existat, & tempus quod est sequens, & præterea nihil; quia impossibile est Petrum existere, & tempus quod est sequens existere, quin isto tempore duret Petrus; quod, ut advertas, attende adversarios semper ponere Petrum extitisse, aut extitutum esse, & tempus existere; aut è contrà, tempus extitisse, vel extitutum esse, & Petrum existere; numquam verò Petrum existere, & tempus existere; unde si Deus velit Petrum existere, & tempus existere, prout ly *existere* distinguitur contrà extitisse & extitutum esse, vult sine ullo ente suprà Petri & temporis existentias, Petrum & tempus coexistere, simul durare, &c.

RESOLUTIO III.

XLVII. Dico 3°. Duratio rerum permanentium est intrinsecè permanens ex parte rei permanentis, & intrinsecè successiva ex parte temporis. Hæc resolutio satis patet ex præmissis.

Pro complemento materiæ de duratione

XLVIII. Adde durationem modo suprà definitam sumptam ordinariè assignari triplicem, videlicet æternitatem, ævum, & tempus: æternitas autem est, juxta Boëtium, *interminabilis vite tota simul & perfecta possessio*. Id est, est duratio, quæ caret principio & fine, sive, quæ ita est, ut nec potuerit incipere, nec finire: ævum est eorum, quæ sine fine, initium habent: tempus eorum, quæ initium & finem habent.

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

DUBIVM III.

Quid tempus, & an à motu successivo differat.

RESOLUTIO I.

XLIX. Dico 1° cum Aristotele, & aliis communiter, tempus rectè definitur, *numerus motus secundum prius & posterius*.

L. Adverte tamen pro intelligentia definitionis, quòd sicut suprà assignavimus locum duplicem, unum intrinsecum, alium extrinsecum; ita nos posse hinc assignare tempus duplex, unum intrinsecum, aliud extrinsecum; tempus autem intrinsecum est id ipsum, ratione cuius, sum potius hoc tempore, quam alio, sive ipsa duratio, de qua Dubio præcedenti: tempus verò extrinsecum est ipse motus habens partes priores & posteriores, sive motus successivus, ut successivus: hoc autem tempus extrinsecum est duplex, unum particulare secundarium & mutabile, & est duratio cujuslibet motus successivi ut successivi, distincti à motu primi mobilis: hæc enim duratio dicitur mutabilis, quia non quilibet motus successivus est æqualis in tarditate, aut velocitate, sed hic tardior, ille velocior, per ordinem ad eadem partes motus primi mobilis: alterum commune, primum, & fixum, & est motus primi mobilis, per ordinem ad quem ceteri motus & durationes particulares mensurantur; quia ille est uniformis & fixus, ac ad usum communem, jam in horas, dies, annos, &c. divisus.

LI. Dicitur tempus *numerus motus*; non quòd sit quantitas discreta, siquidem ejus partes, utpotè ejusdem rationis, indistantes sunt continuæ; sed quia, si de tempore extrinsecò particulari sit sermo, cum sit motus successivus, habet partes priores & posteriores numerabiles per hos numeros, dies, annos, &c. Unde est numerus fundamentalis, & numerabilis: si verò de tempore extrinsecò communi, est numerus aptitudinaliter numerans omnium rerum permanentium durationes, seu tempora intrinseca, & motus alios successivos, seu tempora extrinseca particularia.

RESOLUTIO II.

LII. Dico 2° contrà Capreolum, Complutenses nostros, Conimbr. Rubium, Murciam, qui oppositam verissimam malè reputat, & alios: tempus extrinsecum particulare à motu quolibet successivo ut successivo, distincto à motu primi mobilis; & tempus extrinsecum commune à motu primi mobilis, non distinguitur realiter.

LIII. Probatur, quia nulla necessitas talis distinctionis, motuique convenit, 1° definitio temporis extrinseca particularis, 2° temporis extrinseca communis allata, ergò, &c.

LIV. Confirmatur ex Aristotele lib. 4.º text. 100. *Prius & posterius in motu, re quidem ipsa & subiecto, idem sunt quod motus, ratione verò diversa sunt, & motus sunt, ergo, &c.*

LV. Dices tamen 1° cum Murcia, idem non potest simul multiplicari, & non multiplicari; sed si tempus non esset realiter distinctum à partibus motus successivi ut successivi, idem simul multiplicaretur,

Q

caretur, & non multiplicaretur; ergo, &c. Probatur minor eodem tempore, quo absolvitur motus tardus, centum spatii partium v.g. absolvitur motus velox mille partium; hic autem multiplicantur partes motus, & non multiplicantur partes temporis: ergo, &c.

LVI. Respondeo negando minorem: ad ejus probationem, respondeo in illo veloci motu multiplicari partes motus, & etiam temporis extrinseci particularis, quod solum juxta conclusionem identificamus motui successivo distincto à motu primi mobilis, qualis ille est; hinc patet motum velocem posse habere tardo majorem durationem intrinsecam; quia habet plures partes successivas; æqualem verò, imò, & interdum minorem extrinsecam communem, & primi mobilis, si nempe æquali, vel minori duratione, motus primi mobilis absolvatur.

LVII. Dices 2°. Deus potest reproducere eundem motum, & tamen non potest reproducere idem tempus; quia tempus, quod semel fuit, non potest non fuisse: ergo distinguuntur saltem modaliter.

LXIII. Respondeo admissio antecedente pro 1ª parte, negando 2^{am} partem; ad ejus probationem, Respondeo, quod si reproducatur idem motus, reproducetur & idem tempus; per hoc tamen non fiet, quod id, quod fuit, non fuerit; sed tantum quod id, quod semel fuit, iterum sit; cum verò dicitur *ad præteritum non dari actionem*, id est, fieri non potest ut id, quod fuit, non fuerit.

LIX. Dices 3°. aliæ sunt proprietates motus, & aliæ temporis, seu durationis; nam motus ab Aristotele dicitur velox vel tardus, tempus verò longum vel breve: ergo, &c.

LX. Respondeo negando consequentiam, quia illæ proprietates solo nomine & definitione formali differunt, prout dicimus motum & tempus solo nomine & definitione formali distingui.

RESOLUTIO III.

LXI. **D**ico 3°. tempus est ita ens reale, ut nullo modo pendeat ab intellectu.

LXII. Probatur, quia identificatur motui; atqui motus ita est ens reale, ut nullo modo pendeat ab intellectu: ergo, &c. major patet ex præmissis; probatur minor, quia res realissime moventur, & independentem ab intellectu: ergo, &c. Hinc

LXIII. Colliges sine fundamento Averroë, Iandunum, Iavellum, Conimbr. 4. Physic. Amicum post ipsos tract. 22. docere tempus habere complementum ab intellectu in ratione numeri, videlicet, quia distribui in horas, dies, annos, &c. habetur ab intellectu numerante, eò quod illa distributio in partes numeratas non sit de complemento numeri, magis quam distributio ulnæ in quartas partes sit de complemento ulnæ; sicut enim ulna est, & completa est, antequam in illas partes distribuat, ita & tempus est, & completum est, antequam in horas, dies, annos, &c. distribuat: unde licet tempus ut distributum in partes dictas habeat complementum ab intellectu, ut tempus tamen illud non habet ab intellectu; cum verò Aristoteles lib. 4°. textu 131. dicit, posito intellectu numerante impossibile, fore impossibile tempus,

agit de tempore ut distributo in suas partes, videlicet horas, dies, &c.

DUBIUM IV.

Possitne res esse, & nullibi ac nunquam esse.

RESOLUTIO I.

LXIV. **D**ico 1° contrà RR. PP. Vasquez 1. p. Disput. 188. n. 25. & 27. Moncaum Disput. 1. contrav. 8^a. Meratium 1. p. disput. 19. sect. 1. num. 6. Oviedum Physic. cont. 15. p. 7. Ponticum Physic. lib. 4°. Disputat. 15. q. 2. nec Angelus, nec ulla alia creatura corporea, potest existere, & nullibi existere, etiam de potentia Dei absoluta: ita cæteri ferè omnes, qui dubium hoc movent.

LXV. Probatur 1°. quia quandoquidem ex dictis disput. 4. dub. 3°. prima positio creaturæ in loco, saltem aptitudinali, non minus creaturam præcedat, quam ipsius creaturæ productio, sed hanc concomitetur; non plus potest creatura existere, & nullibi existere, quam existere, & non produci, ut patet: ergo, &c.

LXVI. Dices, difficultas non solum procedit de re producta, sed etiam de ipsa rei productione; cur enim hæc non potest existere, & nusquam existere?

LXVII. Respondeo eandem esse productionis & rei productæ, hoc in puncto, rationem; sicut enim non potest, etiam divinitus, existere hæc productio, quin sit in hoc instanti actu vel potentia existente, ut patet ex dictis dub. 2°. ita non potest existere, quin saltem habeat concomitanter ubicationem; quia præcisâ similitudine existentie plurium locorum (propter quam solam distinguimus ubi à quacunque re, & non durationem, defectu illius) eodem modo se habet productio rei ad ubicationem & locum, quo se habet ad durationem, & tempus: ergo, &c.

LXVIII. Probatur 2°. licet ubi esset quoddam accidens Angelo aliunde creato superadditum, per Dei omnipotentiam non potest Angelus existere, & nullibi existere: quia non potest creatura per Dei omnipotentiam existere, & Deo positivè præsens non esse, Deum positivè non penetrare, &c. sed hoc sequeretur, ut consideranti patebit: ergo, &c. sequela patet: probatur major: quia vel ipso Vasq. 1. p. Disput. 28. cap. 4. (ut notant PP. Oviedus & Comptonus) fatente, Deum esse penetrativè omni creaturæ positivè præsentem; est veritas Catholica, cujus ratio esse potest, quia sicut intelligi non potest Deum esse immensum, & non esse penetrativè in omni ente, & consequenter positivè præsentem omni enti: ita è converso intelligi non potest Deum esse immensum, & omne ens creatum non esse penetrativè in Deo immenso, & consequenter Deo præsens: quod à fortiori patet in simili: quia id intelligi non potest in materia, & formis in ea receptis, nam earum una non potest aliam penetrare, quin sit illi positivè præsens: & certè, quomodo illi est positivè præsens, si alia non sit illi magis positivè præsens, quam si non esset? quod fieret, quia ubi, (per quod solum præsens est, & non per existere) non haberet.

LXIX. Probatur 3°. sicut Deus non potest esse positivè omnium creaturarum Dominus, quin creaturæ

creaturæ ab eo positivè pendeant : ita non potest esse positivè immensus, ac per consequens positivè penetrativè in omnibus creaturis, quin omnes creaturæ positivè illum penetrarent, ac per consequens sint illi positivè præsentès : ergo, &c.

LXX. Dices 1°. creatura erit quidem positivè præsens Deo per suam entitatem, sed non per ubi realiter distinctum : ergo, &c.

LXXI. Sed contrà 1°. hinc sequitur ultimam superficiem hujus mundi esse Deo & creaturis præsentem per suam entitatem, contrà suos Authores. Ratio sequelæ est, quia si extrà hunc mundum poneretur alius mundus, esset illi necessariò positivè præsens, vel ab eo distans positivè, nullà factâ in illo mutatione intrinsecâ: quia positivè inter ipsum & hunc mundum posset aliud ens interponi, haud secus quàm nunc positivè inter duas mundi intercis diametraliter oppositas superficies, omnia corpora intercepta interponuntur.

LXXII. Contrà 2°. sicut creatura à Deo solo pendet per productionem realiter à se distinctam : licet Deus sit absolutus illius Dominus, & ex essentia sua determinatus, ut illam habeat à se pendentem : eò quòd illa creatura sit indifferens, ut sit, vel non sit, ut à Deo solo, vel Deo simul & creatura pendeat, &c. sic creatura Deo soli præter ipsam existentem, præsens esse debet, per ubi realiter à se distinctum, licet Deus sit immensus & ex essentia sua determinatus, ut illam habeat sibi positivè præsentem, eò quòd illa creatura sit indifferens ut sit in hoc, vel in illo loco aptitudinali; à dextris vel à sinistris hujus alterius rei localis; ut Deo soli, vel Deo simul & creaturæ positivè præsens sit, &c. Hinc quidem verum est, quocumque & quomodocumque ponatur creatura, semper habere præsentiam ad Deum, sicut quocumque & quâcumque actione producatur creatura, semper habet dependentiam à Deo: sed verum non est, quocumque ponatur, habere eandem præsentiam, sicut verum non est quâcumque actione producatur, habere eandem dependentiam: ac proinde, cum ad hanc, vel illam, indifferentiam habeat, illa ad unam præaliâ præsentiam, aut dependentiam, determinari

debet, per aliquid realiter à suâ entitate distinctum : unde vel nobiscum ubi motui locali realiter identificandum, vel in ista absurda contrà rationem & auctoritatem incidendum.

LXXIII. Dices 2° ex Oviedo Physic. cont. 15. p. 8. n. 3°. creaturæ erit præsens Deo, non per ubicationem aliquam in se receptam, sed per ipsam Dei immensitatem.

LXXIV. Sed contrà est 1°. quòd sic creatura omnis esset Deo præsens per seipsam, sicut ubi positivum creaturæ est Deo per seipsum præsens : ubi autem non est Deo præsens per Dei immensitatem, si per seipsum : ergo nec creatura ulla.

LXXV. Contrà 2°. immensitas Dei non est ratio constituendi creaturam finitè Deo præsentem, sed infinitè, prout indivisibiliter infinita est : & reverà, cum sit indifferens ad quamlibet ad se creaturæ localem correspondentiam finitam, non apparet quomodo aliam dare possit, quàm infinitam: quam tamen non admittunt adversarii in creatura illa, quæ nullibi esset : ergo, &c.

LXXVI. Contrà 3°. sicut Dei omnipotentia non est sic ratio constituendi creaturam positivè à Deo productam, ut creatura existere possit, quin ullâ productione producatur ; ita Dei immensitas non est sic ratio constituendi creaturam Deo positivè præsentem, ut creatura existere possit, quin ullum ubi habeat.

LXXVII. Confirmatur: creet Deus in instanti A duos homines, in instanti B annihilat eorum ubicationes, & sine ubi eos conservet; vel erunt adhuc homines unus & unus, vel non? non 1um, quia propter defectum approximationis, non est ratio, cur utrumque corpus uni animæ non uniat, & cur duæ animæ uni corpori non uniantur, vel cur eorum corpus & anima inter se uniantur, & hominem componant; neque etiam 2um, quia aliqui inde sequeretur hominem non posse existere, & partes ejus non esse sibi invicem positivè præsentès, posse tamen hominem existere, & partes ejus non esse Dei immensitati positivè præsentès, cum tamen eadem sit, positiva partium inter se, & cum Deo præsentia. Sequela est absurda : ergo, &c.

DISPUTATIO ULTIMA

De Existentia Creaturarum ab æterno.

DUBIUM I.

An Creatura permanentes, aut successive potuerint esse ab æterno.

RESOLUTIO.

I. **D**ico contrà Bonaventuram, Albertum Henricum, Toletum, Valesium, Murciam, & plures Thomistas, non admittebant infinitum in actu : item contrà Mendozam admittentem infinitum in actu, & alios; creaturæ, sive permanentes, sive successive potuerunt esse ab æterno. Ita è nostris Complut. & P. Daniel à S^o Iosepho 1° p. Disp. ult. & alii.

II. Probatur 1° auctoritate Aristotelis, qui cum expressè docuit mundum esse ab æterno (licet contrà fidem & parùm consequenter : quandoquidem neget infinitum actu esse possibile) à fortiori docuit eum potuisse ab æterno.

III. Probatur 2°, quia mundus, tam quoad creaturas successivas, quàm permanentes potuit esse ante, & ante, quàm fuit, in infinitum : si enim uno anno antè, quidni duobus, tribus, & sic in infinitum? ergo & ab æterno. Frustra negat consequentiam Murcia, eò quòd, si tempus esset ab æterno, esset infinitum actu, quod est impossibile, inquit : si verò antè, & antè in infinitum esset, esset tantum infinitum syncategorematicè. Ostendimus enim suprâ omne infinitum syncategorematicè esse infinitum categorematicè, sive actu : undè id omninò frustra dicit.

IV. Probatur 3°, mundus, tam quoad creaturas successivas, quàm quoad permanentes, potest esse in æternum à parte post, ergo & ab æterno à parte antè: iterum frustra negat consequentiam Murcia, dicens, ex antecedente non sequi dari infinitum actu, sicut ex hoc : frustra, inquam, quia hoc & illud, in ratione infiniti, idem sunt, ut etiam ostendimus supra :

Q 2

pra :

præ: numquid enim omnes creaturæ duraturæ in æternum à parte post, simul & semel finē ullo fine suæ durationis coexistunt toti æternitati Dei à parte post? cur hoc, nisi quia infinitæ actu in duratione?

v. Probatur 4°. quia nulla est repugnantia: ergo, &c. Probatur antecedens: quia si quæ esset: vel illa esset ex parte creaturæ, & hæc non, quia à natura dicit præcisè esse creatum, abstrahendo ab esse creato in tempore, aut æternitate: vel ex parte Dei? & hæc etiam non, quia æternus est, & ab æterno infinitè potens: si enim Pater potuerit ab æterno Filium generare, quidni & creaturam aliquam infinitè imperfectiorem? supponas enim Patrem esse agens necessarium creaturæ, sicut fuit Filii, non ideo erit potentior: tunc tamen creaturam ab æterno produxisset, sicut Filium ab æterno produxit: libertas autem non obest, quia sicut causa necessaria eodem instanti, quo est, agere potest necessariò, ita causa libera eodem instanti, quo est, agere potest liberè, quia ad agendum non requiritur prioritas temporis in causa. Dicere autem cum P. Oviedo, effectum creatum petere esse in tempore; omninò fictitium & gratuitum est, nisi aliqua ratione funderetur & firmeretur.

vi. Confirmatur solutione Argumentorum.

vii. Obijcies 1° auctoritatem SS. Patrum, 1° Ambrosii lib. 1° Hexameron. cap. 3°. *inconveniens est putare creaturam posse esse coeternam creatori suo.* 2° Basilii citati à Murcia, qui id ipsum dicit esse blasphemum, idem ferè Damascenus & Augustinus apud eundem.

viii. Respondeo SS. Patres ibi loqui, non tamquam in sententia certa, sed probabiliter, ut aliàs sæpius contingit in Augustino, D. Thoma, & aliis: dici tamen potest illos velle esse inconveniens & blasphemum putare creaturam posse esse necessariò coeternam suo creatori, ita ut sit Deus ad eam ab æterno creandam necessitatus: quia liberè omnia creat, etiam creaturam, cui ex conditione suæ naturæ debita esset æternitas: nam Deus agere potest suprâ naturam rei, sic etiam patet ad SS. Patres, qui contrâ Arium probant Filium Dei esse Deum, quia est ab æterno: ille enim necessariò fuit ab æterno, ideoque Deus: directius tamen responderi potest, illos loqui ex hypothefi, quòd omnis creatura sit in tempore creata, juxta illud Genes. 1°. *In principio creavit Deus cælum & terram*, & definitionem Concilii Rhemenfis, quòd nulla creatura fuerit de facto ab æterno (de creabili enim nihil tangunt,) quâ hypothefi positâ, bonum est argumentum: *Filius Dei fuit ab æterno, ergo est Deus.*

ix. Obijcies 2°, illa creatura esset creata, ut supponitur, & non esset, quia non esset instans assignabile in quo creata esset; sed hoc contradictionem implicat: ergo, &c.

x. Confirmatur, quidquid est creatum, debet transire de non esse ad esse: quia creatio est productio rei ex nihilo: ac proinde per illam est transitus de non esse ad esse: sed illud quod transit de non esse ad esse, debet prius tempore non esse, quàm sit: ergo, &c.

xi. Respondeo negando majorem pro 1ª parte: ad 2^{am} verò, Respondeo supponi falsum, videlicet, debere dari aliquod primum instans, in quo creatura creata sit: licet enim assignari debeat aliquod instans, in quo creatura creata sit, non tamen primum assignari debet; quia cum sit creata ab

æterno (ut supponitur) quodlibet instans assignabile præsupponit infinita instantia, in quibus prius, & prius in infinitum antè, creata sit: idem contingit singulis momentis in creationibus creaturarum: quia nulla est assignabilis pars proportionalis horæ, in qua primum res creata sit, eò quòd partes proportionales sint infinite, licet assignari possit aliquota, quia aliquotæ sunt finitæ: quælibet enim proportionalis, quæ assignabitur, habet infinitas alias præcedentes in quibus antè, & antè in infinitum res creata sit: ex quo vides illud argumentum omnes æqualiter urgere. Ad Confirmationem

xii. Respondeo distinguendo antecedens: quidquid est primum creatum, transit de non esse ad esse, concedo antecedens; quicquid non est primum creatum, sed ab æterno productum, & ab æterno conservatum, nego antecedens: quia illud semper est. Ad probationem antecedentis, etiam distinguo, creatio est productio rei ex nihilo positivè, ita ut aliquo instanti debuerit nihilum præcedere, nego assumptum: ex nihilo sui negativè, ita ut sit tantum productio independentè à subiecto, sive non ex aliquo subiecto, concedo assumptum; sed hoc non importat non subiectum fuisse prius, sed tantum concomitanter: quia hoc ipso, & non antè, quòd est creatio, est productio ex non subiecto: alioqui cum Deus sit ex non subiecto, antè Deum debuisset esse non subiectum: quod nullus dixerit.

xiii. Obijcies 3°. nihil est prius æterno, ut sequitur ex Responsione jam facta: sed motus habet prius & posterius: ergo, &c. Probatur minor, tum quia successivus, tum quia necessariò debet habere terminum à quo: tum quia Sol v. g. productus ab æterno debuisset produci in aliqua parte cœli determinata, quæ fuisset ipsum prius & terminus à quo motus Solis: ergo, &c.

xiv. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in æternum à parte post; nihil est posterius æterno; sed motus habet prius & posterius: ergo, &c.

xv. Respondeo 2°. distinguendo minorem; sed motus habet prius & posterius se adæquatè & collectivè sumptò, nego minorem; habet prius & posterius in se, & se adæquatè distributivè sumptò, concedo minorem: certum enim est imprimis motum habere plures partes, quarum una sit prior, alia posterior, & consequenter omnes partes distributivè sumptas habere priorem se: deinde certum etiam est quælibet diem v. g. adæquatè sumptum, habere priorem & posteriorem in infinitum: falsum tamen est omnes collectiones omnium dierum, qui ab æterno fluxissent, si mundus ab æterno fuisset, habere priorem; quia alioqui æternitas à parte antè non esset infinita, haberet initium, &c. videlicet istum diem priorem se; ad quæ non satis attendit Arriaga, cum probat ex durationibus ab æterno debere dari unam primam omnium; quia omnis duratio habet aliquam priorem se (inquit) nam inde sequitur contrâ suppositum non esse factam collectionem omnium dierum à parte antè.

Ad probationem verò minoris,

xvi. Respondeo ens successivum, non esse illud, quod habet prius se, sicut ens successivum non est illud, quod habet posterius se; sed quod habet in se prius & posterius, uti haberet motus ab æterno; idem est de termino à quo, & ad quem; quia illud non est successivum, quod habet terminum à quo priorem se, & terminum ad quem posteriorem se, collectivè sumendo omnes illius partes; alioqui

alioqui æternitas nostra à parte post non esset successiva; sed quod in se habet terminum à quo, & terminum ad quem: ad id verò quod additur de sole, Respondeo illum productum iri in parte determinata cœli; sed non primò; quia quodlibet instans assignabile in quo dicatur in illa parte productus, præsupponit aliud, & aliud in infinitum, in quo in illa parte productus sit: undè illa pars non potest esse ipsum prius, & primus terminus à quo ipsius motus cœli; quia, & infinita instantia, & infinitos terminos à quo prius existentes præsupponit, in quo semper decipiuntur adversarii.

xvii. Objicies 4°. si creatura fuisset ab æterno, jam esset verum dicere, infinitum sive æternitas pertransiit; sed hoc est absurdum; ergo, &c. Probatur minor, quia infinitum pertransiri non potest: ergo, &c.

xviii. Respondeo 1°. retorquendo argumentum in æternitatem à parte post; si creatura esset in æternum, aliquando verum esset dicere, jam infinitum, sive æternitas, pertransiit; sed hoc est absurdum, ut antè: hanc retorsionem fatetur Arriaga indissolubilem esse, ejusque solutionem in alia vita expectandam: verum non est, cur id dicat Arriaga, cum in nostra sententia istis argumentis aliunde satis clarè satisficiamus.

xix. Respondeo 2°. distinguendo majorem, jam esset verum dicere, infinitum, sive æternitas, tempore infinito pertransiit, concedo majorem; quia hoc est dicere æternitas est tempus infinitum, quod omnino verum est: jam esset verum dicere infinitum, sive æternitas, tempore finito pertransiit, nego majorem; infinitum duratione, tempore quidem finito pertransiri non potest, bene autem infinito tempore commensurari, quod ibi per ly *pertransiri* intelligi debet.

xx. Objicies 5°. nihil productum ab æterno, potest ab æterno corrumpi; quia alioqui deberet simul esse & non esse, nam corrumpi supponit esse, & dicit non esse: sed omnis creatura omni tempore potest à Deo corrumpi: ergo, &c.

xxi. Respondeo distinguendo minorem: sed omnis creatura potest omni tempore à Deo corrumpi, positò quòd fuerit antè, concedo minorem; non enim, ut constat ex argumento, potest corrumpi, nisi antè fuerit; potest omni tempore à Deo corrumpi, positò quòd non fuerit antè, nego minorem: creatura autem existens ab æterno, non potuit fuisse antè; ac proinde, nec ab æterno corrumpi; potuit tamen produci ab æterno, quia produci ab æterno, non supponit non fuisse antè. quòd verò Deus illam creaturam ab æterno productam ab æterno corrumpere non possit, non est defectu potentie in Deo, sed in objecto, videlicet, quia non potest simul ab æterno res esse & non esse, quod sequeretur; quia tamen Deus illam creaturam liberè produxisset, licet necessariò per æternitatem duraturam, ex hypothesi quòd à Deo producta esset, censeretur ex consequenti illam liberè conservare & remanere absolutus illius Dominus, eò quòd totum oriretur ex suppositione creationis Deo liberæ; sicut enim duro 40 annis, supposito quòd Deus decreverit me 40 annis conservare, nec antè potest me annihilare, quantum est ex parte sui decreti; ideonè absolutè necessariò me conservat, & perdit absolutum in me dominium? Absit.

xxii. Objicies 6°. productio creaturæ fuit

perfecta; sive absoluta uno instanti, vel non? si 1um, illud instans fuit instans 1um, in quo creatura existit; quod æternum excludit: si 2um, ergo creatura aliquod instans præsupponit in quo perfecta non fuit, quod æternum etiam excludit.

xxiii. Respondeo totum illud argumentum evidenter retorqueri in æternum à parte post; productio creaturæ quocumque instanti ex futuris erit perfecta, vel non? si 1um, illud instans erit ultimum, in quo creatura existet, quod æternum à parte post excludit: si 2um, ergo creatura aliquod instans post-ponit in quo perfecta non erit, quod æternum etiam excludit: si dicas creaturam sic fore uno instanti ex futuris perfectam, ut sit uno & omnibus futuris perfecta; dic similiter sic esse perfectam uno ex præcedentibus, ut uno & omnibus præcedentibus sit perfecta, alioqui argumentum concluderet ipsum Deum non esse ab æterno: vel enim Dei existentia est perfecta uno instanti, vel non, &c.? quod tamen est hæreticum. Pro horum complemento, sit

Q V Æ S T I V N C V L A.

xxiv. Q Væres an generationes animalium potuerint esse ab æterno, & quomodo?

xxv. Respondeo non potuisse eo modo, quo jam sunt ordinariè, videlicet, ex prævia dispositione, & successiva membrorum conformatione; potuisse tamen hoc sensu, quòd antè quamlibet assignabilem alia præcessisset, ita ut aliqua non sit, quæ priorem se non habeat; sive sic ut ab æterno non fecisset Deus aliquod individuum animalis, de quo verum esset dicere, est omnino primum, Deus non fecit prius illo, &c. sed ita unum creasset, ut semper priora & priora creasse debuisset; sic enim in tempore numquam creat aliquod individuum animalis, de quo verum sit dicere, est creatum in omnino prima parte proportionali temporis, non datur pars proportionalis temporis prior in qua creatum sit, &c. sed ita quodlibet in una parte proportionali temporis creat, ut semper in priori & priori creasse deberit: si verò supponas unum hominem creatum ab æterno, & petas an ab ipso potuerint esse generationes infinitæ ab æterno? Respondeo per Deum potuisse; ita tamen, ut nulla detur prima, sicut nullum datur primum instans, aut prima pars motus, in æternitate; sed ita ut quemlibet hominem ab ipso genitum assignabilem alii infiniti ab ipso geniti præcesserint; sicut quamlibet partem motus ab æterno existentis aliæ infinitæ præcesserunt, ita ut non sit prima illius pars assignabilis.

Hæc quidem abundè probant ea, quæ ad stabiliendam præcedentis Dubii Resolutionem præmissimus; præsertim cum probatum sit Deum, tot instantibus præcedentibus, rerum, sive permanentium, sive successivarum, non existentias seu negationes tollere potuisse, quot præcesserunt existentiam; cur enim potius de facto negationem ablatam, quàm illas potuisset? & illæ sunt infinitæ à parte antè, prout à parte post, utpotè ab utraque parte fine carentes. Sed difficilis occurrit objectio.

Dices 1°. Si sicut quamlibet partem motus ab æterno existentis aliæ infinitæ præcesserunt, ita ut non sit prima illius pars assignabilis, quam infinitæ aliæ non præcesserint; sic in generationibus hominum ab æterno, quamlibet infinitæ aliæ præcesserint;

rint; neque hæ generationes, neque partes motus, dici poterunt esse ab æterno, magis quàm ego, aut quodvis aliud, quod infinitum tempus præcessit, dici possit fuisse ab æterno: ergo, &c.

Respondet noster P. Daniel à S. Iosepho in 1^m p. de Creatione rerum c. 4°. negando quod in æternitate nil detur prius, adeoque esse oporteat primum, omne quicquid ab æterno est: nam (inquit) ut verum est, in æternitate non esse quicquam prius, quod idem posterius non sit; ita falsum est, cum æternitatis conditione pugnant, ut in ea sint alia alius priora.

Sed contrà, per hoc nil solvit: nam, non quidquid est in æternitate est ab æterno: verum quidem est, quod omne id, quod ab æterno est, habeat posterius, & prius non habeat: sed quâ posteriori correspondet, ab æterno non est, & multò minùs quâ posterius infinita se priora supponit, quod cum cuilibet generationi earum, quæ sunt ab æterno, conveniat, uti & cuilibet parti motus existentis ab æterno, objectio rectè contendit, neque illas, neque hunc, posse esse ab æterno; quod ibi non solvitur. Quare aliter

Respondeo 1° retorquendo argumentum in ipsas generationum istarum & partium motus negationes, quæ, in omnium sententia, fuerunt ab æterno, & tamen nulla earum est assignabilis, quæ infinitas alias non præsupponat.

Respondeo 2° distinguendo assumptum, motus ab æterno existentis partem quamlibet spectatam quâ parte infinitum ex partibus motus conflatur, aliæ infinitæ præcesserunt, nego assumptum; quia, cum ut sic distributivè & ut una seorsim ab aliis sumi non possit; sed collectivè & conjunctim cum infinitis aliis sumi debeat, eò quod infinitum ex solis infinitis conflare possit & debeat, ne vel una eam ut sic præcedere potest: spectatam quâ parte finitum ex partibus motus conflatur, aliæ infinitæ præcesserunt, concedo assumptum: sed priori, non

verò hoc posteriori modo, à nobis dicitur esse ab æterno. Vide dicta suprâ Disputat. 1^a de Infinito Dub. 3°. & idem dic de generationibus ab æterno.

Dices 2°. Achilles & Testudo rectè moveantur ab æterno; Achilles sua celeritate citius conficiet infinito tempore idem spatium, quàm Testudo, ac proinde unum infinitum tempus necessariò esse debet brevius altero, quod repugnat præmissis de Infinito, loco citato: ergo, &c.

Respondet idem P. Daniel, illud reverà vincere rectum ab æterno effici non posse motum, per porrectum sine fine spatium; quia repugnat æterno anteriori ex parte motum habere principium, atque adeo ullo circumscripti limite ex parte anteriori.

Sed contrà, per hoc etiam nihil solvit: nam, non omnis motus rectus per infinitum spatium ab æterno habere debet principium, si motus ita consideretur, ut ante quamlibet illius partem, priores & priores infinitæ, quomodo motum in Resolutione consideramus, præcesserint. Quare aliter

Respondeo negando assumptum: falsum enim supponitur, videlicet Achillem qualibet parte temporis infiniti, sive æternitatis, quâ parte tempus infinitum conflatur, moturum se velocius, quàm sit se motura Testudo, quod esse evidenter falsum, convincunt fusè probata Disp. citatâ de Infinito; solum enim velocius Testudine movebitur qualibet parte temporis infiniti, sive æternitatis, quâ parte tempus finitum conflatur, id est, quolibet instanti distributivè, & ab aliis seorsim sumpto; verum motum rectum non posse hoc modo esse ab æterno; sed priori modo dumtaxat, patet ex dictis ad objectionem primam; sic consequenter solves alias his affines objectiones; quas, vel omnes alii volunt esse insolubiles, vel non nisi verbis eludunt. Sit interim in Deo rerum omnium finitorem, Librorum octo Physicorum finis.

Finis Octo Librorum.

